

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

INDEPENDENȚA ROMÂNIEI ÎN CONȘTIINȚA EUROPEANĂ

București, 1997

INDEPENDENȚA
ROMÂNIEI
ÎN CONȘTIINȚA EUROPEANĂ

Coordonator: CORNELIU MIHAIL LUNGU

**Traducere: MARGARETA CHIVA
SILVIA PALADE**

Redactor: IOANA ALEXANDRA NEGREANU

**Culegere și tehnoredactare computerizată
Editura SEMNE**

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

ISBN 973-97394-9-0

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

INDEPENDENȚA
ROMÂNIEI
ÎN CONȘTIINȚA
EUROPEANĂ

Ediție de documente îngrijită de:
CORNELIU MIHAIL LUNGU
TUDOR BUCUR
IOANA ALEXANDRA NEGREANU

BUCUREȘTI

1997

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>

CUPRINS
CONTENTS
SOMMAIRE

Cuvânt înainte	III
<i>Foreword</i>	V
<i>Avant-Propos</i>	VII
Studiu intruductiv	5
<i>Introduction</i>	14
<i>Étude introductive</i>	23
Lista documentelor	33
<i>List of documents</i>	43
<i>Liste des documents</i>	53
Documente	65
<i>Documents</i>	65
<i>Documents</i>	65
Indice	332
<i>Index</i>	332
<i>Index</i>	332

CUVÂNT ÎNAINTE

La 9 mai 1997 s-au împlinit 120 de ani de la proclamarea Independenței României, moment decisiv al istoriei naționale. Printr-un nou volum de documente este omagiat marele eveniment. Prin efortul depus, cei ce au trudit la realizarea acestei lucrări întregesc colecțiile și volumele anterioare referitoare la premisele, cursul și urmările momentului 1877 în istoria românilor. Volumul, alcătuit din documente diplomatice și rapoarte consulare, este mai ales întregitor celor două părți ale volumului II din *Independența României. Documente* (București, 1977). El cuprinde 98 de documente din anii 1865–1881, accentul căzând, mai ales, pe anii 1878–1881 (62 piese), deci pe *urmările* marelui act istoric din mai 1877.

Independența este firul roșu evidențiat de izvoarele cuprinse în volum, ea apărând ca o preocupare constantă, încă din vremea domniei lui Alecsandru Ioan Cuza și în timpul primului deceniu al celei a principelui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen. Lectura volumului dezvăluie mai ales felul în care problematica românească, cu prioritate legată de neatârnare, apărea în gândirea diplomaților străini, desele lor aprecieri situate în afara realității concrete, planurile Marilor Puteri, multe indiferente ori chiar contrarii intereselor naționale românești, dar și stăruirea persistentă a conducătorilor români, începând de la doi șefi ai statului din perioada respectivă, în a căuta să fie atins acest obiectiv fundamental al românilor. Plecând de la ideea unei independențe „sub garanție“, deci a unei neatârnări realizată doar prin înlăturarea suzeranității otomane, până la independența integrală și ireversibilă, care a fost efectiv înfăptuită, până la urmă este semnificativă măsura în care problema domină preocupările politice ale românilor.

Problema desprinderii de titulatura – impusă de Convenția de la Paris din 1858 – *Principatele Unite*, și a trecerii la cea dorită de cei în cauză – *România*, ca și cea a unui statut de neutralitate (asemănător celui recunoscut de concertul Marilor Puteri, în acea vreme, Elveția și, mai ales Belgia) pe care l-ar fi dorit România, sunt și ele prezente în unele documente din volum. De asemenea, noi documente vin să se adauge celor până acum cunoscute privind perioada de neutralitate, după reizbucnirea crizei orientale, din vara anului 1875 și până în primăvara anului 1877.

Volumul acordă o atenție prioritară, cum am menționat, anilor 1878–1881, izvoarele date acum publicității reprezentând, de altfel, un deosebit interes, întrucât ele se referă la o etapă pentru care izvoarele istorice cunoscute erau mai restrânse la număr în colecțiile existente. Felul în care au fost percepute problemele României, după încheierea ostilităților, de diplomații și oamenii politici străini, ca și condițiile de pace legate de aspectele teritoriale – pierderea Sudului Basarabiei, abia redobândit cu două decenii mai înainte – ori de modificarea articolului 7 din Constituție pot fi reconstituite după unele documente, pentru ca, apoi, accentul să cadă, în mod evident, pe problema recunoașterii noului statut internațional al țării de către ansamblul puterilor, mari și mici. Aproape jumătate din documentele volumului sunt consacrate acestei probleme și ele au, neîndoielnic, o însemnătate deosebită, contribuind la o comprehensiune mai deplină a nuanțelor procesului istoric ce a avut atunci loc după ce, prin Tratatul de la Berlin, independența fusese recunoscută, dar, totodată, României – ca și Serbiei și Muntenegrului – li se puseseră condiții apăsătoare.

Jocul și presiunile Marilor Puteri – ori cel puțin ale unora dintre ele – nu lipsesc a fi dezvăluite, dar și capacitatea de rezistență a micului stat! În problema recunoașterii este evidentă subsumarea micilor puteri voinței celor mari, la rândul ei determinată de interesele lor. Dincolo de condițiile stipulate în Tratatul de pace din 1/13 iulie 1878, ființa – mai ales, spre sfârșitul lungii perioade de doi ani și jumătate care a urmat încheierii Congresului de la Berlin, înainte ca independența României să fie efectiv acceptată de ansamblul puterilor – întârziind încheierea unui proces istoric, interesele Germaniei bismarckiene legate de problema Strousberg. Oricum, la 8/20 februarie 1880, acest proces se încheie, prin remiterea către Vasile Boerescu, ministrul afacerilor străine al României, a notelor de recunoaștere din partea reprezentanților ultimelor trei mari puteri: Germania, Franța și Anglia.

Un ultim lot al documentelor inedite din volum se referă la problema proclamării regatului României, precedată de cea a adoptării titlaturii de *Altefă regală de către Carol I*. Momentul proclamării regatului a fost important pentru domnitorul Carol și pentru dinastia ce o întemeia, dar el apărea tot atât de însemnat pentru țară, întrucât reprezenta confirmarea ridicării în rang, pe scară europeană, a statului național român constituit în 1859.

În ansamblul său, volumul reprezintă o realizare importantă. Una din cele mai însemnate etape ale istoriei naționale apare mai limpede clarificată prin noi documente, care văd lumina tiparului. Meritul alcătuitoarelor se cuvine a fi evidențiat și, în primul rând, cel a domnului Corneliu Mihail Lungu. Arhivele Naționale au dat, din nou, o prețioasă contribuție istoriografică.

FOREWORD

On May 9, 1997 we celebrated 120 years since the proclamation of Romanian Independence, a crucial event in our history which is given special consideration by publishing a volume of documents completing the previous collections and volumes relating to the prerequisites, evolution and consequences of the year 1877 in the history of the Romanian people. The volume, made up of diplomatic records and consular dispatches, completes most of all the two parts of the second volume of *Romanian Independence. Documents* (Bucharest, 1977) and consists of 98 records created from 1865 to 1881, emphasis being laid mainly on the period between 1878 and 1881 (62 documents), i. e. on the *consequences* of the great event of May 1877.

The records of this volume prove that independence was a constant preoccupation as early as the reign of Alecsandru Ioan Cuza and during the first decade of the reign of prince Charles I of Hohenzollern-Sigmaringen. The volume is relevant for the way in which Romanian affairs and most of all independence were reflected by foreign diplomats, their remarks being frequently incongruous with concrete reality, as well as for the plans of the Great Powers, many of them indifferent or contrary to Romanian national interests, but it also reveals the persistence of the Romanian statesmen in trying to achieve that fundamental aim of the Romanian people.

From the idea of independence „under guarantee“, i. e. independence achieved only by means of Ottoman suzerainty, to complete and irreversible independence, which was finally and actually accomplished, it is significant the measure in which the issue prevailed in the political concern of the Romanians.

The present volume illustrates the question of changing the title *United Principalities*, which was imposed by the Convention of Paris in 1858, into *Romania*, as well as the status of neutrality (similar to the status acknowledged by the great powers to Switzerland or Belgium) which Romania would have wanted. There are several unknown documents dealing with the period of neutrality after the Oriental crisis broke out, from the summer of 1875 to the spring of 1877.

The volume pays special attention to the period between 1878–1881 owing to the fact that it contains records relating to a stage in our history not so rich in new historical evidence to be found in existing collections. The manner in which, after the war, Romanian affairs were perceived by foreign diplomats and politicians, as well as the peace conditions concerning territorial matters – loss of South Bessarabia regained only two decades earlier – or modification of the 7th article of Constitution are illustrated by certain documents while others obviously emphasize the question of the recognition of the new international status of Romania by all the powers, greater or smaller. Almost half the records contained in this volume are devoted to this question and they have a great importance by contributing to a deeper comprehension of the nuances of the historical evolution which took place after Romanian independence had been acknowledged by the Treaty of Berlin, but at the same time after Romania, Serbia and Montenegro had been imposed upon harsh conditions.

The pressure brought upon our country by the great powers – or at least by some of them – as well as the resistance of the little state are revealed by the records. In the question of recognition the will of the small countries was obviously subordinated to the will of the great powers which was in its turn determined by their interests. Apart from the conditions provided in the peace treaty of July 1/13, 1878 – especially towards the end of the long period of two years and a half which followed the Congress of Berlin before Romanian independence had been actually accepted by all the powers – the interests of Germany regarding the Strousberg affair were prevalent and thus the end of a historical process was delayed. Nevertheless February 8/20, 1889 meant the end of this process, since the representatives of the three great powers: Germany, France and England sent their letters acknowledging Romanian independence to Vasile Boerescu, foreign minister of Romania.

The last group of documents in this volume refer to the question of the proclamation of Romanian kingdom, preceded by that of adopting the title of Royal Highness by king Charles I. The moment of the proclamation of the kingdom was as important to prince Charles and the dynasty he founded as it was to the country, since it represented the confirmation of the European level to which the Romanian national state created in 1859 had been raised.

Regarded as a whole this volume is an important achievement. One of the most significant stages in our history becomes clearer in the light of these new documents published under excellent conditions.

The effort of those who contributed to it, most of all Mr. Corneliu Mihail Lungu's, deserves to be emphasized. The National Archives have given once more a precious contribution to Romanian historiography.

June 1997

Acad. DAN BERINDEI

AVANT-PROPOS

120 ans sont passés, le 9 mai 1997, depuis la proclamation de l'indépendance de la Roumanie, un des moments décisifs pour l'histoire nationale. Ce nouveau volume de documents met en honneur cet événement. Par leurs efforts soutenus ceux qui ont travaillé à la réalisation de cet écrit réussissent à enrichir les collections et les volumes antérieurs concernant les prémisses, le déroulement et les suites du moment que représente l'année 1877 dans l'histoire des Roumains. Le volume, renfermant des documents diplomatiques et des rapports consulaires vient à compléter particulièrement les deux parties du IIe volume de *L'Indépendance de la Roumanie. Documents.* (Bucarest, 1877). Il comprend 98 documents datant de la période 1865–1881 et l'accent est mis surtout sur les années 1878–1887 (62 documents) donc sur les échos de l'important acte historique du mois de mai 1877.

L'indépendance est le fil conducteur mis en évidence par les sources qu'on trouve dans le volume, elle apparaît comme une préoccupation constante encore pendant le règne de Alecsandru Ioan Cuza et aussi dans la première décennie du règne du prince Carol Ier de Hohenzollern-Sigmaringen.

La lecture du volume révèle surtout la manière dans laquelle l'ensemble des problèmes roumains, rattachés à l'affranchissement, se retrouvait dans la pensée des diplomates étrangers, leurs appréciations, qui étaient souvent en dehors de la réalité, les plans des Grandes Puissances, plusieurs indifférentes ou même contraires aux intérêts nationaux roumains, mais aussi la persistance continue des dirigeants roumains, tels les deux chefs d'Etat de l'époque, dans le but d'atteindre cet objectif fondamental des Roumains. En partant de l'idée d'une indépendance „sous garantie“, donc d'une émancipation réalisée par l'élimination de la souveraineté ottomane, jusqu'à l'entière et l'irréversible indépendance qu'on avait effectivement réalisée, la mesure dans laquelle cette question domine les préoccupations politiques des Roumains est tout à fait significative.

La question du changement de la dénomination *les Principautés Unies* – imposée par la Convention de Paris en 1858 – et le passage à celle souhaitée – *la Roumaine* – ainsi que la reconnaissance d'un statut de neutralité auquel aspirait la Roumanie (semblable à celui que les Grandes Puissances avaient reconnu à l'époque à la Suisse et surtout à la Belgique) se retrouvent aussi dans le présent volume.

De nouveaux documents viennent s'ajouter à ceux déjà connus pour témoigner de cette période de neutralité après le rejaillissement de la crise orientale, durant de l'été de l'année 1875 jusqu'au printemps de l'année 1877.

Le volume met en lumière, comme j'ai déjà mentionné, les années 1878–1881, les nouvelles sources publiées suscitant un intérêt tout particulier car elles sont le reflet d'une étape pour laquelle les sources historiques connues n'étaient pas nombreuses dans les collections.

La manière dont ont perçu les questions de la Roumanie à la fin des hostilités les diplomates et les hommes politiques étrangers et aussi les conditions de la paix, rattachées à des aspects territoriaux – la perte du Sud de la Bessarabie, à peine repris il y a deux décennies – ou à la modification de l'article 7 de la Constitution, peuvent être reconstituées d'après les documents présentés après quoi l'accent est mis évidemment sur la question de la reconnaissance du nouveau statut international du pays par le concert des grandes et des petites Puissances. La presque moitié des documents du volume portent sur cette question et y attachent de l'importance tout en contribuant à l'intelligence des nuances du processus historique qui s'était déroulé à l'époque lorsque, par le Traité de Berlin, on avait reconnu l'indépendance de la Roumanie – tout comme pour la Serbie et le Montenegro – mais on avait posé en même temps des conditions difficiles.

Le jeu et les pressions des Grandes Puissances – ou seulement de quelques-unes de celles-ci ne manquent pas d'être dévoilés mais on présente aussi la capacité de résistance de ce petit Etat. Quant à la reconnaissance, il faut se rendre à l'évidence que la volonté des petits se plie devant celle des Grandes Puissances, déterminées à leur tour par leurs propres intérêts.

Outre les conditions stipulées par le traité de paix du 1er / 13 juin 1878, il y avait, en retardant l'achèvement du processus historique – surtout vers la fin de la longue période de deux ans et demi qui a suivi au Congrès de Berlin et avant que l'indépendance de la Roumanie soit effectivement acceptée par le concert des Puissances – les intérêts de l'Allemagne de Bismarck, rattachés à l'affaire Strousberg.

De toute manière, le 8 / 20 février 1880, ce processus prend fin par la remise, en mains propres, au ministre des Affaires étrangères de la Roumanie, Vasile Boerescu, des notes diplomatiques visant la reconnaissance de la part des représentants des trois Grandes Puissances: l'Allemagne, la France et l'Angleterre.

Une dernière série de documents inédits de ce volume concerne la question de la proclamation du royaume de la Roumanie, précédée d'ailleurs par celle de l'adoption de l'appellation de „Altesse royale“ pour Carol Ier. Le moment de la proclamation du royaume a été important pour le prince régnant Carol et pour la dynastie qu'il allait fonder mais il était de haute importance pour le pays aussi car c'était la confirmation, à l'échelle européenne, de l'Etat national roumain formé en 1859.

Dans son ensemble, le volume reste une réalisation notable.

L'une des plus significatives périodes de l'histoire nationale est mieux clarifiée par ces nouveaux documents qui viennent de paraître. Il convient de souligner le mérite des archivistes qui ont élaboré ce travail et notamment celui de M. Corneliu Mihail Lungu. Les Archives nationales apportent de nouveau leur précieuse contribution historiographique.

Juin, 1997

Acad. *DAN BERINDEI*

Studiu introductiv

Numărul impresionant al studiilor, articolelor, monografiilor, edițiilor de documente, al altor lucrări de referință¹ publicate până în prezent pe tema Independenței României, pe deplin justificat având în vedere mărimea evenimentului, ar putea determina o reacție firească față de oportunitatea editării unui alt volum bazat pe vechi mărturii ale vremii. Având, însă, în vedere că sursele asupra cărora ne-am aplecat provin, în cea mai mare parte, din arhivele străine, iar tema abordată încearcă să prezinte problema independenței de stat a României prin prisma diplomației europene, considerăm că o nouă lucrare este pe deplin justificată.

Fără a ne propune să tratăm evoluția ideii de independență de-a lungul anilor am considerat oportun să urmărim afirmarea acestei aspirații încă din timpul domniei lui Alecsandru Ioan Cuza, mai exact după aplicarea marilor reforme, care au pus bazele României moderne, până la recunoașterea diplomatică a proclamării Regatului, ceea ce a însemnat o confirmare deplină a suveranității tânărului stat și înscrierea lui în familia națiunilor europene. Că tendința spre independență devenise o realitate, iar Al. I. Cuza o manifesta cu mult curaj, o dovedește și un document din

¹ Întrucât prezentarea tuturor lucrărilor publicate pe tema Independenței ar fi practic imposibilă, ne rezumăm doar la a menționa, în această notă, două contribuții bibliografice și câteva din titlurile care au tangență cu tema volumului nostru: *The Independence of Romania. Selected bibliography*. Editorial board: Ștefan Pascu, Jean Livescu, Dan Berindei, Constantin Nuțu, Ion Matei, București, Edit. Academiei, 1980, 130 p.; *** *România în războiul pentru independență (1877-1878)*, Contribuții bibliografice, ediția a II-a, Biblioteca centrală a Ministerului Apărării Naționale, București, 1979; N. Corivan, *Lupta diplomatică pentru cucerirea independenței României*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1977; *** *Diplomația română în slujba independenței*, Edit. Politică, București, 1977; *** *Independența României - documente*, Corespondență diplomatică străină vol. II, partea I (1853-1877 mai), partea a II-a (mai 1877-decembrie 1878) și Documente diplomatice, vol. IV (1873-1881), Edit. Academiei, București, 1977; Ion Popescu-Puțuri, N. Copoiu, *Diplomația românească în slujba înfăptuirii aspirațiilor și a luptei maselor pentru cucerirea independenței absolute a României (1857-1877) în „Masele populare în războiul pentru cucerirea independenței absolute a României (1877-1878)”*. București, Edit. Politică, 1979, p. 11-62; N. Bărbuță, N. Bocșan, *Independența României în opinia belgiană*, Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1980; N. Corivan, *Relațiile diplomatice ale României de la 1859 la 1877*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1984; Dumitru Vitcu, *România la 1877. Din însemnările corespondenților americani de război pe frontul balcanic*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol””, Iași, 1988, 25, vol. I, p. 99-117.

4/16 noiembrie 1865 prin care ministrul de externe al Porții îi trimite ambasadorului otoman la Paris instrucțiuni pentru a solicita sprijinul Franței și al Puterilor garante în scopul limitării intențiilor „hospodarului” român. După cum se remarcă în document, acesta „nutrea planuri să proclame independența României și să cheme populațiile creștine la răscoală”. Cu toate că demnitarul turc își exprima speranța că principele român avea să dea dovadă de înțelepciunea necesară, declara că, în caz contrar, Poarta s-ar fi considerat în situația de legitimă apărare, trebuind să acționeze în consecință.

De altfel, Al. I. Cuza își manifesta intențiile privind independența și cu alte prilejuri, punând Marile Puteri în fața „faptului împlinit”, în situații repetate, după cum evidențiau academicienii Dan Berindei și Gheorghe Platon. Tocmai de aceea, în viziunea Porții Otomane, principele Cuza trebuia împiedicat să mai „depășească mereu limitele stabilite de tratate”. Adevărul este că Marile Puteri se temeau de această politică a „faptului împlinit”, idee sprijinită de documentul din 14/26 februarie 1866. La întrebarea privind reacția în cazul că Poarta și Puterile garante se vor opune aspirațiilor de independență, consulul Belgiei la București avea să concluzioneze că „va izbucni o revoluție, românii își vor proclama independența și faptul împlinit va fi sancționat vrând, nevrând”.

Temerea cea mai mare era generată însă, de perspectiva independenței absolute, fapt pentru care Marile Puteri încercau să o limiteze, reacționând în diverse moduri și cu orice prilej. Așa s-au petrecut lucrurile când s-a cerut explicație Austro-Ungariei pentru o serie de acorduri economice și administrative încheiate cu România, chiar dacă ele au fost impuse de „necesități vitale”. Se considera că, Austro-Ungaria se făcea complice la „un act care-l confirmă pe principele Cuza la pretențiile sale spre independența completă”². Între măsurile destinate limitării sau condiționării intențiilor de independență, a fost și aceea a înlăturării lui Cuza și aducerea în locul său a unui principe străin. Majoritatea documentelor vremii scot în relief speranța ce se punea în varianta prințului străin, susținută și pe plan intern de cercurile și personalitățile politice care vedeau în această soluție singura posibilitate de a determina Marile Puteri să accepte independența României. Această nuanță nu avea să scape diplomației vremii, după cum se poate dovedi printr-un raport al consulului belgian la București, care în februarie 1866 transmitea superiorilor săi că românii „nu un prinț cer, ei vor să se constituie într-un stat independent și să aibă în fruntea lor un rege constituțional”³.

² Documentul din 4/16 ianuarie 1866.

³ Documentul din 16/28 februarie 1866.

Demn de remarcat este și un alt aspect, anume că, unele dintre puteri ajunseseră la concluzia că Independența României era pe cât de necesară, pe atât de inevitabilă. Mai mult chiar, Austria socotea că „devenind independentă, România va trebui să fie și mai mult cu ochii în patru spre a nu da statelor vecine nici un motiv de nemulțumire“. Desigur, grijile Austro-Ungariei erau generate în primul rând de atitudinea unei Români independente față de românii majoritari din Ardeal, Banat și Bucovina, aflați sub stăpânire străină. Dând dovadă de abilitate politică, prin reprezentanții lor diplomați, autoritățile austro-ungare încercau să distragă atenția de la problemele reale și să acopere adevăratele intenții față de România. Așa se explică și faptul că Austro-Ungaria ajunsesese să dea chiar sfaturi, după cum rezultă din raportul înaintat la 16 martie 1866 de către reprezentantul Vienei la Constantinopol, care comunica ministrului afacerilor externe că: „dacă sultanul ar fi un om ferm, ar trebui să opteze pentru deplina separare <de Poartă> și pentru independența Principatelor“.

În măsura în care, documentele vremii scot în evidență că independența românilor devenise o problemă europeană, în aceeași proporție, sursele respective demonstrează că soluționarea ei depindea, încă, de alți factori, generați în cea mai mare parte, de interesele politice ale Marilor Puteri. Semnificativă în acest sens este declarația lui Napoleon III, care, cu prilejul prezenței sale la Salzburg a promis că, la „reîmpărțirea teritoriului pe care evenimentele din Germania trebuie să o producă în mod inevitabil, Franța va sprijini anexarea Principatelor la Austria“⁴. La fel de sugestiv pentru ilustrarea intereselor Marilor Puteri față de România este și un raport din 23 noiembrie 1870, din care rezultă că Austria era conștientă de importanța văii Dunării, iar prin „direcția pe care o dă căilor ferate se vede bine cât trebuie să țină la acest mare canal ce pune Imperiul Austro-Ungar în legătură cu Marea Neagră“.

În pofida tuturor obstacolelor, tendințelor ostile și chiar opoziției deschise față de independența României, ideea a continuat, nu numai să existe, dar să se manifeste cu tărie, astfel încât, unii diplomați străini își exprimau convingerea că aspirațiile românilor „năzuiesc spre transformarea acestei țări într-un stat neutru și independent“⁵. Începuse să atragă atenția, în mod deosebit, poziția adoptată de unii politicieni și demnitari români care nu numai că susțineau aspirațiile de independență, dar le considerau și legitime. O asemenea realitate se desprinde din raportul consulului girant al Franței la București, care îl informa, la 26 iunie 1873, pe

⁴ Documentul din 17/29 februarie 1868.

⁵ Documentul din 16/28 decembrie 1870.

ministrul său de externe despre discuția purtată cu Vasile Boerescu, ministrul de externe al României. Cu acel prilej, abordând și problema independenței, diplomatul francez a avut surpriza să constate că șeful diplomației române „nu a încercat nici o jenă în a declara că independența era în destinul României, că mai devreme, sau mai târziu ea trebuia să fie proclamată“.

Pe lângă dobândirea Independenței de stat, România avea în vedere și obținerea titlului de regat, după cum rezultă dintr-un alt raport diplomatic belgian, din anul 1874. În asemenea condiții este limpede că, în bună măsură, cele două evenimente majore – 1877 și 1881 – fuseseră bine gândite, chiar pregătite în timp, așteptându-se doar momentul favorabil realizării lor. Un merit deosebit în pregătirea terenului și, mai cu seamă a opiniei europene, l-a avut diplomația românească, preocupată să potolească „grijile“ Marilor Puteri și spaima vecinilor, care nu puteau accepta un stat independent și, eventual întărit, în imediata apropiere a fruntariilor lor. Tocmai în spiritul acestor orientări, în aprilie 1876, Ministerul de Externe al României adresa o notă-circulară tuturor agenților săi acreditați în străinătate, prin care le recomanda să asigure guvernele țărilor unde erau acreditați, că în contextul evenimentelor ce agitau Europa, „România va adopta o poziție de neutralitate și o atitudine pașnică“. O asemenea atitudine nu avea să diminueze scopul major al timpului, afirmarea ideii, dar și a unor elemente concrete de independență, îmbrăcând diverse forme de manifestare. Între acestea, s-ar impune a fi evidențiată și perseverența dovedită în impunerea folosirii oficiale de către diplomația europeană a titulaturii „România“, în locul formulei „Principatele Unite“. Un argument nou, în sprijinul acestor idei, îl poate constitui raportul din 22 iunie 1876 al consulului general al Rusiei la București, I. Zinoviev, care constata că ministrul român de externe nu pronunța cuvântul *independență*, însă natura declarațiilor sale indica foarte clar că obiectivul esențial este de a afirma „drepturile unui stat suveran“.

În același timp, politicienii români erau conștienți că doar simpla expectativă și speranța că Marile Puteri vor fi mărinimoase cu România, nu erau suficiente pentru dobândirea independenței. Măsurile luate, în consecință, nu au scăpat diplomaților europeni, care recunoșteau, cum este cazul trimisului Serbiei la București, că românii erau hotărâți să treacă la o politică mai energică, întrucât lupta diplomatică nu a dovedit suficient succes.

Un prilej sesizat și consemnat de documentele vremii, de care politicienii români și, am putea spune chiar întreaga opinie publică românească, au profitat, l-a constituit promulgarea noii Constituții turcești, la 11/13 decembrie 1876. Faptul că în textul ei se foloseau

formulări ca „provincie privilegiată“, „supuși otomani“, a provocat o mare nemulțumire în România. Acest fapt l-a determinat pe agentul diplomatic și consulul general al Franței la București să raporteze superiorilor săi că mai mulți miniștri au cerut o ruptură imediată (cu Poarta n.n.) „indignarea ridicându-se la un diapazon foarte înalt“. Convocată în ședință secretă, Camera Deputaților s-a transformat – după aprecierea diplomatului francez – într-un comitet al afacerilor străine, solicitând miniștrilor să protesteze imediat față de pretențiile incalificabile ale Porții Otomane, invitată să le rectifice „sub amenințarea rupturii“ oricăror relații. De asemenea, se recomanda ca protestul să fie remis celorlalte puteri, împreună cu un Memorandum în trei puncte, din care să rezulte că România era un principat independent în virtutea vechilor capitulații cu Poarta, în virtutea Tratatului de la Paris⁶ și a recunoașterii de către toate puterile care au acceptat să semneze cu ea tratate de comerț.

Eforturile depuse de România, pe toate planurile, dar mai cu seamă jertfa militară pe câmpul de luptă, aveau să împlinească dorința de veacuri a unui popor care își făcuse un crez din a trăi liber și unit într-o singură familie și într-un teritoriu la care au jinduit întotdeauna mai marii timpurilor, aceștia fiind, din nefericire nu numai cei din jur. Și, ceea ce era un drept firesc, legitim pentru România, avea să fie recunoscut înainte de Tratatul de pace de la Berlin de însuși Guvernul otoman, care, în ianuarie 1878 îi autoriza pe delegații săi pentru tratative cu Rusia, Server pașa și Namâk pașa, „să recunoască independența Principatelor cu condiția ca acestea să rămână neutre precum Belgia“.

Dacă aceasta ar fi fost singura condiție, tot era bine pentru România, dar, în realitate, au fost puse condiții mult mai grele de către Marile Puteri până la recunoașterea deplină a independenței *câștigate* și nu *dăruite*. Mult mai scump avea să plătească România, pentru un drept al său, dincolo de eforturile materiale, militare și morale, prin sacrificarea unui însemnat teritoriu românesc, reprezentat de cele trei județe: Cahul, Ismail și Bolgrad, din sudul Basarabiei. Cu toate că guvernauții români cunoșteau planurile și înțelegerile dintre Marile Puteri, iar Mihail Kogălniceanu avea să consemneze în însemnările sale, rămase între documentele de arhivă, că Germania, Austria și Rusia, conveniseră asupra soartei sudului Basarabiei, întreaga suflare românească nu era dispusă ca după o luptă încununată de succes să piardă o parte din trupul țării. Și aceasta cu atât mai mult cu cât Rusia recunoscuse în aprilie 1876 că respectă integritatea teritorială a României. Dar nu era prima dată și nici ultima, când această putere, sprijinită

---

⁶ Este vorba de tratatul din martie 1856.

nemijlocit de celelalte forțe europene își satisfăcea tendințele expansioniste. Tocmai de aceea, în temelul adevărului consemnat de documentele de arhivă, putem aprecia că prin ceea ce au hotărât Marile Puteri în 1878, s-a săvârșit una din cele mai mari nedreptăți ale istoriei, când un popor angajat cu toate forțele sale în cucerirea independenței naționale, în schimbul sacrificiului, este răsplătit prin amputarea teritoriului său.

În pofida tuturor presiunilor exercitate asupra României și a condiționării recunoașterii unui drept firesc al său, după cum o dovedesc documentele diplomatice ale vremii, Guvernul român nu era dispus să accepte nici un fel de discuții în problema cedării Basarabiei. Acest lucru îl vor reliefa și rapoartele agentului diplomatic al Serbiei la București, M. A. Petronievici, care la 7 martie și 17 iunie 1878 îl informa pe ministrul său de externe că „România nu acceptă de bunăvoie să cedeze Basarabia, ci doar se supune forței“.

Din nefericire, nici prin forță nu s-ar fi putut opune România, pentru că așa cum recomanda Karl-Anton, printr-o scrisoare trimisă fiului său Carol I, ar fi fost o mare greșeală din partea sa să se ridice cu arma în mână împotriva luării sudului Basarabiei de către Rusia, întrucât soarta teritoriului respectiv fusese dinainte hotărâtă de Marile Puteri. Dar, acest preț atât de scump nu se va dovedi suficient, întrucât condițiile impuse în schimbul recunoașterii independenței vizau și acordarea de drepturi cetățenești populației evreiești. Poziția Marilor Puteri poate fi demonstrată printr-o notă diplomatică a ambasadorului britanic în Germania, O. Russell, care remarca la 15 noiembrie 1878 că „Guvernul german se pronunță pentru a aștepta până când Parlamentul și Adunarea legislativă din România vor îndeplini această condiție (este vorba de acordarea drepturilor de cetățenie evreilor n.n.), iar Excelența sa și-a exprimat speranța sinceră că până atunci guvernul Majestății sale nu se va opune amânării recunoașterii independenței României, în acord cu guvernul Germaniei“. Nici atât de alunecoasa prietenă ce s-a dovedit a fi Franța pentru România, de-a lungul istoriei, nu se arăta dispusă „să recunoască oficial independența măcar până când se va fi remarcat un început clar de respectare a condiției privind egalitatea religioasă, stabilită de Tratatul de la Berlin“, cum remarcă în acest sens, raportul din 19 noiembrie 1878 al lordului Lyons, ambasadorul Angliei la Paris. După cum avea să recunoască însuși ministrul de externe britanic, la 22 noiembrie același an, chiar și Italia exprimase „anumite rezerve“ față de independența României, fapt pentru care „noul ministru italian la București urmează să-și amâne prezentarea scrisorilor de acreditare până când condițiile evreilor vor fi schimbate definitiv“.

Din fericire pentru România nu toate statele erau angajate în aranjamentele politice ale Marilor Puteri. Dovadă în acest sens și declarațiile de adeziune ale Ministerului Afacerilor Străine al Greciei

printr-o Notă înaintată Ministerului Afacerilor Străine al României la 19 decembrie 1878, în care se sublinia că: „destinele și interesele comune ale celor două state și legăturile create de relațiile comerciale care le unesc în mod fericit de mult timp, incumbă Guvernului regelui, agreabila datorie de a saluta cu vie simpatie independența României și de a răspunde dorinței exprimate de guvernul ei, de a vedea stabilite raporturi diplomatice între cele două țări“.

Era firesc, în asemenea condiții, ca eforturile diplomației românești să fie concentrate asupra cabinetelor guvernelor care regizau și organizau politicul, pentru că la rândul lor erau manipulate ideologic și, mai cu seamă, financiar. Chiar de la 1 ianuarie 1879, după cum raporta trimisul special al Austro-Ungariei la București, ministrului de externe G. Andrassy, Guvernul român îl trimisese pe C. A. Rosetti la Paris și Roma, sperând să determine autoritățile franceze și italiene să renunțe la „poziția lor expectativă și să recunoască independența României prin acreditarea de miniștri plenipotențari“. Aceleași demersuri aveau să fie întreprinse pe lângă Guvernul german, fapt pentru care agentul român la Berlin, Vârnav-Liteanu, aflat în concediu, fusese rechemat, de urgență, la post. În aceeași lună, ianuarie a anului 1879, agentul român acreditat la Paris, Calimachi-Catargi, primise însărcinarea să se deplaseze la Bruxelles și Haga pentru a „notifica acolo schimbarea survenită în situația României, din punct de vedere al dreptului politic și internațional, ca urmare a Tratatului de la Berlin“⁷. Din raportul ambasadorului Spaniei în Germania, înaintat ministrului său de externe la 5/17 ianuarie 1879 se poate deduce că o misiune asemănătoare celor de la Paris, Berlin, Roma, Haga și Bruxelles era încredințată, tot lui C. A. Rosetti, la Madrid, unde urma să inițieze demersurile necesare pentru „notificarea independenței României și înființarea unei Legații a Spaniei la București“. Și, pentru a demonstra cât de greu a fost diplomației românești să lupte cu inerțiile, dar mai cu seamă împotriva efectelor influenței nefaste a Marilor Puteri este suficient să recurgem la un alt raport, al aceluiași diplomat spaniol. Este vorba de cel din 21 ianuarie 1879 prin care comunica ministrului afacerilor externe că, în principiu, nu vedea nici o dificultate ca Guvernul spaniol să recunoască independența și nici să acrediteze un ministru la București, dar în perspectiva realizării respectivelor obiective, i se părea că ar fi fost indicat să se aștepte „până când Germania și Anglia și-ar numi ele însele miniștrii, ca să nu apară Spania, în această privință, în opoziție cu celelalte puteri“.

Măsurile diplomatice ale Guvernului român și mesajele personale ale lui Carol I vor ajunge până în Scandinavia și, după cum o dovedesc documentele, chiar în Statele Unite sau în îndepărtata Americă de Sud.

---

⁷ Documentul din 4/16 ianuarie 1879.

Dincolo de circumstanța lor diplomatică, mărturiile vremii pun în relief, fără putință de tăgadă, noul statut al României, dovadă în acest sens fiind scrisoarea de răspuns a regelui Suediei la notificarea independenței, prin care prezenta la 20 aprilie 1879 „expresia oficială a bunăvoinței sale față de România liberă și independentă“.

Toate aceste strădanii diplomatice, care veneau să întregească sacrificiile făcute pe plan militar aveau să fie încununată de succes în Nota remisă ministrului afacerilor străine, Vasile Boerescu, la 8/20 februarie 1880 de către reprezentanții la București ai Germaniei, Angliei și Franței, care anunțau că guvernele lor au hotărât „să recunoască fără întârziere Principatul României ca stat independent“. Și dacă Marile Puteri aveau să săvârșească un gest firesc, era de așteptat ca și celelalte țări ce stătuseră în expectativă să se alinieze. Dovadă, între 12 februarie și 2 martie 1880 Spania, Belgia și Olanda vor remite scrisorile și notele oficiale prin care vor recunoaște independența României. Perspectivele deschise sub aspectul relațiilor diplomatice și din punctul de vedere al dreptului internațional pentru România au fost foarte bine sesizate de reprezentantul Belgiei, care la 21 martie 1880 ajunsese la concluzia că România își propune să trimită misiuni la Washington și Rio, „deși nu se așteaptă la o reprezentare oficială la București din partea acestor guverne și ea nu are intenția să deschidă legații dincolo de ocean“. Același diplomat remarcă intenția Guvernului român de a proceda la fel și „în ceea ce privește Persia și, probabil, Marocul, China, Japonia și celelalte monarhii din Asia“.

Se confirma astfel, am putea spune chiar legifera, intrarea țării în circuitul relațiilor internaționale, sugestiv pentru a ilustra acest lucru fiind răspunsul dat de președintele Statelor Unite la notificarea independenței: „Pot să asigur pe Alteța voastră Regală că guvernul și poporul Statelor Unite au primit foarte călduros *intrarea României în familia de națiuni*“ (subl. n.). Pe lângă această recunoaștere, documentul mai are și o altă semnificație. Încă din noiembrie 1880, președintele Statelor Unite i se adresa lui Carol I cu titlul de „Alteța voastră Regală“, ceea ce nu este lipsit de importanță. La fel de adevărat este și un alt aspect, anume că nu pentru prima dată i se adresa astfel un alt șef de stat. Dar, concluzia noastră constă în aceea că se poate vorbi de o pregătire prealabilă și chiar o impunere în plan diplomatic a viitorului statut, acela de regat și de rege pe care le vor lua în mod oficial țara și conducătorul ei, la 14 martie 1881. Tocmai având în vedere importanța acestui moment în afirmarea României pe plan extern și pentru că am considerat proclamarea regatului ca o expresie superioară a modului în care a fost recunoscută independența de stat, ne-am îngăduit să încheiem prezentul volum cu un mic grupaj de documente menite să pună în lumină poziția diplomației europene față de o altă etapă cu semnificații și urmări adânci în evoluția istorică a românilor.

Ca și în cazul Independenței, proclamarea regatului a produs reacții diferite în rândul statelor europene, dar mai cu seamă în cadrul marilor

imperii vecine. În mod deosebit interesa titlul pe care urma să-l adopte Carol I, de rege al României sau al Românilor. Sugestiv din acest punct de vedere este raportul din 9 aprilie 1881 înaintat ministrului de externe al Franței de către trimisul extraordinar și ministru plenipotențiar la București care avea să remarce că „Titlul de rege al *României* adoptat în locul aceluia de al *Românilor* (subl. în text) a fost ales datorită susceptibilităților statelor vecine și, în special, ale Austriei, care are în Transilvania, în Bucovina și în Banat un număr considerabil de supuși români“.

Important este că rând pe rând, mai mari sau mai mici aveau să recunoască noul statut al României, care, așa cum remarcă oficialitățile franceze într-o scrisoare adresată lui Carol I la 4 aprilie 1881, reușise „să-și realizeze aspirațiile și să-și împlinească destinele într-un titlu ce-i definește mai bine suveranitatea“.

Cu speranța că acest studiu, redus la limita posibilităților spațiului tipografic, reușește să introducă pe cititor în conținutul documentelor ce fac obiectul acestui volum, nu putem încheia înainte de a săvârși o datorie de onoare. Când am decis să dedicăm un volum de documente marelui Act al Independenței, de acum 120 de ani, am considerat că trebuie să aducem noi elemente la bibliografia extrem de bogată, acumulată de-a lungul anilor, fapt pentru care ne-am aplecat asupra surselor diplomatice capabile să pună în lumină modul în care independența românilor a fost reflectată în conștiința opiniei europene. Cu prilejul investigațiilor întreprinse am avut plăcuta surpriză să constatăm că în urmă cu aproximativ zece ani, sub conducerea directorului Arhivelor Istorice Centrale, de pe atunci, Vasile Arimia, un colectiv, având în componență arhiviști cu aleasă pregătire ca Emilia Poștăriță, Ielița Gămulescu, Valeriu Veliman, Constantin Vlad, Ileana Chirtu, Eugenia Ciocan, Sanda Racoviceanu, ca să-i numim doar pe principalii colaboratori, depistaseră un volum însemnat de documente privind Războiul de independență, pe lângă multe altele publicate la acea dată, provenind din colecția Microfilme. Și, chiar dacă astăzi venim cu o lucrare altfel structurată și cu o temă total diferită, având în vedere că o parte din documentele depistate și traduse la vremea respectivă au fost încadrate în volumul de față, nu facem decât un act firesc de dreptate, nominalizându-i și exprimându-le întreaga noastră considerație. Este, în același timp, un prilej pentru a reliefa tradiția arhiviștilor români, angajați permanent nu numai în prelucrarea documentelor de arhivă, ci și în introducerea lor în circuitul științific.

CORNELIU MIHAIL LUNGU

Introduction

The large number of papers, articles, monographs, editions of documents and other reference works¹ on Romanian Independence published up to now, which is completely justified taking into account the importance of the event, might arouse a natural reaction towards the suitability of publishing another volume based on archive records. Considering that the documents we have used, proceed mainly from foreign archives and the topic we have approached is supposed to put forth the question of Romanian Independence from the viewpoint of European diplomacy, we regard this new work as fully justified.

Without having in view the evolution of the idea of independence in the course of time we have considered it necessary to pursue the assertion of this aspiration as early as the reign of Al. Ioan Cuza, i.e. after the great reforms had been put into practice and had laid the foundation of modern Romania, until the complete acknowledgement of the sovereignty of the young state and its joining the family of European nations. The fact that the tendency towards independence had become reality is proved by a

---

¹ Since it would be practically impossible to list all the works on Romanian Independence which have been published, we shall confine ourselves to mentioning two bibliographical contributions and some of the titles linked to the topic of this volume: *The Independence of Romania. Selected bibliography*. Editorial board: Ștefan Pascu, Jean Livescu, Dan Berindei, Constantin Nuțu, Ion Matei, Bucharest, Edit. Academiei, 1980, 130 p.; *** *Romania in the War of Independence (1877-1878)*, Bibliographical contributions, Second Edition, Central Library of the Ministry of National Defence, Bucharest, 1979; N. Corivan, *Diplomatic Struggle for the Conquest of Romanian Independence*, Edit. Științifică și Enciclopedică, Bucharest 1977; *** *Romanian Diplomacy in the Service of Independence*. Edit. Politică, Bucharest, 1977; *** *Romanian Independence. Foreign Documents*, – Diplomatic correspondence, vol. II, part I (1853–May 1877), part II, (May 1877 – December 1878); Diplomatic documents, vol. IV (1873–1881), Edit. Academiei, Bucharest, 1977; Ion Popescu-Puțuri, N. Copoiu, *The Contribution of Romanian Diplomacy to the Conquest of Romanian Absolute Independence (1857–1877)* in „The Rank and File in the War of Independence (1877–1878)“ Bucharest, Ed. Politică, 1979, pp. 11–62; N. Bărbuță, N. Bocșan, *Romanian Independence from the Belgian Point of View*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1980; N. Corivan; *Romanian Diplomatic Relations from 1859 to 1877*, Ed. Științifică și Enciclopedică, Bucharest, 1984; Dumitru Vitcu, *The Romanians in 1877. Notes of American War Correspondents on the Balkan Front*, in „The Year-Book of the Institute of History and Archaeology A. D. Xenopol“, Iași, 1988, 25, vol. I, pp. 99–117.

document of 1865, November 4/16 in which the foreign minister of the Porte gave the Turkish ambassador at Paris instructions to ask for the support of France and the Guaranteeing Powers in order to limit the Romanian „hospodar’s“ intentions. As it is mentioned in the document, the latter „was nourishing plans to proclaim Romanian independence and to call the Christian population to uprising“. Although the Turkish official hoped that the Romanian prince would prove the necessary wisdom, he stated that, otherwise, the Porte would be placed in a position of legitimate defence and would be forced to act consequently.

Anyhow Al. I. Cuza had expressed his intentions on many other occasions, making the Great Powers face an „accomplished fact“ as academicians Dan Berindei and Gh. Platon pointed out. That is the reason why from the point of view of the Ottoman Porte, prince Cuza had to be prevented from going always beyond the limits prescribed by treaties“. The truth is the Great Powers were afraid of this policy of the „accomplished fact“. As far as the Romanian reaction to a possible opposition from the Porte and the Great European Powers was concerned, the consul of Belgium at Bucharest said in a report of 1866, February 14/26 that „a revolution would break out, the Romanians would proclaim their independence and the accomplished fact would have to be sanctioned anyhow“.

Nevertheless the greatest fear was generated by the prospect of absolute independence. Therefore the Great Powers tried to reduce it by reacting in various ways and on any occasion. This was the case with Austria-Hungary which was demanded an explanation for certain economic and administrative agreements made with Romania, even though these ones were imposed by „vital necessity“. It was considered that Austria-Hungary was accomplice to „an act that supported Cuza’s claims to absolute independence“². Among other measures which were meant to limit or condition his intentions of independence were pushing him out of power and bringing a foreign prince in his place. Most records of the time underline the fact that the alternative with a foreign prince was looked upon in great hope and it was supported inside the country by the politicians who regarded this solution as the only „possibility to determine the Great Powers to accept Romanian independence. This nuance was to be noticed by the diplomacy of the time, as it is revealed in a dispatch of the Belgian consul at Bucharest, who in February 1866 informed his superiors that „it was not a prince that the Romanians asked for, they only wished to win their independence and to be ruled by a constitutional king“³.

---

² Document of January 4/16, 1866.

³ Document of February 16/28, 1866.

Some of the powers had reached the conclusion that Romanian Independence was as necessary as it was inevitable. Austria even considered that if Romania had become independent it should have been careful to give foreign countries no reason of discontent whatsoever. Austria-Hungary was obviously worried about the attitude independent Romania would have had towards the Romanians who formed a majority in Transylvania, the Banat and Bucovina and were under foreign domination. Austro-Hungarian authorities proved political and diplomatic ability by trying to divert from real problems and hide their real intentions towards Romania. This explains the fact that Austria-Hungary even reached the point of giving advice, as it results from a dispatch by which on March 16, 1866 the ambassador of Austria-Hungary at Constantinople informed the Minister for Foreign Affairs that "if the sultan had been a resolute man he should have chosen complete separation / from the Porte / and independence of the Principalities".

Although records emphasized that Romanian independence had become a European issue, they proved nevertheless that a possible solution to the question depended for the most part on the political interests of the Great Powers. A great significance in this respect has the statement of Napoleon III, who on the occasion of his presence in Salzburg, promised that: „In the readjustment of territory which the events in Germany must inevitably produce, France will support the annexation of the Principalities to Austria“⁴. Equally suggestive for revealing the interests of the Great Powers in Romania is a despatch of 1870, November 23 in which it was said that Austria was aware of the importance of the Danube Valley for it linked the Austro-Hungarian Empire to the Black Sea.

In spite of every obstacle, hostile tendency, even open opposition to Romanian independence the idea continued not only to exist but also to be so strongly asserted that some foreign diplomats expressed their belief that „the Romanians wished to turn their country into a neutral and independent state“⁵. There were certain Romanian politicians and statesmen who not only supported these aspirations to independence but even regarded them as legitimate. On June 26, 1873 the consul of France at Bucharest informed the French foreign minister of his meeting with Vasile Boerescu, foreign minister of Romania. On that occasion the French diplomat was surprised to find out that the Romanian foreign minister „was not at all embarrassed to say that sooner or later Romanian independence had to be proclaimed since it was its destiny“.

---

⁴ Document of 1868, February 17/29.

⁵ Document of 1870, December 16/28.

Apart from State Independence, Romania had in view the title of kingdom, as it is mentioned in another Belgian dispatch of 1874. Under such circumstances it is obvious that the two major events – 1877 and 1881 – had been carefully prepared in good time, only the right moment was expected. A special merit in paving the way for independence and preparing the European opinion had the Romanian diplomacy, concerned with abating the „worries“ of the Great Powers and the fears of the neighbours who could not accept an independent and powerful state in the near vicinity of their borders. Therefore in April 1876 the Romanian Foreign Ministry addressed a form letter to all its agents abroad, recommanding them to assure the governments of the respective countries that in „the context of foreshadowing European events Romania would adopt a neutral position and a peaceful attitude“. Such an attitude was not to affect the major purpose of that time since the idea of independence was expressed in various ways. Among these ways one should point out the perseverance in imposing the official title of „Romania“ to be used by European diplomacy instead of „United Principalities“. An argument to support these ideas may be found in a despatch of the general consul of Russia at Bucharest who on June 22, 1876 said that the Romanian foreign minister had not uttered the word *independence*, but the nature of his statements had clearly indicated that Romania’s essential aim was to assert its „rights of a sovereign state“.

At the same time Romanian politicians realized that merely hoping and expecting the Great Powers to be generous to Romania was not enough to win independence. The steps consequently taken were noticed by European diplomats who admitted, like in the case of the Serbian envoy to Bucharest, that the Romanians were decided to take action, since diplomatic struggle was not succesful enough.

An opportunity which Romanian politicians and public opinion took advantage of was the promulgation of the new Turkish Constitution on December 11/23, 1876. The fact that the text of this act contained wordings such as „favoured province“, „Ottoman subjects“ aroused great discontent in Romania. That is the reason why the French ambassador at Bucharest informed his superiors that several ministers had demanded immediate break with the Porte. Summoned in secret session, the Chamber of Deputies changed – according to the French diplomat’s statement – into a committee for foreign affairs requesting the ministers to protest at once against the unspeakable claims of the Ottoman Porte which was invited to withdraw them „under the threat of breaking“ every relation. It was suggested as well that the protest be remitted to the Powers together with a Memorandum containing three items which would have pointed out that

Romania was an independent Principality by virtue of its old capitulations with the Porte, by virtue of the Treaty of Paris (March 1856) and owing to its acknowledgement by all the Powers which accepted to conclude trade treaties with it.

The efforts made by Romania in each and every direction, but most of all its military sacrifice on the battle field were to be the ones to fulfil the eternal wish of a people whose ideal was to live freely and united in a unique family and on a territory that had been always longed for by the Great Powers which unfortunately were not only neighbours of ours. And what was a natural right for Romania was to be acknowledged before the Peace Treaty of Berlin by the Ottoman government itself which in January 1878 authorized its envoys to negotiations with Russia, Server pasha and Namâk pasha, „to acknowledge the Principalities' independence provided that they remain neutral like Belgium“.

If that had been the only condition it would still have been good for Romania, but the fact is that much more burdensome conditions were imposed on our country by the Great Powers until the complete acknowledgement of an independence *won* and not *given*. Apart from material, military and moral efforts Romania had to pay much more for a legitimate right by losing an important territory, i.e. the three districts (Cahul, Ismail and Bolgrad) in the south of Bessarabia. Although the Romanian government was aware of the agreements among the Great Powers and Mihail Kogălniceanu wrote at the time that Germany, Austria and Russia had already agreed upon the south of Bessarabia, the Romanians were not at all willing to lose part of their country after a successful struggle and after Russia had made a pledge to respect the territorial integrity of Romania. That was neither the first nor the last time when this country, supported by other European powers, put into practice its expansionist tendencies to the detriment of Romania. That is the reason why, one might say, what the Great Powers decided in 1878 was one of the greatest wrongs in history, when a people endeavouring to win national independence, in exchange for its sacrifice, is rewarded with amputation of its territory.

In spite of all pressures put upon Romania, the Romanian government was not willing to accept any arguments in the question of yielding Bessarabia. This was pointed out in the dispatches of the Serbian envoy to Bucharest, M. A. Petronievici, who on March 7 and June 17, 1878 informed his foreign minister that Romania had accepted to give up Bessarabia not willingly but by force.

Unfortunately not even by force could Romania have opposed to it, for as Karl Anton advised his son Carol I in a letter, it would have been a

great mistake for the Romanian prince to take up arms against the yielding of Bessarabia to Russia since the fate of this territory had been long before decided upon by the Great Powers. But this price to be paid was not enough because the conditions forced upon Romania in exchange for acknowledging our independence also included civil rights granted to the Jewish population. The attitude of the Great Powers may be illustrated by a despatch of the British ambassador in Germany, O. Russell, who wrote down on November 15, 1878 that „the German Government was decided to wait until the Romanian Parliament had carried out that condition (i.e. granting the rights of citizenship to the Jews) and his Excellency had expressed an earnest hope that Her Majesty's Government would not object to defer the recognition of Romanian independence until then, in concert with the Government of Germany“. Not even France, which supported the process of creating modern Romania, was willing to officially acknowledge independence „until at least there had been a distinct commencement of the execution of the condition respecting religious equality laid down by the Treaty of Berlin“, as pointed out in a despatch of lord Lyons, ambassador of England at Paris, on November 19, 1878. The British foreign minister himself admitted, on November 22, 1878 that even Italy „had made certain reservations in a similar sense in virtue of which the new Italian minister at Bucharest was to suspend the presentation of his credentials until the Jewish disabilities had been finally removed“.

Fortunately for Romania not all states were engaged in the political arrangements of the Great Powers. Greece for instance, expressed its adherence in a despatch sent by its foreign minister to the Romanian minister on December 19, 1878 pointing out that: „The common fate and interests of the two states as well as the links created by their trade relations give His Majesty's Government the pleasure to salute the independence of Romania and to answer the wish of Romanian government to establish diplomatic relations between the two countries“.

Under such circumstances it was only natural that the efforts of Romanian diplomacy be concentrated upon the governments which played politics, for, in their turn, they were manipulated ideologically and most of all financially. On January 1, 1879, as the Austro-Hungarian minister at Bucharest reported to foreign minister G. Andr ssy, the Romanian government had sent C. A. Rosetti to Paris and Rome in order to persuade the French and Italian authorities to give up „their attitude of expectance and to acknowledge Romanian independence by accrediting their ministers plenipotentiary“. The same actions were to be undertaken with the German Imperial Government, the reason why the Romanian

agent at Berlin, Vârnăv-Liteanu, who was on leave, had been immediately called back. The same month, the Romanian agent at Paris, Calimachi-Catargi, had been charged to go to Paris and Hague in order to „announce the change in Romanian situation from the viewpoint of political and international law as a consequence of the Treaty of Berlin“⁶. From the dispatch of the Spanish ambassador in Germany sent to his foreign minister on January 5/17, 1879 one may infer that a mission similar to those in Paris, Berlin, Rome, Hague and Bruxelles was going to initiate the necessary approaches for the „announcement of Romanian independence and the setting up of a Legation of Spain in Bucharest“. In order to show how difficult it was for Romanian diplomacy to fight against inertness, but most of all against the effects of the influence of the Great Powers it would be enough to use another dispatch of the same Spanish diplomat. On January 21, 1879 he informed his foreign minister that, in principle, he saw no difficulty for the Spanish government either in acknowledging independence or in accrediting a minister at Bucharest, but as for the achievement of the respective aims, he considered that it would have been better to wait until „Germany and England had appointed their ministers, so that Spain would not have been in this respect in opposition to the other Powers“.

The diplomatic measures of the Romanian government and the message of king Carol I reached Scandinavia and even the United States or South America. Apart from their diplomatic circumstance, the records of the time undoubtedly pointed out Romania's new status, as for instance the reply of the king of Sweden on the formal announcement of independence, by which he presented on April 2, 1879 „the official expression of his good will towards free and independent Romania“.

All this diplomatic endeavour which completed the military efforts became finally successful, for in the dispatch remitted to foreign minister Vasile Boerescu on February 8/20, 1889 the envoys of Germany, England and France to Bucharest announced that their governments had decided „to acknowledge the Romanian Principality as an independent state“. If the Great Powers had acted naturally it would only have been normal that the other countries which had adopted an attitude of expectance should do the same. From February 12, to March 2, 1880 Spain, Belgium and Holland sent official letters acknowledging Romanian independence. The

---

⁶ Document of January 4/16, 1879.

prospects thus created for Romania as far as diplomatic relations and international law were concerned were pointed out by the Belgian envoy who on March 21, 1880 had reached the conclusion that Romania had in view sending diplomatic missions to Washington and Rio, „though it did not expect those governments to be officially represented at Bucharest and did not have any intentions of opening legations across the ocean“. The Belgian diplomat noticed the Romanian government's intention to do the same „as far as Persia and probably Morocco, China, Japan and the other monarchies in Asia were concerned“.

It was thus confirmed, one might say, even proclaimed Romania's reaching the sphere of international relations, suggestive in this respect being the answer given by the president of the United States to the notification of independence.

„I can assure Your Royal Highness that the Government and the People of the United States most cordially welcome the entry of Romania into *the family of nations*“.

Apart from this acknowledgement, the document has another significance as well. In November 1880, the president of the United States, addressed Carol I using the title of „Your Royal Highness“, which is not at all unimportant. It is also true that he was not the first statesman to address the king with that title. Therefore one may speak about preliminary preparation, even diplomatic imposal of the future status, i.e. kingdom and king, which the country and its leader were to assume officially on March 14, 1881. Considering the importance of this event in Romania's external assertion and since we regarded the proclamation of the kingdom as a superior expression of the manner in which state independence was acknowledged, we concluded the present volume with a small group of documents meant to illustrate the attitude of European diplomacy towards another significant stage in the historical evolution of the Romanians.

Like in the case of Romanian independence the proclamation of the kingdom brought about various reactions among European countries but most of all among the great neighbouring empires. A special interest was taken in the title Carol I was to adopt, i.e. king of Romania or of the Romanians. Illustrative in this respect is the dispatch sent to the French foreign minister on April 9, 1881 by the envoy extraordinary and minister plenipotentiary at Bucharest who noticed that „the title king of *Romania* which had been adopted instead of *the Romanians* had been chosen owing to the susceptibility of the neighbouring countries, especially Austria which had a large number of Romanian subjects in Transylvania, Bucovina and the Banat“.

It is important the fact that larger or smaller countries acknowledged one by one the new status of Romania which, as French authorities pointed out in a letter addressed to Carol I on April 4, 1881, had managed to „fulfil its ideals in a title that defined better its sovereignty“.

Hoping that this preliminary study reduced to the limit of printing possibilities, succeeds in introducing the reader, into the content of the documents included in this volume, we cannot put an end to it before honouring a moral obligation. When we decided to publish a volume of documents dedicated to the 120th anniversary of the Great Act of Independence we considered it necessary to bring new elements to the existent and extremely rich bibliography, that being the reason why we used those diplomatic sources capable of illustrating the manner in which Romanian independence was reflected upon European conscience. During our research we had the pleasant surprise to find out that about ten years ago a group of archivists (Emilia Poștărița, Ielița Gămulescu, Valeriu Veliman, Constantin Vlad, Ileana Chirtu, Eugenia Ciocan, Sanda Racoviceanu) coordinated by Vasile Arimia, executive director of the National Archives at the time, had picked out a large number of documents on the War of Independence, some of them, as well as many others published at that time, proceeding from the Microfilms Collection. Even if the structure and topic of the present volume are completely different from the previous ones but taking into account the fact that the documents picked out and translated at the time, have been included in the present volume, we only do an act of justice in listing them and saying how deeply indebted we are to their work. At the same time this is a wonderful opportunity to emphasize the tradition of the Romanian archivists permanently engaged not only in processing archive records but also in investigating and putting them forth for scientific research.

CORNELIU MIHAIL LUNGU

Étude introductive

Le nombre impressionnant des études, des articles, des monographies, des éditions de documents et des autres travaux de référence¹ publiés jusqu'à présent sur le thème de l'Indépendance de la Roumanie, pleinement justifié vu l'importance de l'événement, pourrait entraîner une réaction tout à fait normale vis-à-vis de l'opportunité d'éditer un autre volume basé sur les témoignages de l'époque. Étant donné que les sources qu'on a consultées proviennent, pour la plupart, des archives étrangères et le thème abordé tâche de présenter la question de l'indépendance de la Roumanie du point de vue de la diplomatie européenne, on a estimé que ce nouveau travail est parfaitement justifié.

Sans nous proposer de suivre l'idée de l'indépendance au fil des années il nous parût opportun de poursuivre l'affirmation de cette aspiration encore pendant le règne de Alecsandru Ioan Cuza, plus précisément après la mise en pratique des grandes réformes qui ont posé

---

¹ Étant donné qu'une présentation de tous les travaux publiés ayant comme thème l'Indépendance serait pratiquement impossible, on va mentionner dans cette note deux contributions bibliographiques et quelques-uns des titres qui touchent au thème de notre volume: *The Independence of Romania. Selected bibliography*. Editorial board: Ștefan Pascu, Jean Livescu, Dan Berindei, Constantin Nuțu, Ion Matei, Bucarest, Ed. de l'Académie, 1980, 130 p.; *** *La Roumanie pendant la guerre pour l'indépendance (1877-1878)*, Contributions bibliographiques, IIe ed., Bibliothèque centrale du Ministère de la Défense nationale, Bucarest, 1979; N. Corivan, *La lutte diplomatique pour la conquête de l'indépendance de la Roumaine*, Ed. Scientifique et Encyclopédique, Bucarest, 1977; *** *La diplomatie roumaine au service de l'indépendance*, Ed. Politique, Bucarest, 1977; *** *L'indépendance de la Roumanie - documents*, Correspondance diplomatique étrangère vol. II, I^e partie (1853-1877 mai), IIe part (mai 1877 - décembre 1878); Documents diplomatiques, vol. IV (1873-1881) Ed. de l'Académie, Bucarest, 1877; Ion Popescu-Puțuri, N. Copoiu, *La diplomatie roumaine au service des aspirations et de la lutte des masses populaires pour la conquête de l'indépendance complète de la Roumanie (1857-1877)*, dans „Les masses populaires pendant la guerre pour la conquête de l'indépendance complète de la Roumanie (1877-1878)“, Bucarest, Ed. Politique, 1979, pp. 11-62; N. Bărbușă, N. Bocșan, *L'indépendance de la Roumanie dans l'opinion belge*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1980; N. Corivan, *Les relations diplomatiques de la Roumanie de 1859 à 1877*, Ed. Scientifique et Encyclopédique, Bucarest, 1984; Dumitru Vitcu, *Les Roumains en 1877. Notes des correspondants américains de guerre au front balkanique*, dans l'Annuaire de l'Institut d'Histoire et d'Archéologie „A. D. Xenopol“, Iasi, 1988, 25, vol. I, pp. 99-117.

les fondements de la Roumanie moderne, jusqu'à la reconnaissance diplomatique de la proclamation du royaume, fait qui signifiait la confirmation plénière de la souveraineté du jeune État qui avait trouvé ainsi sa place dans la famille des nations européennes.

La tendance vers l'indépendance était déjà une réalité que le prince régnant Alecsandru Ioan Cuza déclarait courageusement. Cela est prouvé par un document du 4/16 novembre 1865 par lequel le ministre des Affaires étrangères de la Porte envoie à l'ambassadeur ottoman à Paris des instructions pour solliciter l'appui de la France et des Puissances garantes dans le but de limiter les intentions du „hospodar“ roumain. Comme on remarquait dans le document, celui-ci „nourrissait des plans pour proclamer l'indépendance de la Roumanie et d'appeler les populations chrétiennes à la révolte“. Quoique le dignitaire turc exprimât l'espoir que le prince régnant roumain prouvera la sagesse nécessaire, il déclarait qu'au cas contraire, la Porte, tout en considérant qu'elle se trouve dans une situation de légitime défense, devrait agir en conséquence.

D'ailleurs Alecsandru Ioan Cuza avait manifesté ses intentions dans d'autres circonstances aussi mettant plusieurs fois les Grandes Puissances devant le „fait accompli“, tout comme ont souligné les académiciens Dan Berindei et Gheorghe Platon. C'est pourquoi, selon la Porte ottomane, le prince régnant Cuza devait être empêché pour ne plus „dépasser toujours les limites établies par les traités“, Il n'en est pas moins vrai que les Grandes Puissances craignaient cette politique du „fait accompli“, idée prouvée aussi par le document du 14/26 février 1866. A la question posée concernant la réaction au cas où la Porte et les Puissances garantes s'opposeraient aux aspirations d'indépendance, le consul de la Belgique à Bucarest devait conclure que „une révolution éclatera, les Roumains proclameront alors leur indépendance et le fait accompli sera sanctionné bon gré mal gré“.

Ce qu'on craignait le plus c'était pourtant la perspective de l'indépendance absolue, fait que les Grandes Puissances s'efforçaient de limiter, réagissant de diverses manières et en toute occasion. C'est ce que s'était passé lorsqu' on a demandé une explication à l'Autriche-Hongrie pour toute une série d'accords économiques et administratifs conclus avec la Roumanie, même s'ils avaient été imposés par des „nécessités vitales“. On considérait que l'Autriche-Hongrie se faisait complice à un „acte qui confirme le Prince Cuza dans ses prétentions à une complète indépendance“². Parmi les mesures destinées à limiter ou à conditionner les intentions d'indépendance a été aussi celle de l'éloignement de Cuza pour mettre à sa place un prince étranger. La majorité des documents de l'époque témoignent de l'espoir qu'on avait dans la variante du prince étranger, soutenue aussi à l'intérieur du pays dans les milieux et par les personnalités politiques qui voyaient

¹ Le document du 4/16 janvier 1866.

dans cette solution la seule possibilité de déterminer les Grandes Puissances à accepter l'indépendance de la Roumanie. Cette nuance n'allait pas échapper à la diplomatie de l'époque tout comme le prouve un rapport du consul belge à Bucarest qui, en février 1866, transmettait à ses supérieurs que les Roumains „ce n'est pas un Prince qu'ils demandent, ils veulent se constituer en un État indépendant et avoir à leur tête un Roi constitutionnel“³.

Il est à remarquer aussi un autre aspect important: quelques-unes des Puissances avaient tiré la conclusion que l'indépendance de la Roumanie était aussi nécessaire qu'inévitable. En outre, l'Autriche pensait que „en devenant indépendante, la Roumanie devrait avoir l'oeil à tout pour ne pas donner aux Etats voisins aucune raison de mécontentement“. L'inquiétude de l'Autriche-Hongrie était causée tout d'abord par l'attitude qu'adopterait une Roumanie indépendante à l'égard des Roumains majoritaires de Transylvanie, de Banat et de Bucovine qui se trouvaient sous la domination étrangère. Par leur représentants diplomatiques, qui ont prouvé ainsi leur habileté, les autorités de l'Autriche-Hongrie s'appliquaient à distraire l'attention des questions qui se posaient et de couvrir leurs vraies intentions vis-à-vis de la Roumanie. C'est ainsi qu'on peut expliquer aussi le fait que l'Autriche-Hongrie avait abouti même à donner des conseils, tout comme il en résulte du rapport présenté, le 16 mars 1866, par le représentant de Vienne à Constantinople qui communiquait au ministre des Affaires étrangères que „si le Sultan était un homme ferme, il devrait opter pour une complète séparation <de la Porte> et pour l'indépendance des Principautés“.

Dans la mesure où les documents de l'époque mettent en évidence que l'indépendance des Roumains était considérée comme une question européenne, dans la même mesure les sources respectives démontrent que la solution dépendait encore des autres facteurs, rattachés, pour la plupart, aux intérêts politiques des Grandes Puissances. Significative en ce sens est la déclaration de Napoléon III qui, à l'occasion de la visite faite à Salzbourg, promit que „au nouveau partage du territoire que les événements de l'Allemagne doivent entraîner inévitablement, la France appuiera l'annexion des Principautés à l'Autriche“⁴. Tout à fait suggestif pour illustrer les intérêts des Grandes Puissances vis-à-vis de la Roumanie, le rapport du 23 novembre 1870 relève que l'Autriche se rendait compte de l'importance de la vallée du Danube et par „la direction qu'elle donne aux voies ferrées on voit bien combien doit-elle apprécier ce grand canal qui fait la liaison entre l'empire d'Autriche-Hongrie et la mer Noire“.

Malgré tous les obstacles, les tendances hostiles et même l'opposition manifeste envers l'indépendance de la Roumanie, cette idée persista et se manifesta fermement de sorte que quelques diplomates étrangers exprimèrent la conviction que les aspirations des Roumains „visent la transformation

³ Le document du 16/28 février 1866.

⁴ Le document du 17/29 décembre 1870.

de ce pays dans un Etat neutre et indépendant”⁵. La position adoptée par quelques politiciens et dignitaires roumains commençait à attirer l’attention car non seulement qu’il soutenait les aspirations vers l’indépendance mais ils considéraient qu’elles étaient légitimes. Ce fait résulte du rapport du consul girant de la France à Bucarest qui informait, le 26 juin 1873, le ministre des Affaires étrangères sur la discussion qu’il avait eue avec Vasile Boerescu, le ministre des Affaires étrangères de la Roumanie. A cette occasion, abordant la question de l’indépendance, le diplomate français a été surpris de constater que le chef de la diplomatie roumaine „n’avait éprouvé aucune gêne pour déclarer que l’indépendance était la destinée de la Roumanie et que, tôt ou tard, elle devait être proclamée“.

Outre l’indépendance, la Roumanie envisageait aussi d’acquérir le titre de royaume, selon qu’il résulte d’un autre rapport diplomatique belge, rédigé en 1874. Dans ces conditions il est clair que les deux événements majeurs – 1877 et 1881 – avaient été pour la plupart bien conçus et même préparés depuis longtemps et on n’avait attendu que le moment favorable à leur réalisation. Un mérite tout particulier pour la préparation du terrain et particulièrement de l’opinion européenne revient à la diplomatie roumaine, préoccupée à apaiser les “inquiétudes” des Grandes Puissances et la crainte des voisins qui ne pouvaient accepter un Etat indépendant et éventuellement renforcé tout près de leurs frontières. Dans l’esprit de ces orientations, en avril 1876, le Ministère des Affaires étrangères de la Roumanie adressait une note-circulaire à tous ses agents accrédités à l’étranger pour leur recommander d’assurer les gouvernements des pays où ils étaient accrédités que, vu les événements qui agitaient l’Europe, „la Roumanie adoptera une position de neutralité et une attitude paisible“. Une pareille attitude n’allait pas diminuer le but majeur qu’on devait suivre: l’affirmation de l’idée et aussi de quelques éléments concrets de l’indépendance, sous les différentes formes qu’ils pourraient revêtir. Parmi ceux-ci il reste à souligner la persévérance prouvée pour imposer dans le langage officiel de la diplomatie européenne la titulature de „la Roumanie“ au lieu de „les Principautés unies“. Un autre argument à l’appui de cette idée est celui qui ressort du rapport du 22 juin 1876, rédigé par le consul général de la Russie à Bucarest, I. Zinoviev, qui constatait que le ministre roumain des Affaires étrangères ne prononçait pas le mot „indépendance“ mais la nature de ses déclarations indiquait très clairement que l’objectif essentiel était d’affirmer „les droits d’un Etat souverain“.

Les politiciens roumains réalisaient en même temps que seulement l’expectative et l’espérance que les Grandes Puissances seront généreuses envers la Roumanie ne suffisaient pas pour gagner l’indépendance. Par conséquent, les mesures prises n’allaient pas échapper aux diplomates européens qui reconnaissaient, comme il est le cas de

⁵ Le document du 16/28 décembre 1870.

l'envoyé de la Serbie à Bucarest, que les Roumains étaient décidés de passer à une politique plus ferme car ils n'avaient pas diplomatiquement remporté le succès escompté.

Une occasion saisie et consignée dans les documents de l'époque dont les politiciens roumains et même – pourrait-on dire – toute l'opinion publique roumaine avaient profité, reste la promulgation de la nouvelle Constitution turque, le 11/23 décembre 1876. Le fait que dans son texte on employait des énoncés comme „province privilégiée“, „sujets ottomans“ a provoqué un grand mécontentement en Roumanie. Ce fait détermina l'agent diplomatique et le consul général de la France à Bucarest de rapporter à ses supérieurs que plusieurs ministres ont demandé une rupture immédiate (avec la Porte n.n.), „l'indignation s'élevant à un très haut diapason“. Convoquée dans une séance secrète, la Chambre des Députés s'est transformée – selon un diplomate français – dans un comité des Affaires étrangères, sollicitant à ses ministres de protester immédiatement contre les prétentions inqualifiables de la Porte ottomane, invitée à rectifier „sous menace de rupture“ de toute relation. On recommandait aussi que le protêt soit remis aux autres Puissances, accompagné par un Mémoire dont les trois points principaux allaient souligner que la Roumanie est une principauté indépendante en vertu des anciennes capitulations avec la Porte, en vertu du Traité de Paris⁶ et de sa reconnaissance par toutes les Puissances qui ont accepté à signer des traités de commerce avec elle.

Les efforts faits par la Roumanie sur tous les plans et surtout le sacrifice militaire sur les champs de bataille devaient assouvir les plus anciens desirs d'un peuple qui croyait devoir vivre libre et uni dans une seule famille et sur un territoire toujours disputé par les plus forts de tous les temps qui étaient, par malheur, pas seulement ceux qui l'entouraient. Mais ce qui était un droit normal, légitime pour la Roumanie, devait être reconnu avant le traité de paix de Berlin par le gouvernement ottoman lui-même qui, en janvier 1878, autorisait ses délégués aux négociations avec la Russie, Sever-pacha et Namik-pacha, „à reconnaître l'indépendance des Principautés à condition que celles-ci restent neutres comme la Belgique“.

Si cela était la seule condition, ce serait encore bien pour la Roumanie mais en réalité les Grandes Puissances ont posé des conditions beaucoup plus difficiles pour la reconnaissance plénière de l'indépendance *gagnée* et pas *offerte*. Beaucoup plus cher encore devait payer la Roumanie pour un droit qui était sien, à part les efforts financiers, militaires et moraux, par le sacrifice d'un important territoire roumain formé de trois districts: Cahul, Ismail et Bolgrad, du Sud de la Bessarabie. Même si les autorités roumaines connaissaient les plans et les ententes entre les Grandes Puissances – Mihail Kogălniceanu devait consigner dans ses notes, conservées parmi nos documents d'archives, que l'Allemagne, l'Autriche et la Russie

---

⁶ Il s'agit du traité du mois de mars 1856.

convinrent sur le sort du Sud de la Bessarabie – le peuple roumain tout entier n'était pas disposé à perdre une partie du tronc commun du pays après avoir triomphé au combat. D'autant plus que la Russie avait reconnu en avril 1876 qu'elle respectait l'intégrité territoriale de la Roumanie. Mais ce n'était pas pour la première ni pour la dernière fois que cette Puissance, soutenue directement par les autres forces européennes, devait satisfaire à ses tendances expansionnistes. Toujours est-il que, selon les faits consignés par les documents, on peut apprécier que par les décisions prises par les Grandes Puissances en 1878, on a commis l'une des plus grandes injustices de l'histoire car un peuple engagé de toutes ses forces dans la conquête de l'indépendance nationale, fut récompensé en échange de son sacrifice par l'amputation de son territoire.

Nonobstant toutes les pressions exercées sur la Roumanie et malgré le fait de conditionner la reconnaissance d'un droit qui était sien, comme le prouvent les documents diplomatiques de l'époque, le gouvernement roumain n'était disposé à accepter aucune discussion sur la question de la cession de la Bessarabie. Ce fait ressort bien clairement des rapports de l'agent diplomatique de la Serbie à Bucarest, M. A. Petronievici, qui le 7 mars et le 17 juin 1878, informait son ministre des Affaires étrangères que „la Roumanie n'accepte pas de son gré de céder la Bessarabie mais elle obéit seulement à la force“.

Par malheur, même par la force la Roumanie n'aurait pas pu s'opposer car, tout comme recommandait Karl-Anton dans une lettre envoyée à son fils, Carol Ier, ce serait une grave erreur de sa part de combattre contre la prise du Sud de la Bessarabie par la Russie étant donné que le sort du territoire respectif avait été décidé d'avance par les Grandes Puissances. Mais ce prix si cher ne s'était pas avéré suffisant car les conditions imposées en échange de la reconnaissance de l'indépendance visaient aussi le droit de naturalisation accordé à la population juive. La position des Grandes Puissances peut-être démontrée par une note diplomatique de l'ambassadeur anglais en Allemagne, O. Russell, qui remarquait le 15 novembre 1878 que „Le Gouvernement allemand se prononce pour attendre jusqu'au moment où le Parlement et l'Assemblée législative de Roumanie accompliront cette condition (il est question de la naturalisation des juifs n.n.) et aussi Son Excellence a exprimé l'espérance sincère que jusqu'alors le gouvernement de Sa Majesté ne s'opposera pas à l'ajournement de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie, en accord avec le gouvernement de l'Allemagne“. La France, qui avait soutenu à l'époque la formation de la Roumanie moderne, n'était pas disposée à „reconnaître officiellement l'indépendance au moins jusqu'au moment où on pourrait remarquer un début clair en ce qui concerne le respect de la condition visant l'égalité religieuse, établie par le Traité de Berlin“, témoin en ce sens étant un rapport du 19 novembre 1878 du lord

Lyons, l'ambassadeur de l'Angleterre à Paris. Tout comme devait reconnaître le ministre anglais des Affaires étrangères, le 22 novembre même année, l'Italie aussi avait exprimé „certaines réserves“ vis-à-vis de l'indépendance de la Roumanie, en conséquence „le nouveau ministre italien à Bucarest devait ajourner la présentation de ses lettres de créance jusqu'au moment où les conditions des Juifs seront définitivement changées“.

Par bonheur pour la Roumanie pas tous les Etats étaient engagés dans les arrangements politiques des Grandes Puissances. Une preuve en ce sens sera la déclaration d'adhésion du Ministère des Affaires étrangères de la Grèce qui, par une note présentée le 19 décembre 1878 au Ministère des Affaires étrangères de la Roumanie soulignait que: „la communauté de destinées et d'intérêts entre les deux Etats et les liens des relations commerciales qui les unissent heureusement depuis longtemps font au gouvernement du Roi, un agréable devoir de saluer avec une vive sympathie, l'indépendance de la Roumanie et de répondre au désir exprimé par son Gouvernement de voir des rapports diplomatiques établis entre les deux pays“.

Dans ces circonstances il paraît normal que les efforts de la diplomatie roumaine soient concentrés sur les cabinets des gouvernements qui régissaient et organisaient la vie politique parce qu'ils étaient, à leur tour, manoeuvrés politiquement et surtout financièrement. Dès le 1er janvier 1878 encore, conformément au rapport de l'envoyé spécial de l'Autriche-Hongarie à Bucarest, présenté au ministre des Affaires étrangères, G. Andrásy, le gouvernement roumain avait envoyé C. A. Rosetti à Paris et à Rome afin de déterminer les autorités françaises et italiennes à renoncer à „leur position expectante et à reconnaître l'indépendance de la Roumanie en accréditant des ministres plénipotentiaires“. Les mêmes démarches devaient être entreprises auprès du gouvernement impérial allemand, c'est pourquoi l'agent diplomatique roumain à Berlin, Vârnăv-Liteanu, qui se trouvait en vacances, avait été appelé d'urgence à rejoindre son poste. C'est toujours au mois de janvier 1879 que l'agent roumain Calimachi-Catargi, accrédité alors à Paris, avait la tâche d'aller à Bruxelles et à La Haye pour „notifier là bas le changement survenu dans la situation de la Roumanie, du point de vue politique et international, par suite du Traité du Berlin“⁷. On peut même déduire du rapport de l'ambassadeur de l'Espagne en Allemagne, présenté au ministre des Affaires étrangères le 5/17 janvier 1879 qu'une mission pareille à celles de Paris, Berlin, Rome, La Haye et Bruxelles avait été confiée toujours à C. A. Rosetti qui devait initier à Madrid les démarches

---

⁷ Le document du 4/16 janvier 1879.

nécessaires pour „notifier l'indépendance de la Roumanie et pour ouvrir une légation de l'Espagne à Bucarest“. Et pour démontrer combien a été difficile pour la diplomatie roumaine de lutter contre les inerties et surtout contre les effets de l'influence néfaste des Grandes Puissances il suffit de mentionner un autre rapport du même diplomate espagnol. Il s'agit de celui daté du 21 janvier 1879 par lequel il communiquait au ministre des Affaires étrangères qu'en principe, il ne voyait aucune difficulté que le gouvernement espagnol reconnaisse l'indépendance et accrédite un ministre à Bucarest mais, dans la perspective de la réalisation de ces objectifs il lui semblait que ce serait opportun d'attendre „jusqu'au moment où l'Allemagne et l'Angleterre devaient elle-mêmes nommer les ministres pour que l'Espagne n'apparaisse dans ce cas en opposition avec les autres Puissances“.

Les mesures diplomatiques du gouvernement roumain et les messages personnels de Carol Ier allaient arriver jusque dans la péninsule Scandinave et, comme les documents le prouvent, même aux Etats-Unis ou dans la lointaine Amérique de Sud. Outre leur côté diplomatique, les témoignages de l'époque mettent en relief sans délai le nouveau statut de la Roumanie; une preuve en ce sens sera la lettre de réponse du roi de la Suède qui, à la notification de l'indépendance, présentait, le 20 avril 1879, „l'expression officielle de sa bienveillance“ à l'égard de la Roumanie „libre et indépendante“.

Tous ces efforts diplomatiques qui allaient s'ajouter aux pertes militaires devaient être couronnés de succès dans la Note remise le 8/20 février 1880 au ministre des Affaires étrangères, Vasile Boerescu, par les représentants de l'Allemagne, de l'Angleterre et de la France à Bucarest, pour annoncer que leurs gouvernements décidèrent de „reconnaître sans délai la Principauté roumaine comme Etat indépendant“. Mais si les Grandes Puissances allaient faire un geste tout à fait normal c'était le tour des autres pays, qui étaient restés en expectative, de s'en rallier. A partir du 12 février jusqu'au 2 mars 1880 l'Espagne, la Belgique et la Hollande remettront les lettres et les notes officielles par lesquelles elles allaient reconnaître l'indépendance de la Roumanie. Les perspectives qui s'ouvraient pour la Roumanie du point de vue des relations diplomatiques et du droit international ont été très bien saisies par le représentant de la Belgique qui, le 21 mars 1880, devait aboutir à la conclusion que la Roumanie se propose d'envoyer des missions diplomatiques à Washington et Rio, „bien qu'elle ne s'attende pas à une représentation officielle de ces gouvernements à Bucarest et qu'elle n'ait pas l'intention de créer des légations au delà de l'Océan“. Le même diplomate remarquait l'intention du gouvernement roumain de procéder de la même manière „pour la Perse et probablement pour le Maroc, la Chine, le Japon et les autres monarches d'Asie“.

On confirmait ainsi, et même on légitimait l'entrée du pays dans le circuit des relations internationales. Suggestive pour illustrer cette situation sera la réponse donnée par le président des Etats-Unis dans la notification de l'indépendance: „Je peux assurer Votre Altesse Royale que le gouvernement et le peuple des Etats-Unis ont reçu chaleureusement *l'entrée de la Roumanie dans la famille des nations*“ (n.s.). Outre cette reconnaissance le document renferme encore une autre signification. Dès le mois de novembre 1880, le président des Etats-Unis s'adressait à Carol Ier avec le titre de „Votre Altesse Royale“, fait qui ne manque pas d'importance. Il n'en est pas moins vrai que ce n'était pas pour la première fois qu'un autre chef d'Etat s'adressait ainsi. La conclusion qui s'impose est celle d'une préparation préalable et même d'un travail assidu tâchant à imposer sur le plan diplomatique le futur statut, celui de royaume et de roi, statut qui sera officiel pour le pays et pour son dirigeant le 14 mars 1881. Vu l'importance de ce moment pour l'affirmation de la Roumanie à l'étranger et le fait qu'on a considéré la proclamation du royaume comme l'expression supérieure de la manière dans laquelle on avait reconnu l'indépendance de l'Etat, qu'il me soit permis de clore le présent volume par un recueil de documents qui pourraient faire ressortir la position de la diplomatie européenne par rapport à une autre étape ayant des significations et des conséquences dans l'évolution historique des Roumains.

La proclamation du royaume, de même que l'indépendance, a produit des réactions différentes parmi les Etats européens et surtout au sein des grands empires voisins. On montrait un intérêt tout particulier au titre que devait adopter Carol Ier, celui de roi de la Roumanie ou des Roumains. Suggestif de ce point de vue est le rapport du 9 avril 1881, présenté au ministre des Affaires étrangères de la France par l'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à Bucarest qui allait remarquer que „le titre de roi *de Roumanie* adopté au lieu de celui *des Romains* (n.s.) a été choisi par égard pour les susceptibilités des Etats voisins et notamment de l'Autriche qui possède en Transylvanie, en Bukovine et dans le Banat un nombre considérable de sujets roumains“.

Ce qui est important c'est que tour à tour les grands et les petits pays devaient reconnaître le nouveau statut de la Roumanie qui, comme le remarquaient les autorités françaises dans une lettre adressée le 4 avril 1881 à Carol Ier, avait réussi à „réaliser ses aspirations et assurer ses destinées dans un titre qui définit mieux sa souveraineté“.

En caressant l'espoir que cette étude introductive, réduite à la limite de l'espace typographique, réussit à familiariser le lecteur avec le contenu des documents qui font l'objet du présent volume, on ne peut pas clore

cette démarche avant de remplir une dette d'honneur. Quand on a décidé de dédier un volume de documents à l'Acte de l'Indépendance d'il y a 120 ans, nous avons considéré qu'il fallait apporter de nouveaux éléments à la bibliographie extrêmement riche, accumulée au fil des années et nous nous sommes penchés sur les sources diplomatiques capables de mettre en lumière la manière dont l'indépendance des Roumains fut reflétée dans la conscience de l'opinion européenne. A l'occasion des investigations qu'on avait fait, nous avons eu l'agréable surprise de constater qu'il y a dix ans environ, sous la direction du chef des Archives historiques centrales d'alors, Vasile Arimia, un collectif d'archivistes professionnels tels Emilia Poștăriță, Ielița Gămulescu, Valeriu Veliman, Constantin Vlad, Ileana Chirtu, Eugenia Ciocan, Sanda Racoviceanu, pour ne rappeler que les principaux collaborateurs, avaient dépisté un nombre important de documents concernant la guerre pour l'Indépendance, quelques-uns, parmi plusieurs d'autres publiés à l'époque, provenant de la Collection de microfilms. Même si aujourd'hui notre travail est autrement structuré car il aborde un thème tout à fait différent, étant donné qu'une partie des documents dépistés et traduits alors ont été encadré dans le présent volume, il paraît normal de faire un acte de justice en rappelant ces archivistes et en témoignant notre haute considération. C'est en même temps une occasion pour mettre en relief la tradition des archivistes roumains, engagés pas seulement dans le classement des documents d'archives mais aussi préoccupés de les valoriser et de les introduire dans le circuit scientifique.

CORNELIU MIHAIL LUNGU

LISTA DOCUMENTELOR

1. **1865 noiembrie 4/16, Constantinopol.** Instrucțiuni trimise ambasadorului otoman la Paris, Savfet-pașa, de către ministrul de externe, Ali-pașa, prin care solicită concursul Franței, ca și al celorlalte puteri europene garante, pentru principele Alecsandru Ioan Cuza, care procedează „la o inutilă și costisitoare înarmare” și ar intenționa „să proclame independența României și să cheme populațiile noastre creștine să se răscoale”, să fie determinat să se mențină în limitele tratatelor privitoare la Principatele Unite.
2. **1865 decembrie 2/1866 ianuarie 8, Londra.** Conte de Rudolph Appony, ambasadorul Austriei la Londra, raportează ministrului său, contelui Alexander von Mensdorff-Pouilly, că s-a conformat instrucțiunilor acestuia din 28 decembrie 1865 și că lordul George W.F.V. Clarendon a trimis la București instrucțiuni similare menite să-l determine pe principele Alecsandru Ioan Cuza la o atitudine mai respectuoasă față de tratate, „fără ca totuși să se aștepte la cine știe ce rezultate” în acest sens.
3. **1866 ianuarie 4/16, Viena.** Instrucțiuni ale ministrului de externe al Austriei, Alexander von Mensdorff-Pouilly, adresate împoternicitului Austriei la Londra, Rudolph Appony, precum și altor plenipotențieri, prin care explică prin necesități de vitală importanță pentru Austria încheierea de acorduri economice și administrative cu Principatele Unite, deși, astfel, „ne facem complici la un act care-l confirmă pe principele Cuza în pretențiile sale la independență completă”.
4. **1866 februarie 14/26, București.** Scrisoare a consulului general al Belgiei în Principate, Jacques Poumay, către ministrul de externe belgian, Charles Rogier expunând eventualitatea ca România să-și declare independența.
5. **1866 februarie 16/28, București.** Raport al consulului general al Belgiei în Principate, Jacques Poumay către Charles Rogier, conținând o explicație a ceea ce vor de fapt românii prin cererea de a avea un prinț străin în fruntea țării: stat independent cu un rege constituțional.
6. **1866 martie 16/28, Constantinopol.** Raportul internunțului austriac la Constantinopol, Prokesch-Osten, către ministrul afacerilor externe din Viena, Alexander Mensdorff-Pouilly, despre inevitabilitatea independenței României
7. **1866 aprilie 26/mai 8, Constantinopol.** Raport al internunțului Austriei la Constantinopol, Prokesch-Osten către ministrul de externe austriac, Alexander Mensdorff-Pouilly, având anexate în copie două documente

diplomatice turcești referitoare la Principatele Române; anexa 1. Circulara lui Ali-Pașa către ambasadorii otomani în capitalele Puterilor garante relevând neputința Porții în fața hotărârii românilor de a folosi orice cale care să le faciliteze obținerea independenței; anexa 2. Scrisoarea vizirală adresată Guvernului Provizoriu al Principatelor, încercând să îl determine a respecta prevederile Convenției din august 1858, sub amenințarea voalată a unei intervenții armate.

8. **1868 ianuarie 31/februarie 12, București.** Raport al consulului general britanic la București, Julien Green, către ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol, H. Elliot, cuprinzând știri despre negocierile Austriei în Principatele Române și asupra numirii însărcinatului cu afaceri la București, precum și informații cu privire la zvonurile în legătură cu declararea independenței în Principate.
9. **1868 februarie 17/29, București.** Raport al consulului britanic la București, Julien Green, către lord Edward Geoffrey Smith Stanley conte Derby, secretar de stat pentru afaceri externe, cuprinzând informații referitoare la unele zvonuri legate de intenția de a proclama independența României.
10. **1868 octombrie 17/29, București.** Telegrama consulului francez la București, A. Mellinet, către ministrul de externe al Franței, Lionel D.M.F.R. marchiz de Moustier, referitoare la discursul lui Ion C. Brătianu la o întrunire electorală cu privire la necesitatea înarmării pentru cucerirea independenței.
11. **1869 decembrie 4/16, Paris.** Raport al însărcinatului cu afaceri a.i. al Austro-Ungariei la Paris, László Hoyos, către ministrul afacerilor externe al Austro-Ungariei, Friedrich Ferdinand Beust, despre consultările franco-engleze asupra intenției Guvernului român de a consacra denumirea de „România“.
12. **1869 decembrie 6/18, Viena.** Circulară a ministrului afacerilor externe al Austro-Ungariei, Friedrich Ferdinand Beust, în legătură cu eventuala folosire a denumirii Principatul României de către oficialitățile Puterilor garante.
13. **1870 februarie 5/17, Belgrad.** Instrucțiuni ale locțiitorului ministrului afacerilor externe al Serbiei, D. Matici, către agentul diplomatic al Serbiei la București, cu privire la folosirea titlului de „România“ în relațiile internaționale.
14. **1870 noiembrie 23/decembrie 5, București.** Scrisoare a consulului belgian în România, Bartholeyns de Fosselard, către ministrul de externe al Belgiei, baronul Jules Joseph d'Anethan prezentând situația politică din România; aspirațiile manifestate în această țară spre neutralitate și independență. atitudinea Porții și a Marilor Puteri față de aceste tendințe.
15. **1870 decembrie 7/19, Viena.** Raport al agentului diplomatic belgian la Viena, Jonghe d'Ardoye, către ministrul de externe al Belgiei, Jules Joseph d'Anethan, referitor la un proiect de conferință asupra Mării Negre și la Memoriul Principatelor Unite adresat Puterilor europene.
16. **1870 decembrie 16/28, Bruxelles.** Instrucțiuni ale ministrului de externe al Belgiei, baronul Jules Joseph d'Anethan către consulul general belgian la București, Bartholeyn de Fosselard informându-l despre reacțiile stârnite de demersurile reprezentanților români în străinătate în vederea obținerii independenței.

17. **1870 decembrie 28/1871 ianuarie 9, Versailles.** Scrisoare a cancelarului Otto von Bismarck către prințul Carol, exprimând reacția previzibilă a Turciei, Angliei, Franței, Austro-Ungariei și Rusiei la propunerea acestuia de schimbare a statutului României și imposibilitatea pentru Germania de a interveni eficient în situația din Orient din cauza războiului cu Franța.
18. **1873 mai 24/iunie 5, București.** Raport al generalului Louis Bastaing de la Agenția și Consulatul general al Franței la București, către ministrul afacerilor externe al Franței, Jacques Victor Albert duce de Broglie, cu privire la un articol din ziarul „Presa“ care pune problema autonomiei totale a României față de Imperiul otoman și articolele din ziarul „Românul“ referitoare la independența deplină a țării
19. **1873 <iunie> 26/iulie 8, București.** Raport al consulului girant al Agenției și Consulatului general al Franței la București, J. Schefer către ministrul afacerilor externe al Franței, Jacques Victor Albert duce de Broglie, cu privire la o convenție româno-austriacă pentru căile ferate; o discuție cu ministrul afacerilor străine Vasile Boerescu asupra independenței iminente a României sub protecția Puterilor garante
20. **1873 decembrie 6/18, București.** Raportul consulului general al Agenției și Consulatului general al Franței la București, J. Schefer către ministrul afacerilor externe al Franței, Jacques Victor Albert duce de Broglie, cu privire la intenția României de a-și apăra suveranitatea, drepturile de a încheia convenții cu alte puteri conform tratatelor cu Turcia din secolul al XIV-lea și de a-și câștiga independența deplină.
21. **1874 martie 31/aprilie 12, București.** Raport al consulului Belgiei la București, Jules Jooris către ministrul de externe al Belgiei contele d'Aspremont Lynden, referitor la aspirațiile României la independența absolută și reacțiile puterilor la acestea.
22. **1874 aprilie 15/27, București.** Raport al consulului general belgian la București, Jules Jooris către ministrul de externe d'Aspremont Lynden, privind relațiile dintre România și Turcia și ilustrarea lor în presa celor două țări; drepturile la autonomie și independență a României; dificultăți financiare și eforturile de a le face față.
23. **1874 iulie 17/29, București.** Raport al consulului Belgiei la București, Jules Jooris către ministrul de externe d'Aspremont Lynden, în care se prezintă unele manifestări înregistrate în România care demonstrează aspirațiile românilor la o independență absolută.
24. **1875 februarie 5/17, București.** Raport al consulului general prusian la București, Pfuel, către cancelarul Otto von Bismarck, despre dispariția oricărui diferend între partidele politice atunci când este vorba de necesitatea obținerii independenței țării; votarea de către toate partidele reprezentate în parlament a unor credite pentru dotarea armatei
25. **1876 ianuarie 26/februarie 7, București.** Raport al consulului general prusian la București, Pfuel, către ministrul secretar de stat german, Bernhard Ernest von Bülow, despre declarația făcută de primul ministru Lascăr Catargiu cu prilejul votării de către Parlament a creditului pentru dotarea armatei, în sensul că România nu are intenții agresive și că își va păstra neutralitatea, conform prevederilor Tratatului de la Paris din 1858.

26. **1876 înainte de 12 aprilie, București.** Comunicare adresată de ministrul de externe al României, Ion Bălăceanu, agenților diplomatici români în străinătate explicând politica pacifistă și de neutralitate a României în condițiile crizei orientale.
27. **1876 iunie 9/21, București.** Raport al consulului general al Rusiei la București, I. A. Zinoviev către țarul Alexandru al II-lea, despre încercările lui Mihail Kogălniceanu de a obține recunoașterea pe plan internațional a denumirii de „România”; opinia lui Ion C. Brătianu asupra perspectivei raporturilor româno-ruse.
28. **1876 iunie 22/iulie 1, București.** Raport al consulului general al Rusiei la București, I. A. Zinoviev către Nikolai Giers, adjunct al ministrului afacerilor externe al Rusiei, relevând că obiectivul real al memoriului Guvernului român din iunie 1876 era obținerea independenței de stat.
29. **1876 iulie 6/18, București.** Raport al consulului general belgian Frederick Hoorickx la București la care este anexată Nota circulară a ministrului de externe al României, Mihail Kogălniceanu, adresată agenților români în străinătate pentru a face demersuri pe lângă guvernele la care sunt acreditați în vederea sprijinirii soluționării unor revendicări formulate de România privind relațiile sale cu Sublima Poartă.
30. **1876 septembrie 25/octombrie 7, București.** Raport al consulului Belgiei la București, Frederick Hoorickx, despre tendințele manifestate de România de a ieși din neutralitate, vizita lui I. Brătianu la Livadia; apropierea de Rusia în speranța de a obține independența
31. **1876 noiembrie 6/18, București.** Raport al agentului diplomatic al Serbiei la București, Milan A. Petronievici, către ministrul afacerilor externe al Serbiei, Iovan Ristici, despre „Cartea verde” românească și pregătirile României pentru război.
32. **1876 decembrie 16/28, București.** Telegrama lui Friedrich Johann Alvensleben, consul general al Germaniei, către Otto von Bismarck, despre solicitarea de către principele Carol a opiniei cancelarului cu privire la încheierea unui tratat cu Rusia pentru trecerea trupelor ruse prin România; indicația lui Bismarck în nota marginală.
33. **1876 decembrie 22/1877 ianuarie 3, București.** Raport al agentului diplomatic și consul general al Franței la București, Fred Debains, către ministrul afacerilor externe al Franței, ducele Louis Charles A. Decazes, despre ședința secretă a Camerei, în care s-a hotărât trimiterea la Constantinopol a unui protest al Guvernului român împotriva unor paragrafe din Constituția turcă și a unui memorandum adresat membrilor Conferinței Marilor Puteri, prin care să se arate indignarea oamenilor politici români față de atingerile aduse statutului de autonomie al României.
34. **1877 ianuarie 5/17, București.** Raport al consulului general belgian la București, Frederick Hoorickx, către ministrul de externe al Belgiei, contele d'Aspremont Lynden privind divergența apărută între guvernele român și turc în legătură cu formularea din Constituția otomană din care reieșea că România este parte integrantă a Imperiului Otoman.

35. **1877 decembrie 16/28, Constantinopol.** Raport al ministrului plenipotențiar al Belgiei în Turcia, R. Grimberg, către ministrul afacerilor externe al Belgiei, contele d'Aspremont Lynden, privind o serie de propuneri ale Rusiei în legătură cu un armistițiu cu Poarta Otomană, una din condițiile acestui armistițiu fiind recunoașterea independenței României și a Serbiei.
36. **1878 ianuarie 3/15, (1295 Muharrem 11).** Instrucțiunile date de Guvernul otoman delegaților săi, Server Pașa și Namâk Pașa, pentru tratativele de pace cu Rusia și recunoașterea independenței României.
37. **1878 ianuarie 18/30, (1295 Muharrem 26).** Extrase din procesul verbal al ședinței Guvernului otoman pe marginea propunerilor formulate de Rusia în cursul tratativelor de la Kazanlâk, printre propuneri aflându-se și recunoașterea independenței României.
38. **1878 martie 7/19, Viena.** Raport al agentului diplomatic al Serbiei la Viena, K. Ţukici către ministrul afacerilor externe al Serbiei, Iovan Ristici, în legătură cu poziția Guvernului român în problema Basarabiei.
39. **1878 martie 15/27, București.** Raport al consulului general britanic la București, colonel C. E. Mansfield, adresată secretarului de stat pentru afaceri externe al Marii Britanii, Edward Henry Stanley conte Derby, în legătură cu politica Guvernului român și problema Basarabiei.
40. **1878 iunie 17/29, București.** Raport al agentului diplomatic al Serbiei la București, Milan A. Petronievici, către ministrul afacerilor externe al Serbiei, Iovan Ristici, despre memoriul prezentat de delegații români Congresului de la Berlin, dreptul României asupra Deltei Dunării și Basarabiei.
41. **1878 iulie 1/13, București.** Notă circulară a ministrului afacerilor externe al României către agenții diplomați ai României la Paris, Roma, Viena, Berlin, Petersburg, Belgrad cu privire la măsurile ce se impun a fi luate în relațiile internaționale ale Guvernului român, în condițiile recunoașterii independenței.
42. **1878 august 17/29, București.** Raport al agentului și consulului general al Belgiei la București, Frederick Hoorickx în care relatează o convorbire cu Ion Cămpineanu, ministru ad-interim al afacerilor externe al României, în legătură cu hotărârea guvernului său, de a aplica cu lealitate deciziile Congresului de la Berlin.
43. **1878 septembrie 25/octombrie 7, Londra.** Instrucțiuni ale ministrului de externe al Angliei, Robert Arthur marchiz de Salisbury, către lordul Lyons, ambasadorul britanic la Paris, prin care i se fac recomandări privind recunoașterea independenței României.
44. **1878 octombrie 16/28, Viena.** Depeșă a secretarului unu al Legației Spaniei la Viena, contele de Torrepalma, către ministrul afacerilor străine spaniol M. Silvela, referitoare la intervenția ministrului României la Viena, Ion Bălăceanu, privind dorința Guvernului român de a notifica Guvernului spaniol independența României.
45. **1878 octombrie 31/noiembrie 12, Londra.** Scrisoare confidențială a ministrului de externe britanic, Robert Arthur marchiz de Salisbury către lordul Odo Russell, ambasadorul britanic în Germania privind poziția Guvernului german față de recunoașterea independenței României.

46. **1878 noiembrie 2/14, Paris.** Notă a ministrului Spaniei la Paris, marchizul de Molins, adresată ministrului spaniol al afacerilor străine, M. Silvela, referitoare la poziția Marilor Puteri în problema recunoașterii independenței României
47. **1878 noiembrie 3/15, Berlin.** Raport diplomatic al ambasadorului britanic în Germania, Odo Russell către ministrul de externe al Angliei, Robert Arthur marchiz de Salisbury, în legătură cu poziția Germaniei față de problema recunoașterii independenței României.
48. **1878 noiembrie 7/19, Paris.** Raport diplomatic al lordului Lyons, ambasadorul Angliei la Paris către Robert Arthur marchiz de Salisbury, ministru de externe britanic cu privire la recunoașterea independenței României de către Franța.
49. **1878 noiembrie 10/22, Berlin.** Raport diplomatic al ambasadorului britanic la Berlin, Odo Russell către ministrul de externe al Angliei, Robert Arthur marchiz de Salisbury cu privire la recunoașterea independenței României de Guvernul german.
50. **1878 noiembrie 10/22, Berlin.** Telegramă a ministrului de externe britanic Robert Arthur marchiz de Salisbury către lordul Odo Russell, ambasadorul britanic în Germania, privind poziția Guvernului german față de recunoașterea independenței României.
51. **1878 noiembrie 13/25, Londra.** Instrucțiuni ale ministrului de externe al Angliei, Robert Arthur marchiz de Salisbury, către ambasadorul britanic la Paris, lordul Lyons cu privire la recunoașterea independenței României de către guvernele Franței și Angliei.
52. **1878 noiembrie 17/29, Madrid.** Depeșă a ministrului spaniol al afacerilor străine, M. Silvela, către însărcinatul cu afaceri ad-interim al Spaniei la Viena, Augusto Conta, prin care i se indică să păstreze temporar rezervă față de cererea Guvernului român de a trimite un reprezentant diplomatic la Madrid.
53. **1878 decembrie 19/31, Atena.** Notă a Ministerului Afacerilor Străine al Greciei către Ministerul Afacerilor Străine al României, prin care salută cu vie simpatie independența României și răspunde dorinței exprimate de guvernul ei de a vedea restabilite raporturile diplomatice între cele două țări.
54. **1878 decembrie 20/1879 ianuarie 1, București.** Raportul trimisului extraordinar și ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, contele Hoyos-Sprinzenstein László, către ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Andrassy Gyula, despre demersul Guvernului român la Paris, Roma, Berlin, și Londra, în vederea recunoașterii independenței României prin acreditare de miniștri plenipotențiar.
55. **1878 decembrie 30/1879 ianuarie 11, Paris.** Telegramă a ambasadorului Spaniei la Paris, marchizul de Molins, către ministrul spaniol al afacerilor străine, M. Silvela, prin care anunță intenția Guvernului român de a trimite un reprezentant diplomatic la Madrid pentru a notifica independența României.
56. **1879 ianuarie 4/16, București.** Raport al trimisului extraordinar și ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, contele Hoyos-Sprinzenstein László, către ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Andrassy Gyula, privind trimiterea lui Nicolae Calimachi-Catargi la Bruxelles și Haga pentru a notifica schimbarea situației României ca urmare a Tratatului de la Berlin.

57. **1879 ianuarie 5/17, Berlin.** Raport al ambasadorului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul afacerilor străine spaniol, M. Silvela, prin care anunță, după relatări de presă, sosirea la Madrid a lui C. A. Rosetti, pentru a notifica independența României și recomandă înființarea unei legații a Spaniei la București.
58. **1879 ianuarie 21/februarie 2, Berlin.** Raport al ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor străine, M. Silvela, referitor la poziția Marilor Puteri față de notificarea independenței României și condițiile în care Spania ar putea stabili relații diplomatice cu Guvernul român.
59. **1879 martie 1/13, București.** Scrisoare a prințului Carol adresată regelui Danemarcei, Christian al IX-lea, prin care îi anunță recunoașterea independenței României de către Marile Puteri.
60. **1879 aprilie 4/16, Bruxelles.** Notă a ministrului de externe al Belgiei, Hubert Frère Orban către consulul Belgiei la București, Frederick Hoorickx în legătură cu misiunea prințului Bibescu în diferite capitale străine pentru notificarea independenței României.
61. **1879 aprilie 20/mai 2, Stockholm.** Scrisoarea de răspuns a regelui Suediei la notificarea independenței Române.
62. **1879 aprilie 29/mai 11, București.** Raportul consulului Belgiei la București, Frederick Hoorickx, către ministrul de externe al Belgiei, Hubert Frère Orban, în legătură cu eforturile depuse de România pentru a determina Marile Puteri să-i recunoască independența.
63. **1879 mai 14/26, Roma.** Telegramă a contelui Torielli-Brusati, director în Ministerul Afacerilor Externe italian către agentul diplomatic al Italiei la București, baronul Saverio Fava, în care, exprimând considerentele ministrului de externe englez despre condițiile recunoașterii României, își exprimă opinia că Guvernul român trebuie să grăbească aplicarea prevederilor Tratatului de la Berlin.
64. **1879 iunie 2/14, Berlin.** Instrucțiune trimisă de ministrul și secretarul de stat al Germaniei, Bernhard Ernest von Bülow, către ambasadorul german din Viena, prințul Heinrich von Reuss, referitoare la condițiile puse de Marile Puteri pentru recunoașterea independenței României.
65. **1879 iulie 1/13, Berlin.** Notă a ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, adresată ministrului spaniol al afacerilor externe, C. O'Donell Abreu, duce de Tetuan, în legătură cu dezbaterile din Cameră și Guvernul român privind statutul evreilor alogeni drept condiție a recunoașterii internaționale a independenței României.
66. **1879 iulie 1/13, Roma.** Telegramă a contelui Torielli-Brusati, director în Ministerul Afacerilor Externe italian, către baronul Saverio Fava, agentul diplomatic al Italiei la București, în care se exprimă opinia că Guvernul român ar trebui să grăbească îndeplinirea hotărârii Congresului de la Berlin, pentru recunoașterea independenței României.
67. **1879 iulie 22/august 3, Roma.** Telegramă a secretarului general din Ministerul Afacerilor Externe italian, contele C. A. Maffei, către agentul diplomatic al Italiei la București, baronul Saverio Fava, despre satisfacția cu care Guvernul italian a primit vestea privind eforturile Guvernului român pentru punerea în aplicare a art. 44 din Tratatul de la Berlin.

68. **1879 iulie 26/august 7, Berlin.** Extras dintr-un raport adresat cancelarului Otto von Bismarck de către ministru plenipotențiar von Radovitz din Ministerul Afacerilor Externe german și transmis spre informare secretarului Legației germane din București, menționând condițiile recunoașterii de către Germania a independenței României.
69. **1879 iulie 29/august 10, Berlin.** Raport al ministrului spaniol la Berlin, contele de Benomar, adresat ministrului afacerilor externe al Spaniei, C. O'Donnell Abreu, duce de Tetuan, despre misiunea ministrului omolog al României, Vasile Boerescu, pe lângă Marile Puteri, spre a le determina să accepte recunoașterea independenței țării în condițiile art. 7 din Constituție privitor la naturalizarea străinilor.
70. **1879 noiembrie 8/20, Roma.** Extras din raportul agentului diplomatic al României la Roma către ministrul afacerilor externe în care informează concluzia desprinsă din discuția avută cu ambasadorul Franței în legătură cu atitudinea Guvernului francez față de recunoașterea independenței României.
71. **1879 noiembrie 23/decembrie 5, Roma.** Telegramă a ministrului afacerilor externe italian, Benedetto Cairoli, către agentul diplomatic al Italiei la București, baronul Saverio Fava, prin care anunță că în urma dezbaterilor din Guvernul italian prilejuite de modificările solicitate de Marile Puteri în Constituția română, s-a hotărât recunoașterea oficială a României și stabilirea relațiilor diplomatice normale între cele două țări.
72. **1879 noiembrie 25/decembrie 7, București.** Raportul consulului Belgiei la București, contele C. d'Ursel, către ministrul de externe al Belgiei, Hubert Frère Orban, în legătură cu recunoașterea de către Italia a independenței României și considerații privind poziția Angliei, Franței și Germaniei față de această problemă.
73. **1879 decembrie 6/18, Berlin.** Notă a ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor externe, C. O'Donnell Abreu, duce de Tetuan, privind oportunitatea amânării, din partea Guvernului spaniol, a trimerii unui reprezentant diplomatic la București.
74. **1879 decembrie 8/20, Berlin.** Notă a ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor externe, C. O'Donnell Abreu, duce de Tetuan, privitoare la poziția Germaniei în chestiunea recunoașterii independenței României.
75. **1879 decembrie 13/25, Roma.** Telegramă a secretarului general din Ministerul Afacerilor Externe italian, contele C. A. Maffei, către trimisul extraordinar al Italiei la București, contele Tornielli-Brusati, privind opinia Guvernului regal în legătură cu acordarea dreptului de stăpânire a proprietăților rurale supușilor italieni din România.
76. **1880 ianuarie 31/februarie 12, Paris.** Telegramă a agentului diplomatic al României la Paris, Nicolae Calimachi-Catargi către ministrul afacerilor externe, Vasile Boerescu privind recunoașterea independenței României.
77. **1880 februarie 8/20, București.** Notă remisă ministrului afacerilor străine Vasile Boerescu de către fiecare reprezentant al Germaniei, Angliei și Franței la București, prin care aduc la cunoștință Guvernului român recunoașterea independenței de către guvernele respectivelor țări.

78. **1880 februarie 8/20, București.** Raportul consulului general german Rotenhan, către cancelarul german, prințul Otto von Bismarck, cu privire la prezentarea de către reprezentanții diplomați ai Germaniei, Franței și Angliei a notei guvernelor celor trei țări, privind recunoașterea de către acestea a independenței României.
79. **1880 februarie 11/23, București.** Notă a consulului general al Greciei în România către ministrul afacerilor străine prin care comunică propunerea Guvernului grec de a ridica consulatul său general de la București la rangul de legăție.
80. **1880 februarie 12/24, Madrid.** Notă a președintelui Senatului Spaniei, marchizul de Bedmar, prin care se anunță ministrului afacerilor externe spaniol rezoluția Senatului privitoare la recunoașterea independenței României.
81. **1880 februarie 28/martie 11, Bruxelles.** Scrisoare a regelui Belgiei, Leopold al II-lea ca răspuns la notificarea independenței României.
82. **1880 martie 2/14, Haga.** Scrisoare a regelui Olandei, Wilhelm al III-lea ca răspuns la notificarea independenței României.
83. **1880 martie 21/aprilie 2, București.** Raport al ministrului Belgiei, Jules Jooris, referitor la recunoașterea independenței României de toate puterile europene, implicațiile politice interne și externe, ale căror efecte s-au reflectat și în planul relațiilor diplomatice
84. **1880 martie 31/aprilie 12, Madrid.** Scrisoare a regelui Spaniei, Alphonse al XII-lea, adresată lui Carol ca răspuns la notificarea independenței României.
85. **1880 aprilie 6/18, București.** Raport al trimisului extraordinar și ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, contele Hoyos-Sprinzenstein László, înaintat ministrului de externe al Austro-Ungariei, baron Heinrich von Haymerle, pe care îl informează despre notificarea independenței României la Curțile din Madrid și Lisabona.
86. **1880 aprilie 8/20, București.** Scrisoare a principelui Carol adresată președintelui Republicii Paraguay prin care notifică independența României exprimându-și dorința că va fi recunoscută și că vor fi stabilite relații între cele două țări.
87. **1880 mai 10/22, București.** Scrisoare a regelui României, Carol I, către președintele Confederației Elvețiene, prin care îi notifică proclamarea independenței României.....
88. **1880 mai 10/22, București.** Raport al ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul de externe spaniol, C. O'Donnell-Abreu, duce de Tetuan, despre convorbirile purtate cu ministrii români Ion C. Brătianu și Vasile Boerescu, care au vizat și chestiunea stabilirii unor relații diplomatice între cele două state.....
89. **1880 mai 14/26, București.** Raport al ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor externe, C. O'Donnell-Abreu, duce de Tetuan, în care prezintă situația politică a Principatului României și poziția sa internațională după recunoașterea independenței de stat.....
90. **1880 noiembrie 5/17, București.** Raportul plenipotențiarului Austro-Ungariei la București, Hoyos-Sprinzenstein László, către ministrul de externe al

Austro-Ungariei, baronul Heinrich von Haymerle, despre misiunea colonelului Sergiu Voinescu la Rio de Janeiro și Washington, în scopul notificării independenței României.

91. **1880 noiembrie 8/20, Washington.** Scrisoare a președintelui Statelor Unite ale Americii, ca răspuns la notificarea independenței României.
92. **1881 martie 22/aprilie 3, București.** Raport al ministrului Belgiei în România, Jules Jooris, în care analizează și comentează atitudinea diferitelor Puteri europene față de proclamarea regatului României.
93. **1881 martie 23/aprilie 4, București.** Scrisoare a lui Jules Ducros-Aubert, ministru plenipotențiar al Franței la București, către ministrul afacerilor străine al Franței, Barthelemy St. Hilaire, referitoare la recunoașterea de către Franța a României ca regat și a titlului de rege pentru Carol.
94. **1881 martie 23/aprilie 4, Paris.** Scrisoare a președintelui Republicii Franceze, Jules Grévy, către Maiestatea sa, regele României, în care-și exprimă simpatia pentru țară și aprobă măsurile luate pentru declararea ei ca regat.
95. **1881 martie 26/aprilie 7, București.** Raport al însărcinatlui cu afaceri și consul general al Statelor Unite la București, Eugene Schuyler, referitor la recunoașterea de către Statele Unite a regatului României.
96. **1881 martie 28/aprilie 9, București.** Scrisoare a consulului Jules Ducros-Aubert către ministrul de externe al Franței, Barthelemy St. Hilaire, cuprinzând unele considerații asupra titlului de rege al României.
97. **1881 martie 30/aprilie 11, București.** Telegramă a consulului Franței în România, Jules Ducros-Aubert, referitoare la necesitatea recunoașterii de către Franța a României ca regat.

LIST OF DOCUMENTS

1. **1865 November <4>/16, Constantinople.** Instructions sent to the Ottoman ambassador at Paris, Savfet-pasha by the Minister for Foreign Affairs, Ali-pasha, asking for the help of France and of the other guaranteeing powers so that prince Alecsandru Ioan Cuza be determined to remain within the limits of the treaties concerning the United Principalities.
2. **1865 December 27/1866, January 8, London.** Report drafted by count Rudolph Apponyi, the ambassador of Austria at London, to count Alexander Mensdorff-Pouilly, the Minister for Foreign Affairs of Austria, informing him that he observed the instructions he received and that lord George W.F.V. Clarendon, the British Foreign Secretary sent to Bucharest similar instructions meant to make prince Alecsandru Ioan Cuza observe the treaties.
3. **1866 January <4>/16, Vienna.** Instructions sent by the Minister for Foreign Affairs of Austria, Alexander Mensdorff-Pouilly, to the ambassador of Austria at London, Rudolph Apponyi and to other plenipotentiaries, showing that the conclusion of economic and administrative agreements with the United Principalities is of vital importance for Austria.
4. **1866 February 14/26, Bucharest.** Report of the general consul of Belgium in the Principalities, Jacques Poumay, to Charles Rogier, Belgium's Minister for Foreign Affairs, showing the possibility that Romania should declare its independence.
5. **1866 February 16/28, Bucharest.** Report of Belgium's general consul in the Principalities, Jacques Poumay to Charles Rogier, the Minister for Foreign Affairs of Belgium, containing an explanation of what the Romanians want with the request of having a foreign prince at the head of the country: an independent state with a constitutional king.
6. **1866 March <16>/28, Constantinople.** Report of the Austrian internuncio at Constantinople, Prokesch-Osten to the Minister for Foreign Affairs in Vienna, Alexander Mensdorff-Pouilly, about the inevitability of Romania's independence.
7. **1866 <April 26>/May 8, Constantinople.** Report of the Austrian internuncio at Constantinople, Prokesch-Osten to the Austrian Minister for Foreign Affairs, count Alexander Mensdorff-Pouilly, to which there are enclosed the copies of two Turkish diplomatic documents regarding the Romanian Principalities. Ali-pasha's circular letter to the Ottoman ambassadors in the

capitals of the guaranteeing powers, showing the Porte's helplessness in front of the Romanians' decision of using any means so as to facilitate the obtaining of the independence and the vizier's letter to the provisional government of the Principalities, trying to determine it to observe the provisions of the Convention concluded in August 1858, under the hidden threat of a military intervention.

8. **1868 January 31/February 12, Bucharest.** Dispatch of Julien Green, British general consul at Bucharest, to H. Elliot, British ambassador at Constantinople, on Austrian negotiations in the Romanian Principalities, the appointment of the chargé d'affaires in Bucharest, as well as on rumours regarding the declaration of independence in the Principalities.
9. **1868 February <17>/29, Bucharest.** Report of the British consul at Bucharest, Julien Green to lord Edward Geoffrey Smith Stanley count Derby, Foreign Secretary of Great Britain, containing information on certain rumours in connection with the intention of proclaiming Romania's independence.
10. **1868 October <17>/29, Bucharest.** Cable of the French chargé d'affaires at Bucharest, A. Mellinet to the Minister for Foreign Affairs of France, Lionel D.M.F.R., marquis de Moustier, regarding Ion C. Brătianu's speech made on a meeting of voters concerning the necessity of arming for the conquest of the independence.
11. **1869 December <4>/16, Paris.** Report of the ad-interim chargé d'affaires of Austria-Hungary in Paris, Lázló Hoyos to the Minister for Foreign Affairs of Austria-Hungary, Friedrich Ferdinand Beust about the French-English consultations on the Romanian government's intention of sanctioning the name of Romania.
12. **1869 December <6>/18, Vienna.** Circular letter of the Minister for Foreign Affairs of Austria-Hungary, Friedrich Ferdinand Beust to the diplomatic representatives in Paris, London and Florence regarding the possible use of the name of Principality of Romania by the officials of the guaranteeing powers.
13. **1870 February 5/<17>, Belgrade,** Instructions of the deputy Minister for Foreign Affairs of Serbia, D. Matici to the diplomatic agent of Serbia at Bucharest, regarding the use of the name of Romania in international relations.
14. **1870 November 23/<December 5>, Bucharest.** Letter of the Belgian general consul at Bucharest, Bartholeyns de Fosselard to Belgium's Minister for Foreign Affairs, baron Jules Joseph d'Anethan, showing the political situation in Romania, the aspiration rendered evident in this country toward neutrality and independence, the Sublime Porte's and Great Powers' attitude regarding these tendencies.
15. **1870 December <7>/19, Vienna.** Dispatch of Jonglie d'Ardoye, Belgian ambassador at Vienna, to Jules Joseph d'Anelthan, Belgian foreign minister, regarding a contemplated conference on the Black Sea, as well as the Memorandum addressed to the European Powers by the United Principalities.
16. **1870 December 16/28, Brussels.** Instructions given by the Minister for Foreign Affairs of Belgium, baron Jules Joseph d'Anethan to the general consul of Belgium at Bucharest, Bartoleyns de Fosselard, informing him on the reactions stirred up by the steps taken by the Romanian representatives abroad in view to obtaining the independence.

17. **<1870 December 28>/1871, January 9, Versailles.** Letter of chancellor Otto von Bismarck to prince Carol on the predictable reaction of Turkey, England, France, Austria-Hungary and Russia to his proposal of changing Romania's status as well as regarding the impossibility for Germany to intervene in the Eastern situation because of the War with France.
18. **1873 <May 24>/June 5, Bucharest.** Report of general Louis Bastaing, from the Agency and General Consulate of France at Bucharest, to the Minister for Foreign Affairs of France, Jacques Victor Albert, duke of Broglie, regarding an article published in „The Press“, raising the problem of the total autonomy of Romania as against the Ottoman Empire and the articles from „The Romanian“, regarding the complete independence of the country.
19. **1873 <June 26>/July 8, Bucharest.** Report of the guaranteeing consul of the French Agency and General Consulate at Bucharest, J. Schefer to the Minister for Foreign Affairs of France, Jacques Victor Albert, duke of Broglie, regarding the Romanian-Austrian convention for the railways and the discussion with the Minister for Foreign Affairs, Vasile Boerescu, on the imminent independence of Romania under the protection of guaranteeing powers.
20. **1873 December <6>/18, Bucharest.** Report of the general consul of the French Agency and General Consulate at Bucharest, J. Schefer to the Minister for Foreign Affairs of France, Jacques Victor Albert, duke of Broglie, regarding Romania's intention of defending its sovereignty, the rights of concluding conventions with other powers, in accordance with the treaties concluded with Turkey in the 14th – 16th centuries and of gaining the complete independence.
21. **1874 <March 31>/April 12, Bucharest.** Report of Belgium's consul at Bucharest, Jules Jooris, to the Minister for Foreign Affairs of Belgium, count d'Aspremont Lynden, regarding Romania's aspirations to absolute independence and the reactions of the Great Powers to this situation.
22. **1874 April <15>/27, Bucharest.** Report of the Belgian general consul at Bucharest, Jules Jooris, to the Minister for Foreign Affairs of Belgium, count d'Aspremont Lynden, in which he analyses the relations between Romania and Turkey and how they are rendered evident in the press of the two countries as well as Romania's rights to autonomy and independence; financial difficulties and efforts for overcoming them.
23. **1874 July 17/29, Bucharest.** Report of Belgium's consul at Bucharest, Jules Jooris to the Minister for Foreign Affairs of Belgium, d'Aspremont Lynden showing the manifestations displayed in Romania, demonstrating the Romanians' aspirations to absolute independence.
24. **1875 February <5>/17, Bucharest.** Report of the general consul of Prussia at Bucharest, Pfuel, to the chancellor Otto von Bismarck about the disappearance of any disputes between the political parties when it is involved the need of obtaining the independence of the country and the voting – by all parties represented in the Parliament – of some credits for the army endowment.
25. **1876 January <26>/February 7, Bucharest.** Dispatch of Pfuel, Prussian general consul at Bucharest, to German Foreign Secretary Bernard, Ernest von Bülow concerning the statement made by prime-minister Lascăr Catargiu on the

occasion of the voting by the Parliament of the credit for army endowment, according to which Romania has no aggressive intentions and will preserve its neutrality in accordance with the provisions of the Treaty of Paris.

26. **1876 <before 12>/April, Bucharest.** Circular letter sent by the Romanian Minister for Foreign Affairs, Ion Bălăceanu to the Romanian diplomatic agents abroad, explaining to them the policy of peace and neutrality of Romania under the conditions of the Eastern crisis.
27. **1876 June 9/21, Bucharest.** Report of the general consul of Russia at Bucharest, I. A. Zinoviev to tsar Alexander the 2nd about Mihail Kogălniceanu's attempt of obtaining the international admittance of the name of „Romania“ and Ion C. Brătianu's opinion on the future of the Romanian-Russian relations
28. **1876 June 22/July 1, Bucharest.** Report of the general consul of Russia at Bucharest, I. A. Zinoviev to Nikolai Giers, deputy Minister for Foreign Affairs of Russia, showing that the main object of the Romanian government's written statement of June 1876 is to obtain the state independence.
29. **1876 July 6/18, Bucharest.** Dispatch of Frederick Hoorickx, Belgian general consul at Bucharest, and enclosed circular of the Romanian foreign minister, Mihail Kogălniceanu, addressed to the Romanian agents abroad in order for them to contact the governments of the countries where they are accredited, with a view to supporting the Romanian claims regarding its relationship with the Sublime Porte.
30. **1876 <September 25> /October 7, Bucharest.** Report of Belgium's consul at Bucharest, Frédéric Hoorickx to the Minister for Foreign Affairs of Belgium, d'Aspremont-Lynden about Romania's tendencies of leaving the neutrality, Ion C. Brătianu's visit to Livadia and the orientation towards Russia in the hope of obtaining the independence.
31. **1876 November 6/<18>, Bucharest.** Report of the diplomatic agent of Serbia in Bucharest, Milan A. Petronievich to the Minister for Foreign Affairs of Serbia, Iovan Ristich, about the Romanian „Green Book“ and Romania's preparations for war.
32. **1876 December <16>/28, Bucharest.** Cable of Friederich Johann Alvensleben, the general consul of Germany at Bucharest to chancellor Otto von Bismarck, by which prince Carol asked him to give an indication concerning the conclusion of a treaty with Russia for the passage of the Russian troops through Romania and Otto von Bismarck's reply.
33. **<1876 December 22>/1877 January 3, Bucharest.** Report of the diplomatic agent and general consul of France at Bucharest, Frèd Debains to the Minister for Foreign Affairs of France, duke Louis Charles A. Decazes about the secret session of the Chamber when it was decided to sent to Constantinople a protest of the Romanian government against some paragraphs of the Turkish constitution and a memorandum to the members of the Conference of the Great Powers, showing the Romanian politicians' indignation at the prejudices brought to the status of autonomy of Romania.
34. **1877 January <5> /17, Bucharest.** Report of the Belgian general consul in Bucharest, Frédéric Hoorickx to Belgium's Minister for Foreign Affairs, count d'Aspremont Lynden regarding the dispute between the Romanian and

Turkish governments in connection with the wording in the Ottoman constitution from which it resulted that Romania was a part integrally belonging to the Ottoman Empire.

35. **1877 December <16>/28, Constantinople.** Report of the minister plenipotentiary of Belgium in Turkey, R. Grimberg to Belgium's Minister for Foreign Affairs, count d'Aspremont Lynden regarding a number of Russia's propositions in connection with an armistice with the Ottoman Porte, one of its conditions being the admittance of Romania's an Serbia's independence...
36. **1878 January 3/15 (1295 Muharrem 11).** Instructions given by the Ottoman government to its representatives, Server-pasha and Namâk-pasha for the negociations of peace with Russia and the admittance of Romania's independence.
37. **1878 January 15/30 (1295 Muharrem 26).** Excerpts of the minutes of the Ottoman government's meeting regarding the propositions expressed by Russia during the negociations of Kazanlâk, among which the admittance of Romania's independence
38. **1878 March 7/19, Vienna.** Report of the diplomatic agent of Serbia at Vienna, K. Ţukich to the Minister for Foreign Affairs of Serbia, Iovan Ristich regarding the Romanian government's position in the matter of Bessarabia...
39. **1878 March 15/27, Bucharest.** Report of the British general consul at Bucharest, colonel C. E Mansfield sent to the Foreign Secretary of the Great Britain, Edward Henry Stanley, count of Derby regarding the Romanian government's policy and the problem of Bessarabia.
40. **1878 June 17/<29>, Bucharest.** Report of Serbia's diplomatic agent at Bucharest, Milan A. Petronievich to Serbia's Minister for Foreign Affairs, Iovan Ristich, about the written statement submitted by the Romanian delegates to the Congress of Berlin, the right of Romania on the Danube Delta and Bessarabia.
41. **1878 July 1/<13>, Bucharest.** Circular note of the Minister for Foreign Affairs of Romania to the diplomatic agents of Romania in Paris, Rome, Vienna, Berlin, Petersburg, Belgrade about certain measures to be taken in the international relations of the Romanian government.
42. **1878 August <17>/29, Bucharest.** Report of Belgium's diplomatic agent and general consul in Bucharest, Frédérick Hoorickx relating to a talk with Ion Câmpineanu, the ad-interim Minister for Foreign Affairs of Romania, concerning the decisions of his government of faithfully applying the decisions of the Congress of Berlin.
43. **1878 <September 25>/October 7, London.** Instructions of the Foreign Secretary of England, Robert Arthur, marquis of Salisbury to lord Lyons, the British ambassador in Paris, making him several recommendations regarding the recognition of Romania's independence.
44. **1878 October <16>/28, Vienna.** Cable of the first secretary of the Spanish Legation in Vienna, count of Torrepalma, to the Minister for Foreign Affairs of Spain, M. Silvela, regarding the intervention of Romania's Minister at Vienna, Ion Bălăceanu relating to the Romanian government's wish of announcing the independence of Romania to the Spanish government.

45. **1878 <October 31>/November 12, London.** Confidential letter of the British Foreign Secretary, Robert Arthur, marquis of Salisbury to lord Odo Russell, the British ambassador in Germany, regarding the German government's position relating to the recognition of Romania's independence.
46. **1878 November <2>/14, Paris.** Note of the Minister of Spain in Paris, marquis of Molins, addressed to the Spanish Minister for Foreign Affairs <M. Silvela> regarding the position of the Great Powers as to the recognition of Romania's independence.
47. **1878 November <3>/15, Berlin.** Diplomatic report of the British ambassador in Germany, Odo Russell to the Foreign Secretary, Robert Arthur marquis of Salisbury, in connection with Germany's position regarding the admission of Romania's independence.
48. **1878 November <7>/19, Paris.** Diplomatic report of lord Lyons the British Ambassador at Paris to Robert Arthur, marquis of Salisbury, the Foreign Secretary regarding the admission of Romania's independence by France.
49. **1878 November <10>/22, Berlin.** Diplomatic report of the British ambassador at Berlin, Odo Russell to the Foreign Secretary, Robert Arthur, marquis of Salisbury regarding the admission of Romania's independence by the German government.
50. **1878 November <10>/22, Berlin.** Detailed cable of the Foreign Secretary, Robert Arthur, marquis of Salisbury to lord Russell, the British ambassador in Germany, regarding the British and German governments' position relating to the recognition of Romania's independence.
51. **1878 November <13>/25, London.** Instructions of British Foreign Secretary, Robert Arthur, marquis of Salisbury to lord Lyons, the British ambassador at Paris, regarding the admission of Romania's independence by the French and English governments.
52. **1878 November <17>/29, Madrid.** Cable of the Spanish Minister for Foreign Affairs <M. Silvela> to the ad-interim chargé d'affaires of Spain in Vienna <Augusto Conte> recommending him to be temporarily cautious in front of the Romanian government's request of sending a diplomatic representative to Madrid.
53. **1878 December 19/<31>, Athens.** Note of the Ministry for Foreign Affairs of Greece to the Ministry for Foreign Affairs of Romania, greeting with much sympathy the independence of Romania and expressing the wish of its government of resetting the diplomatic relations between the two countries.
54. **1878 December 20/1879 January 1, Bucharest.** Report of the envoy extraordinary and minister plenipotentiary of Austria-Hungary at Bucharest, count Hoyos-Sprinzenstein László to the Minister for Foreign Affairs of Austria-Hungary, count Andrásy Gyula about the necessary steps of the Romanian Government at Paris, Rome, Berlin and London.
55. **<1878 December 30>/1879 January 11, Paris.** Cable of the Ambassador of Spain in Paris, <marquis of Molins> to the Spanish Minister for Foreign Affairs, <M. Silvela>, letting him know about the intention of the Romanian government of sending a diplomatic representative to Madrid so as to announce the independence of Romania.

56. **1879 January <4>/16, Bucharest.** Report of the envoy extraordinary and minister plenipotentiary of Austria-Hungary at Bucharest, count Hoyos-Sprinzenstein László, to the Minister for Foreign Affairs of Austria-Hungary, count Andrásy Gyula regarding the sending of Nicolae Callimachi-Catargi to Brussels and Hague so as to announce the change of Romania's situation as a result of the Treaty of Berlin.
57. **1879 January <5>/17, Berlin.** Report of the Ambassador of Spain in Berlin, count of Benomar, to the Spanish Minister for Foreign Affairs <M. Silvela>, informing – according to press issues – on the arrival of C. A. Rosetti in Madrid so as to announce Romania's independence and recommending the setting up of a Spanish legation at Bucharest.
58. **1879 <January 21>/February 2, Berlin.** Report of the minister of Spain in Berlin, count of Benomar to the Spanish Minister for Foreign Affairs <M. Silvela> regarding the position of the Great Powers as to the announcing of Romania's independence and the conditions under which Spain would be able to establish diplomatic relations with the Romanian government.
59. **1879 March 1/13, Bucharest.** Prince Carol's letter to the king of Denmark, Christian the 9th, letting him know about the recognition of Romania's independence by the Great Powers.
60. **1879 April <4>/16, Brussels.** Note of Belgium's Minister for Foreign Affairs <Frère Orban> to the consul of Belgium at Bucharest Frédéric Hoorickx, regarding prince Bibescu's mission in various foreign capitals so as to announce the independence of Romania.
61. **1879 April 20/<May 2>, Stockholm.** King of Sweden's letter of reply to the announcement of the Romanian independence.
62. **1879 <April 29>/May 11, Bucharest.** Report of Belgium's consul at Bucharest, Frédéric Hoorickx to the Minister for Foreign Affairs of Belgium, Hubert Frère Orban regarding Romania's efforts and the position of certain powers concerning the recognition of its independence.
63. **1879 May 14/26, Rome.** Cable of count Tornielli-Brusati, director in the Italian Minister for Foreign Affairs to the diplomatic agent of Italy at Bucharest, baron Saverio Fava, in which, showing the consideration of the British Foreign Secretary on the conditions for the admission of Romania's independence, he expresses his opinion that the Romanian government should speed up the application of the provisions of the Treaty of Berlin.
64. **1879 June <2>/14, Berlin.** Instruction of the German Secretary of State, Bernhard Ernest von Bülow, to the German ambassador in Vienna, prince Heinrich von Reuss, in connection with the assistance given to the problem of the admission of Romania's independence according to the Congress of Berlin.
65. **1879 July <1>/13, Berlin.** Note of the Minister of Spain in Berlin, count of Benomar sent to the Spanish Minister for Foreign Affairs (C. O'Donnell Abreu, duke of Tetuan), regarding the debates in the Parliament and Government of Romania, as to the status of the alien Jews as a condition for the international recognition of Romania's independence.
66. **1879 July <1>/13, Rome.** Cable of count Tornielli-Brusati, director in the Italian Ministry for Foreign Affairs, to baron Saverio Fava, the diplomatic agent of Italy at Bucharest, showing his opinion that the Romanian government should act quickly so as to observe the decisions of the Congress of Berlin if it wants the immediate recognition of Romania's independence.

67. **1879 <July 22>/August 3, Rome.** Cable of the general secretary in the Italian Ministry for Foreign Affairs, count C. A. Maffei, to the diplomatic agent of Italy at Bucharest, baron Saverio Fava about the satisfaction with which the Italian government received the news regarding the debates in the Romanian Parliament in order to apply item 44 of the Treaty of Berlin.
68. **1879 <July 26>/August 7, Berlin.** Excerpt from a dispatch addressed to chancellor Otto von Bismarck by the German minister plenipotenciary von Radowitz and remitted to the secretary of the German Legation in Bucharest, regarding the conditions of the acknowledgement of Romanian independence by Germany.
69. **1879 <July 29>/August 10, Berlin.** Report of the Spanish Minister at Berlin, count of Benomar to the Minister for Foreign Affairs of Spain <C. O'Donnell Abreu, duke of Tetuan> regarding the mission of the homologous minister of Romania, the admission of Romania's independence under the conditions of item 7 from the Constitution of Romania regarding the naturalization of the foreigners.
70. **1879 November 8/<20>, Rome.** Excerpt from the report drafted by Romania's diplomatic agent in Rome, to the Minister for Foreign Affairs in Bucharest, letting him know about the conclusion he drew from the discussion with the ambassador of France, concerning the position of the French government so as to the recognition of Romania's independence.
71. **1879 <November 23>/December 5, Rome.** Cable of the Italian Minister for Foreign Affairs, Benedetto Cairoli to the diplomatic agent of Italy at Bucharest, baron Saverio Fava, announcing that after the debates of the Italian government, occasioned by the modifications requested by the Great Powers for the Constitution of Romania, it was decided the official recognition of Romania and the settling of normal diplomatic relations between the two countries.
72. **1879 <November 25>/December 7, Bucharest.** Report of Belgium's consul at Bucharest, count C. d'Ursel to the Minister for Foreign Affairs of Belgium, Hubert Frère Orban regarding the acknowledgement of Romania's independence by Italy and considerations on the position of England, France and Germany concerning this matter.
73. **1879 December <6>/18, Berlin.** Note of the Minister of Spain in Berlin, count of Benomar to the Spanish Minister for Foreign Affairs, <C. O'Donnell Abreu, duke of Tetuan>, regarding the suitability of the Spanish government's postponing of sending a diplomatic representative to Bucharest.
74. **1879 December <8>/20, Berlin.** Note of the minister of Spain in Berlin, count of Benomar, to the Spanish Minister for Foreign Affairs, <C. O'Donnell Abreu, duke of Tetuan>, regarding the position of Germany in the matter of the recognition of Romania's independence.
75. **1879 December <13>/25, Rome.** Cable of the General Secretary in the Italian Ministry for Foreign Affairs, count C. A. Maffei to the envoy extraordinary of Italy at Bucharest, count Torielli-Brusati, regarding the opinion of the Royal Government in connection with the giving of the right to own rural properties to the Italian subjects of Romania.

76. **1880 January 31/February 12, Paris.** Cable of the diplomatic agent of Romania in Paris, Nicolae Callimachi-Catargi to the Minister for Foreign Affairs, Vasile Boerescu, regarding the recognition of Romania's independence.
77. **1880 February 8/<20>, Bucharest.** Identical note delivered to the Minister for Foreign Affairs, Vasile Boerescu by the diplomatic representatives of Germany, England and France at Bucharest, bringing to the Romanian government's notice the acknowledgement of the independence by the governments of their countries.
78. **1880 February 8/20, Bucharest.** Report of the German general consul, Rotenhan to the German chancellor, Otto von Bismarck about the German, French and British diplomatic representatives' submittance of the note drafted by the governments of the three countries concerning their recognition of Romania's independence.
79. **1880 February 11/<23>, Bucharest.** Note of the general consulate of Greece at Bucharest to the Ministry for Foreign Affairs of Romania, making known the acknowledgement of Romania's independence by his country and the request for the change of the general consulate into an embassy.
80. **1880 February <12>/24, Madrid.** Note of the president of the Spanish Senate, <marquis of Bedmar> informing the Minister for Foreign Affairs of Spain on the Senate's resolution relating to the acknowledgement of Romania's independence.
81. **1880 <February 28>/March 12, Brussels.** Letter of the king of Belgium, Leopold the 2nd, in reply to the notification of Romania's independence.
82. **1880 March 2/14, Hague.** Letter of the king of Holland, Wilhelm the 3rd in reply to the notification of Romania's independence.
83. **1880 <March 21>/April 2, Bucharest.** Report of the Minister of Belgium in Romania, Jules Jooris, regarding the acknowledgement of Romania's independence by all European powers and the new relations settled between Romania and other states.
84. **1880 March 31/April 12, Madrid.** Letter of the king of Spain, Alphonse the 12th to prince Carol in reply to the notification of Romania's independence.
85. **1880 <April 6>/18, Bucharest.** Report of the envoy extraordinary and minister plenipotentiary of Austria-Hungary at Bucharest, count Hoyos-Sprinzenstein László to the Minister for Foreign Affairs of Austria-Hungary, baron Heinrich von Haymerle about the notification of Romania's independence at the Courts of Madrid and Lisbon.
86. **1880 April 8/20, Bucharest.** Letter of prince Carol sent to the President of the Republic of Paraguay, announcing the independence of Romania and showing his wish that it will be admitted and that relations will be settled between the two countries.
87. **1880 <May 10>/22, Bucharest.** Report of the Minister of Spain at Berlin, count of Benomar, to the Spanish Minister for Foreign Affairs, <C. O'Donnell-Abreu, duke of Tetuan>, about the preliminary talks with the Romanian ministers, Ion C. Brătianu and Vasile Boerescu and the matter of settling normal diplomatic relations between the two states.

88. **1880 May 10<22>, Bucharest.** Letter of the prince of Romania, Carol the 1st to the President of the Swiss Confederation, announcing the proclamation of Romania's independence.
89. **1880 May 14/26, Bucharest.** Report of the Minister of Spain at Berlin, count of Benomar, to the Spanish Minister for Foreign Affairs <C. O'Donnell Abreu, duke of Tetuan>, presenting the political situation of Romania and its international position after the acknowledgement of the state independence.
90. **1880 November 5/17, Bucharest.** Report of the plenipotentiary of Austria-Hungary at Bucharest, Hoyos-Sprinzenstein László, to the Minister for Foreign Affairs of Austria-Hungary, baron Heinrich von Haymerle about colonel Sergiu Vinescu's mission in Rio de Janeiro and Washington, in order to notify the independence of Romania.
91. **1880 November 8/20, Washington.** Letter of the President of the United States in reply to the notification of Romania's independence.
92. **1881 <March 22>/April 3, Bucharest.** Report of Belgium's Minister in Romania, Jules Jooris, in which he analyses and comments the attitude of various European powers relating to the proclamation of the kingdom of Romania.
93. **1881 March 23/April 4, Bucharest.** Letter of Jules Ducros-Aubert, the Minister Plenipotentiary of France at Bucharest to the Minister for Foreign Affairs of France, Barthélemy St. Hilaire, regarding the recognition of Romania as a kingdom and of the title of king for prince Carol.
94. **1881 March 23/April 4, Paris.** Letter of the President of the French Republic, Jules Grévy to the king of Romania, Carol the 1st showing his consideration for the country and approving the steps taken for its declaration as a kingdom.
95. **1881 March 26/April 7, Bucharest.** Report of the United States chargé d'affaires and general consul at Bucharest, Eugene Schuyler regarding the recognition of the kingdom of Romania by the United States.
96. **1881 <March 28>/April 9, Bucharest.** Letter of the consul Jules Ducros-Aubert to the Minister for Foreign Affairs of France, Barthélemy St. Hilaire containing certain considerations on the title of king of Romania.
97. **1881 March 30<April 11>, Bucharest.** Cable of the consul of France in Romania, Jules Ducros-Aubert, regarding the need that Romania be admitted as a kingdom by France.

LISTE DES DOCUMENTS

1. **1865 novembre 4/16, Constantinople.** Instructions envoyées par le ministre des Affaires étrangères, Ali-pacha, à l'ambassadeur ottoman à Paris, Savfet-pacha en vue de solliciter le concours de la France et des autres Puissances européennes garantes pour déterminer le prince régnant Alecsandre Ioan Cuza – qui procédait à „un inutile et couteux armement“ et qui intentionnait de „proclamer l'indépendance de la Roumanie et d'appeler les populations chrétiennes à la révolte“ – à se maintenir dans les limites des traités concernant les Principautés unies.
2. **1865 décembre 27/1866 janvier 8, Londres.** Le comte Rudolph Apponyi, l'ambassadeur de l'Autriche à Londres, envoie à son ministre, le comte Alexander von Mensdorff-Pouilly, un rapport relevant qu'il s'est conformé à ses instructions du 28 décembre 1865 et que lord George W. F.V. Clarendon a envoyé à Bucarest des instructions similaires pour déterminer le prince régnant Alecsandre Ioan Cuza d'avoir une attitude plus respectueuse à l'égard des traités, „sans s'attendre pourtant à des résultats“ en ce sens.
3. **1866 janvier 4/16, Vienne.** Instructions du ministre des Affaires étrangères de l'Autriche, Alexander von Mensdorff-Pouilly, adressées au représentant de l'Autriche à Londres, Rudolph Apponyi, ainsi qu'aux autres plénipotentiaires, pour expliquer la conclusion des accords économiques et administratives avec les Principautés unies par des raisons d'importance vitale, quoique „nous sommes complices à un acte qui confirme le prince Cuza dans ses prétentions d'indépendance complète“.
4. **1866 février 14/26, Bucarest.** Lettre du consul général de la Belgique dans les Principautés, Jacques Poumay, adressée au ministre belge des Affaires étrangères, Charles Rogier, concernant l'éventualité que la Roumanie déclare son indépendance.
5. **1866 février 16/28, Bucarest.** Rapport du consul général de la Belgique dans les Principautés, Jacques Poumay, renfermant l'explication de ce que veulent en réalité les Roumains par la demande d'avoir un prince étranger à la tête du pays: un État indépendant et un roi constitutionnel.
6. **1866 mars <16>/28, Constantinople.** Rapport du nonce autrichien à Constantinople, Prokesch-Osten, adressé au ministre des Affaires étrangères de Vienne, Alexander Mensdorff-Pouilly, concernant l'inévitable indépendance de la Roumanie.

7. **<1866 avril 26>/mai 8, Constantinople.** Rapport du nonce autrichien à Constantinople, Prokesch-Osten, adressé au ministre autrichien des Affaires étrangères, Alexander Mensdorff-Pouilly: en annexe les copies de deux documents diplomatiques turcs concernant les Principautés roumaines.
Annexe 1. Circulaire d'Ali-pacha adressée aux ambassadeurs ottomans dans les capitales des Puissances garantes, relevant l'impuissance de la Porte devant la détermination des Roumains d'employer n'importe quelle voie qui pourrait leur faciliter l'obtention de l'indépendance.
Annexe 2. Lettre du vizir adressée au gouvernement provisoire des Principautés tâchant de le déterminer à respecter les prévisions de la Convention conclue en août 1858, sous la menace voilée d'une intervention armée.
8. **1868 janvier 31/février 12, Bucarest.** Rapport du consul général britannique à Bucarest, Julien Green, adressé à l'ambassadeur de la Grande-Bretagne à Constantinople, H. Elliot, concernant des nouvelles sur les pourparlers de l'Autriche avec les Principautés roumaines et sur la désignation du chargé d'affaires à Bucarest ainsi que des informations concernant les bruits qui couraient sur la déclaration de l'indépendance des Principautés.
9. **1868 février <17>/29, Bucarest.** Rapport du consul britannique à Bucarest, Julien Green, adressé au lord Edward Geoffrey Smith Stanley, comte Derby, secrétaire d'État pour les Affaires étrangères, comprenant des informations relatives à quelques rumeurs concernant l'intention de proclamer l'indépendance de la Roumanie.
10. **1868 octobre <17>/29, Bucarest.** Télégramme du consul français à Bucarest, A. Mellinet, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Lionel D.M.F.R., marquis Moustier, concernant le discours de Brătianu prononcé à une réunion électorale et visant la nécessité de l'armement pour s'assurer l'indépendance du pays.
11. **1869 décembre <4>/16, Paris.** Rapport du chargé d'affaire a.i. de l'Autriche-Hongrie à Paris, László Hoyos, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Autriche-Hongrie, Friedrich Ferdinand Beust, relatif aux pourparlers franco-anglais concernant l'intention du Gouvernement roumain de consacrer la dénomination „la Roumanie“.
12. **1869 décembre <6>/18, Vienne.** Circulaire du ministre des Affaires étrangères de l'Autriche-Hongrie, Friedrich Ferdinand Beust, relatif à l'éventuel emploi de la dénomination „la Principauté de la Roumanie“, par les officiels des Puissances garantes.
13. **1870 février 5<17>, Belgrad.** Instructions du remplaçant du ministre des Affaires étrangères de la Serbie, D. Matici, adressées à l'agent diplomatique serbe à Bucarest, concernant l'emploi du mot „la Roumanie“ dans les relations internationales.
14. **1870 novembre 23/décembre 5, Bucarest.** Lettre du consul belge en Roumanie, Bartholeyn de Fosselard, adressée au ministre des Affaires étrangères de la Belgique, le baron Jules Joseph d'Anethan, concernant la situation politique de la Roumanie, les aspirations de celle-ci vers la neutralité et l'indépendance et l'attitude de la Porte et des Grandes Puissances vis-à-vis de ces tendances.

15. **1870 décembre 7/19, Vienne.** Rapport du diplomate belge à Vienne, Jonghe d'Ardoye, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Belgique, Jules Joseph d'Anethan, concernant un projet de conférence sur la mer Noire et le mémoire des Principautés unies adressé aux Puissances européennes.
16. **1870 décembre 16/28, Bruxelles.** Instructions du ministre des Affaires étrangères de la Belgique, le baron Jules Joseph d'Anethan, adressées au consul général belge à Bucarest, Bartholeyns de Fosselard, pour l'informer sur les réactions déclenchées à la suite des démarches faites par les représentants roumains à l'étranger en vue d'obtenir l'indépendance.
17. **<1870 décembre 28>/1871 janvier 9, Versailles.** Lettre du chancelier Otto von Bismarck, adressée au prince Carol, exprimant la réaction prévisible de la Turquie, de l'Angleterre, de la France, de l'Autriche-Hongrie et de la Russie à la proposition qu'il avait faite de changer le statut de la Roumanie et aussi l'impossibilité pour l'Allemagne d'intervenir efficacement dans la situation de l'Orient à cause de la guerre avec la France.
18. **1873 <mai 24>/juin 5, Bucarest.** Rapport du général Louis Bastaing, de l'Agence et du Consulat général de la France à Bucarest, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jacques Victor Albert, duc de Broglie, concernant un article du journal „La Presse“ qui posait la question de l'autonomie totale de la Roumanie vis-à-vis de l'Empire ottoman et aussi les articles du journal „Le Roumain“ concernant l'indépendance complète du pays.
19. **1873 <juin 26>/juillet 8, Bucarest.** Rapport du consul général de l'Agence et du Consulat général de la France à Bucarest, J. Schefer, adressé au ministre français des Affaires étrangères, le duc de Broglie, concernant une convention roumano-autrichienne pour les voies ferrées; une discussion avec le ministre des Affaires étrangères, Vasile Boerescu, sur l'indépendance imminente de la Roumanie sous la protection des Puissances garantes.
20. **1873 décembre <6>/18, Bucarest.** Rapport du consul général de l'Agence et du Consulat général de la France à Bucarest, J. Schefer, adressé au ministre des Affaires étrangères de la France, Jacques Victor Albert, duc de Broglie, concernant l'intention de la Roumanie de défendre sa souveraineté, ses droits de conclure des conventions avec d'autres Puissances, conformément aux traités conclus avec la Turquie aux XIVe-XVIe siècles et de s'assurer l'indépendance complète.
21. **1874 <mars 31>/avril 12, Bucarest.** Rapport du consul belge à Bucarest, Jules Jooris, adressé au ministre belge des Affaires étrangères, d'Aspremont Lynden, concernant les aspirations de la Roumanie vers l'indépendance complète et les réactions des Puissances vis-à-vis de ce fait.
22. **1874 avril <15>/27, Bucarest.** Rapport du consul général belge à Bucarest, Jules Jooris, adressé au ministre belge des Affaires étrangères, d'Aspremont Lynden, concernant les relations entre la Roumanie et la Turquie et l'image de celles-ci dans la presse des deux pays; le droit de la Roumanie à l'autonomie et à l'indépendance; les difficultés financières et les efforts pour leur faire face.
23. **1874 juillet 17/29, Bucarest.** Rapport du consul belge à Bucarest, Jules Jooris, adressé à d'Aspremont Lynden pour présenter quelques manifestations qui ont eu lieu en Roumanie et qui prouvent les aspirations des Roumains à une indépendance complète.

24. **1875 février <5>/17, Bucarest.** Rapport du consul général prussien à Bucarest, Pfuel, adressé au chancelier Otto von Bismarck, concernant l'absence de tout différend entre les partis politiques s'il est question de la nécessité d'obtenir l'indépendance du pays; le vote donné par tous les partis politiques représentés au Parlement pour accorder des crédits pour la dotation de l'armée.
25. **1876 janvier 26/février 7, Bucarest.** Rapport du consul général prussien à Bucarest, Pfuel, adressé au ministre secrétaire d'Etat de l'Allemagne, Bernhard Ernest von Bülow, concernant la déclaration donnée par le premier ministre Lascăr Catargiu, à l'occasion du vote exprimé au Parlement pour autoriser les crédits pour la dotation de l'armée, dans le sens que la Roumanie n'a pas d'intentions agressives et qu'elle gardera sa neutralité, conformément au Traité de Paris de 1858.
26. **1875 <avant 12>/avril, Bucarest.** Communiqué du ministre des Affaires étrangères de la Roumanie, Ion Bălăceanu, adressé aux diplomates roumains à l'étranger pour expliquer la politique pacifiste et de neutralité de la Roumanie dans les conditions de la crise orientale.
27. **1876 juin 9/21, Bucarest.** Rapport du consul général de la Russie à Bucarest, I. A. Zinoviev, adressé au tzar Alexandre II, concernant les tentatives de Mihail Kogălniceanu d'obtenir la reconnaissance au plan international, de la dénomination „la Roumanie“, et l'opinion de Ion C. Brătianu sur les perspectives des rapports roumano-russes.
28. **1876 juin 22/juillet 1, Bucarest.** Rapport du consul général de la Russie, I. A. Zinoviev, adressé à Nicolai Giers, l'adjoint du ministre des Affaires étrangères de la Russie, relevant que le véritable objectif du mémoire du gouvernement roumain rédigé au mois de juin 1876 était celui d'obtenir l'indépendance.
29. **1875 juillet 6/18, Bucarest.** Rapport du consul général belge, Frédéric Hooricks, à Bucarest. En annexe la note circulaire du ministre des Affaires étrangères de la Roumanie, Mihail Kogălniceanu, adressée aux diplomates roumains à l'étranger pour faire des démarches auprès des gouvernements auprès desquels ils étaient accrédités en vue de trouver un appui pour solutionner les revendications formulées par la Roumanie en ce qui concerne ses relations avec la Sublime Porte.
30. **1876 <septembre 25>/octobre 7, Bucarest.** Rapport du consul belge à Bucarest, Frédéric Hooricks, visant les tendances de la Roumanie de sortir de la neutralité; la visite de Ion Brătianu à Livadia; le rapprochement de la Russie dans l'espoir d'obtenir l'indépendance.
31. **1876 novembre 6/<18>, Bucarest.** Rapport de l'agent diplomatique de la Serbie à Bucarest, Milan A. Petronievici, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Serbie, Iovan Ristici, concernant la „Carte verte“ roumaine et les préparatifs de la Roumanie en vue de la guerre.
32. **1876 décembre <16>/28, Bucarest.** Télégramme de Friedrich Johann Alvensleben, le consul général de l'Allemagne, adressé à Otto von Bismarck, relativement à la sollicitation du prince Carl de connaître l'opinion de

Bismarck concernant la conclusion d'un traité avec la Russie pour permettre le passage des troupes russes sur le territoire de la Roumanie. La recommandation de Bismarck est présente dans une note marginale.

33. <1876 décembre 22>/1877 janvier 3, Bucarest. Rapport de l'agent diplomatique et du consul général de la France à Bucarest, Fred Debains, adressé au ministre français des Affaires étrangères, le duc Louis Charles A. Decazes, concernant la séance secrète de la Chambre, à laquelle on avait décidé d'envoyer à Constantinople un protêt du gouvernement roumain contre quelques paragraphes de la Constitution turque et aussi un mémorandum adressé aux membres de la Conférence des Grandes Puissances pour faire connaître l'indignation des hommes politiques roumains envers les atteintes portées au statut d'autonomie de la Roumanie.
34. 1877 janvier 5/17 Bucarest. Rapport du consul général belge à Bucarest, Frédéric Hooricks, adressé au ministre belge de Affaires étrangères, d'Aspremont Lynden, concernant les divergences survenues entre les gouvernements roumain et turc en ce qui concerne l'énoncé de la Constitution ottomane d'où ressortait que la Roumanie était partie intégrante de l'Empire ottoman.
35. 1877 décembre 16/28, Constantinople. Rapport du ministre plénipotentiaire belge en Turquie, R. Grimberg, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Belgique, le comte d'Aspremont Lynden, concernant toute une série de propositions faites par la Russie en vue d'un armistice avec la Porte ottomane; une des conditions de cet armistice était la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie et de la Serbie.
36. 1878 janvier 3/15 (1295 Muharrem 11). Instructions du gouvernement ottoman pour ses délégués, Server-pacha et Namâk-pacha, concernant les pourparlers engagés avec la Russie et la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie. ....
37. 1878 janvier 15/30 (1295 Muharrem 26). Extraits du procès-verbal de la séance du gouvernement ottoman visant les propositions énoncées par la Russie au cours des pourparlers de Kazanlâk; parmi les propositions il y avait aussi celle de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
38. 1878 mars 7/19 Vienne. Rapport de l'agent diplomatique serbe à Vienne, K. Tukici, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Serbie, Iovan Ristici, relatif à la position du gouvernement roumain en ce qui concerne la question de la Bessarabie.
39. 1878 mars 15/27 Bucarest. Rapport du consul général britannique à Bucarest, le colonel C. E. Mansfield, adressé au secrétaire d'Etat pour les Affaires étrangères de la Grande-Bretagne, Edward Henry Stanley, comte de Derby, pour l'informer de la politique du gouvernement roumain et sur la question de la Bessarabie.
40. 1878 juin 17/<29> Bucarest. Rapport de l'agent diplomatique serbe à Bucarest, M. A. Petronievici, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Serbie, Iovan Ristici, concernant le mémoire présenté par les délégués roumains au Congrès de Berlin, le droit de la Roumanie sur le delta du Danube et la Bessarabie.

41. **1878 juillet 1/13>**, Bucarest. Note circulaire du ministre des Affaires étrangères de la Roumanie, adressée aux agents diplomatiques de Paris, Rome, Vienne, Berlin, Petersbourg, Belgrad, concernant les mesures qui s'imposaient dans les relations internationales du gouvernement roumain étant donné les circonstances de la reconnaissance de l'indépendance.
42. **1878 août <17>/29**, Bucarest. Rapport de l'agent diplomatique et du consul général belge à Bucarest, Frédéric Hooricks, qui relate une discussion avec Ion Câmpineanu, le ministre ad-intérim des Affaires étrangères de la Roumanie, relative à la décision de son gouvernement d'appliquer avec probité les résolutions du Congrès de Berlin.
43. **1878 <septembre 25>/octobre 7**, Londres. Instructions du ministre des Affaires étrangères de l'Angleterre, Robert Arthur, marquis de Salisbury, adressées au lord Lyons, l'ambassadeur britannique à Paris, pour faire des recommandations visant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
44. **1878 octobre <16>/28**, Vienne. Dépêche diplomatique du secrétaire de la légation de l'Espagne à Vienne, le comte de Torrepalma, adressée au ministre espagnol des Affaires étrangères, M. Silvela, concernant l'intervention qu'avait faite le ministre roumain à Vienne, Ion Bălăceanu, pour exprimer le désir du gouvernement roumain de notifier au gouvernement espagnol l'indépendance de la Roumanie.
45. **1878 <octobre 31>/novembre 12**, Londres. Lettre confidentielle du ministre britannique des Affaires étrangères, Robert Arthur, marquis de Salisbury, adressée au lord Odo Russell, l'ambassadeur britannique en Allemagne, relative à la position du gouvernement allemand vis-à-vis de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
46. **1878 novembre <2>/14**, Paris. Note diplomatique du ministre de l'Espagne à Paris, le marquis de Molins, adressée au ministre espagnol des Affaires étrangères, M. Silvela, relative à la position des Grandes Puissances en ce qui concerne la question de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
47. **1878 novembre <3>/15**, Berlin. Rapport diplomatique de l'ambassadeur britannique en Allemagne, Odo Russell, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Angleterre, Robert Arthur, marquis de Salisbury, relatif à la position de l'Allemagne en ce qui concerne la question de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
48. **1878 novembre <7>/19**, Paris. Rapport diplomatique du lord Lyons, l'ambassadeur de l'Angleterre à Paris, adressé au marquis de Salisbury, le ministre britannique des Affaires étrangères, concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par la France.
49. **1878 novembre <10>/22**, Berlin. Rapport diplomatique de l'ambassadeur britannique à Berlin, Odo Russell, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Angleterre, Robert Arthur, marquis de Salisbury, concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par le gouvernement allemand.
50. **1878 novembre <10>/22**, Berlin. Télégramme du ministre britannique des Affaires étrangères Robert Arthur, marquis de Salisbury, adressé au lord

Odo Russel, l'ambassadeur britannique en Allemagne, concernant la position du gouvernement allemand vis-à-vis de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.

51. **1878 novembre <13>/25, Londres.** Instructions du ministre des Affaires étrangères de l'Angleterre, Robert Arthur, marquis de Salisbury, adressées à l'ambassadeur britannique à Paris, lord Lyons, concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par les gouvernements de la France et de l'Angleterre.
52. **1878 novembre <17>/29, Madrid.** Dépêche du ministre espagnol des Affaires étrangères, M. Silvela, adressée au chargé d'affaires ad-interim de l'Espagne à Vienne, Augusto Conta, pour lui indiquer de faire temporairement des réserves en ce qui concerne la demande du gouvernement roumain d'envoyer un représentant diplomatique à Madrid.
53. **1878 décembre 19/<31>, Athènes.** Note diplomatique du ministre des Affaires étrangères de la Grèce, adressée au Ministère des Affaires étrangères de la Roumanie, pour témoigner la vive sympathie pour l'indépendance de la Roumanie et pour répondre au désir exprimé par le gouvernement roumain de rétablir les rapports diplomatiques entre les deux pays.
54. **<1878 décembre 20>/1879 janvier 1, Bucarest.** Rapport de l'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de l'Autriche-Hongrie à Bucarest, le comte László Hoyos-Sprinzenstein, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Autriche-Hongrie, le comte Andrásy Gyula, concernant les démarches du gouvernement roumain à Paris, Rome, Berlin et Londres en vue de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par le fait d'accréditer des ministres plénipotentiaires.
55. **<1878 décembre 30>/1879 janvier 11, Paris.** Télégramme de l'ambassadeur de l'Espagne à Paris, le marquis de Molins, adressé au ministre espagnol des Affaires étrangères, M. Silvela, pour annoncer l'intention du gouvernement roumain d'envoyer un représentant diplomatique à Madrid en vue de notifier l'indépendance de la Roumanie.
56. **1879 janvier <4>/16, Bucarest.** Rapport de l'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de l'Autriche-Hongrie à Bucarest, le comte Hoyos-Sprinzenstein László, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Autriche-Hongrie, le comte Andrásy Gyula, concernant la visite de Calimachi-Catargi à Bruxelles et La Haye pour notifier le changement de la situation de la Roumanie suite au Traité de Berlin.
57. **1879 janvier <5>/17, Berlin.** Rapport de l'ambassadeur de l'Espagne à Berlin, le comte de Benomar, adressé au ministre espagnol des Affaires étrangères, M. Silvela, par lequel il signale, selon les annonces faites à la presse, l'arrivée de C. A. Rosetti à Madrid en vue de notifier l'indépendance de la Roumanie et recommande l'ouverture d'une légation de l'Espagne à Bucarest.
58. **1879 <janvier 21>/février 2, Berlin.** Rapport du ministre de l'Espagne à Berlin, le comte de Benomar, adressé au ministre espagnol des Affaires étrangères, M. Silvela, concernant la position des Grandes Puissances vis-à-vis de la notification de l'indépendance de la Roumanie et les conditions dans lesquelles l'Espagne pourrait établir des relations diplomatiques avec le gouvernement roumain.

59. **1879 mars 1 /13, Bucarest.** Lettre du prince Carol adressée au roi du Danemark, Christien IX, pour annoncer la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par les Grandes Puissances.
60. **1879 avril <4>/16, Bruxelles.** Note diplomatique du ministre belge des Affaires étrangères, Hubert Frère Orban, adressée au consul de la Belgique à Bucarest, Frédéric Hooricks, concernant la mission du prince Bibescu dans les différentes capitales étrangères en vue de la notification de l'indépendance de la Roumanie.
61. **1879 avril 20/<mai 2>, Stocholm.** Lettre de réponse du roi de la Suède à la notification de l'indépendance de la Roumanie.
62. **1879 <avril 29>/mai 11, Bucarest.** Rapport du consul belge à Bucarest, Frédéric Hooricks, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Belgique, Hubert Frère Orban, concernant les efforts de la Roumanie en vue de déterminer les Grandes Puissances à reconnaître son indépendance.
63. **1879 mai 14/26, Rome.** Télégramme du comte Tornielli-Brusati, directeur dans le Ministère des Affaires étrangères d'Italie, adressé au représentant diplomatique italien à Bucarest, le baron Saverio Fava, dans lequel tout en relevant les considérants du ministre anglais des Affaires étrangères visant les conditions de la reconnaissance de la Roumanie, il considère que le gouvernement roumain doit hâter l'application des prévisions du Traité de Berlin.
64. **1879 juin 2/14, Berlin.** Instruction du ministre et secrétaire d'Etat de l'Allemagne, Bernhard Ernest von Bülow, adressée à l'ambassadeur allemand à Vienne, le prince Heinrich von Reuss, relative aux conditions imposées par les Grandes Puissances pour la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
65. **1879 juillet <1>/13, Berlin.** Note diplomatique du ministre de l'Espagne à Berlin, le comte Benomar, adressée au ministre espagnol des Affaires étrangères, C. O'Donnell Abreu, duc de Tetuan, concernant les débats de la Chambre et du gouvernement roumain sur le statut des Juifs allogènes, envisagé comme condition de la reconnaissance internationale de l'indépendance de la Roumanie.
66. **1879 juillet <1>/13, Rome.** Télégramme du comte Tornielli-Brusati, directeur dans le Ministère des Affaires étrangères de l'Italie, adressé au baron Saverio Fava, l'agent diplomatique italien à Bucarest, pour exprimer l'opinion que le gouvernement roumain devrait hâter la mise en application des résolutions du Congrès de Berlin en vue de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
67. **1879 <juillet 22>/août 3, Rome.** Télégramme du secrétaire général du Ministère des Affaires étrangères de l'Italie, le comte C. A. Maffei, adressé à l'agent diplomatique italien à Bucarest, le baron Saverio Fava, exprimant la satisfaction avec laquelle le gouvernement italien a reçu la nouvelle concernant les efforts du gouvernement roumain en vue de la mise en application de l'article 44 du Traité de Berlin.
68. **1879 juillet 26/août 7, Berlin.** Extrait d'un rapport adressé au chancelier Otto von Bismarck par le ministre plenipotentiaire allemand et remis au secrétaire de la Legation d'Allemagne à Bucarest, concernant les conditions de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par l'Allemagne.
69. **1879 <juillet 29>/août 10, Berlin.** Rapport du ministre espagnol à Berlin, le comte de Benomar, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Espagne,

<C. O'Donnell Abreu, duc de Tetuan>, concernant la mission du ministre homologue de la Roumanie, Vasile Boerescu, auprès des Grandes Puissances en vue de déterminer l'acceptation de la reconnaissance de l'indépendance du pays dans les conditions de l'article 7 de la Constitution visant la naturalisation des étrangers.

70. **1879 novembre 8/<20>, Rome.** Extrait du rapport de l'agent diplomatique roumain à Rome adressé au ministre des Affaires étrangères à Bucarest pour l'informer sur les conclusions tirées à la suite de la discussion avec l'ambassadeur de la France en ce qui concerne l'attitude du gouvernement français vis-à-vis de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
71. **1879 <novembre 23>/décembre 5, Rome.** Télégramme du ministre italien des Affaires étrangères, Benedetto Cairoli, adressé à l'agent diplomatique italien à Bucarest, le baron Saverio Fava, pour annoncer que, suite aux débats du gouvernement italien, occasionnés par les modifications demandées par les Grandes Puissances dans la Constitution roumaine, on avait décidé de reconnaître officiellement la Roumanie et d'établir des relations diplomatiques normales entre les deux pays.
72. **1879 <novembre 25>/décembre 7, Bucarest.** Rapport du consul belge à Bucarest, le comte C. d'Ursel, adressé au ministre des Affaires étrangères de la Belgique, Hubert Frère Orban, concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par l'Italie ainsi que des considérations relatives à la position adoptée par l'Angleterre, la France et l'Allemagne vis-à-vis de cette question.
73. **1879 décembre <26>/18, Berlin.** Note diplomatique du ministre de l'Espagne à Berlin, le comte de Benomar, adressée au ministre espagnol des Affaires étrangères, <C. O'Donnell Abreu, duc de Tetuan>, concernant l'opportunité d'ajourner, de la part du gouvernement espagnol, l'envoi d'un représentant diplomatique à Bucarest.
74. **1879 décembre <8>/20, Berlin.** Note diplomatique du ministre de l'Espagne à Berlin, le comte de Benomar, adressée au ministre espagnol des Affaires étrangères, <C. O'Donnell Abreu, duc de Tetuan>, concernant la position de l'Allemagne vis-à-vis de la question de la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
75. **1879 décembre <13>/25, Rome.** Télégramme du secrétaire général du Ministère des Affaires étrangères de l'Italie, le comte C. A. Maffei, adressé à l'envoyé extraordinaire de l'Italie à Bucarest, le comte Tornielli-Brusati, pour présenter l'opinion du gouvernement royal concernant l'octroi du droit de possession des propriétés rurales aux sujets italiens de Roumanie.
76. **1880 janvier 31/février 12, Paris.** Télégramme de l'agent diplomatique de la Roumanie à Paris, Nicolae Callimachi-Catargi, adressé au ministre roumain des Affaires étrangères, Vasile Boerescu, concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
77. **1880 février 8/<20>, Bucarest.** Note diplomatique remise au ministre roumain des Affaires étrangères, Vasile Boerescu, par chacun des représentants de l'Allemagne, de l'Angleterre et de la France à Bucarest pour porter à la connaissance du gouvernement roumain la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par les gouvernements des pays respectifs.

78. **1880 février 8/20, Bucarest.** Rapport du consul général allemand Rotenhan, adressé au chancelier allemand, le prince von Bismarck, relatif à la présentation, par les représentants diplomatiques de l'Allemagne, de la France et de l'Angleterre, de la note diplomatique des gouvernements des trois pays, concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
79. **1880 février 11/<23>, Bucarest.** Note diplomatique du consul général de la Grèce, adressée au ministre roumain des Affaires étrangères pour communiquer la proposition du gouvernement grec de transformer le consulat général de Bucarest en légation.
80. **1880 février <12>/24, Madrid.** Note officielle du président du Sénat de l'Espagne, le marquis de Bedmar, adressée au ministre espagnol des Affaires étrangères pour annoncer la résolution du Sénat concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie.
81. **1880 <février 28>/mars 11, Bruxelles.** Lettre du roi de la Belgique, Leopold II, en réponse à la notification de l'indépendance de la Roumanie.
82. **1880 mars 2/14, La Haye.** Lettre du roi de la Hollande, Guillaume III, en réponse à la notification de l'indépendance de la Roumanie.
83. **1880 <mars 21>/avril 2, Bucarest.** Rapport du ministre de la Belgique, Jules Jooris, concernant la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par toutes les Puissances européennes, les implications politiques intérieures et extérieures dont les effets devaient se répercuter aussi sur le plan des relations diplomatiques.
84. **1880 mars 31/avril 12, Madrid.** Lettre du roi de l'Espagne, Alphonse XII, adressée au prince Carol en réponse à la notification de l'indépendance de la Roumanie.
85. **1880 avril 6/18, Bucarest.** Rapport de l'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de l'Autriche-Hongrie à Bucarest, le comte Hoyos-Sprinzenstein László, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Autriche-Hongrie, le baron Heinrich von Haymerle, pour l'informer de la notification de l'indépendance de la Roumanie à la Cour de Madrid et de Lisbonne.
86. **1880 avril 8/20, Bucarest.** Lettre du prince Carol adressée au président de la République du Paraguay pour notifier l'indépendance de la Roumanie et pour exprimer le désir qu'elle soit reconnue pour établir des relations entre les deux pays.
87. **1880 mai 10/22, Bucarest.** Lettre du roi de la Roumanie, Carol Ier, adressée au président de la Confédération suisse pour notifier la proclamation de l'indépendance de la Roumanie.
88. **1880 mai 10 /<22>, Bucarest.** Rapport du ministre espagnol à Berlin, le comte de Benomar, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Espagne, <C. O'Donnell Abreu, duc de Tetuan>, concernant les discussions avec les ministres roumains, Ion C. Brătianu et Vasile Boerescu, visant la question des relations diplomatiques entre les deux États.
89. **1880 mai 14/26, Bucarest.** Rapport du ministre de l'Espagne à Berlin, le comte de Benomar, adressé au ministre espagnol des Affaires étrangères, <C.

O'Donnell, duc de Tetuan>, pour présenter la situation politique de la Principauté roumaine et sa position internationale suite à la reconnaissance de l'indépendance.

90. **1880 novembre 5/17, Bucarest.** Rapport du ministre plénipotentiaire de l'Autriche-Hongrie, Hoyos-Sprinzenstein László, adressé au ministre des Affaires étrangères de l'Autriche-Hongrie, le baron Heinrich von Haymerle, concernant la mission du colonel Sergiu Voinescu à Rio de Janeiro et à Washington dans le but de notifier l'indépendance de la Roumanie.
91. **1880 novembre 8/20, Washington.** Lettre du président des Etats-Unis de l'Amerique, en réponse à la notification de l'indépendance de la Roumanie.
92. **1881 <mars 22>/avril 3, Bucarest.** Rapport du ministre belge en Roumanie, Jules Jooris, dans lequel on analyse et on fait des commentaires sur la position des différentes Puissances européennes vis-à-vis de la proclamation du royaume de la Roumanie.
93. **1881 mars 23/avril 4, Bucarest.** Lettre de Jules Ducros-Aubert, le ministre plénipotentiaire français à Bucarest, adressée au ministre des Affaires étrangères de la France, Barthélemy St. Hilaire, concernant la reconnaissance de la Roumanie comme royaume et du titre de roi pour le prince Carol.
94. **1881 mars 23/avril 4, Paris.** Lettre du président de la République française, Jules Grévy, adressée à Sa Majesté, le roi de la Roumanie, pour exprimer sa sympathie envers le pays et pour approuver les mesures prises pour le déclarer royaume.
95. **1881 mars 26/avril 7, Bucarest.** Rapport du chargé d'affaires et consul général des Etats-Unis à Bucarest, Eugène Schuyler, concernant la reconnaissance du royaume de la Roumanie par les Etats-Unis.
96. **1881 mars 28/avril 9, Bucarest.** Lettre du consul français Jules Ducros-Aubert, adressée au ministre des Affaires étrangères de la France, Barthélemy St. Hilaire, comprenant quelques considérations sur le titre de roi de la Roumanie.
97. **1881 mars 30/<avril 11>, Bucarest.** Télégramme du consul français en Roumanie, Jules Ducros Aubert, concernant la nécessité que la France reconnaisse la Roumanie en tant que royaume.

1865 noiembrie 4/16, Constantinopol. Instrucțiunile trimise ambasadorului otoman la Paris, Savfet-paşa, de către ministrul de externe, Ali-paşa, prin care solicită concursul Franței, ca și al celorlalte puteri europene garante, pentru că principele Alecsandru Ioan Cuza, care procedează „la o inutilă și costisitoare înarmare” ar intenționa „să proclame independența României și să cheme populațiile noastre creștine să se răscoale”.

COPIE

d'uné dépêche confidentielle de S.A. Ali Pacha à S.E. Savfet Pacha, en date du 16 Novembre 1865

La situation actuelle des Principautés-Unies de la Moldo-Valachie a fait l'objet de plusieurs conversations entre M. le Marquis de Moustier et moi depuis son retour à Constantinople.

Monsieur l'Ambassadeur de France après avoir développé les raisons qui rendent une entente entre la S. Porte et les Grandes Puissances nécessaire sur le principe à suivre dans cette question, m'a demandé quels étaient à cet égard les vœux et les vues du Gouvernement Impérial. Je n'ai pas hésité à reconnaître la justesse des observations de S.E. et j'ai ajouté que notre point de vue sur les affaires des Principautés ne pouvait être que conservateur. En effet, leurs liens de vassalité, leur proximité avec d'autres provinces très importantes de l'Empire nous imposent la loi de veiller à ce que rien ne vienne troubler leur repos et leur tranquillité. D'un autre côté, nous ne saurions nous méprendre sur les conséquences de tout changement dans le statu quo existant. C'est précisément dans cet ordre d'idées que nous nous sommes fait une règle de ne gêner en rien l'administration du Prince Couza. Nous avons concouru à l'union personnelle des deux provinces, nous nous sommes empressés de consacrer et de légitimer le fameux coup d'Etat; nous avons enfin toléré tant d'autres violations que S.A. a commises contre les actes internationaux auxquels les Principautés doivent leur existence. Cette ligne de conduite n'a eu d'autre but que de faciliter au Hospodar l'inauguration d'une administration qui répondrait aux besoins réels des habitants et qui saurait triompher des intrigues locales en s'attirant la satisfaction de la plus grande partie de la population Moldo-Valaque. Rien n'a donc manqué à S.A. pour arriver à ce résultat; on peut même dire qu'aucun souverain indépendant n'a eu jusqu'ici une liberté d'action aussi étendue que celle dont le Prince Couza a joui.

Malheureusement nos efforts ainsi que ceux de quelques-unes des Puissances garantes n'ont pas été couronnés d'un succès complet. Au lieu de profiter des dispositions si favorables et de la garantie si solide des plus grandes Puissances de l'Europe pour se consacrer entièrement à la tâche glorieuse d'assurer la prospérité de son pays, le Prince Couza cédant à des idées abstraites en a dépensé presque toutes les ressources à d'inutiles et coûteux armements. Rien de sérieux n'a pu être entrepris jusqu'à présent dans l'intérêt du développement du commerce et de l'industrie du pays. Les finances des deux Principautés se trouvent à l'heure qu'il est obérées; le budget se solde avec un énorme déficit et le mécontentement gagne de plus en plus de terrain. Les quelques observations très amicales que le Grand Vézir a cru devoir adresser à S.A. à la suite de la dernière émeute de Bucarest paraissent l'avoir offusqué au point de lui faire méditer, si les informations qui nous parviennent sont exactes, des projets tels que la proclamation de l'indépendance de Roumanie et l'invitation de nos populations chrétiennes à la révolte. Nous aimons à espérer encore que ce ne sont que des bruits que la malveillance a mis en circulation et que la sagesse du Hospodar saura les démentir. Mais si le malheur voulait qu'ils fussent vrais, je n'ai pas besoin de dire à V.E. que dans ce cas nous nous trouverons dans le cas de légitime défense et nous agirons en conséquence.

Toute fois, je tiens à faire répéter par le canal de V.E. à M. le Ministre des Affaires étrangères de la France ce que j'ai dit à M. le Marquis de Moustier sur notre opinion actuelle, c'est-à-dire que nous ne désirons pas un changement de Gouvernement dans les Principautés-Unies, que nous ne demandons mieux que de concourir encore et malgré tout ce qui s'est passé à la conservation du Prince Couza, mais que pour pouvoir persister dans cette voie, nous prions, nous conjurons les Grands Cabinets intéressés au maintien du bon ordre et de la tranquillité des Principautés, de vouloir bien faire en sorte que le Prince Couza ne franchisse sans cesse les limites que les traités ont fixées et qu'il s'efforce sérieusement de rendre la durée de son administration possible par une conduite sage et modérée qui lui concilierait la confiance et la sympathie de la partie saine de sa nation.

Voilà, M. l'Ambassadeur, tous nos désirs. En résumé, nous ne voulons pas du changement, nous ne voulons pas empiéter sur les droits reconnus des Principautés-Unies, nous sommes très grandement et sous tous les rapports intéressés à la paix et à la prospérité de cette contrée. Nous sommes disposés aujourd'hui, comme l'avons été toujours, à aider le Gouvernement Princier à fonder une bonne et stable administration, mais en retour il me semble que nous avons le droit incontestable de demander

au Prince Couza de rester toujours dans la légalité, de ne pas méconnaître ses devoirs envers son Suzerain et de faire tout son possible pour que son pays ne devienne un foyer d'anarchie perpétuelle.

Nous sommes convaincus, M. l'Ambassadeur, que les principes que je viens d'exposer auront toute l'approbation des Grands Cabinets et que leur puissant appui ne nous manquera pas pour les faire triompher.

Veillez bien Vous énoncer dans le sens qui précède auprès de S.E.M. Drouyn de Lhuys et agréez etc. etc.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 303, c. 335-337 (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien).

COPIE

a unei depeșe confidentiale trimise de Alteța sa Ali-pașa, Excelenței sale Savfet-pașa, cu data de 16 noiembrie 1865

Situația actuală a Principatelor-Unite Moldova și Valahia a constituit subiectul mai multor convorbiri pe care le-am avut cu domnul marchiz de Moustier după reîntoarcerea sa la Constantinopol.

Domnul ambasador al Franței, după ce a expus motivele care fac necesar un acord între Sublima Poartă și Marile Puteri asupra principiului ce trebuie urmat în chestiunea respectivă, m-a întrebat care erau dorințele și părerile guvernului imperial în această privință. Am recunoscut fără nici o ezitare că observațiile Excelenței sale erau întemeiate și am adăugat că punctul nostru de vedere în problema Principatelor nu putea fi decât unul conservator. Într-adevăr, raporturile lor de vasalitate, învecinarea lor cu alte provincii¹ foarte importante ale Imperiului ne impun ca o lege obligația de a veghea ca nimic să nu le tulbure liniștea și pacea. Pe de altă parte, nu ne putem înșela asupra consecințelor oricărei schimbări ale statu quo-ului existent. Tocmai în această ordine de idei ne-am propus ca regulă să nu stingherim prin nimic administrația principelui Cuza. Am consimțit la reunirea celor două provincii sub forma unei uniuni personale; nu am pregetat să consacram și să legitimăm faimoasa lovitură de stat²; în sfârșit, am tolerat atâtea alte încălcări pe care Alteța sa le-a săvârșit față de documentele internaționale căroră Principatele le datorează existența. Această linie de conduită nu a urmărit alt scop decât de a înlesni gospodarului inaugurarea unei administrații care să corespundă necesităților adevărate ale locuitorilor și care să triumfe asupra intrigilor locale, dând satisfacție majorității populației moldo-valahe. Nimic nu i-a lipsit, deci,

Alteței sale pentru a ajunge la un asemenea rezultat; se poate afirma chiar că nici un suveran independent nu a beneficiat până acum de o libertate de acțiune atât de largă precum aceea de care s-a bucurat principele Cuza.

Din nefericire, eforturile noastre, ca și ale unora dintre Puterile garante, nu au fost încununate în întregime de succes. În loc să profite de o atitudine atât de favorabilă și de garanția atât de solidă din partea puterilor celor mai mari ale Europei pentru a se consacra în întregime glorioasei misiuni de a asigura prosperitatea țării sale, principele Cuza, cedând în fața unor visuri înșelătoare, a irosit aproape toate resursele pentru a purcede la o inutilă și costisitoare înarmare. Nu s-a putut întreprinde până acum nimic serios în interesul dezvoltării comerțului și industriei țării. Finanțele celor două Principate sunt la ora actuală înglodate în datorii; bugetul se soldează cu un deficit enorm, iar nemulțumirea câștigă din ce în ce teren. Cele câteva observații foarte prietenești pe care marele vizir a crezut de cuviință să le facă Alteței sale în urma ultimei răzmerițe de la București³ par să-l fi iritat într-atât, încât, dacă informațiile ce ne parvin sunt exacte, ar nutri unele planuri ca de pildă să proclame independența *României* și să cheme populațiile noastre creștine să se răscoale. Ne mai place încă să sperăm că nu sunt decât zvonuri lansate de răuvoitori și că înțelepciunea hospodarului va ști să le dezminț. Dar dacă din nefericire s-ar dovedi adevărate, nu mai este necesar să arăt Excelenței voastre că, în acest caz, ne-am vedea puși în situația de legitimă apărare și am acționa în consecință.

Cu toate acestea, țin ca prin intermediul Excelenței voastre să repet domnului ministru al afacerilor străine al Franței ceea ce am declarat domnului marchiz de Moustier în privința poziției noastre actuale, și anume că nu dorim o schimbare de regim în Principatele Unite, că nu cerem altceva decât să contribuim în continuare și în pofida a tot ceea ce s-a petrecut la menținerea principelui Cuza, dar că, pentru a putea persevera în această direcție, noi rugăm, conjurăm marile cabinete interesate în păstrarea ordinii și liniștii în Principate să binevoiască a face astfel ca principele Cuza să nu mai depășească mereu limitele stabilite de tratate și să-și dea serios silința de a face durabilă administrația printr-o comportare înțeleaptă și moderată care i-ar câștiga încrederea și simpatia părții sănătoase a națiunii sale.

Iată, domnule ambasador, tot ceea ce dorim. Pe scurt, noi nu dorim o schimbare, nu vrem să încălcăm drepturile recunoscute ale Principatelor Unite, noi suntem în cel mai înalt grad și sub toate aspectele interesați ca această regiune să aibă parte de pace și prosperitate. Și azi, ca și totdeauna, suntem dispuși să ajutăm guvernul princiar să pună fundamentul unei administrații bune și stabile, dar în schimb mi se pare că avem dreptul

incontestabil de a cere principelui Cuza să se mențină permanent în limitele legalității, să nu-și ignoreze îndatoririle față de suzeranul său și să facă tot ce-i stă în putință pentru ca țara lui să nu devină focarul unei anarhii perpetue.

Suntem încredințați, domnule ambasador, că principiile pe care le-am expus vor găsi deplină aprobare din partea marilor cabinete și că ele nu ne vor refuza sprijinul lor în stare să le facă să triumfe.

Binevoiți, să vă exprimați în sensul celor de mai sus față de Excelența sa, domnul Drouyn de Lhuys și primiți etc. etc.

¹ Exprimare improprie, neconformă cu statutul politic unanim recunoscut Principatelor Unite. Situația României printre „provinciile privilegiate” ale Imperiului Otoman în Constituția lui Midhat-pașa avea să constituie una din cauzele Războiului de independență al țării noastre.

² Lovitură din 2/14 mai 1864.

³ Mișcarea declanșată la București în 3/15 august 1865.

2

1865 decembrie 27/1866 ianuarie 8, Londra. Conte Rudolph Apponyi, ambasadorul Austriei la Londra, raportează ministrului său, contelui Alexander von Mensdorff-Pouilly, că s-a conformat instrucțiunilor acestuia din 28 decembrie 1865 și că lordul George W.E.V. Clarendon a trimis la București instrucțiuni similare menite să-l determine pe principele Alecsandru Ioan Cuza la o atitudine mai respectuoasă față de tratate, „fără ca totuși să se aștepte la cine știe ce rezultate” în acest sens.

No. 2

Londres, le 8 Janvier 1866

Praes <entiert> den 12. Jänner 1866

A son Excellence

Monsieur le Comte de Mensdorff <Pouilly>

Monsieur le Comte,

J'ai donné confidentiellement lecture à Lord Clarendon des instructions adressées à l'Ambassadeur de l'Empereur à Paris, à la suite d'une démarche française au sujet du Prince Couza et de son remplacement éventuel, et j'ai exprimé à Sa Seigneurie notre bonne volonté de nous concerter avec l'Angleterre et la France sur la ligne de conduite à suivre à l'égard de la question des Principautés.

Le Principal Secrétaire d'Etat partage entièrement l'opinion de Votre Excellence sur l'attitude blâmable et peu correcte de l'Hospodar, qu'il ne craint pas de qualifier de „brigand” qui veut usurper le pouvoir

souverain et se rendre indépendant. Mais comme Vous, Monsieur le Comte, il est d'avis qu'il serait difficile et dangereux, de vouloir remplacer avantageusement ce Prince, et que par conséquent ce qu'il y a de mieux à faire pour le moment, c'est de chercher à la maintenir, en tâchant toute-fois, de lui faire observer, autant que possible, une attitude conforme aux traités qui règlent l'existence des Principautés. Lord Clarendon convient qu'aucun autre candidat indigène ne mérite de la part des Puissances une préférence marquée et pense que le plus grand danger à éviter est celui de voir poser la candidature d'un Prince étranger, sur la personne duquel les Puissances ne parviendraient jamais à se mettre d'accord.

D'après ce que m'a dit le Ministre, le Gouvernement Français n'aurait pas fait auprès du Cabinet de St. James une démarche pareille à celle qu'il a faite à Vienne, pour connaître ses vues. C'est au contraire Lord Clarendon qui, à la suite de la communication que lui a faite Monsieur Musurus de la dépêche confidentielle d'Ali Pacha à Savfet Pacha¹ du 16 novembre, et conformément au désir du Cabinet Turc, aurait pris l'initiative auprès du Gouvernement Français, pour l'inviter à agir simultanément à Bucarest, afin d'obtenir du Prince Couza qu'à l'avenir il se conformât davantage à ses obligations envers son Suzerain, au respect des traités, aux égards dûs aux puissances et à ses devoirs envers ses propres sujets. Monsieur Drouyn de Lhuys ayant répondu à Lord Cowley, que la France n'avait jamais cessé de tenir ce langage au Prince Couza et qu'elle ne demandait pas mieux que de réitérer ses conseils, Lord Clarendon a transmis récemment à Bucarest des instructions pressantes dans ce sens, sans toutefois en attendre de grands résultats.

Une circonstance qui cependant semble de bon augure à Sa Seigneurie, c'est que Monsieur Green, consul général d'Angleterre dans les Principautés, et dont parle le rapport de l'Internonce du 8 Décembre que Votre Excellence a eu la bonté de me communiquer, paraît, dans ses entretiens avec le *M^{ar}quis de Moustier*, avoir produit une certaine impression sur l'esprit de cet Ambassadeur, qui l'aurait assuré qu'il partageait entièrement ses vues et qu'il écrirait à Paris dans le sens de ses avis.

Dans le cours de cet entretien, Lord Clarendon me parla avec un vif regret d'un traité – il ne se rappelait plus au juste s'il s'agissait d'un traité de navigation ou d'extradition – que le Gouvernement Autrichien venait récemment de conclure avec le Prince Couza. Il n'avait pu s'empêcher, me dit-il, d'exprimer à Vienne son étonnement sur un fait très-grave à ses yeux, et si peu conforme à la politique traditionnelle de l'Autriche et au respect qu'elle professe pour l'autorité souveraine du sultan. „Conclure un traité avec Couza, me dit Sa Seigneurie, c'est reconnaître son

indépendance, c'est traiter avec lui d'égal à égal; c'est un précédent dangeureux, et dont l'habileté de l'Hospodar ne manquera pas de se prévaloir en temps et lieu! Je ne puis que déplorer sincèrement que le Gouvernement Autrichien se soit laissé entraîner à un pareil acte, qui est un puissant encouragement aux vellétés d'indépendance de Couza, et un rude coup porté à l'autorité suprême de la Porte“.

Je répondis à mon interlocuteur que le traité dont il me parlait m'était entièrement inconnu, mais que connaissant les principes de mon Gouvernement et son respect scrupuleux pour les droits suzerains du Sultan, j'étais convaincu que le fait en question n'était pas exact, ou n'avait pas la portée qu'on lui attribuait, et que je ne doutais pas que Sa Seigneurie recevrait bientôt de Vienne des explications satisfaisantes et de nature à la rassurer entièrement.

Agréez, ...

Apponyi

No. 65 A

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 301, c. 598-603 (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Politisches Archiv VIII/51, Varia d'Angleterre 1859).

Ediție: R.V. Bossy, L'Autriche et les Principautés-Unies, Bucharest, Moniteur Officiel et Imprimeries de l'Etat, Imprimerie nationale, 1938, p. 403-404, doc. CCXLV (se reproduce fragmentar textul francez).

Nr. 2

Londra, 8 ianuaie 1866

Prezentat la 12 ianuarie 1866

Excelenței sale

Domnului conte von Mensdorff <Pouilly>

Domnule Conte,

Am citit cu titlu confidențial lordului Clarendon instrucțiunile date ambasadorului împăratului la Paris ca urmare a unui demers francez în legătură cu principele Cuza și cu eventuala sa înlocuire și i-am declarat Înălțimii sale că suntem dispuși să ne înțelegem cu Anglia și cu Franța asupra liniei de conduită care ar putea fi urmată în chestiunea Principatelor.

Principalul secretar de stat împărtășește întru totul părerea Excelenței voastre despre atitudinea condamabilă și prea puțin corectă a hospodarului, pe care el nu se sfiște să-l taxeze de „brigand“ care vrea să uzurpeze puterea suverană și să devină independent. Dar ca și dv., domnule conte, este de părere că ar fi greu și primejdios să încercăm a-l înlocui într-un mod avantajos pe acest principe și că, în consecință, cel mai

bun lucru pentru moment este să căutăm să-l menținem, încercând totodată să-l determinăm să păstreze, atât cât este posibil, o atitudine conformă cu tratatele care reglementează existența Principatelor. Lordul Clarendon este de acord că nici un alt candidat autohton nu merită o preferință pronunțată din partea puterilor și consideră că pericolul cel mai mare l-ar constitui punerea candidaturii unui principe străin, asupra cărei persoane puterile nu ar parveni niciodată să cadă de acord.

După cele ce mi-a spus ministrul, Guvernul francez nu ar fi făcut pe lângă Cabinetul de la St. James un demers asemănător celui întreprins la Viena, pentru a-i cunoaște părerea. Dimpotrivă, lordul Clarendon este acela care, după ce domnul Musurus i-a comunicat depeșa confidențială din 16 noiembrie a lui Ali Pașa către Savfet Pașa¹ și conform dorinței Cabinetului turc, ar fi luat inițiativa pe lângă Guvernul francez, invitându-l să acționeze simultan la București pentru a-l determina pe principele Cuza ca, pe viitor, să se conformeze în mai mare măsură obligațiilor față de suzeranul său, să respecte tratatele, să acorde atenția cuvenită puterilor și îndatoririlor sale față de proprii lui supuși. Întrucât domnul Drouyn de Lhuys a răspuns lordului Cowley că niciodată Franța nu vorbise astfel principelui Cuza și că nu voia altceva decât să-și repete sfaturile, lordul Clarendon a trimis recent la București instrucțiuni insistente în acest sens, fără ca totuși să se aștepte la cine știe ce rezultate.

O circumstanță care, totuși, pare de bun augur înălțimii sale o constituie faptul că domnul Green, consulul general al Angliei în Principate, menționat în raportul Internunțului din 8 decembrie, pe care Excelența voastră a avut bunătatea să mi-l trimită, pare să fi produs în convorbirile sale cu marchizul de Moustier o anumită impresie asupra acestui ambasador, care l-ar fi asigurat că-i împărtășea în întregime punctul de vedere și că va scrie la Paris în sensul recomandărilor sale.

În cursul acestei întrevederi, lordul Clarendon mi-a vorbit cu viu regret despre un tratat – nu își mai amintea dacă era vorba de un tratat de navigație sau de extrădare – pe care Guvernul austriac l-a încheiat recent cu principele Cuza. Nu se putuse împiedica, mi-a spus el, să exprime Vienei surprinderea sa în legătură cu un lucru, după părerea sa, foarte grav și prea puțin potrivit cu politica tradițională dusă de Austria și cu respectul pe care ea îl arată pentru autoritatea suverană a sultanului. „A încheia un tratat cu Cuza, mi-a spus înălțimea sa, înseamnă a-i recunoaște independența, înseamnă a trata cu el de la egal la egal; este un precedent primejdios, de care abilitatea gospodarului nu va lipsi să se prevaleze la timpul și locul potrivit! Nu pot decât deplânge sincer faptul că Guvernul austriac s-a lăsat antrenat la un asemenea act, care constituie o puternică încurajare pentru veleitățile de independență ale lui Cuza și o grea lovitură dată autorității supreme a Porții“.

I-am răspuns interlocutorului meu că tratatul de care-mi vorbea îmi era cu totul necunoscut, dar că, știind principiile guvernului meu și cu câtă scrupulozitate respectă el drepturile suzerane ale sultanului, eram convins că faptul în chestiune nu era adevărat, sau nu avea importanța ce i se atribuia, și că nu mă îndoiam că Înălțimea sa va primi curând de la Viena explicații satisfăcătoare și de natură să-i înlăture în întregime temerile.

Primiți, vă rog,...

Apponyi

No. 65 A

---

¹ Savfet (Safvet) Pasa, Mehmet Esad, demnitar și diplomat otoman. Comisar al Porții în Comisia europeană a Puterilor garante. Ambasador la Paris.

3

1866 ianuarie 4/16, Viena. Instrucțiunile ministrului de externe al Austriei, Alexander von Mensdorff-Pouilly, adresate împuternicitului Austriei la Londra, Rudolph Apponyi, precum și altor plenipotențiar, prin care explică prin necesități de vitală importanță pentru Austria încheierea de acorduri economice și administrative cu Principatele Unite, deși, astfel „ne facem complici la un act care-l confirmă pe principele Cuza în pretențiile sale la independență completă“.

Au Comte Apponyi,
à Londres
Vienne, le 16 Janvier 1866¹

Prot<ocoliert> den 23. Jänner 1866

V<oir> la dépêche à Londres
du 14 Oct. 1865

Lord Bloomfield a bien voulu me donner communication de la dépêche ci-jointe² en copie qui lui a été adressée par Lord Clarendon au sujet du Prince Couza et qui s'est croisée avec celle que j'ai écrite à V<otre> Ex<cellence> le 28 Décembre d<ernie>r.

Nous ne pouvons que constater avec satisfaction l'identité de vues qui règne entre les Cabinets de Vienne et de Londres sur cette question. Votre rapport du 8 de ce mois a confirmé cette bonne impression et d'après ce que le prince de Metternich me mande de Paris, à la date du 31 Décembre d<ernie>r³, M. Drouyn de Lhuys a dû également écrire au Consul général de France à Bucarest dans le sens indiqué par l'Autriche et l'Angleterre.

Toutefois, M. le Ministre des Aff<aires> Etr<angères> de France paraît trouver le texte des instructions envoyées à l'Agent brit<anni>que „trop raide et trop péremptoire“. Il pense que „si l'on veut conserver le Prince Couza, il ne faut pas trop l'aigrir par des menaces, mais l'encourager avec courtoisie à bien faire“. D'après ce qui précède, nous devons supposer que le langage du Gouv<ernemen>t français n'exercera pas sur l'attitude du Prince Couza une pression aussi forte que nous l'eussions désiré. Nous espérons pourtant que les démarches des 3 Agents ne resteront pas sans résultat et j'ai l'honneur de transmettre ci-près à V<otre> Ex<cellence> copie de la dépêche que j'ai adressée au B<ar>on Eder⁴.

Vous m'informez aussi, M. le C<om>te, par Votre rapport du 8 de ce mois que Lord Clarendon Vous a parlé avec un vif regret d'un traité que le Gouv<ernemen>t Imp<éria>l venait récemment de conclure avec le P<rin>ce Couza. Lord Bloomfield m'avait de son côté déjà exprimé le même sentiment et je m'étais efforcé de donner à M. l'Ambassadeur d'Angleterre les explications nécessaires, afin qu'il pût éclairer et rassurer son Gouv<ernemen>t sur ce qui s'était passé.

Le Gouv<ernemen>t Moldo-Valaque refuse absolument de tenir compte des anciennes capitulations et des traités plus modernes conclus avec la Porte. La situation faite aux Principautés par le Traité de Paris de 1856 et les actes ultérieurs qui en dérivent enlèvent à l'Autriche, aussi bien qu'à la Turquie et à chaque autre Puissance, tout moyen de contrainte matérielle vis-à-vis du Gouv<ernemen>t Moldo-Valaque pour le forcer à reconnaître et à exécuter les engagements pris par la Porte pour toute l'étendue du territoire de l'Empire Ottoman. Cet état de chose qui n'entraîne que des inconvénients relativement peu graves pour les Puissances qui, comme l'Angleterre, ne sont point en contact immédiat et continu avec les Principautés est tout à fait intolérable pour les pays limitrophes de la Moldo-Valachie. Il nous est absolument impossible de laisser plus longtemps nos importantes et fréquentes relations avec ces contrées à la merci de l'arbitraire du Prince Couza. Puisque nous n'avons pas la possibilité de lui imposer le respect des traités conclus avec la Porte, nous devons convenir avec lui d'un „modus vivendi“ dans certaines questions que le voisinage des Principautés rend presque vitales pour nos intérêts. Nous cherchons en pareil cas, avec un soin scrupuleux, à sauvegarder dans la forme, les égards dus à la suzeraineté de la Porte et nous tenons, au moins autant que l'Angleterre, à maintenir en principe l'intégrité de la domination ottomane. Mais nous ne pouvons toujours sacrifier les besoins impérieux de notre commerce, de notre administration, à la fiction légale qui place encore aujourd'hui la Moldo-Valachie sous la dépendance de la Turquie. C'est ainsi que nous avons dû

dernièrement conclure avec le Prince Couza un cartel d'extradition pour arrêter la désertion des refractaires qui, afin d'échapper à la conscription, avaient déjà passé au nombre de plusieurs milliers dans les Principautés où ils jouissaient de fait de l'impunité la plus absolue. Pour les règlements concernant la poste et les télégraphes, nous sommes également obligés d'avoir recours à des conventions avec le Gouv<ernemen>t Moldo-Valaque, si nous ne voulons pas que nos communications soient entièrement interrompues ou livrées au bon plaisir de l'administration Moldo-Valaque. De même, dans ce moment, nous sommes obligés, de concert avec la Russie, de convenir à Bucarest de certaines stipulations relativement à la navigation du Pruth⁵. Nous tâchons dans cette dernière occasion d'éviter de donner à ces stipulations le nom formel de Convention, mais il s'agit pour nous d'un intérêt trop essentiel pour que nous ne soyons pas forcés d'y pourvoir d'une manière qui donne à notre commerce quelque garantie. Comme je suppose que c'est cette dernière affaire que le Principal Secrét<aire> d'Etat avait en vue, lorsqu'il a adressé ses observations à V<otre> Ex<cellence>, je joins ici, afin de compléter les informations qui précèdent, copie de la dépêche que j'ai écrite à ce sujet au B<ar>on de Prokesch⁶.

Lord Clarendon ne pourra, je crois, méconnaître ce qu'il y a de fondé dans les remarques que je viens de faire. C'est toujours à regret que nous prêtons les mains à un acte qui confirme le Prince Couza dans ses prétentions à une complète indépendance. Nous avons bien souvent appelé l'attention des autres Puissances sur la nécessité de faire cesser cette position anormale des Principautés qui ne sont aujourd'hui de fait ni un Etat indépendant, ni une province dépendante, qui, d'après le droit public de l'Europe, ne peuvent donc pas conclure régulièrement des traités et qui ne peuvent en même temps pas être contraint<e>s à observer les traités régulièrement conclus avec l'Etat suzerain.

Aussi longtemps qu'on ne mettra pas fin à un pareil état de choses, il ne faut pas s'étonner ou se plaindre qu'on soit obligé d'avoir recours à des expédients qui ne sont que les conséquences inévitables de la situation irrégulière tolérée par l'Europe.

Veillez, M. le C<om>te, Vous exprimer dans ce sens auprès du Principal Secrét<aire> d'Etat et recevez...

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 302, c. 81-85 (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien).

Éditié: R.V. Bossy, L'Autriche et les Principautés-Unies, Bucarest, Moniteur Officiel et Imprimeries de l'Etat, Imprimerie nationale, 1938, doc. CCXLVI, p. 404-405 (se publică fragmentar textual francez).

Contelui Apponyi,

Londra

Viena, 16 ianuarie 1866¹

Vezi depeșa pentru Londra din

14 oct. 1865

Lordul Bloomfield a binevoit să-mi remită depeșa alăturată ², în copie, pe care i-a trimis-o Clarendon în legătură cu principele Cuza și care s-a încrucișat pe drum cu aceea pe care o scrisesem pentru Excelența voastră la 28 decembrie trecut.

Nu putem decât să constatăm cu satisfacție identitatea de vederi ce există între Cabinetele de la Viena și de la Londra asupra acestei chestiuni. Raportul dv. din 8 a acestei luni a confirmat această bună impresie și după cele ce prințul von Metternich îmi comunică de la Paris cu data de 31 decembrie trecut ³, domnul Drouyn de Lhuys trebuie să fi scris și el consulului general al Franței la București în sensul indicat de Austria și Anglia. Totuși, se pare că domnul ministru al afacerilor străine al Franței găsește textul instrucțiunilor trimise agentului britanic „prea rigid și prea peremptoriu“. El consideră că, „dacă vrem să nu ni-l înstrăinăm pe principele Cuza, nu trebuie să-l irităm cu amenințări, ci să-l încurajăm politicos să se poarte corect“. Judecând după cele de mai sus, trebuie să presupunem că limbajul folosit de Guvernul francez nu va exercita asupra atitudinii principelui Cuza o presiune atât de puternică pe cât am fi dorit-o noi. Sperăm, totuși, că demersurile celor trei agenți nu vor rămâne fără rezultat și am onoarea să transmit alăturat Excelenței voastre copie de pe depeșa pe care am trimis-o baronului Eder ⁴.

Mă informați, de asemenea, domnule conte, prin raportul dv. din 8 a lunii curente că lordul Clarendon v-a vorbit cu viu regret despre un tratat pe care guvernul imperial l-a încheiat recent cu principele Cuza. Lordul Bloomfield, la rândul său, îmi vorbise în același fel, ceea ce mă determinase a-mi da silința să furnizez domnului ambasador al Angliei explicațiile necesare, ca să poată aduce la cunoștința guvernului său lămuririle și asigurările convenite în legătură cu cele petrecute.

Guvernul moldo-valah refuză categoric să țină seama de vechile capitulații și de tratatele mai recente încheiate cu Poarta. Situația creată Principatelor de către Tratatul de la Paris din 1856 și actele ulterioare ce au decurs din el răpesc Austriei, la fel ca și Turciei și oricărei alte Puteri, orice posibilitatea de a exercita o constrângere materială asupra Guvernului moldo-valah pentru a-l constrânge să recunoască și să execute angajamentele asumate de Poartă valabile pentru întreg teritoriul

Imperiului Otoman. Această situație, care nu creează decât inconveniente relativ mai mici pentru puterile care, întocmai ca Anglia, nu se află într-un contact nemijlocit și continuu cu Principatele, este cu totul intolerabilă pentru țările limitrofe Moldo-Valahiei. Ne este cu desăvârșire imposibil să mai lăsăm importanțele și frecvențele noastre relații cu Principatele la discreția arbitrarului principelui Cuza. Pentru că nu avem posibilitatea să-i impunem să respecte tratatele încheiate cu Poarta, trebuie să convenim cu el asupra unui „modus vivendi“ în anumite chestiuni pe care vecinătatea Principatelor le face să fie aproape vitale pentru interesele noastre. În cazul de față, căutăm cu o grijă scrupuloasă să păstrăm în formă menajamentele cuvenite suzeranității Porții și ținem, cel puțin tot atât cât și Anglia, să menținem în principiu integritatea dominației otomane. Însă nu putem sacrifica totdeauna necesitățile imperioase ale comerțului nostru, ale administrației noastre, ficțiunii legale care mai situează și acum Moldo-Valahia sub dependența Turciei. Iată de ce am fost obligați să încheiem recent cu principele Cuza un cartel cu privire la extradări, pentru a pune stavilă dezertării refractarilor care, spre a se sustrage conșcrierii, trecuseră în număr de mai multe mii în Principate, unde se bucurau în fapt de impunitatea cea mai absolută. Tot astfel, în ceea ce privește reglementările în materie de poștă și telegraf, suntem obligați să recurgem la convenții cu Guvernul moldo-valah, dacă nu vrem să ne vedem comunicațiile întrerupte total sau abandonate bunului plac al administrației moldo-valahe. De asemenea, în momentul de față suntem constrânși ca, în acord cu Rusia, să tratăm la București o înțelegere asupra unor stipulații referitoare la navigația pe Prut.⁵ În această din urmă împrejurare, încercăm să evităm a da stipulațiilor respective titlul formal de convenție, dar interesul nostru este prea important ca să nu fim siliți să le atribuim un caracter care să reprezinte cât de cât o garanție pentru comerțul nostru. Deoarece presupun că la această din urmă chestiune se refereau observațiile pe care principalul secretar de stat le-a împărtășit Excelenței voastre, adaug, pentru a completa informațiile de mai sus, o copie de pe depeșa pe care am scris-o în legătură cu aceeași problemă pentru baronul Prokesch⁶.

Lordul Clarendon nu va putea să nu recunoască, sper, cât de întemeiate sunt cele ce am arătat mai sus. Numai spre regretul nostru ne facem complici la un act care îl confirmă pe principele Cuza în pretențiile sale la independență completă. De multe ori am atras celorlalte puteri atenția asupra necesității de a se pune capăt poziției anormale a Principatelor, care în fapt nu reprezintă azi nici un stat independent, nici o provincie dependentă, deci care, potrivit dreptului public al Europei, nu pot să încheie în bună și cuvenită formă tratate și, în același timp, nu pot fi constrânse să respecte tratatele încheiate în modul cuvenit cu statul suzeran.

Atât timp cât nu se va pune capăt acestei stări de lucruri, nu trebuie să ne mirăm sau să ne plângem că unii sunt nevoiți să recurgă la expediente care nu sunt decât consecințele inevitabile ale situației neregulate tolerate de Europa.

Binevoiți, domnule conte, să vă exprimați în acest sens pe lângă principalul secretar de stat și primiți...

---

¹ Sub dată, lista diplomaților cărora li s-au trimis copii.

² Depeșa lipsește.

³ Adăugat marginal: V. le rapport de Paris du 31 Déc. 1865, No. 54 B, p. 2 (V. raportul de la Paris din 31 dec. 1865, nr. 54 B, p. 2).

⁴ Lipsește.

⁵ În partea septentrională a râului.

⁶ Copia lipsește.

4

1866 februarie 14/26, București. Scrisoare a consulului general al Belgiei în Principate, Jacques Poumay, către ministrul de externe belgian, Charles Rogier, expunând eventualitatea ca România să-și declare independența.

Consulat de Belgique dans
les Principautés-Unies
de Moldavie et de Valachie
No 682

Bucarest, le 14/26 février 1866

Monsieur le Ministre,

Par ma communication d'hier, sous no. 681, j'ai entretenu Votre Excellence d'une lettre du Prince Couza à Monsieur Général Golesco¹ dans le but d'obtenir l'autorisation de pouvoir passer la frontière.

J'ai réussi à me procurer une traduction de cette lettre² que j'adresse ci-joint à Votre Excellence.

Ce document, sur lequel j'ai l'honneur d'attirer tout particulièrement l'attention du gouvernement du Roi, a une importance réelle. Le Prince Couza reconnaît que le Prince Etranger seul pourrait garantir l'avenir du pays; c'est, il faut le dire, le langage qu'il a toujours tenu alors qu'il était au pouvoir, c'est l'opinion du pays entier, c'est celle aussi des représentants des Puissances Etrangères.

Une organisation nouvelle avec un Prince élu dans la Nation serait une chose puérole qui amenerait de grandes complications; les Roumains n'ont plus confiance en eux-mêmes, ils sacrifieront tout pour faire réussir leur principe; il n'y a d'autre difficulté à vaincre pour eux, que celle du rachat de leur autonomie à la Sublime Porte, ce n'est pour le pays qu'une question d'argent et de convenance, rien de plus; qu'arrivera-t-il si la Porte et les Puissances garantes font résistance? Une révolution éclatera, les Roumains proclameront alors leur indépendance et le fait accompli sera sanctionné bon gré mal gré.

On perd de vue que la Roumanie possède cinq millions d'habitants et que sa superficie pourrait en contenir trois fois autant; on ne se croit plus ici au temps des occupations militaires; les puissances limitrophes l'Autriche, la Russie et la Turquie n'accepteront jamais que l'une d'elles, isolément, vienne militairement occuper les Principautés; une occupation collective entraînerait d'autres conséquences plus graves encore et c'est ce que le Grandes Puissances, dans leur haute sagesse, voudront éviter.

L'attitude calme, pleine d'ordre que la nation entière révèle après un événement aussi grave, fera bien augurer des Roumains, il faut espérer qu'on leur en tiendra compte en faisant à l'Orient ce qui a été fait pour la Belgique en Occident, ce serait, de l'avis de gens bien pensants, une garantie de sécurité de plus pour l'Europe entière.

Je vous prie d'agréer, ... etc.

Jacques Poumay

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 3, c. 537-538; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 3, 1861-1870, doc. no. 57).

Consulatul Belgiei
în Principatele Unite
ale Moldovei și Valahiei
Nr. 682

București, 14/26 februarie 1866

Domnule Ministru,

Prin comunicarea mea de ieri, cu nr. 681, v-am adus la cunoștință o scrisoare a domnitorului Cuza adresată domnului general Goleșcu¹ cu scopul de a obține permisiunea de a putea trece frontiera.

Am reușit să-mi procur o traducere a acestei scrisori² pe care o trimit alăturat Excelenței voastre.

Acest document, asupra căruia am onoarea să atrag în mod special atenția guvernului regelui, are o importanță efectivă. Prințul Cuza admite

că numai un prinț străin ar putea garanta viitorul țării; trebuie spus că el s-a exprimat în felul acesta tot timpul cât s-a aflat la putere, că este opinia țării întregi și, de asemenea, a reprezentanților puterilor străine.

O organizare nouă cu un prinț ales din cadrul națiunii ar fi o copilărie care ar provoca mari complicații; românii nu mai au încredere în ei înșiși, ei vor sacrifica totul astfel încât să învingă principiul lor; ei nu au altă dificultate de înlăturat decât aceea a răscumpărării autonomiei lor de la Sublima Poartă, pentru țară nu este decât o chestiune de bani și de conveniență, nimic mai mult; ce se va întâmpla dacă Poarta și Puterile garante opun rezistență? Va izbucni o revoluție, românii își vor proclama independența și faptul împlinit va fi sancționat vrând nevrând.

Se scapă din vedere faptul că România are cinci milioane de locuitori și că suprafața ei ar putea cuprinde de trei ori pe atât; lumea nu mai crede aici că trăiește în vremurile ocupațiilor militare: puterile limitrofe, Austria, Rusia și Turcia nu vor accepta niciodată ca vreuna dintre ele, de una singură, să vină să ocupe militar Principatele; o ocupație colectivă ar atrage după sine alte consecințe și mai grave și aceasta este ceea ce Marile Puteri, în marea lor înțelepciune, vor dori să evite.

Atitudinea calmă, cumpănită, pe care națiunea întreagă o manifestă după un eveniment atât de grav, va fi de foarte bun augur pentru români <și> trebuie să sperăm că se va ține seama de aceasta, făcându-se în Orient ce s-a făcut pentru Belgia în Occident, ceea ce va fi, după părerea unor persoane foarte conformiste, o garanție de securitate în plus pentru întreaga Europă.

Vă rog să primiți, ... etc.

Jacques Poumay

---

¹ Nicolae Golescu, general, membru al Locotenentei Domnești, formată după ce Al. I. Cuza a fost silit să abdice.

² Lettre du Prince Couza au Général GoleSCO.

Le gouvernement étant aujourd'hui constitué. je crois qu'il n'y a plus lieu de prolonger mon arrestation.

Vous savez, Monsieur, que le principe proclamé par les corps de l'Etat a été sans cesse et est encore mon but, car ce n'est qu'un Prince étranger d'après mon opinion, qui puisse garantir l'avenir de la Roumanie.

Je crois superflu d'ajouter qu'ainsi que j'ai toujours travaillé comme Prince Régnant des Roumains pour réaliser ce voeu, de même comme Prince Roumain, je ne cesserai une minute de faire tout ce qui dépendra de moi pour cette cause.

Je désire, Monsieur le général, après les circonstances qui ont eu lieu, partir du pays au plus tôt.
Vive la Roumanie

Al. Couza

12/24 février 1866

Scrisoarea domnitorului Cuza către generalul Golescu

Guvernul fiind astăzi format, cred că nu mai are rost prelungirea reținerii mele.

Știți, domnule, că principiul proclamat de Adunarea statului a fost permanent și este încă scopul meu, căci numai un prinț străin, după părerea mea, poate garanta viitorul României.

Consider de prisos să adaug că așa cum am lucrat totdeauna ca prinț domnitor al românilor pentru a realiza acest deziderat, tot ca prinț român nu voi înceta o clipă să fac tot ce va depinde de mine pentru această cauză.

Doresc, domnule general, ca după evenimentele care au avut loc, să plec din țară cât mai curând.

Trăiască România

Al. Cuza

12/24 februarie 1866

5

1866 februarie 16/28, București. Raport al consulului general al Belgiei în Principate, Jacques Poumay, către Charles Rogier, conținând o explicație a ceea ce vor de fapt românii prin cererea de a avea un prinț străin în fruntea țării: stat independent cu un rege constituțional.

Consulat Général de Belgique
dans les Principautés-Unies
de Moldavie et de Valachie
No 684

Bucarest, le 16/28 février 1866

Monsieur le Ministre,

J'ai bien reçu la dépêche télégraphique que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'adresser; elle m'a été transmise comme il suit:

„Le Comte de Flandre part pour Rome, son voyage a été décidé depuis longtemps et toutes les dispositions prises. Son Altesse Royale ne croit pas pouvoir accepter l'offre si flatteuse du peuple Roumain, offre dont elle est cependant fort reconnaissante et dont le Roi aussi est extrêmement touché. Sa Majesté et Son Auguste frère feront toujours des vœux bien sincères pour le bonheur et la prospérité des Principautés si dignes d'intérêt.“

Je me suis empressé d'en donner connaissance à Monsieur Ghika, Président du Conseil des Ministres, qui à son tour en a donné communication à ses collègues.

Ces Messieurs s'attendaient à une réponse exprimée en ce sens et ont compris que Son Altesse Royale ne pouvait, en principe, accepter la Couronne de la Roumanie telle que la nation peut offrir.

Or, le Cabinet n'a pas vu dans la réponse de Monseigneur le Comte de Flandre un refus absolu, (ses mots: „Son Altesse Royale ne croit pas pouvoir accepter“ impliquent un espoir) et il continue à espérer que Son Altesse Royale reviendra sur la détermination prise.

La réponse que Votre Excellence a bien voulu me transmettre ne sera pas communiqué à la Chambre, si le Ministère se voit interpellé à ce sujet, il répondra d'une manière évasive.

La situation est grosse d'importance sur deux points, le premier est de savoir si Son Altesse Royale serait disposée à accepter la couronne de la Roumanie dans des conditions établies par Elle même. Le second est de savoir, en cas d'acceptation, si les difficultés que la question fera surgir, pourront être mises à néant, en un mot, quelles sont les dispositions que prendront les Puissances garantes et la Puissance suzeraine.

Toutes ces difficultés sont bien comprises par la nation mais elles ne lui paraissent pas impossibles à vaincre. Les Moldo-Valaques comprennent bien que Son Altesse Royale ne peut accepter la couronne sous la Suzeraineté de la Porte, ils ne le voudraient pas, car ce n'est plus un Prince qu'ils demandent, ils veulent se constituer en un état indépendant et avoir à leur tête un Roi Constitutionnel. Si malheureusement on ne tient pas compte de leurs prétentions, il en résultera, Monsieur le Ministre, de bien graves complications dont l'Europe peut s'émouvoir.

Un Prince élu dans la nation n'est plus possible, les Puissances garantes elles mêmes le reconnaissent déjà, alors comment résoudre la question? Que faire de ces richesses territoriales, de cinq millions d'habitants? Et puis l'Union des deux Principautés de Moldavie et de Valachie n'a été reconnue en principe qu'avec le Prince Couza; en suivant la Convention à la lettre, chacune de ces Provinces aurait de nouveau, comme par le passé, son Prince à élire. Comment arriver à désunir ces deux sœurs alors que leurs administrations, leurs armées sont confondues les unes dans les autres, c'est là une difficulté inextricable et un remaniement général.

On est d'avis ici que moyennant une indemnité pécuniaire la Porte, surtout si elle y est poussée par la France et l'Angleterre, cédera facilement. Serait-il difficile de lui faire comprendre que l'établissement d'un Royaume indépendant, au lieu et place de ces Principautés que lui causent tant d'embarras et qui ne lui servent à rien, serait pour elle préférable? Ne serait ce pas mettre un frein aux convoitises que la Russie exerce depuis si longtemps sur la Turquie, ou tout au moins lui barrer la voie de communication?

Il arrive de toutes les villes et des villages des deux Principautés des adresses qui acclament avec enthousiasme Philippe Ier. Le moniteur en contient tous les jours une longue série. L'attitude de la population et de l'armée est digne sous tous les rapports. La plus parfaite tranquillité règne dans le pays.

Le Ministère qui s'est composé des chefs des divers partis est un Ministère hétérogène; jusqu'à présent il y a eu entente parfaite parmi ses membres, on craint pourtant que lorsqu'il y aura à soulever les questions financières et à opérer le remaniement des Préfectures chacun voudra faire prévaloir ses idées et dominer la situation; heureusement le Président, Prince Jon Ghika, est un homme très habile, très conciliant et par cela même très influent.

Je vous prie d'agréer, ... etc.

Jacques Poumay

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 3, c. 550-552; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 3, 1861-1870, doc. no. 63).

Consulatul General al Belgiei
în Principatele Unite ale
Moldovei și Valahiei
Nr. 684

București, 16/28 februarie 1866

Domnule Ministru,

Am primit acum depeșa telegrafică pe care Excelența voastră mi-a făcut onoarea să mi-o adreseze; ea mi-a fost transmisă astfel:

„Contele de Flandra pleacă la Roma, vizita sa a fost hotărâtă de mult, iar toate măsurile luate. Alteța sa regală nu crede că poate accepta propunerea atât de flatantă a poporului român, propunere pentru care este totuși foarte recunoscător și de care și regele este deosebit de măguit. Maiestatea sa și augustul său frate vor avea întotdeauna urări deosebit de sincere pentru fericirea și prosperitatea Principatelor atât de demne de interes.“

M-am grăbit să aduc aceasta la cunoștința domnului Ghica, președintele Consiliului de Miniștri, care, la rândul său, a comunicat-o colegilor săi.

Acești domni se așteptau la un răspuns dat în acest sens și au înțeles că Alteța sa regală nu putea, în principiu, să accepte coroana României, cea pe care națiunea o poate oferi.

Or, Cabinetul nu a văzut în răspunsul domnului conte de Flandra un refuz categoric (cuvintele sale: „Alteța sa regală nu crede că poate accepta“ implică o speranță) și el continuă să sperie că Alteța sa regală va reveni asupra hotărârii luate.

Răspunsul pe care Excelența voastră a avut amabilitatea să mi-l transmită nu va fi comunicat Camerei; dacă guvernul se va vedea interpelat în legătură cu acest subiect, el va răspunde de o manieră evazivă.

Situația este deosebit de importantă sub două aspecte; primul este de a se ști dacă Alțeța sa regală ar fi dispusă să accepte coroana României în condiții stabilite de ea însăși. Al doilea este de a ști, în caz de acceptare, dacă dificultățile pe care problema le va ridica vor putea fi înlăturate, într-un cuvânt, care sunt măsurile pe care le vor lua Puterile garante și puterea suzerană.

Națiunea înțelege bine toate aceste dificultăți, dar ei nu-i pare imposibil să le învingă. Moldo-valahii înțeleg foarte bine că Alțeța sa regală nu poate accepta coroana sub suzeranitatea Porții, ei nici nu vor aceasta, căci ei nu un prinț cer, ei vor să se constituie într-un stat independent și să aibă în fruntea lor un rege constituțional. Dacă, din nefericire, nu se ține seamă de cerințele lor, vor apărea din acest fapt, domnule ministru, complicații deosebit de grave de pe urma cărora Europa se poate tulbura.

Alegerea unui prinț din cadrul națiunii nu mai este posibilă, Puterile garante însele au recunoscut-o deja, atunci cum să rezolvăm problema? Ce să facem cu aceste bogății ale pământului, cu cinci milioane de locuitori? Și apoi Unirea celor două Principate ale Moldovei și Valahiei nu a fost recunoscută în principiu decât cu domnitorul Cuza; respectând convenția în litera ei, fiecare din aceste provincii ar trebui din nou, ca și în trecut, să-și aleagă un domn. Cum s-ar putea ca aceste două surori să fie despărțite când administrațiile, armatele lor se confundă una cu cealaltă, iată o dificultate de neînlăturat și o schimbare totală.

Aici se exprimă părerea că în schimbul unei indemnități pecuniare, Poarta, mai ales dacă ea este împinsă la aceasta de Franța și Anglia, va ceda ușor. Ar fi greu de a o face să înțeleagă că, crearea unui regat independent pe locul și în locul acestor principate care-i provoacă atâtea neazuri și care nu-i mai servesc la nimic, ar fi pentru ea de preferat? Nu ar însemna oare aceasta să se pună o frână poftelor pe care Rusia le manifestă atât de demult față de Turcia sau cel puțin să-i bareze calea de acces?

Din toate orașele și satele acestor două Principate sosesc mesaje care îl aclamă cu entuziasm pe Filip I. „Monitorul Oficial“ publică în fiecare zi o serie lungă. Atitudinea populației și a armatei este demnă din toate punctele de vedere. În țară domnește cel mai desăvârșit calm.

Guvernul, care este format din șefi ai diferitelor partide, este un guvern eterogen; până în prezent, între membrii săi a existat o înțelegere perfectă; există totuși temerea că atunci când vor trebui discutate

problemele financiare și realizată remanierea prefecturilor, fiecare va dori să-și impună ideile și să domine situația; din fericire, președintele, prințul Ion Ghica, este un om foarte abil, foarte conciliant și tocmai prin aceasta foarte influent.

Vă rog să primiți, ... etc.

Jacques Poumay

6

1866 martie <16>/28, Constantinopol. Raportul internunțului austriac la Constantinopol, Prokesch-Osten, către ministrul afacerilor externe din Viena, Alexander Mensdorff-Pouilly, despre inevitabilitatea independenței României.

N. 51 B.

Constantinopol, 28 März 1866

Hochgeborner Graf,

Der Grossvizir und Aali-Pascha, die sich am 25. bei mir zum Frühstück angesagt hatten, sprachen die Überzeugung aus, dass aus der Pariser-Conferenz nur eine neue Auflage der Union hervorgehen könne, also keine den Interessen der Ruhe und der beiden Provinzen entsprechende Lösung, sondern ein Zustand, der zu neuer Krise führen werde.

Aali-Pascha sagte, dass ihm der französische Botschafter keinen Zweifel darüber gelassen dass im Falle die Pforte nicht die Hand zur Aufrechthaltung der Union biete, Frankreich die Frage des fremden Fürsten vor die Conferenz bringen werde. Italien betrachtet Aali als für eine solchen in sehr eigennütziger Hofnung geneigt, Preussen aus Hass gegen Oesterreich gleichfalls, England wenigstens leicht von Frankreich gewinnbar. Er begreift auch unsere Lage vollkommen und sieht in der isolirten Meinung Russlands, die sich hier viel zu gut thut, wenigstens keine ausreichende Stütze.

Der Grossvisir sagte mir, dass die fünf Propositionen¹ seine Erwartung übertraffen, da sie doch getrennte Divane in den Kreis der Beratung ziehen.

Die Instruktion an Savfet-Pascha beweiset, dass die Pforte den Rechtsboden festzuhalten bestrebt, aber auch entschlossen ist, alles über sich ergehen zu lassen, wenn sie nur den Schein der Suzerainität zu retten im Stande ist.

Ich habe das Gefühl, ohne hier gegen irgend jemanden zu äussern, dass wenn der Sultan ein kräftiger Mann wäre, ihm die gänzliche Lostrennung und Unabhängigkeit der Fürstenthümer lieber sein müsste, als die Sanktion einer Stellung, die so angelegt ist um durch neue Krisen doch dahin zu führen. Diese Stellung ist eine Quelle fortwährender Demüthigungen für die Pforte und wirft ihr gar keinen Stutzen ab. Wenn unabhängig, muss Rumainien mehr auf seiner Gut sein, den Nachbarstaaten keinen Anlass zur Unzufriedenheit zu geben, als wenn es unter dem Schilde der Suzerainität steht, wo es sich alles erlauben darf, wie wir das schon erfahren. Wirft es diesen Schild weg, so ist es bei der ersten grossen europäischen Krise à la merci von Oesterreich, Russland und selbst der Pforte.

Genehmigen...

Prokesch-Osten

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 305, c. 57-60; (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Politisches Archiv XII Türkei, K. 85).

Nr. 15 B

Constantinopol, 28 martie 1866

Preanobile Conte,

Marele vizir și Ali-pașa, care se anunțaseră pentru micul dejun la mine la 25 <martie>, și-au exprimat convingerea că din Conferința de la Paris nu poate rezulta decât o nouă afirmare a Unirii <Principatelor>, deci nu o soluție corespunzătoare intereselor liniștii <în Europa> și <intereselor> celor două provincii, ci o situație care va duce la o nouă criză.

Ali-pașa a spus că ambasadorul francez nu i-a lăsat nici o îndoială că în cazul când Poarta nu oferă un sprijin pentru menținerea Unirii, Franța va aduce în fața Conferinței problema prințului străin. Ali consideră Italia ca nutrind speranțe foarte egoiste, Prusia la fel – din ură față de Austria –, Anglia cel puțin ușor câștigabilă de Franța. El înțelege pe deplin și situația noastră, iar în opinia izolată a Rusiei, care aici procedează foarte bine, nu vede câtuși de puțin un sprijin important.

Marele vizir mi-a spus că cele cinci propuneri¹ întrec așteptările lui, întrucât ele prevăd totuși Divanuri separate pentru dezbateri.

Instrucțiunea către Savfet-paşa dovedeşte că Poarta se străduieşte să menţină baza juridică, dar este şi hotărâtă să accepte orice compromis dacă astfel ar putea salva măcar iluzia suzeranităţii.

Am sentimentul – fără a mă exprima împotriva cuiva – că dacă sultanul ar fi un om ferm, ar trebui să opteze pentru deplina separare <de Turcia> şi pentru independenţa Principatelor şi nu să sancţioneze o situaţie care este astfel concepută, încât prin noi crize să ducă totuşi la acelaşi scop. Această situaţie este o sursă de continuare a umilirii Porţii şi nu-i aduce absolut nici un sprijin. Devenind independentă, România va trebui să fie şi mai mult cu ochii în patru spre a nu da statelor vecine nici un motiv de nemulţumire, în comparaţie cu situaţia de a se afla sub scutul suzeranităţii, când totul îi este permis, aşa cum ne-am dat seama deja. Dacă aruncă acest scut, atunci la prima mare criză europeană se va afla la discreţia Austriei, Rusiei şi a însăşi Porţii.

Primiţi...

Prokesch-Osten

---

¹ Propunere în cinci puncte, formulate sub formă de întrebări, adresate de Conferinţa de la Paris Porţii, cerându-i să opteze pentru una sau pentru alta dintre variante în legătură cu viitorul Principatelor (vezi aceeaşi rolă, c. 55–56).

7

1866 <aprilie 26>/mai 8, Constantinopol. Raport al internunţiuului Austriei la Constantinopol Prokesch-Osten către ministrul de externe austriac Alexander Mensdorff-Pouilly, având anexate în copie două documente diplomatice turceşti referitoare la Principatele Române.

Anexa 1: Circulara lui Ali-paşa către ambasadorii otomani în capitalele Puterilor garante, relevând neputinţa Porţii în faţa hotărârii românilor de a folosi orice cale care să le faciliteze obţinerea independenţei.

Anexa 2: Scrisoarea vizirală adresată Guvernului Provizoriu al Principatelor, încercând să-l determine a respecta prevederile Convenţiei din august 1858, sub ameninţarea voalată a unei intervenţii armate.

25. A–C

Constantinople, 8 Mai 1866

Monsieur le Comte,

La Sublime Porte vient de me communiquer la copie ci-jointe d'une circulaire adressée sous date d'hier à ses représentants près les Puissances garantes, circulaire à laquelle se trouve annexée la copie d'une lettre Vizirielle, remise aujourd'hui à l'Agent des Principautés-Unies.

Les déclarations contenues dans ces pièces sont faites sous l'impression de l'imminent danger que court l'Empire, si les audacieuses intrigues du parti dominant à Bucarest, devaient aboutir. La résolution de la Porte a été prise au Grand Conseil et sanctionnée par le Sultan.

En comparant la circulaire avec le projet dont j'ai eu l'honneur d'entretenir Votre Excellence dans mon très-humble rapport du 1 Mai d., il résulte que la Sublime Porte s'est dispensée de mentionner le quatrième point de la troisième séance de la Conférence et qu'elle s'est plutôt référée à la résolution subséquente prise par la Conférence dans la séance du 24 Avril et confirmée, comme je viens de l'apprendre, dans la séance du 2 Mai.

Veuillez agréer...

Prokesch-Osten

<Anexa 1>

Copie

Sublime Porte, le 9 Mai 1866

Monsieur l'Ambassadeur,

Les différentes phases que la question des Principautés-Unies de Moldo-Valachie a parcourues depuis la chute du dernier gouvernement et l'état où elle se trouva à l'heure qu'il est, imposent à la Puissance Suzeraine le devoir impérieux d'expliquer de nouveau et avec plus de développement, les principes qui lui ont dicté les réserves avec lesquelles Elle a cru pouvoir entrer aux Conférences. Les Hautes Puissances, garantes des immunités des Principautés, ont dû constater par la nature même des réserves de la Sublime Porte qu'Elle ne poursuivait que la fidèle et entière exécution des Traités sans aucune arrière pensée d'exploiter la situation actuelle à son profit.

L'autonomie administrative, consacrée d'abord par des actes émanés des augustes ancêtres de Sa Majesté Impériale le Sultan et garantie plus tard par les Traités, est un droit acquis aux Principautés qui ne saurait leur être contesté.

Le Gouvernement Impérial, fidèle à Ses engagements et sincèrement désireux de voir les Moldo-Valaques jouir tranquillement de leurs privilèges, a été et se trouve toujours disposé à les aider à augmenter leur bien-être. C'est en se mettant dans cet ordre d'idées et afin d'atteindre ce but que la Sublime Porte n'a pas hésité à faire des concessions qu'Elle avait parfaitement le droit de refuser. Ainsi, la nomination du Prince

Couza aux deux hospodarats à la fois, la réunion administrative des deux Principautés en la personne de ce Prince, la reconnaissance du changement qu'il a appelé le coup d'État, ont été autant de déviations des principes fondamentaux qui furent cependant acceptées par Elle sans difficultés et dans l'unique but d'assurer le bonheur et la tranquillité de ces pays.

Cette fois encore, le Gouvernement de Sa Majesté Impériale le Sultan et les Puissances garantes auraient eu raison de s'élever contre une révolution dont la conséquence n'a été rien moins que le renversement d'un ordre de choses établi en vertu des actes internationaux, révolution qui non contente d'avoir amené la chute de l'administration existante, voulait en même temps y en substituer une autre en violation flagrante des dits actes. Malgré tout cela, le Suzerain comme les Garantes, dans leur sollicitude pour la prospérité des Moldo-Valaques, ont mieux aimé à attribuer ce déplorable résultat aux fautes commises par le Gouvernement du Prince Couza. C'est également la même sollicitude qui les a déterminées à se réunir en Conférence à Paris afin de statuer sur la meilleure voie à suivre dans cette importante occurrence.

Le premier devoir des hommes qui ont été portés par les derniers événements à la tête de l'Administration était donc de ne s'occuper que du maintien de l'ordre public et d'attendre la décision de la Conférence. La Conférence elle-même avait pris la peine de leur rappeler ce devoir par une dépêche identique adressée aux Consuls Généraux résidents à Bucarest et destinée à leur être communiquée.

Loin de tenir compte d'un avertissement si solennel et sans égard aux Traités qui ont assuré à son pays une existence si avantageuse, le Gouvernement provisoire a persisté dans la voie périlleuse dans laquelle il avait paru vouloir entrer au début de sa mission.

Nous n'avons pas manqué entendre à ce gouvernement les conseils les plus bienveillants; nous lui avons fait observer que s'il désirait comme nous que les droits des Principautés restassent et fussent toujours respectés, il devait remplir religieusement les devoirs qui se trouvaient placés à côté de ces droits; que si la partie des actes internationaux qui imposent certains devoirs aux Principautés-Unies est méconnue par elles-mêmes, celle qui leur confère ou reconnaît des droits, ne saurait conserver sa vigueur primitive; que si les hommes qui gouvernent actuellement le pays y réfléchissaient mûrement, ils ne tarderaient point à se convaincre que le salut et la sécurité de leur patrie résident dans le respect des Traités sans lesquels toute leur autonomie pourrait être mise en question et que les Moldo-Valaques perdraient l'immense bienfait de vivre tranquilles sous la sauvegarde de la garantie collective des plus grandes Puissances de

l'Europe et sous les auspices du principe de l'intégrité de cet Empire; que la Suzeraineté de Sa Majesté Impériale le Sultan sans occasionner aucune gêne aux Principautés, leur fournissait des avantages moraux et matériels dont elles devraient apprécier la haute valeur; que si la Sublime Porte attachait de l'importance à la conservation des liens existants c'est seulement à titre d'un principe et nullement en vue d'un intérêt matériel quelconque. Malheureusement toutes ces considérations de la plus incontestable vérité ne paraissent pas avoir produit l'effet qu'on avait droit d'en attendre. L'idée de trouver un Prince étranger qui accepterait la vassalité de l'Empire est un illusion que le Gouvernement provisoire voudrait nous faire partager. Je ne crois pas avoir besoin d'énumérer ici les mille raisons qui mettent en évidence l'incompatibilité flagrante d'une telle conception non seulement avec l'esprit et la lettre des Traités, mais aussi avec la pratique.

Voulant avant tout et surtout le maintien des Traités, ayant sous les yeux le sort éprouvé par la plupart des conditions attachées à chacune des concessions antérieures et vu le texte bien clair et bien positif de la Convention de 1858, la Sublime Porte est irrévocablement décidée à ne pas souscrire à une combinaison aussi insolite qu'illusoire. D'ailleurs, nous sommes heureux de constater de nouveau que les Puissances garantes ont pensé comme nous; la dernière décision de la Conférence de Paris atteste d'une manière très nette leur unanimité à cet égard. Aussi nous réjouissons-nous d'avoir été confirmé dans la persuasion où nous étions qu'aucun Gouvernement en paix avec cet Empire et à plus forte raison aucune des Hautes Puissances signataires de la Convention de 1858, ne permettraient jamais à aucun membre de leur famille d'accepter une offre aussi attentatoire aux droits imprescriptibles de Notre Auguste Souverain. Il eut été impossible de reconnaître aux Moldo-Valaques la faculté de changer de fond en comble une situation découlant d'un ensemble de principes consacrés par la plupart des Puissances. Il est vrai que la Grèce en dernier lieu et, avant elle, d'autres nations se sont trouvées dans la nécessité de se choisir des dynasties nouvelles, mais ces nations n'avaient pas de lien de vassalité avec d'autres États, mais la Grèce a élu son nouveau Souverain par le concours et le consentement des Puissances qui avaient pris part à sa formation comme nation indépendante. Ce qui s'est passé dans la Moldo-Valachie ne supporte, en conséquence, aucune comparaison avec la position de ces nations. Le Gouvernement provisoire ne pouvait pas même invoquer en faveur de l'incroyable précipitation qu'il a mise à faire voter aux Moldo-Valaques la nomination d'un Prince étranger comme *Prince héréditaire de la Roumanie*, le prétexte d'une pression unanime et irrésistible de la part de toute la nation. On sait de quelle manière les votes ont été recueillis et c'est la violence seule qui a pu

empêcher la libre manifestation des sentiments vrais d'une partie considérable de la nation. Une enquête sérieuse et impartiale prouverait sans aucun doute l'exactitude de ce que nous avançons à cet égard. Ainsi, un plébiscite frappé d'une illégalité incontestable et entâché de plus d'une irrégularité fondamentale ne mérite point d'être pris en aucune considération.

Partant de ce point de vue la Sublime Porte croit devoir maintenir les réserves qu'Elle a soumises à la Conférence avec cette seule modification qu'Elle adhère aux résolutions prises par la Conférence dans ses deux dernières séances, résolutions dont la teneur suit:

1. L'Assemblée qui sera réunie à Bukarest est appelée à procéder à l'élection hospodarale; le choix ne pourrait tomber que sur un indigène aux termes de l'Art. 13 de la Convention du 19 Août 1858.

2. Si la majorité des députés Moldaves de l'Assemblée le demande, ces députés auraient la faculté de voter séparément; dans le cas où la majorité Moldave se prononcerait contre l'union, ce vote impliquerait la séparation. L'admission de cette modification nous éloigne complètement de l'esprit et de la lettre de l'Art. 6 du Firman de 1861. Cet Article offrait des garanties bien autrement solides à la liberté des votes que la surveillance des Consuls. Les Puissances garantes, dans leur équité, ne nous auraient certes pas contesté le droit de persister dans notre demande de sa mise à exécution, mais le Gouvernement de Sa Majesté Impériale, désirant donner à ses Alliés une preuve de plus de son esprit de conciliation et faciliter, autant qu'il dépend de lui, la solution de cette question, n'a pas hésité à faire ce nouveau sacrifice. Nous espérons, Monsieur l'Ambassadeur, que les Puissances garantes voudront bien en apprécier la grande importance pour nous.

La Sublime Porte n'a pas usé non plus, pour le moment de son droit d'envoyer un commissaire à Bucarest pour veiller, conjointement avec les délégués des Puissances, à la stricte observation de la décision de la Conférence, Elle s'est bornée actuellement à recommander au Gouvernement provisoire de se conformer aux prescriptions des Puissances réunies en Conférence, par la lettre Vézirienne dont, ci-joint, vous trouverez une copie.

Nous aimons à espérer, Monsieur l'Ambassadeur, que le Gouvernement provisoire, comme la nouvelle assemblée, ne se laisseront pas dominer par de vaines illusions du moment et que la décision si bienveillante de la Conférence ne viendra pas échouer devant l'intrigue de quelques hommes qui cherchent à imposer à la masse populaire leur doctrine subversive.

Dans le cas où cette attente ne se réaliserait pas, il ne nous resterait plus que l'alternative de recourir aux mesures prévues par les stipulations

existantes. Nous y sommes d'autant plus contraints que, comme j'ai eu l'honneur de le dire plus haut, les Principautés font partie intégrante d'un grand principe qu'il nous est impossible d'abandonner avant d'avoir épuisé tout les moyens en notre pouvoir. Le Gouvernement de Sa Majesté Impériale se flatte de l'espoir que les Puissances garantes lui rendront cette justice, qu'il n'a réculé jusqu'ici, devant aucun sacrifice dans le désir d'aplanir les difficultés périodiques dont ces Provinces ont été le théâtre depuis sept ans. Mais nous croyons qu'il est plus que temps d'arrêter cette tendance de plus en plus prononcée de méconnaître et de mépriser les actes au bas desquels se trouvent les signatures des plus grandes Puissances du monde et qui assurent aux Principautés une existence à l'abri de toute attaque.

Il est aisé de concevoir l'immense gravité des motifs qui obligent la Sublime Porte à se préoccuper plus que tout autre de cette situation. Le principe de l'intégrité de l'Empire y est engagé et par conséquent il s'agit d'une question vitale pour nous. Nous ne pouvons pas ne pas combattre par tous les moyens un état de choses qui ne tend à rien moins qu'à saper les fondemens des droits de Notre Auguste Souverain, à déchirer les Traités qui ont reconnu et consacré ces droits et qui empêche, en même temps, le développement paisible de la prospérité de la population Moldo-Valaque.

La Gouvernement du Sultan est persuadé, Monsieur l'Ambassadeur, que les Puissances garantes ne voudront pas tolérer la continuation d'une situation si pleine de dangers et si contraire aux principes de conservation qu'Elles désirent maintenir en Orient. De sa part la Sublime Porte est décidée à repousser de la manière la plus énergique tout ce qui pourrait affaiblir ces principes et considérant la nomination d'un Prince étranger comme tel, Elle se voit dans la nécessité de renouveler sa protestation contre cette combinaison et de déclarer, en même temps, que devant une violation aussi flagrante des Traités, Elle serait justement accusée d'avoir manqué à ses devoirs si Elle n'adoptait pas des mesures propres à en empêcher la perpétration.

Je n'ai pas besoin d'ajouter, Monsieur l'Ambassadeur, que la responsabilité des conséquences ne saurait atteindre la Sublime Porte qui a fait tout pour les empêcher. Le monde entier sait combien a été grande la bonne volonté de Notre Auguste Maître toutes les fois qu'il s'est agi de faire des concessions aux Moldo-Valaques. Le Sultan est encore prêt à donner à cette bonne et intéressante population toutes les preuves de Sa haute bienveillance. Sa Majesté Impériale croit que sa résolution actuelle d'empêcher un certain nombre d'utopistes d'accomplir la destruction complète des garanties dont jouissent les Principautés est un grand bienfait pour cette population elle-même.

La Sublime Porte soumet toutes ces observations aux Puissances garantes avec la plus grande confiance. Elle ne doute pas qu'Elles ne les apprécient avec cet esprit d'équité et de justice qui les caractérise et dont Elles nous ont donné de si nombreux témoignages.

Je vous invite, d'ordre de Sa Majesté Impériale à donner lecture et copie de cette dépêche à Son Excellence le Ministre des Affaires Étrangères de Sa Majesté Impériale et Royale Apostolique.

Veillez agréer...

(Signé) Aali

ANEXA 2

Copie

Son Altesse le Grand-Vezir
à Messieurs les Membres du Gouvernement provisoire
des Principautés-Unies de Moldo-Valachie

No. 16442/35

Sublime Porte, le 7 Mai 1866

Vous savez que la Sublime Porte, suzeraine de la Moldo-Valachie, a de tout temps manifesté sa vive sollicitude pour leur bien-être.

Les nombreuses concessions devant lesquelles Elle n'a pas reculé dès qu'Elle a pu les croire propres à tourner à l'avantage réel du pays, attestent sa constante bienveillance. Ses dispositions sont les mêmes aujourd'hui et c'est en leur nom que le Gouvernement Impérial s'adresse au patriotisme éclairé des Moldo-Valaques en général et au Vôtre en particulier, dans le moment où les Puissances réunies en Conférence à Paris viennent d'ouvrir aux Principautés la voie par laquelle elles doivent rentrer dans l'ordre et la légalité. Les points sur lesquels la Conférence s'est arrêtée sont les suivants:

1. L'Assemblée qui sera réunie à Bucarest est appelée à procéder à l'élection hospodarale, le choix ne pouvant tomber que sur un indigène aux termes de l'Art 13 de la Convention du 19 Août 1858.

2. Si la Majorité des députés Moldaves de l'Assemblée le demande, ces députés auraient la faculté de voter séparément; dans le cas où la majorité Moldave se prononcerait contre l'union, ce vote impliquerait la séparation. Ces points conformes dans leurs bases aux principes posés dès l'origine par la Sublime Porte et concertés entre Elle et les Hautes Puissances signataires de la convention du 19 Août 1858, ont reçu la complète adhésion de Sa Majesté Impériale et j'ai l'ordre de vous exprimer officiellement, Messieurs, que le Gouvernement Impérial attend et espère que vous ne manquerez pas de prouver combien vous méritez la

confiance dont la Cour Suzeraine et les Puissances garantes vous ont honoré en se remettant à vos soins pour l'exécution consciencieuse et loyale de la décision dont il s'agit.

Je crois devoir ajouter, Messieurs, que tout essai de reproduire le choix d'un Prince étranger et de faire prévaloir ainsi une combinaison que les Gouvernements Garants comme la Sublime Porte ont décidément et unanimement rejeté, n'aboutirait qu'à compromettre votre pays.

La Sublime Porte tient à déclarer, en même temps, qu'Elle est fermement résolue, en sa qualité de Puissance Suzeraine, à faire respecter la dite décision de la Conférence qui est également la sienne et à ne pas départir, dans aucun cas, des stipulations internationales qui précisent les conditions nécessaires pour pouvoir devenir hospodar des Principautés. D'ailleurs, une solution qui aurait pour base la nomination d'un Prince étranger ne saurait porter aucun avantage au pays; au contraire le premier résultat en serait de lui faire perdre l'immense bienfait de la garantie des Traités dont il jouit actuellement.

En conséquence le Gouvernement Impériale ne doute pas, Messieurs, que vous ne voyez, avec tous vos concitoyens éclairés et sages, dans cette déclaration que l'expression de notre vif désir d'épargner aux Principautés les complications qu'un mépris témoigné à l'égard de la sollicitude bienveillante de la Cour suzeraine et des Puissances garantes, occasionnerait inmanquablement.

Je vous conjure, en terminant, de ne pas perdre un temps précieux que le pays a le droit de désirer voir consacré aux soins de soulager les souffrances auxquelles des passions politiques l'ont exposé depuis déjà trop longtemps.

Agréez, Messieurs...

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 305, c. 111-132: (Haus- und Staatsarchiv Wien, Politisches Archiv XII Türkei, K 85).

Nr. 25 A-C

Constantinopol, 8 mai 1866

Domnule Conte,

Sublima Poartă tocmai mi-a comunicat copia anexată aci a unei circulare adresate cu data de ieri reprezentanților ei pe lângă Puterile garante, circulară la care se află anexată copia unei scrisori vizirale remise astăzi agentului Principatelor Unite.

Declarațiile conținute în aceste documente sunt făcute sub impresia iminentului pericol la care se expune imperiul dacă intrigile îndrăznețe ale partidei dominante la București și-ar atinge scopul. Hotărârea Porții a fost luată în Marele Consiliu și sancționată de sultan.

Comparând circulara cu proiectul asupra căruia am avut onoarea de a întreține <în scris> pe Excelența voastră în preambulul meu raport¹ din 1 mai B, rezultă că Sublima Poartă a renunțat să menționeze punctul 4 al celei de-a 3-a ședințe a Conferinței <de la Paris> și că s-a referit mai degrabă la hotărârea ulterioară luată de conferință în ședința din 24 aprilie și confirmată, cum tocmai am aflat-o, în ședința din 2 mai.

Binevoii...

Prokesch-Osten

---

¹ Raportul având anexat textul proiectului menționat se află pe rolă la c. 93-106.

ANEXA 1

Copie

Sublima Poartă, 7 mai 1866

Domnule Ambasador,

Diferitele faze pe care le-a parcurs chestiunea Principatelor Unite ale Moldo-Valahiei după căderea ultimului guvern și situația în care se găsesc în momentul de față, impun Puterii suzerane necesitatea imperioasă de a explica din nou și mai pe larg principiile care i-au dictat rezervele cu care ea a crezut că poate participa la Conferința <de la Paris>. Înaltele Puteri garante ale imunităților principatelor, au trebuit să constate, prin chiar natura rezervelor Sublimei Porți, că ea nu urmărește decât executarea fidelă și în întregime a tratatelor, fără nici un gând ascuns de a exploata actuala situație în profitul ei.

Autonomia administrativă, consacrată de la început prin acte emanate de la augustii predecesori ai Maiestății sale imperiale, sultanul și garantată, mai târziu, prin tratate este un drept câștigat al principatelor, care nu le-ar putea fi contestat.

Guvernul imperial, fidel angajamentelor lui și dorind sincer să vadă pe moldo-valahi bucurându-se în liniște de privilegiile lor, a fost și este întotdeauna dispus să-i ajute a-și crește bunăstarea. Tocmai pornind de la această ordine de idei și cu scopul de a atinge acest obiectiv, Sublima Poartă nu a ezitat să facă concesii pe care ea avea în mod absolut dreptul de a le refuza. Astfel, numirea principelui Cuza la cele două domnii

deodată, unirea administrativă a celor două principate în persoana acestui principe, recunoașterea schimbării pe care el a denumit-o „lovitura de stat“ au fost tot atâtea abateri de la principiile fundamentale care au fost acceptate totuși de ea fără dificultăți și cu singurul scop de a asigura fericirea și liniștea acestor țări.

Și de această dată guvernul Maiestății sale imperiale, sultanul și Puterile garante vor avea dreptul de a se ridica împotriva unei revoluții a cărei consecință nu a fost cu nimic mai puțin decât răsturnarea unei ordini a lucrurilor stabilite în virtutea actelor internaționale, revoluție care, nemulțumindu-se ar provoca prăbușirea administrației existente, ar dori totodată să-i substituie alta, prin violarea flagrantă a actelor menționate. În ciuda acestor fapte, suzeranul, ca și garanții, în solitudinea lor pentru prosperitatea moldo-vlahilor, au preferat să atribuie acest deplorabil rezultat greșelilor comise de guvernul principelui Cuza. Aceeași solitudine i-a determinat să se reunească în Conferință la Paris, cu scopul de a decide asupra celei mai bune căi de urmat în această importantă împrejurare.

Prima datorie a oamenilor care au fost așezați de ultimele evenimente în fruntea administrației era deci de a nu se ocupa decât de menținerea ordinii publice și de a aștepta decizia conferinței. Conferința însăși și-a luat sarcina de a le reaminti această datorie printr-o scrisoare identică adresată consulilor generali rezidenți la București și destinată a le fi comunicată.

Departea de a lua în considerație un avertisment atât de solemn și fără a ține seama de tratatele care au asigurat țării lui o existență atât de avantajoasă, Guvernul provizoriu a persistat pe calea periculoasă pe care s-a văzut că vrea să pornească <de> la începutul misiunii lui.

Noi nu am neglijat a face astfel încât la acest guvern să ajungă sfaturile cele mai binevoitoare, i-am arătat că dacă dorește, ca și noi, ca drepturile principatelor să rămână neatinse și să fie respectate în continuare, el trebuie să-și îndeplinească cu religiozitate datoriile existente pe lângă aceste drepturi; că dacă <acea> parte a actelor internaționale care impun anumite îndatoriri principatelor nu este respectată de ele însele, cea<laltă parte>, care le conferă sau le recunoaște drepturi, nu-și va putea păstra vigoarea inițială; că dacă oamenii care guvernează în prezent țara ar reflecta matur la acest aspect, ei nu ar întârzia deloc să se convingă că salvarea și securitatea patriei lor rezidă în respectarea tratatelor fără de care întreaga lor autonomie ar putea fi pusă în discuție și că moldo-valahii ar pierde imens binefacerea de a trăi în liniște, la adăpostul garanției colective a celor mai Mari Puteri ale Europei și sub protecția principiului integrității acestui imperiu; că suzeranitatea Maiestății sale imperiale

sultanul, fără a jena în vreun fel principatele, le creează avantaje morale și materiale a căror înaltă valoare ele ar trebui s-o aprecieze; că dacă Sublima Poartă acordă importanță păstrării legăturilor existente, o face numai din principiu și în nici un caz pentru vreun interes material. Din păcate toate aceste considerații de cel mai incontestabil adevăr nu par să fi produs efectul pe care aveam dreptul să-l așteptăm. Ideea de a găsi un prinț străin care să accepte vasalitatea față de imperiu este o iluzie pe care Guvernul provizoriu ar dori să ne facă s-o împărtășim. Nu cred că este nevoie să enumăr aici miile de rațiuni care pun în evidență incompatibilitatea flagrantă a unei astfel de concepții nu numai cu spiritul și litera tratatelor, ci și cu practica.

Dorind înainte de toate și, mai ales, meținerea tratatelor, având sub ochi soarta verificată în cea mai mare parte a condițiilor atașate la fiecare dintre concesiile anterioare și având în vedere textul foarte clar și foarte pozitiv al Convenției din 1858, Sublima Poartă este irevocabil decisă să nu subscrie la o combinație atât de insolită, cât și iluzorie. De altfel, suntem fericiți să constatăm din nou că Puterile garante au gândit ca noi; ultima hotărâre a Conferinței de la Paris atestă foarte clar unanimitatea lor în această privință. De asemenea, ne bucurăm că am fost confirmați în convingerea noastră că nici un guvern aflat în pace cu acest imperiu și cu atât mai mult nici una dintre înaltele Puteri semnatare ale Convenției din 1859 nu vor permite niciodată nici unui membru al familiei lor să accepte o ofertă ce atentează atât de mult la drepturile imprescriptibile ale augustului nostru suveran. Ar fi fost imposibil să se recunoască moldo-valahilor facultatea de a schimba în întregime o situație decurgând dintr-un ansamblu de principii consacrate de majoritatea puterilor. Este adevărat că Grecia și, înaintea ei, alte națiuni s-au văzut nevoite să-și aleagă noi dinastii, dar aceste națiuni nu aveau relații de vasalitate cu alte state, iar Grecia și-a ales noul suveran¹ cu concursul și consimțământul Puterilor care participaseră la formarea și ca națiune independentă. Ceea ce s-a petrecut în Moldo-Valahia nu suportă, în consecință, nici o comparație cu poziția acestor națiuni. În favoarea incredibilei precipitări cu care i-a pus pe moldo-valahi să voteze numirea unui prinț străin ca *prinț ereditar al României*. Guvernul Provizoriu nu ar putea nici măcar să invoce pretextul unei presiuni unanime și irezistibile din partea întregii națiuni. Se știe în ce mod au fost adunate voturile și numai violența a putut împiedica libera manifestare a adevăratelor sentimente ale unei părți considerabile a națiunii. O anchetă serioasă și imparțială ar demonstra fără nici o îndoială exactitatea celor menționate de noi în această privință. Astfel, un plebiscit lovit de o ilegalitate incontestabilă și atins de mai mult decât o neregularitate fundamentală nu merită deloc să fie luat în considerație.

Pornind de la acest punct de vedere, Sublima Poartă consideră că trebuie să-și mențină rezervele pe care le-a supus conferinței, cu o singură modificare <anume> că ea aderă la hotărârile luate de conferință în ultimele două ședințe ale ei, hotărâri al căror conținut este următorul:

1. Adunarea care se va întruni la București este chemată să procedeze la alegerea domnitorului; alegerea nu va putea cădea decât asupra unui autohton, în termenii articolului 13 al Convenției din 19 august 1858.

2. Dacă majoritatea deputaților moldoveni ai Adunării vor cere, acești deputați vor avea facultatea de a vota separat; în cazul că majoritatea moldoveană s-ar pronunța împotriva Unirii, acest vot va implica separarea.

Admiterea acestei modificări se îndepărtează complet de spiritul și litera articolului 6 al firmanului din 1861. Acest articol oferea garanții mult mai solide libertății votului, precum și supravegherea de către consuli. Puterile garante, în nepărtinirea lor, în mod cert nu ne-ar fi contestat dreptul de a persista în cererea noastră de punere în executare a lui, însă Guvernul Maiestății sale imperiale, dorind să dea aliaților lui o dovadă în plus asupra spiritului de conciliere și să faciliteze, atât cât depinde de el, soluționarea acestei chestiuni, nu a ezitat să facă acest nou sacrificiu. Noi sperăm, domnule ambasador, că Puterile garante vor binevoi să aprecieze marea importanță pentru noi a acestui fapt.

Sublima Poartă nu a uzat, pentru moment, nici de dreptul ei de a trimite la București un comisar spre a veghea, împreună cu delegații puterilor, la stricta respectare a hotărârii conferinței. Ea s-a limitat în prezent să recomande Guvernului Provizoriu, prin scrisoarea vizirală din care veți găsi aici anexată o copie, să se conformeze prescripțiilor puterilor reunite în conferință.

Vrem să sperăm, domnule ambasador, că Guvernul Provizoriu, ca și noua adunare nu se vor lăsa dominate de iluziile vane ale momentului și că decizia atât de binevoitoare a conferinței nu va eșua în fața intrigii câtorva oameni care încearcă să impună masei populare doctrina lor subversivă. În cazul că aceste așteptări nu se vor realiza, nu ne va rămâne decât alternativa de a recurge la măsurile prevăzute de stipulațiile existente. Suntem constrânși să facem acest lucru cu atât mai mult cu cât, așa cum am avut onoarea de a arăta mai sus, Principatele fac parte integrantă dintr-un mare principiu pe care ne este imposibil să-l abandonăm înainte de a fi epuizat toate mijloacele aflate în puterea noastră. Guvernul Maiestății sale imperiale nutrește speranța că Puterile garante îi vor da dreptate <în sensul> că el nu s-a dat înapoi până acum de la nici un sacrificiu, în dorința de a aplana dificultățile periodice al căror teatru au fost aceste provincii de șapte ani. Însă noi credem că a sosit deja timpul să stopăm această tendință din ce în ce mai pronunțată de a

subestima și a încălca actele la sfârșitul cărora se află semnăturile celor mai mari puteri ale lumii și care asigură principatelor o existență ferită de orice atac.

Este ușor de înțeles imensa gravitate a motivelor care obligă Sublima Poartă să se preocupe mai mult decât oricare <altă Putere> de această situație. În aceasta este angajat principiul integrității Imperiului <Otoman> și deci este vorba de o chestiune vitală pentru noi. Noi nu am putea să nu combatem prin toate mijloacele o stare de lucruri care nu tinde spre nimic mai puțin decât subminarea bazelor drepturilor augustului nostru suveran, ruperea tratatelor care au recunoscut și consacrat aceste drepturi și care împiedică totodată dezvoltarea netulburată a prosperității populației moldo-valahe.

Guvernul sultanului este convins, domnule ambasador, că Puterile garante nu vor dori să tolereze continuarea unei situații atât de plină de pericole și atât de contrară principiilor de conservare pe care ele doresc să le mențină în Orient. Din partea sa, Sublima Poartă este decisă să respingă în maniera cea mai energică tot ceea ce ar putea slăbi aceste principii și, considerând numirea unui prinț străin ca atare, ea se vede nevoită să-și reînnoiască protestul contra acestei combinații și să declare totodată că în fața unei violări atât de flagrante a tratatelor ea ar fi pe drept cuvânt acuzată de a nu-și fi îndeplinit datoria, dacă nu ar adopta măsuri menite să împiedice înfăptuirea ei.

Nu este nevoie să adaug, domnule ambasador, că responsabilitatea consecințelor nu va putea reveni Sublimei Porți, care a făcut totul spre a le împiedica. Întreaga lume știe cât de mare a fost bunăvoința augustului nostru stăpân întotdeauna când a fost vorba de a se face concesii moldo-valahilor. Sultanul este încă gata să dea acestei bune și interesante populații toate dovezile înaltei lui bunăvoințe. Maiestatea sa imperială consideră că hotărârea lui actuală de a împiedica un anumit număr de utopiști să distrugă complet garanțiile de care se bucură principatele este o mare binefacere pentru însăși această populație.

Sublima Poartă supune toate aceste observații Puterilor garante cu cea mai mare încredere. Ea nu se îndoiește că ele le vor aprecia cu spiritul de echitate și de justiție care le caracterizează și de care ele ne-au dat atât de numeroase dovezi.

Vă invit, din ordinul Maiestății sale imperiale, să dați lectură și o copie a acestei depeșe Excelenței sale, <domnului> ministru al afacerilor externe al Maiestății sale imperiale și regale apostolice.

Binevoii...

(semnat): Ali

---

¹ În 1863, prințul George din dinastia daneză Glücksburg a fost ales rege al Greciei, în locul lui Otto de Bavaria, răsturnat de răscoala garnizoanei din Atena în 1862.

**Alteța sa, marele vizir către
domnii membri ai Guvernului Provizoriu al
Principatelor Unite ale Moldo-Valahiei**

Nr. 16442/35

Sublima Poartă, 7 mai 1866

Voi știți că Sublima Poartă, suzerană a Moldo-Valahiei, a manifestat dintotdeauna via ei solitudine pentru bunăstarea lor.

Numeroasele concesiuni în fața cărora ea nu a dat înapoi de îndată ce le-a putut considera că sunt în avantajul real al țării atestă bunăvoința ei constantă.

Înclinațiile ei sunt aceleași și astăzi și tocmai de aceea guvernul imperial se adresează patriotismului luminat al moldo-valahilor, în general, și al vostru, în particular, în momentul în care puterile reunite în Conferință la Paris au deschis Principatelor calea prin care ele trebuie să reintre în ordine și legalitate. Punctele asupra cărora s-a decis conferința sunt următoarele:

1. Adunarea care se va întruni la București este chemată să procedeze la alegerea domnitorului; alegerea nu va putea cădea decât asupra unui autohton, în termenii articolului 13 al Convenției din 19 august 1858.

2. Dacă majoritatea deputaților moldoveni ai Adunării vor cere, acești deputați vor avea facultatea de a vota separat; în cazul că majoritatea moldoveană s-ar pronunța împotriva Unirii, acest vot va implica separarea. Aceste puncte, conforme în baza lor cu principiile stabilite de la început de Sublima Poartă și puse de acord între ea și Înaltele Puteri semnatare ale Convenției din 19 august 1858, au primit deplina aprobare a Maiestății sale imperiale și am ordin să vă spun în mod oficial, domnilor, că guvernul imperial așteaptă și speră că nu veți neglija să dovediți cât de mult meritați încrederea cu care v-au onorat Curtea suzerană și Puterile garante, bazându-se pe voi pentru executarea conștiințioasă și loială a deciziei în cauză.

Consider că trebuie să adaug, domnilor, că orice încercare de a realege un prinț străin și de a face să prevaleze astfel o combinație pe care guvernele garante, precum și Sublima Poartă au respins-o ferm și unanim, nu va face decât să compromită țara noastră.

Sublima Poartă ține să declare totodată că este ferm hotărâtă, în calitatea ei de Putere suzerană, să facă să fie respectată menționata decizie a conferinței – care este și a ei – și să nu renunțe în nici un caz la stipulațiile internaționale care precizează condițiile necesare spre a putea deveni domnitor al Principatelor. De altfel, o soluție care ar avea drept bază

numirea unui prinț străin nu ar putea aduce nici un avantaj țării, din contra, primul rezultat ar fi că va duce la pierderea imensei binefaceri a garanției tratatelor de care se bucură în prezent.

În consecință, guvernul imperial nu se îndoiește, domnilor, că voi, împreună cu toți concetățenii voștri luminați și înțelepți, ați vedea în această declarație altceva decât expresia dorinței noastre vii de a cruța principatele de complicațiile pe care le-ar ocaziona în mod cert o desconsiderare vădită a solitudinii binevoitoare garante.

În încheiere, vă conjur să nu pierdeți un timp prețios, pe care țara are dreptul să dorească a-l vedea consacrat grijii de a ușura suferințele la care pasiuni politice au expus-o de un timp deja prea îndelungat.

Primiți, domnilor...

8

1868 ianuarie 31 / februarie 12, București. Raport al consulului general britanic la București, Julien Green, către ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol, H. Elliot, cuprinzând știri despre negocierile Austriei în Principatele române și asupra numirii însărcinatului cu afaceri la București, precum și informații cu privire la zvonurile cu declararea independenței în Principate.

Bucharest

No. 9
at home

February 12th 1868

Sir,

I have the honour to acknowledge the receipt of your Excellency's Despatch no. 2 of the 2nd Instant in which your Excellency states that the Austrian ambassador has no knowledge of the intention of his Government to conclude conventions with the Principalities for the settlement of the questions alluded to in Prince Charles speech.

The Roumanian Government is apt to draw conclusions favourable to its own views, on very slight indications. I understand however that there is a paragraph in the "Red book" lately issued by the Austrian Government alluding to pending negotiations with the Principalities on these subjects.

I have not hitherto considered it worth while to refer to numerous reports in circulation as to the intentions of some Governments to give to their Political Agents here, a more important character, by the appointment of Chargé d'affairs.

I am now informed that the Porte has expressed surprise and some anxiety on this subject.

It seems that a correspondence has been exchanged between the French and Austrian Governments on this question. In connection with the intended removal of Baron d'Avril to another post, the French Government found some difficulties in selecting his successor, a secretary of Legation to whom the appointment was offered having objected that it would interfere with his career, unless he received the rank of chargé d'affaires.

On this point it is said, that the Marquis de Moustier consulted the Austrian Government which answered that it was itself in the same difficulty, and saw no objection to the title of Chargé d'Affaires being given to the agents at Bucharest, though it would be desirable to come to a previous understanding with the Porte and the other Guaranteeing Powers on the subject.

Probably these reports gave rise to another of a more serious nature which has been in circulation in Bucharest among all classes lately. It is asserted that there is an intention to declare the independence of Roumania on the 23rd instant the anniversary of Prince Couza's fall, or at latest in May on the anniversary of Prince Charles' arrival. This rumour is treated as a ridiculous invention by those who injure about the Prince, but the independence of Roumania is not looked upon here as an event beyond all probability, especially by the party now in power, and the report may have been circulated to accustom people to the idea.

I have the honour...

J. Green

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 365, c. 59-63; (Foreign Office British Embassy, Constantinople, F.O. 195/911).

Nr. 9

1868 februarie 12. București

Sir,

Am onoarea să vă confirm primirea raportului nr. 2 al Excelenței voastre din data de 2 a lunii curente în care Excelența voastră menționa că ambasadorul Austriei nu are cunoștință de intenția guvernului său de a încheia convenții cu Principatele în vederea reglementării chestiunilor la care se referă discursul prințului Carol.

Guvernul român este îndreptățit să tragă concluzii favorabile propriilor sale vederi, din cele mai slabe indicii. Înțeleg totuși că există un paragraf în „Cartea roșie“ publicată recent de Guvernul austriac, referitor la tratativele în curs de desfășurare cu principatele asupra acestor probleme.

Nu am considerat până acum că merită să mă refer la numeroasele știri care circulă cu privire la intențiile unor guverne de a da agenților lor politici de aici, o importanță mai mare, prin a le acorda funcția de însărcinat cu afaceri.

Sunt informat acum că Poarta și-a exprimat surpriza și o oarecare neliniște în această privință.

Se pare că între guvernele austriac și francez a avut loc un schimb de scrisori asupra acestei chestiuni.

În legătură cu mutarea care se intenționează a baronului d'Avril în alt post, Guvernul francez a întâmpinat unele dificultăți în alegerea succesorului său, un secretar de legație căruia i-a fost oferită numirea obiectând că dacă nu ar primi rangul de însărcinat cu afaceri, acesta ar dăuna carierei sale.

Se spune că marchizul de Moustier a consultat în legătură cu acest aspect Guvernul austriac care a răspuns că a fost el însuși în aceeași dificultate și nu a avut nici o obiecție de a acorda titlul de însărcinat cu afaceri agenților de la București, deși ar fi de dorit ca asupra acestui lucru să se ajungă la o înțelegere prealabilă cu Poarta și cu celelalte Puteri garante.

Probabil aceste zvonuri au stârnit un altul de o natură și mai serioasă, <zvon> care circulă în ultima vreme la București în toate mediile. Se afirmă că există intenția de a declara independența României pe data de 23 curent, aniversarea abdicării prințului Cuza, ori cel mai târziu în mai, la aniversarea sosirii prințului Carol. Acest zvon este considerat ca o invenție ridicolă a acelor care îl defăimează pe prinț, iar independența României nu este privită aici ca un eveniment în afara oricărei probabilități, mai ales de partidul aflat acum la putere, și este posibil ca zvonul să fi circulat pentru a obișnui poporul cu ideea.

Am onoarea...

J. Green

9

1868 februarie <17>/29, București. Raport al consulului britanic la București, Julien Green, către lord Eduard Geoffrey Smith Stanley, conte Derby, secretar de stat pentru afaceri externe, cuprinzând informații referitoare la unele zvonuri legate de intenția de a proclama independența României.

Copy
No. 28

Bucharest
February 29th, 1868

My Lord,

I am informed that the Austrian Government has expressed at Berlin, some anxiety as to reports in circulation of an intended declaration of Roumania Independence. One of my colleagues attributes these rumours which he characterizes as ridiculous calomnies, to the same cause

as the exaggerated importance he assumes to have been attached in Paris and Vienna to the statements in circulation respecting the formation of insurrectionary bands in Roumania, namely a desire to injure the position of Prince Charles of Hohenzollern, because he is a Prussian.

I am inclined rather to attribute the reports lately in circulation with respect to the declaration of Independence, to imprudent expressions let fall by Prince Charles' ministers, who frequently in the Chamber and elsewhere allude to the Programme of their party, of which the leading feature has always been the creation of a great free and independent Roumanian Nation. In a country where the so called statesmen invariably act on impulse, it would be as unsafe to predict what will, as what will not occur in this matter. I am convinced however that the rumours in question proceeded neither from French nor Austrian malevolence, and that whether founded or unfounded, they were of pure native origin.

It seems that after the adverse vote in the Senate on the question of the Court of Cassation, the ministers summoned their friends and supporters to a meeting at which, so the report goes, Mr. Ion Brătianu explained that the motive which had led to a complete change of their foreign policy was that at the Salzburg interview, the Emperor Napoleon had promised that in the readjustment of territory which the events in Germany must inevitably produce, France would support the annexation of these Principalities to Austria, and that on acquiring a positive knowledge of this arrangement, they, the ministers, had abandoned a French policy and thrown themselves into the arms of Russia, in self defence. Another version of what Mr. Brătianu said, is that they had positive information of a movement of troops and commissariat arrangements, convincing them of the existence of an intended military occupation of the Principalities by Austria, and again on these grounds he justified a Russian alliance.

It is deserving of remark that the only real strength they possess in the collective guarantee of the Great Powers is seldom taken into consideration by the Roumanian Government which greatly delights in plans of general armaments fortunately for the country not likely to expand beyond the project state. The greatest offence here just now to political good manners is the slightest allusion to the Treaty of Paris.

I have the honour...

(signed) J. Green

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 365, vol. 1, c. 121-128; (Foreign Office, Turkey, F.O. 195/911).

My Lord,

Sunt informat că Guvernul austriac și-a exprimat la Berlin o oarecare îngrijorare față de zvonurile care circulă în legătură cu proiectata declarație a independenței României: unul din colegii mei atribuie aceste zvonuri, pe care le caracterizează ca fiind calomniile ridicole, aceleiași cauze ca și importanța exagerată care, afirmă el, s-a acordat la Paris și Viena afirmațiilor care au circulat privind constituirea de bande insurecționare în România, și anume dorința de a submina poziția prințului Carol de Hohenzollern, dat fiind că este prusac.

Sunt înclinat (mai degrabă) să pun zvonurile care circulă în ultima vreme cu privire la declararea independenței pe seama exprimărilor imprudente ale miniștrilor prințului Carol, care în mod frecvent în Cameră și aiurea s-au referit la programul partidului lor, a cărui linie conducătoare a fost dintotdeauna crearea unei națiuni române libere și independente. Într-o țară în care așa numiții politicieni acționează invariabil la primul impuls, ar fi la fel de periculos să se afirme ce se va întâmpla sau ce nu se va întâmpla în această chestiune. Sunt însă convins că zvonurile despre care este vorba nu emană nici din reaua voință austriacă și nici din cea franceză și fie că sunt întemeiate sau nu ele au o origine pur internă. Se pare că după votul nefavorabil din Senat asupra chestiunii Curții de Casație, miniștrii și-au convocat prietenii și susținătorii la o întâlnire la care, după cum se spune, domnul Ion Brătianu a explicat că motivul care a determinat o schimbare radicală a politicii lor externe a fost declarația făcută de împăratul Napoleon la Salzburg în care a promis că în reîmpărțirea teritoriului pe care evenimentele din Germania trebuie s-o producă în mod inevitabil, Franța va sprijini anexarea Principatelor la Austria; și că până la confirmarea știrii privind acest aranjament, ei, miniștrii, au abandonat linia politică franceză și s-au aruncat în brațele Rusiei din spirit de autoapărare.

O altă versiune a ceea ce a spus domnul Brătianu este că ei dețin informații (pozitive) referitoare la mișcări de trupe și înțelegeri de comisariat, precum și intenția Austriei de a ocupa militar România. Pe această bază a justificat el o alianță cu rușii.

Este demn de remarcat că singura forță adevărată pe care ei o au în garanția colectivă a Marilor Puteri este rareori luată în seamă de Guvernul român care se încântă într-o mare măsură cu planuri de înarmare generală ce din fericire pentru țară, nu au prea mari șanse să depășească faza de proiect. În momentul de față

ofensa cea mai mare care se poate aduce aici bunelor maniere politice o constituie aluzia cea mai fină la Tratatul de la Paris.

Am onoarea...

(semnat) J. Green

10

1868 octombrie 17/29, București. Telegrama consulului francez la București, A. Mellinet, către ministrul de externe al Franței, Lionel D.N.F.R. marchiz de Moustier, referitoare la discursul lui Ion C. Brătianu la o întrunire electorală cu privire la necesitatea înarmării pentru cucerirea independenței.

Ministère des
Affaires Etrangères
Reçu le 30 octobre
Déchiffrement

Dépêche télégraphique
Bucarest, 29 octobre 1868

Dimanche soir, Monsieur Bratiano a pris la parole dans une réunion électorale. Voici quels auraient été les principaux passages de son discours: „Notre sort dépend de nous seuls. L'Occident ne peut plus rien pour nous. Désormais, nous devons arborer le drapeau de l'orthodoxie avec nos frères *Slaves*. La Grèce, la Serbie et la Roumanie sont appelées à résoudre la question d'Orient. Seriez-vous indifférents quand les Chrétiens s'arment pour conquérir leur indépendance? Perirez-vous désarmés! Sacrifiez tous votre avoir sur l'autel de la patrie. Pensez-vous que le Prince Charles restera inerte dans les circonstances actuelles? Donnez-lui moyens d'accomplir de grandes choses. On m'a accusé d'avoir été trop loin comme Ministre, et bien, je vous déclare que j'irai loin encore.“

Ces paroles incendiaires rapportées au Prince auraient reçu son approbation.

On croit que le Ministre Ghika sera renversé et que Monsieur Bratiano sera remis à la tête des affaires.

Mellinet

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 14 (Ministère des Affaires Etrangères C.P.C., Turquie, vol. 32, f. 271).

Ministerul Afacerilor Externe
Primită pe 30 octombrie
Descifrat

Depeșă telegrafică
București, 29 octombrie 1868

Duminică seara domnul Brătianu a luat cuvântul într-o întrunire electorală. Acestea au fost principalele pasaje din discursul său:

„Soarta noastră depinde numai de noi. Occidentul nu mai poate să ne ajute cu nimic. De acum înainte, trebuie să arborăm drapelul ortodoxismului împreună cu frații noștri *slavi*. Grecia, Serbia și România sunt chemate să rezolve problema Orientului. Veți rămâne indiferenți când creștinii se înarmează pentru a-și cuceri independența? Veți pieri neînarmați! Sacrificați-vă tot avutul pe altarul patriei. Credeți că principele Carol va rămâne inactiv în condițiile actuale? Dați-i mijloacele de a îndeplini lucruri mărețe. Am fost acuzat că aș fi mers prea departe, ca ministru, ei bine, vă declar că voi merge încă și mai departe.“

Aceste cuvinte incendiare raportate la principe au primit aprobarea sa.

Se crede că ministrul Ghica va fi înlăturat și că domnul Brătianu va fi pus la conducerea afacerilor.

Mellinet

11

1869 decembrie <4> /16, Paris. Raport al însărcinatului cu afaceri a.i. a) Austro-Ungariei la Paris, László Hoyos, către ministrul afacerilor externe al Austro-Ungariei, Friedrich Ferdinand Beust, despre consultările franco-engleze asupra intenției Guvernului român de a consacra denumirea de „România“.

No. 63. B.

Paris, le 16 Décembre 1869

Son Excellence

Monsieur le comte de Beust etc.,

Vienne

Monsieur le Comte,

Conformément aux ordres que Votre Excellence m'a fait l'honneur de me transmettre par le télégraphe, j'ai demandé au Prince de La Tour d'Auvergne si le Gouvernement français avait reçu une ouverture officielle au sujet de l'intention du Prince Charles de changer son titre en celui du Prince de la Roumanie.

Le ministre des Affaires étrangères après m'avoir répondu que tel n'était pas le cas m'informa que Lord Lyons était venu il y a quelques jours pour l'entretenir de cette question. L'Ambassadeur d'Angleterre lui avait dit que le Cabinet de Londres bien que tout disposé à accéder au désir du prince Charles de voir désormais désignées sous le nom de Roumanie les Principautés de Moldo-Valachie, tenait cependant avant de se prononcer à ce sujet à connaître les vues du Gouvernement français.

Le Prince de La Tour d'Auvergne répondit à Lord Lyons que le Cabinet des Tuileries ne verrait aucun inconvénient à ce que le Gouver-

nement moldo-valaque prît à l'avenir le titre de Gouvernement de la Principauté ou des Principautés de Roumanie; il croyait cependant convenable d'informer dès a présent la Cour suzeraine de cette manière de voir.

Ayant demandé au Ministre si d'après son avis le mot „Principauté“ devra être employé au singulier ou au pluriel, le Prince de la Tour d'Auvergne me dit que cette distinction n'avait pas été relevée dans son entretien avec l'Ambassadeur d'Angleterre, il pourrait du reste me donner connaissance de la dépêche qu'il avait il y a trois jours adressée à M. Bourrée et dont la teneur ne lui était pas présente à l'esprit.

Le ministre des Affaires étrangères a ajouté que bien que Lord Lyons ne lui en ait rien dit, il devait cependant supposer que c'était le Cabinet de Berlin qui faisait agir dans cette circonstance le Gouvernement britannique.

Veuillez...

Hoyos

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 324, c. 525-529 (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Politische Abteilung IX, Frankreich, K. 93).

Nr. 63. B.

Paris 16 decembrie 1869

Excelenței sale,
Domnului conte Beust etc.,
Viena

Domnule Conte,

Conform dispozițiilor pe care Excelența voastră mi-a făcut onoarea de a mi le transmite prin telegraf, l-am întrebat pe prințul La Tour d'Auvergne dacă Guvernul francez a primit o propunere oficială în legătură cu intenția prințului Carol de a-și schimba titlul în cel de prinț al României.

Ministrul afacerilor externe, după ce mi-a răspuns că nu s-a întâmplat acest lucru, m-a informat că lordul Lyons l-a vizitat în urmă cu câteva zile pentru a discuta această chestiune. Ambasadorul Angliei i-a spus că guvernul de la Londra, deși absolut dispus să îndeplinească dorința prințului Carol ca de acum înainte Principatele Moldo-Valahiei să fie desemnate sub numele de România, ține totuși ca înainte de a se pronunța în această privință să cunoască opinia Guvernului francez.

Prințul La Tour d'Auvergne i-a răspuns lordului Lyons că guvernul de la Tuilleries nu ar vedea nici un inconvenient ca Guvernul moldo-valah să-și ia în viitor denumirea de guvern al Principatului sau Principatelor

României; totodată, el crede că ar fi potrivit să informeze de pe acum Curtea suzerană despre acest mod de a vedea <lucrurile>.

Întrebându-l pe ministru dacă, după părerea lui, cuvântul „Principat“ va trebui folosit la singular sau la plural, prințul La Tour d’Auvergne mi-a spus că această distincție nu a fost relevată în convorbirea lui cu ambasadorul Angliei, dar că mi-ar face cunoscută depeșa pe care a adresat-o în urmă cu trei zile domnului Bourée și al cărui cuprins nu și-l mai amintește <exact>.

Ministrul afacerilor externe a adăugat că deși lordul Lyons nu i-a spus nimic, trebuie totuși să presupună că guvernul de la Berlin este cel care face ca Guvernul britanic să acționeze în acest sens.

Binevoii..

Hoyos

12

1869 decembrie <6>/18, Viena. Circulară a ministrului afacerilor externe al Austro-Ungariei, Ferdinand Beust, în legătură cu eventuala folosire a denumirii *Principatul României* de către oficialitățile Puterilor garante.

Vienne, le 18 Décembre 1869

- <1> Prince de Metternich, à Paris
- <2> Comte Apponyi, à Londres
- <3> Baron Kübeck, à Florence

ad 1 et 2:

En me référant à mes télégrammes du 14 et du 17 de ce mois.

ad 1, 2 et 3:

Je vous transmets dans l’annexe ¹ copie de la dépêche que j’ai adressée à M. le Baron de Prokesch au sujet du désir du Gouvernement des Principautés Unies de Moldavie et de Valachie de substituer dans leurs relations internationales la dénomination de Principauté de Roumanie à celle qui avait été employée jusqu’ici officiellement.

Nous avons cru devoir recommander confidentiellement à la Porte de ne pas opposer des difficultés à l’accomplissement de ce voeu du Gouvernement princier.

Cette concession ne nous semble offrir aucun danger réel pour les intérêts du Gouvernement ottoman et en accordant cette satisfaction aux désirs du Prince Charles on prévient des aspirations moins compatibles avec le maintien de la suzeraineté du Sultan.

ad 1 et 2:

Nous espérons que le Gouvernement français /anglais s'exprimera à Constantinople dans un sens analogue aux instructions que nous avons envoyées au Baron de Prokesch. J'autorise Votre Altesse / Votre Excellence à donner confidentiellement connaissance de l'annexe à M. le Prince de la Tour d'Auvergne / Lord Clarendon en lui demandant si ses vues sur cette question concordent avec les nôtres.

ad 3:

L'annexe de la présente dépêche n'est destinée qu'à Votre information personnelle. Elle devra seulement servir de règle au langage de Votre Excellence s'il se présente une occasion de donner des explications sur les vues et l'attitude du Gouvernement Imperial et Royal dans cette question.

ad 1, 2 et 3:

Recevez...

Beust

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 324, c. 555-557 (Haus- Hof- und Staatsarchiv Wien, Politische Abteilung IX, Frankreich, K. 94).

Viena, 18 decembrie 1869

- <1> Prințului Metternich, la Paris
- <2> Contelui Apponyi, La Londra
- <3> Baronului Kübeck, la Florența

pentru 1 și 2:

Referindu-mă la telegramele mele din 14 și 17 ale acestei luni.

pentru 1, 2 și 3:

Vă trimit în anexă¹ copia depeșei pe care am adresat-o domnului baron Prokesch în legătură cu dorința guvernului Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei de a folosi în relațiile lor internaționale denumirea de Principatul României, în locul celei folosite până acum oficial.

Am considerat că trebuie să recomandăm în mod confidențial Porții să nu facă dificultăți îndeplinirii acestei dorințe a guvernului princiar.

Această concesie nu ne pare a prezenta vreun pericol real pentru interesele Guvernului otoman și acordând această satisfacție dorinței prințului Carol prevenim aspirații mai puțin compatibile cu menținerea suzeranității sultanului.

pentru 1 și 2:

Sperăm că Guvernul francez / englez se va exprima la Constanti-
nopol într-un sens analog instrucțiunilor pe care le-am transmis baronului
Prokesch. Autorizez pe Alteța voastră / Excelența voastră să aduceți în
mod confidențial la cunoștința domnului prinț La Tour d'Auvergne /
Lordului Clarendon anexa, întrebându-l dacă vederile lui în această
chestiune concordă cu ale noastre.

pentru 3:

Anexa prezentei depeșe nu este destinată decât pentru informarea
dumneavoastră personală. Ea va trebui să servească numai pentru
reglementarea limbajului Excelenței voastre, dacă va apărea o ocazie de a
da explicații asupra vederilor și atitudinii guvernului imperial și regal în
această chestiune.

pentru 1, 2 și 3:

Primiți...

Beust

---

¹ Nu se află pe rolă.

13

1870 februarie 5/ <17>, Belgrad. Instrucțiuni ale locțiitorului
ministrului afacerilor externe al Serbiei, D. Matici, către agentul
diplomatic al Serbiei la București, cu privire la folosirea titlului
de „România“ în relațiile internaționale.

N. 399

5 Februara 1870

U Beogradu

Gospodine Zastupniče

Odgovarajući na vaš izveštaj od 16 pr. m. No 21 čast mi je javiti vam,
kako je kneževskoj vladi milo bilo kad smo videli, da rumunska vlada želi,
da se njenoj zemlji u medjunarodnim odnošajima daje titula „Rumunija“,
saglasno sa ustavom zemaljskim, pošto su jedinstvom predjašnjih dveju
Kneževina, Moldavije i Vlaške, stopljene sad obe zemlje u jednu državu.

Vi ste, Gospodine Zastupniče. ovlašćeni, da saobštite rumunskom
Ministru, kako se mi u našim poznatim dobrim željama za napredak
Rumunije i za ostvarenje njenih pravednih narodnih teženja, samo
radovati možemo ovom koraku rumunske vlade.

Tom prilikom izvolite spomenuti, da smo mi, rukovodjeni takvim prijateljskim raspoloženjem, i do sada već poodavno upotrebljavali titulu „Rumunija“ u našim odnišajima s'njom; i po tome ovaj sadanji akt rumunske vlade nama je ne samo drago potvrđenje dosadanje naše praklike u tom pogledu, nego i povod da po solidarnosti našeg položaja i istoriske sudbine čestitamo Rumuniji taj korak, želeći joj kod stranih dvorova najbolji uspeh.

Primate, Gospodine Zastupniče, i ovom prilikom uverenje moga poštovanja.

Zastupnik
Ministra Inostranih Dela,
Ministar
Prosvete i Crkvenih Dela,
D. Matic

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme, Iugoslavia, r. 21, c. 441–442 (Arhiv Srbije, Beograd, Knjažesko srpska agencija u Bukureštu, F.I. nr. 28, kut. 5/1870, nr. 93).

Nr. 399
5 februarie 1870
Belgrad

Domnule Reprezentant,

Răspunzând la raportul dv. din 16 luna trecută, cu nr. 21, am onoarea a vă comunica bucuria pe care a avut-o guvernul princiar văzând că Guvernul român dorește să se atribuie țării sale în relațiile internaționale titlul „România“, conform Constituției naționale, după ce prin unirea celor două principate anterioare, Moldova și Țara Românească, ambele țări s-au contopit într-un singur stat.

Sunteți împuternicit, domnule reprezentant, de a transmite ministrului român că noi, animați de cunoscutele și bunele dorințe privind progresul României și realizarea aspirațiilor sale naționale drepte, nu putem decât să ne bucurăm pentru acest pas al Guvernului român.

Cu această ocazie, binevoști a aminti că noi, conduși de astfel de sentimente prietenești, am utilizat și până acum, încă mai mult, denumirea „România“ în relațiile noastre cu ea și, de aceea, actualul act al Guvernului român constituie pentru noi nu numai o confirmare a practicii

noastre în această privință, ci și un prilej ca prin solidaritatea poziției noastre și a destinului istoric, să felicităm România pentru pasul făcut, urându-i cel mai mare succes la Curțile străine.

Primiți, domnule reprezentant, și cu această ocazie asigurarea considerațiunii mele.

Locuitor al ministrului afacerilor străine,
ministru al învățământului și
treburilor bisericești,
D. Matici

14

1870 noiembrie 23/decembrie 15, București. Raport al consulului belgian în România, Bartholeyns de Fosselard, către ministrul de externe al Belgiei, baronul Jules Joseph d'Anethan, prezentând situația politică din România; aspirațiile manifestate în această țară spre neutralitate și independență, atitudinea Porții și Marilor Puteri față de aceste tendințe.

Bucarest Nov. 23/Dec. 5, 1870

No. 11

Monsieur le Baron,

Quoique l'on ne semble pas avoir reçu ici jusqu'à présent des informations officielles au sujet de l'acceptation d'une Conférence, néanmoins les télégrammes arrivés simultanément de St. Petersbourg et de Constantinople, en annonçant que les prétentions de la Russie seraient soumises aux délibérations des Grandes Puissances, ont dissipé pour le moment les craintes d'occupations étrangères et les appréhensions de conséquences sérieuses qu'un conflit aurait nécessairement amenées pour la Roumanie.

C'est vers le Congrès donc que se portent maintenant les regards.

La situation de la Roumanie y sera-t-elle agitée? Quelque personnes paraissent le croire, dans leur opinion même la Porte elle même, afin de s'assurer désormais une barrière contre toutes tentatives d'envahissement, serait disposée à abandonner sa suzeraineté sur les Provinces-Unies, et proposerait à la Conférence d'ériger, sous la garantie des Grandes Puissances, la Roumanie en Etat neutre et indépendant. C'est vers ce but certainement que tendent les aspirations générales en ce pays.

Un journal de Bucarest, comme vous l'avez vu, Monsieur le Ministre, par l'article que j'ai eu l'honneur de vous signaler récemment, s'est déjà

occupé de cette question. Il me revient de bonne source qu'en Haut-lieu on regrette maintenant cet article parceque sa publication a coïncidé précisément avec celle de la note Russe.¹

Toutefois l'on mesure déjà à l'avance le degré d'opposition qu'un projet de cette nature ne peut manquer de rencontrer de la part des Puissances voisines qui ont un intérêt à conserver leur contrôle sur le Danube. L'Autriche principalement, à laquelle on attribue des tendances d'extension vers l'Orient, afin d'y trouver une compensation à l'influence qu'Elle a perdue en Allemagne, se prépare surtout, dit-on, à élever la voix. Elle comprend l'importance de la Vallée Danubienne, et par la direction qu'elle donne à ses chemins de fer l'on voit combien elle doit tenir à ce grand canal qui met l'Empire Austro-Hongrois en communication avec la Mer Noire.

Les débats parlementaires n'ont guère présenté qu'un intérêt local depuis l'ouverture de la session, donnant lieu néanmoins à des attaques assez vives contre le Ministère. Il s'est passé, toutefois, un fait significatif de l'esprit qui anime la majorité de la Chambre envers le Prince Charles. Le Député Candiano, compromis dans la conspiration de Ployeste, se trouvait encore en prison. La Chambre a déclaré qu'il n'y avait plus lieu de détenir M. Candiano, le procès étant terminé, et a demandé son élargissement par 54 voix contre 14. La conspiration de Ployeste avait pour objet, vous vous en souvenez, Monsieur le Ministre, la proclamation de la République et la déchéance de Son Altesse.

Veillez agréer, ... etc.

Bartholeyns de Fosselard

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 4, c. 43-46; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur. Bruxelles. Correspondance Politique. Légations. Roumanie, vol. 3, 1861-1870, doc. no. 188).

Nr. 11

București, 28 noiembrie / 5 decembrie 1870

Domnule Baron,

Deși nu se pare că aici s-ar fi primit până în prezent informații oficiale în legătură cu acceptarea ținerii unei conferințe, totuși telegramele sosite în același timp de la St. Petersburg și Constantinopol, anunțând că cererile Rusiei ar fi supuse deliberărilor Marilor Puteri, au împrăștiat pentru moment temerile privind ocupațiile străine și îngrijorarea în

legătură cu consecințele serioase pe care le-ar atrage în mod necesar după sine un conflict pentru România.

Spre un congres deci se îndreaptă acum privirile.

Va fi oare abordată la acest congres situația României? Unele persoane par să o creadă; în opinia lor, chiar Poarta, pentru a-și asigura de acum înainte o barieră împotriva tuturor tentativelor de invazie, ar fi dispusă să renunțe la suzeranitatea sa asupra Provinciilor Unite, și ar propune la Conferință să ridice România, sub garanția Marilor Puteri, la statutul de stat neutru și independent. Tocmai spre acest scop tind în mod cert aspirațiile generale în această țară.

Un ziar din București, după cum ați văzut, domnule ministru, din articolul pe care am avut onoarea să vi-l semnalez recent, se ocupă de această problemă. Îmi parvine dintr-o sursă sigură că la Curte este regretat acum acest articol, căci publicarea sa a coincis exact cu cea a notei ruse.¹ Totuși, este apreciat dinainte gradul de opoziție pe care un proiect de acest fel nu poate să nu-l întâmpine din partea puterilor vecine care au un interes să mențină controlul asupra Dunării. Austria, în principal, căreia i se atribuie tendințe de expansiune spre Orient pentru a găsi acolo o compensație a influenței pe care a pierdut-o în Germania, se pregătește totuși, se spune, să ridice glasul. Ea înțelege importanța Văii Dunării și prin direcția pe care o dă căilor sale ferate se vede bine cât trebuie să țină ea la acest mare canal ce pune Imperiul austro-ungar în legătură cu Marea Neagră.

Dezbaterile parlamentare nu au prezentat decât un interes local de la deschiderea sesiunii, dând totuși loc la atacuri destul de vii împotriva guvernului. S-a petrecut cu toate acestea un fapt semnificativ, pentru starea de spirit care animă majoritatea Camerei față de prințul Carol. Deputatul Candiano, compromis în conspirația de la Ploiești, se află încă în închisoare. Camera a declarat că nu mai are rost ca domnul Candiano să fie deținut, procesul fiind terminat, și a cerut eliberarea sa cu 54 de voturi contra 14. Conspirația de la Ploiești avea drept scop, vă amintiți, domnule ministru, proclamarea Republicii și îndepărtarea Alteței sale.

Vă rog să primiți, ... etc.

Bartholeyns de Fosselard

---

¹ Nota lui Gorceakov remisă Guvernului otoman la 15 noiembrie 1870, prin care cerea anularea Tratatului de la Paris din 1856.

1870 decembrie 17/19, Viena. Raport al agentului diplomatic belgian la Viena, Jonghe d'Ardoye, către ministrul de externe al Belgiei, Jules Joseph d'Anethan, referitor la un proiect de conferință asupra Mării Negre și la Memoriul Principatelor Unite adresat Puterilor europene.

Légation de Belgique

Vienne, le 19 Décembre 1870

N. 268/326

A Son Excellence

Monsieur le Baron d'Anethan

Bruxelles

Monsieur le Baron,

Jusqu'à présent la France n'a pas décidé encore de ses intentions définitives au sujets de la Conférence appelée à examiner la question de la Mer Noire. Monsieur de Beust désire beaucoup que le Gouvernement de la Défense Nationale s'y faire représenter. Après la dernière démarche de Monsieur le Comte de Mosbourg à Pesth, son Excellence a de nouveau cherché, mais en vain, à persuader au Cabinet de Londres l'urgence qu'il y aurait à faire de nouvelles démarches à Versailles, en voie d'un armistice qui permettrait la constitution d'un Gouvernement régulier en France et il a ensuite chargé le Prince de Metternich de représenter au Gouvernement de Tours les avantages qu'il y avait pour lui à prendre part à la Conférence, l'entrée de ses représentants à cette réunion équivalant jusqu'à un certain point à sa reconnaissance de fait par les Gouvernements qui y assisteront.

Quoiqu'il en soit M. de Beust ne voit pas d'empêchement absolu aux travaux de la Conférence si la France ne s'y fait pas représenter. Elle pourra toujours ratifier ses décisions plus tard.

Tous les bruits qui ont couru sur les négociations directes entre la Porte et la Russie en vue d'un arrangement direct du conflit Russo-Turc sont formellement démentis par M. de Beust et par l'Ambassadeur de Turquie sec. Y a-t-il eu oui ou non quelque fondement à ces bruits très accrédités, je ne pourrais l'affirmer, mais en tous les cas aucune négociation de ce genre n'a lieu en ce moment. Monsieur le Comte de Beust déclare très ouvertement que la conduite de la Porte n'a jamais cessé d'être correcte et qu'elle n'a nullement cherché à se séparer de ses alliés, et Thalil Bey affirme que tous ces bruits ont été répandus à dessein par le général Ignatieff et les agents russes.

D'après ce que l'on apprend ici de Saint Pétersbourg on se persuade que la Russie désire la solution pacifique du conflit qu'elle a soulevé et il résulte d'une conversation entre le Prince Gortchakoff et Sir Andrew Buchanan qu'elle ne cherchera pas sérieusement à s'opposer à la Conférence, à ce que sa démarche soit considérée comme non avenue.

Ces dispositions pacifiques n'empêchent pas le Gouvernement Russe d'agir avec une extrême activité en vue de ses intérêts en Grèce, en Serbie, en Bosnie et dans les Principautés. Le changement de Ministère qui vient d'avoir lieu à Athènes et qui a eu pour résultat de placer à la tête du pouvoir des hommes dévoués à sa cause est un résultat dû à ces efforts. La Porte ne semble pas redouter beaucoup les manœuvres des agents secrets du cabinet de Saint Pétersbourg qui s'approprient, paraît-il, pour leur usage particulier, une partie des fonds considérables qu'ils possèdent pour soulever, au moment propice, les populations contre le Sultan.

La Serbie, bien organisée et bien gouvernée se sent assez forte pour croire à un brillant avenir indépendant et la Russie y a perdu beaucoup de son prestige; elle en est arrivée au point où le vasselage de la Russie ne lui sourit pas plus que celui de la Porte; elle a des visées plus hautes et les promesses ainsi que l'or moscovite n'y ont pas grand succès.

Les Principautés Danubiennes plus accessibles à la corruption, terre classique de toutes les intrigues et de toutes les démoralisations, offrent un terrain plus propice aux agents secrets de la Russie. C'est à des consuls du Gouvernement de Pétersbourg que l'on attribue la démarche inattendue du Prince Charles de Roumanie qui vient de faire parvenir par ses agents aux Puissances signataires du traité de Paris une communication qui ne tend à rien moins qu'à dénoncer les articles de ce traité qui concernent les Principautés Danubiennes.

D'après cette communication le Prince Charles déclare que malgré les modifications que, en ce qui concerne la Roumanie ont amélioré depuis 1856 les stipulations de ce traité, cet acte continue cependant à empêcher la consolidation de la Roumanie et son développement régulier.

Cette démarche qui n'a pas d'autre but que de sustraire les Principautés à la suzeraineté bien plus nominale que réelle de la Porte se retranche dans les limites des plaintes et des recriminations. Le Gouvernement de Bucarest évite de formuler encore aucune intention ou proposition formelle. Pour le moment les Puissances auxquelles ces communications ont été adressées pourront se borner à en prendre connaissance aussi longtemps que le Prince Charles ne cherchera pas par des actes à secouer les derniers liens qui enchaînent encore sa complète indépendance. Monsieur le Comte de Beust qui en présence du sans-çaçon avec lequel sont traités aujourd'hui les conventions internationales ne

goutait que très médiocrement les projets mis en avant d'après lesquelles les Principautés auraient pu être érigées en un Etat neutre et indépendant dont la neutralité eut été placée comme celle de la Belgique sous la garantie collective des Grandes Puissances. n'est nullement disposé non plus à donner suite pour le moment à la communication Roumaine et il n'est guère probable qu'elle soit accueillie plus favorablement à Londres qu'à Vienne.

A en juger par les déclarations de Monsieur de Bismarck d'après lesquelles la Prusse serait complètement désintéressée dans les questions de la Roumanie on serait porté à croire que le Cabinet de Berlin est resté étranger à la démarche du prince Charles, mais on se persuade difficilement en même temps que ce jeune prince eût agi comme il vient de le faire sans l'avis et l'assentiment du chef de la Maison de Hohenzollern.

L'on devrait dans se dernier cas considérer cette démarche comme une nouvelle preuve de l'alliance aussi intime que jamais qui unit la Prusse à la Russie et des intentions bien arrêtées de ces deux Puissances de s'aider mutuellement pour faciliter par tous les moyens en leur pouvoir, la réalisation des plans ambitieux de leur politique réciproque.

J'ai l'honneur...

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 25, c. 481-486; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Autriche-Hongrie, vol. 37 (1870) nr. 140).

Legăția Belgiei

Nr. 268/326

Viena, 19 decembrie 1870

Excelenței sale,

Domnului baron d'Ancthan

Bruxelles

Domnule Baron,

Până în prezent Franța nu a hotărât încă în privința intențiilor definitive referitoare la Conferința chemată să examineze problema Mării Negre. Domnul de Beust dorește mult ca guvernul Rezistenței Naționale să se facă reprezentat aici. După ultimul demers al dl. conte de Mosbourg la Pesta, Excelența sa a căutat din nou. dar în zadar, să convingă Cabinetul de la Londra de caracterul de urgență al unor noi demersuri la Versailles în vederea unui armistițiu care ar permite alcătuirea unui guvern normal

în Franța; apoi l-a însărcinat pe prințul de Metternich să arate guvernului de la Tours avantajele care ar rezulta pentru el participând la Conferință, participarea reprezentanților săi la această reuniune echivalând, până la un punct, cu recunoașterea sa de fapt de către guvernele de față.

Oricum ar fi, domnul de Beust nu vede un obstacol absolut pentru lucrările Conferinței în neparticiparea Franței. Ea va putea oricum ratifica hotărârile acesteia mai târziu.

Zvonurile care au circulat asupra tratatelor directe între Poartă și Rusia în vederea unui aranjament direct al conflictului ruso-turc sunt dezmințite formal de către domnul de Beust și tăios de către ambasadorul Turciei. Dacă există sau nu vreun temei pentru aceste zvonuri foarte răspândite n-aș putea să o spun, dar, în orice caz, nici un fel de tratative de acest gen n-au loc în acest moment. Domnul conte de Beust declară foarte deschis că poziția Porții n-a încetat niciodată să fie corectă și că ea n-a încercat deloc să se separe de aliații săi, iar Thalil bei afirmă că toate aceste zvonuri au fost răspândite intenționat de către generalul Ignatiev și agenții ruși.

Potrivit celor aflate aici de la Petersburg te convingi că Rusia dorește rezolvarea pașnică a conflictului pe care l-a stârnit și dintr-o convorbire între prințul Gorceakov și sir Andrew Buchanan rezultă că Rusia nu va căuta în mod serios să se opună conferinței pentru ca demersul său să nu fie considerat ca neavenit.

Dispoziția aceasta pașnică nu împiedică Guvernul rus să acționeze cu o energie deosebită în direcția intereselor sale în Grecia, în Serbia, în Bosnia și în Principate. Schimbarea de minister care tocmai a avut loc la Atena și care a avut ca rezultat plasarea în fruntea autorității de stat a unor oameni devotați cauzei sale este un rezultat datorat acestor eforturi. Poarta nu pare a se teme prea mult de manevrele agenților secreți ai Cabinetului de la Petersburg care-și aproprie, pentru uzul lor particular, o parte din fondurile considerabile de care dispun pentru a ridica, la momentul oportun, populația împotriva sultanului.

Serbia, bine organizată și bine condusă, se simte destul de puternică ca să creadă într-un viitor independent strălucit și Rusia și-a pierdut aici mult din prestigiul ei; Serbia a ajuns în situația în care vasalitatea față de Rusia nu-i surăde mai mult decât aceea față de Poartă. Are năzuințe mai înalte și promisiunile, precum și aurul moscovit, n-au aici mare succes.

Principatele dunărene, mai accesibile corupției, pământ clasic al tuturor intrigilor și al tuturor descurajărilor, oferă un teren mai favorabil agenților secreți ai Rusiei¹. Demersul neașteptat al prințului Carol al

României, care recent a pus să se transmită, prin agenții săi diplomatici, puterilor semnatare ale Tratatului de la Paris un memoriu care urmărește nimic mai puțin decât denunțarea articolelor din acest tratat privitoare la Principatele dunărene, este atribuit tocmai consulilor guvernului de la Petersburg.²

Potrivit acestui memoriu, prințul Carol declară că în ciuda modificărilor care, în ceea ce o privește pe România, au ameliorat după 1856 prevederile acestui tratat, actul acesta continuă totuși să împiedice consolidarea României și dezvoltarea sa regulată.

În dosul plângerilor și imputărilor se ascundea demersul acesta, care nu are alt scop decât scoaterea Principatelor de sub suzeranitatea mai mult nominală decât reală a Porții. Guvernul de la București evită încă să formuleze vreo intenție sau propunere formală. Pentru moment puterile cărora le-a fost adresat acest memoriu se vor putea mărgini să ia cunoștință de el, atâta timp cât prințul Carol nu va căuta să scuture prin anumite acțiuni ultimele legături care înlănțuie încă deplina sa independență. Domnul conte de Beust (care în prezența lipsei de considerație cu care sunt privite astăzi tratatele internaționale apreciază prea puțin proiectele avansate prin care Principatele ar putea fi transformate într-un stat neutru și independent, a cărui neutralitate ar fi pusă, precum a Belgiei, sub garanția colectivă a Marilor Puteri), nu este dispus nici să dea curs, pentru moment, comunicării române și este puțin probabil ca aceasta să fie mai bine primită de Londra ca la Viena.

Judecând după declarațiile domnului de Bismarck, potrivit cărora Prusia ar fi complet dezinteresată de problemele privind România, am putea crede că guvernul de la Berlin a rămas străin de demersul prințului Carol, dar în același timp ne vine greu să credem că acest tânăr prinț a acționat așa cum a făcut-o fără avizul și asentimentul șefului Casei de Hohenzollern.

În acest din urmă caz ar trebui să considerăm acest demers ca o nouă dovadă a alianței mai intime ca niciodată care leagă Prusia de Rusia și a intențiilor bine stabilite ale acestor două puteri de a se ajuta reciproc pentru a favoriza, prin toate mijloacele ce le stau la dispoziție, realizarea planurilor ambițioase ale politiciii lor reciproce.

Am onoarea...

---

¹ Faptele îl dezmint cu totul pe autor. E de ajuns să ne referim în acest sens la evenimentele care au premers războiului româno-ruso-turc din 1877-1878 și la acelea din timpul și de după acest război pentru a ne convinge de contrariul.

² Documentul pe care îl are în vedere autorul, pe cât se pare, este scrisoarea prin care domnitorul Carol solicită Puterilor garante schimbarea statutului internațional al României; o inițiativă românească ce viza desprinderea tânărului stat român de Poarta otomană.

1870 decembrie 16/28, Bruxelles. Instrucțiuni ale ministrului de externe al Belgiei, baronul d'Anethan către consulul general belgian la București, Bartholeyns de Fosselard informându-l despre reacțiile stărnite de demersurile reprezentanților români în străinătate, în vederea obținerii independenței.

Ministère des Affaires Etrangères

Minute

Direction A No. 3457

No. d'ordre 120

Bruxelles, le 28 déc. 1870

<Monsieur> le Consul Général,

J'ai l'honneur de vous accuser la réception de votre correspondance politique, jusque et y compris la lettre du 28 novembre / 10 Décembre, No. 15. J'en ai pris connaissance avec intérêt et je vous en remercie.

Vous avez eu soin de me signaler les aspirations que les événements des dernières semaines ont fait naître en Roumanie et qui tendent à la transformation de ce pays en un Etat neutre et indépendant.

Depuis lors une démarche du Gouvernement Princier est venue confirmer l'existence de ses aspirations; dans une communication qu'il vient de faire parvenir aux puissances signataires du Traité de Paris, le Ministre du Prince Charles déclare que, malgré les modifications qui ont amélioré la situation de la Roumanie depuis 1856, cet acte international continue cependant à empêcher la consolidation de la Roumanie et un développement régulier.

Cette communication qui semble...¹ les Principautés à la suzeraineté de la Porte, ne contient d'ailleurs aucune proposition formelle de changer en leur faveur la situation qui leur a été faite en 1856.

A Vienne, il semble qu'on ne goûte que très médiocrement les projets qui sont mis en avant et le Chancelier d'Austro-Hongrie ne voit pas sans déplaisir le sans-façon avec lequel les actes internationaux les plus importants sont traités aujourd'hui.

Il n'est guère probable qu'à Londres et pour les mêmes motifs la communication soit accueillie plus favorablement qu'à Vienne.

Agréer, ... etc.

d'Anethan

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 4, c. 56-57; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur. Bruxelles. Correspondance Politique. Légations. Autriche-Hongrie. Vol. 3, 1861-1870, doc. no. 191).

Domnule Consul General,

Am onoarea să vă confirm primirea corespondenței dv. politice până la și inclusiv scrisoarea din 28 noiembrie / 10 decembrie, nr. 15. Am luat cunoștință de această corespondență cu interes și vă mulțumesc pentru ea.

Ați avut grijă să-mi semnalati aspirațiile cărora le-au dat naștere în România ultimele evenimente și care năzuiesc spre transformarea acestei țări într-un stat neutru și independent.

De atunci un demers al guvernului princiar a venit să confirme existența acestor aspirații; într-o comunicare pe care a transmis-o de curând puterilor semnatare ale Tratatului de la Paris, ministrul prințului Carol declară că în ciuda modificărilor care au îmbunătățit situația din România din 1856 încoace, acest act internațional continuă totuși să împiedice consolidarea României și dezvoltarea ei normală.

Această comunicare ce pare...¹ principatele la suzeranitatea Porții, nu conține, de altfel, nici o propunere concretă de schimbare în favoarea lor a situației ce le-a fost creată în 1856.

La Viena se pare că nu se apreciază decât oarecum proiectele ce au fost avansate și cancelarul Austro-Ungariei nu privește fără o oarecare neplăcere maniera lipsită de reținere cu care sunt tratate astăzi actele internaționale cele mai importante.

Nu este totuși probabil decât la Londra – și pentru aceleași motive – ca această comunicare să fie primită mai favorabil decât la Viena.

Primiți, ... etc.

d'Anethan

---

¹ Ilizibil în text.

17

<1870 decembrie 28>/1871 ianuarie 9, Versailles. Scrisoare a cancelarului Otto von Bismarck către prințul Carol, exprimând reacția previzibilă a Turciei, Angliei, Franței, Austro-Ungariei și Rusiei la propunerea acestuia de schimbare a statutului României și imposibilitatea pentru Germania de a interveni eficient în situația din Orient din cauza războiului cu Franța.

Abschrift

Versailles, den 9. Januar 1871

Euere Hoheit bitte ich ehrerbietigst um Verzeihung, wenn ich zur Beantwortung des gnädigen Schreibens vom 14-ten Dezember mich der Hand des Geheimen Legationsrath von Keudell bediene; eigenhändig zu schreiben wird mir durch Krankheit im Augenblick fast unmöglich

gemacht, und ich möchte doch nicht länger zögern, das Vertrauen, welches Ew. Hoheit mir so gnädig gezeigt haben, durch eine offene Darlegung meiner persönlichen Auffassung zur erwidern.

Ich kann die inneren Verhältnisse von Rumänien und die Mittel, welche Ew. Hoheit in denselben finden könnten, um die obwaltenden Schwierigkeiten zu überwinden und Ihrer Regierung einen fastern Halt zu geben, nicht beurtheilen.

Ich muss annehmen, dass die in dem Charakter und der Vorgeschichte der Nation liegenden Hindernisse für ein geordnetes Staatsleben fast unüberwindlich seien, da es Ew. Hoheit bei dem edlen Willen und den reinen Gesinnungen, die Sie bessern, bisher nicht gelungen ist, Einrichtungen zu schaffen, auf welche Sie auf der Aussichrung Ihrer Intentionen sich stützen könnten. Ob dazu noch jetzt Aussicht vorhanden ist, werden Ew. Hoheit allein beurtheilen können.

Was aber die Beziehungen zu dem Ausland betrifft, so darf ich Ew. Hoheit, wengleich zu meinen tiefen Bedauern, doch nicht verhehlen, dass ich die Hoffnung auf eine Unterstützung von den auswärtigen Mächten für illusorisch ansehen muss, und dass ich auch von dem letzten Schritt Ew. Hoheit keinen Erfolg erwarte.

Was auch die Ursachen sein, und wie viel Missverständnisse oder Einflüsterungen dazu mitgewirkt haben, es ist jedenfalls nicht gelungen, das Misstrauen der Pforte zu beseitigen, und sie zu der Ueberzeugung zu bringen, dass die Vereinigung der Fürstenthümer unter der Regierung Ew. Hoheit ihrer Lehnherrschaft über dieselben ungefährlich sei, und dass die Zustände, welche der Rücktritt Ew. Hoheit herbeiführen könnte, für die Ruhe des Orients viel bedenklicher sein würden als der jetzige.

Die Englische Regierung hat niemals ein Interesse an die Donaufürstenthümer oder an der persönlichen Stellung Ew. Hoheit genommen; und die Haltung der Vertreter derselben scheint leider nicht der Art, dass die Vertrauen einflösen könnte. Wenn ich auch in London nicht gerade eine feindliche Gessinnung voraussetze, so ist da mit Sicherheit anzunehmen, dass England seine Politik auch in dieser Beziehung nicht von der des Sultans trenen werde.

Frankreich ist natürlich in diesem Augenblick ausser Betracht, ausser insofern es durch Intriguen und geheime Agitationen Ew. Hoheit entgegenzuwircken suchen möchte, in der Hoffnung, Preussen dadurch zu kränken oder zu schädigen.

Von der Oesterreichischen Auffassung hat die bisherige Erfahrung hinreichendes Zeugniß abgelegt.

Ich habe lange Zeit die Hoffnung gehegt, dass Ew. Hoheit in St. Petersburg eine wirksame Stütze finden würden, und habe daher immer die Rücksichtnahme auf Russland empfohlen. Auch jetzt hege ich noch keinen Zweifel an den persönlichen Gesinnungen Seiner Majestät des

Kaisers von Russland, welcher ohne Zweifel für Ew. Hoheit Person die besten und freundschaftlichsten Wünsche hegt. Aber ich habe mich namentlich in der letzten Zeit zu meinem Bedauern durch manche Symptome überzeugen müssen, dass dies persönliche Wohlwollen durch die traditionelle Auffassung der russischen Politik, welche der Vereinigung der beiden Fürstenthümer entgegen ist, überwogen wird. Die Tatsache, dass Ew. Hoheit von Russland keine auch nicht eine diplomatische Unterstützung zu erwarten haben, ist mit dieser traditioneller Politik in Einklang, während mir für die feindliche Haltung der Wiener Politik gegen Ew. Hoheit jede vom Standpunkte der oesterreichisch-ungarischen Politik mögliche logische Erklärung fehlt.

Es ist ja nur natürlich, wenn Ew. Hoheit zunächst auf den hohen Chef Ihres Hauses, auf Preussen und Deutschland blicken. Ew. Hoheit wissen, wie Seine Majestät der König für Höchstdieselben gesinnt ist; aber Ew. Hoheit wissen auch, dass die jetzige Kriegslage es für Deutschland Umnöglich macht, in die Verhältnisse im Osten unter den oben angeführten Umständen wirksam einzugreifen.

Wenn ich das Facit aus all diesen Erwägungen ziehe, so kann ich nur zu dem Schlüsse kommen, dass Ew. Hoheit von aussen keine Hülfe, eher Uebelwollen erwarten dürfen, und daher Ihre Entschlüsse nur nach Ihrer Beurtheilung der Ihnen im eigenen Lande noch zu Gebote stehenden Hilfsmittel fassen müssen. Wenn Sie eine Crise erwarten, zu deren Ueberwindung Sie die besseren Elemente im Lande nicht ausreichend erachten, so scheint es mir vor Allem nur die durch die Rücksichten auf Sich und Ihr Haus gebotene Aufgabe zu sein, dass jeder Entschluss, den Sie fassen, auch wirklich als ein selbstständiger und freiwilliger, nicht durch äussere Gewalt aufgezwungener erscheine, und dass die reinen und edlen Motive, welche Ew. Hoheit dabei leiden würden, klar hervortreten.

Es ist mir schmerzlich, Ew. Hoheit keinen anderen Rath und keine besseren Hoffnungen geben zu können. Ich weiss aber, dass die patriotische Theilnahme und herzliche Freude an den Erfolgen unserer deutschen Armee, und an dem Glanze den das vorehrte Haupt unseres Königs umgiebt, selbst durch diese schmerzlichen persönlichen Erfahrungen bei Ew. Hoheit nicht getrübt werden, und schliesse mit der Hoffnung, dass Ihre Wünsche für einen baldigen ehrenvollen und gesicherten Frieden in Erfüllung gehen mögen!

Ehrerbietigst verharre ich,

Ew. Hoheit,

(gez.) von Bismarck

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme R.F.Germania, r. 101. c. 64-67; (Staatsarchiv Sigmaringen, HS, W, R 53, 69/1).

Rog pe Alteța Voastră în modul cel mai respectuos să mă scuze dacă pentru răspunsul la scrisoarea din 14 decembrie¹ mă folosesc de mâna consilierului de legăție von Keudell; pentru moment, din cauza bolii, îmi este aproape imposibil să scriu cu propria-mi mână și nu vreau totuși să mai întârziu a răsplăti încrederea pe care Alteța Voastră mi-a acordat-o cu atâta îngăduință, <de aceea> voi expune deschis opinia mea.

Eu nu pot face o apreciere asupra situației interne din România și nici asupra mijloacelor de care Alteța Voastră poate dispune acolo spre a învinge dificultățile pe care le întâmpinați și a da guvernării voastre o poziție mai puternică. Trebuie să presupun că obstacolele din calea unei vieți statale în ordine, provenind din caracterul și din istoria anterioară a națiunii, sunt aproape insurmontabile, având în vedere că Alteța Voastră, cu nobila dorință și cu intențiile pure care vă animă, nu ați reușit până acum să creați un mecanism pe care să vă puteți sprijini în realizarea intențiilor Voastre. Dacă mai există vreă perspectivă în acest sens, numai Alteța Voastră singur puteți aprecia.

Însă în privința raporturilor externe, deși spre adâncul meu regret, nu pot totuși ascunde Alteței Voastre că trebuie să consider ca iluzorie speranța într-un sprijin al Puterilor străine și nici în legătură cu ultimul pas făcut de Alteța Voastră nu aștept vreun succes.

Oricare ar fi cauzele și oricât ar fi contribuit neînțelegerile sau intrigile, în orice caz nu s-a reușit a se înlătura neîncrederea Porții și nu s-a reușit convingerea ei că Unirea Principatelor sub guvernarea Alteței Voastre nu pune în pericol suzeranitatea ei asupra acestora, că situația care ar rezulta din retragerea Alteței Voastre ar fi mult mai îngrijorătoare decât cea actuală pentru pacea în Orient.

Guvernul englez nu a arătat niciodată interes pentru Principatele dunărene sau pentru poziția personală a Alteței Voastre, iar atitudinea reprezentanților acestuia nu pare, din păcate, de natură a putea inspira încredere. Chiar dacă nu atribui Londrei o poziție deschis ostilă, cu siguranță că este de presupus că Anglia nu-și va despărți politica nici în această privință de cea a sultanului.

Desigur, în acest moment Franța nu intră în considerație – nu intră în măsura în care, prin intrigi și agitații secrete, nu ar încerca să acționeze împotriva Alteței Voastre, în speranța că astfel ar jigni Prusia sau i-ar aduce daune.

Despre gândurile Austriei, experiența de până acum constituie o dovadă grăitoare.

Eu am nutrit mult timp speranța că Alteța Voastră ar găsi la St. Petersburg un sprijin eficient și ca atare am recomandat mereu luarea în considerare a Rusiei. Nici acum nu am vreo îndoială în privința felului de a gândi al Maiestății Sale, țarul Rusiei, care fără îndoială nutrește față de persoana Alteței Voastre sentimentele cele mai bune și mai amicale. Dar, spre regretul meu, mai ales în ultimul timp, pornind de la unele simptome, a trebuit să mă conving că această bunăvoință personală este dominată de concepția tradițională a politicii rusești, care este opusă unirii celor două principate. Faptul că Alteța Voastră nu are de așteptat din partea Rusiei vreun sprijin, nici chiar diplomatic, este în consonanță cu această politică tradițională, în timp ce, din punctul de vedere al politicii austro-ungare, nu văd nici o explicație logică pentru atitudinea ostilă a politicii vieneze față de Alteța Voastră.

Este deci ceva firesc ca Alteța Voastră să privească în primul rând, spre șeful suprem al Casei Voastre, spre Prusia și Germania. Alteța Voastră cunoaște sentimentele de care Vă bucurați din partea Maiestății Sale Regale; însă Alteța Voastră știe totodată că situația actuală de război face imposibilă pentru Germania o intervenție eficientă în afacerile din Orient, în contextul menționat mai sus.

Dacă rezum toate aceste considerațiuni, nu pot ajunge decât la concluzia că Alteța Voastră nu se poate aștepta la nici un ajutor din afară – ci mai degrabă la rea-voință – și prin urmare hotărârile Voastre trebuie să le luați ținând seama numai de aprecierea Voastră asupra sprijinului pe care îl mai aveți în propria țară. Dacă Vă așteptați la o criză, pentru a cărei depășire apreciați că elementele mai bune din țară nu sunt suficiente, îmi pare că sarcina care se impune mai înainte de orice, din considerente referitoare la persoana Voastră și la Casa Voastră, este ca orice hotărâre pe care o Veți lua să apară și în realitate ca fiind liberă și independentă, nu impusă de o forță din afară, iar motivele nobile și pure care Vă vor conduce la acea hotărâre să apară cu claritate.

Mă mâhnește faptul că nu pot da Alteței Voastre nici un sfat și nici un fel de speranțe mai bune. Știu însă că simpatia patriotică și bucuria sinceră pentru succesele armatei noastre germane și pentru strălucirea care înconjoară fruntea venerabilă a regelui nostru nu sunt întunecate nici chiar prin aceste dureroase experiențe personale ale Alteței Voastre și închei cu speranța că urările Voastre pentru o pace apropiată, onorabilă și durabilă se vor putea împlini.

Cu cel mai profund respect,
rămân al Alteței Voastre
(semnat) von Bismarck

---

¹ Antecedentele sunt următoarele:

a) La 27 noiembrie / 9 decembrie 1870, cancelarul Bismarck transmitea consulului general prusian la București, Radowitz, să acționeze astfel încât Carol să amâne până după încheierea păcii franco-prusiene orice hotărâre de a se adresa Puterilor garante, o reactualizare a problemei românești complicând automat situația internațională. Instrucțiunea sosea însă tardiv, întrucât la 25 noiembrie / 7 decembrie 1870 Carol expediasse suveranilor Rusiei, Austro-Ungariei, Angliei, Prusiei și Italiei scrisori cu conținut identic în care, referindu-se la opoziția întâmpinată în țară, aprecia că nu mai poate domina situația și își exprima intenția de a abdica, propunând totodată ca viitorul țării să fie lămurit la congresul european ce urma să aibă loc; în scrisoare se insista asupra necesității schimbării constituției și asigurării din partea Europei a unui statut mai liber pentru România, subînțelegându-se chiar independența.

b) La 2 / 14 decembrie, Carol scria lui Bismarck că opinia acestuia în sensul abținerii de la orice demers pe lângă Puterile garante i-a fost comunicată prea târziu, după ce scrisorile către suverani fuseseră expediate; menționa și de această dată că nu va mai putea guverna România.

18

1873 <mai 24>/iunie 5, București. Raport al generalului Louis Bastaing de la Agenția și Consulatul general al Franței la București, către ministrul afacerilor externe al Franței, Jacques Victor Albert duce de Broglie, cu privire la un articol din ziarul „Presa“ care pune problema autonomiei totale a României față de Imperiul otoman și articolele din ziarul „Românul“ referitoare la independența deplină a țării.

Bucarest, 5 Juin 1873

Agence et Consulat
Général de France
Direction Politique
Nr. 82

La presse Roumaine concernant
l'autonomie politique
de la Roumanie

Son Excellence,
Monsieur le Duc de Broglie
Ministre des Affaires Etrangères

Monsieur le Ministre,

Par sa dépêche en date du 20 Mai dernier, Monsieur Schefer a rendu compte au département, sous le timbre de la Direction des Consuls et Affaires Commerciales, des mesures de quarantaine adoptées par le Conseil de Santé Ottoman, à l'égard de provenances de l'Empire Austro-Hongrois, par suite de l'apparition du Cholera-Asiatique à Pesta, mesures qui ont été en même temps étendues aux provenances des Principautés Unies.

La quarantaine rigoureuse imposée à ces Provinces, bien qu'elles soient entièrement exemptées de l'épidémie, ne pouvait manquer d'être préjudiciable à leurs intérêts commerciaux comme ils le sont à la Turquie elle-même, le mouvement d'échanges et les rapports journaliers d'une rive à l'autre du Danube n'étant pas dépourvus d'une certaine importance. Le Gouvernement Roumain avait présenté à ce sujet, par l'entremise de son Agent diplomatique, des réclamations au Gouvernement Ottoman, mais celui-ci a déclaré que la quarantaine établie sur les provenances de la Roumanie sera maintenue, tant que cette dernière admettra en libre pratique celles de l'Empire Austro-Hongrois.

Cet état de choses a fourni à l'un des principaux organes de la presse roumaine, „la Pressa“, l'occasion d'un article qui, en raison de l'attache officielle de ce journal, m'a semblé mériter d'être mis sous les yeux de Votre Excellence et j'ai l'honneur de Lui transmettre ci-joint la traduction qu'en a donnée le Journal français de Bucarest. Dans les arguments que développe l'article de la „Pressa“, avec l'assurance habituelle de cette feuille, on retrouve la pensée du Ministre actuel des Affaires Etrangères de la Roumanie dont les écrits ont fait connaître les prétentions absolues, en ce qui concerne l'autonomie intérieure des Principautés et leur situation politique vis à-vis de l'Empire Ottoman.

En regard de l'article dont il s'agit, je crois devoir reproduire ici, en substance deux remarquables articles de fond du principal journal de l'opposition, le „Romanul“ et qui pour avoir été publiés simultanément avec celui de la „Pressa“, mentionné plus haut, et un autre du même journal, motivé par un communiqué du Moniteur officiel, et ci-joint, aussi en traduction, n'en peuvent pas moins être considérés comme une réponse aux deux articles de la feuille de M. Boeresco.

Le „Romanul“ prend texte en quelque sorte des déclarations de ce ministre, touchant les droits de la Roumanie comme Etat absolument distinct et séparé de la Turquie, pour contester l'opportunité des vues politiques que sembleraient déceler ces déclarations.

„Les coryphées du régime actuel, dit la feuille de l'opposition, dans un langage sévère que je m'abstiens de reproduire, sentant le discrédit qui pèse sur lui et dans l'espoir de lui rendre la force morale qu'il a perdue, essaient de bercer la nation du mirage de quelque plan grandiose qu'il aurait conçu pour assurer l'indépendance complète de la Roumanie. Nous comprenons parfaitement (continue le Romanul) l'impatience qu'éprouvent certains hommes de rompre les anciens liens qui nous unissent à la Porte dont les hommes d'Etat entendent si mal les intérêts de l'Empire qu'au lieu de respecter nos anciens Traités qui nous assurent une grande

indépendance, ils ne cherchent qu'à empiéter sur nos droits et à nous humilier sans aucun profit pour les vrais intérêts de la Turquie. Mais la complète indépendance de la Roumanie et la proclamation de ce fameux Royaume, que quelques-uns des Ministres actuels prédiraient déjà en 1869, ne peut être réalisée que dans les trois hypothèses suivantes:

1° Lorsque la Roumanie sera assez prospère et assez forte pour que ses rapports avec la Turquie sur un autre pied que celui d'une parfaite égalité deviennent impossibles sans amener ces conflits journaliers entre le Suzerain et son vassale, car alors il ne resterait à l'Europe, dans l'intérêt de la tranquillité et de la paix générale, qu'à reconnaître et à sanctionner un fait accompli. C'est de cette manière qu'ont été fondés et reconnus définitivement les Royaumes de Grèce, de Belgique, d'Italie, c'est ainsi que les Serbes préparent la réalisation du royaume de Jon Duschane, après avoir repris possession des forts occupés par la garnison musulmane.

2° Lorsque dans le conflit Oriental il s'agira de fixer le sort de cette partie de l'Europe, la Roumanie se montrera assez pour que l'aréopage Européen doive tenir compte de sa volonté. Mais un pareil résultat implique la nécessité de préparatifs préalables d'une participation active et énergique dans ce grand conflit, c'est par ce moyen seulement que nous pourrions obtenir des Puissances Garanties la consécration de nos vœux légitimes. Or, qu'a-t-il fait par l'administration actuelle pour commencer tout au moins à nous mettre en position de reconquérir notre indépendance, dans les deux hypothèses sus-indiquées?

La prospérité générale s'est-elle accrue dans l'espace des quatre dernières années? Les finances ont-elles été améliorées? Les arsenaux sont-ils approvisionnés? La fabrication des fusils, des canons, des cartouches a-t-elle été conduite de façon à former de la population entière une armée prête à marcher aux frontières et à repousser avec succès toute invasion? A-t-il été fait quelque chose pour que le sentiment de nationalité, d'indépendance, de gloire Roumaine, en se réveillant, enflamme tous les cœurs, dans toutes les classes de la société? Les actes du Gouvernement enfin, ont-ils été de nature à ce que tout Roumain y voie l'expression la plus intelligente, la plus complète des vœux du pays, de la sollicitude pour ses intérêts moraux et matériels, afin qu'au premier appel du Gouvernement, le pays tout entier se lève pour le suivre sans la moindre hésitation? A toutes ces interrogations répondent les faits que nous enregistrons chaque jour à la charge du régime actuel“.

3° La troisième hypothèse dans laquelle la Roumanie pourrait retrouver son indépendance est celle où plusieurs ou une seule des Grandes Puissances Européennes seraient intéressées comme la France l'a

été en 1856, à fonder un Etat neutre puissant aux bouches du Danube. Cette hypothèse, les hommes du Gouvernement l'appellent „indépendance de la Roumanie par voie diplomatique“. Comme ils paraissent animés d'une grande confiance dans la réussite de cet expédient, nous allons examiner ce qu'il vaut et nous démontrerons (dit le „Românul“) que dans la situation actuelle de l'Europe l'entreprise que le Gouvernement veut se faire attribuer est non seulement pleine de périls, mais encore semble présenter les caractères d'une véritable intrigue qui menace l'existence même de l'Etat Roumain.

Cette troisième hypothèse, la reconnaissance de notre indépendance nationale par la voie purement diplomatique, sans qu'elle s'impose comme une nécessité créée par notre valeur propre, s'est présentée en 1856. Mais reportons-nous aux événements qui ont contribué à nous créer une position si exceptionnellement avantageuse: la France ne voulait pas perdre entièrement les fruits de la glorieuse campagne de Crimée, qui a été si loin de répondre aux sacrifices énormes qu'elle lui a coûtés; or, l'unique moyen qui s'offre au Gouvernement Français pour s'assurer un point d'appui en Orient, le seul élément sérieux sur lequel il pût compter en toute circonstance, c'était la nation Roumaine; la consolidation de notre Etat s'imposait donc à la France comme une nécessité de suprême importance. C'est guidé par ces considérations que le Gouvernement Impérial a été le premier à proposer et qu'il a soutenu devant les Cabinets Européens réunis en Conférence, l'idée de la constitution de nos provinces en un Etat indépendant gouverné par un Prince étranger; proposition qui ne portait aucune atteinte à l'intégrité de la Turquie, nos anciens traités nous assurant une position autonome et indépendante de l'Empire Ottoman. Cette idée de constitution d'un royaume de Roumanie, quoique n'entraînant pas une revendication générale du principe des nationalités, a pourtant concentré auprès de presque toutes les Puissances des résistances sinon ouvertes du moins assez sérieuses pour empêcher le Gouvernement Français d'obtenir l'entière réalisation de ses projets à notre égard; toutefois les avantages que nous avons obtenus, quoique incomplets, étaient de nature à nous permettre de revendiquer plus tard ce qui nous avait d'abord été refusé mais à la condition de déployer une action soutenue et énergique. En de semblables circonstances il nous suffirait d'oser un peu en montrant une mâle volonté pour être certains d'obtenir des conditions qui puissent assurer complètement notre avenir.

Voilà quelle était la situation dans laquelle nous nous trouvions encore la veille de la déclaration de la guerre Franco-Allemande. Jetons maintenant un coup d'oeil sur l'état actuel de l'Europe et examinons s'il y a pour nous quelque probabilité d'obtenir aujourd'hui ce que naguère n'a pu nous être accordé.

Aucune des deux Grandes Puissances Occidentales, la France occupée de réparer ses désastres, l'Angleterre, absorbée par le sein de ses intérêts économiques et coloniaux, non plus que l'Italie à qui il reste encore à terminer son oeuvre d'unification politique ne sont (dit le „Românul“) en mesure d'intervenir dans les affaires de notre continent et d'exercer une influence prépondérante dans les conseils de l'Europe. En ce qui concerne les autres grandes Puissances, l'Allemagne, la Russie et l'Autriche, les seules dont l'action puisse s'exercer dans les affaires extérieures, voici, en réalité, dans quelle position elles se trouvent l'une vis-à-vis de l'autre: l'Allemagne a encore besoin de la bienveillante neutralité de la Russie afin de pouvoir achever, en paix, l'unification de son Empire. La Russie ne se sent peut-être pas suffisamment préparée pour soutenir la guerre avec les armées de Guillaume I, enivrées de leur gloire récente, ou plutôt la Russie a besoin, elle aussi, de la neutralité bienveillante de l'Allemagne afin de pouvoir étendre ses possessions dans le centre de l'Asie, et après avoir assuré sa sécurité de ce côté là, concentrer toutes ses forces en Europe, lorsqu'elle se verra forcée de disputer au pangermanisme les bouches du Danube et la mer Noire. Quant à l'alliance de l'Autriche avec ses deux voisins, elle n'est point le résultat de son libre arbitre, mais elle lui est commandée par la force des circonstances, du moment que l'existence de l'Empire Austro-Hongrois dépend entièrement de la bonne volonté de ses puissants voisins. Il est aisé de comprendre que si les intérêts actuels de ces trois Empires se trouvent en contradiction, leur politique extérieure en s'isolant doit nécessairement se neutraliser en ce qui concerne la Roumanie, ne peut avoir intérêt à fortifier l'élément Roumain, c'est à dire, de poser elles mêmes, une limite aux envahissements qu'elles projettent. Le „Românul“ termine en affirmant que ceux qui chercheraient à rompre les liens de la Roumanie avec la Porte, consacrés par des traités nécessaires, qui constituent la situation légale de la Province vis-à-vis de l'Europe, loin de servir les intérêts Roumains devraient être considérés comme les agents d'une Puissance Etrangère, qui méditerait de réveiller la question d'Orient afin de lui donner une solution, soit par la voie des armes, soit par des conditions politiques, pendant que les Puissances occidentales se trouvent encore dans l'impossibilité de prendre une part active au règlement de la question d'Orient qui les intéresse à un si haut degré“.

Tels sont, dans leurs traits principaux, les arguments et les appréciations du „Românul“ à propos de la question d'autonomie nationale soulevée récemment dans le journal officieux du Gouver-

nement. J'ai cru devoir transmettre à Votre Excellence une analyse succincte mais très exacte des articles du journal de l'opposition, comme exposant avec netteté la situation politique de la Roumanie et s'attachant à mettre à jour les tendances de son nouveau Ministre des Affaires Etrangères. Je suis avec respect

Gral. Bastaing

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 17; (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, C.P.C. Turquie, Bucharest, vol. 37, f. 118-129).

Agencie și Consulat general al Franței
Direcția Politică

București, 5 iunie 1873

Nr. 22
Presa română referitor la
autonomia politică a României

Excelenței sale,
domnul duce de Broglie,
ministrul afacerilor externe

Domnule Ministru,

Prin depeșa sa cu data de 20 mai trecut, dnul Schefer a raportat departamentului, sub timbrul Direcției consulatelor și afacerilor comerciale, despre măsurile de carantină adoptate de Consiliul otoman al sănătății cu privire la produsele din Imperiul Austro-Ungar, ca urmare a apariției holerei asiatice la Pesta, măsuri ce au fost, în același timp, extinse și la mărfurile din Principatele Unite.

Carantina riguroasă impusă acestor prăvălii, deși ele sunt complet ferite de epidemie, nu putea să nu le prejudicieze interesele comerciale, întrucât ele sunt chiar ale Turciei, mișcarea de schimburi și legăturile zilnice de pe un mal pe altul al Dunării, nefiind lipsite de o oarecare importanță. Guvernul român prezentase reclamații Guvernului otoman, în această chestiune, prin intermediul agentului său diplomatic, dar aceasta a declarat că va fi menținută carantina stabilită asupra mărfurilor României pe atâta timp cât aceasta din urmă va admite în liberă practică pe cele ale Imperiului Austro-ungar.

Această situație a furnizat unuia din principalele organe ale presei române, „Presa“, ocazia unui articol care, având în vedere legăturile oficiale ale acestui ziar, mi s-a părut că merită să fie prezentat Excelenței voastre și am onoarea a vă transmite alăturat traducerea pe care i-a făcut-o ziarul francez din București. În argumentele pe care le dezvoltă articolul din „Presa“, cu siguranța obișnuită a acestui ziar, se regăsește opinia

ministrului actual al afacerilor externe al României, ale cărui articole au făcut cunoscute pretențiile absolute, în ceea ce privește autonomia internă a principatelor și situația lor politică față de Imperiul Otoman.

Ținând seama de articolul despre care este vorba, cred că trebuie să reproduc aici, în esență, două remarcabile articole de fond ale principalului ziar al opoziției „Românul” și care, pentru că au fost publicate simultan cu cel din „Presa”, menționat mai sus și cu un altul din același ziar, motivat printr-un comunicat al „Monitorului Oficial”, și alăturat aici, de asemenea, în traducere, nu pot fi mai puțin considerate ca un răspuns la cele două articole ale ziarului domnului Boerescu.

„Românul” reia, într-un fel, declarațiile acestui ministru referitoare la drepturile României ca stat absolut distinct și separat de Turcia, pentru a contesta oportunitatea vederilor politice pe care ar părea că le dezvăluie aceste declarații.

„Corifeii regimului actual” spune ziarul opoziției, într-un limbaj sever pe care mă abțin să-l reproduc, „simțind discreditarea care apasă asupra lui și în speranța de a-i reda forța morală pe care a pierdut-o, încearcă să amăgească națiunea de mirajul unui plan grandios pe care l-ar fi conceput pentru a asigura independența completă a României. Înțelegem perfect (continuă „Românul”), nerăbdarea pe care o încearcă unii oameni de a rupe vechile legături care ne leagă de Poartă ai cărei oameni de stat înțeleg atât de prost interesele imperiului, încât în loc să respecte vechile noastre tratate, care ne asigură o mare independență, nu caută decât să încalce drepturile noastre și să ne umilească fără nici un profit pentru adevăratele interese ale Turciei. Dar independența completă a României și proclamarea acestui faimos regat, pe care unii dintre miniștrii actuali îl prevesteau încă în 1869, nu pot fi realizate decât în următoarele trei ipostaze:

1. Atunci când România va fi suficient de prosperă și destul de puternică pentru ca raporturile sale cu Turcia, pe o altă bază decât aceea a unei perfecte egalități, ar deveni imposibile fără a atrage conflictele zilnice între suzeran și vasalul său, căci atunci nu i-ar rămâne Europei, în interesul liniștii și al păcii generale, decât să recunoască și să sancționeze un fapt împlinit. În acest mod au fost întemeiate și recunoscute definitiv regatele Greciei, Belgiei, Italiei, așa își pregătesc sârbii realizarea regatului lui Ion Dușan, după ce au recucerit forturile ocupate de garnizoana musulmană.

2. Atunci când în conflictul oriental va fi vorba să se precizeze soarta acestei părți a Europei, România se va dovedi destul de puternică pentru ca areopagul european să trebuiască să țină seama de voința sa. Dar un

asemenea rezultat implică necesitatea unor pregătiri prealabile, a unei participări active și energice în acest mare conflict; numai prin acest mijloc vom putea obține de la Puterile garante consacrarea dorințelor noastre legitime. Or, ce s-a făcut de către administrația actuală pentru a începe, cel puțin, să ne dea posibilitatea a ne recuceri independența în cele două ipostaze mai sus indicate?

Prosperitatea generală a crescut ea oare în perioada ultimelor patru ani? Finanțele au fost ele îmbunătățite? Arsenalele sunt ele aprovizionate? Fabricarea puștilor, a tunurilor, a cartușelor a fost ea începută? Organizarea militară a fost ea dirijată în așa mod încât să formeze din întreaga populație o armată gata să pornească spre frontiere și să respingă cu succes orice invazie? S-a făcut ceva pentru ca sentimentul naționalității, al independenței, al gloriei române, trezindu-se, să înflăcăreze toate inimile, în toate clasele societății? În sfârșit, actele guvernului au fost ele de asemenea natură încât fiecare român să vadă în ele expresia cea mai inteligentă, cea mai completă a dorințelor țării, a solitudinii pentru interesele sale morale și materiale, pentru ca la prima chemare a guvernului țara întreagă să se ridice pentru a-l urma fără cea mai mică ezitare? La toate aceste întrebări răspund faptele pe care le înregistrăm în fiecare zi datorită regimului actual“.

3. A treia ipostază în care România și-ar putea regăsi independența este cea în care mai multe, sau numai una din Marile Puteri europene ar fi interesate, cum a fost Franța în 1856, să întemeieze un stat neutru puternic la gurile Dunării. Oamenii guvernului denumesc această ipostază „independența României pe cale diplomatică“. Cum ei par animați de o mare încredere în reușita acestui mijloc, vom examina ce înseamnă el și vom demonstra (spune „Românul“) că în situația actuală a Europei, acțiunea pe care vrea să și-o atribuie guvernul nu numai că este plină de pericole, dar pare chiar să prezinte caracterele unei veritabile intrigi care amenință însăși existența statului român.

Această a treia ipoteză, recunoașterea independenței noastre naționale pe cale pur diplomatică, fără ca ea să se impună ca o necesitate creată prin valoarea noastră proprie, s-a ivit în 1856. Dar să ne referim la evenimentele care au contribuit să ne creeze o poziție atât de excepțional de avantajoasă; Franța nu voia să piardă în întregime roadele glorioasei campanii din Crimeea care a fost atât de departe de a răspunde la sacrificiile enorme care au costat-o; or, unicul mijloc care se oferea Guvernului francez de a-și asigura un punct de sprijin în Orient, singurul element serios pe care putea conta în orice împrejurare, era națiunea română; consolidarea statului nostru se impunea deci Franței ca o necesitate de supremă importanță. Conducătorii aceste considerente

gubernul imperial a fost primul care a propus și a susținut în fața cabinetelor europene reunite în conferință, ideea constituirii provinciilor noastre într-un stat independent, condus de un principe străin; propunere care nu prejudicia în nici un fel integritatea Turciei, vechile noastre tratate asigurându-ne o poziție autonomă și independentă de Imperiul Otoman. Această idee a constituirii unui regat al României, deși nu antrena o revendicare generală a principiului naționalităților, a întâmpinat totuși din partea tuturor puterilor opoziții dacă nu fățișe, cel puțin destul de serioase pentru a împiedica Guvernul francez să obțină, în ce ne privește, totala realizare a proiectelor sale; cu toate acestea avantajele pe care le-am obținut, deși incomplete, erau de natură a ne permite să revendicăm mai târziu ceea ce ni se refuzase înainte, dar cu condiția de a desfășura o activitate susținută, energică. În asemenea împrejurări, ne-ar fi suficient să îndrăznim puțin, manifestând o voință energică, pentru a fi siguri că obținem condiții care să ne poată asigura complet viitorul.

Iată care era situația în care ne găseam încă în ajunul declarării războiului franco-german. Să aruncăm acum o privire asupra situației actuale a Europei și să examinăm dacă există pentru noi vreo posibilitate de a obține astăzi ceea ce nu ne-a putut fi acordat nu de mult.

Nici una din cele două puteri occidentale, Franța ocupată să-și refacă dezastrele, Anglia absorbită de grija pentru interesele sale economice și coloniale, ca și Italia căreia îi mai rămâne să-și termine opera de unificare politică, nu sunt (spune „Românul“) în măsură să intervină în problemele continentului nostru și să exercite o influență preponderentă în consiliile Europei. În ce privește celelalte mari puteri, Germania, Rusia și Austria, singurele a căror acțiune se poate exercita în problemele externe, iată în realitate, în ce poziție se află ele una față de cealaltă: Germania mai are încă nevoie de binevoitoarea neutralitate a Rusiei pentru a putea înfăptui în liniște unificarea imperiului său; Rusia nu se simte, probabil, destul de pregătită pentru a susține războiul cu armatele lui Wilhelm I, îmbătate de gloria lor recentă; sau mai degrabă Rusia are nevoie, și ea, de neutralitatea binevoitoare a Germaniei pentru a-și putea extinde posesiunile din această parte, să-și concentreze toate forțele în Europa, când se va vedea obligată să conteste pangermanismului gurile Dunării și Marea Neagră. Cât despre alianța Austriei cu cele două vecine ale sale, ea nu este deloc rezultatul liberului său arbitru, ci i-a fost impusă prin forța împrejurărilor, din moment ce existența Imperiului Austro-Ungar depinde în întregime de bunăvoința puternicilor săi vecini. Este ușor de înțeles că dacă interesele actuale ale acestor trei imperii se află în contradicție, politica lor externă izolându-se, trebuie în mod necesar să se neutralizeze în ceea ce privește România, neputând fi interesată să întărească elementul românesc, adică

să pună ele însele o limită invaziilor pe care le proiectează. „Românul“ încheie afirmând că „acei care căutau să rupă legăturile României cu Poarta, consacrate prin tratate seculare, care constituie situația legală a provinciei față de Europa, departe de a servi interesele românești, trebuie considerați drept agenți ai unei puteri străine care ar gândi să trezească chestiunea Orientului pentru a o soluționa, fie pe calea armelor, fie prin combinații politice, în timp ce puterile occidentale se află încă în imposibilitatea de a lua o parte activă la reglementarea problemei Orientului care le interesează într-o atât de mare măsură“.

Acestea sunt, în liniile lor principale, argumentele și aprecierile „Românului“, în legătură cu problema autonomiei naționale ridicată recent în ziarul oficios al guvernului. Am crezut că trebuie să transmit Excelenței voastre o analiză succintă dar foarte exactă a articolelor din ziarul opoziției, care expun cu claritate situația politică a României și se preocupă să dezvăluie tendințele noului său ministru al afacerilor străine.

Sunt cu respect...

G-ral Bastaing

19

1873 <iunie 26>/iulie 8, București. Raport al consulului girant al Agenției și Consulatului general al Franței la București, J. Schefer către ministrul de externe al Franței, Jacques Victor Albert de Broglie, cu privire la o convenție româno-austriacă pentru căile ferate; o discuție cu ministrul afacerilor străine, Vasile Boerescu asupra independenței iminente a României sub protecția Puterilor garante.

Agence et Consulat
Général de France
Direction Politique
Nr 25

Bucarest, le 8 Juillet 1873

Raccordement des chemins
de fer Autrichiens et
Roumains.

Son Excellence, Monsieur le
Duc de Broglie, Ministre des
Affaires Etrangères

Question de l'indépendance

Monsieur le Duc,

Le Ministre des Affaires Etrangères qui avait accompagné le Prince Charles pendant son séjour à Vienne, est revenu à Bucarest le 5 de ce mois et a repris le même jour la direction de son Département dont l'interim avait été, pendant son absence, confié à Monsieur Lascar Catargi,

Président du Conseil et Ministre de l'Intérieur. Monsieur Vasile Boeresco a fait, dans la journée d'hier les visites d'usage au Corps Consulaire, à l'occasion de son retour.

Monsieur Boeresco a hautement vanté l'accueil plein de courtoisie dont le Prince Régnant a été l'objet de la part de l'Empereur et de toute la Cour. Si Son Altesse n'a pu être reçue avec les honneurs dus aux Souverains, l'Empereur, selon le Ministre, a, par mille attentions, mille prévenances pour la personne, traduit en quelque sorte les regrets que faisait éprouver à Sa Majesté l'obligation où Elle se trouvait de se conformer aux règles d'une étiquette rigoureuse. La question du raccordement des chemins de fer Roumains et Austro-Hongrois, ainsi que je la faisais présenter à Votre Excellence, ne pouvait ne pas être agitée entre les membres du Cabinet Impérial et les Ministres qui accompagnaient le Prince. On a cru pouvoir donner satisfaction aux exigences du Cabinet de Vienne et enlever tout prétexte aux défiances de la Chambre Roumaine, en introduisant dans les arrangements précédents des modifications dont la principale consiste dans la concession de la ligne ou des lignes de fonction à une Compagnie *sans stipulation de garantie d'intérêts en faveur de celle-ci*. Cette omission calculée d'une chance extrêmement importante ne me semble propre ni à trancher les difficultés ni à ramener les indispositions des députés, dont le mauvais vouloir, énergiquement dénié par les membres du Cabinet Princier, m'a paru dans ces derniers temps, moins contestable que jamais. Il est bien évident que toute Compagnie, quelle qu'elle soit, exigera la garantie d'un minimum d'intérêts. Or, l'éventualité de cette dépense devra incomber au Gouvernement Moldo-Valaque et ses embarras financiers, déjà fort grands, en seront encore aggravés, ou bien le Gouvernement Austro-Hongrois devra la prendre à sa charge et, dans ce cas, les motifs qui ont fait repousser la Convention d'Août par la Chambre subsistent tout entiers; il m'est difficile de pénétrer dès présent la combinaison qui permettra au Cabinet Princier de surmonter les difficultés avec lesquelles il est aux prises. Peut-être le Cabinet ne trouvera-t-il d'autre expédient que la dissolution des Chambres, et si les informations que j'ai recueillies à ce sujet sont exactes, Monsieur Boeresco, qui est loin de témoigner la même confiance que le Président du Conseil dans les disposition du Parlement, n'aurait pas hésité à affirmer sa détermination bien arrêtée de proposer au Prince un appel aux électeurs, dans le cas où le Ministère essaierait un nouvel échec sur la question des jonctions. La question me semble donc loin de recevoir une solution et je serais d'autant plus porté à la croire que la Russie, dont l'intérêt est opposé à la conclusion de tout arrangement entre l'Autriche et la Roumanie, paraît s'être abstenue de toute démarche pour entraver le cours des négociations.

Je n'ai pas manqué, Monsieur le Duc, d'aborder avec Monsieur Boeresco la question de l'indépendance de la Roumanie. Le Ministre n'a éprouvé aucun embarras à me déclarer que l'indépendance était dans la destinée de la Roumanie, que tôt ou tard elle devrait être proclamée et que la seule condition de l'affranchissement des Principautés consistait dans l'assentiment et la garantie des Puissances. Monsieur Boeresco ne paraît tenir aucun compte du lien qui unit encore les Principautés à l'Empire Ottoman; il est d'avis que la Roumanie est très près de recouvrer son entière souveraineté, que depuis 1858, tous les vœux ont été sanctionnés par les Puissances, tandis que les franchises et les libertés de l'Égypte ne dérivent que des termes d'un firman qu'un autre firman peut révoquer, que telles circonstances peuvent se présenter, même fort prochainement, qui secondent et permettent même de réaliser les vœux du Prince, de ses Conseillers et de la nation; enfin que ces prévisions sont légitimées par la situation précaire de l'Empire Ottoman, dont la dissolution fait de rapides progrès. Bien que Monsieur Boeresco ait eu soin de protester que ces opinions lui étaient toutes personnelles et qu'il ne m'en faisait part qu'à titre amical et confidentiel, je n'en ai pas moins cru devoir prêter une attention toute particulière à ce langage si net et si franc du Ministre des Affaires Étrangères du Prince Charles. En rappelant ensuite à Monsieur Boeresco que lui même, dans son journal la „Pressa“, organe officieux du Cabinet et de la Cour, avait le premier prononcé le mot d'indépendance et provoqué les répliques ardentes des feuilles de l'opposition, je n'ai pas craint de lui demander quelle était son intention en soulevant ces discussions passionnées. Le Ministre n'a pas éprouvé la moindre hésitation à me fournir les explications que je sollicitais et à m'éclairer sur le but de cette tactique: „Je n'ai cherché, m'a-t-il dit, qu'à discréditer le parti de l'opposition aux yeux du public, la question de l'indépendance est très populaire en Roumanie; lorsque l'opposition était au pouvoir, elle avait prématurément répandu cette idée et semé en même temps l'agitation dans le pays en affichant ses projets; elle l'avait fait imprudemment, en excitant la méfiance des Puissances Européennes par l'étalage de desseins révolutionnaires; elle voulait proclamer l'indépendance spontanément sans aucun appui extérieur et soulever les populations Roumaines de l'Autriche sous le prétexte chimérique de fonder un grand Empire. Aujourd'hui, il suffit que l'idée d'indépendance soit mise en avant par un journal du Gouvernement pour qu'elle la combatte. Or, en repoussant cette aspiration qui flatte le patriotisme de la nation, l'opposition se diminue aux yeux de celle-ci et le parti conservateur gagne tout le terrain qu'elle perd“.

La tactique du Ministre des Affaires Etrangères ne manque certes pas d'habileté mais il m'est difficile de croire que Monsieur Boeresco ne se fasse quelque illusion sur le progrès du parti conservateur dans l'opinion publique. Si, en effet, l'opposition froisse le sentiment public en repoussant, au moins, comme inopportune, l'idée de l'indépendance et en invoquant l'appui de la Porte, il faut reconnaître, d'un autre côté, qu'elle révèle et combat la prépondérance de l'Allemagne et la connivence de l'Autriche, toutes deux fort impopulaires dans les Principautés, et conseille à celles-ci de rechercher à Constantinople le seul appui qui leur reste, à défaut de celui de la France condamnée momentanément à l'inaction et de l'Angleterre, dont l'indifférence est interprétée dans un sens malveillant pour la Roumanie. Or, Monsieur le Duc, il n'est pas possible de nier les sentiments de désaffection qui existent à l'égard du Prince dans toutes les classes de la société, non plus que l'antipathie qu'elles témoignent hautement envers l'Allemagne et tous les Allemands; la correspondance du Consulat Général en fait foi depuis longtemps. Le Prince qui ne peut pas ignorer ces dispositions et que son caractère timoré retient dans les limites étroites de son rôle constitutionnel, parle, non sans quelque regret et quelque amertume et j'ai eu occasion de l'entendre moi-même, des réformes importantes que son prédécesseur, le Prince Couza, a introduit dans le régime économique de la Roumanie et dont il n'eût osé lui-même assumer la responsabilité. Son Altesse, désireuse, sans aucun doute, de se rallier les esprits que son origine et son défaut d'initiative lui ont aliénés, cherchera à relever son prestige par la réalisation de l'idée patriotique de l'indépendance.

L'assentiment du Cabinet de Berlin paraît lui être assuré et peut-être en ce moment, le Prince Charles s'inspire-t-il à Ems des instructions de l'Empereur d'Allemagne lui-même. Je n'oserais l'affirmer, mais il n'est que trop vrai que l'attitude du Prince vis-à-vis de la Cour de Berlin qui, jusqu'à ces dernières années, ne dépassait pas les bornes d'une déférence craintive, s'est transformée depuis peu en une soumission absolue.

Tout dépendra donc, dans l'avenir prochain de la Roumanie, de la volonté de l'Empereur Guillaume et le Ministère conservateur actuellement au pouvoir ne sera que l'instrument docile de cette volonté.

Je suis avec respect...

J. Schefer

Arhivele Nationale Istorice Centrale. colecția Microfilme Franța, nr. 17; (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, C.P.C.-Turquie, Bucarest, vol. 7, c. 155-161).

Racordarea căilor ferate
austriece și românești

Excelenței sale, domnului duce
de Broglie, ministrul afacerilor
externe

Domnule Duce,

Ministrul afacerilor externe, care îl întovărășise pe principele Carol în timpul șederii sale la Viena, a revenit la București în 5 ale acestei luni și a reluat, în aceeași zi, conducerea departamentului său, al cărui interimat fusese încredințat, în timpul absenței sale, domnul Lascăr Catargiu, președintele Consiliului și ministru de interne. Domnul Vasile Boerescu a făcut în cursul zilei de ieri, vizite protocolare corpului consular, cu ocazia întoarcerii sale.

Domnul Boerescu a lăudat cu mândrie primirea plină de curtoazie din partea împăratului și a întregii curți, al cărui obiect a fost principele domnitor. Dacă Alteța sa n-a putut fi primit cu onorurile datorate suveranilor, împăratul, conform spuselor ministrului, prin mii de atenții, mii de amabilități pentru persoana sa, a tradus într-un fel regretele pe care le încerca Maiestatea sa din cauza obligației în care se afla de a se conforma regulilor unei etichete riguroase. Problema racordării căilor ferate românești și austro-ungare, așa cum am arătat Excelenței voastre, nu putea să nu fie discutată între membrii Cabinetului imperial și miniștrii care-l întovărășeau pe principe. S-a crezut că se poate da satisfacție pretențiilor Cabinetului de la Viena și înlătura orice pretext de suspiciuni al Camerei române, introducând în aranjamentele precedente modificări din care cea mai importantă constă în concesiunea liniei sau liniilor de joncțiune unei companii *fără stipularea garantării beneficiilor în favoarea acesteia*. Această omisiune calculată a unei șanse extrem de importante nu mi se pare în stare nici să rezolve dificultățile nici să restabilească hotărârile deputaților a căror reavoință, puternic negată de membrii cabinetului princiar, mi s-a părut în aceste ultime zile, mai puțin contestabilă decât oricând. Este extrem de evident că orice companie, indiferent care ar fi ea, va pretinde garantarea unui minimum de beneficii. Ori, eventualitatea acestei cheltuieli, va trebui să cadă în sarcina Guvernului moldo-valah și încurcăturile sale financiare, deja foarte mari, se vor agrava și mai mult, sau Guvernul austro-ungar va trebui să o ia în sarcina sa și, în acest caz, motivele care au făcut Camera să respingă convenția din august se mențin în întregime; îmi este greu să înțeleg de pe

acum combinația care va permite Cabinetului princiar să depășească dificultățile cu care este confruntat. Poate că guvernul nu va găsi altă soluție decât dizolvarea Camerelor și, dacă informațiile pe care le-am cules în această chestiune sunt exacte, domnul Boerescu, care este departe de a manifesta aceeași încredere ca președintele Consiliului în dispozițiile Parlamentului, n-ar fi ezitat să-și afirme hotărârea sa neștrămutată, de a propune principelui un apel către alegători, în cazul în care guvernul ar suporta un nou eșec în problema joncțiunilor. Chestiunea mi se pare deci departe de a primi o soluționare și aș fi cu atât mai mult înclinat să cred că Rusia, al cărei interes este contrar încheierii oricărui aranjament între Austria și România, ar părea să se fi abținut de la orice demers pentru a împiedica cursul negocierilor.

N-am omis, domnule duce, să abordez cu domnul Boerescu chestiunea independenței României. Ministrul n-a încercat nici o jenă în a-mi declara că independența era în destinul României, că mai devreme sau mai târziu ea trebuia să fie proclamată și că singura condiție a eliberării principatelor constă în asentimentul și garanția puterilor. Domnul Boerescu nu părea să țină deloc seama de legătura care încă mai unește principatele de Imperiul Otoman; el este de părere că România este foarte aproape de recâștigarea deplinei sale suveranități pe care din 1858 toate voturile au sancționat-o, cu ajutorul puterilor, în timp ce privilegiile și libertățile Egiptului nu derivă decât din termenii unui firman pe care un alt firman îl poate revoca, că se pot prezenta, chiar foarte curând, asemenea împrejurări care să favorizeze și să permită chiar realizarea intențiilor principelui, ale consilierilor săi și ale națiunii; în sfârșit, că aceste prevederi sunt îndreptate de situația precară a Imperiului Otoman a cărui destrămare face progrese rapide. Deși domnul Boerescu a avut grijă să asigure că aceste opinii îi erau complet personale și că nu mi le împărtășea decât cu titlu amical și confidențial, n-am crezut mai puțin necesar să acord o atenție deosebită acestui mod de exprimare atât de clar și de deschis al ministrului afacerilor externe al principelui Carol. Amintindu-i apoi domnului Boerescu că el însuși, în ziarul său „Presa“, organ oficios al Cabinetului și al Curții, pronunțase primul cuvântul independență și provocase replicile aprinse ale ziarelor opoziției, nu m-am temut să-l întreb ce intenție a avut stârnind aceste discuții pasionate. Ministrul n-a încercat nici cea mai mică ezitare dându-mi explicațiile pe care le-am solicitat și lămurindu-mă asupra scopului acestei tactici: „N-am căutat mi-a spus el, decât să discreditez partidul opoziției în ochii opiniei publice, problema independenței este foarte populară în România; când opoziția era la putere ea răspândise prematur această idee și a semănat, în același timp, agitație în țară afișându-și proiectele; ea o făcuse în mod imprudent, trezind neîncrederea puterilor europene prin etalarea

planurilor revoluționare; ea voia să proclame independența în mod spontan, fără nici un sprijin extern și să-i ridice pe românii din Austria sub pretextul himeric al înființării unui mare imperiu. Astăzi este suficient ca ideea de independență să fie avansată de un ziar al guvernului, pentru ca ea s-o combată. Ori, respingând această aspirație care fletează patriotismul națiunii, opoziția scade în ochii acesteia iar Partidul Conservator câștigă întregul teren pe care ea îl pierde“.

Tactica ministrului afacerilor externe nu este lipsită de urme certe de abilitate, dar îmi este greu să cred că domnul Boerescu să nu-și facă vreo iluzie asupra progresului Partidului Conservator în opinia publică. Dacă, într-adevăr, opoziția jignește sentimentul public respingând, cel puțin ca inoportună ideea de independență invocând sprijinul Porții, trebuie să recunoaștem, pe de altă parte că ea dezvăluie și combate preponderența Germaniei și convența Austriei, ambele foarte nepopulare în Principate și le sfătuește pe acestea să caute la Constantinopol singurul sprijin care le rămâne, în lipsa celui al Franței condamnată pentru moment la inactivitate și al Angliei a cărei indiferență este interpretată într-un sens răuvoitor pentru România. Or, domnule duce, nu este posibil să se nege sentimentele unei afecțiuni pierdute care există față de principe, în toate clasele societății, nu mai mult decât antipatia pe care ele o manifestă în mod deschis față de Germania și toți germanii; corespondența Consulatului general o dovedește de multă vreme. Principele care nu poate ignora aceste dispoziții și pe care caracterul său timorat îl reține în limitele înguste ale rolului său constituțional, vorbește, nu fără un oarecare regret și părere de rău, și eu însumi am avut ocazia de a-l auzi, de importante reforme pe care predecesorul său, principele Cuza, le-a introdus în regimul economic al României și pentru care el însuși nu îndrăznise să-și asume responsabilitatea, Alteța sa, doritoare, fără nici o îndoială, să-și apropie spiritele pe care originea și lipsa sa de inițiativă le-au îndepărtat de el, va căuta să-și ridice prestigiul prin realizarea ideii patriotice a independenței.

Asentimentul Cabinetului de la Berlin pare a-i fi asigurat și poate că în acest moment principele Carol se inspiră la Ems din instrucțiunile împăratului Germaniei însuși. N-aș îndrăzni să o afirm, dar este foarte adevărat că atitudinea principelui față de Curtea de la Berlin, care până acum câțiva ani în urmă nu depășea limitele unei deferențe respectuoase, s-a transformat nu demult într-o supunere absolută.

Totul va depinde deci în viitorul apropiat al României, de voința împăratului Wilhelm și guvernul conservator actualmente la putere nu va fi decât instrumentul docil al acestei voințe.

Sunt cu respect...

J. Schefer

1873 decembrie <6>/18, București. Raportul consulului general al Agenției și Consulatului general al Franței la București, J. Schefer către ministrul afacerilor externe al Franței, Jacques Victor Albert de Broglie, cu privire la intenția României de a-și apăra suveranitatea, drepturile de a încheia convenții cu alte puteri, conform tratatelor încheiate cu Turcia din sec. al XIV–XVI și de a-și câștiga independența deplină.

Agence et Consulat
Général de France
Direction politique
Nr 46

Bucarest, 18 Decembre, 1873

<Question> de l'indépendance
de la Roumanie

Son Excellence, Monsieur le
Ministre des Affaires Etrangères,
Versailles

Monsieur le Duc,

En transmettant à Votre Excellence, par la lettre que j'ai eu l'honneur de Lui adresser le 12 de ce mois, sous le No. 43, les deux discours de Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères des Principautés Unies, j'avais pensé qu'il était intéressant d'y joindre les commentaires dont le journal de Monsieur Boeresco avait fait suivre leur publication.

L'organe officieux de la Cour et du Ministère se bornait, par l'article dont je soumettrai seulement les conclusions à Votre Excellence à faire un appel chaleureux à l'opposition et plus particulièrement à la jeunesse Roumaine dont il cherchait à diriger les aspirations vers l'indépendance.

La „Pressa“ ne s'en est point tenue là: tous les jours, le ton de cette feuille prend un caractère plus décidé, plus hautain, plus agressif; tous les jours, on voit l'interprète du Cabinet avancer de plus en plus dans la voie qu'il s'est tracée. Avant-hier la „Pressa“, en constatant que la Circulaire de Monsieur Boeresco du 14 du mois dernier avait reçu unanimement l'approbation des journaux et de l'opinion de l'Europe, en déduisait que cette manifestation ne manquerait pas d'exercer une pression sur les Gouvernements; elle ajoutait que cette même unanimité s'était retrouvée dans le Parlement Roumain et dans l'opinion du pays, sauf un petit groupe de démagogues qui restent isolés. La „Pressa“, après avoir, avec une arrogance dédaigneuse, consillié aux hommes d'Etat de la Turquie une conduite prudente et l'abandon de leurs prétentions, après leur avoir jeté un nouveau défi en répétant encore une fois que la Roumanie est prête à défendre sa souveraineté, soutenait que le droit de conclure des Conventions était un; qu'un Etat qui avait le droit de conclure une Convention postale pouvait signer une Convention commerciale et

politique, que ce droit appartenait à la Roumanie en vertu de son autonomie, sous la seule restriction du respect des Traités existants entre la Roumanie et la Porte et conclus du XIVe au XVIe siècle.

Dans le numéro de ce jour la „Pressa“ semble regretter de n'avoir précisé suffisamment la pensée de Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères et je me permettrai d'emprunter à l'article fort étendu de ce journal, quelque-unes des présomptueuses déclarations qu'il renferme. La „Pressa“ constate en premier lieu et fort justement que c'est pour la première fois que les droits souverains de la Roumanie sont manifestés devant l'Europe et devant l'assemblée du pays. Puis elle ajoute: „Cette vérité politique est dès aujourd'hui inscrite sur notre drapeau“.

Plus loin: „La Roumanie libre et indépendante n'a besoin ni de revendiquer, ni de mendier son indépendance ni, par conséquent, de se mettre en état de révolte contre la Turquie à laquelle elle n'a été, n'est et ne sera jamais soumise. Elle n'a besoin de rien faire si ce n'est de faire reconnaître ses droits, de faire mettre ses droits en application, en d'autres termes d'accorder les faits avec les droits“.

„La Roumanie n'est astreinte qu'à payer un don annuel à la Porte non comme une marque de vassalité mais comme prix de l'assistance que la Porte doit prêter au pays en cas de besoin...“ „Le droit souverain, l'indépendance ont existé toujours avant les traités, car les traités sont un effet de cette souveraineté et les Roumains n'ont pas renoncé par ces traités à leur indépendance et à leur souveraineté on déclarant qu'ils étaient sujets ou faisaient partie intégrante de la Turquie...“. Le traité d'Adrianople de 1829 a fait surgir à la lumière celui de 1856, a reconnu et garanti ce qui existait déjà...“.

„La mission de la Roumanie aujourd'hui ne peut être de revendiquer certaines droits qui existaient par eux-mêmes, mais de travailler à éclairer l'opinion publique et de faire en sorte que l'Europe chrétienne et la Turquie musulmane comprennent qu'il est de leur plus grand intérêt que la Roumanie soit libre et forte en fait comme elle l'est en droit“.

Je ne crois rien devoir ajouter, Monsieur le Duc, à ces extraits des articles du journal ministériel, dont le rédacteur, Monsieur Boeresco, sans doute semble se complaire à altérer l'histoire, à dénaturer le sens et le texte des Traités et à oublier les déclarations et les réserves formulées dans les protocoles du Congrès de Paris, sans parler du firman de 1866, qu'il passe toujours sous silence. Ce langage étrange, cette accumulation de sophismes répétés sans cesse et revêtus d'une forme de plus en plus hardie, et surtout la persistance de Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères et de la presse qu'il inspire à affirmer, en les précisant ou en les expliquant, les droits de la Roumanie indiquent à mes yeux, un entraînement qui non seulement est peu réfléchi, mais encore pourrait ne point être spontané,

c'est à ce titre surtout que je prends la liberté d'appeler l'attention de Votre Excellence sur l'attitude actuelle du Cabinet et du journal qui reflète sa pensée.

Le Gouvernement Roumain vient de nommer une Commission chargée d'élaborer un règlement de police fluviale pour la Roumanie. L'intention du Ministère est, par cet acte, d'asseoir sur les bases les plus larges les attributions des autorités Moldo-Valaques et d'y introduire même une disposition qui conférerait à celle-ci le droit de visite à bord des navires de toute nationalité. Cette résolution serait, en quelque sorte, la réponse du Cabinet Princier aux prétentions que la Porte aurait formulées sur l'exercice par les Autorités Ottomanes de la police fluviale, en amont d'Isaktcha, prétentions que, d'après les dernières affirmations de Monsieur Boeresco, qui sont en contradiction avec ses précédentes assertions, ne se borneraient plus à de simples mesures d'ordre à observer dans les ports de la rive droite du Danube. Le Gouvernement Princier attend, du reste, informations de Vienne et de Constantinople avant de faire connaître son avis définitif, mais je crois devoir faire connaître dès à présent à Votre Excellence que M. le Ministre des Affaires Etrangères a, de son propre mouvement et sans que j'ai eu besoin, comme j'en avais l'intention, de sonder son opinion à cet égard, fait valoir toute l'importance que l'Allemagne doit attacher, à ne point tolérer son exclusion dans la discussion d'une question que présente pour elle le plus haut intérêt.

Je suis avec respect...

J. Schefer

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 17; (Ministère des Affaires Etrangères, Archives diplomatiques, C. P. C. Turquie-Bucarest vol. 37, f. 390-395).

Agentia și Consulatul
general al Franței
Direcția Politică
Nr. 46

București, 18 decembrie 1873

<Problema> Independenței României

Excelenței sale
domnul ministru al afacerilor străine
Versailles

Domnule Duce,

Transmițând Excelenței voastre, prin scrisoarea pe care am avut onoarea să v-o adresez la data de 12 a acestei luni, cu nr. 43, cele două discursuri ale domnului ministru al afacerilor externe din Principatele Unite, m-am gândit că ar fi interesant să adaug comentariile pe care ziarul domnului Boerescu le-a făcut în urma publicării lor.

Organul oficios al curții și al guvernului se limita, prin articolul din care voi supune Excelenței voastre numai concluziile, să facă un apel călduros la opoziție și în mod cu totul deosebit la tineretul român ale cărui aspirații el a căutat să le dirijeze spre independență.

„Presa“ nu s-a limitat numai la aceasta; în fiecare zi tonul acestui ziar capătă un caracter mai hotărât, mai arogant, mai agresiv; în fiecare zi purtătorul de cuvânt al guvernului este văzut avansând din ce în ce mai mult pe calea pe care și-a trasat-o. Alaltăieri „Presa“, constatând că circulara domnului Boerescu din 14 ale lunii trecute primise aprobarea unanimă a ziarelor și a opiniei Europei, deducând că această manifestare nu va omite să exercite o opresiune asupra guvernelor, a adăugat că aceeași unanimitate se regăsea și în Parlamentul român și în opinia țării, în afară de un mic grup de demagogi care rămân izolați. După ce cu o aroganță disprețuitoare i-a îndemnat pe oamenii de stat din Turcia la o conduită prudentă și la abandonarea pretențiilor, după ce le-a aruncat o nouă provocare repetând, încă o dată, că România este gata să-și apere suveranitatea, „Presa“ susține că dreptul de a încheia convenții era unul; că un stat care avea dreptul de a încheia o convenție poștală, poate să semneze o convenție comercială și politică; că acest drept aparține României în virtutea autonomiei sale, cu singura restricție a respectării tratatelor existente între România și Poartă și încheiate din secolul al XIV-lea până în secolul al XVI-lea.

În numărul de azi „Presa“ pare să regrete că nu a precizat suficient intenția domnului ministru al afacerilor externe și îmi voi permite să împrumut din articolul foarte mare al acestui jurnal câteva din declarațiile orgolioase pe care le cuprinde. „Presa“ constată, în primul rând, și foarte just, că este pentru prima dată că drepturile suverane ale României sunt înfățișate în fața Europei și în fața Adunării țării. Apoi ea adaugă: „Acest adevăr politic este înscris de astăzi pe steagul nostru“. Mai departe „România liberă și independentă nu are nevoie nici să revendice, nici să cerșească independența sa, nici, în consecință, să se revolte împotriva Turciei căreia nu i-a fost, nu-i este și nu-i va fi niciodată supusă. Ea n-are nevoie să facă nimic altceva decât să facă să i se recunoască drepturile, de a reuși să-și pună drepturile în aplicare, în alți termeni, să pună de acord faptele cu drepturile“.

„România nu este obligată decât să plătească un tribut anual Porții, nu ca un semn de vasalitate ci ca preț al sprijinului pe care Poarta trebuie să îl acorde țării în caz de nevoie...“. „Dreptul suveran, independența au existat întotdeauna înaintea tratatelor, întrucât tratatele sunt o urmare a acestei suveranități, iar românii n-au renunțat, prin aceste tratate, la independența și suveranitatea lor, declarând că ei erau supuși sau că făceau

parte integrantă din Turcia“. Tratatul de la Adrianopol din 1829 a pus în lumină pe cel din 1856, a recunoscut și garantat ceea ce exista deja“...

„Astăzi, misiunea României nu poate fi de a revendica anumite drepturi care existau prin ele însele, ci de a se strădui să lămurească opinia publică și să facă în așa fel ca Europa creștină și Turcia musulmană să înțeleagă că este de cel mai mare interes pentru ele ca România să fie liberă și puternică de fapt, așa cum este ea de drept.

Nu cred că trebuie să mai adaug ceva, domnule duce, acestor extrase din articolele ziarului guvernamental, al cărui redactor, domnul Boerescu, pare, fără îndoială, că se complăce în a falsifica istoria, a denatura sensul și textul tratatelor și a uita declarațiile și rezervele formulate în protocoalele Congresului de la Paris, ca să nu mai vorbim de firmanul din 1866 pe care îl trece oricum sub tăcere. Acest straniu mod de exprimare, această acumulare de sofisme continuu repetate și îmbrăcate într-o formă din ce în ce mai îndrăzneată, și mai ales, persistența domnului ministru al afacerilor străine și a presei pe care o inspiră, în a afirma, precizând sau explicând, drepturile României, îmi indică o acțiune care nu numai că este puțin gândită, dar care ar putea chiar să nu fie spontană, în acest sens, mai ales, îmi iau libertatea de a atrage atenția Excelenței voastre asupra atitudinii actuale a guvernului și a ziarului care reflectă concepția sa.

Guvernul român a numit o comisie însărcinată cu elaborarea unui regulament de poliție fluvială pentru România. Prin acest act, intenția guvernului este ca să se așeze pe bazele cele mai largi atribuțiile autorităților moldo-valahe și să introducă chiar o dispoziție care ar conferi acestuia dreptul de inspecție pe bordul navelor de orice naționalitate. Această hotărâre ar fi, într-un fel, răspunsul guvernului la pretențiile pe care Poarta le-ar fi formulat asupra exercitării de către autoritățile otomane a poliției fluviale în amonte de Isaccea; pretenții care, conform ultimelor afirmații ale domnului Boerescu, în contradicție cu precedentele sale afirmații, nu se vor mai limita la simple măsuri de a supraveghea ordinea în porturile de pe malul drept al Dunării. Guvernul princiar așteaptă, de altfel, informații de la Viena și Constantinopol înainte de a face cunoscută părerea sa definitivă, dar cred că trebuie să fac cunoscut Excelenței voastre, chiar de pe acum, că domnul ministru al afacerilor externe a arătat, din proprie inițiativă și fără ca eu să fi fost nevoit așa cum intenționam să-i sondez opinia în această privință, întreaga importanță pe care Germania trebuie să o acorde faptului de a nu îngădui în nici un fel excluderea ei de la discutarea unei probleme care prezintă un atât de mare interes pentru ea.

Sunt cu respect...

J. Schefer

1874 <martie 31>/aprilie 12, București. Raport al consulului Belgiei la București, Jules Jooris, către ministrul de externe al Belgiei, contele d'Aprémont Linden referitor la aspirațiile României la independența absolută și reacțiile puterilor la acestea.

Nr 81

Bucarest, le 12 Avril 1874

Monsieur le Comte,

Je vous ai signalé, à diverses reprises, les aspirations de la Roumanie vers une indépendance politique complète, aspirations qui, depuis l'insuccès de plus d'une démarche auprès des Puissances signataires du Traité de Paris, ne se traduisent plus que par le langage incessant de la presse locale et par les plaidoyers éloquentes des organes de la presse étrangère qui partagent les idées où subsistent l'influence du gouvernement de Bucarest.

Je ne vous citerai qu'un article récent du „Mémorial diplomatique“ intitulé „Le droit de représentation diplomatique de la Roumanie“ qui est inspiré évidemment par l'amertume qui cause au gouvernement roumain la position faite à ses agents près des cours étrangères. Cependant je crois utile de vous communiquer ci-joint quelques articles d'une feuille française de Bucarest (annexe „a“) ¹ qui passe, non sans raison, pour l'organe officieux du gouvernement et qui reproduit un article de la „Pressa“, journal de Monsieur Boeresco, ainsi que les correspondances que ce dernier fait insérer dans la presse étrangère. Vous pouvez constater, Monsieur le Comte, que les flatteries envers l'Allemagne et la Russie ne manquent guère, mais que l'on est sobre d'éloges envers l'Autriche, tout en reconnaissant „l'entente la plus cordiale“. Par un triste retour des choses d'ici bas, le nom de la France, jadis tant prôné, se prononce rarement et celui de l'Italie est laissé complètement dans l'oubli. Quant à l'Angleterre, on ne semble pas avoir grande confiance dans ses sympathies Roumaines. Mais les efforts de la politique du cabinet de Bucarest ne s'arrêtent point là et ses hommes d'Etat déploient la plus grande activité pour faire connaître à l'Europe les capitulations ou traités, qui forment la base de ses relations avec la Porte, sauf à les interpréter dans le sens le plus favorable à une autonomie absolue. C'est ainsi que Monsieur Mitilineo, secrétaire général du Ministère des Affaires étrangères, vient de publier la collection complète de tous les traités conclus par la Roumanie avec les autres puissances depuis 1368 jusqu'à nos jours. Cet ouvrage écrit en langue roumaine ne paraît pas appelé à avoir la publicité qu'il mérite, et la connaissance trop imparfaite que je possède de cet idiome ne me permet point de vous en parler au long.

Toutefois je me permettrai de vous faire remarquer que l'épigraphe seule indique le but de cet ouvrage, qui me paraît emprunter à la haute position de l'auteur un caractère quasi-officiel. Cette épigraphe reproduit les paroles suivantes du C<om>te de Garden: „Le droit de conclure un traité, d'engager la voie publique à l'égard d'un gouvernement étranger est *incontestablement un des attributs de la souveraineté*“.

Ces prétentions de la Roumanie à l'exercice complet de la souveraineté, que l'on affirmerait vis-à-vis de l'Europe par le droit de posséder une représentation diplomatique et de conclure des traités, notamment des traités de commerce (telle paraît être la préoccupation actuelle) répondent pleinement au voeu national qui la poussa dans cette voie par une pente rapide. Le langage de la presse locale est unanime sur ce point et vous pourrez en juger par l'article ci-joint² (annexe „b“) du journal français „La Roumanie“, organe de l'opposition parlementaire. Celle-ci, comme vous ne l'ignorez guère, est composée, tant en Roumanie qu'en Serbie, d'exaltés et d'impatiens qui pour amener une solution, laquelle ne peut être que l'oeuvre du temps, ne reculeraient pas devant les dangers d'un conflit international. Il est à espérer que le parti conservateur, actuellement au pouvoir, aura la sagesse et la force de se prémunir contre des exagérations qui, loin de servir la cause du pays, tendent à la compromettre inutilement. Mais, il se voit parfois entraîné, peut être malgré lui, à céder au courant de l'opinion publique qui menace de le déborder. Des démarches inopportunes auprès des Cours Européennes peu disposées à hâter une solution dont elles craignent de calculer les conséquences finales, ou des provocations stériles contre la Porte, qui n'est pas encore assez faible pour devoir les souffrir ne sont guère en effet des moyens efficaces pour obtenir une autonomie politique, objet d'aspirations légitimes.

La Roumanie a besoin d'une certaine période d'ordre et de stabilité, pour reformer son administration, pour développer ses ressources naturelles, pour améliorer le matériel intellectuel et moral de sa population, afin de mériter à la longue, par le spectacle consolateur d'une civilisation progressive, en face de la barbarie réactionnaire d'outre-Danube, les sympathies de l'Europe, afin d'acquérir des titres indéniables à l'indépendance, plutôt que de se lancer tête baissée dans des entreprises aventureuses, où son isolement lui ferait courir grand risque de voir disparaître cette autonomie, dont elle n'aurait pas eu la sagesse de se contenter.

Veuillez agréer, ... etc.

Jooris

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilm Belgia, nr. 4, c. 271-273; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance politique, Légations, Roumanie, vol. 4, 1871-1874, nr. 59).

Domnule Conte,

V-am semnalat cu mai multe prilejuri aspirațiile României la o independență politică totală, aspirații care, de la insuccesul mai mult decât al unui demers pe lângă puterile semnatare ale Tratatului de la Paris, nu se mai trădează decât prin vorbăria neîncetată din presa locală și prin pledoariile semnificative ale organelor presei străine care împărtășesc ideile ce suferă influența guvernului de la București.

Nu voi cita decât un articol recent din „Mémorial diplomatique“ intitulat „Dreptul de reprezentare diplomatică a României“ care este dictat în mod evident de amărăciunea pe care o produce Guvernului român poziția în care sunt puși agenții săi pe lângă curțile străine. Totodată, cred că este util să vă comunic câteva articole, anexate, dintr-o foaie franceză din București (anexa „A“) care trece, nu fără motiv, drept organul oficios al guvernului reproduce, un articol din „Presa“, ziarul domnului Boerescu, precum și corespondențele pe care acesta din urmă le inserează în presa străină. Puteți constata, domnule conte, că nu lipsesc câtuși de puțin măgularile la adresa Germaniei și Rusiei, dar că se manifestă o mai mare rezervă în ceea ce privește elogiile față de Austria, recunoscându-se totuși „înțelegerea cea mai cordială“. Printr-o tristă întorsătură a evenimentelor din aceste locuri, numele Franței, odinioară atât de proslăvit, se pronunță rar, iar cel al Italiei este dat complet uitării. În ceea ce privește Anglia, nu există o prea mare încredere în simpatia românilor pentru ea. Dar eforturile politicii guvernului de la București nu se opresc deloc aici și oamenii lui de stat depun cea mai mare activitate pentru a face cunoscute Europei capitulațiile sau tratatele, care constituie baza relațiilor sale cu Poarta, cu condiția să fie interpretate în sensul cel mai favorabil unei autonomii absolute. Iată de ce domnul Mitilineu, secretar general al Ministerului Afacerilor Externe, a publicat recent colecția completă a tuturor tratatelor încheiate de România cu celelalte puteri, din 1368 până în zilele noastre. Această lucrare scrisă în limba română nu pare să fie destinată a avea publicitatea pe care o merită, iar cunoștințele mult prea insuficiente pe care le am de această limbă nu-mi permit deloc să vă vorbesc despre ea mai mult. Totuși, mi-aș permite să remarc că moto-ul singur indică scopul acestei lucrări, care îmi pare că adaugă funcției înalte a autorului un caracter cvasioficial. Acest moto reproduce următoarele cuvinte ale contelui de Garden: „Dreptul de a încheia un tratat, de a angaja încrederea publică față de un guvern străin este, în mod incontestabil, unul din atributele suveranității“.

Această năzuință a României de a-și exercita pe deplin suveranitatea, care ar fi afirmată față de Europa prin dreptul de a avea o reprezentare diplomatică și de a încheia tratate, în special tratate comerciale (aceasta pare să fie preocuparea actuală), răspunde întru totul dorinței

naționale care a împins-o pe această cale cu înclinații specifice. Modul de a se exprima al presei locale asupra acestui aspect este general, iar dumneavoastră puteți să apreciați după articolul anexat² (anexa „B“) al ziarului francez „La Roumanie“, organ al opoziției parlamentare. Aceasta, așa cum știți prea bine, este formată, atât în România, cât și în Serbia, din persoane înflăcărâte și turbulente care, pentru a ajunge la o soluție ceea ce nu poate fi decât opera timpului, nu dau înapoi în fața pericolului unui conflict internațional. Să sperăm că Partidul Conservator, aflat în prezent la putere, va avea înțelepciunea și forța de a-și lua măsuri de precauție împotriva exagerărilor care, departe de a servi cauza țării, ajung să o compromită inutil. Dar, uneori oamenii se lasă antrenati, poate împotriva voinței lor, să cedeze curentului opiniei publice, care amenință să-i copleșească. Demersuri inoportune pe lângă curțile europene, puțin dispuse să grăbească o soluție ale cărei consecințe finale se tem să le aprecieze, sau provocări sterile împotriva Porții, care nu este încă atât de slabă ca să fie nevoită să le suporte, nu sunt câtuși de puțin mijloace eficiente pentru a obține o autonomie politică, obiectul unor aspirații legitime.

România are nevoie de o anumită perioadă de ordine și stabilitate pentru a-și consolida administrația, pentru a-și dezvolta resursele naturale, pentru a îmbunătăți necesarul intelectual și moral al populației, pentru a merita pe timp îndelungat, prin priveliștea consolatoare a unei civilizații progresiste, comparativ cu barbaria reacționară de dincolo de Dunăre, simpatiile Europei, pentru a dobândi drepturi de netăgăduit la independență, mai curând să se lanseze cu capul plecat în acțiuni aventuriste la care izolarea ei o expune la marele risc de a-și vedea această autonomie dispărută, <autonomie> cu care ea nu ar avea înțelepciunea să se mulțumească.

Vă rog să primiți, ... etc.

Jooris

---

^{1,2} Articolele au aceeași temă cu cele semnalate și de alți diplomați străini la București în aceeași perioadă, dar pe microfilm acestea apar trunchiate și ilizibile.

22

1874 aprilie <15>/ 27, București. Raport al consulului general belgian la București, Jules Jooris, către ministrul de externe d'Aspremont Linden privind relațiile dintre România și Turcia și ilustrarea lor în presa celor două țări; drepturile la autonomie și independență ale României; dificultăți financiare și eforturile de a le face față.

Nr 101
2 annexes¹

Bucarest, le 27 Avril 1874

Monsieur le Comte,

La polémique concernant les rapports de la Roumanie et de l'Empire Ottoman continue à défrayer les loisirs des organes officieux des deux

pays. Le journal „La Turquie“, qui subit les inspirations de la Porte ayant publié un article où il interprète les récentes déclarations du ministre des Affaires étrangères Roumain devant les chambres dans un sens trop favorable aux prétentions de la puissance suzeraine, s'est attiré une réponse assez aigre de „La Pressa“, journal de Monsieur Boeresco, que l'on peut considérer comme l'organe officieux du gouvernement Roumain. Cet article, pour corroborer sa réfutation, s'en réfère aux déclarations faites par Monsieur Boeresco le 22 novembre 1873, à la suite d'une interpellation au sujet de la note remise le 2 novembre précédent aux Puissances garantes, note qui ne semble pas avoir reçu à Vienne, à Londres et même à Berlin, l'accueil qu'on espérait.

Comme cet article de „La Pressa“ renforce ces déclarations et rappelle cette note dont vous avez sans doute reçu le texte, je l'ai cru assez intéressant pour vous le communiquer². Mes rapports antérieurs vous ont déjà montré le mal que se donne la Roumanie pour capter à la fois par les adulations de sa presse et de sa courtoisie internationale les faveurs de l'Autriche, de la Russie et de la Prusse, qu'elle croit plus directement intéressées ou mieux en situation d'intervenir efficacement dans la question d'Orient, afin d'obtenir au moins l'abstention de ces puissances dans un conflit éventuel. Vous avez pu constater avec moi combien les journaux et les écrits de ses hommes d'Etat s'efforcent plus que jamais de convaincre l'opinion publique Européenne des droits d'autonomie et d'indépendance de l'Etat roumain reconnus *ab antique*, violés par la Turquie au 17ème siècle et consacrés par l'Europe au 19ème, droits basés sur un échange d'obligations réciproques, que la Turquie persiste à interpréter abusivement dans un sens de suzeraineté et de vasselage.

On ne peut se méprendre sur les dangers de ces étincelles qui commencent à jeter des lueurs de plus en plus vives et sont l'indice menaçant du brasier caché, dont l'opposition peut provoquer au moment le moins attendu un vaste incendie, qui dans sa marche destructive pourrait bien ne pas s'arrêter aux bords du Danube. Il ne peut guère échapper à l'oeil d'un observateur judicieux, qu'à la faveur d'une administration qui a atteint l'âge avancé de trois ans, et aux étonnants progrès accomplis durant cette période de non agitation, la Roumanie semble se recueillir malheureusement pas avec le silence qui assure le succès aux grandes conspirations, et se préparer de loin à réaliser la grande oeuvre de l'émancipation politique, vers laquelle convergent toutes les aspirations nationales. Ce qui semble clairement l'indiquer, c'est le soin qu'elle met de plus en plus à renforcer l'organisation de son armée et de ces finances, car elle ne peut ignorer, pas plus que nous, que si l'armée est le bras de la guerre, l'argent en est le nerf. Si je puis en juger par quelques envois et quelques accusés de réception, le système militaire de la Roumanie a dû vous être exposé dans tous ses détails par mes prédécesseurs, il est donc inutile d'y revenir; quant à son système

financier, il est en ce moment l'objet d'un travail que je vous adresserai à bref délai, mais qui nécessite l'étude et la lecture de trop de documents, pour pouvoir avancer au gré de mes désirs. Cette question est d'ailleurs pleine d'opportunité puisque le problème de la consolidation de la dette publique fera l'objet des discussions de la session extraordinaire, à la veille de s'ouvrir, ou de la prochaine session ordinaire de novembre prochain. On peut se demander en effet et, non sans raison, si la consolidation de la dette publique n'est pas destinée plus à faciliter au gouvernement roumain les emprunts de l'avenir qu'à diminuer les charges du présent et si sous les dehors financiers de cette réforme ne se cache point quelque arrière pensée politique? Qui oserait le nier? Le gouvernement Roumain ne se dissimule pas que la situation actuelle vis-à-vis de la Turquie est une situation de contrainte et de force. Il sait qu'au jour venu d'un conflit qu'il doit provoquer au moment opportun, il lui faudra de nombreux soldats bien équipés, de bons canons bien garnis pour empêcher le passage du Danube et surtout d'abondants écus pour faire face aux dépenses d'entretien d'une forte armée sur pied de guerre, lors même qu'elle garderait une attitude défensive, en attendant qu'une conférence internationale puisse sacrifier le droit de la Porte, en ménageant le plus possible son amour propre, toujours en vue de retarder la solution finale de la question <orientale>. Il est convaincu en fin que jamais il n'obtient son indépendance qu'à prix d'argent et que le minimum de compensation à offrir à la Turquie serait la capitalisation du tribut, si jamais les embarras financiers de la Porte la poussaient à s'imposer et engageaient les puissances à conseiller ce sacrifice.

Le départ du Prince Milan de Serbie a eu lieu et comme le prince prend la voie du Danube, Monsieur Boeresco, ministre des Affaires Etrangères, accompagné d'un aide de camp du Prince Charles s'est rendu à Giurgevo pour complimenter le souverain de Serbie à son passage par le territoire roumain.

Veuillez agréer, ... etc.

Jooris

Arhivele Naționale Istorice Centrale. colecția Microfilme Belgia, nr. 4, c. 292-294; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance politique, Légation, Roumanie, vol. 4. 1871-1874, doc. no. 64).

No. 101
2 anexe¹

București, 27 aprilie 1874

Domnule Conte,

Polemica referitoare la relațiile României cu Imperiul Otoman continuă să întrețină discuțiile la organele oficiale de presă ale celor două țări. Ziarul „La Turquie“, care suferă influența Porții, publică un articol în

care interpretează recentele declarații ale ministrului afacerilor externe român în fața Camerelor într-un sens prea favorabil pretențiilor puterii suzerane, și-a atras un răspuns destul de tăios din partea ziarului „Presa“, al domnului Boerescu, ziar ce poate fi considerat drept organ oficios al Guvernului român. Acest articol, pentru a-și întări combaterea, se referă la declarațiile făcute de domnul Boerescu la 22 noiembrie 1873, ca urmare a unei interpelări în legătură cu nota remisă la 2 noiembrie Puterilor garante, notă care nu pare să fi avut la Viena, la Londra și chiar la Berlin primirea sperată.

Cum acest articol din „Presa“ întărește aceste declarații și amintește această notă, al cărui text l-ați primit, desigur, am considerat interesant să vi-l comunic². Rapoartele mele anterioare v-au arătat deja efortul pe care-l face România pentru a obține dintr-o dată prin adulațiile presei sale și curtenia sa internațională, favorurile Austriei, Rusiei și Prusiei, pe care le crede cel mai interesate sau într-o poziție mai bună de a interveni în mod eficace în problema Orientului, cu scopul de a dobândi cel puțin abținerea acestor puteri într-un eventual conflict. Ați putut constata împreună cu mine cât se străduiesc ziarele și scrierile acestor oameni de stat, mai mult ca niciodată, să convingă opinia publică europeană de drepturile la autonomie și independență ale statului român, recunoscute *ab antiquo*, violate de Turcia în secolul XVII și consacrate de Europa în secolul XIX, drepturi bazate pe un schimb de obligații reciproce, pe care Turcia insistă să le interpreteze în mod abuziv într-un sens de suzeranitate și vasalitate.

Nu te poți înșela asupra pericolelor acestor scânteii care încep să arunce licăriri din ce în ce mai puternice și sunt indiciul amenințător al unui foc înăbușit, a cărui opoziție poate provoca în momentul cel mai puțin așteptat un mare incendiu, care în mersul lui distrugător ar putea foarte bine să nu se oprească la malurile Dunării. Nu poate scăpa, de asemenea, ochiului unui observator atent că, profitând de o administrație care a atins vârsta avansată de trei ani și de progresele uimitoare realizate în această perioadă de calm, România pare că nu se reculege din păcate în condițiile liniștii care asigură succesul marilor conspirații și că se pregătește dinainte să realizeze marea operă a emancipării politice spre care converg toate aspirațiile naționale. Ceea ce pare clar că indică acest lucru este grija cu care se ocupă din ce în ce mai mult să-și întărească organizarea armatei și a finanțelor, căci ea nu poate neglija, ca și noi, faptul că dacă armata este brațul războiului, finanțele sunt nervul lui. Dacă pot aprecia după câteva adrese și câteva confirmări de primire, sistemul militar al României trebuie că v-a fost prezentat în toate detaliile de predecesorii mei și este deci inutil să revin la el; în ceea ce privește sistemul financiar, el face în prezent obiectul unei lucrări pe care vă voi adresa-o în scurt timp, dar care necesită studierea și lecturarea prea multor documente ca să avansez așa cum aș dori eu. Această chestiune este, de altfel, de mare oportunitate

pentru că problema consolidării datoriei publice va face obiectul dezbaterilor sesiunii extraordinare, ce urmează să se deschidă în curând, sau a viitoarei sesiuni ordinare din noiembrie ce vine. Se poate pune întrebarea de fapt și nu fără justificare, dacă consolidarea datoriei publice nu este menită mai mult să faciliteze Guvernului român împrumuturile viitoare decât să diminueze greutățile prezentului și dacă sub aparențele financiare ale acestei reforme nu este mascat un gând ascuns? Cine ar îndrăzni să nege acest lucru? Guvernul român nu ascunde că situația actuală față de Turcia este o situație de tensiune și de forță. El știe că în ziua conflictului pe care el trebuie să-l provoace la momentul oportun, îi vor trebui mulți soldați bine echipați, tunuri bune, bine utilizate, pentru a împiedica trecerea Dunării și, mai ales, bani din belșug pentru a face față cheltuielilor de întreținere a unei forțe armate aflate pe picior de război, chiar în cazul că s-ar menține într-o atitudine defensivă, sperând ca o conferință internațională să poată sacrifica dreptul Porții, menajându-i cât mai mult posibil amorul propriu, de a întârzia cât mai mult soluționarea definitivă a problemei orientale. El este, în sfârșit, convins că nu va obține niciodată independența decât cu prețul banilor și că minimum de compensare ce se poate oferi Turciei ar fi capitalizarea tributului, dacă vreodată dificultățile financiare ale Porții ar împinge-o să se impună și ar angaja puterile să o sfătuiască la acest sacrificiu.

Plecarea prințului Milan al Serbiei a avut loc și cum el a plecat pe Dunăre, domnul Boerescu, ministrul afacerilor externe, însoțit de un aghiotant al prințului Carol, au mers la Giurgiu pentru a-i prezenta omagii suveranului Serbiei la trecerea prin teritoriul românesc.

Vă rog să primiți, ... etc.

Jooris

---

¹² Lipsește din microfilm.

23

1874 iulie 17/29, București. Raport al consulului Belgiei la București, Jules Jooris, către ministrul de externe d'Aspremont Lynden în care se prezintă unele manifestări înregistrate în România care demonstrează aspirațiile românilor la o independență absolută.

Nr. 212

Bucarest, le 29 Juillet 1874

Monsieur le Comte,

Dans son impatience d'acquérir le titre de royaume ou d'État indépendant, la Roumanie ne néglige rien pour faire parler d'elle, comme si l'Europe ignorait son existence. Après s'être fait représenter au congrès

sanitaire de Vienne, elle a voulu prendre place au congrès de statistique de Stockholm. En outre l'annonce des grandes manœuvres qui doivent avoir lieu prochainement en Bohême, en Prusse et en Russie, l'ont décidé à y envoyer des missions militaires. Enfin, pour couronner l'oeuvre, le prince de Roumanie a résolu, semble-t-il, d'entourer d'un éclat exceptionnel les manœuvres d'automne. Il veut mettre en ligne une armée de 25 000 hommes, inviter le prince de Montenegro et d'autres illustres personnages; il y aura inauguration de la statue de Michel le Brave à Bucarest, distribution solennelle de drapeaux à l'armée et Dieu sait quelles autres manifestations bruyantes.

Les méchantes langues assurent que le prince profitera de cette occasion pour instituer un ordre civil, dont le modèle et peut être aussi quelques exemplaires, seraient déjà prêts. Le prince voudrait de la sorte reprendre le projet de son prédécesseur. La Porte aura beau protester; il paraît décidé à n'en plus tenir compte, bien au regret d'avoir cédé sur la question de la monnaie d'argent (1870). Comme je ne puis assez le répéter, la Roumanie passera outre et d'empiètement en empiètement arrivera au fait accompli de l'indépendance complète, qui sait, si elle n'arme pas en silence pour se défendre au besoin avec le concours de la Serbie, du Montenegro et des insurrections toujours à la veille d'éclater dans la Bosnie et l'Herzégovine. Le résultat serait chanceux, en ce sens qu'une rupture violente du lien de vasselage, quoique couronnée de succès, enlèverait ipso facto à la Roumanie la garantie collective du traité de Paris et la livrerait à la merci de ses puissants voisins. Chaque jour le langage de la presse devient plus insolent vis-à-vis de la Turquie, qu'elle représente comme un gouvernement désormais impossible. La Serbie suit la même voie et sur la question de la monnaie d'argent le prince Milan ne semble pas disposé à céder. Il y placera son effigie, de même que son prédécesseur Michel l'a placée sur la monnaie de cuivre. Le Montenegro depuis 1859 n'a fait qu'empiéter sur le terrain de la Turquie et quant aux provinces turques de l'ancien empire Serbe, le voisinage d'un Etat indépendant ayant la même langue, la même religion, les mêmes souvenirs, les mêmes aspirations y entretient une agitation latente toujours prête à éclater et dont les embarras financiers ou politiques sans cesse croissants de la Porte ne font qu'augmenter les chances de succès. Avant hier des bruits alarmants, venus de Belgrade, circulaient à Bucarest. On parlait d'une démonstration armée sur la frontière Serbo-Bosniaque et d'un mouvement insurrectionnel en Bulgarie. La première de ces rumeurs a été démentie par un télégramme de Vienne et quant à la seconde, il est probable qu'il ne s'agit que de quelques rixes dans l'un ou l'autre village, entre les paysans et percepteurs de la dîme, appuyés par la force armée. L'envoi des albums militaires a procuré deux décorations Prussiennes aux

auteurs et la conclusion de la convention pour le raccordement du réseau Austro-Roumain a fourni à l'Autriche l'occasion de donner deux grands cordons et deux commanderies à plaque, ce que la presse roumaine se hâte d'interpréter comme un indice certain des intentions bienveillantes des deux puissances allemandes envers la Roumanie. A ce propos, les journaux ayant insinué que, lors de son passage par Vienne et de son entrevue avec le Comte Andrassy, le prince Charles aurait fait quelques promesses tendant à modifier les clauses du traité de raccordement des lignes d'Orsova et de Temeswar, la feuille semiofficielle s'est cru le devoir de protester. Il semble aussi que les réclamations des habitants de la Bessarabie contre la récente réforme agraire, appuyées par la Russie sous main, aient reçu bon accueil à Bucarest. En effet le ministre des finances, M. Mavrogeni, s'est rendu sur les lieux et en a rapporté la conviction du bien fondé de la plupart de ces griefs, qui ne tarderont pas à être redressés.

Tel est, Monsieur le Comte, le résumé de la politique du jour qui chômera désormais jusqu'au mois d'Octobre-Novembre, car pendant ces jours de 40 degrés de chaleur qui les accablait, les hommes politiques Roumains ont suspendu leurs travaux. La plupart des agents étrangers, ainsi que les ministres des finances et des affaires étrangères ont déjà quitté Bucarest. Ce dernier qui s'absente pour 4 semaines ira probablement à Ostende.

Veuillez agréer, ...

J. Jooris

Arhivele Naționale Istorice Centrale. colecția Microfilme Belgia, r. 4, c. 376-378; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 4, 1871-1874, no. 86).

No. 212

București, 29 iulie 1874

Domnule Conte,

În neliniștea ei de a dobândi titlul de regat sau stat independent, România nu neglijează nimic pentru a face să se vorbească de ea, ca și când Europa nu ar ști de existența ei. După ce s-a făcut reprezentată la Congresul sanitar de la Viena, ea a dorit să ia loc la Congresul de statistică de la Stockholm. Mai mult, anunțarea marilor manevre care urmează să aibă loc în curând în Bohemia, în Prusia și în Rusia a determinat-o să trimită acolo misiuni militare. În sfârșit, pentru a încorona afacerea, prințul României a hotărât, se pare să dea o strălucire deosebită manevrelor de toamnă. El vrea să alinieze o armată de 25 000 de oameni,

să-l invite pe prințul Muntenegrului și alte ilustre personaje; va avea loc inaugurarea statuii lui Mihai Viteazul de la București, înmânarea unor drapele armatei și Dumnezeu știe ce alte manifestări zgomotoase.

Gurile rele dau ca sigur faptul că prințul va profita de această ocazie pentru a institui un ordin civil, al cărui model și poate și câteva exemplare ar fi deja gata. Prințul ar dori astfel să reia proiectul predecesorului său. Poarta ar fi protestat energic; el părea hotărât să nu mai țină seama de aceasta, deși regretând mult de a fi cedat în problema monedei de argint (1870). Cum aş putea să v-o spun mai convingător, dar România nu va ține cont de nimic și din încălcare în încălcare va ajunge la faptul împlinit al independenței absolute. Cine știe dacă ea nu se înarmează în taină pentru a se apăra la nevoie cu ajutorul Serbiei, al Muntenegrului și revoltelor gata în orice moment să izbucnească în Bosnia și Herțegovina. Rezultatul ar fi riscant în sensul că o ruptură violentă a legăturilor de vasalitate, chiar dacă ar fi încoronată de succes, ar priva ipso facto România de garanția colectivă a Tratatului de la Paris și ar lăsa-o la discreția puternicilor săi vecini. Cu fiecare zi limbajul presei devine mai violent față de Turcia pe care ea o înfățișează ca pe o guvernare ce nu mai poate dăinui. Serbia urmează aceeași cale, iar în problema monedei de argint, prințul Milan nu pare dispus să cedeze. El își va bate efigia pe ea, la fel cum predecesorul său, Mihail a bătut-o pe o monedă de aramă. Din 1858 Muntenegru nu a făcut decât să încalce teritoriul Turciei, iar în ceea ce privește provinciile turce din vechiul imperiu sârb, vecinătatea unui stat independent de aceeași limbă, aceeași religie, aceleași amintiri, aceleași aspirații întreține aici o agitație latentă permanent pe punctul de a izbucni, iar dificultățile financiare sau politice mereu crescânde ale Porții nu fac decât să-i sporească șansele de succes. Alaltăieri circulau la București zvonuri alarmante venite de la Belgrad. Se vorbea de o mișcare armată la frontiera sârbo-bosniacă și de o acțiune insurecțională în Bulgaria. Primul dintre aceste zvonuri a fost dezmințit printr-o telegramă de la Viena, iar în ceea ce privește cel de al doilea, probabil nu este vorba decât de niște încărcături în unul sau altul din sate între țărani și percepatori de dijme, sprijiniți de armată. Trimiterea registrelor militare a oferit ocazia decernării a două decorații prusace autorilor, iar încheierea convenției pentru racordarea rețelelor <de cale ferată> austro-române a dat Austriei ocazia de a oferi două mari eșarfe și două medalii însoțite de atribuirea unor loturi de pământ, ceea ce presa românească s-a grăbit să interpreteze ca un indiciu al intențiilor binevoitoare ale celor două puteri germane față de România. În legătură cu aceasta, ziarele insinuând că la trecerea prin Viena și în timpul întrevederii cu contele Andrassy, domnitorul Carol ar fi făcut unele promisiuni menite să modifice clauzele tratatului de racordare

a liniilor ferate Orșova-Timișoara, ziarul semioficial a găsit de cuviință să protesteze. Se pare, de asemenea, că nemulțumirile locuitorilor din Basarabia față de recenta reformă agrară, sprijinită îndeaproape de Rusia, au fost bine primite la București. Într-adevăr, ministrul de finanțe, domnul Mavrogheni, a plecat la fața locului și și-a exprimat convingerea privind justetea mării majorități a acestor plângeri, care nu vor întârzia să fie satisfăcute.

Acesta este, domnule conte, rezumatul <vieții> politice la zi care va lăncezi de acum până în luna octombrie-noiembrie, căci în aceste zile cu 40° căldură care au copleșit-o, oamenii politici români și-au suspendat activitatea. Majoritatea agenților străini, precum și miniștrii de finanțe și al afacerilor externe au și plecat din București. Acesta din urmă, care va lipsi 4 săptămâni, va pleca probabil la Ostende.

Vă rog să primiți, ...

J. Jooris

24

1875 februarie <5>/17, București. Raport al consulului general prusian la București, Pfuel, către cancelarul Prusiei Otto von Bismarck, despre dispariția oricăror diferende între partidele politice atunci când este vorba de necesitatea obținerii independenței țării; votarea de către toate partidele reprezentate în Parlament a unor credite pentru dotarea armatei.

Abschrift

A 1103

Seiner Durchlaucht

dem Fürsten von Bismarck

Berlin

Bukarest, den 17. Februar 1875

Anlässlich einer gestern von der Kammer dem Kriegsminister bewilligten Summe von fünf Millionen Francs, behufs Completirung von Waffen, publiciert die heutige offiziöse „Pressa“ den in der Anlage beigefügten Artikel, offenbar in der Absicht, allarmirenden Missdeutungen zuzukommen, die an den Zweck dieses bedeutenden Aufwandes geknüpft werden könnten.

Jedoch: qui s'excuse, s'accuse.

Wenn auch der Kriegsminister General Floresco mir gegenüber sich schon vor längerer Zeit die Nothwendigkeit dieser Waffenanschaffungen ausgesprochen hat, besonders behufs Herstellung einer jetzt nicht bestehenden Gleichartigkeit der Gewehre und Completirung der Kanonen für die Territorial-Armee, und desfalls diese nun an die Kammer gerichtete Forderung mich nicht überraschte, so glaubte ich dieser Bewilligung doch Erwähnung thun zu sollen, weil einmal bei dieser Gelegenheit wieder deutlich hervortrat, dass stets, sobald es sich um Angelegenheiten des Heeres und somit, wenn auch indirect, um die Unabhängigkeit des Landes handelt, die Parteien in der Kammer verschwinden und dieselbe der Regierung jegliche Mittel zu einer etwaigen Vertheidigung ohne Zögern bewilligt. Beim vorstehenden Anlass stimmte die Oppositionspartei einstimmig für die genannte Forderung, während ein nicht unbedeutender Theil der Regierungspartei sich dagegen erklärte.

(:gez:) v. Pfuel

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme R. F. Germania, nr. 119, c. 42-46; (Geheim Staatsarchiv, Berlin/Dahlem Deutschzentralbüro politische Schriftwechsel. Rumänien III Hauptabteilung/Nr. 1047).

Copie
ad A 1103

Traduction
„Pressa“ du 5/17 février 1875

„Hier la chambre a donné un de ces votes patriotiques, qui font honneur à une véritable représentation nationale. Elle a voté une somme de 5 millions, qui sera ajoutée à l'emprunt par rentes pour achats d'armes. Cé vote est donné, non pas sur un projet présenté par le Gouvernement, mais sur une proposition venue de la propre initiative de la chambre. Le Gouvernement, bien entendu, n'a pu que se rallier à cette belle proposition et la chambre, sur le rapport de Mr. le Général Tell, qui l'a appuyée avec beaucoup de patriotisme, l'a adoptée.

Ce projet voté par l'assemblée n'est que l'expression d'une nécessité réelle. S'il a été soutenu par le Gouvernement, c'est par la simple raison que notre armée a besoin de posséder de bonnes armes et du même système. Avec cela nous ne menaçons personne, ni nous changeons notre système de politique neutre et défensive. Nous ne voulons qu'une force armée solide et sérieuse, en état de défendre le pays, de nous défendre contre ceux qui nous attaqueraient, à assurer, en d'autres termes, la paix que nous désirons.

Il nous semble que cette prétention est des plus modestes et que sa légitimité ne peut être contestée par personne.“

Copie

A 1103

București, 17 februarie 1875

Excelenței sale

Prințului von Bismarck

Berlin

Cu ocazia acordării, ieri, de către Cameră, a unei sume de cinci milioane franci Ministerului de Război, în vederea completării armamentului, oficiosul de astăzi „Presa“ publică articolul anexat la prezenta, bineînțeles cu intenția de a preîntâmpina interpretări alarmante, care ar putea fi legate de scopul acestei importante cheltuieli.

Totuși: cine se scuză, se acuză.

Ministrul de război, Florescu, s-a exprimat față de mine, deja cu mult timp înainte, asupra necesității procurării de armament, îndeosebi în vederea realizării unei uniformități a armamentului, neexistentă în momentul de față, precum și în vederea completării tunurilor pentru armata teritorială, de aceea această cerere adresată acum Camerei nu m-a surprins. Cred totuși că trebuie să fac o precizare legat de această acordare, pentru că, cu această ocazie, reiese clar din nou că întotdeauna, dacă este vorba de chestiunile armatei și deci – chiar dacă în mod indirect – de independența țării, diferendele dintre partide dispar și acestea aprobă guvernului fără ezitare orice mijloc în vederea apărării.

Cu ocazia menționată mai sus, partidul de opoziție a votat în unanimitate pentru cererea amintită, în timp ce o parte deloc neînsemnată a partidului de guvernământ s-a declarat contra.

semnat: de Pfuel

Copie

ad A 1103

Traducere

„Presa“ din 5/17 februarie 1873

Ieri Camera și-a dat unul din acele voturi patriotice care onorează pe adevărații reprezentanți ai unei nații. Ea a votat o sumă de 5 milioane care va fi adăugată împrumutului în rente folosite pentru cumpărarea de arme. Votul a fost dat nu în urma unui proiect prezentat de guvern, ci ca urmare a unei propuneri izvorâtă din inițiativa proprie a Camerei. Bineînțeles, guvernul nu a putut decât să se ralieze acestei frumoase propuneri și Camera, în urma raportului dlui general Tell, prezentat de acesta cu deosebit zel patriotic, a adoptat respectiva propunere.

Acest proiect votat de adunare este expresia unei necesități reale. Dacă a fost susținut de guvern, aceasta se datorează simplului motiv că armata noastră are nevoie de armament modern și de un sistem de organizare la fel de modern. Având aceste lucruri, noi nu amenințăm pe nimeni și nici nu ne schimbăm orientarea politică, care rămâne neutră și defensivă. Nu vrem altceva decât să avem o forță armată puternică și reală, capabilă să apere pacea, să ne apere împotriva acelor care ne-ar ataca, să asigure, astfel spus, pacea pe care o dorim. Considerăm că această dorință a noastră este cu totul modestă și că legitimitatea ei nu poate fi contestată de nimeni.

25

1876 <ianuarie 26>/februarie 7, București. Raport al consulului general prusian la București, Pfuel, către cancelarul Germaniei, Bernhard Ernest von Bülow, despre declarația făcută de primul ministru Lascăr Catargiu cu prilejul votării de către Parlament a creditului pentru dotarea armatei, în sensul că România nu are intenții agresive și că își va păstra neutralitatea, conform prevederilor Tratatului de la Paris din 1858.

Auswärtiges Amt

Bukarest, den 7. Februar 1876

Abschrift

No. 14

Seiner Excellenz

dem Herrn von Bülow

Berlin

Die Creditforderung zur Heeresbewaffung wurde gestern von der Kammer, wenn auch wie vorauszusehen war, bedeutend modificirt, angenommen. Dem Kriegsminister werden statt 5 600 000 francs nur 4 Millionen bewilligt, die nicht durch eine neue, das Budget beschwerende Anleihe zu beschaffen, sondern von denen 3 050 000 frcs. aus dem Fonds von 5 Millionen zu entnehmen sind, der bereits im vergangenen Frühjahr behufs Anschaffung von Waffen votirt, aber angeblich bis jetzt noch nicht verbraucht war. Nur wenn diese 3 Millionen zu dem Allernothwendigsten nicht ausreichen sollten, würde der Rest von 95 000 frcs. durch eine Anleihe bei der Depositalkasse zu beschaffen sein.

Der Ministerpräsident wiederholte bei dieser Gelegenheit seine früher abgegebene feierliche Erklärung, dass dieser Credit nur zur Completirung der allerdringendsten Heeresbedürfnisse gefordert würde.

die Regierung keinerlei aggressive Absichten dabei verfolge und entschlossen sei, die strengste Neutralität aufrecht zu erhalten, wie solche dem Pariser Verträge gemäss sei.

Die veränderte Gesetzvorlage wurde zwar mit grosser Majorität (59 gegen 15 Stimmen) anenommen, doch hat das Ministerium eben nicht Grund auf diesen Sieg stolz zu sein, da es erst der Stellung der Kabinettsfrage bedurfte, um denselben davon zu tragen. Die in meinem letztem Bericht erwähnte Krisis ist übrigens bis jetzt nichts weniger als beseitigt, und ist dies wonl auch der Grund der bisher noch immer nicht erfolgten Besetzung der vacanten Ministerposten der Finanzen und asuwertigen Angelegenheiten.

(:gez:) v. Pfuel

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme R. F. Germania, r. 119, c. 68-70; (A-A. Geheim Staatsarchiv, Berlin/Dahlem. Deutschzentralbüro politische Schriftwechsel. Rumänien III. Hauptabteilung Nr. 1047).

Ministerul de Externe
Copie
Nr. 14
Excelenței sale
Domnului von Bülow
Berlin

București, 7 februarie 1876

Cererea de credit pentru dotarea armatei a fost adoptată ieri de către Cameră, chiar dacă substanțial modificată, după cum era de prevăzut. Ministerului de Război i-au fost acordate în loc de 5 600 000 franci numai 4 milioane, care nu sunt procurate printr-un nou împrumut împovăraător pentru buget, ci 3 050 000 franci sunt luați din fondul de 5 milioane, care a fost votat deja în primăvara trecută în scopul achiziționării de arme, însă după cum se spune până acum nu fost consumat. Numai dacă aceste 3 milioane nu ar fi suficiente pentru necesitățile stringente, restul de 950 000 franci ar trebui procurat printr-un împrumut la Casa de depunere.

Președintele Consiliului de Miniștri a repetat cu această ocazie declarația sa solemnă dată anterior, că acest credit va fi cerut numai pentru completarea celor mai urgente necesități ale armatei, că guvernul nu urmărește prin aceasta intenții agresive și că este hotărât să mențină cea mai strictă neutralitate, conform cu Tratatul de la Paris. Proiectul de lege modificat a fost adoptat chiar cu o majoritate mai mare (59 contra 15

voturi); cu toate acestea, ministrul nu prea are motiv să fie mândru de această victorie, de vreme ce, spre a obține acest credit nu ar fi fost nevoie decât să se pună pe tapet chestiunea guvernului. Criza amintită în ultimul meu raport nu a fost nici până astăzi înlăturată și probabil că acesta este motivul pentru care până acum nu a avut loc ocuparea posturilor ministeriale vacante, la finanțe și la afaceri externe.

(semnat) von Pfuel

26

1876 <înainte de 12> aprilie, București. Comunicare adresată de ministrul de externe al României, Ion Bălăceanu, agenților diplomați români în străinătate explicând politica pacifistă și de neutralitate a României în condițiile crizei orientale-

Ministère des Affaires
Etrangères

Bucarest, Avril 1876

Monsieur l'Agent,

Au milieu des émotions qui l'agitent encore, l'Europe éprouve un si grand besoin de paix, un tel désir d'éviter toute cause de conflagration, que je ne crois pas superflu, pour conserver à notre pays les sympathies des Puissances Garantes, de leur rappeler, à l'occasion, l'attitude paisible et asolument correcte que le Gouvernement du prince a conservée depuis le commencement de la crise qui a éclaté en Orient.

Cette attitude, prudente autant que loyale, ne résulte pas seulement des idées personnelles d'un groupe d'hommes qui se trouvant au pouvoir, auraient dirigé, dans ce sens, le courant de l'opinion; elle ressort encore, et surtout, des traditions, des sentiments, de vrais intérêts du peuple roumain.

Géographiquement séparée de la Turquie par un des grands fleuves du monde, forte de son autonomie, confiante dans les traités qui garantissent son existence, la Roumanie n'a pas à revendiquer des droits qu'elle n'a jamais aliénés. Bien qu'étrangère, par la langue, par le sang et par le génie de son peuple, aux races qui habitent la Turquie, elle ne leur marchand pas ses sympathies; mais elle ne voit rien, non plus, dans ce qui se passe au delà du Danube qui doit lui faire oublier les questions économiques et sociales qui s'agissent dans son sein et qu'il lui fut résoudre à tout prix. Le peuple roumain comprend que de la solution de ces problèmes dépendent son repos et son bien-être intérieurs.

Le désir de réaliser tout le progrès compatible avec notre temps et nos moyens, forme aujourd'hui, Monsieur l'Agent, l'objet de nos constantes préoccupations. Développer notre agriculture et notre commerce, créer de toutes pièces, pour ainsi dire, notre industrie, multiplier nos relations avec les pays voisins; mettre l'instruction à la portée de tous; augmenter nos voies de communications, n'y a-t-il pas là de quoi absorber toutes nos facultés? Cette noble tâche, ce vaste champ ouvert à l'intelligence et à l'activité des Roumains, ne sont-ils pas dignes d'une nation jalouse de prendre place dans la grande famille des peuples civilisés?

Ces idées de paix et de progrès forment un programme auquel nous saurons rester fidèles. Comptant, en toute occasion, sur la sympathie des grandes Puissances, confiants en nos propres forces pour nous développer pacifiquement, nous faisons, de la stricte observation des traités, la base même de notre politique.

Dans les circonstances actuelles, cette politique se définit d'un mot: la Neutralité. Si elle nous crée de droits à l'appui et à l'estime des Puissances Garantes, elle nous impose aussi des sacrifices et le devoir de faire respecter cette neutralité.

Ce qui précède doit suffire pour édifier les plus prévenus sur les véritables sentiments du peuple roumain et sur les véritables intentions de son Gouvernement. J'ai tout lieu de croire que ses franches explications réduiront à néant les bruits répandus naguère sur de prétendus armements que nous songerions à faire.

Vous savez, en effet, Monsieur l'agent, que les corps législatifs n'ont accordé, cette année, au Ministre de la Guerre, en fait de crédits extraordinaires, qu'une somme de 950 000 francs. Si ce Ministre dispose actuellement d'une réserve de quatre millions, c'est parce qu'il a conservé intacts trois millions, sur le crédit qui lui avait été alloué l'année dernière, et dont il aurait déjà trouvé l'emploi, si le Gouvernement avait nourri, ne fût-ce qu'un instant, les projets belliqueux qu'on lui a si gratuitement attribués. Ne pensez-vous pas, Monsieur, que le cas échéant, il aurait dû songer, tout d'abord, à donner à notre infanterie cette uniformité d'armement que réclament, pour elle, tous les hommes spéciaux, et que nous serons néanmoins obligés de lui faire attendre encore?

Tels sont les faites, Monsieur l'Agent, telle est, je la répète, la conduite pacifique que le Gouvernement du Prince a suivie et qu'il est décidé à suivre encore. Observateur scrupuleux des traités, spectateur désintéressé des événements qui se déroulent autour de lui, il ne songe qu'aux moyens de mettre en oeuvre les immenses ressources dont la Roumanie peut disposer.

Vous voudrez bien, Monsieur, vous pénétrer de ces idées et vous en inspirer exclusivement, dans toutes les communications verbales que vous serez appelé à faire à Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de¹. Agréez, je vous prie. ...

(s) I. de Balachano

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 4, c. 605-607; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 5, 1875-1880, no. 30).

Ministerul Afacerilor Externe

București, aprilie 1876

Domnule Agent,

În mijlocul a o serie de tulburări care o mai agită, Europa încearcă o nevoie de pace atât de mare, o dorință de a evita orice cauză de conflagrație, încât nu cred să fie de prisos, pentru a menține față de țara noastră simpatia Puterilor garante, să le amintim, cu această ocazie, atitudinea pașnică și absolut corectă pe care guvernul domnitorului a manifestat-o de la începutul crizei care a izbucnit în Orient.

Această atitudine, pe cât de prudentă pe atât de loială, nu rezultă numai din ideile personale ale unui grup de oameni care aflându-se la putere ar orienta în acest sens curentul de opinie; ea decurge, mai ales, din tradițiile, din sentimentele, din adevăratele interese ale poporului român.

Geografic separată de Turcia de unul dintre cele mai mari fluvii din lume, puternică prin autonomia sa, încrezătoare în tratatele care îi garantează existența, România nu are de revendicat decât drepturi la care ea nu a renunțat niciodată. Deși diferită prin limbă, prin sânge și prin geniul poporului ei de popoarele care trăiesc în Turcia, ea nu-și precupețește simpatiile, dar ea nici nu vede nimic în tot ceea ce se petrece dincolo de Dunăre care să o oblige să uite de problemele economice și sociale, care se agită în interiorul ei și, care trebuie rezolvate cu orice preț. Poporul român înțelege că de rezolvarea acestor probleme depinde liniștea și bunăstarea lui.

Dorința de a realiza tot progresul compatibil cu timpurile și mijloacele noastre constituie astăzi, domnule agent, obiectul permanentelor noastre preocupări. Să ne dezvoltăm agricultura și comerțul, să creăm, din toate piesele, ca să spun așa, industria noastră, să ne multiplicăm relațiile cu țările vecine; să punem învățământul la îndemâna tuturor; să sporim căile noastre de comunicație, nu sunt acestea suficiente

pentru a ne absorbi toate capacitățile? Această nobilă sarcină, acest vast câmp deschis inteligenței și activității românilor nu sunt ele oare demne de o națiune mândră de a lua loc în marea familie a popoarelor civilizate?

Aceste idei de pace și progres constituie un program căruia noi vom ști să-i rămânem fideli contând, în toate ocaziile, pe simpatia Marilor Puteri, încrezători în propriile noastre forțe pentru a ne dezvolta pașnic, noi facem, din stricta respectare a tratatelor, însuși baza politicii noastre.

În împrejurările actuale, această politică se definește printr-un singur cuvânt: neutralitate. Dacă ea ne creează drepturi la sprijinul și respectul Puterilor garante, ea ne impune și sacrificii și datoria de a face ca această neutralitate să fie respectată.

Cele de mai sus trebuie să fie suficiente pentru a-i edifica pe cei mai prevăzători asupra adevăratelor sentimente ale poporului român și a adevăratelor intenții ale guvernului său. Am toate motivele să cred că aceste explicații deschise vor reduce la neant zvonurile răspândite peste tot privind pretensele înarmări pe care noi am intenționa să le facem.

Știți de fapt, domnule agent, că Corpurile legiuitoare nu au acordat anul acesta ministrului de război sub formă de credite extraordinare decât o sumă de 950 000 franci. Dacă acest ministru dispune în prezent de o rezervă de patru milioane, este pentru că a păstrat intacte trei milioane, din creditul care-i fusese alocat anul trecut și căruia i-ar fi găsit întrebuințare dacă guvernul ar fi alimentat, chiar și o clipă, proiectele belicoase care i-au fost atribuite în mod atât de gratuit. Nu credeți, domnule, că în caz de urgență el ar fi trebuit să se gândească imediat să dea infanteriei noastre acea uniformitate a armamentului cerută pentru aceasta de toți specialiștii și pe care noi vom fi totuși obligați să o facem să mai aștepte încă?

Acestea sunt faptele, domnule agent, aceasta este, repet, conduita pașnică pe care guvernul domnitorului a manifestat-o și pe care este hotărât să o aibă în continuare.

Respectând cu scrupulozitate tratatele, spectator dezinteresat al evenimentelor care se petrec în jurul său, el nu se gândește decât la mijloacele de a pune în valoare imensele resurse de care România poate dispune.

Veți binevoi, domnule, să vă însușiți aceste idei și să vă inspirați numai din ele în toate comunicările verbale pe care veți fi chemat să le faceți domnului ministru al afacerilor externe al ...¹.

Vă rog să primiți, ...

(s) I. Bălăceanu

---

¹ Așa în text.

1876 iunie 9/21, București. Raport al consulului general al Rusiei la București, I. A. Zinoviev, către țarul Alexandru al II-lea, despre încercările lui M. Kogălniceanu de a obține recunoașterea pe plan internațional a denumirii de „România”, opinia lui Ion C. Brătianu asupra perspectivei raporturilor româno-ruse.

Sire,

Les hommes aujourd'hui au pouvoir, et principalement le Ministre des Affaires Etrangères, M. Cogalnitchano, ont toujours affirmé que dans l'intérêt de sa position actuelle et de son avenir la Roumanie était tenue de respecter les liens qui l'unissent à l'Empire Ottoman.

Arrivés au pouvoir ces hommes se sont imaginés que leur attitude ne tarderait pas à leur assurer les sympathies de la Porte, et que, dans l'état actuel des choses, celle-ci consentirait sans difficultés à leur accorder les concessions qu'elle avait refusées à leurs devanciers. Au nombre de ces concessions figure la substitution de la dénomination de „Roumanie“ à celle de „Principautés Unies“ que le Gouvernement Ottoman s'obstine à maintenir.

Ayant échoué auprès du Gouvernement du Sultan Abdoul-Azis, M. Cogalnitchano a cru devoir renouveler sa démarche auprès de celui du Sultan Mourad V. Cette tentative n'ayant pas été couronnée d'un meilleur succès, le Ministre des Affaires Etrangères crut devoir prescrire à son agent à Constantinople d'observer une extrême réserve vis-à-vis du Ministère Ottoman et de se borner à des rapports ayant trait aux intérêts que cet Agent est appelé à défendre.

Simultanément M. Cogalnitchano a pris la décision d'adresser aux agents roumains à l'étranger un mémoire contenant un exposé détaillé des griefs du Gouvernement Princier. Les agents sont invités à soumettre le mémoire en question aux Gouvernements auprès desquels ils sont accrédités et à solliciter leur appui auprès du Cabinet du Sultan en faveur des réclamations roumaines.

M. Cogalnitchano m'ayant entretenu de son projet j'ai cru devoir lui faire observer qu'une telle démarche me semblerait complètement inopportune, et que, préoccupées des graves complications surgies en Orient, les Puissances consentiraient difficilement à appuyer des réclamations d'une importance secondaire, et dont l'ajournement ne saurait entraîner le moindre inconvénient même au point de vue des intérêts purement roumains.

D'après ce qui me revient, M. Cogalnitcho n'est nullement disposé à suivre cet avis. En homme intelligent, il ne se fait certainement pas la moindre illusion sur l'accueil que son mémoire est destiné à trouver auprès des Puissances. Mais il croit néanmoins qu'aujourd'hui une attitude résolue de la Roumanie serait un moyen plus sûr de réussir auprès du Gouvernement Ottoman que la voie des négociations que le Cabinet de Bucarest a déjà tentée sans succès. Il pense que la crainte de voir ce pays entrer dans la coalition des peuples slaves suffirait pour arracher à la Porte des concessions qui après tout ne sauraient porter atteinte ni à l'intégrité ni même à la dignité de l'Empire Ottoman.

La plupart des collègues de M. Cogalnitcho soutiennent avec lui que la Roumanie n'aurait rien à gagner à la chute de cet Empire; qu'une neutralité serait la seule attitude qui pourrait la préserver des complications; mais que le Ministère précédent aurait commis une faute impardonnable en proclamant cette neutralité avant de s'être assuré que la Porte lui en saurait gré.

Seul le Ministre des Finances, Jean Bratiano, ne partage pas entièrement cette manière de voir. Il affirme que la Roumanie doit conformer son attitude à celle de la Russie, et que c'est dans une alliance étroite avec nous que son pays doit chercher son salut. Selon cet homme d'Etat, la Russie peut seule assurer la nationalité roumaine contre une absorption qui la menace du côté des Allemands dont les nombreux Juifs qui envahissent ce pays ne seraient que les précurseurs.

Pour s'attacher le peuple roumain, soutient d'autre part M. Bratiano, la Russie n'aurait qu'à renoncer à tout jamais aux districts bessarabiens annexés à la Moldavie en vertu du traité de Paris, et qui n'auraient de l'importance réelle que pour la Roumanie, à laquelle le territoire annexé assure l'accès de la Mer Noire.

Ces doctrines datent de la guerre franco-allemande et il est juste de dire que M. Bratiano n'a cessé de les professer tant avant que depuis son entrée dans le Ministère.

Je suis... Sire...

I. Zinoviev

No. 22

le 9/21 Juin 1876, Bucarest

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme URSS, r. 67, c. 422-431; (Arhiv vneshej politiki Rossii, Moskva, Kanceljarja 1856, d. 15).

Oamenii aflați astăzi la putere și îndeosebi ministrul afacerilor externe, domnul Kogălniceanu, au afirmat întotdeauna că, în interesul poziției ei actuale și al viitorului ei, România este obligată să-și respecte legăturile care o unesc de Imperiul Otoman.

Ajunși la putere, acești oameni și-au închipuit că atitudinea lor nu va întârzia să le asigure simpatia Porții și că, în actuala stare de lucruri, aceasta va consimți fără dificultăți să le acorde concesiile pe care le refuzase predecesorilor lor. Printre aceste concesiuni <așteptate> figurează și folosirea denumirii „România“ în locul celei de „Principatele Unite“, pe care Guvernul otoman se încapățânează să o mențină.

Eșuând <în încercarea făcută> pe lângă guvernul sultanului Abdul-Aziz, domnul Kogălniceanu a considerat că trebuie să-și reînnoiască demersul <și> pe lângă cel al sultanului Murad al V-lea. Această tentativă nefiind încoronată de un succes mai mare, ministrul afacerilor externe a considerat că trebuie să prescrie agentului său la Constantinopol să mențină o rezervă extremă față de Guvernul otoman și să se limiteze la raporturi legate de interesele pe care acest agent este chemat să le apere.

Simultan <cu aceasta>, domnul Kogălniceanu a luat decizia de a adresa agenților români din străinătate un memoriu conținând o expunere detaliată a reclamațiilor guvernului princiar <român>. Agenții sunt invitați să supună memoriul în chestiunea guvernelor pe lângă care sunt acreditați și să le solicite sprijinul pe lângă guvernul sultanului în favoarea reclamațiilor românești.

Întrucât domnul Kogălniceanu mi-a vorbit de proiectul său, am considerat că trebuie să-l fac să înțeleagă că un asemenea demers mi-ar apărea complet inoportun și că, preocupate de gravele complicații apărute în Orient, Puterile / garante / ar consimți cu greu să sprijine reclamații de o importanță secundară și a căror amânare nu ar putea antrena nici cel mai mic inconvenient, chiar din punctul de vedere al intereselor pur românești.

După câte îmi dau seama, domnul Kogălniceanu nu este deloc dispus să urmeze acest sfat. Fiind un om inteligent, el nu-și face nici cea mai mică iluzie în privința primirii pe care memoriul său o va avea din partea Puterilor. Însă el consideră totuși că astăzi o atitudine fermă a României ar constitui un mijloc sigur de reușită pe lângă Guvernul otoman față de calea negocierilor pe care guvernul de la București a încercat-o deja fără succes. El gândește că teama de a vedea această țară intrând în coaliția popoarelor slave ar fi suficientă spre a smulge Porții concesiuni care oricum nu ar putea aduce atingere nici integrității și nici chiar demnității Imperiului Otoman.

Majoritatea colegilor domnului Kogălniceanu susțin, împreună cu el, că România nu ar avea nimic de câștigat din căderea acestui imperiu, că o strictă neutralitate ar constitui singura atitudine care ar feri-o de complicații, dar că guvernul precedent ar fi făcut o greșală de neiertat proclamând această neutralitate mai înainte de a se fi asigurat că Poarta agreează ideea.

Singur, ministrul de finanțe Ion Brătianu nu împărtășește în întregime acest punct de vedere. El afirmă că România trebuie să-și conformeze atitudinea celei a Rusiei și că tocmai într-o alianță strânsă cu noi trebuie să-și caute salvarea țara lui. După opinia acestui om de stat, numai Rusia poate asigura națiunea română împotriva unei absorții ce o amenință din partea germanilor, ai căror numeroși evrei care invadează această țară nu ar reprezenta decât precursorii.

Pentru a-și atrage poporul român – susține pe de altă parte domnul Brătianu – Rusia nu ar avea decât să renunțe pentru totdeauna la județele basarabene anexate la Moldova în virtutea Tratatului de la Paris și care nu ar prezenta o importanță reală decât pentru România, căreia teritoriul anexat îi asigură accesul la Marea Neagră.

Aceste doctrine datează din timpul războiului franco-german și trebuie să arătăm că domnul Brătianu nu a încetat să le susțină atât înaintea, cât și după intrarea lui în guvern.

Rămân... Sire...

I. Zinoviev

Nr. 22

9/21 iunie 1876, București

28

1876 iunie 22/iulie 1, București. Raport al consulului general al Rusiei la București, I. A. Zinoviev, către Nikolai Giers, adjunct al ministrului afacerilor externe al Rusiei, relevând că obiectivul real al memoriului Guvernului român din iunie 1876 era obținerea independenței de stat.

No. 24

Bucarest, le 22 Juin/1 Juillet 1876

Monsieur le Sénateur,

Mon rapport du 9/21 courant sous No. 22 a rendu compte de la démarche que le gouvernement Princier se proposait de faire auprès des Puissances dans le but d'obtenir la solution de quelques questions pendantes entre la Roumanie et la Porte.

Je me fais aujourd'hui un devoir de soumettre ci-près à Votre Excellence copie d'une circulaire¹ que le Ministre des Affaires Etrangères vient d'adresser à ce sujet à ses Agents à l'étranger ainsi qu'un exemplaire du mémoire² contenant un exposé détaillé des questions litigieuses.

Ni dans sa circulaire ni dans le mémoire M. Cogalnitchano ne prononce pas le mot d'*indépendance*, mais la nature de quelques-unes de ses réclamations n'indique que trop bien que son but est de revendiquer en faveur de son pays les droits d'un Etat souverain. Anticipant sur les événements, le Ministre Princier cherche dès à présent à démontrer que la possession du delta du Danube revient à la Roumanie, et cela „pour ne pas laisser établir l'opinion que les bouches du fleuve appartiennent ou appartiendraient à la Bulgarie...”

Il est évident que le gouvernement Princier croit de bonne politique d'exagérer ses réclamations, persuadé qu'il est que plus il demandera plus il pourra obtenir soit de la Turquie directement soit de la Conférence européenne qui serait appelée à régler la question d'Orient.

Je ne crois pas superflu de soumettre ci-près à Votre Excellence le texte français du discours³ par lequel le Prince Charles vient d'ouvrir la session législative extraordinaire.

J'ai l'honneur...

I. Zinoviev

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme URSS, r. 67, c. 449-452; (Arhiv vneshej politiki Rossii, Moskva, Kanceljarja, 1856, p. 15).

Nr. 24

București, 22 iunie/1 iulie 1876

Domnule Senator,

Raportul meu din 9/21 curent, cu nr. 22, a relatat despre demersul pe care Guvernul princiar <român> își propune a-l face pe lângă Puteri în scopul de a obține soluționarea unor chestiuni pendinte între România și Poartă.

Îmi fac astăzi o datorie din a prezenta în anexă, Excelenței voastre copia unei circulare¹ pe care ministrul afacerilor externe <român> a adresat-o recent, pe această temă, agenților lui din străinătate, precum și un exemplar din memoriul² conținând o expunere detaliată a chestiunilor litigioase.

Nici în circulara sa, nici în memoriu, domnul Kogălniceanu nu pronunță cuvântul *independență* însă natura unora dintre reclamațiile sale

indică foarte clar că scopul lui este de a revendica în favoarea țării sale drepturile <caracteristice> unui stat suveran. Anticipând asupra evenimentelor, ministrul princiar încercă de pe acum să demonstreze că posesiunea Deltei Dunării revine României, iar aceasta, „spre a nu da ocazia stabilirii opiniei că gurile fluviului aparțin sau ar aparține Bulgariei...”

Este evident că guvernul princiar consideră că face o bună politică exagerând reclamațiile lui, convins că cu cât va cere mai mult, cu atât va putea obține mai mult, fie direct de la Turcia, fie de la Conferința europeană care va fi chemată să reglementeze problema Orientului.

Nu cred că este superfluu să supun aici Excelenței voastre textul în franceză al discursului³ prin care prințul Carol a deschis recent sesiunea legislativă extraordinară.

Am onoarea...

I. Zinoviev

---

^{1,2} și ³ Anexele menționate se află pe rolă între cadrele 453–474. Memoriul din 15/27 iunie 1876 al Guvernului român către Înalta Poartă și Puterile garante (cunoscut sub numele „Cele șapte revendicări”), în care se cerea, printre altele, recunoașterea „individualității statului român” și a numelui de România – ceea ce ar fi dus implicit la recunoașterea independenței României – este publicat în *Independența României, documente*, vol. IV, pag. 114–134.

29

1876 Iulie 6/18, București. Raport al consulului general belgian, Fréderick Hoorickx, la București, la care e anexat nota circulară a ministrului de externe al României, Mihail Kogălniceanu, adresată agenților români în străinătate penru face demersuri pe lângă guvernele la care sunt acreditați, în vederea sprijinirii soluționării unor revendicări formulate de România privind relațiile sale cu Sublima Poartă.

No. 55

Bucarest, le 18 Juillet 1876

Monsieur le Comte,

Ce n'est qu'aujourd'hui que je suis parvenu à me procurer la dernière circulaire du Gouvernement roumain à ses Agents à l'étranger.

J'ai l'honneur de vous en adresser sous ce pli une copie.

Les Représentants des Puissances garantes à Bucarest ignorent si ce document a déjà été communiqué à leurs gouvernements respectifs.

Du reste, c'est seulement une Conférence des signataires du Traité de Paris qui peut statuer sur les deux principaux griefs, la reconnaissance du nom de Roumanie et la possession d'une partie du delta du Danube.

Aucun mémorandum ne paraît devoir de sitôt être communiqué à la Porte. La Roumanie ne veut que sonder les dispositions des Puissances garantes à son égard, n'ignorant pas que ce n'est pas une neutralité de trois semaines qui peut lui mériter les récompenses qu'elle demande.

L'Europe de son côté, sait que deux courants règnent dans le Cabinet. M. Epureano, Président du Conseil et M. Cogalniceano, Ministre des Affaires Etrangères, ne veulent obtenir des avantages pour leur pays qu'au moyen d'une conduite sage et raisonnée. M. J. Bratianu, Ministre des Finances, ami de la Russie et de la Serbie, attend tout, au contraire, des aventures.

On assure que si S. A. le Prince ne penche pas davantage vers ce dernier c'est uniquement par crainte de bouleversements intérieurs.

Une situation aussi précaire doit tenir les Puissances étrangères en éveil. Les déclarations de la veille peuvent ne plus être celles du lendemain.

Les Chambres doivent terminer leurs travaux cette semaine, après quoi M Cogalniceano se rendra aux eaux en Allemagne.

Veillez agréer,...

Frédéric Hoorickx

<Annexe>

Bucarest, le 27 Juin 1876

Monsieur l'Agent,

L'avènement du nouveau souverain de la Turquie autorise le Gouvernement princier à espérer que la politique suivie par la Sublime Porte jusqu'à ce jour, et surtout dans les derniers temps, à l'égard de la Roumaine sera modifiée, et que les Conseillers de Sa Majesté Mourad V finiront par reconnaître qu'en deça du Danube il y a un peuple ami et sincère qui désire vivement entretenir avec la Turquie des rapports sur le pied de la plus parfaite harmonie et de la meilleure entente.

Le Gouvernement princier est d'autant plus fondé à conserver cet espoir qu'il n'a pas hésité un seul instant à maintenir la plus stricte neutralité en présence des événements qui se déroulent au delà du Danube et à s'imposer des sacrifices matériels en vue d'exercer la plus rigoureuse surveillance sur tout le littoral roumain, et d'empêcher la formation de bandes et le transport d'armes pour les besoins de l'insurrection.

Les difficultés que le Gouvernement Princier a rencontrées à cet effet sont énormes à cause de la nombreuse population bulgare établie sur le littoral du Danube, et même dans le centre de nos principales villes; et ces difficultés devenaient encore plus graves vu que nous nous trouvions à la veille des élections et que des milliers de bulgares ont des droits politiques en Roumanie.

Nonobstant ceci, les engagements que le gouvernement de Son Altesse le Prince prenait envers lui même et en face de toutes les Puissances garantes, et qu'il n'a pas de difficulté à renouveler ici, ont été constamment tenus, et la Sublime Porte, en ce qui la concerne particulièrement en a trouvé la preuve dans le fait que c'est la Roumanie qui lui couvre de sa garde une frontière de plus de trois cent lieues, partant des Portes de Fer et finissant à la Mer Noire.

Notre attitude correcte et loyale envers la Turquie ne saurait donc être méconnue à Constantinople ainsi que par les différents cabinets étrangers.

Tout en tenant compte des difficultés intérieures de la Turquie, le Gouvernement princier croyait que la Sublime Porte ne tarderait pas à estimer à leur valeur une garantie de paix et de tranquillité que nous lui donnons et que, partant, elle serait la première à écarter toutes mésintelligences et discussions qui pourraient troubler nos bons rapports.

Néanmoins, dès maintenant, à certains symptômes, nous sommes portés à croire que le nouveau Gouvernement Impérial semble vouloir continuer le système peu bienveillant dont le gouvernement précédent a usé à notre égard.

Il semblerait même être plus prodigue en concessions envers ceux qui lui ont suscité des embarras qu'envers ceux qui lui ont évités. Ainsi, pas plus tard que par une note officielle en date du ...¹, le Ministre à Constantinople qualifia les sujets roumains de sujets ottomans. La position de notre Agent à Constantinople continua à être dans la voie la plus irrégulière ; il n'a pas été averti officiellement du changement de règne, ni même appelé à présenter ses félicitations au nouveau Sultan.

Nos droits, nos intérêts, les devoirs qui nous incombent vis-à-vis du pays, nous prescrivent l'obligation impérieuse de formuler nos griefs et nos demandes et de faire tous nos efforts pour arriver à une solution.

Vous serez le premier, Monsieur l'Agent, à reconnaître que le statu quo maintenu plus longtemps ne pourrait à la longue que troubler les bons rapports que le Gouvernement Princier s'est fait un devoir d'entretenir avec la Sublime Porte, et c'est pour prévenir des conséquences fâcheuses pour les deux pays que je précise ici les questions qui depuis bien des

années restent indécises, et dont la solution immédiate intéresse au plus haut degré la Roumanie.

Ces questions sont:

I. Reconnaissance de l'individualité de l'Etat Roumain et de son nom historique.

II. Admission du Représentant de Roumanie dans le corps diplomatique.

III. Réorganisation de la position des sujets roumains établis en Turquie à l'instar des sujets étrangers, et reconnaissance de la juridiction des Agents de Roumanie sur leurs conationaux.

IV. Inviolabilité du territoire roumain et délimitation des îles du Danube.

V. Conclusion avec la Turquie de conventions de commerce, d'extradition des malfaiteurs, postales et télégraphiques.

VI. Reconnaissance du passeport roumain et abstention des consuls turcs de s'immixer dans les affaires concernant les Roumains à l'étranger.

VII. Fixation de la frontière entre la Roumanie et la Turquie aux embouchures du Danube en prenant pour base le Thalweg du bras principal de ce fleuve.

Bien que par leur nomenclature vous voyez, M. l'Agent, que nos demandes sont aussi modérées que justes et équitables, néanmoins malgré toutes les promesses données à différentes reprises et par différents Ministres de la Turquie, aucune de ces questions n'a obtenu la solution équitable que nous étions en droit d'attendre.

Vous conviendrez, Monsieur l'Agent, que cet état de choses se prolongeant à l'infini changerait, je le répète, complètement la nature des relations entre la Roumanie et la Turquie et que, malgré toute notre ferme volonté d'entretenir avec le Gouvernement de Constantinople la plus parfaite harmonie, nous serions forcés de prendre une attitude autre que celle que nous avons observée jusqu'à ce jour, car, peut-être elle nous fera avoir ce que la conduite la plus cordiale ne nous a pas donné.

Je me propose, M. l'Agent, et fort prochainement, de faire des démarches directement auprès de la Sublime Porte, afin de lui demander dans un intérêt réciproque la solution de toutes les questions précitées. Avant cependant d'entrer dans cette voie, je désire m'assurer de l'appui bienveillant du Gouvernement auprès duquel vous êtes accrédité.

Aussi je viens vous prier, M. l'Agent, de vouloir bien entretenir le Gouvernement ...² d'une manière tout à fait confidentielle, de toutes les questions ci-dessus mentionnées.

Vous trouverez dans mon mémoire, ci-annexé³, les considérations amplement développées qui militent en faveur de nos demandes justes et fondées.

Ayant observé les conseils que le Gouvernement ...⁴ nous a donnés, ayant observé, sur ses instances une politique pacifique et loyale vis-à-vis de la Porte par notre neutralité, ayant couvert une longue frontière contre les envahissements de l'insurrection bulgare, nous espérons que ce Cabinet voudra, à son tour, nous prêter son puissant appui pour que les Ministres du Sultan adoptent une politique plus juste à l'égard de la Roumanie, plus conforme aux intérêts des deux pays.

Dans l'attente du résultat de vos entretiens dans le sens de la présente je saisis, etc.

(signé) Cogalniceano

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 4, c. 621-626; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 5, 1875-1880, dec. no. 37).

Nr. 55

București, 18 iulie 1876

Domnule Conte,

Numai astăzi am reușit să-mi procur ultima circulară a Guvernului român către agenții săi în străinătate.

Am onoarea să v-o trimit în acest plic, în copie.

Reprezentanții Puterilor garante la București nu știu dacă acest document a fost deja comunicat guvernelor lor respective.

De altfel, numai o conferință a semnatărilor Tratatului de la Paris poate hotărî asupra celor două cereri principale, recunoașterea numelui de România și posesiunea asupra unei părți din delta Dunării.

Nici o notă nu pare să fi fost trimisă Porții. România nu vrea decât să tatoneze dispoziția Puterilor garante în ceea ce o privește, știind că nu o neutralitate de trei săptămâni este cea care poate să-i aducă recompensele pe care ea le cere.

Europa, la rândul ei, știe că în sânul guvernului domnesc două curente. Dl. Epureanu, președintele Consiliului, și dl. Kogălniceanu, ministrul afacerilor externe, nu doresc să obțină avantaje pentru țara lor decât printr-o atitudine înțeleaptă și rațională. Dl. Ion Brătianu, ministrul de finanțe, prieten al Rusiei și Serbiei, așteaptă, din contră, aventuri.

Se afirmă că dacă Alteța sa, prințul nu este înclinat mai mult spre aceasta din urmă, este doar de teama unor tulburări interioare.

O situație atât de precară trebuie să țină treze puterile străine. Declarațiile din ajun pot să nu mai fie cele de a doua zi. Camerele trebuie să-și încheie lucrările săptămâna aceasta, după care dl. Kogălniceanu va pleca la o cură de ape în Germania.

Vă rog să primiți, ...

Frédérick Hoorickx

Anexă

București, 27 iunie 1876

Domnule Agent,

Urcarea pe tron a noului suveran al Turciei permite guvernului princiar să speră că politica promovată de Sublima Poartă până în prezent, și, mai ales, în ultimul timp, față de România, va fi modificată și că, consilierii Maiestății sale, Murad V vor sfârși prin a recunoaște că dincoace de Dunăre trăiește un popor prieten și sincer care dorește cu ardoare să întrețină relații în cea mai perfectă armonie și cea mai bună înțelegere.

Guvernul princiar este cu atât mai mult îndreptățit să-și mențină această speranță, cu cât nu a ezitat nici o clipă să păstreze cea mai strictă neutralitate față de evenimentele ce se desfășoară dincolo de Dunăre și să-și impună sacrificii materiale cu scopul de a exercita cea mai strictă supraveghere a litoralului românesc și să împiedice formarea de bande și transportul de arme pentru nevoile insurecției.

Dificultățile guvernului princiar pe care le are de întâmpinat în acest scop sunt enorme din cauza numeroasei populații bulgare stabilite pe litoralul Dunării și chiar în centrul principalelor noastre orașe; și aceste dificultăți devin și mai grave dat fiind faptul că noi ne aflăm în ajunul alegerilor și că mii de bulgari au drepturi politice în România.

În ciuda acestui lucru, angajamentele pe care guvernul și Alteța sa, prințul și le-au asumat față de el însuși și în fața tuturor Puterilor garante și pe care el fără greutate le reînnoiește aici, au fost în mod constant respectate, iar Sublima Poartă, în ceea ce o privește în mod special, a găsit dovada acestui fapt în aceea că România este cea care îi asigură paza unei frontiere de peste trei sute de leghe, începând cu Porțile de Fier și terminând cu Marea Neagră.

Atitudinea noastră corectă și leală față de Turcia nu pare să nu fie necunoscută la Constantinopol ca și de celelalte guverne străine.

Ținând cont de dificultățile interne ale Turciei, guvernul princiar consideră că Sublima Poartă nu va întârzia să aprecieze la justa lor valoare garanțiile de pace și de liniște pe care i le oferim și că, de aceea, ea va fi prima care să înlătore toate neînțelegerile și discuțiile care ar putea tulbura bunele noastre relații.

Cu toate acestea, încă de pe acum, datorită unor indicii, noi suntem îndreptățiți să credem că noul guvern imperial pare că dorește să continue sistemul puțin binevoitor pe care guvernul precedent l-a folosit față de noi.

Se pare chiar că este mai înclinat spre concesiuni față de cei care i-au produs neplăceri decât față de cei ce l-au scutit de ele. Astfel, nu mai mult decât printr-o notă oficială cu data de ¹, ministrul la Constantinopol i-a numit pe cetățenii români cetățeni otomani. Situația agentului nostru la Constantinopol continuă să fie dintre cele mai nereglementate; el n-a fost înștiințat în mod oficial de schimbarea suveranului și nici chemat să prezinte felicitările sale sultanului.

Drepturile noastre, interesele noastre, datoriile care ne revin față de țară ne impun obligația imperioasă de a formula revendicările și cererile noastre și de a face toate eforturile pentru a ajunge la o soluție.

Dv. ați fi primul, domnule agent, care să recunoașteți că statu quo-ul menținut prea mult nu va face decât să tulbure bunele relații pe care guvernul princiar și-a făcut o datorie din a le menține cu Sublima Poartă și tocmai pentru a preveni consecințe supărătoare pentru cele două țări precizez aici chestiunile care de mulți ani rămân nestabile și a căror soluționare imediată interesează România în cel mai înalt grad.

Aceste chestiuni sunt:

I. Recunoașterea individualității statului român și a numelui său istoric.

II. Admiterea reprezentantului României în corpul diplomatic.

III. Reglementarea situației cetățenilor români stabiliți în Turcia după modelul cetățenilor străini și recunoașterea jurisdicției agenților români asupra conaționalilor lor.

IV. Individualitatea teritoriului român și delimitarea insulelor Dunării.

V. Încheierea cu Turcia de convenții comerciale, de extrădare a răufăcătorilor, poștale și telegrafice.

VI. Recunoașterea pașaportului românesc și renunțarea de către consulii turci la imixtiunea în afacerile privind pe românii din străinătate.

VII. Stabilirea frontierei între România și Turcia la gurile Dunării luând drept bază talvegul brațului principal al fluviului.

Deși prin formularea lor, după cum vedeți, domnule agent, cererile noastre sunt pe cât de moderate pe atât de îndreptățite și echilibrate, cu toate acestea, în ciuda tuturor promisiunilor făcute cu diferite prilejuri și de diferiți miniștri ai Turciei, nici una din aceste probleme nu și-a găsit rezolvarea echitabilă pe care noi suntem în drept să o așteptăm.

Veți fi de acord, domnule agent, că această stare de lucruri, prelungindu-se la infinit, va schimba, repet, complet caracterul relațiilor dintre România și Turcia și că în ciuda voinței noastre ferme de a întreține cu guvernul de la Constantinopol cea mai desăvârșită armonie, noi vom fi forțați să luăm o atitudine, alta decât cea pe care am manifestat-o până acum, căci poate ea ne va aduce ceea ce conduita cea mai cordială nu ne-a oferit.

Îmi propun, domnule agent, și asta foarte curând, să întreprind unele demersuri direct pe lângă Sublima Poartă, cu scopul de a-i cere, în interesul nostru reciproc, soluționarea tuturor problemelor menționate.

Înainte totuși de a merge pe această cale, doresc să mă asigur de sprijinul binevoitor al guvernului pe lângă care sunteți acreditat.

Astfel, vă rog, domnule agent, să binevoiți să informați guvernul², de o manieră cu totul confidențială, în legătură cu toate problemele mai sus menționate.

Veți găsi în memoriul meu, anexat³, considerentele, amplu prezentate, care militează în favoarea cererilor noastre drepte și fundamentate.

Respectând sfatul pe care guvernul⁴ nu l-a dat, promovând, la insistența sa, o politică pașnică și loială față de Poartă, prin neutralitatea noastră, apărând o lungă frontieră împotriva invaziilor insurecției bulgare, noi sperăm că acest guvern va binevoi, la rândul său, să ne acorde puternicul său sprijin pentru ca miniștrii sultanului să adopte o politică mai dreaptă față de România, mai conformă cu interesele celor două țări.

În așteptarea rezultatului întrevederilor dv. în sensul prezentei, profit de, ...etc.

(semnat) Kogălniceanu

---

^{1,2} și ⁴ Așa în text.

³ Lipsește de pe microfilm.

30

1976 septembrie 25/octombrie 7, București. Raport al consulului Belgiei la București, Frédéric Hoorickx, despre tendințele manifestate de România de a ieși din neutralitate; vizita lui I. Brătianu la Livadia; apropierea de Rusia în speranța de a obține independența.

No. 84

Bucarest, le 7 Octobre 1876

Monsieur le Comte,

La Roumanie, qui jusqu'à ce jour était restée si paisible, pour ne pas dire si indifférente en présence des événements qui se passent sur sa frontière semble vouloir tout à coup modifier sa politique.

Un travail se prépare au Ministère de la Guerre pour la mobilisation de soixante mille hommes et les officiers de la milice ont déjà reçu l'ordre de pourvoir à leur établissement. D'un autre côté, Monsieur Bratiano, Président du Conseil, se rend à Livadia avec le Ministre de la Guerre pour voir S. M. l'Empereur de Russie.

Les faits qui amènent cette situation, sans être précis, peuvent aisément s'expliquer. Au début de l'insurrection de la presqu'île des Balkans, la Roumanie, vivement sollicitée par la Russie de l'appuyer, refusa de céder à ces suggestions en l'absence de toute garantie contre les conséquences que sa conduite pouvait amener. Aujourd'hui que l'opinion publique paralyse l'action des gouvernements les plus intéressés au maintien de l'intégrité de l'Empire Ottoman, elle espère ne plus se jeter dans la lutte à ses risques et périls et compte sur la politique plus accentuée de la Russie.

Ignorant les négociations pour le rétablissement de la paix, je ne puis, Monsieur le Compte, que constater, qu'ici tous les symptômes sont en faveur de la guerre. Chaque jour des centaines de soldats russes, la plupart en uniforme, mais sans armes ostensibles, traversent le pays pour se rendre en Serbie. Et, il y a peu de jours, des agents russes se sont informés auprès des Compagnies de chemin de fer de leurs moyens de transport. D'après la réponse qui leur a été faite, les voies ferrées pourraient transporter par jour, d'un bout du pays à l'autre, dix mille hommes.

Dans ces conjectures, la Roumanie a pensé qu'elle devait se départir de son attitude de neutralité. Sa situation intérieure milite d'un autre côté en faveur d'une pareille détermination.

Sous le prétexte qu'il convient de rendre à l'Empereur de Russie à Livadia les mêmes hommages que ceux rendus récemment à l'Empereur d'Autriche à Hermanstadt, le Gouvernement Princier envoie Monsieur Bratiano auprès de l'Empereur Alexandre. Personne ne doute qu'il s'agit d'obtenir en échange d'une adhésion entière à la politique moscovite, des garanties pour le maintien, voire même l'indépendance de la Roumanie.

L'ordre formel de mobiliser l'armée dépendrait du plus ou moins de succès du voyage du Président du Conseil.

Veillez, je vous prie, ... etc.

Frédéric Hoorickx

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 4, c. 638-639; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 5, 1875-1880, No. 43).

Nr. 84

București, 7 octombrie 1876

Domnule Conte,

România, care până acum a rămas atât de liniștită, ca să nu spunem atât de indiferentă, față de evenimentele care se petrec la frontiera sa, pare să dorească deodată să-și modifice politica.

La Ministerul de Război se pregătește o lucrare în vederea mobilizării a 60 000 oameni, iar ofițerii din miliție au primit deja ordinul să

se ocupe de încazarmarea lor. Pe de altă parte, domnul Brătianu, președintele Consiliului, pleacă la Livadia împreună cu ministrul de război pentru a se întâlni cu Maiestatea sa, împăratul Rusiei.

Faptele care determină această situație, fără să fie precise, se pot cu ușurință explica. La începutul insurecției din Peninsula Balcanică, România, insistent solicitată de Rusia s-o sprijine, a refuzat să cedeze în fața acestor propuneri în lipsa oricărei garanții împotriva consecințelor pe care le-ar putea provoca atitudinea sa. Astăzi, când opinia publică paralizează acțiunea guvernelor celor mai interesate în menținerea integrității Imperiului Otoman, ea speră să nu se mai arunce în luptă pe răspunderea sa și contează pe politica mai marcată a Rusiei.

Lăsând la o parte negocierile pentru pace, nu aș putea, domnule conte, decât să constat că aici toate simptomele sunt în favoarea războiului. În fiecare zi, sute de soldați ruși, marea majoritate în uniformă, dar fără arme la vedere, traversează țara, îndreptându-se spre Serbia. Și acum câteva zile agenți ruși s-au informat la companiile de căi ferate despre posibilitățile lor de transport. Potrivit răspunsului care le-a fost dat, căile ferate ar putea transporta zilnic, de la un capăt la altul al țării, 10 000 oameni.

În aceste împrejurări, România s-a gândit că ar putea să se detașeze de atitudinea sa de neutralitate. Situația sa internațională pledează, pe de altă parte, pentru o astfel de hotărâre.

Sub pretextul că este necesar să prezinte împăratului Rusiei la Livadia aceleași omagii ca cele prezentate de curând împăratului Austriei la Sibiu, guvernul princiar îl trimite pe domnul Brătianu la împăratul Alexandru. Nimeni nu se îndoiește că este vorba de a obține, în schimbul unei adeziuni totale la politica moscovită, garanții pentru menținerea chiar a independenței României.

Ordinul oficial de a mobiliza armata ar depinde mai mult sau mai puțin de succesul călătoriei președintelui Consiliului <de Miniștri>.

Vă rog să primiți, ...etc.

Frédéric Hoorickx

31

1876 noiembrie 6/18>, București. Raport al agentului diplomatic al Serbiei la București, Milan A. Petronijevici, către ministrul afacerilor externe al Serbiei, Iovan Ristici, despre „Cartea verde” românească și pregătirile României pentru război.

U Bukureštu, 6 Nov<embra> 1876

Gospodine Ministre,

Imam čast poslati vam jedan ekzemplar rumunske „Zelene Knjige“ u kojoj je prepiska, izneta, na zahtevanje, skupštini, o neutralnosti Rumunije i neutralisanju Dunava. Ia mislim da je ova zelena knjiga postala više iz

ugledanja na parlamentarni običaj drugih država, nego što bi se vlada sa istom mogla dičiti, a najmanje sa njenim odveć poniznim tonom prema Turskoj, od koga su je okolnosti sad dovele da mora da odstupi; i nije joj bilo vredno objavljivati svoje poniženje zbog koristi da može, ne dobivši nikakve nagrade za svoje odveć lojalno vladanje, imati izgovor da okrene list. U ostalom, zbog onih sedam potraživanja ne bi ona ni jednog soldata oružala, da je nisu naterale druge okolnosti; i što su od nekoliko dana ministerijalni listovi počeli napadati na Tursku i predikovati energičniju politiku, „jer diplomatska borba nije pokazala dovoljno uspeha“, to niko ne dovodi u ozbiljnu svezu sa neispunjenim rumunskim zahtevima, nego se primetilo da su podobni članci počeli izlaziti sutra dan pošto se čulo za govor Carev u Moskvi. Knez Karl govori da je utvrdio ubedjen da je rat neizbežan. Skupština je istina odobrila kredit od 400 000 din <ara> da se vojska drži na okupu do 1. Dec<embra>, ali će jamačno moći produžiti rok, ako ustreba. Knez je bio kod I. divizije, – u Kraljevu –, i ići će, kako čujem, da pregleda i ostale divizije.

Izvolite primiti, Gospodine Ministre, uverenje mog osobitog poštovanja.

M. A. Petronijević

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Iugoslavia, r. 124, c. 250–251 (Diplomatski Arhiv DSIP, Beograd, Fond Političko odeljenje Ministarstva Inostranih Dela Kraljevine Srbije. Dos. PS/III).

București, 6 noiembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea să vă trimit un exemplar din „Cartea verde“ românească în care se află corespondența prezentată, la cerere, parlamentului, despre neutralitatea României și neutralizarea Dunării. Cred că această carte verde s-a instituit mai mult după exemplul uzului parlamentar al altor state, decât s-ar putea mândri guvernul cu ea, și cu atât mai puțin cu tonul prea supus față de Turcia, la care împrejurările l-au determinat acum să dea înapoi; și nu a fost de demnitatea sa să-și declare supunerea din considerentul de a putea, neprimind nici un fel de recompensă pentru conduita sa prea loială, să aibă pretext să întoarcă foaia. De altfel, pentru cele șapte revendicări el nu ar înarma nici măcar un singur soldat, dacă nu l-ar fi determinat alte împrejurări; faptul că ziarele guvernamentale au început de câteva zile să atace Turcia și să recomande o politică mai energică „căci lupta diplomatică nu a dovedit suficient succes“, nimeni nu-l pune în mod serios în legătură cu doleanțele românești neîmplinite, ci s-a observat că au început să apară articole favorabile imediat a doua zi după ce s-a aflat despre discursul țarului la Moscova. Principele Carol afirmă că este ferm conșins că războiul este

iminent. Parlamentul a aprobat într-adevăr creditul de 400 000 dinari pentru menținerea armatei sub concentrare până la 1 decembrie dar, cu siguranță, va putea prelungi termenul dacă va fi nevoie. Principele a vizitat Divizia I, la Craiova și, după cum aflu, va trece în revistă și celelalte divizii.

Binevoîți a primi, domnule ministru, asigurările respectului meu deosebit.

M. A. Petronijevici

32

1876 decembrie <16>/28, București. Telegrama lui Friedrich Johann Alvensleben, consul general al Germaniei, către Otto von Bismarck, despre solicitarea de către principele Carol a opiniei cancelarului cu privire la încheierea unui tratat cu Rusia pentru trecerea trupelor ruse prin România; indicația lui Bismarck în notă marginală.

No. 35

Telegramm

Bukarest, den 28ter Dezember 1876 2 Uhr 37 Min
Ankunft 3 Uhr 37 Min

Der K. General Consul
an Seine Durchlaucht
den Fürsten von Bismarck
Entzifferung
Geheim

Fürst Carl theilte mir im engsten Vertrauen Nahestehendes mit: „Russland schlägt vor durch annehmbaren Vertrag, welcher Würde des Fürsten und territoriale Integrität Rumäniens wahrt, den Durchzug seiner Truppen zu regeln.

Oesterreich rieth vor einiger Zeit, eintreten denfalls Russischer Uebermacht zu weichen und auf keine Verständigung einzugehen.

Bei hiesigen Simpathien Neigung Seiner Hoheit zur Annahme des Vertrages, zu dessen schleunigem Abschluss Russland dränge“.

Fürst Carl legt besonderen Wert darauf, vor definitivem Entschluss von Eurer Durchlaucht Ansicht über die etwaigen Folgen solchen Actes wenigstens eine Andeutung zu erhalten und ersuchte mich, trotz meiner ablehnender Haltung, Eurer Durchlaucht hiervon Kenntniss zu geben.

V. Alvensleben

Berlin, d. 28 Dezember 1876
Herrn von Alvensleben

No. 19

Bukarest

Antw<ort>:

Theilen Sie Sr. Hoheit im engsten Vertrauen persönlich mit, dass Bruch zwischen Russland u. Oesterreich gegenwärtig nicht zu besorgen.

Wertrag mit Russland würde schliesslich vertraglosene Durchmarsch wohl vorzuziehn sein, zu früher Abschluse aber der Pforte Vorwände geben, falls etwa der Einmarsch ganz unterbliebe.

▼
Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme R. F. Germania, r. 8, c. 949-940;
(Politisches Archiv des Auswärtigen Amts, Bonn, Türkei, I.A.B. q. 24).

Nr. 35

Telegramă

București, 28 decembrie 1876, orele 2,37
sosirea orele 3

Consulul general
către Altețea sa, principele von Bismarck

Descifrare
secret

Principele Carol mi-a comunicat în cea mai strictă confidență următoarele:

„Rusia propune reglementarea trecerii trupelor sale printr-un tratat acceptabil, care garantează demnitatea principelui și integritatea teritorială a României.

Austria a sfătuit cu câțva timp în urmă ca, dacă va fi cazul, să se cedeze supraputerii ruse, dar să nu se încheie nici un fel de înțelegere.

Ținând seamă de simpatiile de aici, Alteța sa înclină pentru acceptarea tratatului, Rusia insistând pentru o încheiere rapidă“.

Principele Carol pune deosebit preț ca, înainte de hotărârea definitivă, să primească cel puțin un indiciu cu privire la opinia Alteței voastre despre eventualele consecințe ale unui asemenea act și mi-a cerut, deși eu am fost împotriva, să aduc la cunoștință Alteței voastre cele de mai sus.

V. Alvensleben

Răspuns:¹

Comunicați Alteței Sale personal, în cel mai strict secret, că o ruptură între Rusia și Austria nu este de temut în prezent. Un tratat cu Rusia ar fi în final de preferat unei treceri de trupe fără tratat. O încheiere prea timpurie însă <a tratatului> ar da pretexte Porții, în caz că marșul trupelor <prin România> n-ar mai avea loc.

¹ Nota marginală a lui Otto von Bismarck.

<1876 decembrie 22>/1877 ianuarie 3, București. Raport al agentului diplomatic și consul general al Franței la București, Fréd Debains, către ministrul de externe al Franței, ducele Louis Charles A. Decazes, despre ședința secretă a Camerei, în care s-a hotărât trimiterea la Constantinopol a unui protest al Guvernului român împotriva unor paragrafe din Constituția turcă și a unui memorandum adresat membrilor Conferinței Marilor Puteri, prin care să se arate indignarea oamenilor politici români față de atingerile aduse statutului de autonomie al României.

Son Excellence Monsieur le Duc Decazes
 Ministre des Affaires Etrangères, Paris
 Direction Politique
 No. 1

Bucarest, le 3 Janvier 1877

Monsieur le Duc,

A la première nouvelle de la Constitution Turque¹ l'Agent roumain à Constantinople² fit savoir qu'il croyait y avoir vu certains passages ayant trait à la principauté. Le mot „province privilégiée“, la mention explicite de la nécessité d'une investiture, l'expression „sujets ottomans“ appliquée aux habitants de tous les pays relevant de l'Empire choquèrent très vivement le Prince Charles et ses Conseillers. Le général Prince Ghika fut invité à demander des explications à Savfet Pacha³. On n'agita même pas l'idée de s'adresser aux représentants des Puissances Garantes.

D'après le rapport de l'envoyé roumain, la conversation aurait vite pris une tournure assez aigre entre lui et Savfet Pacha, celui-ci maintenant dans les termes les plus officiels l'expression „province privilégiée“ appliquée aux Principautés Unies et la nécessité de l'investiture. Le Prince en recevant cette réponse convoqua son conseil. Plusieurs ministres voulaient une rupture immédiate, chez les plus modérés et les moins anti Turcs l'indignation atteignit un diapason très élevé. On décida de convoquer la Chambre en séance secrète pour éviter la discussion d'une interpellation sur le même objet, déposée la veille en séance publique. Le Prince, ayant appris que son ancien premier ministre, M. Epoureano, était de retour, le fit venir, l'intretint longuement et le décida à se rendre à la Chambre qui l'attendait impatiemment. M. Epoureano dit clairement qu'il fallait en finir avec les outrages des Turcs et de Monsieur Savfet. A part M. Blaremborg⁴ qui fit observer la maladresse des procédés du Gouvernement et les dangers d'une rupture avec la Turquie, ce fut un tollé général contre la Porte et M. Bratiano, le Président du Conseil, y prenant part consentit à discuter l'idée de non acquittement du tribut échéant dans quelques semaines.

On se plaignit aussi assez vivement de l'attitude des Puissances. D'après M. Rosetty, le Président de la Chambre, M. le Comte de Chaudordy⁵, seul entre les délégués, aurait protesté contre les atteintes portées à la Roumanie par le statut Turc.

La Chambre ainsi transformée en comité des Affaires Etrangères, prescrit aux Ministres de protester le soir même par télégramme contre les „inqualifiables“ prétentions de la Turquie en l'invitant à les rectifier sous menace de rupture. La protestation doit être remise simultanément aux membres de la Conférence et à Savfet Pacha. Elle sera suivie de l'envoi d'un mémorandum en trois points. La Roumanie est une Principauté indépendante en vertu de ses anciennes capitulations avec la Porte, en vertu du Traité de Paris⁶, en vertu de la reconnaissance de toutes les Puissances qui ont accepté de signer avec elle des traités de commerce.

L'ordre donné de licencier toutes les réserves a été révoqué. Le Prince Charles a refusé de se rendre aux arrangements de mon Collègue d'Angleterre⁷ sur l'inutilité de cette force armée et sur la nécessité d'accéder à tous les ménagements pour ne pas arriver à la banqueroute.

Veuillez agréer...

Fréd Debains

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 20 (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, C.P.C. Turquie-Bucharest, vol. 41, f. 9-11).

Excelenței sale,
Domnului duce Decazes
Ministrul afacerilor externe Paris
Direcția Politică
Nr. 1

București, 3 ianuarie 1877

Domnule Duce,

La prima știre despre Constituția turcă¹, agentul român la Constantinopol² a anunțat că i se pare că a văzut acolo unele pasaje care priveau Principatul. Cuvântul „provincie privilegiată“, mențiunea explicită a necesității unei investiții, expresia „supuși otomani“, aplicată locuitorilor din toate țările care țin de Imperiul <Otoman> au jignit foarte tare pe principele Carol și pe consilierii săi, generalul principe Ghica a fost trimis să ceară explicații lui Savfet pașa³. Nu s-a pus chiar problema de a se adresa reprezentanților puterii garante.

După raportul trimisului român, convorbirea ar fi luat repede o întorsătură destul de încordată între el și Savfet pașa, acesta menținând, în termenii cei mai oficiali, expresia de „provincie privilegiată“ aplicată Principatelor Unite și necesitatea investiturii. Principele, primind acest răspuns, și-a convocat consiliul. Mai mulți miniștri au cerut o ruptură imediată, la cei mai moderați și la cei mai puțini antiturci, indignarea s-a ridicat la un diapazon foarte înalt. S-a hotărât să se convoace Camera în ședință secretă, pentru a se evita discutarea unei interpelări asupra aceluiași subiect, depusă în ajun, în ședința publică. Principele, aflând că fostul său prim-ministru, dl. Epureanu, s-a întors, l-a chemat la el, a stat mult de vorbă cu el și l-a decis să se ducă la Cameră unde era așteptat cu nerăbdare. Domnul Epureanu spune clar că trebuie să se termine cu insultele turcilor și ale domnului Savfet. În afară de domnul Blaremburg⁴, care a atras atenția asupra procedeelelor stângace ale guvernului și ale pericolelor unei rupturi cu Turcia, a fost o indignare generală contra Porții, iar domnul Brătianu, președintele Consiliului, care a luat parte la aceasta, a consimțit să discute ideea de a nu se achita tributul a cărui scadență este peste câteva săptămâni. S-au plâns, de asemenea, destul de mult și de atitudinea puterilor. După domnul Rosetti, președintele Camerei, dintre toți delegații numai domnul conte Chaudordy⁵ ar fi protestat contra atacurilor aduse României prin statutul turcesc.

Camera, transformată astfel în comitet al afacerilor externe, a ordonat miniștrilor să protesteze chiar în seara aceea prin telegramă contra pretențiilor „incalificabile“ ale Turciei, invitând-o să le rectifice, sub amenințarea rupturii. Protestul trebuie să fie remis simultan membrilor Conferinței și lui Savfet pașa. El va fi urmat de un memorandum în trei puncte. România este principat independent în virtutea vechilor sale capitulații cu Poarta, în virtutea Tratatului de la Paris⁶, în virtutea recunoașterii de către toate puterile, care au acceptat să semneze cu ea tratate de comerț.

Ordinul dat de a lăsa la vatră pe toți rezerviștii a fost revocat. Principele Carol a refuzat să accepte aranjamentele colegului meu din Anglia⁷ asupra inutilității acestei forțe armate și asupra necesității de a consimți la toate menajamentele, pentru a nu se ajunge la faliment.

Vă rog să primiți, ...

Fréd Debains

---

¹ Constituția turcă promulgată la 11/23 decembrie 1876 pentru torpilarea Conferinței reprezentanților puterilor europene la Constantinopol, în care România și Serbia sunt proclamate „provincii privilegiate ale Imperiului Otoman“.

² Generalul principe Ion Gr. Ghica.

³ Ministrul de externe al Turciei

⁴ N. Blaremburg, om politic român.

⁵ Reprezentant la Conferința de la Constantinopol.

⁶ Tratatul semnat la 18/30 martie 1856 la Conferința de Pace de la Paris, care pune capăt războiului Crimeii.

⁷ Col. C. E. Mansfield, agent diplomatic și consul general al Marii Britanii la București.

1877 ianuarie 5/17, București. Raport al consulului general belgian la București, Frédérick Hoorickx, către ministrul de externe al Belgiei d'Aspremont Lynden privind divergența apărută între guvernele român și turc în legătură cu formularea din Constituția otomană potrivit căreia România este parte integrantă a Imperiului Otoman.

No. 8

Bucarest, le 17 Janvier 1877

Monsieur le Comte,

L'agent de Roumanie à Constantinople, ayant remis à la Sublime Porte la protestation dont j'ai eu l'honneur de vous entretenir par ma dépêche du 4 de ce mois No. 2, a télégraphié dans ces termes la réponse¹ écrite qu'y a fait Savfet Pacha:

„Certaines dispositions de la Charte ottomane ont donné lieu à des interprétations erronées. Le Gouvernement ottoman ne peut modifier les traités existants et la Sublime Porte n'a pas entendu porter atteinte ni altérer en rien ces traités qui règlent la position des Principautés Unies *faisant partie intégrante de l'Empire Ottoman*.

Dans l'esprit de la Sublime Porte, cette communication est faite „pour édifier et rassurer le Gouvernement du Prince Charles“.

A la réception de cette déclaration, le Cabinet Princier télégraphia immédiatement au Prince Ghika de remettre à la Porte une nouvelle note conçue dans ces termes:

„Au lieu d'une simple communication écrite, le Gouvernement roumain désirerait, ainsi que le désire le Ministre des Affaires Etrangères lui-même, être complètement édifié et rassuré. Pour cela le Cabinet de Son Altesse demande une déclaration formelle du Gouvernement de Sa majesté le Sultan sur les deux points suivants: 1. que la Roumanie n'est pas comprise parmi les Provinces dont parle la Charte Ottomane; 2. que les liens qui unissent la Roumanie à l'Empire Ottoman découlent des capitulations intervenus entre les Princes roumains et le Sultan, reconnus par l'articles 2 de la Convention de Paris et placées par conséquent sous la garantie collective des Puissances“.

Jusqu'aujourd'hui Savfet Pacha a prétexté, pour ne pas répondre à cette note, ses occupations, l'opportunité de consulter ses collègues et enfin le travail du Grand vizir à la Conférence.

A l'exception de l'Agent de Russie, les représentants des Puissances garantes sont unanimes à blâmer cette dernière attitude du Cabinet Princier. Ce dernier est resté complètement isolé.

Comme je l'avais fait pressentir dans ma dépêche précitée, Monsieur Stourdza, Ministre des Travaux Publics à déjà donné sa démission, ne voulant pas suivre ses collègues dans ce qu'il appelle „une politique anti-roumaine“. Non seulement tous les efforts du Prince Charles n'ont pu le faire revenir sur sa décision, mais Son Altesse se trouve même depuis douze jours, dans l'impossibilité de lui trouver un successeur.

L'intempérance de langue et même de conduite du Gouvernement roumain n'est pas de nature à lui procurer des sympathies et les rapports des représentants étrangers avec Monsieur Ionescu sont très difficiles. Tous les actes du pouvoir ne font que constater une fois de plus l'impuissance de la Roumanie.

Dans les compte rendus des séances du Parlement roumain que j'ai l'honneur de vous transmettre sous ce pli², je crois devoir signaler à votre attention, Monsieur le Comte, cette phrase prononcée par la Président du Conseil: „La Turquie nous conteste nos droits au moment même où les autres nations concluent des conventions commerciales avec nous. Lorsque nous venons d'appliquer le tarif douanier nous avons dit: «Vienne qui voudra essayer d'appliquer chez nous le tarif turc; il faudra qu'il l'impose, à coups de canon.» Et nous avons forcé les autres Puissances à conclure des conventions commerciales avec nous.“

Vous agréer, ... etc.

Frédérick Hoorickx

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 4, c. 656-659; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations. Roumanie, vol. 5, 1875-1880, no. 51).

Nr. 8

București, 17 ianuarie 1877

Domnule Conte,

Agentul României la Constantinopol, remițând Sublimei Porți protestul despre care am avut onoarea să vă informez prin depeșa mea din 4 ale acestei luni, nr. 2, a telegrafiat în acești termeni răspunsul¹ care i-a fost dat de Savfet pașa:

„Anumite dispoziții ale Constituției au dat naștere la interpretări eronate. Guvernul otoman nu poate modifica tratatele existente, iar Sublima Poartă nu a înțeles să le aducă vreun prejudiciu nici să vicieze cu nimic aceste tratate care reglementează situația Principatelor-Unite, făcând parte integrantă din Imperiul Otoman.

În înțelegerea Sublimei Porți, această comunicare a fost făcută pentru a edifica și asigura guvernul prințului Carol“.

La primirea acestei declarații, guvernul princiar a telegrafiat imediat prințului Ghica pentru a înmâna Porții o nouă notă concepută în acești termeni: „În locul unei simple comunicări scrise, Guvernul român ar fi dorit, așa cum o dorește însuși ministrul afacerilor externe, de a fi total edificat și asigurat. Pentru aceasta guvernul Altei sale cere o declarație oficială din partea guvernului Maiestății sale, sultanul asupra următoarelor două aspecte: 1. ca România să nu fie inclusă în rândul provinciilor despre care vorbește Constituția otomană; 2. ca legăturile care unesc România de Imperiul Otoman și care decurg din capitulațiile intervenite între domnitorii români și sultan, să fie recunoscute de articolul 2 al Convenției de la Paris și puse, în consecință, sub garanția colectivă a puterilor.

Până astăzi, Savfet pașa a pretextat, pentru a nu răspunde la această notă, ocupațiile sale, posibilitatea de a-și consulta colegii și, în sfârșit activitatea marelui vizir în cadrul conferinței.

Cu excepția agentului Rusiei, reprezentanții Puterilor garante sunt unanimi în a blama această ultimă atitudine a guvernului princiar. Acesta din urmă rămâne complet izolat.

După cum am prevăzut în depeșa mea citată mai sus, domnul Sturdza, ministrul lucrărilor publice, și-a prezentat, demisia, nedorind să-și urmeze colegii în ceea ce el numește „o politică antiromânească“. Nu numai toate eforturile prințului Carol nu l-au putut face să revină asupra hotărârii sale, dar Altea sa se afla de 12 zile chiar în imposibilitatea de a-i găsi un succesor.

Lipsa de cumpătare în limbaj și chiar în conduită a Guvernului român nu este de natură să-i atragă simpatii, iar relațiile reprezentanților străini cu domnul Ionescu sunt foarte anevoioase. Toate acțiunile puterii nu fac decât să mai confirme o dată în plus neputința României.

În procesele verbale ale ședințelor Parlamentului român, pe care am avut onoarea să vi le transmit în această scrisoare², cred că trebuie să semnalez atenției dv., domnule conte, această frază rostită de președintele Consiliului: „Turcia ne contestă drepturile chiar în momentul în care alte națiuni încheie cu noi convenții comerciale. Atunci când noi am aplicat tariful vamal, a spus: Viena, care ar vrea să ne aplice tariful turc, va trebui să-l impună cu lovituri de tun. Și noi am obligat celelalte puteri să încheie cu noi convenții comerciale“.

Vă rog să primiți, ... etc.

Frédéric Hoorickx

¹ Răspunsul lui Savfet pașa este publicat în *Independența României* vol. IV, Documente diplomatice, p. 192–193, Editura Academiei R.S.R., 1978.

² Extrase din procesele verbale ale Parlamentului român publicate de „Jurnal de București“, nr. 656, joi, 11 ianuarie 1877.

1877 decembrie 16/28, Constantinopol. Raport al ministrului plenipotențiar al Belgiei în Turcia, R. Grimberg, către ministrul afacerilor externe al Belgiei, contele d'Aspremont Lynden, privind o serie de propuneri ale Rusiei în legătură cu un armistițiu cu Poarta Otomană, una din condițiile acestui armistițiu fiind recunoașterea independenței României și Serbiei.

Légation de Belgique près
la Sublime Porte Ottomane
No. 294-A-163

Constantinople, le 28 Décembre 1877

Monsieur le Comte,

Réouf Pacha qui gérait intérimairement le Ministère de la Guerre devient chef effectif de ce département.

Said Pacha de son côté prend la direction du Ministère de la Marine en conservant sa position de ministre du palais.

Ces deux nominations n'ont aucune signification politique, ni administrative. Elles se bornent à rendre définitif ce qui jusqu'à ce moment était provisoire.

Réouf Pacha est un homme capable, quant à Said, c'est un personnage bouffi d'ambition, pétri de préjugés et ne rachetant ses fautes par aucun mérite.

Il ne s'est pas produit de changement dans la situation depuis le départ du dernier courrier.

Je crois pourtant devoir vous donner connaissance d'une dépêche adressée par une maison de banque de Berlin à un grand établissement financier de Galata.

Il paraîtrait, d'après cette dépêche, que la Russie se déclarait disposée à conclure un armistice si la Porte de son côté voulait consentir à accepter les bases de paix suivantes:

La Roumanie et la Serbie seraient reconnues comme états indépendants et neutres, dans des conditions analogues à celle où se trouve la Belgique.

Les provinces chrétiennes de la Turquie réserveraient une organisation basée sur les propositions de la Conférence de Constantinople.

La liberté des détroits et de la mer Noire serait accordée par la Turquie.

Et en dernier lieu la Russie obtiendrait une rectification de frontières en Arménie.

La personne qui m'a communiqué ces renseignements ajoutait que le Cabinet de St. James, qui avait reçu avis des propositions russes par l'intermédiaire de la Cour de Berlin avait désiré les examiner avant de les soumettre à l'acceptation de la Porte.

J'avais l'honneur de voir hier, dans l'après-midi, l'ambassadeur de la reine.

Mr. Layard m'a dit que les ministres se réunissaient fréquemment et qu'il attendait sous peu des nouvelles importantes de Londres. L'ambassadeur voulait-il faire allusion aux propositions de la Russie ou bien croyait-il que son Gouvernement prendrait une attitude moins désintéressée dans la question d'Orient, c'est ce que je n'ai pu apprendre.

Plusieurs de mes collègues qui avaient aussi vu Mr. Layard dans la journée d'hier n'ont pas pu en savoir davantage.

Mais je dois ajouter que ceux des diplomates avec lesquels je me suis trouvé en rapport hier, n'envisageaient pas la nouvelle venue de Berlin comme impossible.

C'est à cause de cela, Monsieur le Comte, que j'ai cru devoir vous en donner connaissance: si la chose est vraie, les Ministres du Roi à Londres, à Berlin et à Pétersbourg vous en auront déjà informé.

Ils sont mieux placés que moi pour vous renseigner sur les intentions des Cabinets auprès desquels ils sont accrédités.

Veillez agréer, ... etc.

R. Grimberg

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 1, c. 483-485, (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Turquie, vol. 15, 1877, doc. no. 142).

Legatia Belgiei

pe lângă Sublima Poartă otomană

Constantinopol, 28 decembrie 1877

Nr. 294-1-163

Domnule Conte,

Reuf pașa, care gera interimatul Ministerului de Război, devine conducătorul efectiv al acestui departament.

Said pașa, la rândul său, preia conducerea Ministerului Marinei, păstrându-și funcția de ministru al palatului.

Aceste două numiri nu au nici o semnificație politică sau administrativă. Ele se limitează la a definitiva ceea ce până în prezent era provizoriu.

Reuf Pașa este un om capabil; în ceea ce-l privește pe Said, acesta este un personaj plin de ambiții și prejudecăți, care nu-și răscumpără greșelile prin nici un merit.

Nu s-a produs nici o schimbare de la plecarea ultimului curier.

Cred totuși că trebuie să vă aduc la cunoștință o telegramă adresată de o casă bancară din Berlin unei mari instituții financiare din Galata.

Potrivit acestei telegrame, s-ar părea că Rusia s-ar declara dispusă să încheie un armistițiu, dacă Poarta, la rândul ei, ar vrea să accepte următoarele baze ale unei păci:

România și Serbia să fie recunoscute ca state independente și neutre, în condiții similare cu cele în care se află Belgia.

Provinciile creștine ale Turciei să fie organizate pe baza propunerilor Conferinței de la Constantinopol.

Turcia să acorde libertatea strâmtorilor și a Mării Negre.

Și, în ultimul rând, Rusia să obțină o modificare a frontierelor în Armenia.

Persoana care mi-a comunicat aceste informații a adăugat că Guvernul de la St. James, care a fost înștiințat de propunerile rusești prin intermediul Curții de la Berlin, dorește să le examineze înainte de a le supune aprobării Porții.

Am avut onoarea, ieri după-amiază, să mă întâlnesc cu ambasadorul reginei.

Domnul Layard mi-a spus că miniștrii se întâlnesc frecvent și că așteaptă în scurt timp știri importante de la Londra. Că ambasadorul vroia să facă aluzie la propunerile Rusiei sau chiar el considera că guvernul său ar adopta o atitudine mai puțin dezinteresată în chestiunea Orientului, tocmai asta nu am putut afla.

Mai mulți colegi de-ai mei care s-au întâlnit și ei cu domnul Layard în cursul zilei de ieri nu au putut afla mai mult în legătură cu aceasta.

Dar trebuie să adaug că acei diplomați cu care am luat legătura ieri, nu considerau știrea venită de la Berlin drept imposibilă.

De aceea, domnule conte, am crezut de cuviință să vă aduc această știre la cunoștință: dacă lucrările sunt adevărate, miniștrii regelui la Londra, la Berlin și la Petersburg vă vor fi informat deja.

Ei sunt mai bine plasați decât mine pentru a vă informa asupra intențiilor guvernelor pe lângă care ei sunt acreditați

Vă rog să primiți, ...

R. Grimberg

36

1878 ianuarie <3>/15 (1295 Muharrem 11). Instrucțiunile date de Guvernul otoman delegaților săi, Server pașa și Namâk pașa, pentru tratativele de pace cu Rusia și recunoașterea independenței României.

Server¹ ve Namâk² Pâșalar'a virilen ta'limât:

Devlet-i alliyye ile Rusya devleti³ beyninde mevcûd olan muhârebenin bir netice-i sulhâneye isâli içün evvel-be-evvel akd-i mütâreke ile tarafeyn harekât-i askeriyesinin ta'tili arzu olunarak ol-

bâbda vuku' bulan teşebbüsât-i hariciyye üzerine mütâreke husûsunun müzâkeresi zimminda Rusya devleti cânibinden asker kumândânlarına ta'lîmât gönderildiği Bâb-i âli'ye resmen teblig olunmuş [...] ⁴.

Müşârün-ileyhümâ hazerâti ⁵ Kazânliğ'a muvâsalat ve Grândük Nikolâ<y> ile müzâkerâta mübâşeretlerinde ruhsat-nâmelerin resm-i irâesi hitâmından sonra, çünkü Rusya devleti'nin galibiyet-i hâzirasına nazaran teklif ve der-miyân ideceği mevâdd umûr-i ma'lûmede değil ise de, rivâyât-i vakiadan ve bir müddetden beru memâlik-i Devlet-i âliyye ⁶ hakkında olan tasmînt u tasavvurât-i hariciyyeden istidlâl olundığı üzere meselâ Kars ve Erzurum ^{6bis} ve Bâtum'un ⁷ terkinî, ve Bahr-i sefid ü siyâh boğazlarının ⁸ sefâini-i harbiyye-i ecnebiyye için insidâdına dâir olan ahdin imhâsi ve Memleketeyn ve Sirbistân'a istiklâl virilmesini ve Sirbistân ve Karadağ hudûdlarının tevsî'ni va Pâris muâhedesiyile Boğdan kit'asına ilhâk idilen Basârâbyâ arâzisinin terk ü îadesini, ve Dobrica'dan bir kit'anin Memleketeyn'e ilhâkını ve mesâil-i mevcûdedin hali için geçn sene Der-i saâdet'de akd olunan konferânsinin Bulgaristân ve Bosna ve Hersek kit'alarına âid ve islâhâta müteallik karârlarının icrâsını ve dahâ ilerüsünde olmak üzere kit'aât-i ⁹ mezkûrede idâre-i imtiyâziyye ¹⁰ te'sîsini ve tazmînât-i harbiyye talebiyle bunun te'diyesine kadar yâ bir müddet Bulgaristân'da asker ikamesini ve yâhud tazmîn mukabilinde donanma-yi hümâyûndan nisfinin terkinî teklîf ideceği ve belki bunların hâricinden hâtira gelmiyen sâir şeyler istiyeyeceği muhtemeldir.

[...] ¹¹

Memleketeyn ve Sirbistan'ın istiklâllari teklîfine gelince bunlardan Memleketey'nin Belçika gibi bi- taraf kalmak üzere istiklâlinin tasdikine müşârün-ileyhümâ ⁵ me'zûn oldukları misillü şâyed bi- taraflik kabûl itdirilemez ise yine istiklâlin bilâ-istîzân tasdikine kadar gidilecek ve fakat şu müzâkere sırasında Aynaroz ve Kudus manâstirlarının Memleketeyn'de olan hukukunun muhâfazasına meh-mâ-emken sarf-i mesâil idilecektir.

[...] ¹²

Şi kadar ki Dobrica'dan bir kit'anin Memleketeyn idâresine ilâvesi burâdan ¹³ istîzâna muallak mevâddandır.

[...] ¹⁴

Zeyl [...] ¹⁵

Fi 11 Muharrem <12>95.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Turcia, r. 147, c. 142; (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İstanbul, Yıldız Esas Evrakı, kısım nr. 36, evrak nr. 158, zarf nr. 142, karton XI, f. 17-22).

Înaltei Porți i s-a comunicat, în mod oficial, că pentru a se ajunge la un rezultat pașnic al războiului existent între Înalțul Devlet și statul rus³, dorindu-se, întâi și întâi, încheierea armistițiului și încetarea acțiunilor armate, ca urmare a inițiativelor externe manifestate în acea privință, din partea statului rus³ s-au trimis instrucțiuni comandanților săi militari pentru discutarea chestiunii armistițiului [...]⁴.

Chiar dacă nu se cunoaște ce articole va propune și va aduce în discuție statul rus³ – în conformitate cu situația sa de <stat> victorios – atunci când Excelențele lor⁵ vor sosi la Kazanlâk și vor începe convorbirile cu Marele Duce Nicolae, după încheierea <ceremoniei> de prezentare oficială a scrisorilor de împuternicire, totuși – așa cum rezultă din zvonurile care circulă și din proiectele și intențiile <înregistrate> pe plan extern, de o perioadă încoace, în privința țărilor Înalțului Devlet⁶ – este posibil ca <Rusia> să propună, de exemplu: cedarea <zonelor> Kars și Erzurum^{6 bis} și Batumi⁷; anularea tratatului referitor la închiderea strâmtoarelor Mediteranei și Mării Negre pentru vasele de război străine; acordarea independenței Principatelor și Serbiei; extinderea granițelor Serbiei și Muntenegrului; cedarea și restituirea <către Rusia> a teritoriului <denumit> Basarabia, alipit la Moldova prin Tratatul de la Paris; alipirea la Principate a unei porțiuni din Dobrogea; aplicarea hotărârilor conferinței desfășurate anul trecut la Poarta Fericirii, pentru rezolvarea problemelor existente, <hotărâri> referitoare la Bulgaria și Bosnia și Herțegovina și legate de reforme; instituirea, în viitor, a <unei> conduceri privilegiate⁹ în teritoriile¹⁰ menționate; cererea de despăgubiri de război și, până la achitarea acestora, staționarea trupelor <ruse> pentru o perioadă în Bulgaria sau cedarea <unei> jumătăți din flota imperială în schimbul despăgubirilor. <De asemenea, este posibil ca>, poate, în afară de acestea, <Rusia> să mai pretindă alte lucruri ce nu <ne> vin <acum> în minte.

[...] ¹¹.

Cât despre independența Principatelor și a Serbiei, sus-numiții⁵ sunt autorizați să recunoască independența Principatelor, cu condiția ca <acestea> să rămână neutre precum Belgia; dacă nu se va reuși să se facă acceptată varianta neutralității, atunci să se meargă iarăși până la recunoașterea independenței <Principatelor>, fără a se cere aprobarea <Porții>. Și totuși, în timpul acestor convorbiri, se vor face eforturi cât se poate de mari pentru apărarea drepturilor pe care mănăstirile de la Muntele Athos și Ierusalim le au în Principate.

[...] ¹².

Atâta doar că trecerea sub ocârmuirea Principatelor a unei porțiuni din Dobrogea depinde de solicitarea de aici¹³ a aprobării <cuvenite în acest sens>.

[...]¹⁴.

Anexe [...]¹⁵.

La 11 Muharrem, anul <12>95.

¹ Server pașa, ministru de externe al Porții; conducătorul delegației otomane la tratativele de la Kazanlâk.

² Namâk pașa, ministru de finanțe (al „Vistieriei imperiale private“); al doilea delegat otoman (adjunctul lui Server pașa).

³ În document: *Rusya devleti* – în sensul de Rusia.

⁴ Transmiterea de instrucțiuni către comandanții trupelor otomane din Rumelia și Anatolia; telegramele Marelui Duce Nicolae, comandantul suprem al trupelor ruse din Rumelia, către Cartierul general al armatei otomane, pentru stabilirea încetării acțiunilor militare prin aplicarea armistițiului, ca bază a păcii; desemnarea delegațiilor otomane pentru tratativele de la Kazanlâk.

⁵ Server pașa și Namâk pașa.

⁶ Provinciile otomane.

⁷ Kars și Erzurum, azi localități în estul Turciei.

⁸ Batumi, azi localitate în Georgia.

⁹ Bosfor și Dardanele.

¹⁰ În sensul acordării de privilegii privind administrarea teritoriilor respective ca provincii otomane.

¹¹ În document: *kit'alar*, pl. de la *kit'a* – porțiune; aici, în sensul larg de provincie otomană. Același cuvânt este folosit, în document, și în cazul Moldovei.

¹² Despre replicile pe care urmau să le dea delegații Porții la eventuala propunere a Marelui Duce Nicolae de a se ceda Rusiei zonele Kars, Erzurum și Batumi și de a se anula tratatul privind închiderea strâmtorilor.

¹³ Despre recunoașterea necondiționată a independenței Serbiei; problema extinderii hotarelor Serbiei și Muntenegrului.

¹⁴ Poarta (Istanbul).

¹⁵ Despre hotărârile cuprinse în protocolul încheiat la Londra în privința reformelor și a formei de guvernământ în Bulgaria, Bosnia și Herțegovina.

¹⁶ Două anexe referitoare la Muntenegru; necesitatea desfășurării tratatelor ruso-otomane în spiritul prevederilor Tratatului de la Paris (1856).

37

1878 ianuarie 30 (1295 Muharrem 26). Extrase din procesul verbal al ședinței Guvernului otoman pe marginea propunerilor formulate de Rusia în cursul tratatelor de la Kazanlâk, printre propunerile aflându-se și recunoașterea independenței României.

Meclis-i vükelâ mazbatasi:

Ahvâl-i harbiyyenin kesb eylediği netâic-i müellime, ve teşebbüsât-i hâriciyyenin muahharen viridiği mecbûriyyet-i mübreme, Devlet-i aliyye'nin doğridan doğru hasmiyle uyuşmasını icâb itirdiğinden, esâs-i sulhun karârlaşdırılması zimminda murahhas ta'yîn olunan devletlü Server

ve Nâmik Pâşâ'lar hazerâtının mahall-i mükâleme olan Kazânliğ'a vusûllariyle Rusya ordulari bâş kumândâni Grândük Nikolâ<y> hazretleri tarafından teklif olunan mevâddi ve ânin üzerine cereyân iden mükâlemâti hâvi alâ-Frânka şehr-i Kânûn-i sâni'nin yiğirmisi ve yiğirmi biri târihleriyle müverrahan üç kit'a telegrâf-nâmeleri gelmiş olmağla işbu mâh-i Muharrem'in yiğirminci Pençşenbih gicesi dâire-i askeriyede bil-ictimâ' kirâat u mütâlaa olundi.

Müşârûn-ileyh Grândük Nikolâ<y>'nin devleti namina der-miyân eylemiş oldığı teklifât altı mâddeden ibâret olub <...>³ üçüncisi Memleketeyn ve Sirbistan'ın istiklâli tasdik ile berâber Memleketeyn'e mikdâr-i kâfi arâzi tazmîn ve Sirbistân'ın dahi tashîh-i hudûdi te'mîn olunması <...>⁴.

Murahhasân hazerâtının⁵ teşebbüsâtına gelince Bulgaristân için Londra protokolunda münderic usûl-i idârenin vaz'ini ve Karadağ'ın tevsi'-i arâzisini ve istiklâlini kabûl ve Memleketeyn ve Sirbistân'ın bitaraf birer hükûmet-i müstakille hey'etine konulmasını teklif idüb fakat Memleketeyn'de cemâât-i mezhebiyyeye âid emlâk-i mevkufe⁷ riâyet olunmasını, ve Sirbistân'ın tashîh-i hudûduna ba'dehu karar virilmesini <...>⁶ ifâde eyledikleri meâl-i iş'ardan müstebân olmuş <...>⁶.

Vakiâ tekâlif-i mâ'rûzenin cümlesi derece derece ağır u muzırr olmasıyla berâber Memleketeyn ve Sirbistân'ın idâre-i mahsûsalarınca yiğirmi yiğirmi beş seneden beru hâiz oldukları mevki' vü nüfûz Devlet-i aliyye'ye olan revâbit-i tâbüyyetlerini mevhûm hükmüne getürmüş, ve hatta Sirp'lilar geçen sene⁸ i'lân-i muhâsama iderek bu def'a da Rusya'lular ile bil-ittihâd harbe kalkışmış, ve Memleketeyn emâreti dahi düşmenle akd-i ittifâk eyliyüb el-yevm muhârib bulunmuş <...>⁶ ve Memleketeyn'in tasdik-i istiklâli Rusya memâliki¹⁰ hükmünde bulunması lâzım gelerek binâen-aleyh Rusya devleti¹¹ her ne zemân murâd eylese bilâ-mâni' vü mezâhim ordularını doğrica Edirne'ye kadar sevk idebileceği, ve Memleketeyn ve Bulgaristân hükûmetlerini dahi kendüsine fi'len muâvenet hâlinde bulunduracağı <...>⁶ ihtimâlâtı dahi vârid-i efkâr olmasıyla tekâlif-i mâ'rûzenin bu cihetleri Devlet-i aliyye için gayet hatir-nâk ve helv-engâz olduğu müttehiden i'tirâf olundi.

<...>⁶ ve Rusya devleti ise bundan istifâde ile Memleketeyn ve Sirbistân'ı ve Karadağ'ı dâire-i muâvenete alarak <...>⁶.

<Imza>: <...>¹².

Fi 26 Muharrem sene <12>95.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Turcia, r. 147, c. 144-156 (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İstanbul, Yıldız Esas Evrakı, Kisim nr. 36, evrak nr. 158, zarf nr. 142, karton XI, f. 60-156).

Prin sosirea la Kazanlâk – care este locul <de desfășurare> a tratatelor – a Excelențelor lor fericirii Server pașa și Namîk pașa, desemnați ca delegați <ai Porții> pentru a se hotărî bazele păcii <cu Rusia> – dat fiind că urmările întristătoare provocate de situațiile <din timpul> războiului, precum și constrângerea inevitabilă impusă ulterior de inițiativele externe au determinat Înaltul Devlet să se împace, în mod direct, cu adversarul său – au parvenit trei telegrame, în franceză, cu datele de douăzeci și douăzeci și unu ale lunii *Kanûn-i sâni*¹, și care cuprind articolele propuse de către Excelența sa, Marele Duce Nicolae, comandantul suprem al trupelor Rusiei, ca și <detalii despre> tratativele ce au avut loc în conformitate cu acestea, astfel că telegramele <menționate> au fost citite și dezbătute în noaptea <zilei de> joi, cea de-a douăzecea a acestei luni *Muharrem*², prin convocarea <miniștrilor>, în Consiliul de Război.

Propunerile formulate de sus-numitul Mare Duce Nicolae în numele statului său fiind formate din șase articole [...]³, cel de-al treilea <se referă la > recunoșterea independenței Principatelor și Serbiei, concomitent cu despăgubirea Principatelor cu <o> porțiune suficientă de teritoriu și asigurarea extinderii granițelor Serbiei [...]⁴.

Cât despre inițiativele Excelențelor lor delegații⁵, rezultă clar, din cele comunicate, că ei au fost de acord cu metoda de guvernare menționată în legătură cu Bulgaria în protocolul de la Londra, precum și cu independența și extinderea teritoriului Muntenegrului, că au propus ca Principatele și Serbia să fie puse <sub ocârmuirea> câte unui guvern independent <și> neutru, dar că <în același timp> ei au explicat că [...]⁶ <este necesar> să se respecte proprietățile închinete aparținând comunităților religioase⁷ din Principate [...]⁶.

Într-adevăr, deși toate propunerile amintite sunt tot mai împovărătoare și prejudiciabile, totuși <se poate aprecia că> poziția și influența de care au beneficiat Principatele și Serbia, de douăzeci-douăzeci și cinci de ani încoace, ca urmare a guvernării lor în mod aparte, au făcut de domeniul iluziei legăturile lor de dependență față de Înaltul Devlet și, mai cu seamă, sârbii, manifestându-și anul trecut⁸ ostilitatea <față de Poartă>, și de această dată s-au ridicat la război împreună cu rușii, după cum și ocârmuirea Principatelor, încheind alianță cu dușmanul, a ajuns să fie acum în stare de război <cu Poarta> [...]⁶.

De asemenea, s-au exprimat opinii și în ceea ce privește <următoarele> posibilități: întrucât recunoșterea independenței Principatelor se va realiza prin influența Rusiei, se va impune ca aceste

două teritorii⁹ să fie considerate, pur și simplu, drept țări pendinte de Rusia¹⁰ și, în consecință, satul rus¹¹, oricând va dori, își va putea trimite trupele direct până la Edirne, fără opreliști și obstacole; <Rusia> va determina guvernele Principatelor și Bulgariei să-i acorde ajutor efectiv [...] ⁶; astfel, s-a mărturisit în comun <de către toți miniștrii> că aceste aspecte ale propunerilor amintite sunt delicate și <totodată> înspăimântătoare pentru Înaltul Devlet.

[...] ⁶ și statul rus¹¹, profitând de această <situație>, își va atrage ajutorul Principatelor și Serbiei și Muntenegrului [...] ⁶.

<Semnături>: [...] ¹².

La 26 Muharrem, anul <12>95.

¹ 20/1 februarie și, respectiv, 21 ianuarie / 2 februarie 1878.

² 24 ianuarie 1878 (*stil nou*).

³ Primele două articole propuse de Rusia, cu privire la stabilirea granițelor Bulgariei, instituirea unui guvern național, constituirea gărzilor naționale în Bulgaria; recunoașterea independenței și extinderea granițelor Muntenegrului.

⁴ Articolele 4, 5 și 6 referitoare la autonomia Bosniei și Herțegovinei; despăgubirea de război ale Porții față de Rusia; problema strămtorilor și încheierea unui acord ruso-otoman în această privință.

⁵ Server pașa și Namâk pașa.

⁶ Opiniile exprimate în ședința Consiliului de Miniștri în privința clauzelor referitoare la Bulgaria, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina; problema strămtorilor.

⁷ Aluzie la secularizarea averilor mănăstirilor închinată.

⁸ De fapt, 1876, când Serbia a declarat război Porții.

⁹ Principatele și Rumelia (Bulgaria).

¹⁰ În document: *Rusya memâliki* – în sensul de provincii rusești.

¹¹ În document: *Rusya devleti* – adică, Rusia.

¹² Semnăturile miniștrilor otomani care au participat la ședința respectivă.

38

1878 martie 7/19, Viena. Raport al agentului diplomatic al Serbiei la Viena, K. Ţukici, către ministrul afacerilor externe al Serbiei, Iovan Ristici, în legătură cu poziția Guvernului român în problema Basarabiei.

26

U Beču 7. Marta 1878

Gospodine Ministre,

Politici osećanja rumunske vlade, koja u pitanju povratka Besarabije Rusiji nikakvu dishusiju ne dozvoljava, daje njen zastupnik ovde najšireg izraza. Znajući da je on svakad vrlo dobro o svagdašnjim nazorima svoje vlade izvešten, ndrđim za izlišno, saobštiti vam njegove najglavnije misli i reči o tom predmetu. G. Balačano tvrdi, da se njegova vlada neće hteti upuštati u *nikakvu* pogodbu, u koju bi i retrocesija Besarabije imala kao uslov ući. Somo će u tom obziru sili jačega, bila ova Rusija ili Evropa,

primorana i s protestom od svog prava popustiti. Rumunija će odbiti sve ponude u naknadu onog predstojećeg joj gubitka s istom energijom i onako bezuslovno, kao što ih je i dosad odbijala. Ni nudjeni joj predje vidinski pašaluk (!) u zamenu, ni sad nudjena joj Dobruča nisu za nju ekvivalenti njene Besarabije, još manje mogu to biti uzgredne neke koristi, koje joj se od strane Rusije nude, kao što su: da Rusija zauzme ovaj deo Besarabije samo do obale najsevernijeg dunavskog rukava, Kilije, ostavivši Rumuniji u sobstvenost sva tri rukava s celom deltom i svima ostrvima. G. Balačano kaže, da Rumunija neće hteti ove zamene da primi, i kad *nebi*, znala, da to Rusija zasad čini samo iz prizrenja na Evropu naročito na A<ustro> Ungarsku, kojenetrpe rusko gospodrstvo nad dunavskim ušćima, – i kad nebi uverena bila, da se Rusija tako popustljiva na ušćima pokazuje samo iz obzira na silu okolnosti, a sa sakrivenom namerom da opet u zgodnoj prilici sva ušća zauzme, kao što im je jedno po jedno već zauzimala po traktatima bukureškom i jedrenskom i po akermanskoj konvenciji. Po rečima g. Balačana Rumunija će *pristati*, da primi Dobruču samo u tom slučaju, ako nemora za to ništa ustupati; bude li se *ovo* od nje zahtevalo, onda ona neprima i *baš zato* neprima ništa.

G. Balačano nezna ništa o tome, da je njegovoj vladi obećana podpora od Rusije i Turske, da Rumunija može na predstojećem Kongresu učestvovati s konsultativnim glasom. Naprotiv korak, koji je on ovde u toj celji kod grofa Andrašija činio usled naloga svoje vlade, nije našao povoljnog odziva, jer po rečima samog grofa to pitanje može tek na Kongresu rešeno biti.

K. Cukić

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Iugoslavia, r. 125, c. 341–343, (Savezni Sekretarijat za Inostrane Poslove, Arhiv diplomatske gradje, Fond Političkog odeljenja M.I.D. Kraljevine Srbije, Dos. P/5-II, Pov. No. 210).

Viena, 7 martie 1878

26

Domnule Ministru,

Politicii sentimentelor Guvernului român, care nu acceptă nici un fel de discuții în problema restituirii Basarabiei către Rusia, reprezentantul său de cuicți îi dă cea mai largă expresie. Știind că acesta este întotdeauna foarte bine informat asupra tuturor punctelor de vedere ale guvernului său, nu găsesc superfluu să vă comunic opiniile și afirmațiile sale cele mai importante în această privință. Domnul Bălăceanu afirmă că guvernul său nu se va lăsa antrenat în *nici un fel* de un acord care ar stipula și cedarea Basarabiei. Numai în situația în care va fi obligat, și asta cu protest, va ceda din dreptul său în favoarea unei puteri mai mari, fie ea Rusia sau Europa.

România va refuza orice ofertă drept compensație pentru acea pierdere care amenință să se producă, cu aceeași energie și la fel de necondiționat cum a făcut-o și până acum. Nici pașalâcul Vidinului! ce-i fusese mai înainte oferit în schimb, nici Dobrogea oferită acum nu sunt pentru ea echivalente cu Basarabia; și cu atât mai puțin unele avantaje secundare pe care i le oferă Rusia, cum sunt: Rusia să ocupe această parte a Basarabiei numai până la malul brațului dunărean cel mai de nord, Chilia, lăsând în posesia României toate cele trei brațe cu întreaga deltă și toate insulele. Domnul Bălăceanu spune că România nu va accepta aceste compensații chiar dacă nu ar ști că Rusia procedează deocamdată astfel numai ținând seama de Europa și, în special, de Austro-Ungaria, care nu suportă stăpânirea rusă asupra gurilor Dunării; – și dacă n-ar fi convinsă că Rusia se arată atât de concesivă în privința gurilor Dunării numai prin forța împrejurărilor, însă cu intenții ascunse ca tot într-o împrejurare favorabilă să ocupe în întregime gurile <Dunării>, așa cum le ocupase, rând pe rând, după tratatele de la București și Adrianopol și după Convenția de la Akkerman. Potrivit afirmațiilor domnului Bălăceanu, România va accepta să primească Dobrogea numai în cazul în care nu va trebuie să cedeze ceva în schimb; dacă i se va pretinde așa ceva, atunci ea nu va accepta și tocmai de aceea nu va accepta nici să primească.

Domnul Bălăceanu nu știe nimic despre faptul că guvernului său i-a fost promis sprijin din partea Rusiei și Turciei ca România să poată participa la apropiatul Congres cu vot consultativ. În schimb demersurile pe care le-a făcut dânsul în acest scop aici pe lângă contele Andrassy, potrivit indicațiilor guvernului său, nu au găsit ecou favorabil întrucât, chiar afirmațiile contelui Andrassy, această chestiune poate fi rezolvată numai la congres.

K. Țukici

39

1878 martie 15/27, București. Raport al consulului general britanic la București, colonel C. E. Mansfield, adresat secretarului de stat pentru afaceri externe al Marii Britanii, Edward Henry Stanley conte de Derby, în legătură cu politica Guvernului român și problema Basarabiei.

Very Confidential
Political
No. 39

Bucharest, March 27th, 1878

My Lord,

I beg to inform Your Lordship that M. Cogălniceano has requested me to submit to Her Majesty's Government the desire of the Government of Prince Charles to maintain a diplomatic Agent in London, upon the

same footing as the Roumanian Agents in Vienna, Paris, and the other European capitals.

For reasons which I shall have the honour to lay before Your Lordship, I am of opinion that no immediate answer should be returned to the above request.

Were the demands of the Roumanian Government to be entertained by Her Majesty's Government, the incident might fairly be put down as an intrigue to set off English against Russian influence or interests, and Russia might be egged on to precipitate action in respect of Bessarabia.

In the protest lately adressed by the Roumanian Cabinet to the Great Powers concerning the Bessarabian question, and indeed in all their outward deeds and words, the policy of the Government would appear to be influenced by the most stratforward motives, and time alone can show whether a double game is not being played.

Mr. Cogalniceano, and probably the Cabinet in general, would be glad to come to terms with Russia, and no doubt remains upon my mind, that their present policy is pursued solely in deference to the voice of the Legislature and of public opinion in general.

Now it has occurred to me, that it is quite within the range of possibility, that the demand of M. Cogalniceano for the reception of a Roumanian Agent in London, is merely a manoeuvre to obtain a refusal at the hands of Her Majesty's Government, and then go to his Colleagues and to the Chamber, or at any rate intrigue with his opponents, setting forth, that England will not hold out a hand to them, and that a compromise with Russia is the soundest policy for Roumania at the present juncture.

I sincerely hope that the policy of this Government is as straightforward as is warranted by their words, and Your Lordship may be assured, that I shall watch their proceedings with the utmost vigilance, and should circumstances justify my doing so set forth the reasons for and perhaps even recommend a favourable consideration of the request of the Government of Prince Charles.

The anti-Russian feeling in these Principalities is now at a climax, and it will become my duty at a future date to report, whether any advantage would accrue to English influence by encouragement on the part of Her Majesty's Government...

I have the honour...

C.E. Mansfield

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 115, (Public Record Office: London, Foreign Office, General Correspondence, Turkey (F. O. 78), vol. 2833, f. 84-86.).

Excelență,

Vă rog să-mi permiteți să vă informez că domnul Kogălniceanu mi-a cerut să supun guvernului Maiestății sale dorința guvernului principelui Carol de a menține un agent diplomatic la Londra în aceleași condiții cu cele ale agenților români de la Viena, Paris și alte capitale europene.

Pentru motive pe care voi avea onoarea să le prezint Excelenței voastre, consider că nu trebuie dat un răspuns imediat cererii de mai sus.

Dacă cererea Guvernului român va fi luată în considerație de guvernul Maiestății sale, incidentul s-ar putea foarte bine aplană ca fiind o intrigă pentru a-i opune pe englezi influenței sau intereselor ruse și Rusia ar putea fi instigată la o acțiune precipitată în ceea ce privește Basarabia.

În protestul adresat, mai târziu, Marilor Puteri de către Guvernul român referitor la problema Basarabiei și, desigur, în toate faptele și vorbele lor în exterior, politica guvernului s-ar părea că este influențată de motivele cele mai reale și doar timpul poate dovedi dacă nu duce un joc dublu.

Domnul Kogălniceanu și probabil guvernul, în general, ar fi bucuros să ajungă la înțelegere cu Rusia și desigur că-mi stăruie în minte că politica actuală se duce exclusiv în conformitate cu opinia adunării legislative și a opiniei publice în general.

Acum, în legătură cu ceea ce mi s-a întâmplat mie, tot ce se poate ca cererea domnului Kogălniceanu pentru primirea unui agent român la Londra să fie doar o manevră de a obține un refuz din partea guvernului Maiestății sale, ca apoi să meargă la colegii săi sau la Cameră sau în orice caz să-i instige pe oponenții săi declarând că Anglia nu le va întinde o mână și că un compromis cu Rusia constituie politica cea mai sănătoasă pentru România în conjunctura actuală.

Sper sincer că politica acestui guvern este tot atât de leală pe cât este justificată de cuvintele sale și Excelența voastră poate fi sigură că le voi urmări acțiunile cu toată vigilența și dacă împrejurările vor prilejui, voi expune motivele necesare și poate chiar voi recomanda o apreciere favorabilă pentru cererea guvernului principelui Carol.

Sentimentul antirus în aceste principate a ajuns acum la apogeu și va fi de datoria mea ca la o dată ulterioară să raportez dacă se va favoriza influența Angliei fiind încurajată din partea guvernului Maiestății sale.

Am onoarea a fi...

C.E. Mansfield

1878 iunie 17/<29>, București. Raport al agentului diplomatic al Serbiei la București, M.A. Petronievici, către ministrul afacerilor externe al Serbiei, Iovan Ristici, despre memoriul prezentat de delegații români Congresului de la Berlin, dreptul României asupra Deltei Dunării și Basarabiei.

10

U Bukureštu, 17 Juna 1878

Gospodine Ministre,

U memoaru, koji su rumunski punomoćnici podneli Kongresu, rumunska vlada pre svega traži da se održi celokupnost Rumunije, a znala je, čini mi se, u napred, da joj se to zahtevanje neće ispuniti. Od kako je pitanje o Besarabiji podignuto, g<ospodin> Kogalničano mi je više puta kazivao da očajava, a i juče mi njegov zastupnik, g<ospodin> Statesko, počem je memoar već predat i raspoloženja Kongresa jamačno mu poznata, reče: „Bog nam je dao, Bog nam je oduzeo“. Samo se želi konstatovati, da Rumunija dragovoljno ne pristaje ustupiti Besarabiju, nego da se samo sili pokorava. Tako se isto slabo koji nada da će im se traženje neutralnosti ispuniti, koje bi Rumuni odano hteli da im Evropa osigura. Teško će či ići i da se ruskoj vojsci zakrati prelazak preko Rumunije, dok traje okupacija Bulgarske. Na ušća Dunava polagali su Rumuni još ranije pravo, jer po pariskom traktatu imala su ista s Besarabijom pripasti Rumuniji a ne Turskoj, ali ako im se Besarabija oduzme, možda će im se ušća Dunava dati samo zato da ih Rusi nemaju, a ne ma osnovu „sekularnih titula“, koje ne znam do li će se mnogo uzimati u račun na Kongresu. Naknadu ratnih troškova stavio im je u izgled već San-Stefanski traktat, i oni misle, ako ništa drugo da će im se bar to morati dosuditi.

Zapetost izmedju Rumunije i Rusije meni ne izgleda da je tako strašna kao što je predstavljaju strane novine koje spominju čak verovatnost sukoba izmedju obe vojske. Baron Stuart me je ovih dana uveravao, da nije ni ukoliko istina, da ruska vojska čini pokrete kojim bi se približavala rumunskim, pozicijama. I Knez Karl je pre tri dana odputovao u svoj letnjikovac u Sinaju, gdi namerava ostati do Avgusta.

...

M. A. Petronijević

▼

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Iugoslavia, r. 124, c. 361–364; (Diplomatski Arhiv DSIP, Beograd, Političko odeljenje Ministarstva Inostranih Dela Kraljevine Srbije, Dos. P. 5/III).

10

București, 17 iunie 1878

Domnule Ministru,

În memoriul prezentat congresului de delegații români, Guvernul român cere înainte de toate să fie menținută integritatea României, dar, mi se pare, a știut dinainte că acest deziderat nu îi va fi satisfăcut. De când

s-a ridicat problema Basarabiei, domnul Kogălniceanu mi-a spus, în mai multe rânduri, că și-a pierdut nădejdea, dar și ieri mi-a spus adjunctul său, domnul Stătescu, memoriul fiind înaintat deja și hotărârile congresului fiindu-i, desigur, cunoscute: „Domnul ne-a dat, domnul ne-a luat“. Se dorește a se constata că România nu acceptă de bunăvoie să cedeze Basarabia, ci doar se supune forței. La fel, puțin sunt aceia care speră că li se va îndeplini dezideratul de neutralitate, ceea ce românii au dorit de mult să le asigure Europa. Va fi dificil să se interzică armatei ruse trecerea prin România atâta timp cât durează ocuparea Bulgariei. Asupra Deltei Dunării românii au avut încă înainte dreptul, căci, conform Tratatului de la Paris, aceasta, împreună cu Basarabia, trebuiau să revină României, nu Turciei, dar dacă li se ia Basarabia poate că li se va acorda Delta Dunării, numai pentru a nu o deține rușii – și nu în baza „titlului secular“, care nu știu dacă va fi luat în considerație la congres. Compensarea cheltuielilor de război le-a fost pusă în vedere de Tratatul de la San Stefano și ei speră, dacă nu altceva, măcar acest lucru să li se acorde.

Încordarea dintre România și Rusia nu mi se pare atât de groaznică cum o prezintă ziarele străine, care amintesc chiar de posibilitatea unui conflict dintre cele două armate. Baronul Stuart m-a asigurat în aceste zile că nu este cătuși de puțin adevărat că armata rusă face manevre pentru a se apropia de pozițiile românești. Și principele Carol a plecat de trei zile la reședința sa de vară de la Sinaia, unde intenționează să rămână până în august.

...

M.A. Petronievici

41

1878 iulie 1/13, București. Notă circulară a ministrului afacerilor externe al României către agenții diplomati ai României la Paris, Roma, Viena, Berlin, Petersburg, Belgrad cu privire la măsurile ce se impun a fi luate în relațiile internaționale ale Guvernului român, în condițiile recunoașterii independenței.

Note circulare aux Agences:

Paris – Nr. 10 154

Rome – Nr. 10 155

Vienne – Nr. 10 156

Berlin – Nr. 10 157

St. Pétersbourg – Nr. 10 158

Belgrade – Nr. 10 159

Monsieur,

L'indépendance de la Roumanie et la reconnaissance déjà virtuelle de cette indépendance par l'Europe imposent au Gouvernement Princier l'obligation de se préoccuper du caractère nouveau qui doit, en

conséquence de son absolue souveraineté, présider désormais à ses relations internationales.

Parmi ces relations figure en première ligne le mode de représentation des Puissances en Roumaine et de la Roumanie à l'étranger.

Le Gouvernement Roumain croit qu'il serait opportun de transformer dès à présent les Agences Diplomatiques et Consulats Généraux à Bucarest en Légations, dont les titulaires prendraient la qualification d'Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires.

De même, en vertu des principes de la réciprocité, les Agences Diplomatiques de Roumanie à l'étranger deviendraient des Légations, dirigées par des Envoyés Extraordinaires et Ministres Plénipotentiaires.

Le Gouvernement Princier est persuadé qu'il ne sera élevé d'aucune part, d'objection à l'adoption immédiate en ce qui le concerne, des usages universellement établis, avec tous les effets qu'y rattachent les lois et les traditions internationales.

Indirectement averti que certaines Puissances se proposaient de n'accréditer auprès de lui que de simples Ministres Résidents, il espère que ces Puissances ne s'arrêteront pas à cette pensée. Car la mettre à exécution, ce serait assigner à la Roumanie, dans la classification des Etats Souverains, une place en quelque sorte inférieure, et peu en accord avec le chiffre de sa population, le développement de ses ressources économiques, le degré de sa civilisation et l'importance de sa position politique.

Il ne semble pas qu'il y ait aucune raison pour que la Roumanie ne prenne pas rang, dans la famille européenne, au même niveau que des Etats similaires, comme par exemple la Belgique.

Telles sont, Monsieur... les considérations que vous voudrez bien, par voie d'entretiens préliminaires, faire valoir auprès du Gouvernement... afin d'établir dans la représentation réciproque des Puissances en Roumanie à l'étranger les modifications ci-dessus énoncées.

En vous invitant à me tenir au courant des démarches verbales que vous êtes appelé à faire dans cette question, je vous prie, Monsieur ... d'agréer...

<Kogălniceano>...

Post-scriptum pour l'Agence de Paris.

Attendu qu'il n'existe pas d'Agence diplomatique de Roumanie à Londres, Vous êtes prié de vouloir bien faire auprès de M. l'Ambassadeur de la Grande-Bretagne à Paris les mêmes démarches qu'auprès du Cabinet Français, dans le sens de la Note ci-dessus.

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Războiul de independență, vol. 95, p. 7-9: Independența României. Documente – vol. IV. Documente diplomatice, p. 331-393.

Notă circulară

Paris Nr. 10 154

Roma Nr. 10 155

Viena Nr. 10 156

Berlin Nr. 10 157

St. Petersburg Nr. 10 158

Belgrad Nr. 10 159

Domnule...

Independența României și recunoașterea deja virtuală a acestei independențe de către Europa impun Guvernului princiar obligația de a se preocupa de caracterul nou care trebuie, ca urmare a suveranității sale absolute, să conducă de acum înainte relațiile sale internaționale.

Printre aceste relații figurează în primele rânduri modul de reprezentare a puterilor în România și a României în străinătate.

Guvernul român crede că-i va fi oportun de a transforma, chiar din prezent, agențiile diplomatice și consulatele generale de la București, în legații, ai căror titulari vor lua calitatea de trimiși extraordinari și miniștri plenipotențari. La fel, în virtutea principiilor reciprocității, oficiile diplomatice ale României în străinătate vor deveni legații, conduse de către trimiși extraordinari și miniștri plenipotențari.

Guvernul princiar este convins că nu vor fi ridicate, de nici o parte, obiecții privind adoptarea imediată, în ceea ce îl privește, de uzanțe universal stabilite, cu toate efectele pe care le aduc legile și tradițiile internaționale.

Indirect avertizat că anumite Puteri își propun de a nu acredita pe lângă el decât simpli miniștri rezidenți, guvernul princiar speră că aceste Puteri nu se vor opri la această hotărâre. Căci dacă ar pune-o în aplicare, aceasta ar asigura României, în clasamentul statelor suverane, un loc oarecum inferior și puțin în acord cu cifra populației sale, cu dezvoltarea resurselor sale economice, gradul său de civilizație și importanța poziției sale politice.

Nu pare să existe nici un motiv pentru ca România să nu ocupe rândul în familia europeană la același nivel cu state similare ca de exemplu Belgia.

Acestea sunt, domnule ..., considerațiile pe care veți binevoi, pe calea înțelegerilor preliminare, să le valorificați pe lângă guvern, cu scopul de a stabili în reprezentarea reciprocă a puterilor în România și a României în străinătate modificările mai sus-menționate.

Amintindu-vă să mă țineți la curent cu demersurile verbale pe care sunteți chemați să le faceți în această chestiune, vă rog să primiți, domnule...

<Kogălniceanu>

Post scriptum pentru Oficiul din Paris.

Având în vedere că nu există oficiu diplomatic al României la Londra, sunteți rugați să faceți pe lângă ambasadorul Marii Britanii la Paris aceleași demersuri ca cele de pe lângă Cabinetul francez, în sensul notei de mai sus.

42

1878 august <17>/29, București. Raport al agentului și consulului general al Belgiei la București, Frédérick Hoorickx, în care relatează o convorbire cu Ion Cămpineanu, ministru ad-interim al afacerilor externe al României, în legătură cu hotărârea guvernului său de a aplica cu lealitate deciziile Congresului de la Berlin.

No. 62

Bucarest, le 29 Août 1878

Monsieur le Ministre,

Je viens d'avoir une conversation intéressante avec Monsieur Campineano, chargé, pendant l'absence de Monsieur Cogalniceano, de l'interim du Ministère des Affaires Etrangères.

Le Ministre m'a informé, en m'autorisant à le déclarer à mon Gouvernement, que la Roumanie est résolue à se soumettre entièrement aux décisions du Congrès. Un accord complet existe à cet égard entre tous les Membres du Cabinet. Aucune décision toutefois n'a été mise par écrit et ce n'est qu'à la fin du mois de Septembre après le retour du Président du Conseil et du Ministre des Affaires Etrangères que les Chambres pourront être convoqués.

Monsieur Campineano m'a dit avoir reçu, par l'intermédiaire de Monsieur le Baron Stuart, une note du Gouvernement de St. Pétersbourg invitant le Gouvernement Princier à remettre la Bessarabie à la Russie, conformément à la décision du Congrès. Cette note exprime le désir de voir adopté, en cette circonstance, le mode suivi en 1857, après le traité de Paris, pour la cession de la Bessarabie à la Roumanie. A cette époque, après qu'une Commission internationale eut delimité les frontières, une Commission mixte russo-roumaine procéda à la remise des archives, propriétés nationales etc. Le Cabinet, a ajouté le Ministre, ne sait pas encore s'il se rendra à cette invitation sans avoir auparavant consulté les Chambres. Prendre la responsabilité d'un pareil acte de demander après un bill d'indemnité, lui paraîtrait éviter bien des difficultés.

Le Gouvernement demandera dans la prochaine session tout ce qu'il peut exiger d'un Parlement ordinaire, c'est à dire, l'abrogation des articles

de la loi communale que prive les Juifs de certains droits civils, une loi pour l'organisation de la Dobrucha, enfin des crédits pour l'exécution de cette loi.

La convocation d'une Constituante qui aurait à statuer sur les droits politiques à accorder aux Juifs, serait remise à plus tard.

Aussitôt le retour des Députés, cette détermination souleva des débats orageux; on accusa le Cabinet de ne plus être d'accord avec le pays, et d'employer des mesures inconstitutionnelles par la crainte de perdre sa majorité.

Monsieur Campineano m'a appris qu'il avait reçu la veille une lettre de Monsieur Baron Stuart lui annonçant qu'il venait d'être élevé au rang de Ministre Résident et que ses lettres de créance lui parviendraient sous peu de jours.

Le Ministre ne m'a pas caché son désappointement de voir la Roumanie traitée comme la Serbie et le Montenegro par sa puissante voisine, alors que l'Autriche-Hongrie a informé confidentiellement Monsieur de Balachano que très prochainement Elle enverrait à Bucarest Monsieur le Comte Hoyos en qualité de Ministre Plénipotentiaire.

Je n'ai pas besoin, Monsieur le Ministre, de faire ressortir l'importance de ces nominations alors que la Roumanie n'a encore exécuté aucune des conditions mises pas le traité de Berlin à la reconnaissance de son indépendance.

Monsieur Campineano m'a encore parlé du rapport aux Etats de la Confédération helvétique (rapport publié par tous les journaux et que j'ai l'honneur de vous transmettre ci-joint) qui a entraîné la ratification du traité de commerce conclu avec la Roumanie.

En terminant, le Ministre ad intérim des Affaires Etrangères m'a témoigné toute la reconnaissance de Son Altesse et du Cabinet Princier, pour la courtoisie dont Monsieur le Colonel de Blaremborg avait été l'objet à Bruxelles.

Veillez agréer. ... etc.

Frédéric Hoorickx.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 5, c. 61-63, (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 5, 1875-1880, doc. no. 118).

Nr. 62

București, 29 august 1878

Domnule Ministru,

Am avut recent o convorbire interesantă cu domnul Câmpineanu, însărcinat, în lipsa domnului Kogălniceanu, cu interimatul Ministerului Afacerilor Externe. Ministrul m-a informat, autorizându-mă să comunic

guvernului meu că România este hotărâtă să se supună total hotărârilor Congresului. Între toți membrii guvernului există un acord deplin în acest sens. Nici o hotărâre totuși nu a fost pusă pe hârtie, iar Camerele se vor putea întruni abia la sfârșitul lui septembrie, după întoarcerea președintelui Consiliului și a ministrului de externe.

Domnul Câmpineanu mi-a spus că primise, prin intermediul domnului baron Stuart, o notă a guvernului de la St. Petersburg care invită guvernul princiar să remită Basarabia Rusiei, conform hotărârii Congresului. Această notă exprimă dorința de a adopta, în acest caz, modalitatea practică în 1857, după Tratatul de la Paris, pentru cedarea Basarabiei României. Atunci, după ce o comisie internațională delimitase frontierele, ce o comisie mixtă ruso-română a procedat la predarea arhivelor, proprietăților naționale etc. guvernul, a adăugat ministrul, nu știe încă dacă va da curs acestei invitații fără a consulta în prealabil Camerele. A lua responsabilitatea unei asemenea acțiuni și a cere apoi un vot de încredere i se pare că astfel s-ar evita multe dificultăți.

Guvernul va cere la viitoarea sesiune tot ce poate pretinde de la un parlament ordinar, adică abrogarea articolelor legii comunale care privează pe evrei de anumite drepturi civile, o lege pentru organizarea Dobrogei, în sfârșit credite pentru aplicarea acestei legi.

Convocarea unei constituante care ar avea de hotărât asupra drepturilor politice ce urmează să fie acordate evreilor, ar fi amânată pentru mai târziu.

Îndată după întoarcera deputaților, această hotărâre va stârni dezbateri furtunoase; guvernul va fi acuzat de a nu mai fi în acord cu țara și de a folosi măsuri neconstituționale de teamă că-și pierde majoritatea.

Domnul Câmpineanu mi-a dezvăluit că primise în ajun o scrisoare de la baronul Stuart, anunțându-l că tocmai fusese ridicat la rangul de ministru rezident și că scrisorile sale de acreditare îi vor parveni în câteva zile.

Ministrul nu mi-a ascuns dezamăgirea sa de a vedea cum România este tratată de puternicul său vecin ca Serbia și Muntenegru, în timp ce Austro-Ungaria l-a informat confidențial pe domnul de Bălăceanu că în foarte scurt timp ea îl va trimite la București pe contele Hoyos în calitate de ministru plenipotențiar.

Nu este nevoie, domnule ministru, să scot în evidență importanța acestor numiri atâta vreme cât România n-a îndeplinit nici una din condițiile puse de Tratatul de la Berlin pentru recunoașterea independenței sale.

Domnul Câmpineanu mi-a mai vorbit despre raportul privind Statele Confederației helvetice (raport publicat de toate ziarele și pe care am onoarea să vi-l trimit alăturat), care a determinat ratificarea Tratatului de comerț încheiat cu România.

Înceind, ministrul ad-interim al afacerilor externe și-a manifestat față de mine întreaga recunoștință a Alteței sale și a guvernului princiar pentru curtoazia al cărui obiect a fost domnul Blaremburg la Bruxelles.

Vă rog să primiți, ... etc.

Frédéric Hoorickx

Documentul nr. 1 lipsește din microfilm.

43

1878 <septembrie 25>/octombrie 7, Londra. Instrucțiuni ale ministrului de externe al Angliei, Robert Arthur marchiz de Salisbury, către lordul Lyons, ambasadorul britanic la Paris, prin care i se fac recomandări privind recunoașterea independenței României.

Draft
Lord Lyons
No. 653 .

F<oreign> O<ffice>
October 7, 1878

My Lord,

The Count de Montilichs called at Foreign Office on the 27th ultims and represented that the Roumanians are desirous of having their independence recognized immediately on the retrocession of Bessarabia, without waiting for the passing measures for securing religious liberty and equality; as they represent that fresh elections must take place before such legislation can be carried out, and that the Elections cannot take place pending a military occupation – Moreover that they are anxious to carry out their obligations in this respect as early as possible, but they urge that their independent status be recognized on the performance of the first condition relating to retrocession of Bessarabia – and that they be trusted to carryout the second, relating to religious equality as early as circumstances permit.

The Count de Montilichs stated that Mr. Waddington doubted whether it would be prudent to accede to the wishes of the Roumanians in this respect, and was desirous of ascertaining the views of His Majesty's Government on the subject.

I have to request that Your Excellency will inform M. Waddington that His Majesty's Government share His Excellency's apprehensions,

and, as at present advised, do not propose to recognize, formally Roumanian independence until measures have been taken for the fulfilment of the conditions prescribed by the 44th and 45th articles of the Treaty of Berlin.

S[alisbury]

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 378, c. 329-332; (Foreign Office, France, F.O. 27, vol. 2301, f. 2-5).

Concept
Lord Lyons
nr. 653

Foreign Office
7 octombrie 1878

My Lord,

Contele de Montilichs mi-a făcut o vizită la Foreign Office pe 27 luna trecută, și mi-a declarat că românii sunt dornici de a vedea recunoscută neîntârziat independența imediat după retrocedarea Basarabiei, fără a aștepta luarea de măsuri pentru asigurarea libertății și egalității religioase căci ei consideră că noile alegeri trebuie să aibă loc înainte ca această legislație să fie aplicată și că alegerile nu pot avea loc în timpul unei ocupații militare. În plus sunt dornici să se achite cât mai curând de obligațiile lor în acest sens, însă cer cu insistență ca statutul lor de independență să fie recunoscut pe baza îndeplinirii primei condiții relative la retrocedarea Basarabiei și să li se acorde încredere pentru îndeplinirea celei de a doua, referitoare la egalitatea religioasă, îndată ce împrejurările o vor permite.

Contele de Montilichs a afirmat că domnul Waddington nu crede că ar fi prudent să fie satisfăcute dezideratele României în această chestiune, și s-a arătat dornic să afle punctul de vedere al guvernului Maiestății sale în această problemă.

Rog pe Excelența voastră să-l informeze pe domnul Waddington că guvernul Maiestății sale împărtășește punctele de vedere ale Excelenței sale, și nu-și propune recunoașterea oficială a independenței României până ce nu vor fi luate măsuri pentru îndeplinirea condițiilor prevăzute în articolele 44 și 45 ale Tratatului de la Berlin.

Salisbury

1878 octombrie <16>/28. Viena. Depeșă a secretarului unu al Legăției Spaniei la Viena, contele de Torrepalma, către ministrul afacerilor străine spaniol, M. Silvela, referitoare la intervenția ministrului României la Viena, Ion Bălăceanu, privind dorința Guvernului român de a notifica Guvernului spaniol independența României.

Legación de España
en Viena

No. 151

Dirección Política

Viena, 28 de Octubre de 1878

Excelentísimo Señor,

Muy Señor mío. El Señor Balatschano, Ministro de Rumanía en esta Corte, se me ha acercado hoy para preguntarme si sería agradable al Gobierno de Su Majestad El Rey que el de Su Alteza Real el Príncipe Carlos le dirigiese una nota, haciendo constar en ella la proclamación de su independencia, añadiendo que antes de dar este paso, que lo haría por mi conducto, deseaba estar seguro de merecer dicha nota una acogida satisfactoria para su país.

Habiéndole yo constestado que no conocía las intenciones de Vuestra Excelencia sobre este asunto, me rogó transmitiese a Vuestra Excelencia esta conversación confidencial y habiéndole yo preguntado que conducta habían observado los demás Gabinetes, me dijo que el de París y Londres no habían reconocido todavía la independencia de Rumanía, pero que Austria e Italia habían ya nombrado Enviados extraordinarios y que Rusia se hacía representar por un Ministro Residente, volviendo a manifestar el deseo de que dí cuenta a Vuestra Excelencia en carta particular, de que España mandase un Representante cerca de su Soberano.

Lo que tengo el honor de elevar a conocimiento de Vuestra Excelencia rogándole se sirva, si lo tiene a bien, manifestarme lo que juzgue oportuno respecto de este particular.

Viena 28 de Octubre de 1878

Excelentísimo Señor

su más atento y seguro servidor

El Conde de Torrepalma

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 115–119; (Ministerio de Asunto Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647. f. 1–4).

Preastimate Domn,

Stimate domn: Domnul Bălăceanu, ministrul României pe lângă Curtea de la Viena, m-a abordat astăzi spre a mă întreba dacă guvernul Maiestății sale, regelui ar primi cu bunăvoință ca guvernul Alteței sale principele Carol să-i adreseze o notă prin care să-i facă cunoască proclamarea independenței de stat. Domnul Bălăceanu a adăugat că înainte de a proceda la acest lucru, pe care l-ar face prin mijlocirea mea, dorește să fie sigur că respectiva notă va beneficia de o primire satisfăcătoare pentru țara sa.

Cum eu i-am răspuns că nu cunosc intențiile Excelenței voastre în legătură cu această problemă, m-a rugat să aduc la cunoștința Excelenței voastre convorbirea noastră confidențială. Eu l-am întrebat ce conduită au adoptat celelalte cabinete, iar el mi-a zis că cele de la Paris și Londra nu au recunoscut încă independența României, dar că Austria și Italia și-au numit deja trimișii extraordinari, iar Rusia va fi reprezentată printr-un ministru rezident; și-a manifestat apoi dorința ca eu să prezint această situație Excelenței voastre într-o scrisoare particulară, rezultatul urmând să fie concretizat prin trimiterea unui reprezentant <al Spaniei> pe lângă suveranul său.

Având onoarea de a aduce la cunoștința Excelenței voastre acest lucru, vă rog să binevoiți, dacă considerați necesar, să-mi transmiteți ce credeți de cuviință în legătură cu acest subiect.

Viena, 28 octombrie 1878
Al Excelenței voastre presupus
și devotat servitor,
Contele de Torrepalma

45

1878 <octombrie 31>/noiembrie 12, Londra. Scrisoare confidențială a ministrului de externe britanic, Robert Arthur, marchiz de Salisbury către lordul Odo Russell, ambasadorul britanic în Germania privind poziția Guvernului german față de recunoașterea independenței României.

Draft
Lord O. Russell
No. 4870
Conf<idential>

F<oreign> O<ffice>,
November 12, 1878

My Lord,

The german ambassador asked me today in what position the question of Roumanian independence stood. I said that it had been

recognized by Russia, Austria and Italy but not up to this time by England, France and Germany. His Majesty's Government were however desirous that the three Powers should now join in granting the recognition for the following two reasons: in the first place, because a very strong pledge of obedience to the stipulations of the Treaty of Berlin had been given by a vote of the Roumanian Chambers and by a subsequent circular from the Roumanian Government – and in the second place, because there was a danger, if the Western Powers persisted in withholding recognition, that the Roumanian Government, having obtained the recognition of the Powers which most nearly concerned them, might treat the refusal of the Western Powers with entire disregard, and might make any subsequent advances in this part exceedingly difficult.

Count Münster said he believed that the German Government would make an immediate inquiry on the subject at Berlin. I have received from him a letter on this matter.

I have honour...

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 368, c. 365–367; (Foreign Office, Germany, F.O. 64, vol. 900, f. 1–3).

Concept
Lord O. Russell
No. 4870
Confidențial

Foreign Office,
12 noiembrie, 1878

My Lord,

Ambasadorul german m-a întrebat astăzi în ce stadiu se află problema independenței României. I-am spus că a fost recunoscută de Rusia, Austria și Italia, însă până în acest moment nu și de Anglia, Franța și Germania. Guvernul Majestății sale dorește însă ca cele trei puteri să se asocieze în acordarea recunoașterii <independenței> pentru următoarele două motive: în primul rând, deoarece a fost oferită o foarte puternică garanție a supunerii față de stipulațiile Tratatului de la Berlin prin votul Camerelor României și prin circulara ulterioară a Guvernului român, iar în al doilea rând, pentru că există pericolul, dacă Puterile occidentale persistă în amânarea recunoașterii <independenței>, ca Guvernul român, obținând recunoașterea din partea Puterilor care îl interesează mai deaproape, să privească refuzul Puterilor occidentale cu totală indiferență și să facă extrem de dificil orice nou demers în această direcție.

Contele Münster mi-a spus că e de părere că Guvernul german, va analiza imediat această problemă la Berlin.

Am primit de la el o scrisoare în această privință.

Am onoarea...

S<alisbury>

46

1878 noiembrie <2>/14, Paris. Notă a ministrului Spaniei la Paris, marchizul de Molins, adresată ministrului spaniol al afacerilor străine, <M. Silvela>, referitoare la poziția Marilor Puteri în problema recunoașterii independenței României.

No. 847

París, 14 de Noviembre de 1870

Dirección Política

Embajada de Su Majestad Católica

en París

Al Excelentísimo Señor Ministro de Estado
El Embajador de Su Majestad

Excelentísimo Señor,

Muy Señor mío. Según Vuestra Excelencia me prescribe telegraficamente, a cuya orden he contestado por el mismo conducto, he tratado de saber si se había recalizado o no el reconocimiento de la Rumanía.

Ampliaré a Vuestra Excelencia mi precipitado telegrama.

En el Congreso de Berlín se acordó, como Vuestra Excelencia sabe, la igualdad de derechos y de fueros a las distintas comuniones de los Estados de Oriente. Monsieur de Waddington que tomó la iniciativa y se constituyó en patrono de los judíos mira tal acuerdo con cariño de padre. Apoyáronle en él todos los plenipotenciarios excepto la Rusia en cuyo imperio la raza israelita está hoy tan despreciada como en el siglo quince.

El Gobierno de Rumanía apremiado a penas en ejecución aquella igualdad presenta excusas y dilaciones. Al mismo tiempo exige de los Estados signatarios el reconocimiento de su independencia.

Austria por su situación geográfica y política no ha retardado el hacerlo nombrando un Ministro Plenipotenciario en Bucarest. Francia (según me dijo el Ministro), Inglaterra y Alemania retardan el reconocimiento hasta obtener la igualdad prometida.

Italia que hasta ahora había seguido la misma conducta y tomado especiales instrucciones de Alemania, se ha adelantado con todo y ha hecho también su reconocimiento: el cual (siempre según la versión de este Ministro de Negocios extranjeros) ha desagradado vivamente en Berlín.

Este es el estado de la cuestión la cual, a lo que parece, no quedará resuelta hasta fin de año.

París 14 de noviembre de 1878
Excelentísimo Señor
su más atento y seguro servidor
Marqués de Molins

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 125-129; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2467, n. 13).

Nr. 847
Direcția Politică
Ambasada Maiestății sale catolice
la Paris

Paris, 14 noiembrie 1878

Preadistinsului domn ministru al afacerilor străine
Ambasadorul Maiestății sale

Preadistinse Domn,

Stimat domn: Așa cum mi-a recomandat telegrafic Excelența voastră, căreia i-am răspuns pe aceeași cale, am încercat să aflu dacă s-a realizat sau nu recunoașterea <independenței> României.

Detaliez acum pentru Excelența voastră datele cuprinse în telegrama grăbită.

La Congresul de la Berlin s-a hotărât, de comun acord, după cum Excelența voastră știe, egalitatea în drepturi și avantaje diverselor comunități din statele Răsăritului. Domnul Waddington care a preluat inițiativa și s-a constituit în patron al evreilor, privește, acest acord cu dragoste părintească. Toți plenipotențiarilor i-au acordat concursul, cu excepția Rusiei, în al cărui imperiu rasa israelită este astăzi la fel de desconsiderată ca și în secolul al cincisprezecelea.

Guvernul român, determinat cu greu să facă efectivă respectiva egalitate, prezintă scuze și amânări. În același timp solicită de la statele semnatare recunoașterea independenței sale.

Austria, în virtutea poziției sale geografice și politice, nu a întârziat să o facă, numind un ministru plenipotențiar la București. Franța (după

cum îmi spune ministrul ei), Anglia și Germania amână recunoașterea până la obținerea egalității promise.

Italia, care până în momentul de față a urmat o conduită similară cu cea a Germaniei, de la care a primit instrucțiuni speciale, s-a devansat complet de această poziție și a procedat la rândul ei la recunoaștere; acest fapt (tot potrivit versiunii ministrului de externe francez) a produs o vie nemulțumire la Berlin.

Acestea este stadiul problemei care, după câte se pare, nu va avea o rezolvare până la sfârșitul anului.

Paris, 14 noiembrie 1878
Preastimate domn Excelenței sale
al dumneavoastră preasupus și
devotat servitor,
Marchizul de Molins

47

1878 noiembrie <3>/15, Berlin. Raport diplomatic al ambasadorului britanic în Germania, Odo Russell către ministrul de externe al Angliei, Robert Arthur, marchiz de Salisbury, în legătură cu poziția Germaniei față de problema recunoașterii independenței României.

Confidential
No. 621

Berlin, november 15, 1878

My Lord,

The minister for Foreign Affairs mentioned to me today the communications which have passed between your Lordship and the German ambassador respecting the recognition of Roumanian independence. His Excellency said that Count Münster had been instructed to explain the reasons to your Lordship which made the German Government wish to adhere strictly to the condition laid down in Article 43 of the Treaty of Berlin according to which the recognition of the independence of Roumania is subject to the establishment of religious equality in that Principality.

As some opposition is expected to the new Law, the German Government are in favour of waiting until the Roumanian Parliament or Constituent Assembly have fulfilled that condition, and His Excellency expressed an earnest hope that Her Majesty's Government would not object to defer the recognition of Roumanian independence until then, in concert with the Government of Germany.

I have the honour,

Odo Russell

▼
Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 378; c. 382-384; (Foreign Office, Germany, F.O. 64, vol. 909, f. 1-3).

My Lord,

Ministrul afacerilor externe mi-a vorbit astăzi despre corespondența dintre Excelența voastră și ambasadorul german privind recunoașterea independenței României.

Potrivit spuselor Excelenței sale, contele Münster a primit instrucțiuni să explice Excelenței voastre motivele care au determinat Guvernul german să dorească să adere strict la condiția menționată în articolul 43 al Tratatului de la Berlin, potrivit căreia recunoașterea independenței României este condiționată de consfințirea egalității religioase în acest principat.

Întrucât este de așteptat o oarecare opoziție față de noua lege, Guvernul german se pronunță pentru a aștepta până când Parlamentul și Adunarea Legislativă din România vor îndeplini această condiție, iar Excelența sa și-a exprimat speranța sinceră că până atunci guvernul Maiestății sale nu se va opune amânării recunoașterii independenței României, în acord cu guvernul Germaniei.

Am onoarea...

Odo Russell

48

1878 noiembrie <7>/19, Paris. Raport diplomatic al lordului Lyons, ambasadorul Angliei la Paris către Robert Arthur, marchiz de Salisbury, ministru de externe britanic cu privire la recunoașterea independenței României de către Franța.

No. 926

Paris, November 19, 1878

Confidential

My Lord,

Monsieur Waddington told me yesterday that he was informed that, after having conferred upon its representative at Bucharest the rank of Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary, the Italian Government had now instructed him to withhold the presentation of the letters accrediting him in that capacity.

Monsieur Waddington went on to say that on reflection he had become confirmed in the opinion that it would be extremely difficult for the

French Government to recognize formally the independence of Roumania, until, at least there had been a distinct commencement of the execution of the condition respecting religious equality laid down by the Treaty of Berlin.

In short he still thought that the recognition must be deferred until the constituent Assembly had voted the first reading of a His Majesty Establishing religious equality.

Monsieur Waddington went on to say, that he found that the German Government were very stiff in the matter; and that he imagined the Prince Bismarck must have given some pledge respecting it to Monsieur de Bleichröder or some other influential members of the Jewish Community at Berlin.

Monsieur Waddington proceeded to observe that strong representation had been made to himself by the Family of Rothschild at Paris; and more over that the question had been taken up by the Liberal party in France, and that the Government would be involved in difficulties with its own supporters if it showed any symptom of relaxing its endeavours to enforce the establishment of religious equality in Roumania.

Monsieur Waddington said that the antipathy between the Roumanians and the Russians had become very strong, while the Russians demands respecting the Dobrudja were wholly incompatible with Roumanian interests and Roumanian independence, and consequently he could not think there was much reason to fear that the Roumanian Government would throw itself within the arms of Russia.

I have ...

Lyons

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 378, c. 350-355; (Foreign Office, France, F.O. 27, vol. 2316, f. 1-12).

Nr. 926
Confidențial

Paris, 19 noiembrie 1878

My Lord,

Domnul Waddington mi-a spus ieri că a fost informat că, Guvernul italian, după ce a conferit reprezentantului său la București, rangul de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar i-a dat acum instrucțiuni să se abțină de la prezentarea scrisorilor de acreditare în această funcție.

Domnul Waddington a continuat spunând că după oarecare gândire și-a întărit părerea că va fi extrem de dificil ca Guvernul francez să

recunoască oficial independența României măcar până când se va fi remarcat un început clar de respectare a condiției privind egalitatea religioasă, stabilită de Tratatul de la Berlin.

Pe scurt, el încă mai crede că recunoașterea (independenței) trebuie amânată până ce Adunarea Legislativă va fi votat proiectul de lege privind egalitatea religioasă.

Domnul Waddington a continuat spunând că a aflat că Guvernul german este foarte ferm în această problemă; și că el și-a imaginat că prințul Bismarck trebuie să fi oferit vreo garanție în legătură cu aceasta domnului Bleichröder sau altui membru influent al comunității evreiești de la Berlin.

În continuare, domnul Waddington a spus că i se făcuseră și lui serioase reproșuri din partea familiei Rothschild de la Paris, și că, în plus, problema fusese reluată de Partidul Liberal din Franța și că guvernul ar avea neplăceri cu proprii săi susținători dacă ar da vreun semn că și-a slăbit eforturile de a impune aplicarea hotărârii privind egalitatea religioasă în România.

Domnul Waddington a spus că antipatia dintre români și ruși a devenit foarte puternică, în timp ce pretențiile rușilor privind Dobrogea sunt total incompatibile cu interesele și independența României, și, prin urmare, el nu crede că există vreun motiv serios să manifeste teamă că Guvernul român s-ar arunca în brațele Rusiei.

Am onoarea ...

Lyons

49

1878 noiembrie <10>/22, Berlin. Raport diplomatic al ambasadorului britanic la Berlin, Odo Russell către ministrul de externe al Angliei, Robert Arthur, marchiz de Salisbury, cu privire la recunoașterea independenței României de Guvernul german.

No. 631

Berlin, November 22, 1878

My Lord,

At 9 o'clock p.m. this day I had the honour to address to your Lordship the following telegraphic despatch: (in cypher) Nr. 57. I have spoken to Bülow in the sense of your Telegram of last night respecting the recognitions of Roumania.

His Excellency regrets that the German Government are unable in the present instance to adopt the course proposed by your Lordship and still hope Her Majesty's Government may withhold their recognition until the Jewish disabilities are removed.

The German Government are bound by a declaration made to the Reichstag and cannot act otherwise even if all the other Powers recognize Roumanie before the act of emancipation is past.

I have ...

Odo Russell

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 378, c. 386-387; (Foreign Office, Germany, F.O. 64, vol. 910, f. 1-2).

Nr. 631

Berlin, 22 noiembrie, 1878

My Lord,

Astăzi, la ora 9 p.m., am avut onoarea să adresez Excelenței voastre următorul raport telegrafic (cifrat) nr. 57. Am vorbit cu Bülow în sensul telegramei dv. de azi noapte privind recunoașterea <independenței> României.

Excelența sa regretă că Guvernul german este incapabil, pentru moment să adopte linia propusă de Excelența voastră și mai speră că guvernul Maiestății sale poate întârzia recunoașterea până când condițiile evreilor vor fi modificate.

Guvernul german este constrâns de o declarație făcută în fața Reichstagului și nu poate acționa altfel chiar dacă toate celelalte puteri recunosc <independența> României înainte ca legea privind emanciparea <evreilor> să fie adoptată.

Am onoarea ...

Odo Russell

50

1878, noiembrie, 10/22, Berlin. Telegrama ministrului de externe britanic, Robert Arthur, marchiz de Salisbury către lordul Odo Russell, ambasadorul britanic în Germania, privind poziția Guvernului german față de recunoașterea independenței României.

Confidential
No. 632
Extending
Telegram of
same data.

Berlin, November 22, 1878

My Lord,

On receiving your Lordship's telegram this morning I called on the minister for Foreign Affairs and spoke to his Excellency on the subject of the recognition of Roumania, in the sense of your Lordship's Despatch No 487 of the 12th instant.

Her Majesty's Government, I said, as His Excellency already knew, were in favour of granting that recognition for the following reasons. In the first place because a very strong pledge of obedience to the stipulations of the Treaty of Berlin had been given by a vote of the Roumanian chambers and subsequent circular from the Roumanian Government, and in the second place, because there was recognition, that the Roumanian Government, having obtained it of the Powers which most nearly concerned them, might treat the refusal of the Western Powers with entire disregard and might make any subsequent advances on their part exceedingly difficult.

Now I learnt that His Excellency had again instructed the German Ambassador in London to press Her Majesty's Government to withhold their recognition of Romania until the Jewish disabilities are removed in accordance with Articles 43 and 44 of the Treaty of Berlin.

His Excellency had no doubt already learnt through Count Münster that the wish of Her Majesty's Government to recognize the independence of Roumania was not from any indifference to religious liberty, but because Russia was imposing on Roumania conditions of a military right of way lasting beyond nine months and the fortification by Russia of the Ports of the Danube.

If therefore, Germany, I said, wanted Her Majesty's Government not to recognize they ought to discourage these Russian pretensions which were most dangerous to the peace of Europe.

Monsieur de Bülow replied that much as the German Government wished to act in concert with Her Majesty's Government it was impossible in the present instance to follow the course proposed by Your Lordship, because the German Government was pledged by a declaration made to the Reichstag, at the time of the rejection of the Commercial Convention, to obtain equal rights for all German subjects in Roumania, so that even if all the Powers agreed to recognize before the fulfilment by the Roumanian Legislature of the conditions laid down in article 44 of the Berlin Treaty, the German Government would still have to adhere to the reservations made in Article 43 according to which the recognition is subject to the Act of Emancipation, which is to give equal rights to all without distinction.

The French Government. His Excellency said, appeared to share the view of the German Government in this matter, and the Italian Government had made certain reservations in a similar sense in virtue of which the new Italian minister at Bucharest was to suspend the presentation of his credentials until the Jewish disabilities were finally removed.

He did not for his part apprehend that the conditions Russia made endeavour to impose on Roumania would be influenced or promoted by this recognition question, and he could not but indulge in the earnest hope that Her Majesty's Government might, in concert with France, Italy and Germany, still be induced to withhold their recognition, until the complete establishment of religious liberty in Roumania.

I have ...

Odo Russell

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 378, c. 380-396; (Foreign Office, Germany, F.O. 64, vol. 910, f. 4-13).

Confidențial

Berlin, 22 noiembrie 1878

Nr. 632

Telegramă detaliată
din aceeași dată

My Lord,

Azi dimineață, la primirea telegramei Excelenței voastre i-am făcut o scurtă vizită ministrului de externe și am abordat cu Excelența sa subiectul recunoașterii <independenței> României în sensul raportului Excelenței voastre nr. 487 din 12 curent.

Guvernul Majestății sale, am spus, după cum știe deja Excelența sa, se pronunță în favoarea recunoașterii <independenței> din următoarele motive. În primul rând pentru că o foarte puternică garanție de respectare a stipulațiilor Tratatului de la Berlin a fost oferită prin votul Camerelor române și printr-o circulară ulterioară a Guvernului român, iar în al doilea rând pentru că există un pericol ca, în cazul în care Puterile occidentale persistau în tergiversarea acestei recunoașteri, Guvernul român, obținând-o din partea Puterilor care îl interesează mai îndeaproape, să privească acest refuz al Puterilor occidentale cu totală indiferență ceea ce ar face extrem de dificil orice demers ulterior al acestora.

Acum am aflat că Excelența sa a dat din nou instrucțiuni ambasadorului german la Londra să insiste pe lângă guvernul Majestății sale în sensul amânării recunoașterii independenței României până ce vor fi acordate drepturi evreilor în conformitate cu articolele 43 și 44 ale Tratatului de la Berlin.

Excelența sa a aflat deja, desigur, prin contele Münster că dorința guvernului Majestății sale de a recunoaște independența României nu se datora indiferenței față de libertățile religioase, ci din faptul că Rusia impune României condițiile unui drept militar de liberă trecere cu o durată mai mare de nouă luni și construirea de către Rusia a unor fortificații în porturile de la Dunăre.

Dacă totuși Germania, am spus, dorește ca guvernul Maiestății sale să nu recunoască <independența>, ea trebuie să descurajeze aceste pretenții rusești, deosebit de periculoase pentru pacea Europei.

Domnul de Bülow a răspuns că oricât ar vrea Guvernul german să acționeze în concordanță cu guvernul Maiestății sale, pentru moment este imposibil să urmeze calea propusă de Excelența voastră, deoarece Guvernul german este constrâns de o declarație făcută în fața Reichstagului în momentul respingerii Convenției comerciale, în sensul obținerii de drepturi egale pentru toți supușii germani din România, astfel încât chiar dacă toate puterile ar fi de acord să recunoască <independența> înainte ca Adunarea Legislativă a României să adopte condițiile prevăzute în articolul 44 al Tratatului de la Berlin, Guvernul german tot ar trebui să accepte restricțiile impuse de articolul 43 potrivit căruia recunoașterea este condiționată de adoptarea legii privind emanciparea, care ar urma să dea drepturi egale tuturor, fără deosebire.

Guvernul francez, a spus Excelența sa, pare să împărtășească punctul de vedere al Guvernului german în această problemă, iar Guvernul italian și-a exprimat anumite rezerve în același sens, potrivit cărora noul ministru italian la București urmează să-și amâne prezentarea scrisorilor de acreditare până când condițiile evreilor vor fi schimbate definitiv. În ceea ce-l privește, el nu se teme că condițiile pe care Rusia se străduiește să le impună României ar fi influențate sau determinate de problema recunoașterii și el nu poate decât să nutrească speranța cea mai sinceră ca guvernul Maiestății sale, în înțelegere cu Franța, Italia și Germania să mai fie încă convins să amâne recunoașterea până la instaurarea deplină a libertăților religioase în România.

Am onoarea ...

Odo Russell

51

1878 noiembrie <13>/25, Londra. Instrucțiuni ale ministrului de externe al Angliei, Robert Arthur, marchiz de Salisbury, către ambasadorul britanic la Paris, lordul Lyons cu privire la recunoașterea independenței României de către guvernele Franței și Angliei.

Draft
Lord Lyons
No. 793

F<oreign> O<ffice> nov. 25.1878

My Lord,

I have to inform your Excellency that the intelligence which I had previously received from His Majesty's Agent at Bucharest and from the German Ambassador at this Court to the effect that the negotiations

which had been carried on by the Russian Government with the view of obtaining the right of passage through Roumania had been abandoned has now been confirmed to me by the French Ambassador who also read to me a telegram which he had received from the minister for Foreign Affairs, urging that H.M's Government should withhold their recognition of Roumanian Independence, until more progress had been made towards the removal of the disabilities to which members of the Jewish faith are subject in that Principality I replied that the apprehensions which His Majesty's Government had entertained on the subject of a Convention between Russia and Roumania having now been removed they were as anxious as the French Government for a due execution of the Provisions of the Treaty of Berlin in favour of religious liberty.

Salisbury

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Anglia, r. 378, c. 337-339; (Foreign Office, France, F.O. 27, vol. 2302).

Concept
Lord Lyons
Nr. 793

Foreign Office, 25 noiembrie, 1878

My Lord,

Trebuie să comunic Excelenței voastre că informațiile secrete pe care le primisem anterior de la agentul Maiestății sale și de la ambasadorul german la București privind renunțarea la negocierile duse de Guvernul rus în scopul obținerii dreptului de trecere prin România, mi-au fost confirmate acum de ambasadorul francez care mi-a citit, de asemenea, o telegramă pe care o primise de la ministrul său de externe, în care se insistă ca guvernul Maiestății sale să întârzie recunoașterea independenței României până când se va înregistra un progres vizibil în schimbarea condițiilor la care sunt supuși membrii comunității evreiești în acest principat. Am răspuns că temerile pe care le-a nutrit guvernul Maiestății sale în legătură cu o convenție între Rusia și România fiind acum înlăturate, acesta este la fel de dornic ca și Guvernul francez de a pune în aplicare cu strictețe prevederile Tratatului de la Berlin privind libertatea religioasă.

Salisbury

1878 noiembrie <17>/29, Madrid. Depeșă a ministrului spaniol al afacerilor străine, <M. Silvela>, către însărcinatul cu afaceri ad-interim al Spaniei la Viena, <Augusto Conte>, prin care i se indică să păstreze temporar rezervă față de cererea Guvernului român de a trimite un reprezentant diplomatic la Madrid.

Señor Encargado de Negocios interino de España en Viena

Madrid, 29 de Noviembre de 1878

Excelentísimo Señor,

Oportunamente llegó a este Ministerio el Despacho de esa Legación no. 151 de 28 de Octubre pasado relativo a una conversación que el Representante de Rumania en esa Corte tuvo con el Encargado de Negocios interino de España sobre si el Gabinete de Madrid recibiría con agrado la participación oficial de la independencia de aquel Estado con el objeto de se nombre un Agente Diplomático español en Bucarest.

En contestación participo a Vuestra Excelencia de Real orden comunicada por el Señor Ministro de Estado y para que le sirva de norma. Sobre el particular que por dificultades puramente de presupuesto no parece conveniente tomar ahora resolución alguna hasta ver si se podría restablecerse la representación de España.

Ministro

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 131-132; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumania, leg. 2467, no. VIII).

Însărcinatul cu afaceri ad-interim
al Spaniei la Viena

Madrid, 29 noiembrie 1878

Preastimate Domn,

A sosit la momentul potrivit la acest minister depeșă legației dumneavoastră nr. 151 din 28 octombrie trecut, referitoare la o discuție pe care reprezentantul României pe lângă Curtea de la Viena a avut-o cu însărcinatul cu afacerile ad-interim al Spaniei privind posibilitatea ca guvernul de la Madrid să întâmpine cu bunăvoință notificarea oficială a

independenței acestui stat și să accepte numirea unui agent diplomatic spaniol la București.

În consecință, aduc la cunoștință Excelenței Voastre ordinul regal comunicat de domnul ministru al afacerilor străine spre a vă servi drept conduită. În ce privește amănunțele și dificultățile lesne de presupus, nu pare a fi indicat să se ia vreo decizie până nu se va vedea dacă poate fi restabilită autoritatea Spaniei.

Ministru

53

1878 decembrie 19/<31>, Atena. Notă a Ministerului Afacerilor Străine al Greciei către Ministerul Afacerilor Străine al României, prin care salută cu vie simpatie independența României și răspunde dorinței exprimate de guvernul ei de a vedea restabilite raporturile diplomatice între cele două țări.

Le ministre des Affaires étrangères de Grèce
au ministre des Affaires étrangères de Roumanie.

Athènes, 19 (31) Décembre 1878

Monsieur le Ministre, en vous accusant réception de la lettre que vous avez bien voulu m'adresser le 28 Octobre (9 Novembre) dernier, je ne saurais y mieux répondre qu'en vous assurant de la parfaite réciprocité, de la part du Gouvernement Royal, des sentiments si sympathiques dont le Gouvernement de Son Altesse Royale le Prince Charles est animé pour la Grèce.

La communauté de destinées et d'intérêts entre les deux États et les liens des relations commerciales qui les unissent heureusement depuis longtemps, font au Gouvernement du Roi, mon Auguste Souverain, un agréable devoir de saluer, avec une vive sympathie, l'indépendance de la Roumanie et de répondre au désir exprimé par son Gouvernement de voir des rapports diplomatiques établis entre les deux pays.

Je crois donc pouvoir vous assurer, M. le Ministre, que le Gouvernement du Roi ne manquera pas d'élever son Consulat Général à Bucarest au rang d'une Légation, aussitôt que quelques dispositions nécessaires auront été prises dans ce but.

Veillez agréer ...

(Signé) Théodore P. Delyannis

▼
Documente oficiale... în sesiunea anului 1880-1881, București 1880, p. 30.

Ministerul Afacerilor Străine al Greciei
către
Ministerul Afacerilor Străine al României

Atena, 19(31) decembrie 1878

Domnule Ministru,

Confirmând primirea scrisorii pe care ați binevoit să mi-o adresați în 28 octombrie (9 noiembrie) trecut, nu pot să vă răspund mai bine decât asigurându-vă de perfecta reciprocitate, din partea guvernului regal, a sentimentelor de simpatie de care guvernul Alteței sale regale, prințul Carol este însuflețit față de Grecia.

Comuniunea destinelor și a intereselor celor două state și legăturile create de relațiile comerciale care le unesc în mod fericit de mult timp, incumbă guvernului regelui, augustului meu suveran, agreabila datorie de a saluta cu vie simpatie independența României și de a răspunde dorinței exprimate de guvernul ei, de a vedea stabilite raporturi diplomatice între cele două țări.

Cred deci că pot să vă asigur, domnule ministru, că guvernul regelui nu va întârzia să ridice consulatul său general la București la rangul de legăție, deîndată ce vor fi luate hotărârile necesare în acest scop.

Primiți, vă rog ...

(semnat) Théodore P. Delyannis

54

<1878 decembrie 20> 1879 ianuarie 1, București. Raportul trimisului extraordinar și ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, contele Lászlo Hoyos-Sprinzenstein, către ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Andrassy Gyula, despre demersul Guvernului român la Paris. Roma, Berlin și Londra, în vederea recunoașterii independenței României prin acreditare de miniștri plenipotențiar.

No. 1
Pol.

Bucarest, am 1. Januar 1879.

Hochgeborner Graf

Der Kammer – Präsident Herr Rosetti¹ hat sich gestern nach Paris begeben von wo aus er dann auch Rom besuchen wird.

Die fürstliche Regierung hofft, dass es demselben gelingen werde, die beiden Cabinete zu bewegen, angesichts des Wortlautes der Adressen

der rumänischen Kammern, ihrer zuwartenden Haltung ein Ende zu machen und die Unabhängigkeit Rumäniens durch Accreditorung von Gesandten anzuerkennen.

Gleichzeitig erhielt der diesseitige Agent in Berlin², welcher sich auf Urlaub befand, den Befehl sofort auf seinen Posten zurückzukehren und der kaiserlich-deutschen Regierung im gleichen Sinne Vorstellungen zu machen.

Das Gerücht, dass Legations-Rath Iasmund für den hiesigen Posten designirt sei, hat bisher noch keine Bestätigung erfahren, ebensowenig ist ein Symton vorhanden, welches darauf hindeuten würde, dass das Berliner Cabinet die in der Anerkennungsfrage eingenommene Stellung aufzugeben gesonnen sei.

Herr Demeter Bratianu endlich, seit kurzem rumänischer Gesandter bei der Hohen Pforte, hat die Mission erhalten in analoger Weise auf die englische Regierung zu wirken und soll demnach demnächst nach London abreisen.

Genehmigen Euer Excellenz den Ausdruck meiner tiefen Ehrfurcht.
Hoyos

An Seine Excellenz
den Herrn Julius Grafen von Andrassy
Minister des Kais. Hauses und des Aeussern.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Xerografii Austria, pach. XC/1, f. 1-4, (Haus-, Hof und Staatsarchiv Wien, Ministerium des Aeussern, Politisches Archiv I, XVIII, Rumänien).

Nr. 1
Pol.

București, 1 ianuarie 1879.

Prea nobile Conte

Președintele Camerei, dl. Rosetti¹, a plecat ieri spre Paris, de unde va vizita apoi și Roma.

Guvernul princiar speră că va reuși să determine ambele cabinete să pună capăt opoziției lor expectative și să recunoască independența României prin acreditarea de miniștri plenipotențari, potrivit textului adresat de Camerele române.

Totodată agentul român la Berlin², care se afla în concediu, a primit ordinul să se întoarcă imediat la postul său și să prezinte guvernului imperial german situația în același sens.

Zvonul potrivit căruia consilierul de la legație Iasmund ar fi fost desemnat pentru postul de aici, nu a primit până în prezent nici o

confirmare; tot atât de puțin există vreun semn care să indice că din partea Cabinetului din Berlin se intenționează a se renunța la atitudinea luată în problema recunoașterii independenței.

În sfârșit, dl. Dimitrie Brătianu, de curând ministru român la Inalta Poartă, a primit misiunea să influențeze în mod analog Guvernul englez și, prin urmare, va pleca foarte curând la Londra.

Primiți, Excelență, expresia adâncii mele considerații.
Hoyos

Către Excelența sa,
domnul conte Julius von Andrassy
ministrul Casei Imperiale și al Afacerilor Externe

---

¹ C. A. Rosetti

² Vârnav-Liteanu

55

<1878 decembrie 30> / 1879 ianuarie 11, Paris. Telegramă a ambasadorului Spaniei la Paris, <marșizul de Molins>, către ministrul spaniol al afacerilor străine, <M. Silvela>, prin care anunță intenția Guvernului român de a trimite un reprezentant diplomatic la Madrid pentru a notifica independența României.

Ministerio de Estado
Subsecretaría
Copia

Telegrama
París 11 de Enero de 1879 a los 5 t.

El Embajador de España
Al Ministro de Estado

El Representante de Rumanía me ha anunciado que Monsieur Alejandro Plajino ex-ministro de Negocios Extranjeros y Presidente del Senado pasará en Misión a esa para notificar a Su Majestad la independencia de Rumania y presentarle el Gran Cordón de su Orden. Espera respuesta que ruego a Vuestra Excelencia me comuniquen.

Es copia del Registro de Telegramas.

Arhivele Naționale Istorice Centrale. colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 137; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647, no. XII).

Ambasadorul Spaniei către ministrul afacerilor străine

Reprezentantul României n-a anunțat că domnul Alexandru Plagino, fost ministru al afacerilor externe și președinte al Senatului, va veni în misiune pentru a notifica Maiestății sale independența României și pentru a-i înmâna cea mai înaltă distincție a țării sale.

Aștept ca Excelența voastră să binevoiască a-mi comunica răspunsul.

Copie din registrul de telegrame.

56

1879 ianuarie <4>/16, București. Raport al trimisului extraordinar și ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, contele Hoyos-Sprinzenstein László, către ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Andrássy Gyula, privind trimiterea lui Nicolae Calimachi-Catargiu la Bruxelles și Haga pentru a notifica schimbarea situației României ca urmare a Tratatului de la Berlin.

No. 12

Buckarest, am 16. Januar 1879

Po l.

Hochgeborner Graf

Herr Calimachi-Catargiu, der rumänische Agent in Paris, hat, wie mir Herr Campineano mittheilt, von seiner Regierung den Auftrag erhalten sich nach Brüssel und dem Haag zu begeben um den dortigen Höfen die in Folge des Berliner Vertrages in der staats- und völkerrechtlichen Stellung Rumänien's eingetretene Veränderung zu notificiren.

Auf diese Weise hofft man hier die beiden genannten Regierungen zu bewegen die Unabhängigkeit des Fürstenthums durch Accreditirung von diplomatischen Vertretern in aller Form anzuerkennen.

Der bisherige belgische General-Consul in Buckarest, Herr Hooricks ist zum Minister-Residenten in Rio Janeiro ernannt und wird hier durch Herrn Jooris ersetzt werden, welcher in der Eigenschaft eines Minister-Residenten am hiesigen Hofe accreditirt werden soll.

Holland ist hier seit mehr als 20 Jahren durch den unbesoldeten General-Consul Herrn Keun vertreten. Ob demselben in der Folge ein diplomatischer Character verliehen werden wird, vermag ich nicht zu sagen.

Genehmigen Euer Excellenz den Ausdruck meiner tiefen Ehrfurcht.

Hoyos

An Seine Excellenz

den Herrn Iulius Grafen von Andrassy

Minister des Kais. Hauses und des Aeussern

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Xerografii Austria, pach. XC/5, f. 1-3; (Haus -, Hof- und Staatsarchiv Wien, Politisches Archiv I, XVIII, Rumänien, K. 13).

Nr. 12

București, 16 ianuarie 1879

Pol.

Prea nobile Conte

Dl. Calimachi-Catargi, agentul român la Paris, a primit din partea guvernului său însărcinarea de a pleca la Bruxelles și Haga – după cum îmi comunică dl. Câmpineanu – pentru a notifica Curților de acolo schimbarea survenită în situația României, din punct de vedere al dreptului public și internațional, ca urmare a Tratatului de la Berlin.

În modul acesta se speră aici ca ambele guverne menționate să fie determinate a recunoaște, în formă deplină, independența principatului prin acreditarea de reprezentanți diplomatici.

Consulul general belgian de până acum la București, dl. Hoorickx, este numit în funcția de ministru-rezident la Rio de Janeiro și va fi înlocuit cu domnul Jooris, care urmează să fie acreditat la Curtea de aici în calitate de ministru-rezident.

Olanda este reprezentată aici de mai mult de 20 de ani prin consulul general neretribuit, domnul Keun. Dacă acestuia i se va acorda pe viitor un caracter diplomatic, nu pot spune.

Primiți Excelența voastră, expresia adâncii mele considerații.

Hoyos

Excelenței sale,

Domnului Conte Julius von Andrassy,

Ministrul Casei Imperiale și al Afacerilor Externe

1879 ianuarie <5>/17, Berlin. Raport al ambasadorului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul afacerilor străine spaniol, M. Silvela, prin care anunță, după relatări de presă, sosirea la Madrid a lui C. A. Rosetti, pentru a notifica independența României și recomandă înființarea unei legații a Spaniei la București.

Legación de España
en Berlín
No. 15

Excelentísimo Señor,

Muy Señor mío: anuncian los periódicos franceses e ingleses que el Señor Rosetti, Presidente del Senado de Rumanía, irá en misión extraordinaria a Madrid para notificar al Rey de España la declaración de independencia de su país y entregar a Su Majestad la Gran Cruz de la Orden de la Estrella de Rumanía.

Como tuve la honra de indicar a Vuestra Excelencia en mi despacho no. 240 fecha 20 de Agosto del año pasado, creo muy oportuno el establecimiento de una Legación en Bucarest cerca del Príncipe Carlos de Hohenzollern. Por los lazos de parentesco que a este Soberano unen con la familia Imperial de Alemania, por la posición geográfica de aquel país y sus aspiraciones en la cuestión Oriental, es la capital de Rumanía un buen puerto de observación. Bélgica y los Países Bajos han tenido allí siempre Agentes de alta categoría y no conviene a España continuar en el apartamiento en que hasta ahora ha estado de las graves cuestiones que en Oriente se debaten.

Si el Príncipe Carlos hace la notificación de independencia en la forma solemne antes indicada pudiera ser esta buena ocasión para anunciar el propósito del Gobierno Su Majestad de enviar un Ministro a Bucarest; aunque su rombramiento se difiriese hasta que Alemania y otras Potencias envíen los suyos, hecho que se retrasa por lós dificultades que la Rumanía ofrece para el cumplimiento inmediato de ciertas clausulas del Tratado de Berlín.

Berlín, 17 de Enero de 1879
Excelentísimo Señor
su más atento y seguro servidor
El Conde de Benomar

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r- 8, c. 139-142; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía. leg. 2647, no. XIII).

Preastimate Domn,

Stimate domn: periodicele franceze și engleze anunță că domnul Rosetti, președintele Senatului român, va merge în misiune extraordinară la Madrid pentru a notifica regelui Spaniei declarația de independență a țării sale și a remite Maiestății sale Marea Cruce a Ordinului „Steaua României“.

Așa cum am avut onoarea de a anunța Excelenței voastre în depeșa mea nr. 240 din data de 20 august a anului trecut, consider ca foarte oportună înființarea unei legații la București, acreditată pe lângă principele Carol de Hohenzollern. Date fiind legăturile de rudenie care îl unesc pe acest suveran cu familia imperială din Germania, poziția geografică a țării sale și aspirațiile acesteia în problema orientală, se poate conchide că metropola României constituie un teren de observație interesant. Belgia și Țările de Jos au ținut aici mereu agenți diplomatici de anvergură și nu e indicat ca Spania să persiste în atitudinea ei de detașare față de gravele probleme care se dezbat în răsărit.

Dacă principele Carol face notificarea independenței în forma solemnă menționată mai sus, ar fi atunci o bună ocazie de a se anunța propunerea guvernului Maiestății sale de a trimite un ministru la București, chiar dacă numirea sa ar fi amânată până când Germania și celelalte Puteri și-ar trimite proprii lor miniștri, dată fiind întârzierea provocată de obstrucțiile României la punerea imediată în aplicare a unor clauze din Tratatul de la Berlin.

Berlin, 17 ianuarie 1879

Preastimate domn

al dumneavoastră preasupus și devotat servitor
Contele de Benomar

58

1879 <ianuarie 21>/februarie 2, Berlin. Raport al ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor străine, <M. Silvela>, referitor la poziția Marilor Puteri față de notificarea independenței României și condițiile în care Spania ar putea stabili relații diplomatice cu Guvernul român.

Legación de España
en Berlín
No. 29

Excelentísimo Señor,

Muy Señor mío: esta mañana recibí el telegrama de Vuestra Excelencia en que me pregunta qué Potencias han reconocido hasta ahora la independencia de la Rumanía.

No he contestado a ello por telégrafo porque para hacerlo cumplidamente son indispensables ciertas explicaciones.

Por el art. 32 del Tratado de Berlín reconocieron las Potencias signatarias la independencia de la Rumanía con dos condiciones que consignaron en los artículos 44 y 45 de aquel pacto internacional: a saber la práctica de la libertad religiosa (art. 44) y la retrocesión de la Basarabia a Rusia (art. 45).

Cumplida la segunda que era la que más interesaba al Czar, la Rusia ha nombrado Ministro en Bucarest al Barón Stuart. En Austria al Conde de Hoyos.

Alemania, Inglaterra y aun Francia difieren el nombramiento de sus Ministros hasta que se ejecute el art. 44 que ofrece dificultades por causa de que los usos y costumbres nacionales no consientan que los hebreos gocen de ciertos derechos en Rumanía. Arreglado este asunto, como se espera, las Potencias nombradas acreditarán Ministros en Bucarest.

Si el Príncipe Carlos notifica a Su Majestad el Rey¹ su advenimiento al trono independiente de Rumanía conforme al Tratado de Berlín, no veo dificultad en que el Gobierno español haga reconociéndolo acto indirecto de adhesión a lo que en esta parte dispone aquel pacto ni en que anuncie confidencialmente la creación en su vía de una Legación en Bucarest.

Respecto a la época en que convendría establecirla y nombrar Ministro de Su Majestad parece que sería oportuno esperar a que Alemania e Inglaterra lo nombren a fin de que no aparezca España en este punto en disidencia con otras Potencias. Así lo indiqué en la última parte de mi despacho No. 13 fecha 17 de Enero de este año.

El „Mémorial Diplomatique“ de 1° de este mes que acaba de llegar a mis manos trae un artículo explicando el estado de la cuestión de Alemania, Inglaterra y Francia con Rumanía respecto a la ejecución del art. 44 del Tratado de Berlín.

Berlín, 2 de Febrero de 1879
Excelentísimo Señor
su más atento y seguro servidor
el Conde de Benomar

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 147-151; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647, no. XXX).

Legăția Spaniei
la Berlin
Nr. 29

Preastimate Domn,

Stimate domn: astăzi dimineață am primit telegrama Excelenței voastre princiare mă întrebați ce Puteri au recunoscut până acum independența României.

Nu am răspuns telegrafic pentru că a face o prezentare adecvată a situației presupune anume explicații absolut necesare.

Prin art. 43 al Tratatului de la Berlin, Puterile semnatare au recunoscut independența României cu două condiții pe care le-au inserat în articolele 44 și 45 ale aceluși pact internațional: e vorba de exercițiul libertății religioase (art. 44) și retrocedarea Basarabiei către Rusia (art. 45).

Cea de-a doua clauză, care îl interesa în mod deosebit pe țar, fiind îndeplinită, Rusia a numit un ministru la București în persoana baronului Stuart. Austria l-a desemnat pe contele Hoyos.

Germania, Anglia și Franța amână numirea miniștrilor lor până la punerea în aplicare a art. 44, care creează dificultăți din cauză că uzanțele și obiceiurile naționale nu îngăduie ca evreei să se bucure de anumite drepturi în România. Când această problemă va fi reglementată, așa cum se speră, Puterile menționate vor acredita miniștri la București.

Dacă principele Carol notifică Maiestății sale, regelui¹ urcarea sa pe tronul independent al României în conformitate cu prevederile Tratatului de la Berlin, nu văd nici o dificultate ca Guvernul spaniol să facă, recunoscându-l, act indirect de adeziune la ceea ce hotărăște acel pact în această privință și nici ca să anunțe în mod confidențial deschiderea concomitentă a unei legații la București.

Cât privește data când ar fi mai potrivit să se deschidă această legăție și să fie numit ministrul Maiestății sale, mi se pare că ar fi indicat să așteptăm până când Germania și Anglia și-ar numi ele însele miniștrii, ca să nu apară Spania, în această privință, în opoziție cu celelalte puteri. La fel am spus în ultima parte a depeșei mele nr. 13 din 17 ianuarie curent.

„Memorialul diplomatic“ din data de 1 a acestei luni, care în sfârșit a ajuns în mâinile mele, cuprinde un paragraf care înfățișează stadiul aperturilor Germaniei, Angliei și Franței cu România aplicării art. 44 din Tratatul de la Berlin.

Berlin, 2 februarie 1879

Preastimate domn
al dumneavoastră predevotat
și supus servitor
Contele de Benomar

---

¹ Regele Alfonso XII (1874–1885).

59

1879 martie 1/13, București. Scrisoare a prințului Carol adresată regelui Danemarcei, Christian al IX-lea, prin care îi anunță recunoașterea independenței României de către Marile Puteri.

Monsieur mon Frère,

L'indépendance absolue de la Roumanie, proclamée par la Représentation nationale et consacrée par les efforts victorieux de son

armée, ayant été reconnue par les Puissances signataires du traité de Berlin, je suis heureux de notifier à Votre Majesté que mon pays a désormais pris place parmi les Etats souverains. Le sympathique intérêt que Votre Majesté a bien voulu témoigné à la jeune nation qui m'a confié ses destinées, me donne l'espoir qu'Elle accueillera avec une cordiale satisfaction la nouvelle de cet événement et le désir que j'éprouve de voir les rapports de nos deux Cours, unies déjà par des liens d'amitié, prendre un caractère conforme à la situation nouvelle de la Roumanie. Le Prince Bassarabe de Brancovan qui aura l'honneur de déposer cette lettre entre les mains de Votre Majesté est en même temps chargé de Lui offrir le Cordon de mon Ordre de l'Etoile de Roumanie. Je voudrais associer dans la pensée de Votre Majesté, comme dans la mienne, le fait de la ratification de la souveraineté de la Roumanie à la remise des insignes qui la symbolisent et présenter ainsi à Votre Majesté un gage plus expressif de l'affection que j'ai vouée à Sa Personne. La connaissance que j'ai dès longtemps acquise des éminentes qualités du Prince Bassarabe de Brancovan me persuade qu'il s'acquittera de cette honorable mission à l'entière satisfaction de Votre Majesté. Je La prie donc d'ajouter foi à tout ce qu'il aura l'honneur de Lui dire de ma part, surtout lorsque, conformément à mes instructions, il Lui exprimera le prix que j'attache aux relations d'étroite harmonie qui existent si heureusement entre nos deux Etats et les vœux ardents que je forme pour son bonheur et celui de son Auguste Famille. Je prie encore Votre Majesté d'agréer avec l'expression de ces vœux, les assurances renouvelées de la haute estime et de l'inaltérable attachement avec lesquels je suis, Monsieur mon Frère,

de Votre Majesté
le bon frère
Charles

Bucarest
le 1/13 Mars 1879

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Danemarca, r. 2, c. 12-13; (Rigsarchivet, Kbenhavn, Udenrigsministeriet, No. 6871).

Domnule Fratele meu,

Independența absolută a României, proclamată de Reprezentanța națională și consacrată prin eforturile victorioase ale armatei sale, fiind recunoscută de Puterile semnatare ale Tratatului de la Berlin, sunt fericit să notific Maiestății voastre că țara mea a luat, de acum înainte, loc printre statele suverane. Plăcutul interes pe care Maiestatea voastră a avut amabilitatea să-l dovedească tinerei națiuni pe care destinul mi-a încredințat-o, îmi dă speranța că Ea va primi cu o satisfacție cordială știrea

acestui eveniment și dorința pe care o încerc de a vedea relațiile Curților noastre, unite deja prin legături de prietenie, vor căpăta caracterul potrivit cu noua situație a României. Prințul Basarab Brâncoveanu, care va avea onoarea să prezinte această scrisoare Maiestății voastre, este totodată însărcinat să-i ofere cordonul ordinului meu „Steaua României“. Aș vrea să marchez în gândurile Maiestății voastre, ca și în ale mele, faptul ratificării suveranității României, legându-l de înmânarea medaliilor care o simbolizează și să prezint Maiestății voastre o garanție mai expresivă a afecțiunii pe care am făgăduit-o Persoanei sale. Cunoștința pe care o am de mult despre calitățile eminente ale prințului Basarab Brâncoveanu mă convinge că el se va achita de această onorabilă misiune spre deplina satisfacție a Maiestății voastre. O rog deci să acorde încredere a tot ce el va avea onoarea să-i spună din partea mea, mai ales, atunci când, conform instrucțiunilor mele, el îi va exprima interesul pe care-l acord relațiilor de deplină armonie care există în mod atât de fericit între cele două state ale noastre și urările înflăcărâte pe care le formulez pentru fericirea sa și a augustei sale familii. O mai rog pe Maiestatea voastră să primească, o dată cu expresia acestor urări, asigurările reînnoite ale înaltei stime și atașamentului de nezdruccinat cu care sunt. domnule Fratele meu, al Maiestății voastre,

Bunul Frate,
Carol

București
1/13 martie 1879

60

1879 aprilie 4/16, Bruxelles. Notă a ministrului de externe al Belgiei Hubert <Frère Orban> către consulul Belgiei la București, Frédéric Hoorickx în legătură cu minisunea prințului Bibescu în diferite capitale străine pentru notificarea independenței României.

Ministère des
Affaires Etrangères
Minute
Direction A No. 3457
No. d'ordre 17

Bruxelles, le 16 Avril 1879

M<onsieur> le M<inistre>,

Le Prince Charles a chargé le Prince Bibesco de Brancovan de notifier l'indépendance de la Roumanie, aux Cours de Stockholm et de Copenhague. Le Roi de Suède a reçu l'Envoyé de S<on> A<ltesse>

R<oyale> dès les premières jours de ce mois; Sa Majesté a reconnu ainsi la Roumanie comme État indépendant. De Stockholm le P<rin>ce Bibesco s'est rendu à Copenhague mais je ne connais pas encore l'accueil qui lui aura été fait dans cette capitale.

Vous connaissez tant l'intêret que nous avons, à être exactement et promptement renseigné, sur la ligne de conduite suivie par les gouvernements étrangers à l'égard du nouvel Etat. Je vous aurais donc su gré de ne pas n'avoir laissé ignorer l'objet de la mission confiée au P<rin>ce Bibesco.

<Frère Orban>

Arhivele Naționale Istorice Centrale. colecția Microfilme Belgia, rola 10, c. 179-180; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Correspondance Politique, Légation, Roumanie).

Ministerul
Afacerilor Străine
Minută
Direcția A Nr. 3457
Nr. de ordine 17

Bruxelles, 16 aprilie 1879

Domnule Ministru,

Principele Carol I-a însărcinat pe prințul Bibescu Brâncoveanu să notifice independența României curților de la Stockholm și Copenhaga. Regele Suediei l-a primit pe trimisul Alteței sale regale în primele zile ale acestei luni; Maiestatea sa a recunoscut în acest fel România ca stat independent. De la Stockholm, prințul Bibescu s-a dus la Copenhaga dar nu știu încă ce primire i s-a făcut în această capitală.

Cunoașteți interesul deosebit pe care-l avem de a fi informați cu exactitate și promptitudine în legătură cu linia de conduită urmată de guvernele străine cu privire la noul stat. V-aș fi deci recunoscător de a nu ne lăsa să ignorăm obiectul misiunii încredințate prințului Bibescu.

<Frère Orban>

61

1879 aprilie 20/<mai 2>, Stockholm. Scrisoarea de răspuns a regelui Suediei la notificarea independenței României.

Monsieur mon Frère et Cousin,

Le Prince Bassarabe de Brancovan m'a remis la lettre que Votre Altesse Royale a bien voulu m'adresser en date du 13 Mars dernier, afin de me notifier l'indépendance absolue acquise au pays qu'Elle est appelée

à gouverner. Votre Altesse Royale a eu raison de ne pas douter de ma vive et sincère satisfaction d'un événement qui a justement couronné ses efforts incessants pour le bien de la Roumanie, l'élan patriotique de Son peuple et la bravoure héroïque de Son Armée. Les liens d'étroite parenté qui unissent Nos familles m'ont fait doublement apprécier la marque d'amitié que Votre Altesse Royale m'a donnée par la mission extraordinaire confiée au Prince Bassarabe de Brancovan dont il s'est acquitté d'une manière de tout point digne et distinguée – ainsi que par l'envoi du grand Cordon de l'Etoile de Roumanie. Aussi ai-je été heureux que la présence de mon Fils à Bucarest m'ait déjà fourni l'occasion de témoigner à Votre Altesse Royale combien de prix j'attache aux sentiments qu'Elle m'a exprimés, et j'espère que c'est dans ce sens qu'elle aura interprété l'envoi de mon Ordre des Séraphins, dont les insignes vous ont été remis par mon Fils. Je viens maintenant de charger mon Ministre à Vienne, le Baron d'Essen, de se rendre en mission extraordinaire à Bucarest pour remettre la présente entre les mains de Votre Altesse Royale et pour lui porter l'expression officielle de la bienvenue que souhaitent les Royaumes Unis de Suède et de Norvège à la Roumanie libre et indépendante. Je suis persuadé que le Baron d'Essen s'acquittera de sa mission à l'entière satisfaction de Votre Altesse Royale. Je la prie donc de l'accueillir avec bonté et d'ajouter foi à tout ce qu'il Lui dira de ma part, surtout lorsqu'il Lui exprimera les vœux que je forme pour Sa bonheur, celui de Sa Famille et de Son peuple comme pour la gloire et la prospérité de Son règne. Je prie Votre Altesse Royale encore d'agréer les assurances de la plus parfaite estime et de l'amitié avec lesquelles je suis,

Au Chateau de Stockholm
le 20 Avril 1879

Monsieur mon Frère et Cousin
de Votre Altesse Royale
le bon Frère et Cousin

OSCAR

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Războiul de independență, vol. 94, f. 82.

Frate și Vere,

Prințul Basarab Brâncoveanu a înmânat scrisoarea pe care Alteța voastră regală a binevoit să mi-o adreseze la data de 13 martie, în scopul de a-mi notifica independența absolută dobândită de patria pe care Excelența sa este chemată să o conducă. Alteța voastră regală a avut dreptate să nu se îndoiască de via și sincera satisfacție produsă de evenimentul care a încununat pe drept eforturile sale neîncetate pentru binele României; elanul patriotic al poporului său și bravura eroică a armatei sale.

Legăturile de strânsă rudenie care unesc familiile noastre m-au făcut să apreciez îndoit dovada de prietenie pe care Alteța voastră regală mi-a dat-o prin misiunea extraordinară încredințată prințului Basarab Brâncoveanu de care el s-a achitat de o manieră foarte demnă și distinsă – <ca și de> trimiterea marelui Cordon al Stelei României. Cu atât mai mult am fost fericit că prezența fiului meu la București îmi oferise deja ocazia de a dovedi Alteței voastre regale cât de mult prețuiesc sentimentele pe care Ea (Excelența sa) mi le-a exprimat și sper că în acest sens va fi interpretată trimiterea Ordinului meu al Serafinei, ale cărui însemne v-au fost înmânate de fiul meu. Voi însărcina de îndată pe ministrul meu la Viena, baronul de Essen, de a se deplasa în misiune extraordinară la București pentru a remite prezenta în mâinile Alteței voastre regale și pentru a prezenta expresia oficială a bunăvoînței cu care urmăresc regatele unite ale Suediei și Norvegiei, România liberă și independentă!

Sunt încredințat că baronul de Essen se va achita de misiunea sa spre întreaga satisfacție a Alteței voastre regale. Eu o rog, deci, să-l primească cu bunăvoînță și să dea crezare la tot ce-i va spune din partea mea, mai ales atunci când îi va exprima urările pe care eu le adresez pentru fericirea sa, acelei a familiei sale și a poporului său, precum și pentru gloria și prosperitatea Domniei sale.

Rog Alteța voastră regală de a primi asigurarea stimei și prieteniei mele și rămân.

Castelul din Stockholm
20 aprilie 1879

Fratele și vărul
Alteței voastre regale
Bunul frate și văr,
OSCAR

62

1879 <aprilie 29>/mai 11, București. Raportul consulului Belgiei la București, Frédéric Hoorickx, către ministrul de externe al Belgiei Frère Orban, în legătură cu eforturile depuse de România pentru a determina Marile Puteri să-i recunoască independența.

Agence
et Consulat Général
de Belgique
No. 38

Bucarest, le 11 Mai 1879

Monsieur le Ministre,

La Roumanie s'agite en ce moment au milieu d'une lutte électorale dont le pays n'avait pas donné d'exemple jusqu'à présent.

La question israélite est devenue une arme de parti dont chacun se sert suivant ses intérêts. L'Assemblée Constituante devant d'après le

Statut se transformer en Parlement ordinaire après l'accomplissement de son mandat, il s'agit pour les partis de conquérir un pouvoir d'une durée de cinq ans.

Dans ces circonstances il est à craindre que le problème à résoudre par la Principauté, pour entrer dans le concert européen reste sans solution satisfaisante.

Un communiqué qui a paru hier matin au Moniteur Officiel et que j'ai l'honneur, Monsieur le Ministre, de vous transmettre ci-joint en traduction, démontre combien le Gouvernement lui-même se défend d'avoir pris des engagements vis-à-vis de l'Europe.

Cette déclaration ne peut manquer de produire un fâcheux effet à l'étranger.

Le Cabinet continue néanmoins ses efforts auprès des Puissances pour obtenir une reconnaissance immédiate de l'indépendance du pays.

Dans les sphères politiques on prétend que le représentant de l'Angleterre qui vient de partir en congé appuierait ces tentatives. On veut en voir l'indice dans l'entrefilet suivant du „Românul“ organe officieux du Ministère qui s'exprime ainsi sur le départ de M. White:

„M. White, Agent diplomatique d'Angleterre auprès de S<on> A<ltesse> R<oyale> le Prince, vient d'obtenir un congé de son Gouvernement dont il profite pour se rendre à Londres. Les nombreux amis et appréciateurs de White espèrent que son absence sera aussi courte qu'elle lui sera profitable“.

Par ce dernier mot le journal entend sans doute que M. White reviendra en qualité de Ministre plenipotentiaire.

Des déclarations des candidats et de l'état actuel des esprits, il n'y a qu'une déduction à faire. C'est que les Israélites n'obtiendront en aucun cas l'exercice des droits civils et que la révision de l'art. 7 de la Constitution restera pour eux sans effet, quant à la jouissance des droits politiques.

Que fera l'Europe devant cette attitude de la Roumanie? On espère ici qu'elle s'inclinera comme elle l'a déjà fait précédemment quand la Principauté a bravé ses décisions.

Veuillez agréer...

Frédéric Hoorickx

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 10, c. 193-195; (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Correspondance Politique, Légation, Roumanie)

Domnule Ministru,

România se agită, în acest moment, în centrul unei lupte electorale, un exemplu fără precedent până acum în țară.

Problema israelită a devenit o armă de partid de care se servește fiecare potrivit intereselor sale, Adunarea Constituantă, trebuind porivit statutului, să se transforme în parlament ordinar după îndeplinirea mandatului său, este necesar ca partidele să câștige un mandat pe o durată de cinci ani.

În aceste condiții există temerea că problema pe care o au de rezolvat principatele pentru a intra în concertul european rămâne fără o soluționare satisfăcătoare.

Un comunicat care a apărut ieri dimineață în Monitorul Oficial și pe care am onoarea, domnule ministru, să vi-l transmit alăturat în traducere, demonstrează cum guvernul însuși se dezvinovățește de a fi luat angajamente față de Europa.

Această declarație nu poate produce decât un efect supărător în străinătate.

Cabinetul își continuă totuși eforturile sale pe lângă Puteri pentru a obține o recunoaștere imediată a independenței țării.

În sferele politice se pretinde că reprezentantul Angliei, care a plecat recent în concediu, a sprijinit aceste tentative. Se poate vedea indiciul în notița următoare din „Românul“, organul oficios al guvernului, care se exprimă astfel cu privire la plecarea domnului White:

„Domnul White, agent diplomatic al Angliei pe lângă Alteța regală, principele, a obținut recent un concediu de la guvernul său de care profită, pentru a merge la Londra. Numeroși prieteni și prețuitori ai domnului White speră că absența sa va fi tot atât de scurtă pe cât îi va fi de utilă“.

Prin acest din urmă cuvânt, ziarul așteaptă fără îndoială ca domnul White să revină în calitate de ministru plenipotențiar.

Din declarațiile candidaților și din starea actuală de spirit, nu se poate face decât o singură deducție și anume că, israeliții nu vor obține în nici un caz exercitarea drepturilor civile și că revizuirea articolului 7 din Constituție va rămâne fără efect pentru ei, în ce privește folosința drepturilor politice.

Ce va face Europa în fața acestei atitudini a României? Se speră aici că ea se va înclina cum a mai făcut-o și înainte când principatul i-a sfidat deciziile sale.

Vă rog să primiți...

Frédéric Hoorickx

63

1879 mai <14/26, Roma. Telegramă a contelui Torielli-Brusati, director în Ministerul Afacerilor Externe italian către agentul diplomatic al Italiei la București, baronul Saverio Fava, în care, exprimând considerentele ministrului de externe englez despre condițiile recunoașterii României, își exprimă opinia că Guvernul român trebuie să grăbească aplicarea prevederilor Tratatului de la Berlin.

Barone Fava
Bukarest
No. di Reg. 54
M. di Disp. 237

27 Maggio 1879

Nella seduta della Camera dei Lords del 5 corrente, in risposta ad una interpellanza di Lord Granville, il Marchese di Salisbury parlando della scrupolosa esecuzione delle stipulazioni del Trattato di Berlino si esprimeva a riguardo del riconoscimento della Rumania in seguenti termini:

„Il Congresso di Berlino avendo deciso che la libertà religiosa nel più ampio ed esteso significato della parola fosse accordata alla popolazione dei Principati di Serbia e di Rumania, impose ad essi quella condizione prima che la loro indipendenza fosse riconosciuta dalle Potenze.

In Serbia si sono presi accordi soddisfacenti e malgrado che non si a giunti ad una decisione assoluta, le trattative sono abbastanza inoltrate da giustificare le quattro grandi Potenze occidentali a riconoscere la indipendenza di quel Principato.

Della Rumania le tre Potenze limitrofe riconobbero presto l'indipendenza, ma la Italia, l'Inghilterra, la Francia e l'Austria si sono finora astenute.

Si ha però ogni ragione di crede che il Governo Rumeno darà, fra non guari tali assicurazioni da poter fare assegnamenti che anche per questo rispetto, il Trattato di Berlino sarà completamente e fedelmente messo in esecuzione, onde con gran compiacimento potremo salutare la Rumania fra le nazioni indipendenti“.

Ho creduto opportuno richiamare l'attenzione della Signoria Vostra su questo passaggio del discorso del Ministro degli affari esteri della Regina sembrandomi potersene dedurre essere indispensabile che il Gabinetto di Bukarest affretti egli stesso con i suoi atti il momento in cui le benevole disposizioni dei Gabinetti amici potranno essere tradotte in atto.

Gradisca, ecc.

Torinelli

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Italia, r. 69, c. 257-258, (Archivio Storico-Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Registro Copialettere, vol. 1202, 1879-1880, Romania, f. 174-175).

Baronul Fava

București

Nr. de înreg. 54

Nr. teleg. 237

26 mai 1879

În ședința Camerei Lorzilor din 5 curent, ca răspuns la o interpelare a lordului Granville, marchizul de Salisbury, vorbind despre aplicarea strictă a prevederilor din Tratatul de la Berlin, s-a exprimat în legătură cu recunoașterea României în următorii termeni:

„Congresul de la Berlin hotărând ca libertatea religioasă, în sensul cel mai larg și mai cuprinzător al termenului, să fie acordată populației din principatele Serbiei și României, a impus acestora drept condiție preliminară a recunoașterii independenței lor de Marile Puteri înfăptuirea acestui principiu.

În Serbia s-au încheiat acorduri corespunzătoare și în ciuda faptului că nu s-a ajuns la o înțelegere absolută, tratativele sunt suficient de înaintate ca să permită celor patru Mari Puteri occidentale să recunoască independența acestui Principat.

Cât privește România, cele trei Puteri limitrofe i-au recunoscut rapid independența, dar Italia, Anglia, Franța și Austria s-au abținut să o facă până acum.

Există totuși toate motivele să credem că Guvernul român va da peste puțină vreme asigurări de natură a ne permite să avem certitudinea că și în această privință Tratatul de la Berlin va fi integral și cu fidelitate pus în aplicare, astfel încât să putem saluta cu cea mai mare satisfacție apariția României printre națiunile independente“.

Am considerat oportun să supun atenției Domniei voastre acest pasaj din discursul ministrului afacerilor externe al reginei întrucât mi se

pare că este absolut necesar ca guvernul de la București să grăbească el însuși, prin actele sale, momentul în care binevoitoarele dispoziții ale cabinetelor prietene pot fi traduse în fapt. Primiți, etc.

Tornielli.

64

1879 iunie 2/14, Berlin. Instrucțiune trimisă de ministrul secretar de stat al Germaniei, Bernhard Ernest von Bülow, către ambasadrul german din Viena, prințul Heinrich von Reuss, referitoare la condițiile puse de Marile Puteri pentru recunoașterea independenței României.

Abschrift

Berlin, den 14, Juni 1879

No. 432

Post!

Einschreiben!

Wenn wir, in diesem Augenblicke, noch besonders geneigt gewesen sind, der französischen Anregung Folge zu geben, und den kaiserlichen Botschafter in Constantinopel sofort mit der entsprechenden Ermächtigung zu versehen, so hat dazu wesentlich die Rücksicht auf die Haltung beigetragen, welche das französische Kabinet in einer anderen mit der Ausführung der Congressbeschlüsse zusammenhängenden Frage, nämlich der Anerkennung Rumäniens einnimmt. Euer Excellenz ist zuletzt durch meinen Erlass No. 413 vom 8 Juni currentis über die Stellung in der wir uns zu dieser Angelegenheit befinden, wiederholt Mittheilung gemacht worden. Die franz <ösische> Regierung theilt vollständig unsern Standpunkt und hat sich neuerdings, wie sie es von Anfang an gethan, bestimmt dahin ausgesprochen, dass sie in die Umgehung der Vertragsvorschriften durch Rumänien nicht einwilligen und ihrerseits die Anerkennung der Unabhängigkeit von der befriedigenden Lösung der schwebenden Vorfrage abhängig machen werde. Wir haben diese correcte und unserer eigenen Anschauung entsprechende Erklärung mit eben so grosser Genuegthung entgegengenommen, als wir es vordem zu bedauern gehabt haben, dass andere Mächte, namentlich Oesterreich-Ungarn, durch die frühzeitige Anerkennung Rumäniens die völlige Durchführung des Berliner Vertrages auf diesem Punkte in Frage stellten.

Euer Excellenz darf ich g.e. bitten, bei Ihrer Äusserung gegenüber dem Herrn Graf Andrassy bezüglich der Zustimmung zur Abtretung von

Ianina das Motiv unseres Entgegenkommens für den französischen Wunsch besonders hervorzuheben und die Bemerkung daran zu knüpfen, dass überhaupt das Interesse der königlichen Regierung an der Ausführung an derer Bestimmungen des Berliner Friedens sich wesentlich nach dem Grade der Theilnahme richten müsse, welche die übrigen Kabinette für die Erfüllung der Congressbeschlusse in Ansehung Rumäniens an den Tag legten.

gezeichnet von Bülow

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme S.U.A., – Documente germane microfilmate la Alexandria/Virginia –, r. 31, T 120–4326, c./K 687K 172725–172726; (Auswärtiges Amt, Abtheilung A, Rumänien No. 1, Vol. 2).

Prin poștă!

Copie

Berlin, 14 iunie 1879

Nr. 432

Dacă noi, în acest moment, am fost încă deosebit de binevoitori pentru a da curs imboldului francez și dăm imediat împuternicirea corespunzătoare ambasadorului imperial de la Constantinopol, la aceasta a contribuit, în mod esențial, atenția dată poziției pe care a avut-o Cabinetul francez față de o altă problemă legată de îndeplinirea hotărârilor Congresului, și anume recunoașterea <independenței> României. Excelenței Voastre i s-au comunicat, recent, prin raportul meu cu nr. 4113 din 8 iunie curent, poziția în care noi ne găsim în această chestiune. Guvernul francez împărtășește pe deplin punctul nostru de vedere și s-a exprimat din nou, așa cum a făcut-o de la început, că el nu este de acord <în ce privește> eludarea prevederilor Tratatului de pace de către România și la rândul lui va condiționa recunoașterea independenței de rezolvarea în mod satisfăcător a chestiunilor preliminare nesoluționate. Noi am acceptat această declarație corectă și corespunzătoare punctului nostru de vedere, cu tot așa de mare satisfacție cum noi altădată am regretat <faptul> că alte Puteri, ca Austro-Ungaria, prin recunoașterea grăbită a României, a pus în discuție problema îndeplinirii întocmai a Tratatului de la Berlin la acest articol.

Rog pe Excelența Voastră, ca în declarația <pe care o veți face> față de domnul conte Andrassy, să accentuați îndeosebi asupra motivului atitudinii noastre prevenitoare față de dorința franceză în legătură cu acordul privind cedarea localității Ianina și să adăugați observația că

interesul Guvernului regal este, <în ce privește> îndeplinirea prevederilor păcii de la Berlin, ca să se facă, în principal, potrivit gradului de participare, pe care l-au manifestat celelalte cabinete privind îndeplinirea hotărârilor Congresului în ce privește România.

semnat: von Bülow

65

1879 iulie <1>/13, Berlin. Notă a ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, adresată ministrului spaniol al afacerilor externe <C. O'Donnell Abreu, duce de Tetuan>, în legătură cu dezbaterile din Camera și Guvernul român privind statutul evreilor alogeni drept condiție a recunoașterii internaționale a independenței României.

Legación de España
en Berlín
No. 199

Excelentísimo Señor

Muy Señor mío: Continúan las dificultades que indiqué en mi despacho no. 194 para el arreglo de la cuestión de Rumanía.

El dictamen que la comisión presentó a la Cámara Rumana no ha satisfecho al Gobierno que parece resuelto a hacer cuestión de Gabinete su na aceptación. La opinión pública se muestra contraria a la concesión de derechos civiles y políticos a los hebreos y la prensa de Bucarest apoya resultamente estas tendencias.

El asunto es en realidad difícil. La mayor parte de los israelitas que hoy reclaman como Rumanos aquellos derechos son extranjeros venidos de Rusia, de Austria y de otros países y, cosa curiosa, muchos de ellos hablan español y se dicen españoles de origen. Casi todos han vivido bajo la protección de los agentes extranjeros. El proyecto de la Comisión, cuyo texto no remito a Vuestra Excelencia porque toda la prensa de Europa lo ha publicado, se redactó con la intención clara de que no entren a gozar los derechos de subdito rumano sino los hebreos indígenas, no los que de tierra extraña han ido a aquel país.

El Conde de Hoyos, Ministro de Austria en Bucarest, ha hecho representaciones en nombre de Alemania, Francia, Inglaterra e Italia que aun no han reconocido la independencia de aquel Estado y por tanto no tienen todavía allí Agentes diplomáticos. Las gestiones del Conde, según mis notacias, han sido hasta ahora confidenciales, pero se convertirán en oficiales si el Gobierno Rumano no se apresura a cumplir la condicional impuesta sobre este punto sobre el Tratado de Berlín.

Berlín 13 de Julio de 1879
Excelentísimo Señor
su más atento y seguro servidor
El Conde de Benomar

▼
Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 195-198; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumania, leg. 2647, n. 27).

Preastimate Domn,

Stimate domn. Dificultățile pe care le înfățișăm în raportul meu nr. 194 legate de rezolvarea chestiunii românești continuă.

Recomandările pe care comisia le-a prezentat Camerei nu au satisfăcut guvernul, care pare hotărât să transforme afacerea într-o chestiune de neacceptare din partea Cabinetului. Opinia publică se arată contrară concedării de drepturi civile și politice evreilor, iar presa din București sprijină hotărât aceste tendințe.

Subiectul este în realitate dificil. Cea mai mare parte din israeliții care reclamă astăzi, ca români, o serie de drepturi, sunt străini veniți din Rusia, Austria și din alte țări și, lucru curios, mulți din ei vorbesc spaniola și spun că sunt spanioli de origine. Aproape toți au trăit sub protecția agenților diplomatici străini. Proiectul Comisiei, al cărui text nu-l remit Excelenței voastre întrucât toată presa europeană l-a publicat, a fost redactat cu intenția clară de a nu permite decât evreilor indigeni să se bucure de drepturile de supuși români, nu și celor care au venit în țară de pe teritorii străine.

Contele Hoyos, ministrul Austriei la București, acționează ca reprezentant al Germaniei, Franței, Angliei și Italiei, care nu au recunoscut încă independența României și <în consecință> nu au acreditat pentru moment agenți diplomatici. Demersurile contelui, potrivit informațiilor mele, au fost până acum confidențiale, dar vor deveni oficiale dacă Guvernul român nu se va grăbi să îndeplinească condițiile impuse în legătură cu acest subiect prin Tratatul de la Berlin.

Berlin, 13 iulie 1879

Preastimate domn
al Domniei voastre preasupus și devotat servitor
Contele de Benomar

66

1879 iulie <1>/13, Roma. Telegramă a contelui Tornielli – Brusati, director în Ministerul de Externe italian, către baronul Saverio Fava, agentul diplomatic al Italiei la București, în care se explică opinia că Guvernul român ar trebui să grăbească îndeplinirea hotărârii Congresului de la Berlin, pentru recunoașterea independenței României.

Barone Fava
Bukarest
No. di Reg. 78
No. di Disp. 293

13 Luglio <18>79

La Signoria Vostra Illustrissima mi ha riferito con rapporto del 6 di questo mese No. 1039 le proposte enunciate dalla maggioranza della Commissione parlamentare incaricata della revisione dell'art. 7 della costituzione rumena. Ne possiamo nascondere la impressione sfavorevole che ne abbiamo riportato.

Il Governo italiano, nessuno potrà contrastarlo, ha proceduto, nella presente questione, con una grande equanimità di giudizio. Noi ci crediamo quindi autorizzati a far sentire alla Rumania quanto le sarebbe conveniente di assecondare di propria iniziativa il comune desiderio delle Potenze. Dappoichè si conosce ora che tutte concordemente considerebbero soddisfatto l'impegno presso nel Congresso di Berlino quando in luogo dell'art. 7 della costituzione rumena s'inserisce nella medesima la clausola che nell'art. 44 del Trattato del 13 luglio 1878 contiene l'enunciato di un principio altamente civile, la Rumania dovrebbe affrettarsi di assecondare il pensiero dei gabinetti ritraendone l'immediata e sicuro vantaggio che deriva ad uno stato dallo avere regolari relazioni con tutte le Potenze. Sarebbero così evitate nel tempo stesso quegli inconvenienti che necessariamente ad uno stato che deve stabilire la sue posizione indipendente nel concerto delle Potenze derivano dallo avere relazioni limitate solo ad alcune di esse. Queste amichevoli considerazioni dovrebbero influire sulle risoluzioni del Gabinetto di Bukarest il quale, a nostro, sarebbe impegnato ad agire presto se vuol agire efficacemente. Gradisca, etc.

Tornielli

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Italia, r. 69, c. 260-262; (Archivio Storico-Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Registro Copialettere, vol. 1202, 1879-1880, Romania, f. 195-197).

Baronul Fava

București

Nr. de înreg. 78

Nr. teleg. 293

13 iulie 1879

Domnia voastră mi-a prezentat în raportul nr. 1039 din 6 luna curentă propunerile enunțate de majoritatea membrilor Comisiei parlamentare însărcinate cu revizuirea art. 7 din Constituția română. Nu putem nega impresia neplăcută pe care am resimțit-o cu acest prilej.

Guvernul italian, nu va putea nimeni să conteste, a procedat în această chestiune cu o obiectivitate desăvârșită. Ne socotim, așadar, autorizați să atragem atenția României că ar fi extrem de potrivit să dea curs, din proprie inițiativă, dorinței comune a Puterilor. De vreme ce se cunoaște acum acestea, de comun acord, ar considera îndeplinit angajamentul luat la Congresul de la Berlin dacă în locul art. 7 din Constituția română s-ar insera acea clauză, care în art. 44 din Tratatul din 13 iulie 1878 conține enunțul unui principiu de înaltă valoare civică, România ar trebui să se grăbească să dea curs acestei dorințe a cabinetelor

occidentale, dobândind astfel acel avantaj imediat și sigur pe care îl poate avea un stat atunci când întreține relații normale cu toate Puterile. Ar fi evitate, în același timp, acele inconveniente care intervin în mod fatal atunci când un stat, care trebuie să-și impună poziția sa independentă în concertul Puterilor, întreține relații diplomatice numai cu unele din acestea. Aceste construcții cu totul amicale ar trebuie să influențeze rezoluțiile Cabinetului de la București, care după părerea noastră, este dator să acționeze repede dacă vrea să acționeze eficace.

Primiți, etc.

Tornielli

67

1879 <Iulie 22>/August 3, Roma. Telegramă a secretarului general din Ministerul Afacerilor Externe italian, contele C.A. Maffei, către agentul diplomatic al Italiei la București, baronul Saverio Fava, despre satisfacția cu care Guvernul italian a primit vestea privind efectivele Guvernului român pentru punerea în aplicare a articolului 44 din Tratatul de la Berlin.

Barone Fava

Bukarest

No. di Reg. 89

No. di Disp. 261

3 Agosto 1879

Questo Agente di Rumania mi ha comunicato, pochi giorni or sono, il testo della circolare del Signor Boeresco, relativa al Programma del nuovo Ministero rumeno per rispetto alla applicazione del principio dell'uguaglianza civile e religiosa, di cui la Signoria Vostra Illustrissima mi ha pure trasmesso una copia col suo Rapporto politico No. 1055, in data del 24 decorso luglio. Mi riservai allora di far conoscere più tardi al Signor Obedenaru l'impressione che la lettura di quel documento aveva prodotto sull'animo nostro.

Essendo tornato ieri da me il Signor Obedenaru manifestando egli il desiderio di conoscere il nostro pensiero circa quel documento, io gli dissi che il Governo del Re aveva letto con interesse la circolare precitata ed era rimasto compiaciuto in modo particolare della risoluzione annunciata dal Gabinetto di Bukarest, di volere porre in opera ogni sforzo in pro della esecuzione dell'Articolo 44 del Trattato di Berlino. Soggiunsi il Governo del Re sperare che le deliberazioni delle Camere di revisione ci permettano, conformemente a nostro vivo desiderio, già più volte

dichiarato, di procedere ben tosto all'atto definitivo di riconoscimento dell'indipendenza rumena.

Qualora la Signoria Vostra Illustrissima fosse interrogata in proposito, Ella potrà tenere questo medesimo linguaggio, di cui Le feci conoscere la sostanza col mio telegramma di ieri che qui Le confermo.
Gradisca, etc.

Maffei

Arhivele Naționale Istoria Centrale, colecția Microfilme Italia, r. 69, c. 263-264; (Archivio Storico - Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Registro Copialettere, vol. 1202, 1879-1880, Romania, f. 206-207).

Baronul Fava

București

Nr. de înreg. 89

Nr. teleg. 261

3 august 1879

Agentul României mi-a comunicat acum câteva zile textul circularei domnului Boerescu referitoare la programul noului Cabinet român în ce privește aplicarea principiului egalității civile și religioase; o copie a acestei circulare mi-a trimis-o Domnia voastră împreună cu raportul politic nr. 1055 din data de 24 a lunii iulie. Mi-am rezervat dreptul de a-i aduce mai târziu la cunoștință domnului Obedenaru impresia pe care lectura aceluia document a produs-o asupra noastră.

Domnul Obedenaru întorcându-se ieri la mine și manifestându-și dorința de a ne cunoaște gândurile în legătură cu acel document, i-am spus că guvernul regal a citit cu interes circulara menționată și a rămas plăcut impresionat de hotărârea anunțată de Cabinetul de la București de a face toate eforturile pentru punerea în aplicare a articolului 44 din Tratatul de la Berlin. Am adăugat că guvernul regal speră ca deliberările Camerelor să ne permită, conform viilor noastre dorințe, în mai multe rânduri exprimate, să procedăm curând la actul recunoașterii definitive a independenței României.

În cazul că Domnia voastră va fi chestionată în legătură cu acest subiect, va putea face declarații în sensul celor de mai sus, despre care esențialul vi l-am făcut cunoscut și prin telegrama mea de ieri și pe care l-am repetat cu această ocazie.

Primiți, etc.

Maffei

1879<iulie, 26>/august 7, Berlin. Extras dintr-un raport adresat cancelarului Otto von Bismarck de către plenipotențiarul von Radowitz din Ministerul Afacerilor Externe german și transmis, spre informare, secretarului Legației Germaniei la București, menționând condițiile recunoașterii independenței României.

Auszug

Berlin, den 7. August 1879

A 4349

Seiner Hochgeboren,
dem Königlichen Legationssecretär

Kissingen

No. 8

Herrn Grafen von Bismarck

Inzwischen ist die rumänische Angelegenheit wiederholt auch an Allerhöchster Stelle erörtert und zum Gegenstande hiesiger Berichterstattung (durch Vermittelung des Geh<eimen> Leg<ations> Rath's von Bülow) geworden. Den Anlass dazu haben directe Schritte der Fürstlich Hohenzollernschen Familie bei S<eine>r Majestät gegeben um eine für Rumänien günstigere Haltung der Deutschen Politik herbeizuführen. Auf eingehende Darlegung des Sachverhalts hat Seine Majestät, wie Euere Hochgeboren aus dem s<ub> v<oto> r<emissionis> beigefügten Berichte des Herrn von Bülow de dato 5. c<urrentis> ersehen, die Allerhöchste Willensmeinung dahin jetzt ausgesprochen, dass die diesseitige Anerkennung von Rumänien nichtmehr zurückgehalten werden solle, sobald das Princip des Berliner Vertrages von der rumänischen Regierung in die Constitution aufgenommen *und* sobald die Eisenbahnfrage in einer für uns befriedigenden Weise zum Abschluss gebracht sei.

Die correcte Haltung der rumänischen Regierung und Kammer in *beiden* Fragen wird somit auch nach dem Willen S<eine>r Majestät des Kaisers als Vorbedingung unserer Anerkennung bestehen bleiben.

Ich darf g<anz> erg<ebenst> um die Ermächtigung bitten, den Geh<eimen> L<egations> R<ath> v<on> Bülow zum Vortrag dahin instruiren zu können: dass in Gemässheit der Allerhöchste Befehle nach dem befriedigenden und definitiven Austrage der erwähnten schwebenden Fragen durch die Faktoren der rumänischen Gesetzgebung das Auswärtige Amt unverzüglich die Vorlagen wegen Anerkennung der staatlichen Unabhängigkeit Rumäniens und Ernennung des Gesandten machen werde. Es wäre jedoch dabei ehrfurchtsvoll hervorzuheben, dass zur vorläufigen Erledigung der Emancipationsfrage im Sinne des

Berliner Vertrags ausser der theoretischen Anerkennung des Principi nothwendigerweise gewisse Ausführungsgesetze gehörten, hinsichtlich derer die Mächte gegenwärtig die rumänischen Vorschläge erwarteten um dann sich über ein Minimum ihrer Anforderungen zu einigen. Von dieser Verständigung könne Deutschland ohne mit den übernommenen internationalen Verpflichtungen in Widerspruch zu gerathen, sich nicht ausschliessen. Uebrigens sei allerseits die Geneigtheit vorhanden, den localen Schwierigkeiten in Rumänien wegen der factischen Ausdehung der Emancipation volle Rechnung zu tragen und nichts unmögliches in dieser Beziehung zu verlangen.

gez<eichnet>: v<on> Radowitz

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme SUA, r. 31, – Documente germane microfilmate la Alexandria/Virginia, T 120-4326, c. K 687 K 172838 – K 172841; (Auswärtiges Amt, Abtheilung A, Rumänien No. 1, V. 1, 2).

Extras

Berlin, 7 august 1879

A 4349

Excelenței sale,
domnului secretar al Legației Regale

Kissingen

Nr. 8

Domnului Conte von Bismarck:

Între timp, problema românească a fost de mai multe ori luată în discuție și în forurile cele mai înalte și a devenit obiectul raportului de față (prin intermediul consilierului secret de legație, von Bülow). Ocazia a fost oferită de demersurile familiei princiare de Hohenzollern direct la Maiestatea sa pentru a determina o atitudine favorabilă în ce privește politica germană față de România. Într-o expunere detaliată a chestiunii, Maiestatea sa a exprimat acum înalta sa bunăvoință, după cum veți vedea Excelența voastră din raportul aici anexat al domnului von Bülow, din 5 ale <lunii> curente (cu rugămintea de a se restitui), că în legătură cu recunoașterea de către noi a României, <aceasta> nu mai trebuie împiedicată, din moment ce principiul Tratatului de la Berlin a fost inclus în Constituție de către Guvernul român și întrucât problema căilor ferate a fost încheiată într-un mod satisfăcător pentru noi.

Atitudinea corectă a Guvernului român și a Camerei în ambele probleme va rămâne așadar în continuare în atenție și după exprimarea bunăvoinței Maiestății sale împăratul, ca o condiție preliminară a recunoașterii noastre.

Vă rog să binevoiți a mă autoriza să-l instruiesc pe consilierul intim de legație von Bülow în sensul că, în conformitate cu înaltul ordin, după reglementarea definitivă și satisfăcătoare, de către legislația românească, a dificilelor probleme mai sus amintite, Ministerul de Externe va face, neîntârziat, propuneri pentru recunoașterea independenței de stat a României și numirea plenipotențiarului. Trebuie totuși să vă atenționez cu tot respectul că, în scopul rezolvării problemei emancipării <evreilor> în înțelesul dat de Tratatul de la Berlin, este necesar ca în prealabil, în afară de recunoașterea teoretică a principiului, să fie elaborate și anumite legi care să reglementeze problema și în legătură cu care Puterile asteaptă propunerile românești, pentru ca apoi să se pună de acord între ele în privința unui minimum de cerințe. Germania nu s-ar putea sustrage de la această înțelegere fără ca să nu intre în contradicție cu îndatoririle internaționale asumate. În plus, din partea tuturor există bunăvoința de a lua în considerație greutățile din România cauzate de extinderea de facto a emancipării și nu se va cere nimic imposibil în această privință.

semnat: von Radowitz

69

1879 <iulie 29>/august 10, Berlin. Raport al ministrului spaniol la Berlin, contele de Benomar, adresat ministrului afacerilor externe al Spaniei, <C. O'Donnell Abreu, duce de Tetuan>, despre misiunea ministrului omolog al României, Vasile Boerescu, pe lângă Marile Puteri, spre a le determina să accepte recunoașterea independenței țării în condițiile art. 7 din Constituție privitor la naturalizarea străinilor.

Legación de España
en Berlín
No. 222
Dirección Política

Excelentísimo Señor

Muy Señor mío: El Ministro de Negocios Extranjeros de Rumanía, Señor Boerescu, llegó ayer a esta capital. Habíase detenido en su viaje algunos días en Viena y saldrá de Berlín próximamente para San Petersburgo, volviendo después aquí para continuar su viaje a París, Londres y Roma.

Su objeto es conferenciar con los Gobiernos signatarios del Tratado de Berlín acerca del cumplimiento del artículo que exige el reconocimiento de iguales derechos civiles y políticos sin distinción de religión.

Antes de emprender su viaje había el Señor Boerescu dirigido una circular a las Potencias la cual ha sido publicada en los más importantes periódicos políticos de todas las Naciones y de que tengo la honra de incluir un ejemplar impreso¹.

El Señor Boerescu declara en nombre del Gobierno de Rumanía que su objeto principal, y al que va a dirigir casi su exclusiva atención, es la reforma del art. 7 de la constitución conforme a las disposiciones del art. 44 del Tratado de Berlín.

No tiene, por tanto, inconveniente en asegurar que todo Rumano tendrá iguales derechos y que todo extranjero en Rumanía será tratado bajo el pie de la más completa igualdad excepto los privilegios que nazcan de tratados especiales.

Respecto a la naturalización de los extranjeros, cree que esto es una cuestión de derecho privado interno y que lo único que podrán pedir las Potencias es que las reglas para solicitarla y obtenerla sean las mismas para todos los extranjeros, ya sean estos cristianos, judíos o musulmanes. Defiende después el principio de que la naturalización ha de ser particular e individual para cada caso y que no puede ser colectiva, manifestando en otro párrafo que en ningún período de su historia han sido los judíos ciudadanos rumanos y que si alguno no pertenecía a Nación extranjera determinada, eran simplemente súbditos rumanos que ejercían derechos civiles con determinadas limitaciones sin que les alcanzaran jamás los políticos.

Esto hace por lo tanto imposible que después de haber entrado 300 mil judíos en Moldavia y Valaquia se den en un día a otros 180 000 fanáticos y no civilizados, teniendo otras costumbres, hablando otro idioma y con distintas aspiraciones los derechos de ciudadanía. Las consecuencias serían fatales; podría esto conducir a la desesperación, a la sublevación de las masas. El actual Gobierno no se atreverá jamás a tomar sobre sí una responsabilidad tan grande y acaso ningún otro Gobierno tampoco.

Tratando después de la cuestión del derecho a adquirir propiedad territorial, indica que ésta es una cuestión que no contradice ningún principio de orden externo y que será resuelta por medio de medidas conservadoras.

Parece que el Señor Boerescu se propone al propio tiempo defender de palabra cuanto asienta en su circular y llegar si es posible a un acuerdo con los diferentes Gabinetes, tantear si en Alemania o en la Gran Bretaña podrían hallarse fondos suficientes para establecer en Bucarest una

sociedad de crédito territorial y un banco hipotecario que pudiera reemplazar a los actuales acreedores judíos, haciendo así desaparecer el pavor que en todos los ánimos causa la idea de que una gran parte del territorio, una vez concedido a los judíos el derecho de adquirir, pasaría a poder de éstos.

Si por una parte el Señor Boerescu puede hallar grandes dificultades en hacer retroceder las cuatro Potencias que esperan la resolución de esta cuestión para entrar en relaciones diplomáticas con Rumanía de la actitud que hasta ahora han observado, conviene a éstas, por otro lado, llegar cuanto antes a un arreglo que les permita influir con su presencia en Bucarest sobre otras cuestiones políticas. Aunque Francia es la que lleva la iniciativa en este asunto de los judíos en Rumanía en el Congreso, Alemania lo ha tomado también muy a pecho, resultando que sólo Rusia y Austria se han separado de los demás, siendo juntamente con Turquía los que han establecido relaciones con Rumanía bajo el principio de la Independencia que obtuvo por el Tratado de Berlín.

Berlín, 10 de Agosto de 1879
Excelentísimo Señor
su más atento y seguro servidor
El Conde de Benomar

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 218-224; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647, f. 21).

Legăția Spaniei
la Berlin
Nr. 222
Direcția Politică

Preastimate Domn,

Stimate domn. Ministrul afacerilor externe al României, domnul Boerescu, a sosit ieri în această capitală. În drum, s-a oprit câteva zile la Viena, iar de la Berlin va merge probabil la Sankt-Petersburg, după care se va întoarce aici spre a-și continua călătoria la Paris, Londra și Roma.

Scopul său este să discute cu guvernele semnatare ale Tratatului de la Berlin despre punerea în aplicare a articolului care cere recunoașterea de drepturi egale civile și politice, fără deosebire de religie.

Înainte de a întreprinde această călătorie, domnul Boerescu a adresat o circulară Puterilor, ce a fost publicată în cele mai importante perioade politice ale tuturor acelor națiuni și din care am onoarea să anexez un exemplar tipărit¹.

Domnul Boerescu declară, în numele Guvernului României, că obiectivul său principal și căruia îi va consacra atenție aproape exclusivă este reforma art. 7 din constituție, conform dispozițiilor art. 44 din Tratatul de la Berlin.

Nu există, prin urmare, nici un inconvenient în a se garanta că fiecare român va avea drepturi egale și că fiecare trăind în România va fi tratat în temeiul celei mai depline egalități, exceptând privilegiile care izvorăsc din tratate speciale.

Privitor la naturalizarea străinilor, crede că aceasta este o problemă de drept privat intern și că unicul lucru pe care l-ar putea cere Puterile ar fi ca normele pentru a o solicita și obține să fie aceleași pentru toți străinii, fie că sunt creștini, iudei sau mulusmani.

Susține apoi principiul ca naturalizarea să fie particulară și individuală pentru fiecare caz și nu colectivă, arătând în alt paragraf că în nici o perioadă din istoria neamului său evreei nu au fost cetățeni români și că dacă cineva nu aparținea unei națiuni străine determinate atunci era pur și simplu supus român, care-și exercita drepturile civile cu anumite limite, fără a beneficia vreodată de drepturile politice.

Acest lucru face așadar imposibil ca după ce 300 000 de evrei au intrat în Moldova și Valahia, să se dea într-o bună zi altor 180 000 de fanatici și necivilizați, având alte obiceiuri, vorbind altă limbă și nutrind alte aspirații, drepturi de cetățenie. Consecințele ar fi fatale; s-ar putea ajunge la desperare, la revolta maselor. Guvernul actual, și poate nici un alt guvern, nu va îndrăzni niciodată să ia asupra sa o responsabilitate atât de mare.

Tratând apoi problema dreptului de dobândire de proprietăți teritoriale, ministrul român arată că aceasta este o chestiune care nu contrazice nici un principiu de ordine externă și că va fi rezolvată prin intermediul unor măsuri protecționiste.

Se pare că domnul Boerescu își propune în același timp să apere prin viu grai ceea ce a enunțat în circulara sa și să ajungă, dacă e posibil, la un acord cu unele guverne, și, în plus, să tatoneze dacă în Germania sau în Marea Britanie ar putea găsi fonduri suficiente pentru a înființa la București o societate de credit funciar și o bancă pe ipoteci care ar putea înlocui pe actualii creditori evrei, făcând să dispară teama pe care o produce în toate spiritele ideea că o mare parte din teritoriu, o dată acordat evreilor dreptul de achiziționare, ar putea trece în stăpânirea acestora.

Dacă, pe de o parte, domnul Boerescu poate întâmpina mari dificultăți în a obține de la cele patru Puteri, care așteaptă rezolvarea acestei chestiuni pentru a stabili relații diplomatice cu România, să renunțe la atitudinea pe care au adoptat-o până acum, acestora, pe de altă parte, le convine să ajungă cât mai curând la o înțelegere care să le permită să influențeze, prin prezența lor la București, asupra altor probleme politice. Cu toate că Franța este cea care a luat inițiativa în chestiunea evreilor din România la Congres, Germania, la rândul ei, a început să se ocupe foarte serios de această afacere, ajungându-se ca numai Rusia și Austria să aibă o atitudine diferită de a celorlalte și fiind, împreună cu Turcia, singurele care au stabilit relații cu România în baza principiului independenței obținute prin Tratatul de la Berlin.

Berlin, 10 august 1879

Preadistins Domn
al Domniei voastre preaplecat și supus
servitor,
Contele de Benomar

---

¹ Lipsește de pe microfilm.

70

1879 noiembrie 8/20, Roma. Extras din raportul agentului diplomatic al României la Roma către ministrul afacerilor externe la București în care informează despre concluzia desprinsă din discuția avută cu ambasadorul Franței în legătură cu atitudinea Guvernului francez față de recunoașterea independenței României.

L'Agent Diplomatique de Roumanie à Rome
au Ministre des Affaires étrangères.

(EXTRAIT)

Rome, le 8/20 Novembre, 1879

Monsieur le Ministre, il me paraît résulter d'une conversation que j'ai eue aujourd'hui avec S. Exc. l'Ambassadeur de France, le Marquis de Noailles, que le Cabinet de Paris, tout désirant prendre une attitude favorable à notre égard, n'ose pas se décider à reconnaître notre indépendance, avant une entente préalable avec les autres Cabinets et surtout avec le Cabinet de Berlin.

Il serait même préférable pour vous, m'a dit le Marquis, que la reconnaissance de votre pays soit faite simultanément par les quatre Puissances à la suite d'une entente, plutôt que successivement et isolément à la suite de tiraillements entre elles.

„Au point de vue de nos intérêts“, ai-je répondu, „Votre Excellence a peut-être raison, mais ceux qui auraient désiré voir la France prendre l'initiative dans cette question, se plaçaient plutôt au point de vue des intérêts français, au point de vue du prestige et de l'influence de la France dans leur pays“.

Veillez agréer, etc.

(Signé) C. Esarco

Documente oficiale... în sesiunea anului 1880-1881, p. 166-167.

Agentul diplomatic al României la Roma
către ministrul afacerilor străine

(Extras)

Roma, 8/20 noiembrie 1879

Domnule Ministru,

Dintr-o conversație pe care am avut-o astăzi, cu Excelența sa ambasadorul Franței, marchizul de Noailles, mi s-a părut a fi rezultat că guvernul de la Paris, deși dorește să ia o atitudine favorabilă în ceea ce ne privește, nu îndrăznește să se hotărască să ne recunoască independența înainte de o înțelegere prealabilă cu celelalte Cabinete și, mai ales, cu Cabinetul de la Berlin.

Ar fi chiar preferabil, pentru dumneavoastră, mi-a spus marchizul, ca recunoașterea țării dumneavoastră să fie făcută simultan de către cele patru Puteri în urma unei înțelegeri, și nu succesiv și izolat în urma unor hărțuiri între ele.

„Din punctul de vedere al intereselor noastre“, am răspuns, Excelența voastră are probabil dreptate, însă cei care ar dori să vadă că Franța ia inițiativa în această chestiune se plasează mai curând în punctul de vedere al intereselor franceze, al prestigiului și al influenței Franței în țara lor“.

Primiți, vă rog...

C. Esarcu

1879 <noieembrie 23>/decembrie 5, Roma. Telegramă a ministrului afacerilor externe italian, Benedetto Cairoli, către agentul diplomatic al Italiei la București, baronul Savelio Fava, prin care anunță că în urma dezbaterilor din Guvernul italian prilejuite de modificările solicitate de Marile Puteri în Constituția română, s-a hotărât recunoașterea oficială a României și stabilirea relațiilor diplomatice normale între cele două țări.

Barone Fava
Bukarest
No. di Reg. 110
No. di Disp. 275

5 Dicembre 1879

Dopoché l'Agente di Rumania mi ebbe comunicato la circolare del Suo Governo in data del 12/24 Ottobre, ebbi più volte occasione di intrattenermi seco circa la questione che le Camere e il Governo di Bukarest stimavano di avere oramai risoluto, merce la deliberata revisione dell'Art. 7 della Costituzione, in modo conforme ai patti di modo conforme ai patti di Berlino. La nostra opinione, a tale riguardo, coincideva interamente con quella degli altri tre Gabinetti che, come noi, si sono finora astenuti dal riconoscere il Principato e ai quali sembrava che il voto delle Camere Rumene non avesse applicato con sufficiente larghezza il principio sancito dall'Art. 44 del Trattato del 13 Luglio 1878. Le idee che ebbi a scambiare con l'Agente di Rumania intorno a questo si concretavano adunque nel desiderio che il Governo Principesco, con alcun suo nuovo atto, o con alcuna sua nuova dichiarazione ci ponesse in grado di giustificare, sia verso le altre Potenze con cui fummo sinora concordi, sia verso la pubblica opinione che ebbe frequente occasione di manifestarsi fra noi, in parlamento e fuori, sia in fine verso noi stessi che a Berlino contrassimo insegno solenne, quell'alto formale di riconoscimento a cui ci traevano ragioni di affinità e di antica amicizia.

Secondochè fui ben lieto, stesso, di telegrafarle, la conclusione dei colloquii che io ebbi col Signor Esarco si riassume nella nota verbale che questi mi consegnò e di cui qui acchiudo una copia.¹ Il Governo Principesco dichiara, per bocca del suo rappresentante, che, aperto oramai, merce il nuovo articolo 7 della Costituzione, agli israeliti libero adito alla cittadinanza rumena, di questo principio si farà applicazione leale e sincera, e che i poteri organici si applicheranno a curarne la larga attuazione, mirando alla assimilazione sempre più completa degli israeliti e alla soppressione di quello stesso regime restrittivo che, per

considerazioni di temporanea convenienza, si è stabilito per gli stranieri rispetto alla propriet  rurale. Il Governo Principesco dichiara altres  che intanto gli israeliti residenti nel principato avranno dal punto di vista del diritto civile privato, una situazione giuridica assicurata, rimanendo cos  sicuri, sia contro qualsiasi provvedimento arbitrario di administratione, sia contro qualsivoglia legge eccezionale per causa di religione. Dichiara infine il Governo Principesco essere bene inteso che gli stranieri di una determinata nazionalit  avranno oramai, in Rumania, piena parit  di trattamento senza distinzione alcuna in ragione delle loro particolari credenze religioase.

Le dichiarazioni del Signor Esarco ci sembrano, in verit , tali da porgere intera soddisfazione a quei desiderati dai quali soltanto era oramai consenso delle quattro Potenze che si avesse a far dipendere il riconoscimento ufficiale del Principato. Noi abbiamo quindi creduto, in vista cos  della situazione parlamentare, come delle notizie venuteci da ogni parte in questi ultimi tempi, che per noi non vi fosse pi  ragione alcuna de esitare. Il Conte Tornielli, gi  da pi  mesi designato per il posto di Bukarest tosto istruzione di transferirsi ivi, da Belgrado ove attualmente si trova. Presentando a Sua Altezza Reale il principe Carlo le lettere reali che presso la Sua persona lo accreditano in qualit  di Inviato Straordinario e Ministro Plenipotenziario, egli avr  cos  ad inaugurare i rapporti diplomatici fra l'Italia e la Rumania nella nuova forma consentita dal Trattato di Berlino.

La risoluzione presa dal Regio Governo venne tosto notificata allo stesso Signor Esarco, il quale si incaric  di porgerne immediata notizia al Governo Principesco. Stimai non dimenticare di rivolgere anche a Lei, a questo riguardo, apposito telegramma², che ora Le confermo col presente mio dispaccio.

Gradisca, etc.

Cairoli

Arhivele Na ionale Istorice Centrale, colecția Microfilme Italia, r. 69, c. 279-282; (Archivio Storico - Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Registro Copialettere, vol. 1202, 1879-1880, Romania, f. 227-230).

Baronul Fava
București Nr. de  nreg. 110
Nr. teleg. 275

5 decembrie 1879

După ce agentul României mi-a transmis circulara guvernului său din data de 12/24 octombrie, am avut în mai multe r nduri ocazia să mă  ntre in cu el în legătură cu acea problemă pe care Camerele  i guvernul

de la București considereu că o rezolvaseră, grație revizuirii fundamentale a articolului 7 din Constituție, într-un mod conform cu pactele încheiate la Berlin. Opinia noastră, în această problemă, coincidea integral cu aceea a celorlalte trei Cabinete care, ca și noi, s-au abținut până acum să recunoască principatul și căroră li s-a părut că votul Camerelor române nu aplicase cu suficientă larghețe principiul statuat prin articolul 44 al Tratatului din 13 iulie 1878. Ideile pe care avem să le împărtășesc agentului României privitor la acest subiect se concretizau așadar în dorința ca Guvernul princiar, printr-o nouă manifestare ori prin vreo declarație, să poată justifica, fie față de celelalte Puteri cu care până acum am avut opinii comune, fie față de opinia publică care la noi a avut frecvente ocazii să se manifeste, în Parlament și în afara acestuia, fie în fine față de noi înșine care, la Berlin am încheiat un pact solemn, acel act oficial de recunoaștere a celor de care ne leagă afinități și o prietenie străveche.

După cum v-am relatat chiar în telegrama de astăzi, concluzia convorbirilor pe care le-am avut cu domnul Esarcu se regăsește în nota verbală pe care mi-a încredințat-o acesta și de pe care anexez o copie.¹ Guvernul princiar declară, prin intermediul reprezentantului său, că fiind acum deschis, în virtutea articolului 7 din Constituție, accesul israeliților la cetățenia română, aplicarea acestui principiu va cunoaște o cale leală și sinceră, și că organele puterii se vor preocupa de transpunerea în practică a măsurilor pentru asimilarea cât mai completă a israeliților și pentru eliminarea acelu sistem restrictiv care, din rațiuni de interes provizoriu, fusese stabilit în chestiunea dreptului străinilor de a posedea proprietăți rurale. Guvernul princiar declară, de asemenea, că deocamdată rezidenții în principat vor avea, din punct de vedere al dreptului civil privat, o situație sigură, fiind apărați împotriva oricărei măsuri administrative arbitrare și a oricărei legi excepționale vizând apartenența religioasă. Guvernul princiar declară în fine că este un lucru stabilit că străinii aparținând diverselor naționalități vor beneficia, de acum înainte, în România, de un tratament absolut egal, fără nici o discriminare cauzată de deosebirile de credință.

Declarațiile domnului Esarcu par, într-adevăr, să ofere satisfacție deplină acelor deziderate de care cele patru Puteri, în consens unanim, făceau să depindă recunoașterea oficială a principatului. Noi am considerat așadar, ținând cont și de situația din Parlament, ca și de orice altă condiție existentă în ultima vreme, că pentru noi nu mai era nici un motiv de ezitare. Conte de Tornielli, desemnat deja de mai multe luni ca titular al postului de reprezentant al nostru la București, va primi în curând instrucțiuni pentru a se transfera de la Belgrad, unde se găsește actualmente. Prezentându-i Alteței sale regale, principele Carol scrisorile

care îl acreditează ca trimis extraordinar și ministru plenipotențiar pe lângă suveranul român, el va avea astfel onoarea de a inaugura raporturile diplomatice dintre Italia și România, în acele noi condiții stabilite de Tratatul de la Berlin.

Hotărârea luată de Guvernul regal a fost adusă recent la cunoștința domnului Esarcu, care a luat asupra sa misiunea de a o transmite de îndată Guvernului princiar. Supun așadar atenției Domniei voastre telegrama alăturată², referitoare la chestiunea pe care v-am înfățișat-o mai sus.

Primiți, etc.

Cairoli

---

^{1,2} Lipsesc de pe microfilm.

72

1879 noiembrie 25 /decembrie 7, București. Raportul consulului Belgiei la București, contele C. d'Ursel, către ministrul de externe al Belgiei, Hubert Frère Orban, în legătură cu recunoașterea de către Italia a independenței României și considerații privind poziția Angliei, Franței și Germaniei față de această problemă.

Agence et
Consulat Général
de Belgique
No. 93 A-25

Bucarest, le 7 décembre 1879

Objet: Reconnaissance de la
Roumanie

Monsieur le Ministre,

Hier le Baron Fava, Agent et Consul Général d'Italie, s'est rendu chez le Ministre des Affaires Etrangères et lui a annoncé officiellement que son gouvernement allait reconnaître l'indépendance de la Roumanie en envoyant auprès du Prince Charles un Ministre plénipotentiaire. C'est le Comte Tornielli, ancien secrétaire général au Ministère des Affaires Etrangères à Rome et en dernier lieu chargé d'une mission extraordinaire à Belgrad, qui est désigné pour occuper le poste de Bucarest. L'envoyé Italien arrivera ici sous peu de jours car il quittera la Serbie pour se rendre directement en Roumanie.

Monsieur Boeresco s'est empressé de communiquer aussitôt cette nouvelle à la Chambre, elle y a été accueillie par de vifs applaudissements.

De voir une nouvelle adhésion acquise à l'indépendance roumaine, par une des puissances signataires du traité de Berlin est en effet, pour le

parti du Gouvernement, un sujet de satisfaction d'autant plus fondé que nul ne s'est dissimulé combien les clauses de ce traité sont imparfaitement exécutées. Mais, sous ce rapport, le pays a toujours compté sur sa situation politique exceptionnelle, il a vu l'Autriche et la Russie lui faire, au sujet de la reconnaissance, des concessions anticipées et il n'a pas douté que les autres puissances imiteraient tôt ou tard cet exemple. N'est-il pas dans l'intérêt de chacun de prévenir les éventualités d'un conflit dans cette partie-ci de l'Orient, en s'assurant ici des alliés ou en prévenant tout au moins de actes d'hostilité de leur part?

Dans l'ignorance complète où nous sommes tenus à Bucarest des négociations qui se sont certainement poursuivies en Occident au sujet de la reconnaissance de la Roumanie et des circonstances qui ont amené l'Italie à devancer les autres puissances, c'est peut-être m'avancer, Monsieur le Ministre, d'émettre un avis en ce qui concerne notre politique et l'envoi plus ou moins prochain d'un Ministre du Roi à Bucarest. Toutefois, en me plaçant au point de vue local, le seul que je puisse apprécier en connaissance de cause, je me permettrai de signaler à Votre Excellence le moment actuel comme devant être particulièrement propice à la reconnaissance de la Roumanie par le Gouvernement du Roi.

Sans parler du désir non dissimulé qu'en éprouve le Prince Charles je noterai seulement l'excellent effet moral qu'une semblable résolution est appelée à produire dans ce pays. Car il est à craindre, comme je l'ai déjà signalé, que la reconnaissance de la Roumanie par l'Allemagne, la France et l'Angleterre ne s'effectue à la suite du rachat des chemins-de-fer. Est-il vraiment bien digne de faire dépendre un acte international de cette importance d'une simple affaire de marché à conclure entre la Principauté et l'Allemagne?

Il ne faut pas s'attendre toutefois qu'une pareille démarche augmente en rien les concessions que la Roumanie serait disposée à nous faire dans les traités à venir; elle ne tiendra probablement aucun compte de ce témoignage d'empressement; aussi j'envisage simplement le point de vue de notre propre dignité.

Si pouvant nous placer au dessus de la question d'intérêt tout pécuniaire qui semble arrêter seulement encore les autres puissances, le Gouvernement du Roi juge à propos de donner aujourd'hui cette marque de sympathie au pays qui a su acquérir honorablement son indépendance, nous aurons posé, en temps opportun, un acte politique en concordance avec les principes de notre propre histoire nationale.

Veillez agréer...

Comte C. d'Ursel

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 10, c. 305-308; (Ministère des Affaires Étrangères et du Commerce Extérieur, Correspondance politique, Légations, Roumanie).

Agenția
și Consulatul General
al Belgiei
Nr. 93 A – 25
Obiectul Recunoașterea
României

București, 7 decembrie 1879

Domnule Ministru,

Ieri baronul Fava, agent și consul general al Italiei s-a dus la ministrul afacerilor străine și i-a anunțat oficial că guvernul său urmează să recunoască independența României trimițând pe lângă principele Carol un ministru plenipotențiar. Conte Tornelli, fost secretar general la Ministerul Afacerilor Străine de la Roma și în ultimul timp însărcinat cu o misiune extraordinară la Belgrad, este cel desemnat să ocupe postul de la București. Trimisul italian va sosi aici în câteva zile pentru că el va părăsi Serbia ca să se ducă direct în România.

Domnul Boerescu s-a grăbit să comunice imediat Camerei această știre; ea a fost primită cu vii aplauze.

A vedea câștigată o nouă adeziune la independența României a uneia din puterile semnatare ale Tratatului de la Berlin, este într-adevăr, pentru partidul de guvernământ, un motiv de satisfacție cu atât mai întemeiat cu cât nimeni nu ascunde cât de imperfect sunt executate clauzele acestui tratat. În această privință însă, țara a contat întotdeauna pe situația sa politică excepțională; ea a văzut Austria și Rusia făcându-i, în problema recunoașterii, concesi anticipate și nu se îndoiește că celelalte Puteri vor imita mai devreme sau mai târziu acest exemplu. Nu este oare în interesul tuturor de a preveni eventualitățile unui conflict în această parte a Orientului, asigurându-și aici aliați sau preîntâmpinând cel puțin acte de ostilitate din partea lor?

În ignoranța totală în care suntem ținută la București cu privire la negocierile care au desigur loc în Occident în problema recunoașterii României și a împrejurărilor care au făcut-o pe Italia să devanseze celelalte Puteri, poate că mă ajutați, domnule ministru, să emit o părere în ce privește politica noastră și trimiterea mai mult sau mai puțin apropiată a unui ministru al regelui la București. Totuși, plasându-mă pe punctul de vedere local, singurul pe care-l pot aprecia în cunoștință de cauză, mi-aș permite să semnalez Excelenței voastre momentul actual ca fiind deosebit de propice pentru recunoașterea României de către guvernul regelui.

Fără a vorbi de dorința nedisimulată pe care o manifestă principele Carol, aş nota doar excelentul efect moral pe care o asemenea hotărâre este chemat să-l producă, în această țară. Pentru că există temerea, așa după cum am semnalat deja, ca recunoașterea României de către Germania, Franța și Anglia să nu se efectueze decât ca urmare a răscumpărării căilor ferate. Este însă cu adevărat demn să faci să depindă un act internațional de o asemenea importanță, de o simplă afacere de cerere și ofertă de încheiat între principat și Germania?

Nu trebuie totuși să se aștepte că un asemenea demers să sporească într-o clipită concesiile pe care România ar fi dispusă să ni le facă în tratatele viitoare; probabil că ea nu va ține cont deloc de această dovadă, de zel. Totodată iau în considerare, în exclusivitate, punctul de vedere al propriei demnități.

Dacă, putându-ne plasa deasupra chestiunii de interes total pecuniar, singura care pare să oprească încă celelalte Puteri, guvernul regelui consideră, în legătură cu acordarea astăzi a acestei dovezi de simpatie țării care a știut să-și câștige în mod onorabil independența, noi vom consacra la momentul oportun, un act politic în concordanță cu principiile propriei noastre istorii naționale.

Vă rog să primiți...

Contele C. d'Ursel

73

1879 decembrie <6>/18, Berlin. Notă a ministrului Spaniei la Berlin contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor externe, <C. O'Donnell Abreu, duce de Tetuan>, privind oportunitatea amânării, din partea Guvernului spaniol, a trimerii unui reprezentant diplomatic la București.

Legación de España
en Berlín
No. 315

Excelentísimo Señor,

Muy Señor mío: Examinaban las Potencias signatarias del Tratado de Berlín las modificaciones introducidas en la Constitución Rumana para cumplir la estipulada en el Tratado de Berlín respecto a los israelitas, cuando ha surgido una nueva cuestión que retrasará por algún tiempo el reconocimiento definitivo del Principado por todas aquellas naciones.

Cuando el verano pasado estuvo en Berlín el Ministro de Hacienda de Rumanía, celebró un concierto con los capitalistas alemanes constructores de los caminos de hierro Rumanos. Dicho acuerdo fué garantizado por el Gobierno del Emperador de Alemania y en él se estableció que el Gabinete de Bucarest lo presentaría a las cámaras y de ellas obtendría la sanción legal, sin admitir enmienda ni modificación alguna.

No ha cumplido esta obligación el Gobierno de Rumanía pues ha aceptado enmiendas que denaturalizan el concierto.

Irritado, el Principe de Bismarck se ha dirigido a la Francia y a la Inglaterra y obtenido de estas Potencias que apoyen las reclamaciones alemanas.

El *Memorial diplomatique* anunció hace días que el Gobierno español ha nombrado Ministro en Rumanía. Según consta a Vuestra Excelencia la iniciativa de la creación de la Legación en Rumanía fué mía, en despachos que escribí en 1878 al terminar sus trabajos el Congreso de Berlín, como puesto de observación para seguir atentamente el desarrollo ulterior de la cuestión de Oriente.

Siempre indiqué que el reconocimiento de España no debía tener lugar hasta que todas las Potencias signatarias del Tratado de Berlín hubiesen nombrado agentes diplomáticos en Bucarest. Con esto estuvieron conformes los antecesores de Vuestra Excelencia y en tal sentido me he expresado aquí cuando del reconocimiento de Rumanía por España se me ha hablado.

En vista del nuevo conflicto que ha surgido, y cuya solución no se ha de retrasar mucho tiempo, pienso, Excelentísimo Señor, que conviene diferir la publicación del nombramiento si se hubiese hecho, o por lo menos la partida del Ministro de España para Bucarest.

No tenemos allí intereses que defender; es un puesto de observación el que creamos y en tal concepto tiene importancia verdadera; no urge, sin embargo, la presencia del Enviado español en la Capital de Rumanía y retardándola damos una muestra de deferencia a las Naciones que hoy tienen dificultades graves con el Gobierno Rumano.

Berlín, 18 de Diciembre de 1879
Excelentísimo Señor
su más atento y seguro servidor
El Conde de Benomar

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 226-230; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647, fol. 29).

Preadistinse Domn,

Stimate domn. Puterile semnatare ale Tratatului de la Berlin examinau modificările introduse în constituția României pentru îndeplinirea prevederilor din tratat referitoare la israeliți, când a apărut o nouă problemă care va întârzia pentru o vreme recunoașterea definitivă a Principatului de toate națiunile.

Vara aceasta s-a aflat la Berlin ministrul de finanțe al României, care a încheiat un acord cu afaceriștii germani constructori ai unor căi ferate în România. Acordul respectiv a fost garantat de guvernul împăratului Germaniei; în cuprinsul tratatului s-a stabilit ca guvernul de la București să-l prezinte Camerelor și să obțină de la ele sancționare legală a actului, fără nici un fel de amendamente sau modificări.

Guvernul român nu a îndeplinit această obligație, a acceptând amendamente care denaturează textul acordului.

Iritat, prințul Bismarck s-a adresat Franței și Angliei și a obținut din partea acestora sprijin pentru plângerile germane.

„Mémorial diplomatique“ a anunțat acum câteva zile că Guvernul spaniol a numit un ministru în România. După cum știe Excelența voastră, inițiativa creării acestei legații îmi aparține și am împărtășit-o în rapoartele pe care le-am scris în 1878 la încheierea lucrărilor Congresului de la Berlin; rolul acestei legații urma să fie acela de post de observație pentru urmărirea evoluției ulterioare a chestiunii orientale.

Am arătat întotdeauna că recunoașterea din partea Spaniei <a independenței României> trebuie să se producă numai după ce Puterile semnatare ale Tratatului de la Berlin își vor fi numit proprii lor agenți diplomatici la București. Cu această observație s-au declarat de acord și predecesorii Excelenței voastre și tot în acest sens m-am pronunțat și când mi s-a vorbit aici despre recunoașterea României de către Spania.

Având în vedere noul conflict care a izbucnit și a cărui rezolvare nu poate întârzia multă vreme, consider, preastimate domn, că este oportun a se amâna oficializarea acelei numiri, dacă a fost făcută, sau cel puțin plecarea ministrului Spaniei la București.

Nu avem acolo interese de apărut; este un post de observație pe care îl instituiți și sigur, în acest sens are cu adevărat importanță; totuși

prezența trimisului spaniol în capitala României nu este urgentă și întârziind-o, dăm o probă de considerație față de națiunile care au în acest moment litigii serioase cu Guvernul român.

Berlin, 18 decembrie 1879
Preastimate domn
al Domniei voastre presupus și
devotat servitor,
Contele de Benomar

74

1879 decembrie <8>/20, Berlin. Notă a ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor externe <C. O'Donnell Abreu, duce de Tetuan> privitoare la poziția Germaniei în chestiunea recunoașterii independenței României.

Legación de España
en Berlín
No. 316

Excelentísimo Señor

Muy Señor mío: El periódico de Berlín „Vossische Zeitung“ publicó ayer un párrafo anunciando que el Marqués del Moral, primer Secretario de la Legación en Roma, ha sido nombrado Ministro de España en Bucarest.

El Ministro interino de Estado, Monsieur de Radowitz, a quien ví anoche, me preguntó si había reconocido el Gobierno español al de Rumanía. Repuse que lo ignoraba, pero que teniendo intención el Gobierno del Rey de crear una Legación en Bucarest era posible que hubiese Vuestra Excelencia designado ya la persona que habrá de desempeñarla.

Monsieur de Radowitz me explicó entonces las graves dificultades que han surgido entre Alemania y Rumanía; que se han dirigido a la Francia y a la Inglaterra para que apoyen sus demandas; que la Italia se había separado de ellas, reconociendo que esto alentaba al Gabinete de Bucarest en la resistencia y que el reconocimiento de España en estos momentos daría mayores bríos al Gobierno Rumano. Finalmente me expuso amistosamente el deseo de que en caso de haberse efectivamente

nombrado Ministro para Bucarest, suspenda éste su salida hasta que se arreglen las cuestiones pendientes.

Ofrecí al Ministro que transmitiría a Vuestra Excelencia sus manifestaciones.

Berlín 20 de Diciembre de 1879
Excelentísimo Señor
su más atento y seguro servidor
El Conde de Benomar

▼
Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 232-235; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647, f. 30).

Legatia Spaniei
la Berlin
Nr. 316

Preastimate Domn

Stimate domn. Periodicul berlinez „Vossische Zeitung“ a publicat ieri o știre potrivit căreia marchizul del Moral, secretar unu al Legației de la Roma, ar fi fost numit ministrul Spaniei la București.

Ministrul interimar de externe, domnul von Radowitz, pe care l-am văzut aseară, m-a întrebat dacă Guvernul spaniol a recunoscut România. I-am răspuns că ignor acest lucru, dar, dat fiind că guvernul regal avea intenția să înființeze o legatie la București, este posibil ca Excelența voastră să fi desemnat deja persoana care să îndeplinească această misiune.

Domnul von Radowitz mi-a înfățișat atunci gravele neînțelegeri care au izbucnit între Germania și România; că s-au adresat Franței și Angliei pentru a le sprijini cererile; că Italia s-a separat deci, fapt care, mărturisirea <ministrul german>, încuraja Cabinetul de la București în rezistența lui; că în aceste momente recunoașterea venită din partea Spaniei ar da și mai mari imbolduri Guvernului român. În final, și-a exprimat amical dorința ca, în cazul în care numirea ministrului la București se produsese efectiv, acesta să-și suspende plecarea până ce chestiunile pendinte vor fi rezolvate.

I-am promis ministrului <german> că voi transmite Excelenței voastre doleanțele sale.

Berlin, 20 decembrie 1879
Preastimate domn
al Domniei voastre preaplecat și
supus servitor,
Contele de Benomar

1879 decembrie <13>/25, Roma. Telegramă a secretarului general din Ministerul Afacerilor Externe italian, contele C.A. Maffei, către trimisul extraordinar al Italiei la București, contele Torielli-Brusati, privind opinia guvernului regal în legătură cu acordarea dreptului de stăpânire a proprietăților rurale supușilor italieni din România.

Conte Torielli

Bukarest

No. di Reg. 114

No. di Disp. 3

25 Decembre 1879

Il giorno 7 di questo mese, vale a dire quando già avevamo sognificato al Governo rumeno che da parte nostra si ritenevano sufficienti, per procedere al riconoscimento ufficiale del Principato, le dichiarazioni contenute nella Nota verbale del Signor Esarco in data de 5 Dicembre, mi perveniva dal Regio Ambasciatore în Berlino un telegramma col quale mi si suggeriva di chiedere ancora che fosse guarentito in Rumania, ai sudditi italiani il trattamento della nazione più favorita segnatamente per ciò che concerne la proprietà rurale. Oramai era troppo tardi per mettere innanzi nuove condizioni per il nostro riconoscimento. Ma, anche indipendentemente da questa considerazione, sembra a noi che non fosse opportuno di far pervenire a Bukarest la domanda suggerita dal Conte de Launay¹. Imperocchè non appariva, per una parte, probabile che, votata appena la legge di revisione, il Governo principesco volesse espressamente contravenire ad essa accordando anche agli italiani, rispetto al possesso di stabili rurali, una facoltà che, salvi i diritti già acquisiti è oramai di chiedere il beneficio di un regime qual è quello sancito dal Trattato austro-rumeno, che si fonda, contrariamente ai principii da noi professati in questa materia, sorpa una distinzione tra cristiani e non cristiani.

Ricevo ora del Regio Ambasciatore in Berlino un rapporto in cui questi, mentre svolge piu ampiente il suo pensiero, aggiunge alcuna indicazione di fatti che qualora sussistessero realmente potrebbero modificare la nostra prima impressione. Sembrirebbe, in sostanza, che l'Austria-Ungheria si lusinghi, in base all'articolo 44 del Trattato di Berlino, di poter fare accettare, a Bukarest, tale interpretazione del suo trattato di commercio colla Rumania, per cui tutti i sudditi dell'Impero senza distinzione di religione, potrebbero possedere beni stabili nel Principato. Tale supposizione, poi, sarabbe avvalorata da questa circostanza speciale che cioè, il Barone Haymerle² discorrendo col Regio

Ambasciatore della Nota verbale del Signor Esarco, mostrò di attribuire una particolare importanza alla dichiarazione, ivi contenuta, che nel Principato non sarà fatta differenza di trattamento, in ragione della rispettiva religione, tra gli stranieri appartenenti ad una determinata nazionalità.

Ciò premesso, mentre Le acchiudo copia del Rapporto³ del conte de Launay, reputo opportuno di richiamare sul presente argomento l'attenzione di Lei. Certo non può essere nostro intendimento di contrastare gli officii che l'Austria-Ungheria volesse fare per assicurare ai suoi sudditi, senza distinzione di religione, anche volendosi della dichiarazione da ultimo fattaci dal Governo Rumeno, la facoltà di possedere beni rurali. Però a noi conviene di tener dietro a tali negoziati e, qualora riuscissero a risultato conforme al desiderio del Gabinetto di Vienna, noi abbiamo fermo convincimento che il Governo principesco non vorrà escludere i sudditi italiani dallo stesso beneficio.

Intanto Le sarò grato di ogni notizia che Ella potesse confidenzialmente raccogliere intorno a questo soggetto.

Gradisco, ecc.

Maffei

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Italia, r. 69, c. 283-286; (Archivio Storico-Diplomatico del Ministero degli Affari Esteri, Registro Copialettere, vol. 1202, 1878-1880, Romania, f. 232-235).

Contele Torielli
București
Nr. de înreg. 114
Nr. teleg. 3

25 decembrie 1879

În ziua de 7 a lunii curente, când tocmai comunicasem Guvernului român că din punctul nostru de vedere puteau fi considerate suficiente, pentru a proceda la recunoașterea oficială a principatului, declarațiile conținute în nota verbală din 5 decembrie a domnului Esarcu, mi-a sosit din partea ambasadorului regal la Berlin o telegramă în care mi se sugera că cer să fie garantat în România, pentru supușii italieni, regimul națiunii celei mai favorizate, cu precădere în ce privește proprietățile rurale. Acum era prea târziu pentru a impune noi condiții spre a ne pronunța în favoarea recunoașterii. Dar chiar și independent de acest considerent ni se pare că nu este oportun să transmitem la București cererea sugerată de contele de Launay¹. Și aceasta, întrucât era, pe de o parte, puțin probabil ca, de-abia

votată legea de revizuire, Guvernul princiar să vrea în mod expres să contravină prevederilor ei acordând și italienilor, în ce privește dreptul de posesiune a proprietăților rurale, o autorizație care, lăsând la o parte drepturile deja câștigate, este în momentul de față interzisă străinilor; iar pe de altă parte, nici nouă nu ni se pare oportun să solicităm un avantaj cum este acela statuat prin Tratatul austro-român, care se întemeiază, contrar principiilor profesate de noi în acest sens, pe distincția între creștini și necreștini.

Primesc acum din partea ambasadorului regal la Berlin un raport în care acesta, în vreme ce își desfășoară considerațiile, adaugă o serie de lucruri care, dacă realmente ar fi valabile, ar putea modifica prima noastră impresie. S-ar părea, în esență, că Austro-Ungaria se complace în a crede, în baza articolului 44 din Tratatul de la Berlin, că poate face să fie acceptată, la București, o asemenea interpretare a tratatului său comercial cu România în virtutea căreia toți supușii imperiului, fără deosebire de religie, ar putea poseda bunuri stabile în principat. Atare supoziție ar fi întărită, apoi, de acea circumstanță specială că, în discuția pe care ambasadorul regal a avut-o cu baronul Haymerle² în legătură cu nota verbală a domnului Esarcu, ministrul austriac s-a arătat înclinat să atribuie o importanță particulară declarației cuprinsă acolo că în principat nu va fi făcută nici o diferență de tratament, în funcție de apartenența religioasă, între străinii de diverse naționalități.

Acestea fiind spuse, anexându-vă o copie a raportului³ contelui de Launay, socotesc oportun să solicit atenția Domniei voastre în legătură cu următorul fapt. Sigur nu poate fi în intenția noastră să ne opunem eforturilor pe care Austria-Ungaria ar voi să le facă pentru a garanta supușilor săi, fără deosebire de religie, în baza declarației făcute de curând de Guvernul român, dreptul de a poseda bunuri rurale. Dar pentru noi e mai potrivit să ne ținem departe de asemenea negocieri, și în cazul în care rezultatul lor ar fi conform cu dorința Cabinetului de la Viena, avem ferma convingere că Guvernul princiar nu-i va exclude pe supușii italieni de la atare beneficiu.

Până atunci vă voi fi recunoscător pentru orice informație pe care Domnia voastră ar putea să o culeagă confidențial în legătură cu acest subiect.

Primiți, etc.

Maffei

1 Conte E. de Launay, acreditat ambasador al Italiei la Berlin în 1871.

² Baronul Heinrich von Haymerle, succesor, din decembrie 1879, al contelui Andrassy în funcția de ministru de externe al Austro-Ungariei.

³ Lipsește de pe microfilm.

1880 ianuarie 31/februarie 12, Paris. Telegramă a agentului diplomatic al României la Paris, Nicolae Callimachi-Catargi, către ministrul afacerilor externe, Vasile Boerescu, privind recunoaşterea independenţei României.

L'Agent diplomatique de Roumanie à Paris.
au Ministre des Affaires étrangères

(Télégramme)

Paris, le 31 Janvier (12 Février) 1880

J'ai renouvelé mes instances et insisté vivement, non seulement auprès du Ministre des Affaires étrangères, mais aussi auprès de l'Ambassadeur d'Angleterre et l'Ambassadeur d'Allemagne, pour que la Note qui nous est destinée se borne à une simple reconnaissance, en écartant tous les inconvénients d'une formule impliquant des considérations relatives à une question qui a tant agité notre pays. J'ai le regret de n'avoir pas pu les amener à notre manière de voir. Tous ont soutenu qu'ils ne comprennent pas nos objections et nos inquiétudes, que les Puissances n'entendent mettre aucune réserve ou restriction à la reconnaissance, qui serait complète et définitive; mais qu'il leur était impossible à elles, qui avaient plus particulièrement plaidé la cause de la réforme chez nous, de ne manifester aucun regret sur les faibles résultats qu'elle avait donnés et de n'exprimer aucun espoir pour l'avenir. Il m'a été dit aussi qu'on avait pensé d'abord à nous demander des explications et une sorte d'engagement moral qui couvrirait la responsabilité des Gouvernements vis-à-vis de l'opinion publique de leurs pays. On y a renoncé toutefois, afin de nous éviter de nouvelles difficultés, et on a préféré s'en tenir à une forme qui ne nous crée aucune obligation et qui ne saurait en aucune façon nous froisser. Il serait embarrassant d'ailleurs de revenir sur cette affaire, car les différents Cabinets ont donné leur approbation aux termes convenus, et il a été décidé déjà que les Notes indentiques vous seront présentées le vingt de ce mois. J'ai prié le Ministre des Affaires étrangères de m'en donner connaissance, mais il ne s'est pas cru autorisé à la faire avant quelques jours.

J'ai omis de faire connaître que j'avais reçu, à la suite de la seconde attaque de Plevna, la croix de Commandeur de l'Ordre de St. Vladimir, avec les glaives.

(Signé) CALLIMAKI-CATARGI

Agentul diplomatic al României la Paris
căt-re
Ministrul afacerilor străine.

(Telegramă)

Paris, 31 ianuarie (12 februarie), 1880

Mi-am reînnoit insistențele și am stăruit cu vigoare, nu numai pe lângă ministrul afacerilor străine, ci și pe lângă ambasadorul Angliei și ambasadorul Germaniei, pentru ca nota destinată nouă să se mărginească la simpla recunoaștere îndepărtând toate inconvenientele unei formule care ar implica considerații relative la o chestiune care a agitat atât țara noastră. Regret că n-am putut să-i aduc la felul nostru de a vedea. Cu toții au susținut că nu înțeleg obiecțiile și îngrijorările noastre, că Puterile nu au intenția să formuleze nici o rezervă și nici o restricție recunoașterii care va fi completă și definitivă; dar că le este imposibil lor, care au pledat în mod special pentru cauza reformei la noi, să nu manifeste nici un regret față de rezultatele slabe pe care le-a dat reforma și să nu-și exprime nici o speranță pentru viitor. Mi s-a mai spus că mai întâi s-au gândit să ne ceară explicații și un fel de angajament moral care să acopere responsabilitățile guvernelor față de opinia publică din țara lor. Cu toate acestea au renunțat pentru a ne feri de noi greutăți și au preferat să se mărginească la o formă care nu ne creează nici o obligație și nu ne supără în nici un fel. De altfel ar fi supărător să se revină asupra acestei probleme întrucât diversele cabinete și-au dat aprobarea în termenii conveniți și s-a hotărât deja că pe 20 ale lunii vă vor fi prezentate note identice. L-am rugat pe ministrul afacerilor străine să mi le aducă la cunoștință, însă nu se crede autorizat să facă încă câteva zile.

Am omis să vă fac cunoscut că am primit, în urma celui de-al doilea atac de la Plevna, crucea de Comandor al Ordinului Sf. Vladimir, cu săbii.

Calimachi-Catargi

77

1880 februarie 8/<20>, București. Notă remisă ministrului afacerilor străine V. Boerescu de către fiecare reprezentant al Germaniei, Angliei și Franței la București, prin care aduc la cunoștință Guvernului român recunoașterea independenței de către guvernele respectivei țări.

A.S. Exc. M.B. Boeresco, Ministre des Affaires Étrangères.

Note identique remise le 8 (20) Février 1880 par chacun des Représentants d'Allemagne, d'Angleterre et de France à Bucarest:

Le soussigné ... (Gérant du Consulat Général d'Allemagne, – Représentant d'Angleterre, – Secrétaire d'Ambassade, Gérant l'Agence

et Consulat Général de France), a reçu l'ordre d'adresser au nom du Gouvernement (d'Allemagne, d'Angleterre, de France) à Monsieur le Ministre des Affaires étrangères de Roumanie la communication suivante:

Le Gouvernement (Impérial – de Sa Majesté Britannique – de la République Française) a été informé par les soins de l'Agent de Son Altesse Royale le Prince de Roumanie (à Berlin – à Paris), de la promulgation, sous la date du 25 Octobre 1879, d'une loi votée par les Chambres de révision de la Principauté et destinée à mettre le texte de la Constitution Roumaine en accord avec les stipulations insérées dans l'article 44 du Traité de Berlin.

Le Gouvernement (Impérial – de Sa Majesté la Reine – de la République) ne saurait considérer comme répondant entièrement aux vues qui ont dirigé les Puissances signataires du Traité de Berlin, les dispositions constitutionnelles nouvelles dont il lui a été donné connaissance, et, en particulier, celles d'où résulte pour les personnes de rite non chrétien domiciliées en Roumanie n'appartenant d'ailleurs à aucune nationalité étrangère, la nécessité de se soumettre aux formalités d'une naturalisation individuelle.

Toutefois, confiant dans la volonté du Gouvernement Princier de se rapprocher de plus en plus, dans l'application de ces dispositions, de la pensée libérale dont s'étaient inspirées les Puissances, et prenant acte des assurances formelles qui lui ont été transmises à cet effet, le Gouvernement (Impérial – de Sa Majesté Britannique – de la République), afin de donner à la nation Roumaine un témoignage de ses sentiments d'amitié, a décidé de reconnaître sans plus de retard la Principauté de Roumanie, comme Etat indépendant. En conséquence, le Gouvernement (Impérial – de Sa Majesté Britannique – de la République Française) se déclare prêt à entrer en relations diplomatiques régulières avec la Gouvernement Princier. Le soussigné, en donnant avis à Monsieur le Ministre des Affaires étrangères de la résolution adoptée par son Gouvernement, a l'honneur de Lui renouveler l'assurance de sa haute considération.

Documente oficiale ... sesiunea anului 1880-1881, București 1880, p. 176-177.

Către Excelența sa, domnul V. Boerescu,
Ministrul afacerilor străine

Notă identică înmănată pe 8 (20) februarie 1880 de către fiecare din reprezentanții Germaniei, Angliei și Franței la București:

Subsemnatul ... (gerant al Consulatului general al Germaniei, – reprezentantul Angliei, – secretar de ambasadă, gerant al Agenției și

Consulatului general al Franței), a primit ordinul de a adresa în numele guvernului (Germaniei, Angliei, Franței) domnului ministru al afacerilor străine al României, următoarea comunicare:

Guvernul (Imperial – Majestății sale Britanice – Republicii Franceze) a fost informat prin grija agentului Alteței sale, regale, prințul României (la Berlin – la Paris) de promulgarea, la data de 25 octombrie 1879, a unei legi votate de Camerele de revizuire ale Principatului și destinate să pună textul Constituției române de acord cu stipulațiile inserate în articolul 44 al Tratatului de la Berlin.

Cu toate acestea, încrezător în voința guvernului princiar de a se apropia din ce în ce mai mult, în aplicarea acestor dispoziții, de gândirea liberală din care s-au inspirat Puterile, și luând act de asigurările solemne care i-au fost transmise în acest sens, guvernul (Imperial – Majestății sale Britanice – Republicii Franceze), pentru a-i da națiunii române o dovadă a sentimentelor sale de prietenie, a hotărât să recunoască fără întârziere Principatul României ca stat independent. Guvernul (Imperial – Majestății sale Britanice – Republicii Franceze) se declară gata să intre în relații diplomatice regulate cu guvernul princiar. Subsemnatul, aducându-i la cunoștință domnului ministru al afacerilor străine rezoluția adoptată de guvernul său, are onoarea de a reînnoi asigurarea înaltei sale considerații.

78

1880 februarie 8/20, București. Raportul consulului general german, Rotenhan, către cancelarul german, prințul Otto von Bismarck, cu privire la prezentarea de către reprezentanții diplomați ai Germaniei, Franței și Angliei a notei guvernelor celor trei țări, privind recunoașterea de către acestea a independenței României.

Nr. 14

Bucarest, den 20. Februar 1880

Die hiesigen Vertreter von England und Frankreich und ich haben heute die auch die Anerkennung der Unabhängigkeit Rumäniens bezügliche Note, deren Wortlaut mir mittelst hohen Erlasses vom 11 diets. No. 5 zugegangen war, dem Herrn Minister der Auswärtigen Angelegenheiten gemeinsam und im identischer Form übergeben. Beglaubigte Abschrift des meinerseits überreichten Exemplars beehre ich mich auftragagemäss anbei ganz gehorsamst vorzulegen.

Herr Boerescu bemerkte, nach Konstatirung der Identität der Noten, er werde dieselben Seiner Königlichen Hoheit dem Fürsten und dem Ministerium unterbreiten. Der Herr Minister sprach sodann seinen

Dank Wie die in denselben enthaltenen Erklärungen und seine Freude darüber aus, dass die drei Mächte die Unabhängigkeit Rumäniens ohne Reserve anerkannt hätten.

Der englische Vertreter, Herr White hat noch heute seine Kreditiv als ausserordentlicher Gesandter dem Fürsten in feierlicher Audienz überreicht.

Der Abgeordneten-kammer gab der Minister de Auswärtigen Angelegenheiten von der Ueberreichung der identischen Noten mit dem Bemerkten Kenntniss, die drei Mächte hätten die Unabhängigkeit Rumäniens ohne Bedingung und Reserve anerkannt. Diese Mittheilung wurde mit grossem Beifalle aufgenommen. Der Herr Präsident der Kammer erklärte, die durch Opfer errungene und thatsächlich ausgeübte Unabhängigkeit Rumäniens erhalte heute eine officiële Weise. Rumänien sei hiefür den Mächten zu immerwährenden Danke verpflichtet.

Rotenhan

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme SUA, – Documente germane microfilmate la Alexandria / Virginia – r. 31, T. 120–4326, K687 / K 172968 – K 172970. (Auswärtiges Amt, Abth. A., Rumänien, No. 1, Innere Zustände, vol. 5).

Nr. 14

București, 20 februarie 1880

Reprezentanții de aici ai Angliei și Franței și eu, <reprezentantul Germaniei> am prezentat, astăzi, în comun, domnului ministru al afacerilor externe, nota în formă identică referitoare la recunoașterea independenței României, al cărei text îmi parvenise prin înaltul ordin cu nr. 5, din 11 ale acestei <luni>. Copia legalizată a exemplarului înmănat din partea mea, îmi permit, conform însărcinării, s-o înaintez, preasupus, în anexă.

Domnul Boerescu, după constatarea identității notelor, a menționat că va prezenta aceste <note> Alteței sale regale principelui și Guvernului. Domnul ministru a exprimat apoi mulțumirile sale, cuprinse și în declarațiile sale, precum și bucuria asupra faptului că cele trei Mari Puteri au recunoscut fără rezerve independența României.

Reprezentantul diplomatic englez, domnul White, a prezentat principelui, în audiență festivă, chiar astăzi <scrisorile> sale de acreditare ca ministru plenipotențiar extraordinar <în România>.

Ministrul afacerilor externe a făcut cunoscut Camerei Deputaților predarea notelor identice cu observația că cele trei Puteri au recunoscut independența României fără rezerve și fără condiții. Această comunicare a fost primită cu puternice aplauze. Domnul președinte al Camerei a

declarat că independența României, câștigată cu jertfe și exercitată de fapt, a primit astăzi o confirmare oficială, că România este profund recunoscătoare Puterilor pentru aceasta.

Rotehnan

79

1880 februarie 11/23>, București. Notă a consulului general al Greciei în România către ministrul afacerilor străine prin care comunică propunerea Guvernului grec de a ridica consulatul său general de la București la rangul de legăție.

Le Consul Général de S.M. le Roi des Hellènes en Roumanie
au Ministre des Affaires étrangères

(NOTE)

Bucarest, 11(23) Février, 1880

Le soussigné, Consul Général de Sa Majesté le Roi des Hellènes, a reçu l'ordre d'adresser, au nom de son Gouvernement, à Monsieur le Ministre des Affaires étrangères de Roumanie la communication suivante:

C'est avec un sentiment de vive satisfaction que le Gouvernement Hellénique, reconnaissant la Principauté de Roumanie comme État indépendant, se déclare prêt à entrer en relations diplomatiques régulières avec le Gouvernement Princier.

A cet effet, ayant déjà agréé la nomination de M. Constantin Esarco comme Ministre Résident de Son Altesse Royale le Prince Charles à Athènes, le Gouvernement Hellénique se propose d'élever également son Consulat Général à Bucarest au rang d'une Légation.

Le soussigné profite de cette occasion pour réitérer etc.

(Signé) Rangabé

Documente oficiale ... sesiunea din 1880-1881, București 1880, p. 177-178.

Consulul general al Majestății sale,
Regele grecilor în România către
Ministrul afacerilor străine

(Notă)

București, 11 (23) februarie, 1880

Subsemnatul, consul general al Majestății sale, regele grecilor, a primit ordinul de a adresa, în numele guvernului său, domnului ministru al afacerilor străine al României următoarea comunicare:

Guvernul elen, recunoscând Principatul României ca stat independent, se declară gata de a intra în relații diplomatice regulate cu Guvernul princiar, cu un sentiment de vie satisfacție.

În acest scop, acceptând deja numirea domnului Constantin Esarcu ministru rezident al Alteței sale regale, prințul Carol, în Atena, Guvernul elen își propune să ridice de asemenea consulatul său general de la București la rangul de legăție.

<Semnat> Ranghabé

80

1880 februarie <12>/24 <Madrid>. Notă a președintelui Senatului Spaniei, <marchizul de Bedmar>, prin care se anunță ministrului afacerilor externe spaniol rezoluția Senatului privitoare la recunoașterea independenței României.

Excelentísimo Señor

El Señor Senador Marqués de Bedmar ha dirigido un ruego a Vuestra Excelencia en la sesión de hoy, acerca de la conveniencia de que se resuelva y practique lo necesario para que sea reconocido por España, lo antes posible, el nuevo Estado de Europa la Rumanía y el Gobierno del Príncipe Carlos, como lo han verificado todas las Potencias, extendiendo así sus relaciones y sancionando también un acto europeo como el que se verificó en Berlín.

De acuerdo del Senado lo participamos a Vuestra Excelencia para su conocimiento y efectos consiguientes.

Palacio del Senado, 24 de Febrero de 1880

Señor Ministro de Estado.

Arhivele Naționale Istoriei Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 246-247; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647, fo. 41).

Preadistinsé Domn,

Domnul senator, marchizul de Bedmar a adresat Excelenței voastre, în sesiunea de azi <a Senatului>, o cerere privitoare la oportunitatea de a se lua în discuție și întreprinde cele necesare pentru recunoașterea din partea Spaniei, cât mai repede cu putință, a noului stat România și a guvernului prințului Carol, așa cum au procedat toate puterile, extinzând

astăfel relațiile noastre și sancționând totodată un act european cum este cel încheiat la Berlin.

Anunțăm așadar Excelenței voastre aprobrea Senatului, pentru ca luând cunoștință de ea să întreprindeți cele cuvenite.

Palatul Senatului,
24 februarie 1880

Domnului Ministru al Afacerilor Străine

81

1880 <februarie 28>/ martie 11, Bruxelles. Scrisoare a regelui Belgiei, Leopold al II-lea ca răspuns la notificarea independenței României.

Monsieur Mon Frère et Cousin,

Mr. Callimaki Catargi m'a remis la lettre par laquelle Votre Altesse Royale m'a notifié que la Roumanie a pris place parmi les Etats Souverains, son indépendance absolue, proclamée par la représentation nationale ayant été reconnue par les Puissances signataires du traité de Berlin. Votre Altesse Royale a rendu Justice à Mes sentiments de bien sincère amitié en ne doutant pas de l'intérêt que je prendrais à cet événement. Je m'empresse de Mon coté d'offrir à Votre Altesse Royale les voeux ardents que je forme pour son bonheur personnel et pour la prospérité de la Roumanie. Mr. Callimaki Catargi m'a également remis les insignes de l'Ordre de l'Etoile de Roumanie, je les ai reçues comme un précieux témoignage d'une affection qui m'est chère. Je me plais à constater que M. Callimaki Catargi s'est acquitté de sa mission de manière à mériter mon entière approbation et c'est avec un véritable plaisir que je saisis une occasion aussi agréable pour renouveler à Votre Altesse Royale les assurances de la haute estime et de l'inviolable attachement avec lesquels je suis,

Bruxelles, le 12 Mars 1880

Monsieur Mon Frère et Cousin
de Votre Altesse Royale
le bon Frère et Cousin
LEOPOLD

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Războiul de independență, vol. 94, f. 239.

Frate și Vere,

Domnul Callimachi Catargi, mi-a înmănat scrisoarea prin care Alteța voastră regală mi-a notificat că România a intrat în rândul statelor suverane, independența sa absolută, proclamată de reprezentanța națională fiind recunoscută de Puterile semnatare ale Tratatului de la Berlin.

Alteța voastră regală și-a dat seama de sentimentele mele de sinceră prietenie, neîndoindu-se de interesul pe care l-am manifestat de acest eveniment.

Mă grăbesc la rândul meu să ofer Alteței voastre urările călduroase pe care le adresez pentru fericirea sa personală și pentru prosperitatea României.

Domnul Callimachi Catargi mi-a înmănat de asemenea, însemnele Ordinului „Steaua României“, pe care eu le-am primit ca pe o dovadă prețioasă a unei afecțiuni care îmi este scumpă.

Am plăcerea să constat că domnul Callimachi Catargi s-a achitat de misiunea sa într-o manieră care merită întreaga mea aprobare și cu o adevărată plăcere, eu găsesc o ocazie atât de agreabilă pentru a reînnoi Alteței voastre regale asigurările de înaltă stimă și de sincer atașament pe care le am.

Bruxelles, 12 Martie 1880

Frate și văr al Alteței voastre regale,
Bunul frate și văr,
Leopold

82

1880 martie 2/14, Haga. Scrisoare a regelui Olandei, Wilhelm al III-lea ca răspuns la notificarea independenței României.

Monsieur Mon Cousin,

Monsieur Callimachi-Catargi, représentant roumain près la République Française, m'a remis la lettre que Votre Altesse Royale a bien voulu m'écrire en date du 28 Janvier dernier pour m'annoncer la reconnaissance de l'indépendance de la Roumanie par les puissances signataires du Traité de Berlin. C'est avec un vif intérêt que j'ai reçu la communication de ce fait, et je m'empresse d'adresser à Votre Altesse Royale mes félicitations sincères ainsi que mes vœux pour la prospérité de

Son Pays. Monsieur Callimaki-Catargi m'a remis en même temps les insignes de l'Ordre de l'Etoile de Roumanie, que Votre Altesse Royale m'a si gracieusement conférés; je les accepte avec reconnaissance comme un gage précieux de Son amitié. Voulant donner à Votre Altesse Royale un témoignage particulier de ma sympathie pour Sa personne, je viens de l'associer, à mon Ordre du Lion Néerlandais et j'ai chargé Monsieur J. A. Keun, Chargé d'affaires des Pays-Bas auprès du Gouvernement Roumain, de Lui en offrir les insignes en mon nom. Je prie Votre Altesse Royale d'être persuadée que je suis également animé du désir de développer et de resserrer les relations d'amitié et de bonne intelligence, qui existent si heureusement entre Nos Etats, tandis que je saisis avec plaisir cette occasion de Lui réitérer l'assurance des sentiments de parfaite estime et d'amitié véritable avec lesquels je suis,

La Haye, le 14 Mars 1880

Monsieur Mon Cousin de
Votre Altesse Royale
le bon cousin
GUILLAUME

▼
Biblioteca Academiei Române (Fond Kirileanu, Arh. Palatului)

Vere,

Domnul Callimachi-Catargi, reprezentantul român pe lângă Republica Franceză, mi-a înmănat scrisoarea pe care Alteța voastră regală a binevoit să mi-o scrie pe data de 28 ianuarie trecut, pentru a-mi anunța recunoașterea independenței României de Puterile semnatare ale Tratatului de la Berlin.

Cu un viu interes, eu am primit comunicarea acestui fapt și mă grăbesc să adresez Alteței voastre regale felicitările mele sincere, ca și urările mele pentru prosperitatea țării sale.

Domnul Callimachi-Catargi mi-a înmănat în același timp însemnele Ordinului „Steaua României“, pe care Alteța voastră mi l-a conferit cu atâta grațitudine; eu îl accept cu recunoștință ca pe o mărturie prețioasă a prieteniei sale.

Vrând să dau Alteței voastre regale o dovadă personală a simpatiei mele pentru persoana sa, îl voi asocia ordinului meu al „Leului olandez“ și am însărcinat pe domnul J.A. Keun, însărcinat cu afaceri al Țărilor de Jos pe lângă Guvernul român, de a-i oferi însemnele lui în numele meu.

Rog pe Alteța voastră regală să fie convins că eu sunt animat în aceeași măsură de dorința de a dezvolta și de a întări relațiile de prietenie și înțelegere, care există din fericire între statele noastre și profit cu plăcere de această ocazie pentru a-i reînnoi asigurarea sentimentelor de deosebită stimă și de adevărată prietenie pe care le am.

Haga, 14 martie 1880

Vărul Alteței voastre regale,
bunul văr Wilhelm

▼
Biblioteca Academiei Române (Fond Kirileanu, Arh. Palatului).

83

1880 martie 21/aprilie 2, București. Raport al ministrului Belgiei în România, Jules Jooris, referitor la recunoașterea independenței României de toate puterile europene, implicațiile politice interne și externe, ale căror efecte s-au repercutat și în planul relațiilor diplomatice.

A. No. 33

Bucarest, le 2 April 1880

Monsieur le Ministre,

La Roumanie est officiellement reconnue par toutes les puissances de l'Europe. Des relations diplomatiques régulières sont établies entre Bucarest et Londres, Paris, Berlin, Vienne, Rome, Bruxelles, La Haye, Belgrade, Constantinople, Monaco, Athènes et St. Pétersbourg. La Bulgarie, État voisin mais vassal, a nommé un consul général parmi ses nationaux établis dans la Capitale. Il est vrai que le titulaire de la légation Russe, bien que nommé depuis plus de deux ans, n'est pas encore venu prendre possession de son poste et que l'intérim est toujours géré par le consul Moscovite à Jassy.

Il est également vrai que Mr. Ranghabé, représentant de la Grèce, n'a pas encore été élevé au rang de ministre et porte encore le titre d'agent diplomatique, consul général, bien que la Roumanie ait établie, à charge de réciprocité, une légation à Athènes; mais ces lacunes ne sont que des irrégularités de forme, qui ne lèsent aucun principe et tout autorise à croire qu'elles ne tarderont pas être rectifiées. L'arrivée d'un ministre Russe sera peut-être différée jusqu'après l'aplanissement de certaines difficultés encore pendantes avec la puissance voisine, telle que l'affaire d'Arabtabia qui semble avoir amené une certaine tension dans les rapports entre les deux Etats. Quant au retard apporté par la Grèce à la promotion de son agent, il semble tenir à des difficultés budgétaires ou aux

crises ministérielles qui depuis quelques mois entravent l'action gouvernementale; d'autres prétendent y voir l'indice d'une certaine opposition personnelle que raconte Monsieur Ranghabé au sein du parlement en raison de quelque polémique de presse à laquelle il se serait livré en maintes occasions; d'autres enfin l'attribuent aux compétitions d'hommes politiques qui viseraient le poste de Bucarest. L'Espagne et le Portugal viennent à leur tour reconnaître l'indépendance de la Roumanie par la réception solennelle de l'envoyé extraordinaire, Monsieur Plagino, chargé de la notifier à Madrid et à Lisbonne. Ce diplomate a porté à Leurs Majestés, les Rois d'Espagne et de Portugal le grand Cordon de l'Etoile et en retour Sa Majesté le Roi don Louis vient de conférer au prince Charles les deux grands Cordons du Christ et de San Bento d'Avis. On n'a rien reçu de l'Espagne, ce qui porte à croire à l'envoi par Sa Majesté le Roi don Alphonse d'une mission spéciale à Bucarest. Les deux gouvernements n'ont rien fait précisément quant à l'établissement d'une mission permanente et l'on y compte peu ici.

La Suède et le Danemark ont reconnu la Roumanie depuis plus d'un an et le prince Brancovano a été chargé jadis de notifier l'indépendance et de porter des grands cordons à Copenhague et à Stockholm. Il y a été répondu avec une parfaite réciprocité, mais il n'y aura de part ni d'autre aucune mission diplomatique permanente. La Suisse vient de se prononcer clairement sur cette question, en contractant sous la date du 14 février dernier, avec la Roumanie une convention consulaire dans la forme officielle d'un traité. Enfin le Pape se dispose à conclure un concordat pour organiser l'Eglise Catholique dans ce pays. Son Altesse Royale m'a dit avoir échangé à ce sujet une correspondance avec le Saint Père qui s'y montre favorable et l'évêque de Bucarest, monseigneur Boli, jusqu'ici de Nicopolis in partibus, vient de se rendre à Rome dans ce but. D'après ce que m'a dit le prince Charles, il y aurait en Roumanie deux évêques, l'un à Bucarest, l'autre à Jassy. Ils existent déjà, mais non pas avec un caractère officiel et le prince insiste, pour faire accorder à celui de Bucarest, avec le titre d'archevêque primat, une juridiction sur tout le pays. Jusqu'ici la Roumanie n'a rien notifié aux Etats d'Asie, d'Afrique et du nouveau monde. Elle se propose d'envoyer une mission à Washington et à Rio, bien qu'elle ne s'attende pas à une représentation officielle de ces gouvernements à Bucarest et qu'elle n'ait pas l'intention de créer des légations au delà de l'Océan. On se contentera d'adresser de simples lettres aux autres républiques indépendantes, même à celle de Liberia, dont on ne soupçonnait pas l'existence et au sujet de laquelle Monsieur Boeresco m'a demandé des renseignements. On en agirait ainsi pour la Perse et probablement pour le Maroc, la Chine, le Japon et les autres monarches d'Asie. On semble disposé à suivre le même procédé vis-à-vis

des États de l'Allemagne qui ont conservé ou perdu le droit de la représentation extérieure au profit de la Prusse, mais on n'a pas encore arrêté la forme à donner à cette notification au sujet de laquelle on se trouve embarrassé.

Les nominations des Messieurs Rosetti et Callimaki Catardji à Paris et à Londres ne sont pas encore définitives. Le parti radical ou libéral des Chambres, dont Monsieur Rosetti est le leader, insiste pour lui faire garder la présidence tandis que cet homme d'Etat, fatigué des agitations de la vie politique et mû par le désir de se rapprocher de ses fils qui font leurs études à Paris, aspire à se reposer dans les loisirs d'un poste diplomatique bien rétribué. Monsieur Catardji, qui a mis aussi certaines conditions financières à son acceptation, s'est décidé à prendre le poste de Londres en réservant pour l'avenir ses droits au poste de Paris, dans le cas où le séjour de Monsieur Rosetti ne serait que de peu de durée.

La nomination de l'agent Lalboge à Bruxelles dépend de la solution de cette question et est aussi liée à des considérations budgétaires.

Monsieur Boeresco désire garder comme secrétaire général Monsieur Mitilineo, mais ce dernier qui veut aussi se rapprocher de ses fils étudiants à Paris, insiste pour obtenir une augmentation de traitement. Fort de la promesse qui lui a été faite d'être élevé au rang d'envoyé extraordinaire même en conservant ses fonctions de secrétaire général, il vaudrait, m'a-t-il dit, en avoir les bénéfices, mais pour cela le traitement de 10.000 francs devrait être porté à 18.000. La Chambre, qui est en pleine voie d'économies, paraît peu disposé à suivre Monsieur Boeresco sur ce terrain et dans ce cas, Monsieur Mitilineo insisterait pour obtenir le poste de Bruxelles qui pourrait lui être difficilement refusé. Les appointements affectés jusqu'ici à ce poste seraient d'abord le traitement personnel de 18.000 francs, plus 15 ou 18.000 francs de frais de représentation, plus un loyer de 4 à 6.000 francs pour frais d'habitation et de chancellerie, ce qui doit paraître très bien payé pour une capitale où la vie coûte moitié moins qu'à Bucarest. Reste à savoir si les Chambres porteront ces crédits au prochain budget qui n'est pas encore déposé et qui ne pourra être voté avant la fin d'avril, la session législative venant d'être prolongée jusqu'à cette époque. Tout autorise donc à croire, Monsieur le Ministre, que Monsieur Mitilineo ne se prononcera pas avant d'être fixé sur la position financière et que la nomination de l'agent diplomatique roumain pourrait se faire attendre jusqu'aux Pasques grecques (2 mai).

Veuillez agréer, ... etc.

Jooris

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 5, c. 129-133; (Ministère des Affaires Étrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol. 5, 1875-1880, no. 147).

Domnule Ministru,

România este recunoscută în mod oficial de toate Puterile Europei. S-au stabilit relații diplomatice regulate între București și Londra, Paris, Berlin, Viena, Roma, Bruxelles, Haga, Belgrad, Constantinopol, Monaco, Atena și St. Petersburg. Bulgaria, stat vecin, dar vasal, a numit un consul general din rândul cetățenilor ei stabiliți în capitală. Este adevărat că titularul Legației Rusiei, deși numit de mai bine de doi ani, nu a venit încă să-și ia în primire postul și că interimatul este asigurat tot de consulul Moscovei la Iași.

Este la fel de adevărat că domnul Ranghabé, reprezentantul Greciei, nu a fost încă ridicat la rang de ministru și are încă titlul de agent diplomatic, consul general, deși România a deschis, pe bază de reciprocitate, o legație la Atena; dar aceste lipsuri sunt doar nereguli de formă care nu lezează nici un principiu și totul permite să se creadă că ele nu vor întârzia să fie corectate. Sosirea unui ministru rus va fi probabil amânată până după aplanarea anumitor dificultăți încă existente cu puterea vecină, cum ar fi chestiunea Arab-Tabia, care pare să fi adus o oarecare tensiune în raporturile dintre cele două state. În ce privește amânarea de către Grecia a promovării agentului ei, aceasta pare să țină de dificultăți bugetare sau de acele crize ministeriale care, de câteva luni, împiedică activitatea guvernului; alții pretind că văd în aceasta o anumită opoziție personală pe care o întâmpină domnul Ranghabé în sânul parlamentului din cauza unei polemici de presă la care el ar fi luat parte în numeroase ocazii; alții, în sfârșit, o atribuie concurenței unor oameni politici care ar viza postul de la București. Spania și Portugalia au recunoscut de curând independența României prin primirea oficială a trimisului extraordinar, domnul Plagino, însărcinat să o notifice la Madrid și la Lisabona. Acest diplomat a dus Maiestateilor lor, regii Spaniei și Portugaliei Marele Cordon cu eșarfă, iar, în schimb, Maiestatea sa, regele don Louis i-a înmănat recent prințului Carol cele două mari cordoane ale lui Christ și San Bento d'Avis. Din Spania nu s-a primit nimic, ceea ce face să se creadă în trimiterea de către Maiestatea sa regele don Alphonse a unei misiuni speciale la București. Cele două guverne nu au întreprins nimic precis în ceea ce privește stabilirea unei misiuni permanente și aici se contează puțin pe aceasta.

Suedia și Danemarca au recunoscut România de mai bine de un an, iar prințul Brâncoveanu a fost însărcinat să notifice independența și să ducă la Copenhaga și la Stockholm marile cordoane. Aici i s-a răspuns cu o reciprocitate deplină, dar nici de o parte, nici de alta nu vor fi/trimise/

misiuni diplomatice permanente. Elveția s-a pronunțat recent în mod clar asupra acestei chestiuni, încheind la 14 februarie cu România o convenție consulară sub forma oficială a unui tratat. În sfârșit, Papa este dispus să încheie un concordat pentru a organiza Biserica catolică în această țară. Alteța sa regală mi-a spus că ar fi avut o corespondență pe această temă cu sfântul părinte, care se arată favorabil, iar episcopul de București, monseniorul Boli, până acum de Nicopole in partibus, a plecat recent la Roma în acest scop. Potrivit celor ce mi-a spus prințul Carol, în România există doi episcopi, unul la București și altul la Iași. Ei existau și înainte, dar nu cu caracter oficial și prințul insistă ca celui de la București să i se acorde, cu titlul de mitropolit, jurisdicție în toată țara. Până acum România nu a anunțat nimic statelor din Asia, Africa și Lumea Nouă. Ea își propune să trimită la Washington și Rio o misiune, deși ea nu se așteaptă la o reprezentare oficială la București din partea acestor două guverne și că ea nu are intenția să deschidă legații dincolo de ocean. Se vor limita să adreseze simple scrisori altor republici independente, chiar și Liberiei, a cărei existență nu se presupunea și despre care domnul Boerescu mi-a cerut informații. S-a procedat la fel și în ceea ce privește Persia și probabil Marocul, China, Japonia și celelalte monarhii din Asia. Par dispuși să adopte același procedeu față de statele Germaniei care și-au menținut sau pierdut dreptul la a fi reprezentate în exterior în favoarea Prusiei, dar nu s-a hotărât forma în care se va face această notificare, subiect asupra căruia sunt încurcați.

Numirile domnilor Rosetti și Callimaki-Catargi la Paris și, respectiv, la Londra nu sunt încă definitive. Partidul Radical sau Liberal din Camere, al căror lider este domnul Rosetti, insistă ca el să rămână la președinție, în timp ce acest om de stat, obosit de agitația vieții politice și frământat de dorința de a se apropia de fiii săi care-și fac studiile la Paris, aspiră să se odihnească în îndeletnicirile plăcute ale unui post diplomatic bine retribuit. Domnul Catargi, care a pus și el anumite condiții financiare pentru acceptarea postului, s-a hotărât să preia funcția de la Londra, rezervându-și pentru viitor dreptul la postul de la Paris, în cazul în care șederea domnului Rosetti nu va fi decât de scurtă durată.

Numirea agentului Lalboge la Bruxelles depinde de rezolvarea acestei probleme și este, de asemenea, legată de considerente bugetare.

Domnul Boerescu dorește să-l mențină în funcția de secretar general pe domnul Mitilineu, dar acesta, care dorește și el să se apropie de fiii săi, studenți la Paris, insistă pentru o majorare a retribuției. Sigur de promisiunea ce i-a fost făcută de a fi ridicat la rang de trimis extraordinar chiar păstrându-și funcțiile de secretar general, el ar vrea, mi-a spus, să obțină anumite beneficii, dar pentru aceasta salariul de 10.000 franci

trebuie să fie ridicat la 18.000. Camera, care este în plină acțiune de economii, pare puțin dispusă să-i dea satisfacție domnului Boerescu în acest domeniu și în acest caz domnul Mitilineu ar insista pentru a obține postul de la Bruxelles, care cu greu i-ar putea fi refuzat. Numirile propuse până acum pentru acest post vor fi cu un salariu personal de 18.000 franci, peste 15 sau 18.000 franci cheltuieli de reprezentare, o sumă de 4–6.000 franci pentru cheltuieli de locuință și secretariat, ceea ce pare foarte bine plătit pentru o capitală unde viața costă cu jumătate mai puțin decât la București. Rămâne de aflat dacă Camera va include aceste credite în viitorul buget care nu a fost încă prezentat și care nu va putea fi votat înainte de sfârșitul lui aprilie, sesiunea legislativă fiind prelungită până atunci. Totul permite deci să se creadă, domnule ministru, că domnul Mitilineu nu se va pronunța înainte de a se fi luat o hotărâre asupra situației financiare și că agentul diplomatic român s-ar putea face așteptat până la paștele ortodox (2 mai).

Vă rog să primiți,... etc.

Jooris

84

1880 martie 31/aprilie 12, Madrid. Scrisoare a regelui Spaniei Alphonse al XII-lea adresată lui Carol ca răspuns la notificarea independenței României.

Monsieur Plagino m'a remis la lettre par laquelle Votre Altesse Royale m'annonce l'indépendance absolue de la Roumanie. Les témoignages que Votre Altesse Royale veut bien me donner de son désir de cultiver des relations de bonne intelligence entre nous et nos Etats me sont infiniment agréables. J'attache une grande importance à la réalisation d'une pensée semblable pour ne pas répondre avec empressement aux sentiments de Votre Altesse Royale qui m'ont été exprimés par Son Envoyé Extraordinaire. C'est avec plaisir que j'aime aussi à remercier Votre Altesse Royale au sujet du témoignage d'estime qu'elle a bien voulu me donner en me conférant à cette occasion les insignes de Son Ordre de l'Etoile de Roumanie. J'ai chargé le Comte de Benomar de se rendre auprès de Votre Altesse Royale et de Lui exprimer de vive voix, en qualité de mon Envoyé extraordinaire, les vœux que je fait pour le bonheur de Votre Altesse Royale et la prospérité de la Nation dont la divine Providence Lui a confié les destinées. Il aura également l'honneur de Lui offrir le Collier de mon Ordre Royal de Charles III comme un gage de mes

meilleurs sentiments. Les qualités spéciales qui distinguent le Comte de Benomar et qui me sont dès longtemps connues me font espérer que Votre Altesse Royale voudra bien l'accueillir avec son habituelle bienveillance et je La prie d'agréer les assurances de l'attachement sincère avec lequel je suis,

Au palais de Madrid
le 12 avril 1880

Monsieur mon Frère de Votre
Altesse Royale le bon frère
ALPHONSE

▼
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Războiul de independență, vol. 93, f. 306.

Domnul Plagino mi-a înmănat scrisoarea prin care Alteța voastră regală mi-a anunțat independența absolută a României. Dovezile pe care Alteța voastră regală vrea atât de mult să mi le dea asupra dorinței sale de a cultiva relațiile de bună înțelegere între noi și statele noastre îmi sunt extrem de plăcute.

Acord o mare importanță realizării unei opinii asemănătoare pentru a nu răspunde de complezență sentimentelor Alteței voastre regale care mi-au fost exprimate de trimisul său extraordinar.

Doresc, de asemenea, să mulțumesc cu plăcere Alteței voastre regale pentru dovada de prețuire pe care a dorit atât de mult să mi-o dea, conferindu-mi cu această ocazie însemnările Ordinului „Steaua României“.

L-am însărcinat pe contele de Benomar să se ducă pe lângă Excelența voastră regală și să-i exprime cu convingere, în calitate de trimis al meu extraordinar, urările pe care le fac pentru fericirea Alteței voastre regale și prosperitatea Națiunii căreia Sfânta Providență i-a încredințat destinele.

El va avea, de asemenea, onoarea de a-i oferi „Colierul Ordinului Regal Carol al III-lea“, ca o dovadă a celor mai bune sentimente ale mele.

Calitățile deosebite care-l caracterizează pe contele de Benomar și care îmi sunt de mult timp cunoscute, mă fac să sper că Alteța voastră regală va dori mult să-l primească cu obișnuita să bunăvoință și eu o rog să primească asigurările atașamentului sincer ce i-l port.

Palatul din Madrid
12 aprilie 1880

Fratele Alteței voastre regale,
Bunul Frate, Alphonse

1880 aprilie 6/18, București. Raport al trimisului extraordinar și ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, contele Hoyos-Sprinzenstein László, înaintat ministrului de externe al Austro-Ungariei, baron Heinrich von Haymerle, pe care îl informează despre notificarea independenței României la Curțile din Madrid și Lisabona.

No. 49

Pol.

Bukarest, am 18. April 1880

Hochwohlgeborner Freiherr

Die Herrn Alexander Plagino und D. Barcanesco waren seiner Zeit nach Madrid und Lissabon entsendet um den beiden dortigen Höfen die Unabhängigkeit Rumäniens zu notificiren und den Königen von Spanien und Portugal das Grosskreuz des rumänischen Stern-Ordens sowie ein Handschreiben Seiner Königl. Hoheit des Fürsten zu überreichen.

Dieselben sind kürzlich nach Bukarest zurückgekehrt und das hiesige Amtsblatt veröffentlicht nun einen längeren Bericht über deren Missionsreise.

Es geht daraus hervor, dass die beiden rumänischen Abgesandten sowohl in Madrid als auch in Lissabon nicht nur von Ihren Majestäten ensondern auch von Seiten der Regierungen mit Auszeichnung empfangen worden sind.

Ihre Majestäten die Könige Alphons und Ludwig nahmen in feierlicher Audienz das Notificierungsschreiben sowie die Insignien des rumänischen Stern-Ordens entgegen und fanden wiederholt Gelegenheit Ihren aufrichtigen Sympathien für Ihre Kgl. Hoheiten den Fürsten Carl und die Fürstin Elisabeth sowie Ihren Wünschen für das Wohl und Gedeihen der rumänischen Nation Ausdruck zu geben.

Ähnliche Versicherungen erhielten die beiden rumänischen Abgesandten auch von Ihren Majestäten den Königinnen von Spanien und Portugal, denen Sie ebenfalls vorgestellt zu werden die Ehre hatten.

Der König und die Königin von Portugal ersuchten auch Herrn Plagino den Fürsten und die Fürstin ihrer Bewunderung für den Heroismus des rumänischen Soldaten sowie des Interesses zu vergewissern mit welchem sie die verschiedenen Phasen verfolgt hatten, die Rumänien in der letzten Zeit durchgemacht habe.

In Madrid sowie in Lissabon würden die Herrn Plagino und Barcanesco offiziell davon verständigt, dass spanischen und portugiescher Seits demnächst Special-Missionen nach Bukarest zur Beantwortung der Notificirung der Unabhängigkeit Rumäniens entsendet werden sollen.

Von Seite Spaniens soll der Königl. Gesandte in Berlin, von Seite des Lissabon Cabinetes der Vertreter Portugals in Wien zu der erwähnten Mission auserschen sein.

Genehmigen Euer Excellenz den Ausdruck meiner tiefen Ehrfurcht.
Hoyos

An Seine Excellenz

Herrn Freihern von Haymerle

Minister des kais. Hauses und des Aeussern etc.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 54, c. 9-12; (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Ministerium des Äussern, Politisches Archiv XVIII, Rumänien, K. 50)

Nr. 49
pol.

București, 18 aprilie 1880

Prea nobile Baron

Domnii Alexandru Plagino și D. Bărcănescu fuseseră trimiși mai înainte la Madrid și Lisabona pentru a notifica celor două Curți de acolo independența României și pentru a înmâna regilor Spaniei și Portugaliei marea cruce a Ordinului „Steaua României“, precum și o scrisoare a Alteței Sale Regale.

Ei s-au întors de curând la București, iar foaia oficială de aici publică acum un raport mai lung despre călătoria lor în misiune.

De aici rezultă că cei doi soli români au fost primiți cu distincție atât la Madrid, cât și la Lisabona, nu numai de Maiestățile, ci și de guvernele respective.

Maiestățile, regii Alphons și Ludovic, au primit în audiență solemnă scrisoarea de notificare, precum și insignele ordinului „Steaua României“ și au găsit de repetate ori ocazia de a exprima simpatiile lor sincere pentru Altețele Lor Regale, principele Carol și principesa Elisabeta, precum și urările lor pentru binele și prosperitatea națiunii române.

Asigurări similare au primit cei doi soli români și din partea Maiestăților lor, reginele Spaniei și Portugaliei, cărora, de asemenea, au avut onoarea de a le fi prezentați.

Regele și regina Portugaliei au mai rugat pe dl. Plagino să asigure pe principe și pe principesă de admirația lor pentru eroismul soldatului român, precum și de interesul cu care au urmărit diferitele faze pe care le-a străbătut România în ultimul timp.

La Madrid, ca și la Lisabona, domnii Plagiano și Bărcănescu au fost înștiințați oficial că Spania și Portugalia urmează să trimită, în curând, misiuni speciale la București ca răspuns la notificarea independenței României.

Din partea Spaniei este prevăzut pentru misiunea respectivă ministrul plenipotențiar din Berlin, iar din partea Cabinetului din Lisabona, reprezentantul Portugaliei la Viena.

Primiți, Excelență, expresia profunde mele stime,

Hoyos.

Către Excelența sa,
Domnul baron von Haymerle
Ministru al Casei Imperiale și de Externe

86

1880 aprilie 8/20, București. Scrisoare a principelui Carol adresată președintelui Republicii Paraguay prin care notifică independența României exprimându-și dorința că va fi recunoscută și că vor fi stabilite și relații între cele două țări.

Charles I-er
Prince de Roumanie

A son Excellence le Président de la
République de Paraguay

Très cher grand ami,

La Roumanie ayant solennellement proclamé son indépendance comme Etat libre et souverain pendant la guerre de 1877–1878 et cet acte ayant été consacré par le traité de Berlin du 13 Juillet 1878 et reconnu par toutes les Puissances de l'Europe, je m'estime heureux de pouvoir notifier à Votre Excellence cet événement qui renferme un gage de sécurité pour les intérêts généraux sur le bas Danube. Je suis persuadé que Votre Excellence, intéressée comme toutes les Puissances au développement pacifique et régulier des affaires européennes, se réjouira de voir ainsi couronnés de succès les efforts et les sacrifices généreux d'un peuple qui a reconquis sa place dans la grande famille des Etats Souverains. Votre Excellence voudra bien aussi, je l'espère, m'accorder son amitié qui m'est précieuse, et je m'estimerai heureux de voir s'établir des relations de bonne et cordiale amitié entre la République de Paraguay et la Roumanie. Votre Excellence peut être convaincue à l'avance que de mon côté je

saisirai avec empressement toutes les occasions favorables de Lui donner des preuves de la haute estime et du véritable attachement avec lesquels je suis,

Ecrit au Palais de Bucarest,
le 8/20 Avril 1880

Très cher et grand Ami
Votre sincère Ami
CHARLES

▼
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Paris, vol. 8.

---

¹ Scrisori cu un conținut identic și purtând aceeași dată, 8/20 aprilie 1880, au fost trimise pe cale diplomatică (prin Legația română de la Paris și reprezentanții statelor respective la Paris și Bruxelles) următoarelor republici: Costa-Rica, Columbia, Chile, Guatemala, Liberia, Ecuador, Peru, Nicaragua, Haiti, Argentina, Bolivia, Venezuela, Mexic, Honduras, Salvador, Orange, Uruguay, San-Marino, Republica Dominicană, precum și (cu modificările de rigoare) împăratului Marocului, regelui Hawaiiului, regelui Siamului, sultanului Zanzibarului, reginei Madagascarului. (Arh. M.A.E., R.I., vol. 93, f. 205, 212, 213.)

Carol I
Principele României

Excelenței sale Președintelui
Republicii Paraguay

Scumpe și Ilustre Prieten.

România, proclamându-și în mod solemn independența sa ca stat liber și suveran în timpul războiului din 1877–1878 și acest act fiind consacrat prin Tratatul de la Berlin din 13 iulie 1878 și recunoscut de toate Puterile Europei, eu mă consider fericit că pot notifica Excelenței voastre acest eveniment care conține o garanție de securitate pentru interesele generale din zona Dunării de Jos.

Sunt convins că Excelența voastră, interesată că toate Puterile față de dezvoltarea pașnică și normală a afacerilor europene, se va bucura să vadă încununate de succes eforturile și sacrificiile generoase ale unui popor care și-a cucerit locul său în marea familie a statelor suverane.

Excelența voastră va dori, la fel de bine, sper acest lucru, să-mi acorde prietenia sa care îmi este prețioasă, iar eu mă voi considera fericit să văd stabilindu-se relații de bună și cordială prietenie între Republica Paraguay și România.

Excelența voastră poate fi convinsă dinainte, că din partea mea, eu voi profita cu promptitudine de toate ocaziile favorabile de a-i da dovezile înaltei stime și adevăratului atașament ce i-l port.

Scrisă în Palatul din București
8/20 Aprilie 1880

Scumpe și ilustre prieten,
Prietenul vostru sincer,
Carol

1880 mai 10/22 București. Scrisoare a regelui României, Carol I, către președintele Confederației Elvețiene, prin care îi notifică proclamarea independenței României.

Charles Ier
Prince de Roumanie

Au président de la Confédération Suisse et, en son nom,
Au Conseil Fédéral

Très chers et grands Amis,

La Roumanie ayant solennellement proclamé son indépendance comme Etat libre et souverain pendant la guerre de 1877–1878 et cet acte ayant été consacré par le Traité de Berlin du 13 Juillet 1878 et reconnu par toutes les Puissances de l'Europe, je m'estime heureux de pouvoir vous notifier cet événement qui renferme un gage de sécurité pour les intérêts généraux sur le bas Danube. Je suis persuadé que le Conseil Fédéral, intéressé comme toutes les Puissances au développement pacifique et régulier des affaires européennes, se réjouira de voir ainsi couronnés de succès les efforts et les sacrifices généreux d'un peuple qui a reconquis sa place dans la grande famille des Etats souverains. J'ai chargé Monsieur Callimaki-Catargi, mon Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire près la Cour de Sa Majesté la Reine du Royaume-uni de Grande-Bretagne et d'Irlande, de remettre la présente lettre entre vos mains; il vous exprimera de ma part quel prix j'attache à votre amitié et combien je m'estimerai heureux de voir s'établir des relations de bonne et cordiale amitié entre la Confédération Suisse et la Roumanie. Vous pouvez être convaincus à l'avance que, de mon côté, je saisirai avec empressement toutes les occasions favorables de vous donner des preuves de la haute estime et du véritable attachement avec lesquels je suis,

Très chers et grands Amis
Votre bon ami
Charles

Bucarest, le 10/22 Mai 1880

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Elveția, r. 3, c. 137–138; (Archives Fédérales, Berne, Département Politique Fédéral, Politische Angelegenheiten, 2, Archiv no. 865).

CAROL I
Principele României

Către președintele Confederației Elvețiene și,
în numele său, Consiliului Federal

Iubiți și mari prieteni,

România, proclamându-și în mod solemn independența, ca stat liber și suveran, în timpul războiului din 1877–1878, acest act fiind consacrat de Tratatul de la Berlin din 13 iulie 1878 și recunoscut de toate Puterile Europei, mă socotesc fericit de a putea să vă anunț acest eveniment care conține o garanție de securitate pentru interesele generale pe Dunărea de Jos. Sunt convins că Consiliul Federal, interesat, ca toate Puterile în evoluție pașnică și normală a treburilor europene, se va bucura văzând încoronate de succes eforturile și sarcinile generoase ale unui popor care și-a recâștigat locul său în marea familie a statelor suverane. L-am însărcinat pe domnul Callimachi-Catargi, trimisul meu extraordinar și ministru plenipotențiar pe lângă Curtea Maiestății sale, regina Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei, de a vă remite această scrisoare; el vă va spune din partea mea cât preț pun pe prietenia dv. și cât m-aș socoti de fericit de a vedea stabilindu-se între Confederația Elvețiană și România relații de prietenie și cordialitate. Puteți fi convins dinainte că în ceea ce mă privește voi folosi cu amabilitate orice ocazie favorabilă de a vă face dovada înaltei mele stime și adevăratului atașament cu care rămân, mult iubiți și mari prieteni, al dv. bun prieten,

București, 10/22 mai 1880

Carol

88

1880 mai 10/<22>, București. Raport al ministrului Spaniei la Berlin, contele de Benomar, către ministrul de externe spaniol, <C. O'Donnell-Abreu, duce de Tetuan> despre convorbirile purtate cu miniștrii români Ion C. Brătianu și Vasile Boerescu, care au vizut și chestiunea stabilirii unor relații diplomatice între cele două state.

Legación de España
en Berlín
Misión Extraordinaria
en Bucarest
No. 2

Excelentísimo Señor

Muy Señor mío. He celebrado hoy a las tres y las tres y media dos conferencias con el Señor Boerescu, Ministro de Negocios Extranjeros y con el Señor Bratiano, Presidente del Consejo de Ministros de Su Alteza Real el

Príncipe Carlos I de Rumanía. Al Señor Boeresco he entregado, según los usos diplomáticos, la copia de estilo de la carta que Su Majestad el Rey dirige a Su Alteza Real rogándole tome las órdenes de su Soberano para mi audiencia.

He debido a ambos hombres de Estado la acogida mas benévola.

El Gobierno Rumano aprecia en cuanto vale y tiene en mucho la amistad del pueblo español; no olvida que una colonia española traída por Trajano fué el origen del pueblo de Rumanía, que conserva idioma, usos y tipo semejantes a los de sus antepasados y desea vivamente cultivar relaciones con España, pueblo latino como ellos. Así me lo han declarado repetidas veces ambos ministros. A sus amistosas manifestaciones he correspondido en los terminos convenientes..

El Presidente del Consejo, Señor Bratiano, a quien conocí hace años en Berlín y con quien me une buena amistad, me ha hablado de la política de Rumanía, de las dificultades diplomáticas con que lucha y de su propósito de no omitir esfuerzo ni medio para dominarlas y vencerlas. De esto trataré en despacho separado cuando me ocupe de la situación diplomática de este Principado.

Este Gobierno está agradecidísimo a la buena acogida que Su Majestad el Rey y el Gobierno hicieron al Enviado Señor Plagino y en más de una ocasión me lo han repetido hoy los Señores Bratiano y Boeresco.

Bucarest 10 de Mayo de 1880

Excelentísimo Señor
etc.

El Conde de Benomar

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 271-274; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, Leg. 2647, fo. 42).

Legăția Spaniei
la Berlin
Misiune Extraordinară
la București
Nr. 2

Excelenței sale,

Distinse Domn: Am avut astăzi de la trei la trei și jumătate două convorbiri cu domnul Boerescu, ministrul afacerilor străine și cu domnul Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri ai Alteței sale regale Prințul Carol I al României. Domnului Boerescu i-am înmănat, conform uzanțelor diplomatice, copia scrisorilor de acreditate pe care Majestatea sa, Regele le adresează Alteței sale regale rugându-l să ia în considerație ordinele suveranului său pentru a-mi acorda o audiență.

Am fost primit de amândoi oamenii de stat cu cea mai mare amabilitate.

Guvernul român apreciază la adevărată sa valoare și stimează prietenia poporului spaniol; nu uită că o colonie spaniolă adusă de Traian a fost obârșia poporului din România care păstrează limba, obiceiurile și tipologia asemănătoare cu cele ale strămoșilor lor și dorește fierbinte să cultive relațiile cu Spania, popor latin ca și ei. Astfel mi-au arătat prin declarații repetate ambii miniștri. La dovezile lor le-am răspuns în maniera cuvenită.

Președintele Consiliului, domnul Brătianu, pe care l-am cunoscut cu ani în urmă la Berlin și de care sunt legat printr-o caldă prietenie, mi-a vorbit despre politica României, despre dificultățile diplomatice cu care se luptă și de hotărârea lui de a nu cruța nici un efort sau mijloc pentru a le învinge. Voi prezenta acest subiect într-o depeșă aparte, când mă voi ocupa de situația diplomatică a acestui Principat.

Guvernul nostru își exprimă deosebita grațitudine pentru primirea frumoasă pe care Maiestatea sa, Regele și Guvernul au făcut-o trimisului nostru domnul Plagino, fapt pe care mi l-au reiterat astăzi, și nu doar o dată, domnii Brătianu și Boerescu.

București, 10 Mai 1880

Exelența sa,
Conte de Benomar

89

1880 mai 14<26>, București. Raport al ministrului Spaniei la Berlin contele de Benomar, către ministrul spaniol al afacerilor externe, <C. O'Donnell-Abreu, duce de Tetuan>, în care prezintă situația politică a principatului României și poziția sa internațională după recunoașterea independenței de stat.

Legación de España
en Berlín
Misión Extraordinaria
en Bucarest
No. 14

Excelentísimo Señor

Muy Señor mío: El Principado independiente de Rumanía confina con Rusia, con Austria, con Serbia y con la Bulgaria cuasi independiente creada por el Tratado de Berlín. Esta situación geográfica es causa de las dificultades con que lucha el Principado y de los peligros que en él porvenirían sus hombres de Estado.

Este pueblo latino, enérgico y bravo, sobrio e inteligente, que se interpone entre el Imperio moscovita y los eslavos que habitan en la Península de los Balkanes, es un obstáculo para la Rusia que a través de la Rumanía había de llevar un día sus ejércitos si las huestes del Czar debieran avanzar de nuevo sobre Constantinopla. El gabinete de San Petersburgo que arrancó en Berlín la Besarabia a la Rumanía dándole la Dobrutscha, no tiene interés en que el nuevo Principado se robustezca y consolide.

El Austria, en cuyo Emperador busca el Gobierno rumano amparo contra la influencia y contra cualquier ataque eventual de los Rusos, no lo ha de prestar resuelto ya porque desde su ocupación de la Bosnia y la Herzegovina tiene aspiraciones propias en la Península del Balkán y no le conviene vigorizar a los Rumanos que pretenden extenderse, ya porque interesa al Gabinete de Viena, por razones de política general, cultivar buenas relaciones con el de San Petersburgo.

Serbia es eslava y por tanto anti-latina y anti-Rumana y tiende a unirse con los de la raza que pueblan la Bulgaria y la Rumelia para realizar, si es posible bajo su hegemonía, la gran confederación de los eslavos de la Península del Balkán bajo el protectorado de Rusia.

El Principado de Bulgaria es el mayor enemigo o por lo menos el más declarado entre vecinos de la Rumanía. Lo gobierna en feudo casi nominal del Sultán de Constantinopla, el Príncipe de Battenberg, de origen ruso, antiguo oficial del ejército alemán, en cuya guardia servía cuando fué elevado a la cuasi soberanía de aquel país. Recuerdo que la tarde en que recibí la noticia de su elección estaba comiendo conmigo en la Embajada de Rusia en Berlín y ocupaba en la mesa sitio inferior en dos puestos al mío.

Cerca de dos millones de habitantes tiene la Bulgaria, es decir, poco más de un tercio de la población de Rumanía que cuenta hoy cinco millones y medio pero la Rusia ha enviado allí muchos de sus oficiales y sargentos de la guardia imperial: un general Ruso distinguidísimo es Ministro de la Guerra y todos los días llegan de Rusia cañones, fusiles y pertrechos de guerra. La prensa de Sofía y de las demás ciudades búlgaras predica la unión eslava y la creación en Constantinopla de un reino cristiano que ocuparía el Príncipe de Bulgaria amparado por la Rusia.

En la cuestión de Arab-tabia, punto importante de la nueva frontera de la Dobrutscha rumana y la Bulgaria, este último país suscita todo género de dificultades al Gabinete de Bucarest y, a pesar de la decisión de dos comisiones europeas favorable a Rumanía, la posición estratégica de Arab-tabia continúa en poder de los búlgaros.

Las relaciones entre éstos y los rumanos son hoy muy tirantes.

Ya lo vé Vuestra Excelencia, por todas partes hay peligros para Rumanía.

Sus hombres de Estado comprenden que en las transformaciones que necesariamente ha de sufrir en plazo no lejano lo que en tierras de Europa queda aun a la Turquía, en la solución de las cuestiones que se debaten en la Península del Balkan, la conquista es para la Rumanía difícilísima y no lo son menos las anexiones así porque no hay asimilación posible entre la raza latina y la raza eslava que por todas partes la rodea, como porque a más de luchar con Serbos, Búlgaros, Rumelios tendrá que combatir la influencia moral y la fuerza material de la Rusia.

Y sin embargo Rumanía no desmaya y se prepara con gran previsión para todas las eventualidades graves que puedan surgir y que en Bucarest no se consideran lejanas. Son tantos los combustibles hacinados y tan ardientes las pasiones de sus vecinos que una chispa puede producir un incendio y la guerra.

Un príncipe que lleva el augusto nombre de Hohenzollern, educado en la severa escuela militar de Prusia, identificado con la causa rumana, una princesa bella, simpática, instruídísima, que todo el mundo bendice por su caridad y sus virtudes; hombres de Estado de inteligencia superior y de altas prendas de carácter; militares que han hecho sus pruebas de pericia y valor en la reciente campaña contra Turquía y que bajo la inteligente dirección de su joven soberano trabajan sin descanso para mejorar la instrucción de jefes y soldados y completar el material, y finalmente, una diplomacia activa, hábil, cuyos miembros se han dado a conocer ventajosamente en Europa, tales son los elementos con que cuenta la Rumanía.

En mi opinión, Excelentísimo Señor, este nuevo Estado que nace vigoroso, alcanzará todo lo que humanamente sea posible alcanzar, dadas las dificultades inmensas con que tiene que luchar para entenderse; y es opinión mía que o ha de desaparecer con muerte gloriosa o ha de imponerse a sus vecinos representando, en las partes que fueron y son turcas, el triunfo de la raza latina sobre la eslava.

La Europa hace justicia a los esfuerzos y a la fe inquebrantable de los Rumanos. Casi todas las Potencias están representadas en Bucarest por diplomáticos distinguidísimos.

El Conde de Hoyos, que fué Ministro de Austria en Washington representa al Austria. Es Ministro de Alemania el Conde de Westdhelen, 1er Consejero durante ocho años de la Embajada Imperial en París; de Italia el Conde de Tornelli, senador y antiguo diplomático; de Rusia el Príncipe de Outsouroff que representaba al Czar en Roma; de Inglaterra Mr. White, uno de los diplomáticos ingleses más conocedores de las cosas de Oriente. Bélgica, Holanda, Grecia, Serbia tienen ministros encargados de negocios en Bucarest.

Es hoy la capital de Rumanía un buen centro de información de las cosas de Oriente, así por la situación del Principado como porque, como he indicado antes, la diplomacia rumana activa y vigilante tiene a su Gobierno muy al corriente de lo que toca a las cuestiones que puedan interesarle.

Como dato curioso diré a Vuestra Excelencia que es Bucarest una de las capitales más caras de Europa: tan cara como Viena o Berlín.

Es posible que Rumania pase a ser Reino antes de mucho. En mi opinión antes de ello al Príncipe Carlos I hará un viaje a Viena, Berlín y otras Cortes.

Adjunto tengo la honra de remitir, para el archivo del ministerio de su digno cargo, el mejor mapa que hasta ahora se ha publicado de la Rumanía. No están en él sin embargo marcados los nuevos límites de la Besarabia y de la Dobrutzcha.

Bucarest, 14 de Mayo de 1880

Excelentísimo Señor
etc.
El Conde de Benomar

▼
Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Spania, r. 8, c. 294–302; (Ministerio de Asuntos Exteriores, Política, Rumanía, leg. 2647, f. 7).

Legăția Spaniei
la Berlin
Misiunea extraordinară
la București
Nr. 14

Preastimate Domn,

Domnule: Principatul independent al României se învecinează cu Rusia, Austria, Serbia și cu Bulgaria cvasi-independentă creată prin Tratatul de la Berlin. Această situație geografică este cauza dificultăților pe care le înfruntă principatul și a pericolelor cu care au de luptat oamenii săi politici.

Poporul acesta latin dinamic și brav, sobru și inteligent, așezat între Imperiul moscovit și slavii care locuiesc în Peninsula Balcanică, este un obstacol pentru Rusia, care ar urma să-și poarte într-o zi trupele de-a lungul României, dacă oștile țarului ar trebui să pornească din nou asupra Constantinopolului. Cabinetul de la Sankt Petersburg, care la Berlin i-a smuls României Basarabia dându-i în schimb Dobrogea, nu are nici un interes ca noul principat să se întărească și consolideze.

Austria, al cărei împărat caută în Guvernul român un sprijin împotriva influenței și a oricărui eventual atac din partea rușilor, nu are cum să-i ofere un sprijin hotărât, pentru că pe de o parte de când a ocupat Bosnia și Herțegovina are propriile sale aspirații în Peninsula Balcanică și nu e încântată să-i vadă întărindu-se pe români, care ar putea dori să-și

sporească influența, iar pe de altă parte Cabinetul de la Viena este interesat, din rațiuni de politică la scară mare, să întrețină relații bune cu St. Petersburgul.

Serbia este slavă și ca urmare antilatină și antiromânească și tinde să se unească cu cei de același neam cu ea care populează Bulgaria și Rumelia, spre a realiza, dacă este posibil sub hegemonia sa, marea confederație a slavilor din Peninsula Balcanică sub protectoratul Rusiei.

Principatul Bulgariei este dușmanul cel mai mare, sau cel puțin cel care se declară ca atare între toți vecinii României. Este guvernat ca o feudă aproape a sultanului de la Constantinopol de principele Battenberg, de origine rusă, fost ofițer în armata germană, unde a servit ca ofițer de gardă atunci când a fost înălțat la rangul de suveran al acestei țări. Îmi amintesc că în după-amiaza în care a primit știrea alegerii sale, lua masa împreună cu mine în incinta ambasadei Rusiei de la Berlin și ocupa un loc cu două grade inferior mie.

Bulgaria are cam două milioane de locuitori, adică ceva mai mult de o treime din populația României, care numără astăzi cinci milioane și jumătate; Rusia însă a trimis aici mulți ofițeri și gradați din garda imperială: un preadistins general rus este ministru de război și în fiecare zi sosesc din Rusia tunuri, puști și muniții. Presa de la Sofia și din celelalte orașe bulgărești predica uniunea slavă și crearea la Constantinopol a unui regat creștin, în fruntea căruia ar urma să fie principele Bulgariei, sprijinit de Rusia.

În chestiunea Arab-Tabiei, punct important de pe noua linie de fronturi dintre Dobrogea românească și Bulgaria, aceasta din urmă creează tot felul de dificultăți Cabinetului de la București și, în ciuda hotărârii a două europene, care au decis în mod favorabil pentru România, poziția strategică de la Arab-Tabia continuă să fie în stăpânirea bulgarilor.

Relațiile între aceștia și români sunt astăzi foarte încordate.

După cum vedeți, Excelență, din toate părțile România este amenințată de pericole.

Oamenii săi politici înțeleg că în cadrul transformărilor care în mod necesar se vor produce într-un viitor nu prea îndepărtat în unele zone din Europa, care rămân încă sub influența Turciei, precum și în soluționarea problemelor care sunt la ordinea zilei în Peninsula Balcanică, reușita României este extrem de dificilă, după cum dificilă este și problema teritoriilor dobândite, atât pentru că nu poate fi posibilă o asimilare între rasa latină și cea slavă care o înconjoară din toate părțile, cât și pentru că, mai mult decât să lupte cu sârbii, bulgarii, rumelioții, va avea de înfruntat influența morală și forța materială a Rusiei.

Cu toate acestea, România nu descurajează și se pregătește cu mare grijă pentru a face față tuturor eventualelor neplăceri ce se pot ivi și care la București sunt considerate ca mai mult decât proxime. Tensiunile sunt atât de explozive și patimile atât de aprinse din toate părțile încât o scânteie ar putea declanșa un incendiu, deci războiul.

Un principe care poartă augustul nume de Hohenzollern, educat în severa școală militară care este Prusia, identificat cu cauza românească, o prințesă frumoasă, simpatică, extrem de instruită, pe care toată lumea o binecuvântează pentru spiritul ei caritabil și pentru virtuțile sale; oameni politici cu o inteligență aleasă și cu înalte trăsături de caracter; militari care au făcut dovada priceperii și a vitejiei în recentul război împotriva Turciei și care sub înțeleapta conducere a tânărului suveran trudesesc fără preget pentru a desăvârși pregătirea ofițerilor și soldaților și pentru înzestrarea armatei și, în sfârșit, o diplomație activă, abilă, ai cărei reprezentanți au umblat cu folos pentru a cunoaște Europa, acestea sunt elementele pe care se bazează România.

În opinia mea, preastimate domn, acest nou stat care se naște viguros, va realiza tot ceea ce omenește este posibil să realizezi, în condițiile în care trebuie să înfrunte atâtea imense dificultăți pentru a se face auzit; și este convingerea mea că ori va pieri glorios ori se va impune în fața vecinilor săi, închipuind în aceste locuri, care au fost și sunt turcești, triumful rasei latine asupra celei slave.

Europa va da dreptate străduințelor și credinței nestrămutate a românilor. Aproape toate puterile sunt reprezentate la București, prin diplomați de mare anvergură.

Contele Hoyos, care a fost ministrul Austriei la Washington, reprezintă Austria. Ministrul Germaniei, contele von Westdahlen, a fost timp de opt ani primconsilier al Ambasadei imperiale Paris; din Italia a fost trimis contele Tornielii, senator și vechi diplomat, din Rusia prințul Uzurov, fost reprezentant al țarului la Roma; din Anglia, domnul White, unul din diplomații britanici cei mai renumiți pentru cunoașterea Răsăritului. Olanda, Grecia și Serbia au la București miniștri însărcinați cu afaceri.

Astăzi capitala României este un bun centru de informare pentru situația din Răsărit, lucru util și pentru principat, pentru că, așa cum am spus, diplomația românească activă și vigilentă își ține guvernul la curent cu tot ceea ce l-ar putea interesa.

Ca un lucru curios, aș spune Excelenței voastre că Bucureștiul este unul din capitalele cele mai scumpe din Europa: viața este la fel de scumpă ca la Viena sau Berlin.

Este posibil ca România să dobândească statutul de regat în destul de scurtă vreme. După părerea mea, înainte de aceasta, principele Carol I va face o călătorie la Viena, Berlin și la alte Curți europene.

Am onoarea să anexeze, pentru arhiva ministerului ce cu onoare conduceți, cea mai bună hartă care s-a publicat până acum în România. Nu sunt totuși marcate pe ea noile granițe dinspre Basarabia și Dobrogea.

București, 14 mai 1880

Prestimate domn etc.

Contele de Benomär

90

1880 noiembrie 5/17, București. Raportul plenipotențiarului Austro-Ungariei la București, Hoyos-Sprinzenstein László, către ministrul de externe al Austro-Ungariei, baronul Heinrich von Haymerle, despre misiunea colonelului Sergiu Voinescu la Rio de Janeiro și Washington, în scopul notificării independenței României.

No. 144 C.
Pol.

Bucarest, 17. November 1880

Hochwohlgeborner Freiherr

Oberst Voinesco welcher, wie seiner Zeit Herr von Bosizio berichtete, die Mission erhalten hat dem kais. brasilianischen Hofe sowie dem Cabinete von Washington Rumänien's Unabhängigkeit zu notificiren, ist nach der Meldung der hiesigen Blätter von Seiner Majestät dem Keiser Don Pedro wiederholt in der huldreichsten Weise empfangen worden, bei welchen Anlässen Seine Majestät die wohlwollendsten Gesinnungen für die rumaänische Nation, für ihre Institutionen und für Seine Königl. Hoheit den Fürsten an den Tag legten und die Anhersendung einer ausserordentlichen Mission in Aussicht stellten.

Am 15- ten October (a. St.) hat H. Voinesco Rio de Janeiro verlassen um sich nach Washington zu begeben.

War die ersterwähnte Mission nur ein Act der Courtoisie, so hat die bevorstehende Anwesenheit des rumänischen Gesandten in der Hauptstadt der Vereinigten Staaten den Zweck einen kleinen Incidenzfall zu schlichten.

Vor einigen Monaten wurde Herr Schuyler zum diplomatischen Agenten Nord-Amerika's am hiesigen Hofe ernannt, und obwohl derselbe nun schon seit vorigen Sommer in Bucarest weilt, so ist es ihm doch bisher nicht gelungen seine diplomatische Eigenschaft anerkannt zu sehen.

Die fürstliche Regierung erklärte nämlich, dass die Bezeichnung "diplomatischer Agent" ein zu wenig bestimmter, im Aachner Protokoll nicht angeführter und in normalen Verhältnissen nicht üblicher sei.

Ein weiteres Bedenken lag darin, dass die Creditive dem Fürsten Carl nur den Titel Hoheit beilegte.

Die Regierung der Vereinigten Staaten behauptete ihrer Seits, dass sie gemäss des bisher von allen Staaten Rumänien gegenüber eingehaltenen Usus vorgegangen sei. Eine offizielle Mittheilung, dass dieser Staat aus seinem Verhältnisse zu der Türkei getreten sei, wäre ihr nicht zugekommen. Ebenso wenig sei ihr bekannt, dass dem Fürsten Carl der Titel "Königl. Hoheit" gebühre.

In Folge dieser verschiedenen Erörterungen wurde Oberst Voinesco der Auftrag zu Theil von Brasilien aus auch nach Washington zu gehen, und steht zu erwarten, dass binnen Kurzem der Vertreter der Vereinigten Staaten in Bucarest entweder in der Eigenschaft eines Minister-Residenten oder in jener eines Geschäftsträgers accreditirt werden wird.

Genehmigen Euer Excellenz den Ausdruck meiner tiefen Ehrfurcht.

Hoyos

An Seine Excellenz

Herrn Freiherrn von Haymerle

Minister des Kais. Hauses und des Aeussern etc.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Austria, r. 54, c. 32-36; (Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien, Politisches Archiv XVII, Rumänien, Liasse Rumänien I, K. 50).

Nr. 144 C

București, 17 noiembrie 1880

pol.

*

Prea nobile Baron

Colonelul Voinescu care – așa cum a raportat la vremea sa dl. von Bosizio – a primit misiunea de a notifica Curții imperiale din Brazilia, precum și Cabinetului din Washington independența României, a fost primit, potrivit comunicatului din ziarele de aici, de mai multe ori în modul cel mai prietenos de către Maiestatea sa, împăratul Don Pedro. Cu aceste prilejuri, Maiestatea sa a manifestat o foarte mare bunăvoință pentru națiunea română, pentru instituțiile ei și pentru Alteța sa regală, principele și a lăsat speranța trimiterii unei misiuni extraordinare.

La 15 octombrie (stil vechi), dl. Voinescu a părăsit Rio de Janiero, spre a se duce la Washington.

Dacă prima misiune n-a fost decât un act de curtoazie, prezența apropiată a plenipotențiarului român în capitala Statelor Unite are scopul să aplaneze un mic incident.

Acum câteva luni, dl. Schuyler a fost numit agent diplomatic al Americii de Nord la Curtea de aici și, deși acesta se află încă din vara trecută la București, el n-a reușit până acum să-și vadă recunoscută calitatea diplomatică.

Guvernul princiar a declarat că denumirea de „agent diplomatic“ este prea puțin precizată, nu este menționată în protocolul de la Aachen și nu este în uz în relațiile normale.

O altă obiecție constă în aceea să scrisoarea de acreditare nu dă principelui Carol decât titlul de Alteță.

Guvernul Statelor Unite afirmă la rândul său că a procedat conform uzului practicat până acum de toate statele față de România, că o comunicare oficială în sensul că acest stat a ieșit din relația sa față de Turcia n-a primit și că tot atât de puțin îi este cunoscut faptul că Principelui Carol i se cuvine titlul de „Alteță regală“.

În urma acestor divergențe, s-a dat colonelului Voinescu misiunea de a pleca din Brazilia spre Washington și este de așteptat că în scurt timp reprezentantul Statelor Unite la București va fi acreditat fie în calitate de ministru-rezident, fie în aceea de însărcinat cu afaceri.

Primiți, Excelență, expresia profundului meu respect.

Hoyos

Către Excelența sa,
Domnul baron von Haymerle,
Ministrul Casei Imperiale și de Externe etc.

91

1880 noiembrie 8/20. Washington. Scrisoare a președintelui Statelor Unite ale Americii, ca răspuns la notificarea independenței României.

Great and Good Friend,

I have been glad to receive from the hands of Colonel Serge Voinesco, Your Envoy Extraordinary, the letter of August the 5-th last, by which Your Royal Highness announces to the Gouvernement of the United States, the independent sovereignty of Roumania; at the same time apprising me of the desire of Your Government to maintain intimate relations with that of this Country.

I can assure Your Royal Highness that the Government and People of the United States most cordially welcome the entry of Roumania into the family of nations, and are peculiarly gratified that its sovereign has so courteously signified a desire for that friendship of the two countries which could not fail to be of the highest moment to their respective interests and I reciprocate in all regards Your good wishes by best hopes for the promising future of Roumania. The Diplomatic Representative of the United States at Bucarest fully understands my earnest desire to cultivate and strengthen these harmonious relations and it will afford me great pleasure to learn that Mr. Schuyler has acceptably placed this letter in Your hands.

May God have Your Highness in his wise keeping.

Written at Washington the 20-th day of November in the year one thousand eight hundred and eighty and of the independence of the United States the one hundred and fifth.

Your Good Friend
R. B. HAYES

▼
Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Războiul de independență, vol. 93, f. 247-248.

Ilustre și Bun Prieten,

Am fost bucuros să primesc din mâinile colonelului Sergiu Voinescu, trimisul dumneavoastră extraordinar, scrisoarea din 5 august, prin care Alteța voastră regală anunță guvernul Statelor Unite, suveranitatea independentă a României; în același timp subliniindu-mi dorința guvernului dumneavoastră de a menține relații apropiate cu acela din țara noastră.

Pot să asigur pe Alteța voastră regală că guvernul și poporul Statelor Unite a<u> primit foarte călduros intrarea României în familia de națiuni și sunt deosebit de recunoscătoare că suveranul său și-a declarat cu atâta amabilitate o dorință pentru acea prietenie a celor două țări care să nu poată să nu fie de însemnătate deosebită pentru interesele fiecăreia dintre ele și împărtășesc în toate privințele bunele voastre dorințe, prin cele mai mari speranțe pentru viitorul plin de promisiuni al României. Reprezentantul diplomatic al Statelor Unite la București înțelege pe deplin dorința mea arzătoare de a cultiva și consolida aceste relații armonioase și îmi va produce o mare plăcere să aflu că domnul Schuyler v-a încredințat această scrisoare.

Scrisă la Washington în a 20-a zi din noiembrie în anul 1880 și la a 105 ani de independență a Statelor Unite.

Al dumneavoastră bun prieten
R. B. Hayes

92

1881<martie 22>/aprilie 3, București. Raport al ministrului Belgiei în România, Jules Jooris, în care analizează și comentează atitudinea diferitelor Puteri europene față de proclamarea regatului României.

No. 182/142

Bucarest, le 3 avril 1881

Monsieur le Ministre,

Depuis ma dépêche d'avant hier, j'ai à vous annoncer l'adhésion de la Serbie et de l'Angleterre à la transformation politique qui vient de s'opérer à Bucarest. Monsieur White m'a dit que le gouvernement anglais l'avait chargé de féliciter le gouvernement roumain, mais que le télégraphe ne transmettait pas les félicitations de S. M. la Reine pour le Roi de Roumanie. D'après ce qu'il m'a déclaré confidentiellement, l'Italie et la France auraient consulté le cabinet de Londres sur l'attitude à prendre et ce dernier aurait conseillé la reconnaissance. L'Italie s'est exécutée, mais la France a gardé une attitude expectante. Monsieur Callimaki Catardji a demandé à Lord Gronville s'il fallait de nouvelles lettres de créance pour le ministre roumain et il lui a été répondu négativement de l'avis du conseil des ministres. Monsieur Ducros-Aubert avait reçu des assurances favorables de Paris, mais on lui avait donné l'ordre de suspendre toute manifestation.

Le Comte Hoyos avait reçu de Vienne l'avis que l'Autriche n'avait en principe aucune observation à faire, mais qu'elle avait...¹ résultat est venu prouver que l'Angleterre et l'Italie n'ont tenu aucun compte de ses observations. Le comte Urghehlen n'a reçu aucune nouvelle. Le prince Orousof se tient sur la réserve. Il paraît avéré que l'opposition, s'il en existe, vient de la Russie, c'est du moins le sentiment général. Le Sénat vient d'être saisi par un des ses membres d'un projet de loi autorisant le gouvernement à expulser tout étranger compromettant par sa conduite la sûreté intérieure et extérieure de l'Etat. Le vote de ce projet qui paraît certain joint aux poursuites intentés contre les professeurs roumains de

Jassi, suspects de propagande socialiste et d'accointances nihilistes, est considéré comme devant entraîner l'adhésion du Cabinet de St. Pétersbourg au nouvel ordre de choses. Déjà cinq professeurs ont été destitués et le Consul russe de Jassi est venu hier à Bucarest pour faire son rapport au prince Orousof qui dans quelques jours doit partir en congé pour l'Italie. La Russie aspirerait à jouer vis-à-vis de la royauté le rôle que l'Allemagne avait pris en 1879-1880 dans la question de la reconnaissance de l'Indépendance. L'Allemagne était secrètement inspirée par le désir d'obtenir le rachat des chemins de fer et la Russie aurait pour mobile de son abstention sa ferme volonté de voir limiter dans un pays voisin de ses frontières le droit trop large d'asile accordé aux étrangers.

J'apprend à l'instant que le cabinet de Paris a chargé son représentant de féliciter le Roi et que Monsieur Ducros-Aubert a sollicité aussi une audience. On s'attend également à recevoir les félicitations des Pays-Bas dont le retard est attribué à la lenteur de la poste dans la remise des lettres de notification.

J'ai appris que la Serbie, imitant l'exemple récemment donné par la Grèce...² au grade d'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire. Je reste donc le seul agent diplomatique de ce grade et il est assez probable que Monsieur Mitilineo qui est déjà envoyé extraordinaire à titre personnel le deviendra à titre officiel en Belgique et en Hollande. Tel est du moins le bruit qui circule et cette élévation de la légation serait favorablement accueillie par l'opinion publique comme une réponse de haute courtoisie à l'empressement qu'a mis le gouvernement Belge et son Souverain à saluer la nouvelle royauté. Le ministre de Roumanie à St. Pétersbourg vient de mourir assez subitement et il est douteux que vis-à-vis de l'attitude de la Russie on lui donne promptement un successeur. Le ministre de Russie à Bucarest avait reçu de nouvelles lettres de créance au nom du prince de Roumanie, il est vrais qu'elles portaient une date antérieure à la proclamation de la royauté, mais il en est résulté que la Russie, n'ayant pas reconnu le changement de forme du gouvernement, son représentant n'a pu suivre la voie ordinaire et demander audience, de sorte que le prince Orousof a dû les faire parvenir au souverain par l'entremise du ministre des Affaires Etrangères. Les deux légations vont donc être gérées par des intérimaires, ce qui facilitera les affaires durant cette tension des relations diplomatiques.

Les nouvelles d'Athènes après avoir été toutes à la guerre durant ces derniers jours, sont entrées dans un courant pacifique et optimiste peut être exagéré. La Roumanie qui en ce moment a plus que jamais besoin de

tranquillité ne peut voir sans perplexité la continuation d'une agitation politique chez ses voisins et doit appeler de tout son mieux la transaction que les grandes Puissances désireuses de maintenir la paix et l'équilibre de l'Orient recommandent aux deux adversaires. Déjà la Turquie a fait preuve de conciliation. <C'est> aujourd'hui à la Grèce de se montrer plus calme et de modérez sa...³ moins en moins belligère. Hier a eu lieu au grand théâtre un banquet monstre offert à Monsieur Bratiano par ses amis politiques du monde officiel et autres auquel ont pris part 350 à 400 convives; la plus franche cordialité y a régné. Pendant le banquet est arrivée une lettre du Roi à Monsieur Bratiano tellement flatteuse pour le premier ministre qu'il a refusé par excès de modestie d'en donner publiquement lecture, malgré les sollicitations des assistants. La confiance du Roi en Monsieur Bratiano se fortifie de jour en jour et la position du parti libéral se consolide en raison des fautes du parti conservateur. Je vous ai dit dans une précédente dépêche que le prince avait eu à se plaindre plus d'une fois d'une manque de respect et d'égard de ce parti qui ont pu lui faire doute de la sincérité de ses sentiments monarchiques, sans parler du langage irrévérencieux de sa presse. Je citerai le renvoi fait par la princesse Stirbey, épouse du général Florescu, l'un des chefs de parti, de la décoration de bienfaisance que lui avait conférée comme aux autres dames roumaines la princesse Elisabeth, en récompense des soins donnés aux blessés pendant la guerre. Aujourd'hui le même général Florescu et Monsieur Lascar Catardji, l'ex-président du cabinet conservateur, les deux têtes du parti, seront rendus coupables au même titre vis-à-vis de la royauté; en effet après l'avoir votée au sénat par crainte de se séparer des autres, après s'être joint au cortège des deux assemblées qui s'en allaient féliciter le Roi à l'issue de la séance, l'un et l'autre s'en sont séparés à la porte du palais et la presse conservatrice a glorifié cet acte. Je reçois à l'instant la visite du ministre de France qui m'annonce son audience pour quatre heures et celles des ministres d'Angleterre et d'Italie qui suivront immédiatement. Le comte Hoyos a été tellement ému de la nouvelle que la France venait de se joindre à la démarche de l'Italie et de l'Angleterre qu'il en a immédiatement télégraphié à Vienne. Les réponses des chefs d'Etat aux lettres royales sont attendues à bref délai. Celle du président de la République est annoncée par le télégraphe comme portant aujourd'hui 4 avril. Hier au soir est arrivée l'adhésion du gouvernement des Pays-Bas dont le chargé d'affaires aura son audience aujourd'hui.

J'ai eu la visite des ministres d'Autriche, d'Allemagne et de Russie qui tous les trois avaient reçu des indications leur faisant pressentir que ces

trois gouvernements s'étaient entendus pour faire la reconnaissance simultanément et que cet acte ne tarderait plus longtemps. C'est là, disait Monsieur White, une manifestation nouvelle de Bismarck qui veut montrer à l'Europe occidentale et surtout à la France que l'alliance des trois Empereurs n'est pas brisée par la mort du Tsar. Dès aujourd'hui commencera la rédaction et l'expédition des lettres royales pour les autres souverains et chefs d'Etat qui n'ont pas d'agents diplomatiques à Bucarest. Le ministre de Serbie qui est venu également me voir tout heureux de l'adhésion donné par son gouvernement m'a confirmé les renseignements que je vous ai déjà transmis au sujet de la réserve gardée par le cabinet de Belgrade. Si Monsieur Ristich qui est notre Bratianu, me dit-il, et qui représente la politique d'action avait été au pouvoir, le prince Milan eût été proclamé Roi le lendemain. Il me l'a déclaré plus d'une fois et l'avait répété partout.

J'ai eu la visite de Monsieur Jacobson, consul russe à Jassi, et j'ai appris qu'on avait constaté des accointances nihilistes chez les personnes arrêtées par la police roumaine, entr'autre toute une correspondance en langue russe dont l'instruction judiciaire est saisie. Il semble que ce docteur Russel, l'âme du complot et qui est porteur d'un passeport américain ne serait autre qu'un juif polonais. On s'attend à ce qu'immédiatement après le vote de la loi sur les étrangers, paraîtra contre eux un décret d'expulsion et que cette mesure sera suivie de plusieurs autres, car il est grandement temps que la Roumanie se débarrasse de tous les éléments impurs d'importation exotique qui sont venus affluer chez elle de toute part et qui trouveraient un abri derrière les juridictions exceptionnelles des consulats. Il existe ici notamment un certain nombre de communards et de réfugiés allemands et italiens dont leur légations seraient heureuses d'être débarrassées.

Monsieur Mitilineu m'apprend à l'instant que la Roumanie voulant pratiquer la réciprocité à l'égard de la Serbie a décidé d'élever son envoyé à Belgrade au rang d'envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire. Je vous ai entretenu à diverses reprises du prince Landau. J'ai appris que d'actives négociations sont ouvertes à Berlin pour arriver à une entente. Le gouvernement roumain y prête son concours par l'entremise de son agent auprès du cabinet allemand. Il espère arriver à une solution satisfaisante de cette affaire qui malgré son bon droit pourrait devenir une source permanente d'embarras futures et nuire à son crédit aux yeux du public.

Les mêmes sentiments de conciliation l'animent en ce qui concerne l'Autriche dans la question du Danube.

Vous ne lisez point sans intérêt le compte rendu du banquet offert à Monsieur Bratiano ainsi que le texte de la lettre royale qui publie l'Indépendance Roumaine.

Veillez agréer...

Jooris

P.S. Je viens de rencontrer le Roi qui m'a accosté et m'a dit avoir reçu une lettre de sa soeur S.A. madame la comtesse de Flandre qui lui a fait grand plaisir.

Jooris

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Belgia, r. 5, c. 290-302 (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Roumanie, vol 6, 1881, doc. no. 22).

București, 3 aprilie 1881

Nr. 182/142

Domnule Ministru,

De la telegrama mea de alaltăieri am a vă anunța adeziunea Serbiei și Angliei la transformarea politică ce s-a petrecut recent la București. Domnul White mi-a spus că Guvernul englez l-a însărcinat să felicite Guvernul român, dar că telegrama nu conținea felicitările Maiestății sale, regina, pentru regele României. După cum mi-a declarat în mod confidențial, Italia și Franța ar fi consultat Cabinetul de la Londra asupra atitudinii ce urmau s-o adopte, iar acesta din urmă le-ar fi sfătuit să recunoască <regatul>. Italia s-a conformat, dar Franța s-a menținut într-o poziție de expectativă. Domnul Callimachi-Catargi l-a întrebat pe lordul Gronville dacă sunt necesare noi scrisori de acreditare pentru ministrul român și acesta după consultări cu Consiliul de Miniștri, i-a răspuns negativ. Domnul Ducros-Aubert a primit asigurări favorabile de la Paris, dar i s-a ordonat să suspende orice acțiune.

Contele Hoyos a primit de la Viena instrucțiuni că Austria nu avea în principiu nici o observație de făcut, dar că avea...¹ rezultat să demonstreze că Anglia și Italia nu a ținut câtuși de puțin seamă de observațiile acesteia. Contele Urghehlen nu a primit nici o știre. Prințul Oruzov se menține în rezervă. El pare să fi mărturisit că opoziția, dacă există vreuna, vine din partea Rusiei, acesta este cel puțin sentimentul general. Senatului i-a fost prezentat de către unul din membrii săi un proiect de lege care autorizează guvernul să expulzeze orice străin care,

prin conduita sa, compromite securitatea internă și externă a statului. Votul asupra acestui proiect, care pare sigur și se adaugă proceselor intentate unor profesori români de la Iași, suspectați de propagandă socialistă și de relații cu nihilisții, este considerat ca trebuind să atragă aprobarea Cabinetului de la Petersburg în legătură cu noua ordine a lucrurilor. Cinci profesori au și fost destituiți, iar consulul rus de la Iași a venit ieri la București pentru a-și prezenta raportul prințului Oruzov, care, în câteva zile, trebuie să plece în concediu în Italia. Rusia ar aspira să joace față de regat rolul pe care Germania l-a jucat în 1879–1880 în problema recunoașterii independenței. Germania era animată de dorința secretă de a obține răscumpărarea căilor ferate, iar Rusia ar avea ca mobil al abținerii sale hotărârea sa fermă de a vedea limitat într-o țară vecină cu frontierele sale dreptul prea larg de azil acordat străinilor.

Aflu chiar în acest moment că guvernul de la Paris și-a însărcinat reprezentantul să-l felicite pe rege și că domnul Ducros-Aubert a solicitat o audiență. Se așteaptă, de asemenea, să se primească felicitări din Olanda, întârzierea cărora este atribuită încetinelii poștei în a remite scrisorile de notificare.

Am aflat că Serbia, imitând exemplul dat recent de Grecia², la rang de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar. Rămân deci singurul agent diplomatic cu acest grad, iar domnul Mitilineu, care este deja trimis extraordinar cu titlu personal, va avea acest titlu oficial în Belgia și Olanda. Acesta este cel puțin zvonul care circulă și această ridicare a rangului Legației va fi primită favorabil de opinia publică ca un răspuns de înaltă curtoazie la graba cu care Guvernul belgian și suveranul său au salutat noul regat. Ministrul României la Petersburg a decedat recent în mod subit și este îndoielnic că având în vedere atitudinea Rusiei va fi numit imediat un succesor. Ministrul Rusiei la București a primit noi scrisori de acreditare pe numele prințului României, este adevărat că ele purtau o dată anterioară proclamării regatului, dar din aceasta a reieșit că Rusia, nerecunoscând schimbarea formei de guvernare, reprezentantul său nu a putut urma calea obișnuită cerând audiență, astfel că prințul Orusov a trebuit să o aducă la cunoștința suveranului prin intermediul ministrului de externe. Cele două legații vor fi deci girate de interimari, ceea ce va facilita afacerile în timpul acestei tensiuni din relațiile diplomatice.

Știrile din Atena, după ce toate se refereau la războiul care se duce în ultimul timp, au intrat pe un făgaș pacifist și optimist, poate exagerat. România, care în acest moment are nevoie mai mult ca oricând de liniște, nu poate vedea fără uimire continuarea unei agitații politice la vecinii săi

și trebuie să adere din toate puterile sale la acordul pe care Marile Puteri doritoare de pace și echilibru în Orient îl recomandă celor doi adversari. Turcia a făcut deja dovada unei reconcilierii. Astăzi este rândul Greciei să se dovedească mai calmă și să-și modereze³ din ce în ce mai puțin belicoasă. Ieri a avut loc la Teatrul Mare un banchet grandios oferit domnului Brătianu de amicii săi politici din lumea oficială și altul la care au luat parte 350–400 de invitați; a domnit cea mai desăvârșită cordialitate. În timpul banchetului a sosit o scrisoare de la rege pentru Brătianu, atât de flatantă pentru primul ministru încât el a refuzat, din exces de modestie, să-i dea citire public, în ciuda solicitărilor asistenței. Încrederea regelui în domnul Brătianu se consolidează pe zi ce trece, iar poziția Partidului Liberal se întărește pe seama greșelilor Partidului Conservator. V-am spus într-o scrisoare precedentă că prințul s-a plâns de mai multe ori de lipsa de respect și de considerație din partea acestui partid, ceea ce l-a făcut să aibă îndoieli asupra sincerității sentimentelor sale monarhice, fără a mai vorbi de limbajul ireverențios al presei acestui partid. Aș cita refuzul prințesei Știrbei, soția generalului Florescu, unul din șefii partidului, de a primi decorația de binefacere conferită ei, ca și altor femei române din înalta societate, de principesa Elisabeta, ca recunoștință pentru îngrijirile date răniților în timpul războiului. Astăzi același general Florescu și domnul Lascăr Catargi, fostul președinte al guvernului conservator, ambii șefi ai partidului, s-au făcut vinovați de aceeași culpă față de regat; de fapt, după ce au votat în Senat, de teama de a nu face notă discordantă față de alții, după ce s-au alăturat convoiului celor două adunări care s-au dus să-l felicite pe rege la sfârșitul ședinței, și unul și altul s-au despărțit la porțile palatului, iar presa conservatoare a lăudat acest gest. Primesc chiar acum vizita ministrului Franței, care îmi anunță audiență pentru ora 4 și cea a miniștrilor Angliei și Italiei, care-i vor urma imediat. Conte Hoyos a fost atât de emoționat la auzul știrii că Franța s-a alăturat demersului Italiei și Angliei, încât a telegrafiat imediat la Viena. Sunt așteptate cât de curând răspunsurile șefilor de stat la scrisorile regale. Cea a președintelui Republicii este anunțată de telegraf ca purtând data de 4 aprilie. Ieri seară s-a primit adeziunea guvernului Olandei, al cărei însărcinat cu afaceri va avea astăzi audiență.

Am primit vizita miniștrilor Austriei, Germaniei și Rusiei și toți trei au primit indicații care îi lasă să creadă că aceste trei guverne s-au înțeles să recunoască <regatul> simultan și că acest act nu va întârzia mult. Este în aceasta, spunea domnul White, o abordare nouă a lui Bismarck, care vrea să arate Europei occidentale și, mai ales, Franței că alianța celor trei împărați nu a fost perturbată de moartea țarului. Începând de astăzi se va trece la redactarea și expedierea scrisorilor regale către alți suverani și șefi

de stat care nu au agenți diplomatici la București. Ministrul Serbiei, care a venit și el să-mi facă o vizită, foarte fericit pentru adeziunea dată de guvernul său, mi-a confirmat informația pe care v-am transmis-o deja în legătură cu rezerva păstrată de Cabinetul de la Belgrad. Dacă domnul Ristici care este Brătianu al nostru, mi-a spus el, și care reprezintă politica activă se afla la putere, prințul Milan ar fi fost proclamat rege a doua zi. El mi-a spus-o nu o dată și a repetat-o peste tot.

Am primit vizita domnului Jacobson, consul rus la Iași, și am aflat că s-au descoperit relații cu nihilistii la persoanele arestate de poliția română, între altele o întreagă corespondență în limba rusă și asupra căroră s-a deschis o anchetă judiciară: Se pare că acest doctor Russell, sufletul complotului, și care deține un pașaport american, nu era altcineva decât un evreu polonez. Se așteaptă ca imediat după votarea legii cu privire la străini, va apărea împotriva lor un decret de expulzare și că această măsură va fi urmată de multe altele, căci este pe deplin timpul ca România să se debaraseze de toate elementele impuse, de import exotic, care au invadat-o din toate părțile și care au găsit un adăpost în spatele jurisdicțiilor excepționale ale consulatelor. Există aici, în special, un anumit număr de comunarzi și de refugiați germani și italieni de care și legațiile lor ar fi fericite să se debaraseze.

Domnul Mitileneu îmi comunică în acest moment că România, dorind să aplice principiul reciprocității față de Serbia, a hotărât să-l ridice pe trimisul ei în Serbia la rangul de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar. V-am vorbit cu diferite ocazii de prințul Landau. Am aflat că la Berlin au început negocieri concrete pentru a se ajunge la o înțelegere. Guvernul român își dă concursul prin intermediul agentului său pe lângă Cabinetul german. El speră să ajungă la o soluție satisfăcătoare în această chestiune care, în ciuda justeței ei, ar putea deveni o sursă permanentă de tulburări viitoare și să dăuneze creditului său în ochii publicului.

Aceleași sentimente de conciliere îl animă și în ce privește Austria, în problema Dunării.

Nu veți citi câtuși de puțin fără interes trecerea în revistă a banchetului oferit lui Brătianu, precum și textul scrisorii regale publicate în „Independența României“.

Vă rog să primiți.....

Jooris

P.S. M-am întâlnit cu regele, care m-a oprit și mi-a spus că primise o scrisoare de la Altea sa, doamna contesă de Flandra, care i-a făcut multă plăcere.

Jooris

---

^{1. 2. 3} Ilizibil în textul original.

1881 martie 23/aprilie 4, București. Scrisoare a lui Jules Ducros-Aubert, ministru plenipotențiar al Franței la București, către ministrul afacerilor străine al Franței, Barthélemy St. Hilaire, referitoare la recunoașterea de către Franța a României ca regat și a titlului de rege pentru Carol.

A Son Excellence
Monsieur B. St. Hilaire
Ministre des Affaires Etrangères
à Paris

Bucarest, le 4 Avril 1881

Monsieur le Ministre,

Je profite d'une occasion pour transmettre à Votre Excellence quelques renseignements complémentaires sur l'événement qui absorbe l'attention générale à Bucarest, la proclamation de la Royauté. Et d'abord je pense que Vous ne lirez pas sans intérêt le compte rendu de la discussion qui l'a précédée à la Chambre des Députés et au Sénat et j'en joins ici la traduction.

A l'hésitation du premier jour ont succédé des manifestations nombreuses devant le Palais avec un caractère d'empressement et de sincérité: elles émanent des différentes classes de la population et des associations de la Capitale et paraissent fort agréables aux souverains. Mais ce qui préoccupait le plus le Roi et son Gouvernement c'était l'accueil réservé par les différents Cabinets et par les Chefs d'Etat au titre qu'il venait de prendre en vertu d'une décision des Chambres. Ainsi que je vous l'ai fait savoir par télégraphe, la Grèce, la Belgique, la Turquie ont été les premières à transmettre leur adhésion et leurs Représentants ont félicité le Roi en audience officielle. L'Italie et l'Angleterre sont venues ensuite mais leurs Envoyés n'avaient pas jugé à propos de solliciter d'audience; ils se sont ravisés, ce matin, en apprenant que je serai reçu aujourd'hui.

Restent les Ministres des trois Empereurs d'Allemagne, d'Autriche et de Russie dont la situation commence à être gênante spécialement celle du Prince Orousof au Gouvernement duquel on prête un certain mauvais vouloir qui, entr'autres motifs serait déterminés par les symptômes d'agitation nihiliste dans les Ecoles de Iassy. On croit savoir, en effet, que l'Autriche n'a pas d'objection sérieuse, que l'Allemagne agit surtout par égard pour l'Empereur Alexandre I et pour ne pas sembler trop favoriser

un Prince de Hohenzollern, car le langage de l'Empereur d'Allemagne aux Envoyés chargés de représenter le Souverain de la Roumanie au mariage du Prince Guillaume aurait été, assure-t-on, assez formel pour écarter le moindre doute sur ses intentions bienveillantes.

Aux raisons que j'ai données à Votre Excellence dans ma dépêche du 27 Mars pour expliquer la précipitation avec laquelle on a agi à Bucarest viendraient donc de joindre le désir de placer la Russie en face d'un fait accompli et ratifié par la plupart des Gouvernements Européens.

Ce Comte Hoyos et le Comte Nesdehlen supposent qu'ils ne tarderont pas à être en mesure d'adhérer au nouvel ordre des choses et il leur paraît difficile que la Russie laisse, en ce cas, son Ministre isolé.

L'habile Ministre qui a préparé et accompli cette transformation de la Roumanie, M. Bratiano, a sa part dans l'expression de la reconnaissance publique; le banquet ajourné par suite de la mort de l'Empereur Alexandre II a eu lieu hier au soir dans la salle du théâtre où différents discours ont été prononcés. Ils ont célébré tour à tour le triomphe du parti libéral et les services qu'il a rendus. On parle toutefois de modifications ministérielles et de l'entrée dans le Cabinet de quelques hommes importants de l'opposition de droite qui saisiraient cette occasion pour se rallier et pour montrer ainsi qu'ils sont sympathiques à toute mesure pouvant contribuer à la grandeur et à la prospérité du pays.

Le thème convenu des conversations officielles en ce moment est l'établissement sur le Bas Danube d'une Belgique répandant autour d'elle l'exemple et l'influence des institutions constitutionnelles et d'un sérieux développement matériel. On copie, à cet effet, un certain nombre de Lois et de règlements existants en Belgique et le Gouvernement vient de soumettre au Sénat un projet ayant pour but de lui conférer le pouvoir de conduire à la frontière les étrangers suspects de conspiration et qui compromettraient ses rapports avec les Empires voisins.

Malgré la diversion apportée à leurs travaux ordinaires, les Chambres ont repris avec activité le cours de leurs délibérations. J'aurai l'honneur d'en envoyer un résumé à Votre Excellence par le prochain portefeuille.

Veillez agréer...

J. Ducros-Aubert.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 47, f. 172-174. (Ministère des Affaires Etrangères, Archives Diplomatiques, Paris, C. P. România, vol. IV).

Domnule Ministru,

Profit de ocazie pentru a transmite Exceleței voastre unele informații suplimentare despre evenimentul care a concentrat întreaga atenție la București, proclamarea Regatului. Și în primul rând, cred că nu veți citi fără interes procesul verbal al discuției care a precedat acest act în Camera Deputaților și în Senat și vă anexez aici traducerea lui¹.

Ezitării din prima zi i-au urmat numeroase manifestări în fața Palatului, impregnate de zel și sinceritate; ele sunt opera a diferite categorii de populație și asociații din Capitală și sunt întru totul pe placul suveranilor. Dar ceea ce-i preocupă cel mai mult pe rege și guvernul său era primirea revărsată de către diferite Cabinete și de șefii de stat a titlului pe care îl adoptase în virtutea unei hotărâri a Camerelor. Așa cum v-am anunțat telegrafic, Grecia, Belgia, Turcia au fost primele care și-au transmis adeziunea și reprezentanții lor l-au felicitat pe rege în audiență oficială. Au urmat apoi Italia și Anglia, dar reprezentanții lor nu s-au gândit să solicite audiență; în această dimineață și-au schimbat părerea, auzind că eu voi fi primit astăzi.

Rămân miniștrii celor trei imperii al Germaniei, al Austriei și al Rusiei, a căror situație începe să fie jenantă, în special cea a prințului Oruzov, guvernului căruia i se atribuie o anume rea-voință care, printre alte motive ar fi determinată de manifestările de agitație nihilistă din școlile din Iași. Se crede, într-adevăr, că Austria nu are nici o obiecție serioasă că Germania acționează, mai ales, în raport de opinia împăratului Alexandru al II-lea și pentru a nu părea că favorizează prea mult un prinț de Hohenzollern, pentru că limbajul împăratului Germaniei în fața trimișilor însărcinați să-l reprezinte pe suveranul României la căsătoria prințului Wilhelm ar fi fost, suntem asigurați, destul de tranșant pentru a înlătura cel mai mic dubiu privind eventualele sale intenții binevoitoare.

Motivațiile pe care le-am împărtășit Exceleței voastre în telegrama mea din 27 martie pentru a explica graba cu care s-a acționat la București, ar veni așadar să li se adauge dorința de a pune Rusia în fața unui fapt împlinit și ratificat de majoritatea guvernelor europene.

Contele Hoyos și contele Nesdehlen socotesc că vor fi cât de curând în măsură să adere la noua stare de lucruri și li se pare greu de admis ca Rusia să-și lase, în acest caz, ministrul izolat.

Abilul ministru care a pregătit și a desăvârșit această transformare a României, dl. Brătianu, își are partea sa în exprimarea recunoștinței publice; banchetul amânat datorită morții împăratului Alexandru al II-lea a avut loc ieri seară în sala Teatrului Național unde au fost pronunțate diferite discursuri. Ele au celebrat rând pe rând triumful Partidului Liberal și serviciile pe care acesta le-a adus. Se vorbește totuși de modificări ministeriale și de intrarea în Cabinet a unor oameni importanți, făcând parte din opoziția de dreapta, care ar profita de această ocazie pentru a se ralia curentului și pentru a arăta astfel că sunt de acord cu orice măsură care ar putea contribui la mărirea și prosperitatea țării.

Tema convenită a convorbirilor oficiale în acest moment este întemeierea pe Dunărea de Jos a unei Belgii care să răspândească în jurul ei exemplul și influența instituțiilor constituționale și al unei serioase dezvoltări materiale. Se copiază, în acest sens, un anumit număr de legi și de regulamente existente în Belgia, iar în plus guvernul a supus recent Senatului un proiect având ca scop să i se confere puterea de a-i conduce la frontieră pe străinii suspecti de conspirații și care i-ar compromite raporturile cu imperiile vecine.

În ciuda modificărilor apărute în desfășurarea ședințelor lor ordinare, Camerele și-au reluat deliberările. Voi avea onoarea să trimit Excelenței voastre un rezumat al acestora în portofoliul următor.

Vă rog să primiți...
J. Ducros-Aubert

94

1881 martie 23/aprilie 4, Paris. Scrisoare a președintelui Republicii Franceze, Jules Grévy, către Majestatea sa, regele României, în care își exprimă simpatia pentru țară și aprobă măsurile luate pentru declararea ei ca regat.

Au Roi de Roumanie

Jules Grévy, Président de la République
Française à S. M. le Roi de Roumanie

Très cher et grand ami,

Votre ministre à Paris, l'honorable Monsieur Kogalniceanu, vient de nous remettre la lettre par laquelle vous nous annoncez que la Roumanie s'est constituée en Royaume et que vous avez pris en conséquence, pour vous et vos successeurs, le titre de Roi. Votre Majesté ne pouvait douter

d'obtenir notre assentiment et notre sympathie en cette circonstance et Elle a rendu justice aux sentiments qui de tout temps ont animé la France pour la Roumanie, en pensant que cette détermination y serait bien accueillie et ne modifierait en rien les bonnes relations entre les deux Pays. Nous n'avons cessé de prêter notre concours constant à la principauté pour l'aider à réaliser ses aspirations et assurer ses destinées, elle trouve aujourd'hui dans un titre qui définit mieux sa souveraineté, des avantages qui doivent concourir à sa consolidation et à sa sécurité, nous ne pouvons que nous associer à ses espérances et faire des vœux sincères pour la prospérité du nouveau royaume. Nous félicitons de grand cœur Votre Majesté et nous la remercions des expressions si cordiales de sa notification. Nous profitons de cette occasion pour confirmer auprès de Votre Majesté en qualité d'Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire, M. Ducros-Aubert qui réside à ce titre à Votre Cour et a déjà reçu de vous tant de marques de reconnaissance. Nous ne doutons pas qu'il ne continue à mettre tous ses soins à obtenir votre confiance et nous lui recommandons expressément de renouveler à Votre Majesté les assurances des sentiments de constante amitié et de haute estime avec lesquelles nous sommes,

Tres cher et grand ami
Votre sincère ami

Jules Grévy

Ecrit à Paris, le 4 Avril 1881

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța r. 47, f. 184-185; (Ministère des Affaires Etrangères, Paris, Archives Diplomatiques, C. P. România, vol. IV).

Paris, 4 aprilie, 1881

Scumpe și ales prieten,

Ministrul dumneavoastră la Paris, onorabilul domn Kogălniceanu, ne-a înmănat tocmai scrisoarea prin care ne anunțați că România s-a constituit în regat și că ați luat în consecință, pentru dumneavoastră și urmașii dumneavoastră, titlul de Rege. Maiestatea voastră nu se poate îndoii că va obține asentimentul și simpatia noastră în această împrejurare și că ea a făcut dreptate sentimentelor pe care dintotdeauna Franța le-a avut pentru România, socotind că această hotărâre va fi bine primită în

Franța și nu va modifica cu nimic bunele relații existente între cele două țări. Noi nu am încetat să ne dăm concursul pentru a ajuta principatul să-și realizeze aspirațiile și să-și împlinească destinele, el găsește astăzi într-un titlu care îi definește mai bine suveranitatea, avantaje care trebuie să contribuie la consolidarea sa și la securitatea sa. Noi nu putem decât să ne asociem speranțelor sale și să adresăm sincere urări de prosperitate pentru noul regat. Felicităm pe Maiestatea voastră din tot sufletul și vă mulțumim pentru cordialele sentimente exprimate în scrisoarea dumneavoastră. Profităm de această ocazie pentru a-l confirma pe lângă Maiestatea voastră în calitate de trimis extraordinar și ministru plenipotențiar, pe domnul Ducros-Aubert care se află la Curtea voastră având acest titlu și care a primit deja din partea voastră atâtea dovezi de recunoștință. Nu ne îndoim de faptul că va face totul pentru a vă câștiga încrederea și îi recomand, în mod expres să transmită din nou Maiestății voastre asigurările sentimentelor de constantă prietenie și de înaltă stimă cu care suntem scump și ales prieten,

Al dumneavoastră,
Jules Grévy

Scris la Paris, 4 aprilie 1881

95

1881 martie 26/aprilie 7, București. Raport al însărcinatului cu afaceri și consul general al Statelor Unite la București, Eugene Schuyler, referitor la recunoașterea de către Statele Unite a regatului României.

Bucharest, April 7, 1881

Referring to my previous dispatches No. 46, dated March 12, No. 50, dated March 26, and No. 51, dated March 30, with reference to the proclamation of the Kingdom of Roumania, I have the honour to inform you that in recognizing the new title Belgium was followed by Monaco, Greece, Turkey, Italy, England and Serbia. The form of recognition generally adopted was to congratulate the King and government on the proclamation of the kingdom and of promise a formal reply on the receipt of the formal announcement. On the 2nd of April I telegraphed you, „England, Italy and four others recognized Kingdom“. On the 3rd of April I received your telegraphic reply, saying, „If great powers of Europe unite in recognizing new government you will join with them and express congratulations of the President. Await their action“.

An understanding having been arrived at between the greatest powers that there was no objection in principle to the new title, it was recognized by France, then by Holland, and yesterday morning by the three empires of Russia, Austria, and Germany, who had agreed to act simultaneously. In compliance with your instructions I at once presented to Mr. Boeresco the congratulations of the President and have today been received in audience by the King. His Majesty in reply desired me to express his thanks at the prompt and friendly action of the United States.

In the absence of a Roumanian representative at Washington I have been requested to forward to you the formal letter¹ from the King to the President. I enclose it herewith the usual office copy and translation.

I have the honor, ... etc.

E. Schuyler

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme SUA, r. 627, c. 1020-1021; (The National Archives of United States, Washington D. C., General Records of the Department of State (R. G. 59) No. 871.01/96 and Foreign Relations of the United States, 1881, p. 984-985).

București, 7 aprilie 1881

Referitor la telegramele mele anterioare: nr. 46 datată 12 martie, nr. 50 datată 26 martie și nr. 51 datată 30 martie, referitoare la proclamarea regatului României, am onoarea să vă informez că, în recunoașterea noii titulaturi, Belgia a fost urmată de Monaco, Grecia, Turcia, Italia, Anglia și Serbia. Forma de recunoaștere general adoptată a fost aceea de a-l felicita pe rege și guvernul cu prilejul proclamării regatului și a anunța un răspuns oficial la primirea notificării oficiale. La 2 aprilie v-am comunicat telegrafic că „Anglia, Italia și alte patru state au recunoscut regatul“. La 3 aprilie am primit răspunsul dumneavoastră în care se arăta că: „Dacă Marile Puteri ale Europei se unesc în recunoașterea noii forme de guvernare, vă veți alătura lor și veți exprima felicitări din partea președintelui. Așteptați acțiunea lor“.

Ajungându-se la un acord între Marile Puteri că nu există obiecțiuni de principiu la noua titulatură, aceasta a fost recunoscută de Franța, apoi de Olanda și ieri de dimineață de cele trei imperii, Rusia, Austria și Germania, care au căzut de acord să acționeze simultan. În conformitate cu instrucțiunile dumneavoastră, am prezentat imediat domnului Boerescu felicitări din partea președintelui și astăzi am fost primit în audiență de rege. Ca răspuns, Maiestatea sa și-a manifestat dorința ca eu să exprim mulțumirile sale pentru acțiunea promptă și prietenească a Statelor Unite.

În lipsa unui reprezentant român la Washington am fost rugat să vă trimit scrisoarea¹ oficială din partea regelui către președinte. O anexez cu copia obișnuită și traducerea.

Am onoarea, ... etc.

E. Schuyler

---

¹ Scrisoarea lipsește de pe microfilm.

96

1881 marite 28/aprille 9, București. Raport al consulului Jules Ducros-Aubert către ministrul de externe al Franței, Barthélemy St. Hilaire, cuprinzând unele considerații asupra titlului de rege al României

Légation de France
en Roumanie

Bucarest, le 9 Avril 1881

A Son Excellence
Monsieur B. St. Hilaire
Ministre des Affaires Etrangères

Monsieur le Ministre,

En annonçant à Votre Excellence, dans mon rapport sous le no. 65 l'hommage rendu à M. Bratiano par le commerce de Bucarest et le banquet qui lui a été offert, le terme m'a manqué pour mentionner un incident d'une certaine importance qui s'est produit vers la fin de cette réunion. Le Roi a envoyé par un aide de camp au Président du Conseil au moment où les toasts étaient portés une lettre des plus flatteuses dont vous trouverez le texte ci-annexé. M. Bratiano se renfermant dans une réserve qui est un trait de son caractère n'a pas consenti à donner lecture à haute voix de cette lettre évidemment destinée à publicité puisqu'elle a été insérée dans le Moniteur du lendemain. Il a fait plus, embarrassé par les instances de ses amis qui désiraient en connaître le contenu sur le champ, il a mis la lettre royale dans sa poche et s'est dérobé en rentrant chez lui aux acclamations des assistans.

L'intention du Souverain était louable assurément et tout le monde a approuvé ce témoignage de reconnaissance pour l'homme qui a pris il y a quinze ans le jeune Prince de Hohenzollern par la main pour l'amener sur le Danube et pour en faire, grâce aux circonstances et à de sérieuses qualités, le Roi de la Roumanie; mais les membres de l'opposition ont sévèrement critiqué les termes de ce document parcequ'en reportant au

parti libéral, tout le mérite de l'oeuvre accomplie en commun il rend le rôle des conservateurs fort ingrat et leur participation aux affaires bien difficile.

Vous avez reçu directement de M. Kogalniceanu la circulaire de M. Boeresco aux représentants de la Roumanie à l'étranger ainsi que les pièces qui s'y rattachent à l'effet d'annoncer et d'expliquer la proclamation du titre de Royaume pour la Roumanie et de Roi pour la Prince Charles; je ne juge donc pas nécessaire d'en transmettre copie à Votre Excellence. Je vous ferai remarquer seulement que le titre de Roi de Roumanie, *Romaniei* adopté au lieu de celui de *Românilor, des Roumains*, a été choisi par égard pour les susceptibilités des Etats voisins et notamment de l'Autriche qui possède en Transylvanie, en Bukovine et dans le Banat un nombre considérable de sujet roumains.

Je ne juge pas nécessaire, non plus, de joindre à ma correspondance par la poste copie des télégrammes échangés entre Votre Excellence et la Légation, aucune de ces dépêches télégraphiques n'ayant subi l'altération qui permit d'éprouver des doutes sur leur rédaction ou sur leur sens.

Veillez agréer...

Ducros-Aubert

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 47, f. 187-188 v; (Ministère des Affaires Etrangères, Paris, Archives Diplomatiques, vol. IV).

Legatia Franței
în România
Excelenței sale
Dlui B. St. Hilaire
Ministru al Afacerilor Străine

București, 9 aprilie 1881

Domnule Ministru,

Aducând la cunoștința Excelenței voastre, în raportul meu nr. 65, manifestările omagiale dedicate domnului Brătianu de comercianții din București și banchetul care a fost oferit în cinstea sa, am pierdut ocazia de a menționa un incident de oarecare importanță care s-a produs către sfârșitul acestei reuniuni. Regele a trimis printr-un aghiotant președintelui Consiliului de Miniștri, în momentul în care se toasta, o scrisoare dintre cele mai măgulitoare, al cărei text îl veți găsi anexat¹. Domnul Brătianu, fiind foarte rezervat din fire, nu a consimțit să fie citită cu voce tare această scrisoare care era în mod evident destinată pulberității, de vreme ce fusese

inclusă în Monitorul Oficial de a doua zi. Mai mult, jenat de insistențele prietenilor săi, care doreau să-i cunoască conținutul pe loc, a pus scrisoarea regală în buzunar și s-a sustras situației întorcându-se acasă în aclamațiile asistenței.

Intenția suveranului era lăudabilă cu siguranță și toată lumea a aprobat această dovadă de recunoștință pentru omul care l-a luat de mână acum 15 ani pe prințul Hohenzollern pentru a-l aduce la Dunăre și pentru a-l face, datorită împrejurărilor și veritabilelor lui calități, rege al României; dar membrii opoziției au criticat aspru termenii acestui document pentru că punând pe seama Partidului Liberal tot meritul operei împlinite în comun, el face ca rolul conservatorilor să fie ingrat, iar participarea lor la treburile publice să fie foarte dificilă.

Ați primit direct de la domnul Kogălniceanu circulara domnului Boerescu adresată reprezentanților României în străinătate, precum și notițe însoțitoare menite să anunțe și să explice proclamarea titlului de regat pentru România și de rege pentru principele Carol; nu socotesc, deci, necesar de a vă mai transmite copia acestui document. Voi remarca doar că titlul de rege al *României*, adoptat în locul aceluia de al *Românilor*, a fost ales datorită susceptibilităților statelor vecine și, în special, ale Austriei, care au în Transilvania, în Bucovina și în Banat un număr considerabil de supuși români.

Nu socotesc necesară nici anexarea la corespondența mea poștală a copiilor telegramelor schimbate între Excelența voastră și Legație pentru că nici una dintre aceste telegrame nu a suferit vreo modificare care să dea naștere vreunui dubiu asupra redactării sau sensului lor.

Vă rog să primiți...

Ducros-Aubert

---

¹ Textul lipsește din rolă.

97

1881 martie 30/aprilie 11, București. Telegramă a consulului Franței în România, Jules Ducros-Aubert, referitoare la necesitatea recunoașterii de către Franța a României ca regat.

Bucarest, le 30 Mars 1881

Le Roi a envoyé chez moi le Secrétaire général du Ministère des Affaires Etrangères pour s'assurer si je souhaite d'être reçu en audience afin de lui remettre les insignes de la médaille militaire le Maréchal de la Cour ayant cru comprendre que tel était mon désir.

Sa Majesté m'a fait assurer par Monsieur Mitilineu du haut prix qu'Elle attache à cette décoration comme de son intention de la témoigner par ses égards envers le Gouvernement de la République et son représentant.

Je répondis que j'étais reconnaissant de la gracieuse attention du Roi, que je n'avais pas demandé d'audience parcequ'il était correct d'attendre que la forme des rapports de la France avec le nouveau royaume de Roumanie fût régulière, mais que j'espérais remercier bientôt Sa Majesté.

Ma conversation avec le Maréchal ne prêtant à aucune équivoque, je ne puis voir dans cette démarche qu'une avance significative. La Belgique, en effet, a déjà envoyé ses félicitations officielles et le langage de la presse française est des plus sympathiques.

Les journaux anglais, russes et même autrichiens inspirent ici l'espoir que les Puissances régulariseront sans tarder leurs relations diplomatiques, mais je constate que, malgré le sentiment des nécessités politiques imposées par le maintien de l'entente des grands Etats, le public s'attend à ce que la France se prononce une des premières.

J'ajoute que si c'est possible, cela serait fort à souhaiter, dans l'intérêt de notre situation à Bucarest et au point de vue spécial des dispositions parlementaires pour les crédits destinés à nos réclamations contentieuses.

Ducros-Aubert.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, colecția Microfilme Franța, r. 47, c. 157-158, (Ministère des Affaires Etrangères, Paris, Archives Diplomatiques, C. P. România, vol. IV).

București, 30 martie 1881

Regele l-a trimis la mine pe secretarul general al Ministerului Afacerilor Externe pentru a se asigura dacă doresc să fiu primit în audiență cu scopul de a-i remite insignele medaliei militare, mareșalul Curții, crezând că a înțeles că aceasta este dorința mea.

Maiestatea sa m-a asigurat prin domnul Mitilineu de înalta prețuire pe care o acordă acestei decorații ca și de intenția sa de a dovedi acest lucru prin considerația față de guvernul Republicii și față de reprezentatul său.

Am răspuns că sunt recunoscător pentru amabila atenție a regelui și că nu am cerut audiență pentru că era corect să aștept ca forma relațiilor

Franței cu noul regat al României să fie reglementată, dar că sper să-i mulțumesc cât mai curând Maiestății sale.

Conversația mea cu mareșalul neavând nici un echivoc, nu pot să văd în acest demers decât un avans semnificativ. Belgia, într-adevăr și-a transmis deja felicitările oficiale și limbajul presei franceze exprimă multă simpatie.

Ziarele englezești, rusești și chiar austriece alimentează aici speranța că Puterile își vor reglementa fără întârziere relațiile lor diplomatice, dar eu constat că, în ciuda faptului că percepe necesitățile politice impuse de menținerea înțelegerii între statele mari, opinia publică se așteaptă ca Franța să se pronunțe printre primele.

Adaug că, în măsura posibilului, lucrul acesta ar fi cu totul de dorit, în interesul situației noastre la București și, în mod special, pentru dispozițiile parlamentare privind creditele destinate reclamațiilor noastre contencioase.

Ducros-Aubert

A

- Abdul-Aziz, sultan, 168, 170.
 Alexandru II, împărat al Rusiei, 182, 320, 322.
 Ali Pașa, mare vizir, ministru al afacerilor externe, 65, 70, 72, 85, 87, 99.
 Alphonse al XII-lea, rege al Spaniei, 288, 290, 292, 293.
 Alvensleben Friedrich Johann, agent diplomatic și consul general al Germaniei la București, 184, 185.
 Andrassy Gyula, conte, ministru de externe al Austro-Ungariei, 157, 158, 231, 234.
 d'Anethan, Jules Joseph, baron, ministru de externe al Belgiei, 113, 116, 121.
 Apponyi, Rudolph, conte, ambasadorul Austriei la Londra, 69, 71, 73, 76, 109, 110.
 d'Aspremont Lynden, G.B.F.C. conte, ministru de externe al Belgiei, 151, 153, 185, 189, 192.
 d'Auvergne, la Tour, prinț, ambasadorul Franței la Londra, 107, 108, 110, 111.

B

- Barthélemy St. Hilaire, ministru de externe al Franței, 319, 321, 326, 327.
 Bastaing Louis, general de la Agenția și Consulatul general al Franței la București, 127, 132, 136.
 Battemberg Alexandru I, principe al Bulgariei, 302, 305.
 Bălăceanu Ion, ministru de externe al României, 164, 166, 200, 201, 214, 215.
 Bărcănescu, ofițer român, 294, 295.
 Bedmar, marchiz, președinte al Senatului Spaniei, 283.
 Beust Friedrich Ferdinand, conte, ministrul afacerilor externe al Austro-Ungariei, 107-111, 116-120.

- Bismarck Otto von, ministru, președinte al Guvernului Prusiei, cancelar al Imperiului German, 118, 120, 122, 126, 159, 184, 185, 221, 222, 255, 256, 270, 271, 314, 318.
 Blaremburg Nicolae Moret, jurist și om politic liberal român, 186, 188, 210, 212.
 Bleichröder Gerson, bancher german, 221, 222.
 Bloomfield, lord, 73, 76.
 Boerescu Vasile, jurist și om politic român, ministru de externe, 128, 133, 136, 137, 138, 148, 150, 152, 155, 253, 254, 257, 258, 259, 261, 266, 278, 279, 280, 281, 288, 289, 291, 292, 299, 300, 301, 325, 327, 328.
 Boli, episcop, 288, 291.
 Bourrée, 108, 109.
 Brătianu Dumitru, om politic liberal, (misiune la Constantinopol), 232.
 Brătianu Ion C., om politic român, ministru de finanțe, (misiune la Livadia), președinte al Consiliului de Miniștri, 104, 105, 106, 107, 169, 171, 174, 177, 180, 182, 186, 188, 288, 290, 299, 301, 313, 315, 317, 320, 322, 326, 327.
 Brâncoveanu Basarab, diplomat român, 239, 240, 241.
 Broglie Jacques-Victor-Albert, duce, ministru afacerilor externe al Franței, 127, 132, 136, 140, 143.
 Buchanan Andrew, 117, 119.
 Bülow Bernhard Ernst von, ministru secretar de stat, ministru de externe al Germaniei, 162, 163, 222, 223, 224, 226, 250, 255, 256.

C

- Cairolî Benedetto, ministru de externe al Italiei, 264, 266,
 Callimachi-Catargi Nicolae, agent diplomatic al României la Paris, 233, 234, 277, 278, 284, 286, 289, 291, 298, 299, 311, 315.

Candiano-Popescu Alexandru, deputat, 114, 115.

Carol I (de Hohenzollern Sigmaringen), principe al României, 101, 108, 110, 111, 115, 118, 120, 122, 124, 136, 138, 142, 153, 155, 157, 158, 172, 173, 183, 185, 191, 196, 203, 204, 229, 230, 235, 236, 239, 241, 264, 266, 267, 269, 282, 283, 288, 290, 293, 296, 297, 300, 304, 307, 319, 327, 328.

Catargiu Lascăr, om politic conservator, prim-ministru, ministru de interne, 136, 140, 162, 313, 317.

Câmpineanu Ion, ministru ad-interim, al afacerilor externe al României, 209, 210.

Chaudordy, conte, reprezentant al Franței la Conferința de la Constantinopol, 187, 188.

Christian al IX-lea, rege al Danemarcei, 238.

Clarendon George W. E. V., lord, ministru de externe al Angliei, 69, 77, 110, 111.

Cowley, lord, 70, 72.

Cuza Alecsandru Ioan, domnitor al Principatelor Unite, 65, 67, 69, 79, 82, 84, 89, 95, 96, 102, 103, 139, 142.

D

Debains Fréd, agent diplomatic și consul general al Franței la București, 186, 187, 188.

Decazes Louis-Charles-Amadieu, duce de Glücksberg, ministru de externe al Franței, 186, 187.

Delyannis Théodore P., de la Ministerul de Externe al Greciei, 229, 230.

Derby, Edward Henry Stanley, conte, secretar de stat pentru afaceri externe al Angliei, 104, 202.

O'Donnell-Abreu C., duce de Tetuan, ministru de externe al Spaniei, 299, 301.

Drouyn de Lhuys Edouard, ministru de externe al Franței, 67, 69, 70, 72, 74, 76.

Ducros-Aubert Jules, însărcinat cu afaceri al Franței la Constantinopol, 311, 312, 315, 316, 319, 321, 322, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330.

Dușan Ion, 129, 133.

E

Eder Karl, baron, consul general al Austriei la București, 74, 76.

Elisabeta, regină a României, 313, 317.

Elliot Henry, ambasadorul Marii Britanii la Constantinopol, 101.

Epureanu Emanoil (Manolache) Costache, șef al guvernului, 174, 177, 186, 188.

Esarcu Constantin, diplomat român, 261, 262, 264, 265, 266, 274, 275, 282, 283.

Essen, baron și ministru al Suediei la Viena, 242, 243.

F

Fava Saverio, baron, consul general al Italiei la București, 246, 247, 251, 254, 263, 264, 266, 268.

Filip de Flandra, conte de, candidat la tronul României, 81-84.

Florescu Ion Em., general și om politic român, 313, 317.

Fosselard Bartholeyns de, consul general al Belgiei la București, 121, 113.

G

Garden, conte de, 149, 150.

Ghica Gr. Ion (Iancu), general, agent diplomatic al României la Constantinopol, 186, 187, 188, 191.

Ghica Ion, președintele Consiliului de Miniștri, 81, 83, 107.

Giers Nikolai, adjunct al ministrului de externe al Rusiei, 171.

Goltescu Nicolae, general, membru al Locotenenței Domnești, 78, 79.

Gorceakov Alexandr Mihailovici, cancelar al Rusiei, 117, 119.

Granville George Leveson Gower, lord, secretar de stat pentru afaceri externe al Marii Britanii, 246, 247, 315.

Green John, agent diplomatic al Marii Britanii la București, 70, 72, 101, 102, 103, 104, 105, 106.

Grévy Jules, președintele Franței, 322, 323, 324.

Grimberg R., ministru plenipotențiar al Belgiei în Turcia, 192, 193.

H

- Haymerle, Heinrich von, ministru de externe al Austro-Ungariei, 274, 276, 295, 296, 308, 309.
- Hooricks Frédéric, agent diplomatic al Belgiei la București, 174, 178, 180, 181, 189, 190, 191, 211, 212, 244, 245, 246.
- Hoyos Sprinzenstein László, conte, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al Austro-Ungariei la București, 107, 109, 231, 250, 251, 294, 295, 303, 306, 308, 309, 310, 311, 313, 315, 317, 320, 322.

I

- Jacobson Aleksandr, consul al Rusiei la Iași, 314, 318.
- Ignatiev Nikolai P., general, ambasador al Rusiei la Constantinopol, 116, 119.
- Ionescu Nicolae, om politic român, ministru de externe, 190, 191.

J

- Jooris Jules, consulul Belgiei la București, 153, 155, 157, 287, 289, 292, 311, 315, 319.

K

- Keun J. A., consul al Olandei la București, 233, 234, 286.
- Kübeck, baron, 109, 110.
- Kogălniceanu Mihail, om politic român, ministru de externe român, 169, 170, 171, 172, 174, 177, 178, 180, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 322, 323, 327, 328.

L

- Lalboge, agent diplomatic belgian, 289, 291.
- Landau, prinț, 314, 318.
- Launay E., conte de, ambasador al Italiei la Berlin, 274, 275.
- Layard Henry, ambasadorul Angliei la Constantinopol, 193, 194.
- Leopold al II-lea, rege al Belgiei, 284, 285.
- Louis I, rege al Portugaliei, 2-8, 290.

- Lyons Richard B. P., lord, ambasador al Angliei la Paris, 108, 109, 221, 222, 226, 227.

M

- Maffei C. A., conte, secretar general în Ministerul Afacerilor Externe al Italiei, 253, 254, 275, 276.
- Mansfield, C. E., colonel, agent diplomatic și consul general al Marii Britanii la București, 202, 203, 204.
- Matici D., locțiitor al ministrului afacerilor externe al Serbiei, 111, 113.
- Mellinet A., însărcinat cu afaceri al Franței la București, 107, 276.
- Mensdorff Pouilly Alexander von, ministru de externe al Austriei, 69, 71, 73, 85, 87.
- Metternich Clement Wenceslas, prinț, om politic și diplomat austriac, 76, 109, 116, 119.
- Mihai (Viteazul), 156, 158.
- Mihail (Obrenovici), prinț al Serbiei, 156, 158.
- Milan (Obrenovici), prinț al Serbiei, 153, 155, 156, 158, 314, 318.
- Mitilineu Mihail, diplomat, secretar general în Ministerul Afacerilor Externe, 148, 250, 289, 291, 292, 312, 314, 316, 318, 329.
- Molins, marchiz de, ambasador al Spaniei la Paris, 218, 219.
- Montilichs, conte, 212, 213.
- Moral, marchiz del, secretar unu al Legației Spaniei la Roma, 272, 273.
- Mosbourg, conte de, 116, 118.
- Moustier Lionel D.N.F.R., marchiz, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al Franței la Berlin și Constantinopol, ministru de externe, 65, 67, 70, 72, 102, 103, 106.
- Münster, conte, 216, 217, 219, 220, 224, 225.
- Murad al V-lea, sultan, 168, 170, 178.
- Musurus bey, ambasador al Turciei la Londra, 70, 72.

N

- Namâk Pașa, delegatul Turciei la tratativele de încheiere a armistițiului, 194, 198, 199.

Napoleon Bonaparte, împărat al Franței, 104, 105.
Nesdehlen, conte, 320, 322.
Nicolae Nicolaevici, mare duce al Rusiei, 198, 199.
Noailles, marchiz de, ambasadorul Franței la Roma, 261, 262.

O

Obedenaru V. Gheorghian, agentul diplomatic al României la Roma, 253, 254.
Orban Frère Hubert, ministru de externe al Belgiei, 241, 242, 243.
Oruzov, prinț, diplomat rus, 303, 306, 311, 312, 316, 320, 321.
Oscar al II-lea, rege al Suediei și Norvegiei, 242, 243.

P

Petronievici M. A., agentul diplomatic al Suediei la București, 182, 183, 184, 205, 206.
Pfuel, consulul general al Prusiei la București, 160, 163–165.
Plagino Alexandru, om politic român, trimis în misiune diplomatică în Spania și Portugalia, 232, 233, 288, 290, 292, 293, 294, 295, 300, 301.
Poumay Jacques, consul general al Belgiei la București, 78, 79, 80, 81, 83.
Prokesch-Osten Anton, baron internunțiu și ministru plenipotențiar al Austriei la Constantinopol, 75, 77, 86–88, 95, 109, 110.

R

Radowitz Joseph Maria von, consilier în Ministerul de Externe german, 256, 257, 272, 273.
Rangabè C. R., consulul general al Greciei la București, 282, 283, 287, 288, 290.
Reuf Pașa, ministru de război al Turciei, 192, 193.
Ristici Iovan, ministru de externe al Serbiei, 182, 205, 206, 314, 318.
Rogier Charles, ministru de externe al Belgiei, 78, 81.

Rosetti Constantin A., om politic, publicist, ministru, președinte al Adunării Deputaților, 187, 188, 289, 291.
Rotenhan, consul general german la București, 281, 282.
Rothschild, familia, 221, 222.
Russell Odo, ambasador al Marii Britanii la Berlin, 215, 216, 219, 220, 223, 225, 226, 314, 318.

S

Said Pașa, om politic turc, 192, 193.
Salisbury Robert Arthur, marchiz, secretar de stat pentru afaceri externe al Marii Britanii, 212, 213, 216, 217, 223, 246, 247.
Savfet Pașa, ministru de externe al Turciei, 67, 70, 72, 85, 87, 186, 189, 191.
Schefer J., consul gerant al Franței la București, 132, 136, 139, 142, 143, 145, 147.
Schuyler Eugene, diplomat american, însărcinat cu afaceri al S.U.A. la București, 310, 311, 324, 325, 326.
Server Pașa, ministru de externe al Turciei, 194, 195.
Stătescu Eugeniu, adjunct al lui Mihail Kogălniceanu, 205, 206.
Stuart Dimitrie, baron, agent diplomatic general al Rusiei la București, 209, 211, 237, 238.
Sturdza Dimitrie, ministru al lucrărilor publice, 190, 191.

T

Thalil bei, 116, 118.
Tornielli-Brusati di Vergono Giuseppe, conte, diplomat italian, director în Ministerul de Externe italian, 247, 248, 252, 253, 264, 266, 268, 274, 275, 303, 306.
Torrepalma, conte, secretar unu al Legației Spaniei la Viena, 214, 215.

Ț

Țukici K., agent diplomatic al Serbiei la Viena, 200, 201, 202.

U

Urghehlen, conte, 311, 316.
d'Ursel C., conte, consulul Belgiei la
București, 267, 269.

V

Voinescu Sergiu, ofițer român, trimis cu
misiune specială în Brazilia și
S.U.A., 307, 310.

W

Waddington Henry William, ministru de
externe al Franței, 212, 213, 217,
218, 221, 222.

Westdhelen von, diplomat german, 303, 306.
Wilhelm I, împărat al Germaniei, 131, 135,
139, 142, 320, 321.

Wilhelm III, rege al Olandei, 286, 287.

White William A., agent diplomatic și
consul general al Marii Britanii la
București, 244, 245, 280, 281, 303,
311, 314, 315, 318.

Z

Zinoviev I. A., agent diplomatic și consul
general al Rusiei la București, 169,
171, 172.

A

- Adrianopol, 144, 147, 202.
 Africa, 288, 291.
 Anglia, 69, 70, 71, 72, 74, 76, 77, 82, 84–86,
 101, 123, 125, 131, 139, 142, 148, 150,
 187, 188, 203, 204, 208, 209, 215, 216,
 217, 219, 237, 238, 244, 245, 246, 247,
 250, 251, 259, 260, 267, 269, 272, 273,
 277, 278, 279, 280, 281, 298, 299, 303,
 306, 311, 313, 315, 316, 317, 320, 321,
 324, 325.
 Arab-Tabia, 287, 290, 302, 305.
 Armenia, 194.
 Asia, 131, 288, 291.
 Atena, 117, 119, 229, 230, 282, 283, 287, 290,
 313, 317.
 Athos (Muntele), 195, 196.
 Austria, 72, 73, 74, 76, 79, 80, 85–87, 101,
 102, 104, 106, 114, 115, 131, 135, 138,
 139, 141, 142, 148, 150, 152, 154, 157,
 158, 184, 185, 215, 216, 217, 218, 246,
 247, 250, 251, 267, 268, 301–304, 311,
 314, 315, 318, 320, 321, 325, 327, 328.
 Austro-Ungaria, 114, 115, 128, 131, 132,
 135, 137, 201, 202, 248, 249, 274, 275.

B

- Balcani, 181.
 Banat, 327, 328.
 Basarabia, 157, 195, 196, 200, 203, 204, 205,
 206, 212, 213, 302, 304, 307.
 Batumi, 195, 196.
 Belgia, 78, 79, 80, 81, 83, 118, 120, 129, 133,
 180, 189, 192, 193, 194, 195, 196, 207,
 208, 266, 268, 284, 287, 311, 312, 316,
 320, 321, 322, 324, 325, 329, 330.
 Belgrad, 111, 112, 156, 158, 206, 264, 265,
 266, 268, 287, 290, 314, 318.
 Berlin, 104, 105, 118, 120, 139, 142, 152, 164,
 184, 185, 192, 193, 194, 206, 218, 219,

- 222, 223, 224, 225, 231, 235, 236, 246,
 248, 251, 252, 255, 256, 261, 264, 265,
 269, 271, 272, 273, 283, 284, 285, 286,
 287, 290, 297, 298, 299, 300, 301, 302,
 304, 305, 306, 307, 314.

- Bohemia, 156, 157.
 Bosnia, 117, 119, 156, 158, 195, 196, 302, 305.
 Brazilia, 308, 309.
 Bruxelles, 116, 118, 121, 210, 212, 233, 234,
 240, 241, 287, 289, 290, 291, 292.
 Bucovina, 327, 328.
 București, 66, 68, 72, 74, 77–79, 81, 83, 88,
 93, 95, 98, 100–107, 113–115, 117,
 120, 127, 128, 132, 136, 140, 143, 145,
 148, 150, 151, 153, 155–159, 161–164,
 166, 168–178, 180–187, 189, 190, 202,
 204–211, 217, 218, 220, 221, 228–231,
 233–240, 242, 245, 248, 250, 251, 253,
 259, 261, 264–271, 273, 276, 278–283,
 287–292, 294–312, 315, 318, 319, 321,
 324–330.

C

- China, 288, 291.
 Constantinopol, 65, 67, 85, 87, 94, 101, 110,
 111, 113, 114, 139, 142, 147, 163, 170,
 175, 179, 186, 187, 189, 192, 194, 248,
 249, 287, 290, 302, 305.
 Copenhaga, 240, 241, 288, 290.
 Craiova, 184.
 Crimeea, 130, 134.

D

- Danemarca, 288, 290.
 Delta Dunării, 172, 173, 177, 205, 206.
 Dobrogea, 195, 196, 221, 222, 302, 304, 307.
 Dunărea, 114, 115, 128, 131, 132, 135, 145,
 147, 149, 151, 152, 155, 166, 174, 175,
 179, 182, 296, 299, 315, 318, 320, 322,
 326, 328.

E

Egiptul, 138, 141.
 Elveția, 288, 291, 298, 299.
 Ems, 139, 142.

Erzurum, provincie otomană, 195, 196.
 Europa, 66, 75, 77, 80, 82, 84, 90, 96, 129,
 131, 133, 136, 144, 146, 147, 149, 152,
 154, 155, 157, 174, 200, 202, 207, 208,
 244, 245, 283, 287, 290, 297, 299, 303,
 304, 306, 314, 318, 324, 325.

F

Florența, 109, 110.
 Franța, 66, 71, 74, 76, 82, 84, 86, 104, 106,
 116, 118, 119, 130, 131, 134, 135, 139,
 140, 142, 148, 150, 186, 215, 216, 237,
 238, 246, 247, 250, 251, 259, 261, 262,
 267, 269, 272, 273, 278, 279, 280, 281,
 285, 286, 311, 313, 314, 315, 317, 318,
 319, 322, 323, 324, 325, 328, 329, 330.

G

Galata, 192, 193.
 Germania, 104, 105, 114, 115, 131, 135, 139,
 142, 145, 147, 148, 150, 174, 178, 215,
 216, 217, 219, 224, 226, 237, 238, 250,
 251, 257, 259, 260, 261, 267, 269, 270,
 271, 272, 273, 277, 278, 279, 280, 281,
 303, 312, 314, 316, 318, 320, 321, 325.
 Giurgiu, 153, 155.
 Grecia, 90, 97, 106, 117, 119, 129, 133, 230,
 282, 287, 289, 290, 303, 306, 312, 313,
 316, 317, 320, 321, 324, 325.

H

Haga, 233, 234, 285, 287, 290.
 Hermanstadt, v. Sibiu.
 Herzegovina, 156, 158, 302, 305.

I

Iași, 287, 288, 290, 291, 312, 316, 318, 320, 321.
 Ierusalim, 195, 196.
 Imperiul Austro-Ungar, v. Austro Ungaria.
 Imperiul moscovit, 302, 304.
 Imperiul Otoman, v. Turcia.
 Isaccea, 145, 147.
 Islanda, 298, 299.

Italia, 129, 131, 133, 148, 215, 216, 246, 247,
 264, 265, 266, 268, 272, 273, 303, 306,
 311 -317, 320, 321, 324, 325.

Î

Înalta Poartă, v. Turcia.

J

Japonia, 288, 291

K

Kars, provincie otomană, 195, 196.
 Kazanlâk, 195, 196, 197.

L

Liberia, 288, 291.
 Lisabona, 288, 290.
 Livadia, 180, 182.
 Londra, 69, 71, 73, 76, 108, 109, 116, 118,
 120, 121, 123, 125, 193, 194, 198, 199,
 203, 204, 207, 208, 210, 212, 215, 224,
 225, 232, 244, 245, 257, 258, 259, 287,
 289, 291, 311, 315.

M

Madrid, 228, 283, 288, 290, 292, 295.
 Marea Britanie, v. Anglia.
 Marea Neagră, 114, 115, 116, 118, 131, 135,
 169, 171, 175, 178, 194, 195, 196.
 Maroc, 288, 291.
 Mediterana, 195, 196.
 Moldova, 65, 67, 74, 75, 77, 78, 79, 81-84,
 88, 89, 90, 92, 93, 95, 97, 100, 112,
 137, 145, 169, 171, 195, 196, 258, 260.
 Monaco, 287, 290, 324, 325.
 Moscova, 183, 287, 290.
 Muntenegru, 156, 158, 195, 196, 198, 199, 200.

N

Nicopol, 288, 291.

O

Occident, 79, 80, 106.
 Olanda, 285, 303, 306, 312, 316, 317, 324, 325.
 Orient, 79, 80, 92, 99, 123, 125, 152, 154, 166,
 168, 170, 172, 173, 193, 194, 313, 317.
 Ostende, 157.
 Orșova, 157.

P

- Paraguay, 296, 297.
 Paris, 65, 69, 70, 72, 74, 76, 89, 90, 93, 95, 97,
 100, 104, 107, 109, 110, 121, 144, 147,
 148, 150, 156, 158, 169, 171, 174, 177,
 186, 188, 189, 203, 204, 206, 217, 218,
 231, 234, 257, 259, 277, 278, 280, 287,
 289, 290, 291, 303, 306, 311, 312, 315,
 316, 323, 324.
 Peninsula Balcanică, 182, 303, 305.
 Persia, 288, 291.
 Pesta, 116, 118.
 Petersburg, 194, 316.
 Ploiești, 114, 115.
 Poarta, v. Turcia.
 Portugalia, 288, 290, 294, 296.
 Porțile de Fier, 175, 178.
 Principatele Moldo-Vlahiei, v. Principatele
 Unite.

- Principatele Unite, 108, 109, 110, 111, 116,
 117, 119, 120, 121, 128, 132, 142, 143,
 145, 168, 170, 188, 190.
 Prusia, 85, 86, 104, 118, 120, 124, 126, 152,
 154, 156, 157, 289, 291, 303, 306.
 Prut, 75, 77.

R

- Rio de Janeiro, 233, 234, 288, 291, 307, 308.
 Roma, 81, 83, 206, 208, 231, 253, 257, 258,
 272, 273, 274, 275, 287, 288, 290, 291,
 303, 306.
 România, 65, 66, 78, 80, 83, 84, 86, 87, 90,
 97, 102, 106, 108, 109, 112, 118, 120,
 121, 123, 125, 128, 136, 138, 141, 158,
 165, 183, 184, 192, 197, 201, 202, 205,
 206, 208, 211, 214, 216, 219, 222, 223,
 225, 226, 228, 230, 233, 235, 239, 246,
 249, 255, 256, 261, 266, 272, 274, 275,
 277, 278, 282, 287, 290, 295, 297, 299,
 307, 310, 318, 320, 330.
 Rumelia, 302, 305.
 Rusia, 75, 77, 79, 80, 82, 84–87, 104, 106, 113,
 115, 117, 119, 131, 135, 137, 141, 148, 150,
 152, 154, 156, 157, 169, 171, 174, 177,
 180, 182, 184, 185, 189, 191, 196, 197,
 206, 217, 218, 221, 222, 225, 228, 250,
 259, 262, 267, 268, 287, 290, 301, 306,
 311, 312, 314, 316, 318, 320, 321, 325.

S

- Salzburg, 104, 105.
 Sankt Petersburg, 113, 114, 117, 119, 124,
 125, 206, 209, 211, 257, 258, 259, 287,
 290, 302, 304, 305.
 Serbia, 106, 117, 119, 149, 151, 153, 155, 156,
 158, 174, 177, 181, 182, 192, 194, 196,
 198, 200, 246, 247, 266, 268, 301, 306,
 311, 312, 314, 316, 318, 324, 325.
 Sibiu, 181, 182.
 Sofia, 302, 205.
 Spania, 228, 232, 250, 251, 257, 269, 271,
 273, 283, 288, 290, 292, 293, 295, 299,
 301, 304, 335, 336.
 Statele Unite ale Americii, 308, 310, 311,
 324, 325.
 Stockholm, 156, 157, 240, 241, 288, 290.
 Sublina Poartă, v. Turcia.
 Suedia, 288, 290.

T

- Timișoara, 157.
 Tours (guvernul de la), 116, 119.
 Transilvania, 327, 328.
 Tuilleries (cabinetul de la), 108, 109.
 Turcia, 67, 71, 77, 79, 80, 82, 84–88, 90, 95,
 97, 100, 102, 103, 110, 111, 113, 115,
 117, 120, 121, 130, 133, 135, 136, 138,
 139, 141, 144, 145, 147, 149, 151, 152,
 156, 158, 166, 168, 170, 172, 183, 186,
 202, 259, 303, 305, 306, 308, 309, 313,
 317, 320, 324, 325.

Ț

- Țara Românească, 67, 78, 79, 81, 83, 84,
 112, 258, 260.
 Țările de Jos, 286, 312, 314.

V

- Valahia, v. Țara Românească.
 Versailles, 116, 119, 122, 125, 143, 145.
 Vidin, 202.
 Viena, 70, 73, 76, 104, 105, 109, 110, 116,
 118, 120, 121, 136, 137, 140, 147, 156,
 158, 190, 191, 200, 201, 203, 204, 214,
 215, 228, 257, 275, 276, 287, 290, 302,
 304, 307, 313, 315, 317.

W

- Washington, 288, 291, 303, 307, 311, 325, 326.

ISBN 973-97394-9-0

<https://biblioteca.digitala.ro/> / <http://arhive.nationale.ro>